

Interpretatio in xii prophetas minores

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΔΩΔΕΚΑ ΠΡΟΦΗΤΑΣ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἴσως μὲν τινες περιττόν τι ποιεῖν καὶ παρέλκον νομιοῦσιν ἡμᾶς τῆς προφητικῆς ἔρμηνείας κατατολ μῶντας, ἅτε δὴ καὶ ἄλλων τινῶν τοῦτον διηνυκότεων τὸν πόνον· ἀλλ' εἰσὶν οἱ τὰ θεῖα περὶ πολλοῦ ποιού μενοι, καὶ τὴν ἱεράν ἀκριβῶς πεπαιδευμένοι Γραφήν, οἱ οὐ μόνον ἡμῖν οὐ νεμεσήσουσιν, οὐδὲ τοῖς φιλαίτοις ἐκείνοις παραπλησίως ἐπιμέμψονται, ἀλλὰ καὶ ἀποδέξονται, ὡς εἰκὸς, καὶ ἔπαινέσονται, κἂν μὴ τι γενναῖον ἐν τοῖς συγγράμμασιν εὕρωσιν. Ἀπόχρη γὰρ παρὰ τοῖς δικαίοις κριταῖς, καὶ μόνη ἢ προθυμία δρέψασθαι τὴν εὐφημίαν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Σωτὴρ καὶ Κύριος ἡμῶν, ἐν τοῖς μὲν ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ἀντ' ὀβολῶν δύο τὴν χήραν ἐκείνην ἐπαινίωσεν ἐγκωμίοις, τῇ ποιότητι τῆς γνώμης, οὐ τῇ τοῦ δώρου ποσότητι τὸν ἔπαινον ψηφισάμενος. Ἐν δὲ τῷ νόμῳ, τοῖς εὐπόροις παρεγγυήσας χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ λίθους τιμίους εἰς τὴν κατασκευὴν προσενεγκεῖν τῆς σκηνῆς, οὐδὲ τοὺς πενία συζῶντας τῆς ἐντεῦθεν ἐστὲ ρησεν εὐλογίας· ἀλλὰ προσέταξε τοὺς μὲν δέρματα, τοὺς δὲ τρίχας προσφέρειν· αἱ δὲ καὶ τούτων σπανὶ ζουσαι, τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν τέχνην ἀντὶ τούτων προσ ἔφερον, νήθουσαι τὰς τρίχας, καὶ ἐξυφαίνουσαι. Πρὸς δὲ τούτοις ἴσμεν οὐ μόνον Μωσέα τὸν μέγαν 81.1548 χρηματίσαντα προφήτην, ἀλλὰ καὶ Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ, καὶ Σαμουὴλ, καὶ Δαβίδ, καὶ Νάθαν, καὶ Γὰδ, καὶ Ἀχιά, καὶ Ἥλιαν, καὶ Ἐλισσαῖον, καιμυρίους πρὸς τούτοις ἑτέρους· καὶ τὸ εὐαγγελικὸν δὲ κήρυγμα οὐ μόνον Πέτρος, καὶ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης, καὶ Ἀνδρέας, καὶ ἅπας ὁ τῶν ἀποστόλων χορὸς, οὐδὲ Παῦλος καὶ Βαρνάβας, οἱ μετὰ τούτους χειροτονηθέντες, εἰς ἅπαντας διεπόρθμευον ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ Σίλας, καὶ Τίτος, καὶ Τιμόθεος, καὶ Ἀπολλῶς, οἱ τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν μαθηταί. Ἄλλ' οὐδὲ μέχρι τούτων ἔσθη τῆς διδασκαλίας ἢ χάρις, ἀλλὰ καὶ τοὺς τούτων ἐφώτισε διαδόχους, καὶ τοὺς μετ' ἐκείνους. Καὶ μέχρι δὲ νῦν ἐν ταῖς θείαις Ἐκκλησίαις ἢ τοῦ παναγίου Πνεύματος ἀναβλύζει πηγὴ, καὶ διανέμει τοῖς ἀνθρώποις τὰ θεόδοτα δῶρα. Οὐδὲν οὖν ἀπεικὸς τοῖς ὀρθῇ ψήφῳ καὶ δικαίᾳ κεχρημένοις ποιήσειν δόξομεν, εἰ καθάπερ τινὰς τρίχας, τὰς τῆς ἡμετέρας διανοίας ὠδῖνας εἰς τὴν τῆς νέας σκηνῆς κατασκευὴν προσενέγκαιμεν, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Εἰ δὲ καὶ τοῖς ἑτέρων ἐνθυμήμασί τις ἀκολουθεῖν ἡμᾶς φήσειε, καὶ οὕτως εὐρήσει τὸν δυνατὸν ἡμῖν ἔρανον συνεισφέροντας. Ὁμοίως γὰρ ἐκείναις, αἱ τὰς ὑπ' ἄλλων προσενεχθείσας ἔνησαν καὶ ἐξύφαναν τρίχας, καὶ τὰς τῆς σκηνῆς κατεσκευάσαν δέρβρεις, καὶ ἡμεῖς ἔνθεν κάκεῖθεν τὰ καλῶς εἰρημένα συλλέξαντες, ἐν ἑκ πάντων ἐξυφανοῦμεν σὺν Θεῷ φάναι σύγγραμμα, τῶν δυοκαίδεκα προφητῶν δήλην ποιοῦντες τοῖς ἐντυγχανοῦσι τὴν διάνοιαν. Εἰκὸς δὲ, ὅτι καὶ ἡμεῖς οἷόν τινα λύχνῳ τῷ θείῳ κεχρημένοι λόγῳ, εὐρήσομεν ἔρμηνείαν τῆς ἀληθείας ἐχομένην. Οὐ γὰρ ἀπέσβη τῆς θείας φιλοτιμίας ἢ χάρις, ἀλλὰ πηγάζει καὶ χορηγεῖ τὰς μεγίστας δωρεὰς, οὐ τοῖς ἀξίοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῆς τελειότητος ἀποδέουσιν. Ὁρῶμεν δὲ καὶ τὸν αἰσθητὸν ἥλιον οὐ μόνον τοῖς παλαιοτάτοις ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῖς μετ' ἐκείνους καὶ ἡμῖν τοῖς, ὀψιγόνοις, τὰς οἰκείας ἀκτῖνας ἐκπέμποντα, καὶ ὁμοίως ἅπασαν γῆν καὶ θάλατταν καταυγάζοντα. Τοιγάρτοι πολλῶ μᾶλλον ὁ τούτου δημιουργὸς, ὁ καὶ τοῦτον διὰ μόνην ἀγαθότητα κτίσας, καὶ τῶν οὕτω πῶς πρὸς αὐτὸν ἀναβλέπειν προαιρουμένων κατα φωτίζει τὸν νοῦν. Ἐπὶ ταύτης τῆς ἐλπίδος ὀχοῦμενοι, καὶ τῶν φιλαιτίων οὐδένα λόγον ποιούμενοι, τῆς προφητικῆς ἔρμηνείας καταθαβήσομεν,

ὕμῶν τῶν ἔπιτα ξάντων καὶ εἰς τοῦτον διεγειράντων τὸν πόνον, τὰς προσευχὰς εἰς ἐπικουρίαν καλέσαντες· μικρὰ δὲ πρότερον περὶ τῶν καιρῶν, ἐν οἷς ἕκαστος προεφήτευσεν, διελθόντες, οὕτω τῆς κατὰ μέρος ἑρμηνείας ἀψώμεθα. Περὶ τῶν καιρῶν, ἐν οἷς ἕκαστος τῶν δυοκαίδεκα προφητῶν προεφήτευσεν. Οἱ δυοκαίδεκα προφήται οὐχ ὡς ἀλλήλοις συνηκμακότες, καὶ κατ' αὐτὸν γεγονότες, μίαν 81.1549 ἔχουσι βίβλον· ἐν διαφόροις γὰρ καιροῖς τὰς τῶν μελλόντων ἐποιήσαντο προφητείας. Καὶ ὁ μὲν Ὡσηὲ ἐν βασιλείᾳ Ὀζίου, καὶ Ἰωάθαμ, καὶ Ἄχαζ, καὶ Ἐζεκίου, οἱ ἐβασίλευσαν τῆς Ἰουδαίας· καὶ ὁ Ἀμὼς ὡσαύτως ἐν ἡμέραις Ὀζίου· καὶ μέντοι καὶ ὁ Ἰωὴλ τούτων ὁμόχρονος· ὁ δὲ Μιχαίας εὐθὺς μετὰ τὴν Ὀζίου τελευτὴν τῆς προφητείας ἤρξατο ἐν ἡμέραις Ἰωάθαμ, καὶ Ἄχαζ, καὶ Ἐζεκίου. Καὶ Ἰωνᾶς δεταύτης ἐστὶ τῆς συμμορίας εἰ γὰρ καὶ ἡ προφητεία τὸν χρόνον ἐσίγησεν, ἀλλ' ἡ τῶν Παραλειπομένων βίβλος τοῦτο διδάσκει σαφῶς. Ὁ δὲ Ναοὺμ μετὰ τὸν Ἰωνᾶν τὸ τῆς προφητείας ἐδέξατο χάρισμα· διδάσκει δὲ τοῦτο σαφῶς ἡ τῆς προφητείας ὑπόθεσις. Ὁ μὲν γὰρ Ἰωνᾶς τὴν πανωλεθρίαν κηρύξας τοῖς Νινευίταις, τοῖς τῆς μετανοίας αὐτοὺς φαρμάκοις παρ' εσκεύασε χρήσασθαι· διὸ καὶ πείραν οὐκ ἔλαβον τῶν ἀπηχῶν ἐκείνων προρρήσεων. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν προτέραν κακίαν παλινδρομήσαντες ἄξια τιμωρίας ἐσχάτης ἐτόλμησαν, ὁ Ναοὺμ αὐτῶν μετὰ ταῦτα προφητεύει τὸν ὄλεθρον. Ὁ δὲ Ἀβδιού, δι' ὧν τῆ Ἰδουμαία προηγόρευσεν ἀλγυνῶν, δηλὸς ἐστὶ μετὰ τούτους τῆς προφητείας ἀρξάμενος. Ὁ δὲ Σοφονίας διδάσκει σαφῶς, ὡς ἐπὶ Ἰωσίου τοῦ βασιλέως τῆς θείας ἀποκαλύψεως ἔτυχεν· κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ καιρὸν καὶ ὁ θαυμάσιος Ἰερεμίας. Ὁ δὲ Ἀββακούμ οὐ πολὺ μετὰ τούτους. Ἀγγαῖος δὲ, καὶ Ζαχαρίας, καὶ Μαλαχίας, μετὰ πολλῶν ἐτῶν ἀριθμῶν· οὐ γὰρ μόνον μετὰ τὸν Ἰωσίαν, καὶ τὸν Ἰωακείμ, καὶ τὸν Ἰεχονίαν, καὶ τὸν Σεδεκίαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν ἐν Βαβυλῶνι τῆς αἰχμαλωσίας χρόνον, καὶ μετὰ Κύρον τὸν πρῶτον Περσῶν βασιλεύσαντα, ὃς τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν ἐπανελεθεῖν παρηγγύησεν, καὶ μετὰ Καμβύσην τὸν ἐκείνου παῖδα ἐπὶ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου, τοῦ Ζοροβάβελ ἤδη τὸν θεῖον οἰκοδομοῦντος νεῶν, τὴν προφητείαν ἐποιήσαντο· μεθ' οὓς οὐδεὶς ἕτερος παρ' Ἰουδαίοις προφήτης εὐρίσκεται. Οὐ τοίνυν ὡς κατ' αὐτὸν γεγονότες μίαν ἔχουσι βίβλον, ἀλλ' ἐπειδὴ δι' ὀλίγων ἐποιήσαντο τὰς προρρήσεις, καὶ οὐκ ἀπέχρη τούτων ἕκαστος εἰς μιᾶς βίβλου διὰ βραχύτητα κατασκευῆν, εἰκότως οἱ ἀνεκάθεν τῶν θείων πεφροντικότες, τῶν δυοκαίδεκα προφητῶν τὰς προρρήσεις συναγαγόντες, μίαν ἀπέφηναν βίβλον. Καιρὸς δὲ λοιπὸν, τῆς κατὰ μέρος ἡμᾶς ἀφασθαι ἑρμηνείας, τῆς Ὡσηὲ προφητείας ἐν κεφαλαίῳ τὴν ὑπόθεσιν προδιδάξαντες.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΩΣΗΕ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Τῆς τοῦ λαοῦ διαιρέσεως ἐπὶ Ῥοβοᾶμ τοῦ Σολομῶντος γεγενημένης, τῶν δέκα φυλῶν Ἰεροβοᾶμ ὁ Ναβὰτ ἐβασίλευσεν. Οὗτος δείσας μὴ, τῶν κατὰ καιρὸν ἑορτῶν εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεῶν τὸν λαὸν καλουσῶν, εἰς τὴν Δαβιτικὴν ἐπανελέθωσιν αἱ δέκα φυλαὶ βασιλείαν, ἤρξε κακῶς τῆς εἰς τὸν Θεὸν ἀσεβείας, καὶ δύο δαμάλεις κατασκευάσας χρυσᾶς, τῇ μὲν ἐν τῇ Δᾶν, τῇ δὲ ἐν τῇ Βαιθὴλ τέμενος κατ' εσκεύασεν. Ἐντεῦθεν ἡ ἀσέβεια λαβοῦσα παρὲς δυσιν, καὶ τοῖς τῶν ὁμόρων ἔθνῶν εἰδώλοις αὐτοὺς λατρεύειν ἐδίδαξεν· εἰς ἔσχατον δὲ παρανομίας ἐλάσαντες τῆς θείας ἐγυμνώθησαν προμηθείας. Καὶ πρῶτος μὲν αὐτοὺς Ἀζαὴλ ὁ τῶν Σύρων κατεπολέμησε βασιλεύς· εἶτα Φουὰ ὁ τῶν Ἀσσυρίων τὴν καθεστῆσαν ἐπέλασαν κατέχων, φόρον ὅτι πλεῖστον εἰς ἔπραξε. Μετὰ τοῦτον Θεγλαθαλασὰρ πολλὰς τῶν πόλεων

ἀναστάτους πεποικῶς, τοὺς μὲν ἀνείλε τῶν ἐνοικούντων, τοὺς δὲ δορυαλώτους ἀπήγαγε. Μετὰ τοῦτον Σαλμανασάρ τὴν βασιλείαν διαδεξάμενος, ταῦτὰ δέδρακε πάλιν τὰς ἀκηράτους διασωθείσας τῶν πόλεων, καὶ διελὼν εἰς πολιορκίαν τὴν στρατιάν, αὐτάνδρον ἔλαβε τὴν Σαμάρειαν, καὶ τῶν δέκα φυλῶν τὸ λειπόμενον εἰς τὴν Ἀσσυρίαν ἀπ ὠκισεν. Ἐσχατος δὲ βασιλεὺς Ἀσσυρίων ὁ Σενναχηρείμ κατὰ τῆς Ἰουδαίας στρατεύσας, ἐνίας μὲν εἶλε τῶν πόλεων, πολιορκῆσαι δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ πειραθεὶς, θεηλάτῳ πληγῇ τὴν στρατιάν ἀπολέσας, αὐτὸς ἀλώβητος τῆνικαῦτα μεμένηκεν, ὡς ἂν γέ νοιτο κῆρυξ τῆς θείας δυνάμεως· ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις γενόμενος, ὑπὸ τῶν ἐξ αὐτοῦ φύντων ἐδέξατο τὴν σφαγὴν· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γεγο νῶς κατὰ τοῦ πεποικῶτος ἐλύττησεν. Ὁ τοίνυν θεσπέσιος Ὡσηὲ τὸ προφητικὸν δεξάμενος χάρισμα, 81.1553 καὶ πόρρωθεν ταῦτα τοῖς πνευματικοῖς θεασάμενος ὀφθαλμοῖς, προλέγειν προστάττεται τῷ λαῷ, ἵνα δεῖσαντες τὰς προρρήσεις, φύγωσι τὰς κολάσεις, καὶ πείραν μὴ λάβωσι τῶν κακῶν. Οὐδὲ γὰρ τούτου χάριν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς ἀπειλεῖ τὰς τιμωρίας, ἵν' ἐπάγη ταύτας οἷς ἀπειλεῖ· ἀλλ' ἵνα τῷ φόβῳ κατα πλήξας εἰς μεταμέλειαν ἀγάγη, καὶ τῆς τολμωμένης πονηρίας ἐλευθερώσας, ὀρέξη τὴν σωτηρίαν. Κολάζειν γὰρ βουλόμενος οὐκ ἂν ἠπέιλησε κόλασιν· ἀπειλῶν δὲ παραδηλοῖ ὡς σώζειν ἀλλ' οὐ κολάζειν ἐφίεται. Πέμπει τοίνυν τὸν μακάριον Ὡσηὲ, καὶ ταῖς δέκα φυλαῖς τὰ συμβησόμενα προειπεῖν, καὶ ταῖς δύο ὡσαύτως· τὴν τε ἐπὶ τοῦ Σενναχηρείμ γε νησομένην σωτηρίαν προαγορευῆσαι, καὶ τὸν ἐπὶ Βαβυλωνίων ἐπαχθησόμενον αὐτοῖς ὄλεθρον προσημῆναι. Καλεῖ δὲ τὰς μὲν δύο φυλάς Ἰούδαν· οὐ γὰρ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος, ἀλλ' ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς τὸ βασιλικὸν ἐβεβλαστήκει γένος. Καὶ τὰ βασίλεια δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἦν· Ἰουδαϊκὴ δὲ καὶ αὕτη ἡ πόλις. Καὶ μέντοι καὶ πλήθει, καὶ δυνάμει οὐ τοῦ τους μόνους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὑπερ εἶχον οὗτοι· τούτου χάριν ἀπὸ τῆς δυνατωτέρας φυλῆς τὰς δύο προαγορεύει. Καὶ τὰς δέκα Ἐφ ραῖμ ὀνομάζει· ἐπειδὴ καὶ Ἱεροβοὰμ ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεύσας ἐκ ταύτης ἦν τῆς φυλῆς, καὶ τὰ βασίλεια ἐν τῇ Σαμαρείᾳ κατεστήσατο πόλει, ταύτη πάλιν τῇ φυλῇ διαφερούση· καὶ ἐν πλήθει δὲ καὶ ἀνδρεία διέπρεπον καὶ οὗτοι. Τούτων τοίνυν ὧδε διηκυκρινημένων, ἀρκτέον ἤδη τῆς κατὰ μέρος ἐρμηνείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄. α΄. "Λόγος Κυρίου, ὃς ἐγενήθη πρὸς Ὡσηὲ τὸν τοῦ Βεηρι, ἐν ἡμέραις Ὀζίου, καὶ Ἰωάθαμ, καὶ Ἀχαζ, καὶ Ἐζεκίου βασιλέων Ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις Ἱεροβοὰμ, υἱοῦ Ἰωᾶς, βασιλέως Ἰσραήλ." Σαφῶς ἡμᾶς ἐδίδαξεν, ὡς τούτων κάκεινων ἔχειρο τονήθη προφήτης· οὐ χάριν οὐ μόνον τῶν τοῦ Ἰούδα βασιλέων ἐμνημόνευσεν, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἱεροβοὰμ, ὃς τοῦ μὲν Ἰωᾶς ἦν υἱός, ἔκγονος δὲ τοῦ Ἰωάχαζ, ἀπόγονος δὲ τοῦ Ἰηοῦ, ὃν ὁ θεσπέσιος Ἐλισσαῖος κατὰ θεῖον ἔχρισε νεῦμα, ὥστε καὶ τῷ Ναβουθὲ τιμωρῆσαι, καὶ τὴν μυσαρωτάτην Ἰεζάβελ κολάσαι. Οὕτω δηλώσας τὸν χρόνον καὶ τοὺς βασιλέας, ὧν κρατούντων ἔχειρο τονήθη προφήτης, ἐπάγει· β΄. "Ἀρχὴ λόγου Κυρίου πρὸς Ὡσηὲ." Ἀντιτοῦ, Οὐδὲν πρὸ τούτου μοι προσέταξεν ὁ Δεσπότης, ἀλλὰ τῶν πρὸς ἐμὲ λόγων ἀρξάμενος, ἐκέλευσέ με γυναῖκα πορνείας λαβεῖν, καὶ τέκνα πορνείας παιδοποιῆσαι. Προστίθησι δὲ καὶ τὴν αἰτίαν· "Διότι πορνεύουσα ἐκπορνεύσει ἡ γῆ ἀπὸ ὀπισθεν τοῦ Κυρίου." Τούτοις προστίθησιν, ὡς ἀναμφιβόλως τὸ προσταχθὲν ἔδρασε· λέγει δὲ καὶ τῆς πόρνῆς τοῦνομα, καὶ ἐκ τίνος ἔφυ, καὶ τὴν γενομένην ὀμιλίαν, καὶ τὸν τῆς ὀμιλίας καρπὸν, καὶ τοῦ τεχθέντος τὴν προσηγορίαν ὑπ' αὐτοῦ τεθεῖσαν τοῦ καὶ τὸν γάμον προστεταχότος. 81.1556 δ΄. "Εἶπε γὰρ Κύριος· Κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰεζραὲλ." Ἐγὼ δὲ θαυμάζω λίαν τοὺς τετολμηκότας εἰπεῖν, ὡς ῥήματα ταῦτὰ ἐστὶν ἔρημα πραγμάτων, καὶ προσέταξε μὲν ὁ τῶν ὄλων Θεός, ὁ δὲ προφήτης οὐκ ἔλαβεν, ἀλλὰ τὰ μὲν ῥήματα προσεφέρετο, τὰ δὲ πράγματα οὐκ ἐγένετο. Ἔδει δὲ συνιδεῖν τοὺς ταῦτα λέγειν ἐπιχειροῦντας, ὡς

πολλά τοιαῦτα πολ λάκις προσέταξεν ὁ Θεός· τὸν μὲν γὰρ Ἑσαΐαν λῦσαι τὸν σάκκον ἀπὸ τῆς ὀσφύος ἐκέλευσε, καὶ γυμνὸν τρέχειν, καὶ ἀνυπόδετον, καὶ οὕτω ποιεῖσθαι τὴν προφητείαν· τῷ δὲ Ἱερεμῖα, ποτὲ μὲν ξυλίνους κλοιοὺς τῷ τραχήλῳ περιθεῖναι, ποτὲ δὲ σιδηροῦς παρεγγύησεν· τῷ δὲ Ἰεζεκιήλ, ἐπὶ τῆς εὐωνύμου κατακλιθῆναι πλευρᾶς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας προσέταξε, καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τεσσαράκοντα, καὶ φαγεῖν τὸν ἄρτον ἐν βολβίτοις κόπρου ἀνθρω πίνης, καὶ λαβεῖν σκευὴ αἰχμαλωσίας, καὶ διορύξαι τὸν τοῖχον, καὶ εἰκόνα διαγράψαι φευγόντων, καὶ οὕτω προαγορευῆσαι τὸν τοῦ Σεδεκίου δρασμόν. Καὶ μυρία δὲ ἄλλα τοιαῦτα εὐρήσομεν ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ, ὧν εἴ τις τὸν σκοπὸν ἀγνοήσκειν, ἀνάξια ταῦτα ἀν εἴποι προφητικῆς ἀρετῆς· οἱ δὲ τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν εἰδότες, καὶ ὡς ἅπαντα πρυτανεῦει τῆς τῶν ἀνθρώπων ἕνεκα σωτηρίας, ἐντεῦθεν μάλιστα καὶ τὰς τῆς θείας ὑμνωδίας λαμβάνουσιν ἀφορμὰς, καὶ τοὺς θεσπεσίους θαυμάζουσι προφήτας, εἰς ἅπαντα εἶξα τῷ Δεσπότη προελομένους. Ὁ γὰρ τῶν ὅλων Θεός, ἐπειδὴ πρὸς ἀνθρώπους ἀναληθίαν νοσοῦντας τοὺς λόγους ποιούμενος διὰ ῥημάτων οὐκ ἔπειθε, πράγμασί τισιν ἐσκιαγράφει τὰ μέλλοντα, τῷ παραδόξῳ τῶν ὀρωμένων εἰς θεωρίαν τοὺς ἀτεράμονας ἔλκων· οἷ τε γὰρ τὸν Ἑσαΐαν θέοντα γυμνὸν ὀρώντες ἔδραμον ἀν δῆπουθεν εἰς τὴν τοῦ καινοῦ πράγματος θεωρίαν, μαθεῖν ἐφιέμενοι τοῦ τοιοῦτου δρόμου τὴν πρόφασιν. Καὶ οἱ τὸν Ἰεζεκιήλ ἐκεῖνα πάντα δρώντα θεώμενοι, ἤροντο ἀν ὡς εἰκὸς τὴν αἰτίαν τῶν γινομένων. Οὕτω τοίνυν καὶ τὸν μακάριον Ὡσηὲ παρασκευάζει τῶν ὅλων ὁ Κύριος, γυναῖκα λαβεῖν ἀκόλαστον, ἵνα διὰ τοῦ γινομένου, καὶ τοῦ λαοῦ τὴν ἀσεβίαν ἐλέγξῃ, καὶ τὴν οἰκείαν, ἐπιδείξῃ μακροθυμίαν. Εἰ δὲ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς τῆς ἀκολάστου καὶ μοιχευτρίας ἠνείχετο συναγωγῆς, καὶ οὐκ ἐμολύνετο ἢ τῆς ἀγιωσύνης πηγὴ ἐκ τῆς μυσαρᾶς ἐκείνης καὶ βδελυρᾶς, οὐδὲ ὁ προφήτης ἐκ τῆς ἀσελγοῦς ἐκείνης γυναικὸς κηλίδα ἐδέξατο· οὐδὲ γὰρ ἐπιθυμία πονηρᾶ δουλεύων, ἀλλὰ τὰ θεόθεν προστεταγμένα πληρῶν, τῆς ὁμιλίας ἐκείνης ἦν ἐσχετο. Εἰδέναι δὲ χρὴ, ὡς τῷ σκοπῷ τό τε ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν κρίνεται· τούτῳ γὰρ ὁ γάμος τῆς μοιχείας κεχώρισται, καὶ τῆς συνουσίας οὐδεμίαν ἐχούσης διαφορὰν, τῷ σκοπῷ καὶ τῷ νόμῳ τὸ διάφορον δείκνυται, καὶ κατὰ ταῦτα τὸ μὲν ἔννομον, τὸ δὲ παράνομον κρίνεται. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ φόνου σκοπούμενον εὗροι τις ἄν. Ἀναιρεῖ γὰρ καὶ ὁ ἄν 81.1557 δροφόμος, ἀναιρεῖ καὶ ὁ δικαστής· ἀλλ' ὁ μὲν ἐν νόμῳ, ὁ δὲ παρανόμῳ· καὶ τὸ μὲν ἔργον ταῦ τὸν, τῷ δὲ σκοπῷ διαφέρει. Καὶ ἵνα τοῦτο σαφέστερον ἀπὸ τῆς θείας Γραφῆς μεταμάθωμεν, σκοπήσωμεν οὕτως. Ἐφόνευσεν ὁ Καῖν, ἀλλὰ βασκήνας καὶ δόλῳ χρησάμενος· ἐφόνευσεν Φινεὲς, ἀλλὰ ζηλώσας, καὶ τῆς εὐσεβείας ὑπερμαχήσας, καὶ βδελυξάμενος τὴν ἀσεβίαν· καὶ τὸ μὲν ἔργον ταῦτό, ὁ δὲ σκοπὸς ἐναντίος ἐκ διαμέτρου. Οὕτω καὶ ἡ κλοπὴ τῶν μὲν ὑπὸ τοῦ νόμου κατηγορουμένων ἐστίν· ἀλλ' ἔκλεψε τὴν εὐλογίαν ὁ Ἰακώβ, καὶ οὐ μόνον τὴν κατηγορίαν διέφυγεν, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσαις εὐφημεῖται ταῖς γενεαῖς. Ἐνήστευσεν Ἡλίας ὁ πάνυ, ἐνήστευσαν δὲ καὶ οἱ τὸν Ναβουθὲ καταλεύσαντες· ἀλλ' ὁ μὲν φιλοσοφῶν, οἱ δὲ συκοφαντίαν τυρεύοντες. Ἠλέησεν ὁ Σαοὺλ τὸν Ἀγάγ, καὶ ἐγυμνώθη τῆς βασιλείας παράνομος γὰρ ἦν ἐκεῖνος ὁ ἔλεος· ἔσφαξεν ὁ Σαμουὴλ τὸν Ἀγάγ, καὶ θεῖον νόμον ἐπλήρωσε. Καὶ ἄλλα δὲ μυρία ἔστιν εὐρεῖν οὐ παρὰ τῇ θείᾳ μόνῃ Γραφῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἑκάστην ἡμέραν παρ' ἡμῶν γινομένοις. Καὶ ὁ θαυμάσιος τοίνυν Ὡσηὲ, οὐκ ἐπιθυμία δουλεύσας, ἀλλὰ θείοις νεύμασιν εἶξας, ἔλαβε τὴν πόρνην, καὶ γάμου παντὸς ἦν σεμνοτέρα ἐκείνη ἢ ὁμιλία· οὐ μόνον ὅτι κατὰ θεῖον ἐγένετο νεῦμα, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τοῦ Θεοῦ τὸν τύπον ἐδείκνυ, καὶ ὅπως ὁ ἅγιος καὶ ἐν ἀγίοις ἀναπαυόμενος, νυμφίος τῆς ἀκολάστου πληθύος τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐχρημάτιζε. Παιδοποιήσαντι τοίνυν αὐτῷ κελεύει προαγορευῆσαι τὸ τεχθὲν Ἰεζραὲλ· "Διότι ἔτι μικρὸν, καὶ ἐκδικήσω τὸ αἷμα τοῦ Ἰεζραὲλ, ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰηοῦ, καὶ καταπαύσω βασιλείαν οἴκου Ἰσραὴλ. (δ', ε'). Καὶ ἔσται, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συντριψώ

τὸ τόξον τοῦ Ἰσραὴλ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰεζραὲλ." Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν Ἰεζραὲλ τὸ χωρίον ἐστίν, ἐν ᾧ Ναβουθὲ τὴν ἄδικον ἐκείνην ὑπέμεινε σφαγὴν· ὁ δὲ Ἰηοῦ, ὁ τούτου κατὰ θεϊαν βουλήν γενόμενος τιμωρὸς, ᾧ ὑπέσχετο ὁ Θεὸς διὰ τὰ κατὰ τῆς Ἰεζαβὲλ αὐτῷ γεγενημένα, εἰς τετάρτην γενεὰν διαρκέσειν τὴν βασιλείαν. Ἐπειδὴ τοίνυν οἱ ἐκ τούτου λήθην τῆς θείας ἔλαβον εὐεργεσίας, καὶ τὴν τῶν πρὸ αὐτῶν βεβασιλευκότων ἐζήλωσαν δυσσέβειαν, ἀπειλεῖ ὁ Θεὸς καὶ ταύτην καταπαύσειν τὴν βασιλείαν, καὶ τοῦ Ἰσραὴλ τὸ τόξον συντρίψειν, τουτέστι, καταλύσειν τὴν δύναμιν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰεζραὲλ· οὐχ ἀπλῶς δὲ τοῦδε τοῦ χώρου τὴν μνήμην ἐποίησατο, ἀλλὰ τῆς θείας ἀναμιμνήσκων εὐεργεσίας τὸν τηνικάδε βασιλέα, καὶ διδάσκων, ὅτι καθάπερ δίκας εἰσέπραξε τοὺς τὸν Ναβουθὲ κατασφάζοντας διὰ τοῦ προπάτορος αὐτοῦ Ἰηοῦ· οὕτω καὶ αὐτοὺς τῆς εἰς αὐτὸν ἀγνωμοσύνης ἀπαιτήσῃ ποινήν. Τούτοις ἐπάγει, ὅτι καὶ ἕτερον ἐτέχθη παιδίον, καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων τὴν 81.1560 προσηγορίαν ἀνεδέξατο. Ἐκέλευσε γὰρ αὐτὴν, φησὶν, Οὐκ ἠλεημένην κληθῆναι· τοῦτο διδάσκων, ὡς οὐκέτι τὸν Ἰσραὴλ ἀξιῶσει φιλανθρωπίας. Ζ'. "Τοὺς δὲ υἱοὺς Ἰούδα, φησὶν, ἐλεήσω καὶ σώσω αὐτοὺς ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτῶν, καὶ οὐ σώσω αὐτοὺς ἐν τόξῳ, οὐδὲ ἐν ῥομφαίᾳ, οὐδὲ ἐν πολέμῳ, οὐδὲ ἐν ἵπποις, οὐδὲ ἐν ἵππεῦσι." Σαφῶς δὲ διὰ τούτων ἐδήλωσε τὰ κατὰ τὸν Σενναχηρείμ γεγενημένα· τηνικαῦτα γὰρ οὐ παρατάξως γενομένης ἠττήθησαν οἱ Ἀσσύριοι, ἀλλ' ἀγγελικῇ δυνάμει ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε δι' εφθάρησαν χιλιάδες. Τούτοις ἐπάγει, ὅτι καὶ ἑτέρου παιδίου τεχθέντος, ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς κληθῆναι αὐτὸ Οὐ λαὸν μου, καὶ τὴν αἰτίαν διδάσκει· "Διότι ὑμεῖς οὐ λαὸς μου, καὶ ἐγὼ οὐκ εἰμι ὑμῶν." Καὶ ἵνα μή τις ὑπολάβῃ, ὅτι ὡς εὐαριθμήτους αὐτοὺς καὶ ὀλίγους ἀποπέμπεται, ἀρμοδίως προστέθεικεν· ἰ'. "Ὅτι ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, ἢ οὐ μετρηθήσεται οὐδὲ ἔξαρι θμηθήσεται." Ἄλλ' οὐ πλήθει χαίρει ὁ Θεός· ὅπου δὲ δύο ἢ τρεῖς εἰσι συνηγμένοι εἰς τὸ αὐτοῦ ὄνομα, ἐκεῖ ἐστὶν ἐν μέσῳ αὐτῶν. Οὕτω τὸν Νῶε πάντων ὁμοῦ προτετίμηκε τῶν ἀνθρώπων· οὕτω τὸν Ἀβραάμ, οὕτω τὸν Μωσῆα· τοὺς δὲ ἐκείνων ἀπογόνους, καὶ ἀριθμὸν νικῶντας, Οὐ λαὸν αὐτοῦ καλεῖ διὰ τὴν ἀσέβειαν. Ἄλλὰ φιλάνθρωπος ὢν εὐθύς ἀνεκαλέσατο τὴν ἐξενεχθεῖσαν ἀπόφασιν. "Ἔσται γὰρ, φησὶν, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἐβρέθη αὐτοῖς, Οὐ λαὸς μου ὑμεῖς, αὐτοὶ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος. (ια΄.) Καὶ συναχθήσονται υἱοὶ Ἰούδα, καὶ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ θήσονται αὐτοῖς ἀρχὴν μίαν, καὶ ἀναβήσονται ἐκ τῆς γῆς, διότι με γάλη ἡ ἡμέρα τοῦ Ἰεζραὲλ." Διὰ τούτων τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἀνάκλησιν προηγόρευσε, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἐκεῖθεν ἐπάνοδον οὐκέτι διηρημένους ἔξουσι βασιλέας, ἀλλ' ἐνωθέντες καὶ συναφθέντες ἓνα σχήσουσιν ἄρχοντα. Καὶ τοῦτο δὲ πέρας ἔλαβεν ἐπὶ τοῦ Ζοροβάβελ. Ἡμέραν δὲ τοῦ Ἰεζραὲλ ἐκάλεσε τὴν ἐπενεχθεῖσαν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων τῷ Ἰσραὴλ συμφορὰν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰεζραὲλ. Ἐπειδὴ γὰρ, φησὶ, μεγάλην αὐτοῖς ἐπάγω τιμωρίαν, μεγάλης αὐτὸς ἐξουσίας καὶ σωτηρίας, καὶ τῆς δουλείας ἔλευθερώσας, εἰς τὴν πατρῶν ἐπανάξω πατρίδα.

ΚΕΦΑΛ. Β΄. Εἶτα παρακελεύεται αὐτοῖς, ὡς τῶν πραγμάτων μεταβολὴν δεξαμένων ἐναλλάξαι καὶ τὰ ὀνόματα, καὶ καλέσαι τὸν Οὐ λαὸν, Λαὸν, καὶ τὴν Οὐκ ἠγαπημένην, Ἠγαπημένην. Ὑμεῖς γὰρ, φησὶν, οἱ τῆς σωτηρίας ἀπολαύσαντες, καὶ ἐκ Βαβυλῶνος ἐπανελθόντες, γένεσθε κριταὶ τῆς μητρὸς ὑμῶν καὶ ἐμοῦ, 81.1561 τουτέστι, τῶν προγόνων τῶν εἰς ἐμὲ παρανενομηκότων, ὅτι αὕτη οὐ γυνὴ μου, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀνὴρ αὐτῆς. Ἀποστάσιον, φησὶν, ἐγένετο τῆς αἰτίας ἐξ ἐκείνης γεγενημένης. Τοιοῦτον εὐρίσκομεν καὶ παρὰ τῷ Ἡσαΐα εἰρημένον· "Καὶ νῦν, οἶκος τοῦ Ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ, κρίνατε ἐν ἐμοὶ καὶ ἀναμέσον τοῦ ἀμπελῶνός μου· διότι ἔμεινα τοῦ ποιῆσαι σταφυλὴν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας." Καὶ ἐν ταυθὰ φησὶ· β΄. "Κρίθητε πρὸς τὴν μητέρα ὑμῶν, κρίθητε, ὅτι αὕτη οὐ γυνὴ μου, καὶ

ἐγὼ οὐκ ἀνήρ αὐτῆς." Καὶ δεικνύς, ὡς οὐκ ἐπὶ λύμῃ αὐτῆς τὸ ἀποστάσιον τοῦτο πεποίηται, ἐπάγει· "Καὶ ἐξαρκῶ τὴν πορνείαν αὐτῆς ἀπὸ προσώπου μου, καὶ τὴν μοιχείαν αὐτῆς ἐκ μέσου μαστῶν αὐτῆς." Τοιοῦτόν ἐστι τὸ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ εἰρημένον· "Ἀγαθόν μοι, ὅτι ἔτα πείνωσάς με, ὅπως μάθω τὰ δικαιώματά σου." Καὶ ταύτην δὲ παιδεύων ὑπισχνεῖται τῆς πορνείας καὶ τῆς μοιχείας αὐτὴν ἐλευθεροῦν, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πρόρριζον ταύτην ἐκ μέσου τῶν μαστῶν ἀνασπᾶν. Παραδηλοῖ δὲ τὴν καρδίαν τὴν ὑπὸ τοῖς μαστοῖς κειμένην, ἐξ ἧς ἐκπορεύονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, φθόνοι, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Μεγίστην τοίνυν ὄνησιν ἢ τοῦ Θεοῦ φέρει παιδεία, τῆς πορνείας τοὺς παιδευομένους ἐλευθεροῦσα. Διδάσκει δὲ καὶ τῆς παιδείας τὰ εἶδη. γ'. "Ὅπως ἂν ἐκδύσω αὐτὴν γυμνήν, καὶ ἀποκαστήσω αὐτὴν καθὼς ἡμέρα τῆς γενέσεως αὐτῆς." Ἡμέραν δὲ γενέσεως καλεῖ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ διαγωγὴν. Ἐρημον αὐτὴν, φησὶ, τῆς ἐμῆς καταστήσω προνοίας, καὶ δουλεύειν Ἀσσυρίοις, ὡς ἐδούλευσεν Αἰγυπτίοις, παρασκευάσω. Καὶ ἀνύδρω δὲ γῆ καὶ ἐρήμῳ παραπλησίαν αὐτὴν ἀποφανῶ· καὶ διαφθερῶ αὐτὴν ἐν δίψει. Αἰνίττεται δὲ διὰ τοῦ δίψους, οὐ μόνον τὴν τοῦ ὕδατος ἔνδειαν, ἀλλὰ καὶ τῆς θείας κηδεμονίας στέρησιν. Οὐδὲ τὰ τέκνα δὲ αὐτῆς, φησὶν, ἀξιώσω φειδοῦς, ὅτι ἐκ δυσσεβῶν γεννηθέντα, τὴν τῶν πατέρων ἐμιμήσαντο βδελυρίαν. Πορνείαν γὰρ ἐνταῦθα τὴν τῶν εἰδώλων λατρείαν καλεῖ· σα φέστερον δὲ αὐτῆς τὴν ἀγνωμοσύνην ἐλέγχων ὑποδείκνυσιν αὐτὴν λέγουσαν, ὡς προσήκει τοῖς ἔρα σταῖς ἀκολουθῆσαι· τουτέστι, τοῖς εἰδώλοις· παρ' ὧν ἄπασαν, φησὶ, λαμβάνω τῶν ἀναγκαίων τὴν ἀφθονίαν. Καὶ ἐπειδὴ ἠγγόνησε τὸν δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν, εἰκότως ἐπάγει· ζ'. "Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ φράσσω τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐν σκόλοψι, καὶ ἀνοικοδομήσω τὰς ὁδοὺς αὐτῆς, καὶ τὴν τρίβον αὐτῆς οὐ μὴ εὔρη." Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τιμωρία φιλανθρωπίας μεστή· πραγματεύεται γὰρ αὐτῇ παῦλαν τῆς δυσσεβείας· μαθοῦσα γὰρ τῇ πείρᾳ τῶν κακῶν τὴν τῶν εἰδώλων ἀσθένειαν (ἐκάλεσε γὰρ αὐτοὺς εἰς συμμαχίαν ἐν τῷ τῆς ἐφόδου καιρῷ, καὶ τῆς παρ' αὐτῶν ἐπικουρίας οὐκ ἔτυχε· "Ζητήσῃ γὰρ αὐτοὺς, φησὶ, καὶ οὐ μὴ εὔρη)," ἀναμνησθήσεται τῆς θείας κηδεμονίας, καὶ ἐρεῖ· "Πορεύσομαι, καὶ 81.1564 ἐπιστρέψω πρὸς τὸν ἄνδρα μου τὸν πρότερον, ὅτι καλὸς μοι ἦν τότε, ἢ νῦν. Καὶ τίς οὐκ ἂν εἰκότως ἐκπλαγείη τὴν θείαν φιλανθρωπίαν, ὃς Θεὸς ὢν, καὶ ποιητὴς, καὶ Κύριος, ἄνδρα ἑαυτὸν, ἀλλ' οὐ δεσπότην ἀποκαλεῖ; Ἐπειδὴ γὰρ πλείων τῆς γυναικὸς ἢ περὶ τὸν ἄνδρα φιλοστοργία, ἢ δούλοις πρὸς δεσπότην, ταύτην ἐνθεῖναι τοῖς ἀνθρώποις βουλόμενος τὴν διὰ θεσιν, νυμφίον ἑαυτὸν καὶ ἄνδρα προσαγορεύει. Ἄλλ' ὅμως τοὺς ἀγνώμονας οὐδὲ ταῦτα εἰς εὐγνωμοσύνην κινεῖ. Διὸ καὶ περὶ ἐκείνων φησὶν, ὅτι ἧ'. "Αὐτὴ οὐκ ἔγνω, ὅτι ἐγὼ δέδωκα αὐτῇ τὸν σίτον, καὶ τὸν οἶνον, καὶ τὸ ἔλαιον· ἀργύριον καὶ χρυσίον ἐπλήθυνα αὐτῇ· αὐτὴ δὲ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ ἐποίησε τῇ Βάαλ." Καὶ ἂν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐκομίσατο δῶρα, ταῦτα τοῖς ἀντιθέοις ἐκείνοις προσήνεγκε. Διὸ χαλεπαίνων ὁ Θεὸς ἀπειλεῖ καὶ σίτου καὶ οἴνου στερίσκειν αὐτούς· καὶ ἵνα μὴ νομίσωσι τὴν γῆν ἀκαρπίαν νοσεῖν, εἰκότως ἐπήγαγε, "Καθ' ὥραν αὐτοῦ"· τουτέστι, μετὰ τὸ πεπανθῆναι, καὶ πέπειρον γενέσθαι, ἐν ἀμνητοῦ καὶ τρύγης καιρῷ. Ἀπειλεῖ δὲ καὶ ἐσθῆτα ἀφαιρεῖσθαι, ὥστε καὶ τῶν ἀναγκαίων περιβολαίων σπανίζειν. Οἱ δὲ ἔρασταὶ αὐτῆς, φησὶ, ταῦτα ὀρώντες, ἐπαμῦναι αὐτῇ οὐ δυνήσονται. Πρὸς τούτοις, καὶ τὰς πανηγύρεις καταπαύειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν εὐφροσύνης σβεννύειν, συκᾶς τε καὶ ἄμπελους διαφθείρειν, διὰ τῆς προφητικῆς ἠπειλήσεως γλώττης. Ἐπειδὴ εἶπε, φησὶ, ταῦτα παρὰ τῶν εἰδώλων εἰληφέναι, καὶ ἠγγόνησεν ἐμὲ τὸν τούτων γενόμενον χορηγόν. "Καὶ θήσομαι αὐτὰ, φησὶν, εἰς μαρτύριον." Ἀπὸ θηρίων γὰρ, φησὶ, καὶ πετεινῶν, καὶ ἐρπετῶν ἀφανιζόμενα καὶ διαφθειρόμενα, καὶ τῆς αὐτῶν δυσσεβείας κατηγορήσει, καὶ τῇ ὑπ' ἐμοῦ ἐπενεχθείσῃ μαρτυρήσει παιδεία. Ταῦτα δὲ πείσεται, ἐπειδὴ τὰ Βααλὶμ, τουτέστι, τὰ εἶδωλα, τῆς ἐμῆς προετίμησε θεραπείας, καὶ κόσμῳ παντοδαπῷ κεχρημένη τὰς ἐκείνων ἑορτὰς

ἐπιτελεῖ. Διὰ τοῦτο φησιν ἰδ'. "Ἴδου ἐγὼ πλανῶ αὐτήν, καὶ τάξω αὐτήν εἰς ἔρημον." Ἐντὶ τοῦ, Ἄλᾶσθαι αὐτήν καὶ πλανᾶσθαι αἰχμάλωτον γενομένην παρασκευάσω, καὶ τούτων ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν ἔρημον καταστήσω· ἀλλ' ὅμως ψυχαγωγῆσω αὐτήν ἐν τούτοις οὖσαν τοῖς ἀλγεί νοῖς. ἰε'. "Λαλήσω γάρ, φησὶν, ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς· καὶ δώσω αὐτῇ τὰ κτήματα αὐτῆς ἐκεῖθεν, καὶ τὴν κοιλάδα Ἀχὼρ διανοῖξαι σύνεσιν αὐτῆς." Τὸ δὲ Ἀχὼρ παρὰ τῷ Σύρῳ Ἀχάρ εὖρον· οὗτος δ' ἐστὶν ὁ ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ κεκλοφῶς, καὶ τὸ τεθὲν ἀνάθεμα παραβεβηκῶς, ὃς καὶ τιμωρίαν ἐξέτισε, παντὸς αὐτὸν τοῦ λαοῦ καταλεύσαντος. Ἀλλὰ μετὰ 81.1565 τὴν ἐκείνου τελευτήν, εἰς νοῦν λαβόντες, ὅσον ἢ τοῦ θεοῦ νόμου λωβᾶται παράβασις, κλαίοντες καὶ ὄλο φυρόμενοι τὸν Θεὸν ἰλεώσαντο. Τοῦτο τοίνυν καὶ ἐν ταῦθα παρεδήλωσεν, ὅτι καθάπερ οἱ τηνικάδε διὰ τῆς τοῦ Ἀχάρ τιμωρίας ἔμαθον, ὅσον ἢ παρανομία κακὸν, οὕτω καὶ οὗτοι διὰ τῆς αἰχμαλωσίας αἴσθησιν λήφονται τῶν οἰκείων πλημμελημάτων. Καὶ τοῦτο σαφέστερον δηλῶν, ἐπήγαγε· ιζ', ιζ'. "Καὶ ταπεινωθήσεται ἐκεῖ κατὰ τὰς ἡμέρας νηπιότητος αὐτῆς, καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἀναβάσεως αὐτῆς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος, καλέσει με, Ὁ ἀνὴρ μου, καὶ οὐ καλέσει με ἔτι Βααλίμ. Καὶ ἐξαρῶ τὰ ὀνόματα τῶν Βααλίμ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσιν οὐκέτι τῶν ὀνομάτων αὐτῶν." Ὅν τρόπον γάρ, φησὶν, ἐδούλευσαν Αἰγυπτίοις, οὕτως Ἀσσυρίοις δουλεύσουσι· νηπιότητα γὰρ αὐτῆς τὴν ἐν Αἰγύπτῳ καλεῖ διαγωγὴν. Ἀλλὰ πρὸς καλὸν αὐτῶν ἡ δουλεία γενήσεται, καὶ πρόξενος αὐτοῖς εὖσε βείας ἀποφανθήσεται. Ἐν γὰρ τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἐπιλήσεται μὲν τῆς τῶν εἰδώλων λατρείας, ἐμὲ δὲ ἄνδρα καὶ σύνοικον ὀνομάσει. Ἐγὼ δὲ αὐτῆς τὴν μεταμέλειαν θεώμενος, ἠ'. "Διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, μετὰ τῶν θηρίων τοῦ ἀγροῦ, καὶ μετὰ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ μετὰ τῶν ἐρπετῶν τῆς γῆς." Καὶ διδάσκων, ὡς οὐ περὶ θηρίων καὶ πετεινῶν λέγει, ἀλλὰ περὶ θηριωδῶν ἀνθρώπων καὶ πετεινῶν δίκην ἐπιπετομένων καὶ ἰοβόλοις ἐρπετοῖς ἐοικότων, ἐπήγαγε· "Καὶ τόξον, καὶ ῥομφαίαν, καὶ πόλεμον συντρίψω ἀπὸ τῆς γῆς." Εἶτα ὑπισχνεῖται αὐτοῖς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ· "Καὶ κατοικίῳ αὐτοὺς ἐπ' ἐλπίδι." Περὶ ταύτης δὲ τῆς ἐλπίδος ὁ μακάριος λέγει Παῦλος· "Τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. Ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ἃ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; Εἰ δὲ ὁ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἐκδεχόμεθα." Καὶ ὅτι περὶ ταύτης ἔφη τῆς ἐλπίδος, καὶ οὐχ ἑτέρας, τὰ ἐπαγόμενα μαρτυρεῖ. ἰθ'. "Καὶ μνηστεύσομαί σε ἑμαυτῷ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ μνηστεύσομαι ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ ἐν κρίματι, καὶ ἐν ἐλέῳ, καὶ ἐν οἰκτιρμοῖς." Ὅτι δὲ οὐ τὴν Ἰουδαίων συναγωγὴν εἰς τὸν αἰῶνα ἐμνηστεύσατο, ἀλλὰ τὴν ἐξ Ἰουδαίων καὶ ἐξ ἐθνῶν συλλεγεῖσαν Ἐκκλησίαν, τὰ πράγματα μαρτυρεῖ. Ἡ μὲν γὰρ ἀπεβλήθη, ἡ δὲ τῷ μνηστήρι συνέζευκται, προσδεχομένη τὰ ἀγαθὰ τὰ αἰώνια· ἐμνηστεύσατο δὲ αὐτήν, οὐ μόνον ἐν δικαιοσύνῃ καὶ κρίματι, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐλέῳ καὶ οἰκτιρμοῖς· δικαιοσύνη μὲν γὰρ καὶ κρίματι κατὰ τοῦ πονηροῦ τυράννου χρησάμενος, ἔλεον δὲ καὶ οἰκτιρμοὺς εἰς τοὺς ἐκείνῳ δουλεύειν ἠναγκασμένους ἐπιδειξάμενος. Ἐπειδὴ δὲ ἔδει τοὺς ἐλέους τετυχηκότας καὶ αὐτοὺς ἀντιδοῦναι τι τῷ σεσωκότῳ, εἰκότως ἐπήγαγε· 81.1568 κ'. "Καὶ μνηστεύσομαί σε ἑμαυτῷ ἐν πίστει, καὶ ἐπιγνώσει τὸν Κύριον." Πίστιν γὰρ εὐθὺς οἱ προσιόντες ἀπαιτοῦνται μόνην· δικαιοσύνης γὰρ εἰσὶν ἔρημοι· δέχονται δὲ ταύτην διὰ τῆς τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας, παρὰ τοῦ σεσωκότος Θεοῦ· ὁ δὲ τὴν πίστιν κτώμενος ἐπιγνώσει γίνεται τοῦ Δεσπότου. Μετὰ τοίνυν τὴν πρόρρησιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν καὶ τὰς σωματικὰς αὐτοῖς δωρεὰς προαγορεύει· περιγίνοι γὰρ ὄντες καὶ χαμαίζηλοι, τούτοις μᾶλλον ἢ ἐκείνοις προσεῖχον· ὑπισχνεῖται τοίνυν χορηγεῖν μὲν ἄνωθεν ὑετὸν, παρασκευάζειν δὲ τὴν γῆν βλαστῆσαι τὰ ἀγαθὰ. Τοῦτο γὰρ λέγει· "Ἐπακούσομαι τῷ οὐρανῷ, καὶ οὐρανὸς ἐπακούσεται τῇ γῆ. (κβ'.) Καὶ ἡ γῆ ἐπακούσεται τῷ σίτῳ, καὶ τῷ οἴνῳ, καὶ τῷ ἐλαίῳ, καὶ ταῦτα ἐπακούσεται τῷ Ἰεζραέλ." Εἶτα πάλιν ἀναμίγνυσι τὰ πνευματικά. κγ'.

"Καὶ σπερῶ αὐτὴν ἐμαυτῶ ἐπὶ γῆς." Τουτ ἔστι, γέωργιον αὐτὴν ἐμαυτῶ ἀποφανῶ, καὶ τὰ τῆς δικαιοσύνης καταβαλῶ. "Καὶ ἐλεήσω τὴν οὐκ ἠλεημένην, καὶ ἔρῶ τῶ Οὐ λαῶ μου· Λαός μου εἶ σύ· καὶ αὐτὸς ἔρεϊ· Καὶ ὁ Θεός μου εἶ σύ." Ταῦτα μὲν τυπικῶς ἐπὶ τοῦ Ζοροβάβελ συνέβη· κατ' ἀλήθειαν δὲ, μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, ὅτε καὶ ἐμνηστεύσατο τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὸν αἰῶνα· τότε γὰρ καὶ οἱ πεπιστευκότες εἰς αὐτὸν λαὸς πιστὸς ἀληθῶς ἐχρημάτισαν, καὶ αὐτὸς εἰλι κρινῶς τῶν εἰς αὐτὸν πεπιστευκόντων ἐπεκλήθη Θεός.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Μετὰ ταύτας τῶν ἀγαθῶν τὰς ἐπαγγελίας, αὐθὶς ὁ Θεὸς τῶ προφήτῃ παρακελεύεται περὶ γυναῖκα διατεθῆναι μοιχεύτριαν καὶ πονηρίᾳ συζῶσαν, ἵνα πάλιν εἰκόνα δεῖξῃ διὰ τῶν πραγμάτων τῆς θείας περὶ τοὺς ἀναξίους φιλοστοργίας. "Καθὼς ἀγαπᾷ γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ αὐτοὶ ἀποβλέπουσιν εἰς θεοὺς ἄλλοτρίους, καὶ φιλοῦσι πέμματα μετὰ σταφίδων." Τοιαῦτα δὲ τινα κατασκευάζειν εἰώθεισαν οἱ τοῖς εἰδώλοις ἀνακειμένοι. Παραυτίκα δὲ τὸ προσταχθὲν εἰς πέρας ἤγαγεν ὁ προφήτης, καὶ λέγει τίνα τε μισθὸν ὑπέσχετο τῇ γυναικί, καὶ ποίας πρὸς αὐτὴν ἐποιήσατο συνθήκας. Εἶπον γὰρ αὐτῇ, φησὶ, πᾶσαν ἄλλοτρίαν φυγεῖν συνουσίαν, ἐμοὶ δ' ἑαυτὴν διαφυλάττειν ἀνέπαφον. Ὑποδείκνυσι δὲ καὶ τῆς εἰκόνας τὸ ἀρχέτυπον. δ'. "Διότι, φησὶν, ἡμέρας πολλὰς καθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οὐκ ὄντος βασιλέως, οὐδὲ ὄντος ἄρ χοντος, οὐδὲ οὔσης θυσίας, οὐδὲ ὄντος θυσιαστηρίου, οὐδὲ ἱερατείας, οὐδὲ δήλων." Καθάπερ γὰρ, φησὶν, αὐτῇ τοῖς προτέροις ἐρασταῖς ἀποταξα μένη, τὴν τοῦ προφήτου συνοίκησιν εἴλετο· οὕτως ὑμεῖς εἰς τὴν ἄλλοτρίαν ἀπαχθέντες αἰχμάλωτοι, οὔτε βασιλικῆς, οὔτε ἱερατικῆς ἀπολαύσεσθε προ 81.1569 μηθείας· θυσιαστηρίου γὰρ οὐκ ὄντος, ποία λει τουργία γενήσεται; Οὔτε μὴν τὰ διὰ τῶν ἱερέων ἢ προφητῶν εἰωθότα δηλοῦσθαι καὶ προσημαίνεσθαι, τοῖς βουλομένοις ἐν τῇ ξένη μαθεῖν τὸ πρακτέον προδηλωθήσεται· ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐμὴν αὐτοῖς κηδε μονίαν προφανῶς ἐπιδείξω· καὶ ταῦτα διὰ τοὺς πατέρας περὶ αὐτοὺς θερμῶς διακεείμενος. Τούτου γὰρ χάριν καὶ ὁ προφήτης τῇ πονηρίᾳ συζῶσῃ γυναικί συνώκει μὲν, ὡς προσετάχθη, τῆς δὲ γαμι κῆς ὀμιλίας ἀπέιχετο· ἐπειδὴ καὶ ὁ τῶν ὄλων Θεός, οὔτε πάντῃ ἐγύμνωσε τὸν λαὸν τῆς οἰκείας προνοίας, οὔτε πρόδηλον ταύτην αὐτοῖς ἐποίει καὶ φανεράν. Δήλους δὲ τὰς προαγορεύσεις τὰς θείας ὠνόμασεν· ἐπειδὴ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς τῶ λογίῳ τῆς κρίσεως τὴν δήλωσιν ἐλάμβανε, καὶ τὴν ἀλήθειαν· καὶ διὰ τινων σημείων ἐν ἐκείνῳ γινομένων προηγόρευε τὰ ἐσό μενα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Μωσῆς τὴν ἱερατικὴν φυλὴν εὐλογῶν· Δότε, φησὶ, δήλους τῶ Λευί. Οὕτω τὰ λυπηρὰ προθεσπίσας, ἀναμίγνυσι τούτοις καὶ τὰ χρηστά. ε'. "Μετὰ ταῦτα γὰρ, φησὶν, ἐπιστρέψουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, καὶ ζητήσουσι Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν, καὶ Δαβὶδ τὸν βασιλέα αὐτῶν, καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῶ Κυρίῳ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν." Ἐπειδὴ γὰρ αἱ δέκα φυλαὶ, διαστα σιάσασαι πρὸς τοὺς ἐκ Δαβὶδ βασιλέας, ἴδιον ἑαυταῖς ἐχειροτόνησαν βασιλέα· μετὰ δὲ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον ἐνωθεῖσαι καὶ συναφθεῖσαι ἓνα ἔσχον ἠγε μόνον τὸν Ζοροβάβελ, ἐκ τῆς Δαβιτικῆς βεβλα στηκότα φυλῆς, ἐφ' οὗ καὶ τῶν θεοσοδόντων ἀγαθῶν ἐδέξαντο τὴν ἀπόλαυσιν. Ταῦτα πάντα πρὶν γενέσθαι σαφῶς ἐπιστάμενος, διὰ τῆς προφητικῆς θεσπίζει φωνῆς. Τὸ δὲ "Ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν," ἀντὶ τοῦ, μετὰ τὸ τέλος τῶν ἐβδομήκοντα τῆς αἰχμαλωσίας ἐτῶν.

ΚΕΦΑΛ. Δ'. Οὕτω τὰ ἀγαθὰ προμηνύσας, πάλιν τῶν κακῶς γινομένων τὴν κατηγορίαν ποιεῖται. Ἀληθείας γὰρ, φησὶν, ἐστὲ καὶ φιλανθρωπίας ἔρημοι, καὶ γνώσεως θείας ἐστερημένοι· πολὺ δὲ παρ' ὑμῖν τὸ ψεῦδος, καὶ ἀδεῶς ὁ φόνος τολμᾶται, καὶ τῶν ἄλλοτρίων ἐφιέμενοι σφετερίζεσθε ταῦτα, καὶ τοῖς ἀλλήλων

ἐπιβουλεύετε γάμοις, ὡς τὴν γῆν ὑμῶν ἅπασαν πλήρη τούτων γενέσθαι τῶν μiasμάτων. Δι' ἅπερ τοσοῦτον πολεμίων ὑμῖν ἐπάξω πλήθος, ὡς παντε λῶς δαπανηθῆναι, οὐ μόνον τοὺς εὐπορίᾳ συζῶντας, καὶ θηρίων δίκην καὶ ἔρπετῶν τοῖς πενεστέροις ἐπιόντας, καὶ οἷόν τισι περοῖς τῇ δυναστείᾳ κεχρημένους· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, οἳ καθάπερ τινὲς ἰχθύες διανήχονται τοῦ βίου τὸ πέλαγος. Τροπικῶς γὰρ θηρία μὲν, καὶ ἔρπετὰ καὶ πετεινὰ, τοὺς δυνατοὺς προσηγόρευσεν, ἰχθύας δὲ τοὺς πενε στέρους ὠνόμασε. Τούτου δὲ, φησὶ, γενομένου, ἔρημος ἡ γῆ καὶ τῶν δικαζόντων καὶ τῶν δικαζομένων γενήσεται. "Ὁ δὲ λαός μου, φησὶν, ὡς 81.1572 ἀντιλεγόμενος ἱερεὺς, καὶ ἀσθενήσει ἡμέρας, καὶ ἀσθενήσει καὶ προφήτης μετ' αὐτοῦ." Ἱερεῖ, φησὶν, ἀδοκίμῳ φανέντι, καὶ τὰς οἰκείας ἀξίας ἐκ πεπτωκῶτι ὁμοιωθήσεσθε, τῆς ἐμῆς γυμνωθέντες προνοίας, καὶ ἐπὶ πολλαῖς δὲ ἡμέραις ταύτη παραδοθήσεσθε τῇ παιδείᾳ σὺν τοῖς τὰ ψευδῆ προαγορεύουσιν ὑμῖν προφήταις. Προφήτην γὰρ νῦν τὸν ψευδοπροφήτην ὠνόμασεν, ἀπὸ τῆς κατεχούσης παρ' αὐτοῖς συνηθείας. "Καὶ νυκτὶ ὠμοίωσα τὴν μητέρα σου." Καὶ δεικνὺς τίνα μητέρα καλεῖ, ζ'. "Ὁμοιώθη, φησὶν, ὁ λαός μου, ὡς οὐκ ἔχων ἐπίγνωσιν." Ἐπειδὴ γὰρ τῷ ζόφῳ τῆς ἀγνοίας σφᾶς αὐτοὺς ἐκδεδώκασι, καὶ οὐδὲ βραχεῖαν αἴγλην τοῦ τῆς θεογνωσίας φωτὸς ὑποδέξασθαι βούλονται, εἰκότως ἀπεικάζονται νυκτὶ τοιοῦτῳ κατεχόμενοι σκοτῶ· μητέρα δὲ καλεῖ τὴν συναγωγὴν, λαὸν δὲ, τοὺς ἐκ ταύτης φυομένους. Τοῦτο γὰρ καὶ παρὰ τῷ Ἡσαΐᾳ εὐρίσκομεν. "Ποῖον γὰρ, φησὶ, τοῦτο τὸ βιβλίον τοῦ ἀποστασίου τῆς μητρὸς ὑμῶν;" – "Ἐπειδὴ τοί νυν, φησὶ, καὶ σὺ ἐπίγνωσιν ἀπώσω, ἀπώσομαί σε κὰ γῶ, τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι· καὶ ἐπειδὴ ἐπελάθου τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ σου, κὰ γῶ ἐπιλήσομαι τῶν τέκνων σου." Καὶ δεικνὺς σαφέστερον τὴν τε οἰκείαν εὐεργεσίαν, καὶ τὴν ἐκείνων ἀγνωμοσύνην, ζ'. "Κατὰ τὸ πλήθος αὐτῶν, φησὶν, οὕτως ἡμᾶρ τὸν μοι." Ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτοὺς παμπληθεῖς ἀπέφηνα. αὐτοὶ δὲ παρανομοῦντες εἰς ἐμὲ διετέλεσαν. Διὸ ἡ'. "Τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς ἀτιμίαν θήσομαι. Ἄμαρτίας λαοῦ μου φάγονται, καὶ ἐν ταῖς ἀδίαισι αὐτῶν λήψονται λαοὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν." Ἄντι τοῦ, θηριοῦσιν οἷς ἐσπάρκασι, καὶ τῶν οἰκείων πλημμελημάτων τρυγήσουσι τοὺς καρπούς. Τινὲς δὲ φασὶ καὶ τοὺς ἱερέας διὰ τούτων αἰνίττεσθαι· ἐπειδὴ τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων καὶ πλημμελημάτων προσφερομένων θυσῶν φανεράν τινα μοῖραν κατὰ νόμον ἐλάμβανον, καὶ ταύτης ἀπολαύοντες τῆς θεραπείας διελέγχειν οὐκ ἠβούλοντο τοὺς πονηρῶς συζῶντας· τούτου χάριν ἀγανακτῶν Θεὸς, Ἐπειδὴ, φησὶ, ταῖς μὲν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσφερομέναις ἐντροφᾶτε θυσίαις, τὴν δὲ προσήκουσαν τοῖς πταίοσιν οὐ προσφέρετε θεραπείαν, τῶν ἀδικῶν τούτων δώσετε δίκας, ἀλλοφύλοις ἔθνεσιν εἰς σφαγὴν ἐκδοθέντες. Καὶ τοῦτο διδάσκων σαφέστερον, εὐθὺς ἐπήγαγε· θ'. "Καὶ ἔσται καθὼς ὁ λαός, οὕτως καὶ ὁ ἱερεὺς." Παραπλησίως γὰρ τῷ λαῷ καὶ ὑμεῖς τῇ τιμωρίᾳ παραδοθήσεσθε, ἐπειδὴ τοῦ λαοῦ τὴν ἰατρείαν ἐγχειρισθέντες ῥαστώνῃ συζῶντες οὐδεμίαν ἐποιήσασθε τῶν ἀρρώστως διακειμένων κηδεμονίαν. Διὸ φησὶν· "Ἐκδικήσω ἐπ' αὐτοὺς τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ διαβούλια αὐτοῦ ἀνταποδώσω αὐτῷ." 81.1573 Οὐ γὰρ μόνον πονηρῶν ἔργων, ἀλλὰ καὶ λογισμῶν ἀτόπων εὐθύνας εἰσπράξομαι. ι'. "Καὶ φάγονται, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσιν." Ἐπάλληλα, φησὶν, αὐτοῖς ἐπάξω κακὰ, καθάπερ τοῖς κόρον σιτίου λαβεῖν οὐκ ἐθέλουσι πλείονα προσφέρεται τὰ ἐδέσματα. Πάλιν δὲ αὐτῶν τὰς παρανομίας καταλέγει, οἰνοφλυγίαν αὐτοῖς ἐγκαλῶν, καὶ τὴν τῶν εἰδώλων λατρείαν· ταύτην γὰρ αὐτὴν ὀνομάζει πορνείαν. Προστίθησι δὲ καὶ τὴν καταγέλαστον μαντείαν, διδάσκων, ὅπως τε αὐτοὶ τῶν χρᾶν ἐπαγγελλομένων ἐπυνθάνοντο, κάκεῖνοι τίνι τρόπῳ τὰς ἀποκρίσεις ἐποιοῦντο. ιβ'. "Ἐν συμβόλοις γὰρ, φησὶν, ἐπηρώτων, καὶ ἐν ῥάβδοις αὐτοῦ ἀπήγγελλον αὐτῷ." Οἱ μὲν γὰρ, φησὶ, διὰ συμβόλων τινῶν μαθεῖν τὸ πρακτέον ἐζήτουν· οἱ δὲ ῥάβδοις τισὶ κεχρημένοι συνεργοὶς τῆς ἀπάτης, ἀπήγγελλον ἢ ἠβούλοντο. Ταῦτα δὲ παρ' αὐτῶν ἐτολμώντο,

ἐπειδὴ πορνικὴν ἐκτίσαντο γινώ μιν· πνεῦμα γὰρ πορνείας τὴν περὶ τὴν πορνείαν ὄρμην ὀνομάζει. Καὶ σαφέστερον διδάσκων τίνα προσαγορεύει πορνείαν, ἐπήγαγε· "Καὶ ἔξ ἐπόρνευσαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτῶν." Καὶ τὸν τρόπον ὑποδεικνύς· ιγ'. "Ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὄρέων ἔθυσίαζον, καὶ ἐπὶ τοὺς βουνοὺς ἔθουον ὑποκάτω δρυὸς, καὶ λεύκης, καὶ δένδρου συσκιάζοντος· ὅτι καλὸν σκέπη." Ἐπιτερόμενοι γὰρ τοῖς ἀμφιλαφέσι τῶν δένδρων, οὐ τὸν τούτων ποιητὴν προσεκύνουν, ἀλλὰ τούτοις ἀντ' ἐκείνου τὰς θυσίας προσέφερον. Οὐ χάριν, φησὶν, οὐδεμιᾶς παρ' ἐμοῦ τεύξεσθε προμηθείας, τῶν θυγατέρων ὑμῶν καὶ τῶν νυμφῶν προφανῶς ὑπὸ τῶν ἐπιόντων ὑμῖν πολεμίων μοιχευομένων. Ἄ γὰρ κρύβδην παρ' ὑμῶν ἐτολμάτε, ταῦτα ἀναφανδὸν συγχωρήσω γενέσθαι. Ταῦτα γὰρ προεδήλωσεν εἰ ρηκῶς· "Ὅτι καὶ αὐτοὶ μετὰ πορνῶν συνεφύροντο, μετὰ τῶν τετελεσμένων ἔθουον, καὶ λαὸς οὐ συνιών συνεπλέκετο μετὰ πόρνῆς." Πορνείαν τοίνυν ποτὲ μὲν τὴν ἀκολασίαν, ποτὲ δὲ τὴν ἀσέβειαν ὀνομάζει· τετελεσμένους δὲ καλεῖ τοὺς τὰ τῆς ἀσεβείας ὄργια μεμυημένους. Καθάπερ γὰρ ἡμεῖς τοὺς τῶν θείων μυστηρίων ἤξιωμένους πιστοὺς ὀνομάζομεν, οὕτω τετελεσμένους ὀνομάζον Ἕλληνες, τοὺς ἀκριβέστερον δεδιδαγμένους τὴν σφετέραν ἀσέβειαν. Οὕτως αὐτοῖς ἀπειλήσας, πάλιν προσφέρει παραίνεσιν. ιε'. "Σὺ δὲ, Ἰσραὴλ, μὴ ἀγνόει, καὶ Ἰούδα, μὴ εἰσπορεύεσθε εἰς Γάλγαλα, καὶ μὴ ἀναβαίνετε εἰς τὸν οἶκον Ὦν, καὶ μὴ ὀμνύετε ζῶντα Κύριον." Τὸ Ὦν ὀνομά ἐστι τοῦ εἰδώλου τοῦ ἐν Βαιθήλ· οὐ γὰρ, ὡς τινες ὑπέλαβον, τὸν αἴδιον ἐρμηνεύει, τουτέστι, τὸν ὄντα· ἀλλ' Ἑβραϊκὸν ἐστίν, οὐχ Ἑλληνικὸν ὄνομα. Τοῦτο δὲ σαφῶς ἡμᾶς καὶ οἱ λοιποὶ τῆς Ἑβραϊδος 81.1576 ἐδίδαξαν γλώσσης ἐρμηνευταί. Ὁ μὲν γὰρ Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων οἶκον ἀνωφελῆ ἠρμηνεύκασιν· ὁ δὲ Σύμμαχος οἶκον ἀδικίας· ἀμφοτέρω δὲ συμβαίνει τῷ πράγματι. Οἱ γὰρ αὐτόθι προεδρεύοντες οὐ μόνον ἐκεῖθεν οὐδεμίαν ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ λῶβην ἐδέχοντο, ἄδικοι καὶ ἀγνώμονες περὶ τὸν σφῶν αὐτῶν εὐεργέτην γιγνόμενοι. Γάλγαλα δὲ πόλις ἦν καὶ αὐτὴ εἰδώλοις ἀνακειμένη πολλοῖς· ἐν ταύτῃ δὲ Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Ναυῆ, τοὺς ἀπεριτμήτους τοῦ λαοῦ περιέτεμε ταῖς πετρίναις μαχαίραις χρησάμενος ἐν αὐτῇ καὶ τοὺς δώδεκα λίθους ἀπέθετο, οὓς ἐκ μέσου τοῦ Ἰορδάνου λαβεῖν προσέταξεν ὁ Θεὸς, ἵν' ὥσι μνημόσυνον τῆς γενομένης εὐεργεσίας, καὶ δι' ἐκείνων μάθωσιν οἱ εἰς ὕστερον ἐσόμενοι, ὡς ξηρῷ τῷ πόρῳ χρησάμενος ὁ λαὸς τὴν ἀροδοὺν ἐποίησατο. Μεγίστης τοῖς νυν ἀχαριστίας τεκμήριον τὸ τὴν πόλιν ἐκείνην, ἐν ἣ τὸσαῦτα μνημεῖα τῆς θείας εἶχον εὐεργεσίας, ἀσεβείας ἀποφῆναι μητρόπολιν. Τὸ δὲ, "Μὴ ὀμνύετε ζῶντα Κύριον," οὐχ ἀπλῶς ἀπαγορεύει· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ τῷ Ὦν προστετηκότες, καὶ κατὰ τούτου τοὺς ὄρκους ποιούμενοι, ζῶντα Κύριον αὐτὸν προσηγόρευον. Καὶ τοῦτο ἀλλαχόθεν ἔστι μαθεῖν. "Ἐὰν γὰρ, φησὶν, ἐξάρῃς τὰ Βααλὶμ ἐκ τοῦ στόματός σου, καὶ ὁμότης, Ζῆ Κύριος, μετ' ἀληθείας." Τουτέστιν, ἐὰν τῶν εἰδώλων ἐξορίσῃς τὴν μνήμην, καὶ τῇ ἐμῇ θεραπείᾳ προσέχων, καὶ ζῶντά με Κύριον ὀνομάζων, ὁμότης τιμῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ μυστατόμενος τὸ ψεῦδος ις'. "Ὅτι ὡς δάμαλις παροιστρῶσα παροίστησεν Ἰσραὴλ· νῦν νεμήσει αὐτοὺς Κύριος, ὡς ἀμνὸν ἐν εὐρυχώρῳ." Οἷστρός ἐστι μυῖα τις ταῖς βουσίην ἐπιούσα, καὶ τὸσαύτην αἴσθησιν ἐμποιοῦσα τοῖς δήγμασιν, ὡς τὰς ὑπ' ἐκείνης νυττομένας μήτε τῆς τῶν βουκόλων ἀνέχεσθαι φωνῆς, μήτε ταῖς ἄλλαις συννέμεσθαι βουσίην, ἀλλὰ θέειν ἀπλῶς, καὶ κατὰ κρημνῶν ἔστιν ὅτε φέρεσθαι. Ταύταις, φησὶν, ἔοικεν ὁ Ἐφραΐμ, τῆς τῶν εἰδώλων θεραπείας τὸν οἶστρον δεξάμενος· Ἐφραΐμ δὲ τὰς δέκα φυλάς, ὡς προεῖπομεν, ὀνομάζει. Ἄλλ' ὅμως οὐδὲ οὕτως αὐτοὺς ἀποιμάντους καταλείψω, ἀλλὰ δορυαλώτους ἀπαχθῆναι ποιήσας, τῆδε ἀκατέισε διασπερῶ, ὡς μηδὲν διαφέρειν ἀμνοῦ πλανωμένου καὶ τὴν μητρῶν ἐπιζητοῦντος θηλήν. Ταῦτα δὲ πείσεται, ἐπειδὴ τὰς τε δαμάλους, καὶ τὰ λοιπὰ εἶδωλα, καθάπερ τινὰ σκάνδαλα καὶ πάγας ἑαυτῷ προτεθεικῶς, τὴν τῶν Χαναανιτῶν δυσσεβείαν ἐζήλωσε, καὶ ἀλαζονεῖα κατ' ἐμοῦ χρησάμενος, τὴν τῶν εἰδώλων

λατρείαν τῆς ἐμῆς θεραπείας προείλετο. "Ἠγάπησαν γὰρ ἀτιμίαν ἐκ φρυάγματος αὐτῆς." Ἀλλὰ τούτου χάριν, ἰθ'. "Συστροφή πνεύματος αὐτοῦ συριεῖ ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῆς." Καθάπερ γὰρ, φησὶ, τὰ ὄρνεα τῆ 81.1577 κινήσει τῶν πτερῶν τὸν ἀέρα σὺν ἦχῳ τινὶ διατέμνει· οὕτως αὕτη οἷόν τις ὑπόπτερος εἰς τὴν ἀλ λοτρίαν ἀπαχθήσεται, καθάπερ τινὸς συστροφῆς τῆς ἐμῆς ὀργῆς ὑποσυρούσης αὐτήν, κάκει διαγείν ἀναγ καζούσης· ὑπομενεῖ δὲ ταῦτα τῶν εἰδωλικῶν θυσια στηρίων τοὺς καρπούς δρεπομένη.

ΚΕΦΑΛ. Ε΄. Ταύταις τοίνυν ταῖς ἀπειλαῖς καὶ ὑμεῖς οἱ ἱερεῖς προσέχετε, καὶ ἅπας δὲ ὁ λαὸς, καὶ ἅπαντες οἱ ἐν τοῖς βασιλείοις διάγοντες, τοῖς ὡσὶ τὰ εἰρημένα προσδέξασθε. Διότι· "Πρὸς ὑμᾶς ἐστὶ τὸ κρίμα, ὅτι παγὶς ἐγεννήθητε τῆ σκοπιᾶ, καὶ ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ Ἴτα βύριον. (β΄.) Ὁ ἀγρεύοντες τὴν θήραν κατέπηξαν." Πάντας, φησὶν, ὑμᾶς ἐπὶ τὴν ἐμὴν ἄξω κρίσιν· ἅπαντες γὰρ κατὰ τῶν ἐμῶν προφητῶν μυρία ὅσα ἐτεκτήνασθε κακὰ, οἷόν τινα δίκτυα κατ' αὐτῶν ἐξ ἀπλοῦντες τὰς ὑμετέρας ἐπιβουλάς, καὶ τοῖς ἐν τῷ Ἰταβυρίῳ ὄρος δὲ τοῦτο ἐστὶ θήρας διαφόρου με στόν· τὰ θήρας καταπηγνύουσιν ὄργανα, παρα πλησίως ὑμεῖς τὰς τῆς ἐπιβουλῆς καττύετε μηχανὰς κατὰ τῶν ἀποστελλομένων ὑπ' ἐμοῦ προφητῶν τῆς ὑμετέρας ἔνεκεν σωτηρίας. Σκοπιὰν γὰρ, τὸν τῶν προφητῶν προσηγόρευσε σύλλογον· καὶ γὰρ τῷ Ἰε ζεκιήλ ἔφη· "Σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ." Τούτου χάριν φησὶ τῷ Ἐφραΐμ καὶ τῷ Ἰσραήλ, ἀντὶ τοῦ, παντὶ τῷ λαῷ τὴν παιδείαν ἐπάξω. Ἐξ ἐπόρνευσε γὰρ, καὶ ἐμιάνθη τῆς ἐμῆς ἀποστάς θερα πείας. δ΄. "Καὶ οὐκ ἔδωκαν τὰ διαβούλια αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῶν ὅτι, πνεῦμα πορνείας ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, τὸν δὲ Κύριον οὐκ ἐπέγνωσαν." Λογισμοῖς γὰρ ἀτόποις χρησάμενοι, τῆς μὲν ἀληθοῦς θεογνωσίας ἐξέπεσον, τῆ δὲ τῶν εἰδώλων θεραπεία προσέσχον· διὸ τίσουσιν ταυτησὶ τῆς ὕβρεως δίκας, προφανῶς ὀρώντες ὁποῖος ὁ τῆς εὐσεβείας καρπός. Τοῦτο γὰρ εἶπεν· "Εἰς πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ Ἰσραήλ καὶ Ἐφραΐμ ἀσθενήσουσιν ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν· καὶ ἀσθενήσει καὶ Ἰούδας μετ' αὐτῶν." Ἐπειδὴ αἱ δέκα φυλαὶ πρότερον τὸν ἀνδραποδισμόν καὶ τὴν δουλείαν ὑπέμειναν, εἰκότως αὐτῶν ἐμνήσθη πρότερον, Ἰσραήλ αὐτὰς καὶ Ἐφραΐμ ὀνομάσας· τὸν δὲ Ἰούδαν ἀρμοδίως τέθεικε τελευταῖον, ἐπειδὴ μετ' ἐκείνους τὴν αἰχμαλωσίαν ὑπέμεινε. Εἶτα δι δάσκει, ὅπως κατὰ ταῦτόν μόσχους λαβόντες, καὶ πρόβατα, θυσίας ἐπιτελέσουσιν ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν αὐτόν· ἐκκέκλικε γὰρ ἀπ' αὐτῶν. Καὶ τὴν αἰτίαν δεικνὺς, ἐπήγαγεν· ζ'. "Ὅτι τὸν Κύριον ἐγκατέλιπον." Καὶ ὅτι παρα νόμως ἄλλοφύλους λαβόντες γυναῖκας, ἐξ ἐκείνων ἐπαιδοποίησαν· τοῦτο γὰρ ἐδήλωσεν εἰρηκῶς· "Ὅτι τέκνα ἀλλότρια ἐγεννήθησαν αὐτοῖς· (διὸ) 81.1580 νῦν καταφάγεται αὐτοὺς ἡ ἐρυσίβη, καὶ τοὺς κλή ρους αὐτῶν." Ἐρυσίβην δὲ καλεῖ μὲν καὶ αὐτὸ τὸ ἐκ τῆς τοῦ ἀέρος ἀνωμαλίας τοῖς ἐν τοῖς καρποῖς ἐπισυμβαῖνον πάθος· καλεῖ δὲ τροπικῶς καὶ τοὺς πολεμίους, ἐρυσίβης δίκην ἅπαντας διαφθείροντας. Καὶ τοῦτο σαφέστερον ἐρμηνεύων εὐθὺς ἐπήγαγε· ἡ', θ'. "Σαλπύσατε σάλπιγγι ἐπὶ τοὺς βουνούς, ἡχὴ σατε ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν, κηρύξατε ἐν τῷ οἴκῳ Ὡν· Ἐξέστη Βενιαμίν. Ἐφραΐμ εἰς ἀφανισμόν ἐγένετο ἐν ἡμέραις ἐλέγχου, ἐν ταῖς φυλαῖς τοῦ Ἰσραήλ ἔδειξα πιστά." Ταῦτα γὰρ ἅπαντα διὰ τῶν προφη τῶν αὐτοῖς προμηνύων, καὶ ἀπιστούμενος, μετὰ τὴν πεῖραν πιστευθῆσομαι τῶν πραγμάτων, καὶ τῆς παρανομίας τοὺς ἐλέγχους ποιούμενος, δεῖξω τῆς προφητικῆς προρρήσεως τὴν ἀλήθειαν. Καλῶς δὲ κωμωδῶν τὴν τῶν εἰδώλων ἀσθένειαν· "Κηρύξατε, εἶπεν, ἐν τῷ οἴκῳ Ὡν·" διεγείρατε, φησὶν, εἰς βοήθειαν τοὺς ὑφ' ὑμῶν τιμωμένους· παυσάτωσαν τὰς ὑπ' ἐμοῦ προσφερομένας ὑμῖν παιδείας· κατα λάβετε τοὺς ὑψηλοτάτους βουνούς, ἐν οἷς πᾶσαν τοῖς εἰδώλοις προσεφέρετε θεραπείαν· μεταδώτωσαν ὑμῖν εἰς καιρὸν τῆς οἰκείας ἐπικουρίας. Εἰκότως δὲ καὶ τοῦ Βενιαμίν ἐμνημόνευσεν, ἐπειδὴ συνάπτει καὶ

τοῦ Ἰούδα τὴν μνήμην. ι'. "Ἐγένοντο γὰρ, φησὶν, οἱ ἄρχοντες Ἰούδα, ὡς μετατιθέντες ὄρια· ἐπ' αὐτοὺς ἐκχεῶ ὡς ὕδωρ τὸ ὄρημά μου. Οὕτω γὰρ ἀναιδῶς τοὺς ὑπ' ἐμοῦ τεθέντας παραβαίνουσιν ὄρους, ὡς οἱ τοὺς διορί ζοντας λίθους, καὶ ταύτην ἀπ' ἐκείνης τὴν ἄρουραν διατέμνοντας μεταφέρειν ἀναισχύντως ἐπιχειροῦντες· διὸ χειμάρρου δίκην αὐτοῖς ἐποίησα τὰς τιμωρίας. Δήλον δὲ, ὡς καὶ τοῦ Βενιαμὶν μνημονεύων συμπεριλαμβάνει τὴν Ἰούδα φυλὴν, καὶ τοῦ Ἰούδα πάλιν κατηγορῶν, καὶ τὸν Βενιαμὶν ὡσαύτως συνάπτει· ὑπὸ μίαν γὰρ ἐτέλουν βασιλείαν· οὕτω δὲ καὶ τὸν Ἐφραΐμ λέγων, τὰς δέκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ ὀνομάζει, καὶ μέντοι καὶ τὸν Ἰσραὴλ μνημονεύων, ταῦτὸ τοῦτο σημαίνει. ια'. "Κατεδυνάστευσεν Ἐφραΐμ τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ, κατεδυνάστευσε τὸ κρίμα, ὅτι ἤρξατο πορεύεσθαι ὀπίσω τῶν ματαίων." Αἰτία, φησὶ, τῆς ἀδικίας αὐτοῦ ἢ τῶν εἰδώλων ἐγένετο θεραπεία· εἰ γὰρ τὴν ἐμὴν εἶχε γνῶσιν, ἐκ τῆς ἐμῆς νομοθεσίας ἐπαιδεύετο τὸ δέον. ιβ'. "Καὶ ἐγὼ ὡς ταραχὴ τῷ Ἐφραΐμ, καὶ ὡς κέντρον τῷ οἴκῳ Ἰούδα." Ἀντὶ τοῦ, τὴν τῶν πολεμίων αὐτοῖς ἐπάξω ταραχὴν, καὶ οἷον ἀκίδι τινὶ νύξω, καὶ κέντρον τὴν δι' ἐκείνων αὐτοῖς ἐπιτιθεὶς τιμωρίαν. ιγ'. "Καὶ εἶδεν Ἐφραΐμ τὴν νόσον αὐτοῦ, καὶ Ἰούδας τὴν ὀδύνην αὐτοῦ." Τῇ πείρᾳ γὰρ ἔμαθεν τῶν κακῶν τὴν αἰτίαν. "Καὶ ἐπορεύθη Ἐφραΐμ πρὸς Ἀσσυρίους." Ὑπὸ γὰρ τῶν Σύρων πολεμούμενος, 81.1581 τὸν Φουά, βασιλεὺς δὲ οὗτος ἦν Ἀσσυρίων, ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν. "Καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς βασιλέα Ἰαρεῖβ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἠδυνήθη ῥύσασθαι ὑμᾶς, καὶ οὐ μὴ διαπαύση ἐξ ὑμῶν ὀδύνη." Πάλιν ὑμῖν τῶν Ἀσσυρίων ἐπελθόντων, πρεσβεύσεσθε, φησὶ, πρὸς τὸν Αἰγύπτου βασιλέα, τὴν ἐκεῖθεν αἰτοῦντες ἐπικουρίαν· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ τῆς ἐκεῖθεν τεύξεσθε βοήθειας, ἀλλ' ὀδύναις ἐπαλλήλοις παραδοθήσεσθε. Ὅτι δὲ τὸν βασιλέα Ἰαρεῖβ τὸν Αἰγύπτου καλεῖ βασιλέα, ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ῥάδιον μαθεῖν. "Ἐγένετο γὰρ Ἐφραΐμ, ὡς περιστερὰ ἄνους, οὐκ ἔχουσα καρδίαν, Αἴγυπτον ἐπεκαλεῖτο, καὶ εἰς Ἀσσυρίους ἐπορεύοντο." Δέον γὰρ τὴν ἐμὴν αἰτῆσαι βοήθειαν, καὶ δυνατὴν οὔσαν, καὶ λίαν αὐτῷ πελάζουσαν, τῆδε ἀκαίριε διετέλει περιουσιῶν, καὶ τὰς ἀσθενεῖς ἐπικουρίας αἰτῶν· οὐδεμίαν δὲ ὄνησιν ἐκ τῆς τούτων ἐπικουρίας προσλήψεται. ιδ'. "Διότι, φησὶν, ἐγὼ εἶμι ὡς πάνθηρ τῷ Ἐφραΐμ, καὶ ὡς λέων τῷ οἴκῳ Ἰούδα, καὶ ἐγὼ ἀρπῶμαι, καὶ πορεύσομαι, καὶ λήψομαι, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐξαιρούμενος." Τίς γὰρ ἀντιστῆναι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ γιγνομένοις δυνήσεται; τίς δὲ τοὺς ὑπ' ἐμοῦ κολαζομένους ἐξαιρήσεται; ιε'. "Καὶ πορεύσομαι, καὶ ἐπιστρέψω εἰς τὸν τόπον μου, ἕως οὗ ἀφανισθῶσιν." Ἐπέμεινε τῇ τροπῇ. Ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν· "Ὡς πάνθηρ, καὶ ὡς λέων αὐτοῖς ἔσομαι," ἀρμοδίως ἐπήγαγε τό· "Ἐπιστρέψω εἰς τὸν τόπον μου, ἕως οὗ ἀφανισθῶσιν." Ἔθος γὰρ καὶ τοῖς θηρίοις ἐκείνοις, ὅταν τι θηρεύσωσιν, εἰς τοὺς συνήθεις ἐπανιέναι τόπους, καὶ τὸν ἀπὸ τῆς θήρας ἐγγενόμενον διαναπαύειν πόνον. Κάγῳ τοίνυν, φησὶ, δίκην πάνθηρος καὶ λέοντος, διὰ τῶν πολεμίων ὑμῖν ἐπελθόντων, κατ' ἐμαυτὸν λοιπὸν ἔσομαι, προνοίας ὑμᾶς οὐδεμιᾶς ἀξιῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζ'. Τούτων δὲ, φησὶ, γινομένων, τὴν ἐμὴν κηδεμονίαν ἐπιζητήσουσι, καὶ ἀλλήλοις παρακελεύσονται τὸν τὰς παιδείας ἐπαγαγόντα ἰκετεύσαι Θεὸν, κατάλληλον ἐπιθεῖναι τοῖς τραύμασι φάρμακον. "Ὅτι αὐτὸς, φησὶ, πέπαικε, καὶ ἰάσεται ἡμᾶς· πατάξει, καὶ μοτώσει ἡμᾶς." Καὶ τὸ σύντομον τῆς ἰάσεως παραδηλῶν· β'. "Υγιαίνει ἡμᾶς μετὰ δύο ἡμέρας, ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστησόμεθα" Οὐ δεῖται γὰρ εἰς θεράπειαν χρονικῆς περιόδου, ἀλλ' ἀθρόαν παρέξει τὴν ὑγίαιαν· αἰνίττεται δὲ διὰ τούτων καὶ τὴν διὰ τριῶν ἡμερῶν γενομένην τοῦ Σωτῆρος ἀνάστασιν, ἢ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως ἐγένετο πρόξενος, καὶ πᾶσιν ἡμῖν δεδωρηται τὴν τῆς ἀθανασίας ἐλπίδα, διὰ τῆς εἰς τὸν Θεὸν ἐπιγνώσεως ἐγγινομένην. "Ἐν τῇ τρίτῃ γὰρ, φησὶν, ἡμέρᾳ ἀναστησόμεθα, καὶ ζήσομεν 81.1584 μεθ' ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ γνωσόμεθα." Μετὰ γὰρ τὴν ἀνάστασιν, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ἐπιγνώσομαι, καθὼς καὶ

ἐπεγνώσθην· "Ἄρτι γὰρ γινώσκω ἐκ μέ ρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην." Τότε τοίνυν, φησὶν, ἀκριβεστέραν τῶν πραγμάτων τὴν γνῶσιν δεξόμεθα· "Νῦν δὲ διώξωμεν τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον." Σπουδαίως, φησὶ, καὶ προθυμοτέρως ἐπιζητήσωμεν. "Ὡς γὰρ ὄρθρον ἔτοιμον εὐρήσομεν αὐτόν." Καθάπερ γὰρ ὁ ὄρθρος λύει τῆς νυκτὸς τὸ ζοφῶδες, οὕτως αὐτὸς τῶν ἐπικειμένων ἡμᾶς ἀπαλλάξει πειρασμῶν, καὶ τῆς αὐτοῦ προνοίας τὴν ἀκτίνα παρ ἑξεί. "Καὶ ἤξει ἡμῖν ὡς ὑετὸς πρῶϊμος καὶ ὄψιμος τῇ γῆ." Πάντων γὰρ ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν παρέξει τὴν ἀφθονίαν. Μετὰ ταύτην αὐτῶν τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολὴν, καθάπερ τις πατήρ φιλόστοργος τὴν πρὸς αὐτοὺς ποιεῖται διάλεξιν. δ'. "Τί σοι ποιήσω, Ἐφραΐμ; τί σοι ποιήσω, Ἰούδα; Τὸ δὲ ἔλεος ὑμῶν, ὡς νεφέλη πρωϊνὴ, καὶ ὡς δρόσος ὀρθρινὴ πορευομένη." Ἐγὼ μὲν γὰρ, φησὶ, πάσης ὑμᾶς ἀξιῶσαι φιλανθρωπίας ἐθέλω· ἡ δὲ παρ' ὑμῶν γινομένη μεταμέλεια πρόσκαιρός ἐστι, καὶ οὐ διαρκῆς, καὶ ἔοικε δρόσῳ βραχεῖα συνισταμένη, καὶ ὑπὸ ἡλίου δαπανωμένη, καὶ νεφέλῃ ἕωθεν προφαινομένη, καὶ ὑπὸ τῶν ἀκτίνων σκεδαννυμένη· τῇ δὲ μεταμελείᾳ παραμετρεῖται τὸ ἔλεος. Ἄλλ' ὅμως καὶ οὕτως ὑμᾶς διακειμένους παντοδαπῆς ἐπιμελείας ἀξίων διετέλεσα, ὡς καὶ τοῖς ἑμαυτοῦ προφήταις αἴτιος θανάτου γενέσθαι· εἰς ὑμετέραν γὰρ αὐτοὺς ἀποστέλλων διδασκαλίαν, τὸν παρ' ὑμῶν αὐτοῖς προὔξεν θάνατον. Ταῦτα γὰρ ἐδήλωσεν εἰ ρηκῶς. ε'. "Διὰ τοῦτο ἀπεθήρισα τοὺς προφήτας ὑμῶν, ἀπέκτεινα αὐτοὺς ἐν ῥήματι στόματός μου, καὶ τὸ κρῖμά μου ὡς φῶς ἐξελεύσεται." Καὶ γὰρ ἅπαντας τοὺς προφήτας ἂν ἀνέλητε, οὐ δυνήσεσθε δεῖξαι τὴν προφητείαν ψευδῆ· οἷόν τι γὰρ φῶς τὴν ταύτην ἀλήθειαν ἐπιδείξω. ς'. "Διότι ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· καὶ ἐπὶ γνῶσιν Θεοῦ, ἢ ὀλοκαυτώματα. Αὐτοὶ δὲ εἰσιν ὡς ἄνθρωπος παραβαίνων διαθήκην, ἐκεῖ κατεφρόνησάν μου." Θυσιῶν μὲν γὰρ, φησὶν, οὐ προσδέομαι, δέχομαι δὲ ταύτας τῇ τῆς ὑμετέρας γνώμης ἄσθε νεῖα συγκαταβαίνων. Ἀπαιτῶ δὲ τὰ δύο ταῦτα, τὴν τε περὶ ἐμὲ εὐνοίαν, καὶ τὴν εἰς τὸν πέλας φιλανθρωπίαν. Ταῦτα γὰρ καὶ νομοθετῶν πρῶτα τέθεικα· "Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου· καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, ὡς σεαυτόν." Ἄλλ' ἐγὼ μὲν ταῦτα νενομοθέτηκα· αὐτοὶ δὲ εἰκόσιν ἂν θρώπῳ τὰς συγκεϊμένας αὐτῶ πρὸς τινὰ παραβαίνοντι συνθήκας. Παραπλησίως γὰρ καὶ οὗτοι, τῆς ἐμῆς μακροθυμίας καταφρονοῦντες, τοὺς τεθέντας αὐτοῖς ἐπάτησαν νόμους. 81.1585 ἡ', θ'. "Κατεφρόνησέ μου Γάλαγαλα, πόλις ἐργαζομένη μάταια, ταραττουσα ὕδωρ. Καὶ ἡ ἰσχὺς σου ἀνδρὸς πειρατοῦ." Ταύτης καὶ ἄνω τῆς πόλεως ἐμνημόνευσεν, ὡς εἰδώλοις ἀνακειμένης, καὶ πολλοὺς εἰς ἀσέβειαν ἐκκαλουμένης. Ταράσσειν δὲ αὐτοὺς ἔφη ὕδωρ, τὸ καθαρὸν τῆς θεογνωσίας ἐπιθολοῦσαν. Πειρατῆ δὲ τὴν ἰσχύον αὐτῆς ἀπέικασεν, ἐπειδὴ γοητικαῖς μαγγανείαις καὶ σοφίσμασι τισὶ μεμηχανημένοις, τὰς τῶν εἰδώλων ἐποιοῦντο κινήσεις. Καθάπερ γὰρ οἱ πειραταὶ κρύβδην τοῖς ναυτιλλομένοις ἐπιᾶσιν, οὕτως οἱ τῶν εἰδώλων θερα πευταῖ, μὴ δυνάμενοι δεῖξαι προφανῶς τὴν τούτων ἐνέργειαν, διὰ τῶν μεμηχανημένων αὐτοῖς τεχνῶν σμάτων ἐξαπατῶσι τοὺς ἀνοήτους. Δέον δὲ τοὺς θεῖους ἱερέας μετὰ παρρησίας ἐλέγχειν τὴν τετολμημένην ἀσέβειαν, ἐσίγων, τὴν τῶν ἀσεβούντων δεδιότες μανίαν. Εἰκότως τοίνυν αὐτῶν καὶ μάλα δικαίως κατηγορεῖ, λέγων· "Ἐκρυψαν ἱερεῖς ὁδὸν Κυρίου, ἐφόνευσαν Σί κημα, ὅτι ἀνομίαν ἐποίησαν. (ί', ια'.) Ἐν τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ εἶδον φρικώδη ἐκεῖ πορνείαν τοῦ Ἐφραΐμ, ἐμίανθη Ἰσραὴλ. Καὶ Ἰούδα ἀφῆκε θερισμὸν αὐτοῦ." Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι. Λευῖ, ὁ τῶν ἱερέων προπάτωρ, τῷ Συμεῶν χρησάμενος συνεργῶ, τὴν Σικιμιτῶν πόλιν ἄρδην ἠφάνισεν ἅπασαν, τῆς εἰς τὴν ἀδελφὴν ὕβρεως ποινὴν τοὺς πεπαρωνηκότας πραττόμενος. Ἐγκαλεῖ τοῖς ἱερεῦσιν, ὅτι· Ἐκεῖνων ὄντες ἀπόγονοι, τῶν ἐκεῖνων, φησὶν, οὐκ ἐσχίκατε ζῆλον. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐτιμώρησαν ἠδίκημένην τῇ ἀδελφῇ, καὶ ὑπὲρ τῆς πατρῴας οἰκίας ἐζήλωσαν·

ὕμεις δὲ, πάσης τιμῆς ἀπολαύοντες, οὐδὲ διελέγξαι τὴν εἰς ἐμὲ γιγνομένην παρανομίαν ἠνέσχεσθε. Ἄλλ' ὀρώντες τὰ φρικώδη ἐκεῖνα καὶ μετὰ δέους μιάσμα τα, οὐχ ὕφ' ἐνὸς ἀνθρώπου τολμώμενα, ἀλλὰ παντὸς τοῦ τε Ἐφραΐμ καὶ τοῦ Ἰούδα, σιγῶντες διετελέσατε. Τὸ δὲ πάντων ἀνιαρώτατον, ὅτι καθ' ὃν ἔδει καιρὸν θερίζειν τὸν Ἰούδαν τῶν θείων ἐπαγγελιῶν τοὺς καρπούς, τότε τὸν ἀμητὸν ἀθέριστον καταλέλοιπεν· ἀλλὰ τῆς ὀλιγωρίας καὶ ῥαστώνης παυσάμενος, ὡς Ἰούδα· "Ἀρχου τρυγᾶν σεαυτῷ ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου, ἐν τῷ ἰᾶσθαι με τὸν Ἰσραήλ." Ἐπειδὴ, φησὶ, πρὸ τῆς τῶν κακῶν πείρας, οὐκ ἠθέλησας τοὺς τῆς δικαιοσύνης τρυγῆσαι καρπούς, νῦν μετὰ τὴν πείραν, καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπάνοδον, ἐννόμως πολιτεύου, καὶ τοὺς ἐντεῦθεν φυομένους δρέπου καρπούς. Προσφόρως δὲ εἶπεν· "Ἀρχου τρυγᾶν σεαυτῷ" οὐ γὰρ τῷ Θεῷ τι παρέχομεν ἐννόμως πολιτεῦόμενοι, ἀλλ' ἡμῖν αὐτοῖς τὰ ἐντεῦθεν προξενούμενα ἀγαθά.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'. α'. "Καὶ ἀποκαλυφθήσεται ἡ ἀδικία Ἐφραΐμ, 81.1588 καὶ ἡ κακία Σαμαρείας, ὅτι ἠγάπησαν ψευδῆ." Δήλη πᾶσιν ἡ παρανομία αὐτῶν διὰ τῆς τιμωρίας γενήσεται. "Καὶ κλέπτῃς πρὸς αὐτὸν εἰσελεύσεται, ἐκδιδύσκων ληστῆς ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ." Ἐπειδὴ γὰρ, τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας ἀμελήσαντες, περὶ τὴν τῶν εἰδώλων διετέθησαν πλάνην, ληστῶν δίκην καὶ κλεπτῶν ἐπελθόντες αὐτοῖς οἱ πολέμιοι, τὰ μὲν ἐμπρήσουσι καὶ δηλώσουσι, τὰ δὲ ληΐσονται, καὶ πάντων αὐτοὺς στερήσουσι τῶν ἀγαθῶν. β'. "Ὅπως συνάδωσιν, ὡς ἄδοντες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν." Τούτων δὲ, φησὶ, γιγνομένων, θρηνηδοῦντες καὶ ὀλοφυρόμενοι διατελέσουσιν, οὐδὲ μετὰ φωνῆς ἄδειν τοὺς θρήνους τολμῶντες, ἀλλὰ κατὰ διάνοιαν τὰς ὀλοφύρσεις ποιούμενοι. "Πασῶν γὰρ τῶν κακιῶν αὐτῶν ἐμνήσθη· νῦν ἐκύκλωσεν αὐτοὺς τὰ διαβούλια αὐτῶν, ἀπέναντι τοῦ προσώπου μου ἐγένοντο." Ἐπὶ πλεῖστον, φησὶ, μακροθυμίας, καὶ ὡς περ ὄραν οὐ δοκῶν τὰ τολμώμενα, νῦν σαφῶς αὐτὰ θεωρῶ, τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπαγαγεῖν δοκιμάσας. Τούτου χάριν ὁ μακάριος βοᾷ Δαβὶδ· "Ἀπό στρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν μου." Διαβούλια δὲ Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος, τὰ ἐπιτηδεύματα ἠρμήνευσαν· ταῦτο δὲ σημαίνει. Οἱ μὲν γὰρ Ἐβδομήκοντα τὴν πρώτην ὀρμὴν τῆς ψυχῆς τοὺς λογισμοὺς τεθείκασιν· οἱ δὲ τὰ ἐκ τούτων τεχθέντα ἐπιτηδεύματά τε καὶ ἔργα. γ'. "Ἐν ταῖς κακίαις αὐτῶν ἠύφραναν βασιλεῖς, καὶ ἐν τοῖς ψεύδεσιν αὐτῶν ἄρχοντας." Πρό χειροὶ γὰρ εἰς ὄλεθρον γεγονότες διὰ τὴν οἰκείαν παρανομίαν, εὐφροσύνης τοῖς πολεμήσασιν αὐτοὺς ἐγένοντο πρόξενοι. δ'. "Καὶ πάντες μοιχεύοντες, ὡς κλίβανος καϊόμενος εἰς πέψιν." Ἄπαντες, φησὶν, ὑπὸ τῆς ἀκολάστου πυρπολούμενοι γνώμης, κλιβάνῳ ἐκπε πυρωμένῳ ἑοίκασιν, καὶ πρὸς ὑποδοχὴν ἐτοίμῳ τῆς εἰς ἀρτοποιίαν κατεσκευασμένης ζύμης. "Κατὰ κάσσει αὐτοὺς ἀπὸ τῆς φλογός." Τὸ τῆς ἀκολασίας πῦρ τὴν πολεμικὴν αὐτοῖς ἐπάξει φλόγα. "Ἀπὸ φυράσεως στέατος ἕως τοῦ ζυμωθῆναι αὐτὸ ὄλον, αἱ ἡμέραι τῶν βασιλέων ὑμῶν." Καθάπερ γὰρ ἡ ζύμη τὰ συμφυρόμενα ἄλευρα εἰς τὴν οἰκείαν μετατίθησι φύσιν, οὕτως ἡ ζύμη τῆς ἀσεβείας, ὑπὸ τοῦ Ἱεροβοάμ τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος ὑμῶν προσενηχθεῖσα, ὑμῖν τε καὶ τοῖς κατὰ καιρὸν ἐν ὑμῖν βεβασιλευκόσιν ὑμῖν, τῆς οἰκείας μεταδέδωκεν ἅπασιν δυσωδίας. Ἐντεῦθεν λοιπὸν τῶν ἀρχόντων ποιεῖται τὴν κατηγορίαν, ὡς οἰνοφλυγία χαιρόντων, καὶ τούτου χάριν εἰς ὄργην ἐξαπτομένων, καὶ δωροδοκία χρωμένων, καὶ ἀνοσίοις ἀνδράσι καὶ κακῶν αἰτίοις συνδιαγόντων. Τούτους γὰρ προσαγορεύει λοιμοὺς, ὡς λύμης καὶ βλάβης αἰτίους. Καθάπερ γὰρ ὁ λοιμὸς εἰ προσάψαιτό τις, καὶ τοὺς περὶ ζοντας διὰ τούτου λωβᾶται· οὕτως οἱ πονηρία 81.1589 συζῶντες τοῖς γνωρίμοις λυμαίνονται· φθείρουσι γὰρ ἤθη χρηστὰ ὀμιλία κακαί· διδάσκει δὲ, ὡς καὶ νύκτωρ τὰς ἐπιβουλάς διετέλουν καττύοντες, καὶ μεθ' ἡμέραν πυρὸς δίκην τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἀδι κουμένους

διέφθειρον· τὸ γὰρ, "Ἐν τῷ καταράσσειν αὐτοὺς ὄλην τὴν νύκτα," οἱ πάντες ἐρμηνευταὶ συμφώνως ἐνεδρεύειν τεθείκασιν. Ἀλλὰ τούτων τίσουσι δίκας· "Πῦρ γὰρ κατέφαγε τοὺς κριτὰς αὐτῶν, πάντες οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἔπεσον." Καὶ τὸ πάντων αἴτιον τῶν κακῶν, "Οὐκ ἦν γὰρ ἐν αὐτοῖς ὁ ἐπικαλούμενος πρὸς με." Ὡς παρεληλυθότα τὰ ἐσόμενα εἴρηκε, δεικνύς, ὡς πάντως ταῦτα γενήσεται, καὶ οὐδὲν κωλύσει τὴν τῆς προρρήσεως ἔκβασιν. Τοῦτο καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις προφήταις εὐρίσκομεν τὸ ἰδίωμα· καὶ γὰρ Ἡσαΐας βοᾷ· "Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη." Καί· "Ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη." Καί· "Εἶδομεν αὐτὸν, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος, οὐδὲ κάλλος" ἀντὶ τοῦ, Ὁψόμεθα, καὶ Ἀρθήσεται, καὶ Ἀχθήσεται. Καὶ πάλιν· "Ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν υἱός, καὶ ἐδόθη ἡμῖν" ἀντὶ τοῦ, Γεννηθήσεται, καὶ Δοθήσεται. Ἐντεῦθεν εἰς δευτέραν κατηγορίαν τρέπει τὸν λόγον. ἡ· "Ἐφραΐμ ἐν τοῖς λαοῖς αὐτὸς συνανεμίγνυτο." Προφανὴς δὲ ἡ παρανομία· ταύτης δὲ καὶ ὁ μακάριος κατηγορεῖ Δαβὶδ, λέγων· "Ἐπεμύγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν." Ἐφραΐμ ἐγένετο ἐγκρυφίας οὐ μεταστρεφόμενος." Ἐπέμεινε, φησὶ, τῇ κακίᾳ, καὶ μεταβολὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον οὐδεμίαν ἐδέξατο, καθάπερ ὁ ἐγκρυφίας κατὰ θάτερον μέρος προσομιλῶν τῷ πυρὶ, καὶ διακαίόμενος. θ· "Κατέφαγον ἀλλότριοι τὴν ἰσχύα αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ οὐκ ἔγνω." Καὶ τῶν κακῶν δὲ, φησὶν, ἐπικειμένων, ἀγνοεῖ τὸν παιδεύοντα. "Καὶ πολὺ αἰετὸν ἐξήθησαν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω." Οὐδὲ τῷ πολλῷ, φησὶ, χρόνῳ ἐδιδάχθη τὸ δέον. ι· Καὶ ταπεινωθήσεται ἡ ὕβρις τοῦ Ἰσραὴλ εἰς πρόσωπον αὐτοῦ." Ὁψεται, φησὶ, σαφῶς, καὶ μαθήσεται, οἴους ἡ ἀσεβεία τίκτει καρπούς. "Καὶ οὐκ ἐπέστρεψαν πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐζήτησαν αὐτὸν ἐν πᾶσι τούτοις. (ια·) Καὶ ἦν Ἐφραΐμ ὡς περιστέρα ἄνου, οὐκ ἔχουσα καρδίαν· Αἴγυπτον ἐπεκαλεῖτο, καὶ εἰς Ἀσσυρίους ἐπορεύετο." Ταύτας παρ' ἐμοῦ δεχόμενοι τὰς παιδείας, ἐμὲ μὲν οὐδαμῶς παρεκάλεσαν, στήναι τῶν ἐπιφερομένων αὐτοῖς κακῶν τὴν φορὰν, ἀλλὰ πρὸς Ἀσσυρίους μὲν ἔτρεχον ὑπὸ Σύρων πολεμούμενοι, πρὸς Αἰγυπτίους δὲ ὑπὸ Ἀσσυρίων πολιορκούμενοι, τῆς περιστερᾶς ἐν ἑαυτοῖς δεικνύντες τὴν ἄνοιαν. Καθάπερ γὰρ ἐκείνη τῶν ἰδίων νεοτῶν ἀφαιρουμένων οὐκ ἀφίπταται, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς προστρέχει χωρίοις, οὕτως οὗτοι θαμὰ καὶ συνεχῶς, νῦν μὲν 81.1592 ὑπὸ τούτων, νῦν δὲ ὑπ' ἐκείνων ἀναιρούμενοί τε καὶ ἐξανδραποδιζόμενοι, πρὸς Ἀσσυρίους καὶ Αἰγυπτίους ἔθεον, οὐδεμιᾶς παρ' αὐτῶν ἐπικουρίας τυγχάνοντες. ιβ· "Ἐπιβαλὼν ἐπ' αὐτοὺς τὸ δίκτυόν μου, καθὼς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατάξω αὐτοὺς, καὶ παιδεύσω αὐτοὺς ἐν τῇ ἀκοῇ τῆς θλίψεως αὐτῶν." Πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς τῇ ἀπειλῇ παιδεύσω τῶν ἀλγεινῶν· εἶτα οἷόν τι δίκτυον τῶν πολεμίων τὸ νέφος αὐτοῖς περιτιθεῖς, ἅπαντας δίκην ὀρνέων θηρέωσω. Καὶ ταῦτα δὲ εἰρηκῶς οὐκ ἀμνημονεῖ τῆς οἰκείας φιλανθρωπίας, ἀλλὰ θρηνόντινα ὑπὸ πατρικῆς φιλοστοργίας αὐτοῖς προσφέρει. ιγ· "Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ' ἐμοῦ· δειλαιοὶ εἰσιν, ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέ." Καὶ ἐπειδὴ ἀθλίους ἀπεκάλεσαν, ὡς ἀγνώμονας καὶ ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν γενομένους, ἀναγκαίως καὶ τῶν εὐεργεσιῶν τῶν ἀρρήτων ἀναμιμνήσκει. "Ἐγὼ δὲ ἔλυτρωσάμην αὐτούς." Τῆς γὰρ Αἰγυπτιακῆς αὐτοὺς ἠλευθέρωσα δουλείας. "Καὶ αὐτοὶ κατελάλησαν κατ' ἐμοῦ ψευδῆ" Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος αὐτῶν κατηγορεῖ Δαβὶδ· εἰσάγει γὰρ αὐτοὺς λέγοντας· "Ἐπεὶ ἐπάταξε πέτραν, καὶ ἐρρύησαν ὕδατα, καὶ χεῖμαρροι κατεκλύσθησαν· μὴ καὶ ἄρτον δυνήσεται δοῦναι, ἢ ἐτοιμάσαι τράπεζαν τῷ λαῷ αὐτοῦ;" ιδ· "Καὶ οὐκ ἐβόησαν πρὸς με αἱ καρδίαι αὐτῶν." Ταῦτα καὶ διὰ Ἡσαΐου βοᾷ, λέγων· "Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, τῇ δὲ καρδίᾳ πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ." Εἶτα διελέγχει ἃ τῶν εἰδώλων ἕνεκα διεπράττοντο. "Ἄλλ' ἢ ὠλόλυζον ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν, ἐπὶ σίτῳ καὶ οἴνῳ κατετέμνοντο." Τὴν γὰρ ἐπηγγελμένην τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἀπειληφότες γῆν· (ταύτην γὰρ κοίτην ὠνόμασεν, ὡς μετὰ τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ πόνους διαναπαύσασαν αὐτούς), τὰς ἐθνικὰς τελετὰς ἐπετέλουν, καὶ τοῖς ἐμοῖς ἀγαθοῖς ἐντροφῶντες, ἐν τοῖς εἰδωλικοῖς ναοῖς τὰς καλοῦ μένας ἐντομίδας

τοῖς σφῶν αὐτῶν προσέφερον σῶ μασι. Τούτου χάριν, φησὶ, δι' ἐμοῦ παιδευθήσονται, ἐπειδὴ παρ' ἐμοῦ δεξάμενοι δύναμιν· (ταύτην γὰρ βραχίονα καλεῖ), "Εἰς ἐμὲ ἐλογίσαντο πονηρά." ις'. "Ἐπεστράφησαν εἰς οὐδέν, ἐγένοντο εἰς τόξον οὐ τεταμένον." Καταλιπόντες γὰρ με, ὄνησιν οὐ δεμίαν ἐδρέψαντο· ἀλλὰ τόξω κεχαυνωμένῳ καὶ οὐκ ἐντεταμένῳ εἰκόασιν, ὃ οὐδεμίαν βλάβην ἐπιφέρει τοῖς πολεμίοις. Διὸ, "Καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἐν ῥομ φαίᾳ πεσοῦνται διὰ ἀπαιδευσίαν γλώσσης αὐτῶν· οὕτως ὁ φαυλισμὸς αὐτῶν ἐν γῆ Αἰγύπτῳ."

ΚΕΦΑΛ. Η΄. α΄. "Ἐπὶ φάρυγγι αὐτῶν, ὡς γῆ ἄβατος, ὡς σάλπιγξ, ὡς ἀετὸς ἐπ' οἶκον Κυρίου." Καθάπερ γὰρ οἱ πατέρες αὐτῶν ἀντιλέγοντες διετέλεσαν, καὶ τὴν ἐμὴν ἐκφαυλίζοντες δύναμιν, καὶ τῷ Μωσῆ, καὶ 81.1593 τῷ Ἁαρῶν προφανῶς ἀντέστησαν, τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν χάριν ἀποσταλεῖσιν· οὕτω καὶ οὗτοι τὴν ἐκεῖ νων ἀπαιδευσίαν μιμησάμενοι, ὡς ἄβατος γῆ γενή σονται, καὶ ἐρημία παντελεῖ παραδοθήσονται, τῆς πολεμικῆς σάλπιγγος ἠχούσης μέγα, καὶ τοῦ βασι λέως τῶν πολεμίων ἀετοῦ δίκην ἐφιπταμένου, καὶ τῷ θεῷ οἴκῳ μετὰ μανίας ὅτι πλείστης ἐπερχομένου. "Ὅτι δὲ ἀετὸν τῶν πολεμίων ὠνόμασε τὸν βασιλέα, καὶ ἡ τοῦ Ἰεζεκιήλ μαρτυρεῖ προφητεία· "Ἄετὸς γὰρ, φησὶν, ὁ μέγας, ὁ μεγαλοπτέρυγος, ὁ πολὺς τοῖς ὄνυξιν, ὃς ἔχει τὸ ἦγημα εἰσελθεῖν εἰς τὸν Λίβανον," καὶ τὰ λοιπά. Ταῦτα δὲ ὑπομενοῦσιν, "Ἄνθ' ὧν παρέβησαν τὴν διαθήκην μου, καὶ κατὰ τοῦ νόμου μου ἠσέβησαν." Τούτου χάριν φησὶ β΄. "Πρὸς ἐμὲ κεκράζονται· Ὁ Θεὸς, ἐγνώκα μὲν σε." Ἐν πείρᾳ γὰρ ἐκείνων γενόμενοι τῶν κα κῶν, τότε τὴν ἐπικουρίαν ζητήσουσι. Τί δήποτε δὲ ταῦτα ὑπομενοῦσιν; γ΄. "Ὅτι Ἰσραὴλ ἀπεστρέψατο ἀγαθὰ." Καὶ ποῖα ταῦτα δεικνύς, ἐπήγαγεν· "Ἐχθρὸν κατεδίωξαν. (δ΄) Ἐαυτοῖς ἐβασίλευσαν, καὶ οὐ δι' ἐμοῦ ἤρξαν, καὶ οὐκ ἐγνώρισάν μοι." Ἦνίκα γὰρ, φησὶ, τῆς ἐμῆς προνοίας ἀπήλαυον, ἀπάντων ἐκράτουν τῶν δυσμενῶν· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ τοῦτο αὐτοὺς ἔπεισε τῆς ἐμῆς προνοίας ἀντέχεσθαι, ἀλλ' ἑαυτοῖς ἐχειροτόνησαν βασιλέα, οὐδαμῶς με περὶ τούτου ἐρόμενοι. Τὴν δὲ κατηγορίαν ταύτην τῶν δέκα ποιεῖται φυλῶν, αἱ τὸν Ἱεροβοὰμ ἑαυτοῖς ἔχει ροτόνησαν βασιλέα, οὐ πυθόμενοι τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων, εἰ χρὴ τοῦτο ποιῆσαι. Ἀλλὰ μηδεὶς τῶν ταῖς Βασι λείαις ἐντετυχηκότων, ἐναντίον τοῦτο τοῖς ἐκεῖ φερο μένοις ἠγείσθω· οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸν λαὸν Ἀχειάν τὸν Σιλωνίτην ἀπέστειλεν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἱεροβοὰμ· οὐ χάριν οὐδεμιᾶς εἰσιν ἄξιοι συγγνώμης, ἑαυτοῖς ἐπιτρέψαντες τὴν τοῦ βασιλέως χειροτονίαν. Εἶτα ἐγκαλέσας, ὅτι τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων εἰληφότες, εἰς τὴν τῶν εἰδώλων κατα σκευὴν ἐδαπάνησαν. παραίνεσιν αὐτοῖς προσφέρει, καὶ συμβουλήν. ε΄. "Ἀπόρριψον τὸν μόσχον σου, Σαμάρεια." Καὶ διὰ μέσου τεθεικῶς τό· "Παρωξύνθη ὁ θυμὸς μου ἐπ' αὐτούς· ἕως τίνος οὐ μὴ δύνωνται καθαρισθῆναι ἐν τῷ Ἰσραήλ;" ἐπήγαγε· ς΄. "Καὶ αὐτὸ τέκτων ἐποίησε, καὶ οὐ θεὸς ἐστὶ· διότι πλανῶν ἦν ὁ μόσχος σου, Σαμάρεια." Κομιδῆ προσφόρως τὴν τῶν εἰδώλων ἀσθένειαν ἐκωμῶδη σεν· ὕλης γὰρ εἰς τὸ εἶναι καὶ τέχνης προσδέονται. Καὶ τὴν μὲν ὕλην ἀπὸ τῆς γῆς λαμβάνοντες, οἶον ξύλον, ἢ λίθον, ἢ χρυσὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ κασσίτερον, τὸ δὲ εἶδος ἀπὸ τῆς τέχνης ἐραυνοῦμενοι, τὰ χειρὸ κμητα θεοποιοῦσι τῶν ζῶων ἰνδάλαμα. Καὶ ἐπι μένει τοῖς ἐλέγχους. 81.1596 ζ΄. "Ὅτι ἀνεμόφθορα, φησὶν, συνέσπειραν, καὶ ἡ καταστροφή αὐτῶν ἐκδέξεται αὐτά· δράγμα οὐκ ἔχον ἰσχύν τοῦ ποιῆσαι ἄλευρον· ἐὰν δὲ καὶ ποιήσῃ, ἀλλότριον καταφάγονται αὐτό." Οὐδένα γὰρ, φησὶ, καρπὸν ἐκ τῆς τῶν εἰδώλων δρέπεσθε θεραπείας, ἀλλ' ἔοικε τὰ ἐκείνων δράγματα ἀνεμοφθόροις ἀστάχυσιν, οἱ τὰς μὲν θήκας πλήρεις δεικνύουσιν ἔξωθεν, τὸν δὲ σῖτον ἔνδον οὐκ ἔχουσι. Τοιαύτη δὲ καὶ τῶν εἰδώλων ἡ φύσις· τὸ μὲν γὰρ φαινόμενον εἶδος, ἢ ἀνδρὸς, ἢ γυναικὸς, ἢ λέοντος, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ζῶων, ἀπὸ τῆς τέχνης λαμβάνει· πάσης δὲ ἰσχύος καὶ ἐνερ γείας καθέστηκεν ἔρημος. Διὸ καὶ αὐτὰ, φησὶ, μετὰ τῶν προσκυνοῦντων

διαφθαρήσεται· ἢ γὰρ κατα στροφή αὐτῶν, φησὶν, ἐκδέξεται αὐτὰ, καὶ ἀλλότριοι καταφάγονται αὐτά. ἡ, θ'. "Κατεπόθη Ἰσραήλ· νῦν ἐγένετο ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὡς σκευὸς ἄχρηστος. "Ὅτι ἀνέβησαν εἰς Ἀσσυρίους." Τὴν γὰρ τῶν Ἀσσυρίων βοήθειαν ἐξαίτησαντες, αὐτοῖς εἰς δουλείαν παραδοθήσονται, οὐδε μίαν τῶ Θεῷ λειτουργίαν ἀποπληροῦντες, οὔτε τὰς κατὰ νόμον ἐορτάζοντες πανηγύρεις. "Καὶ ἀνέθαλε καθ' ἑαυτόν." Δι' ἐμοῦ γὰρ αὐξηθεῖς, καὶ φυτοῦ δίκην ἀναθήλας, τῆς ἐμῆς ἑαυτὸν θεραπείας ἐχώρισεν. "Ἐφραΐμ δῶρα ἠγάπησε. (ι.) Διὰ τοῦτο παραδοθήσονται ἐν τοῖς ἔθνεσι." Κόρον οὐκ ἔλαβε τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ τοῦ πλείονος διετέλεσεν ἐφιέμενος· τούτου χάριν εἰς δουλείαν παραδοθήσεται. "Νῦν εἰς δέξομαι αὐτούς." Τουτέστιν, ἐν τῇ τῶν πολεμίων χώρα. "Καὶ κοπάσουσι μικρὸν, τοῦ χρίειν βασιλέα καὶ ἄρχοντα." Καὶ ὑφ' ἐτέρου μᾶλλον, ἢ ὑπ' ἐμοῦ βασιλεύεσθαι βουλευθέντες, ὑπὸ τὴν τῶν Ἀσσυρίων δεσποτείαν γενήσονται, οὐκέτι λοιπὸν ἑαυτοῖς χειροτονεῖν βασιλέα δυνάμενοι. ια'. "Ὅτι ἐπλήθυνεν Ἐφραΐμ θυσιαστήρια, εἰς ἀμαρτίας ἐγένετο αὐτῷ θυσιαστήρια τὰ ἠγάπημένα." Δικαίως, φησὶ, καταπαύσω τὴν παράνομον αὐτοῦ βασιλείαν· ἐπειδὴ διὰ ταύτης εἰς τὸ τῶν εἰδωλικῶν θυσιαστηρίων ἐξώκειλε πλῆθος, καὶ τὴν ἀσέβειαν ἐκείθεν ἐδρέψατο, θερμῶς περὶ τὰ παράνομα διατεθεῖς θυσιαστήρια. ιβ'. "Καταγράψω αὐτῷ πλῆθος, καὶ τὰ νόμιμα αὐτοῦ." Τούτων γὰρ τῶν θυσιαστηρίων τὸ πλῆθος, καὶ τῶν ἐφευρεθέντων ἐπὶ τούτοις νόμων, καθ' οὓς τὰς εἰδωλικὰς τελετὰς ἐπετέλουν, ἀνάγραπτον ποιήσω τὴν μνήμην, εἰς ἔλεγχον τῆς πολλῆς αὐτῶν ἀσεβείας. "Εἰς ἀλλότρια ἐλογίσθησαν θυσιαστήρια ἠγάπημένα." Καὶ τούτων μὲν, φησὶ, τῶν παρανόμων θυσιαστηρίων πολλὴν ἐποίησαντο φροντίδα· τὰ δὲ θεῖα, ἃ πάσης ἀξιοῦν θεραπείας ἐχρῆν, καὶ τριπόθητα ἔχειν, καὶ λίαν ἐπέραστα, ὡς ἄλλοις τισὶ προσήκοντα κατέλιπον ἀτημέλητα. Ἄλλ' οὐχ ὡς δεόμενος τῶν παρ' αὐτῶν θυσίων τήνδε τὴν κατηγορίαν πεποίημαι. 81.1597 ιγ'. "Ἐὰν γὰρ θύσωσι θυσίαν, καὶ φάγωσι κρέα, Κύριος οὐ προσδέξεται αὐτά." Τὸ δὲ φάγωσι κρέα, οὐχ ἀπλῶς πρόσκειται· εἰώθεισαν γὰρ τῶν μὴ ὠλοκαυτωμένων θυμάτων τοὺς μὲν νεφρούς, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν τῷ θυσιαστηρίῳ προσφέρειν· τὸ δὲ στηθῆνιον καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν τοῖς ἱερεῦσιν ἀπονέμειν· τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ θύματος αὐτοὶ κατανήλισκον, ὡς ἠβούλοντο. Τούτου χάριν τέθεικεν· "Ἐὰν θύσωσι θυσίαν, καὶ φάγωσι κρέα, Κύριος οὐ προσδέξεται αὐτά." Οὔτε γὰρ τούτων δεῖται Θεός, ἀλλὰ ψυχῆς διάθεσιν ἀπαιτεῖ· "Θῦσον γὰρ, φησὶ, τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως." – "Νῦν μνησθήσεται τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν, καὶ ἐκδικήσει τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν." Τούτοις ἔοικε τοῦ Ἀποστόλου τὰ ῥήματα· "Ἄγνων ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει· κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ ἀποκαλύψεως, καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ." – "Καὶ αὐτοὶ εἰς Αἴγυπτον ἀπέστρεψαν." Καὶ συμμαχίαν γὰρ ἐκείθεν ἐζήτησαν, καὶ τῶν συμφορῶν καταλαβουσῶν ἀπέδρασαν ἐκεῖσε. "Καὶ ἐν Ἀσσυρίοις ἀκάθαρτα φάγονται." Ἄλλὰ καὶ ἄκοντες εἰς τὴν Ἀσσυρίων ἀπαχθήσονται χώραν, καὶ δίκαιαν οὐκ ἔννομον δεικνύσονται. ιδ'. "Καὶ ἐπελάθετο Ἰσραὴλ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν, καὶ ὠκοδόμησαν τεμένη, καὶ Ἰούδας ἐπλήθυνε πόλεις τετειχισμένας· καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ εἰς τὰς πόλεις αὐτοῦ, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῶν." Καὶ μαθήσεται, φησὶν, ὁ μὲν Ἰούδας, τῶν πόλεων πυρπολουμένων, μὴ τείχεσι θαρρῆν, ἀλλ' ἐμοί· ὁ δὲ Ἰσραὴλ, μὴ τεμένη δαίμοσιν ἀνοικοδομεῖν, ἀλλὰ τὴν κατὰ νόμον λατρείαν ἀποπληροῦν.

ΚΕΦΑΛ. Θ'. α'. "Μὴ χαῖρε, Ἰσραὴλ, μηδὲ εὐφραίνου, καθὼς οἱ λαοὶ, ὅτι ἐπόρνευσας ἀπὸ Κυρίου Θεοῦ σου." Καὶ οὐχ ἀρμόττει σοὶ, φησὶ, χαίρειν τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι παραπλησίως· οἱ μὲν γὰρ διὰ προφητῶν οὐδεμίαν διδασκαλίαν ἐδέξαντο· σὺ

δὲ, διηγεκῶς τούτοις ἔπεν τρυφῶν, οὐδεμίαν ἐντεῦθεν ὠφέλειαν ἐδρέψω, ἀλλὰ τῶν παρ' ἑμοῦ σοι χορηγουμένων ἀγαθῶν τοῖς δαίμοσι τὰς ἀπαρχὰς προεκόμισας. Τοῦτο γὰρ παρεδὴ λωσεν, εἰρηκῶς· "Ἠγάπησας δόματα ἐπὶ πᾶσαν ἄλωνα σίτου. (β΄). "Ἄλων καὶ ληνὸς οὐκ ἔγνω αὐτούς, καὶ ὁ οἶνος ἐψεύσατο αὐτούς." Ἀποστερήσω γὰρ ὑμᾶς τῶν συν ἡθῶς ὑπ' ἑμοῦ χορηγουμένων ἀγαθῶν. γ΄. "Οὐ κατώκησαν ἐν τῇ γῆ τοῦ Κυρίου." Οὐ γὰρ, ὡς ἐν ἀφιερωμένη γῆ τῷ Θεῷ τὴν δίαιταν ἐποίησαντο, ἀλλὰ παρανόμως ἐβίωσαν. "Κατώκησεν Ἐφραΐμ Αἴγυπτον. Τὴν Αἰγυπτιακὴν ἐζήλωσε πολιτείαν. "Καὶ ἐν Ἀσσυρίοις ἀκάθαρτα φάγονται." 81.1600 Ἐπειδὴ γὰρ κὰν τῇ γῆ τῆς ἐπαγγελίας τὴν παρα νομίαν ἡγάπησαν, παρανόμως ἐν τῇ Ἀσσυρίων χώρα βιώσονται. δ΄. "Οὐκ ἔσπεισαν τῷ Κυρίῳ οἶνον, καὶ οὐχ ἡδυναν αὐτῷ." Κατωλιγώρησαν τῆς τοῦ Θεοῦ θεραπείας, καὶ ταῦτα πολλῆς ἐπιμελείας ἀξιοῦντες τὰ εἶδωλα. "Αἱ θυσίαι αὐτῶν, ὡς ἄρτος πένθους αὐτῶν, πάντες οἱ ἐσθίοντες αὐτὰ μιανθήσονται." Καθάπερ γὰρ ὁ τοῖς πενθοῦσι προσφερόμενος ἄρτος αὐτούς τε τοὺς πενθοῦντας ἀποκναίει διὰ τὸ πένθος, καὶ τοῖς συνδειπνοῦσιν οὐ θυμῆρης ἐστὶ, διὰ τὴν κοινωνίαν τοῦ πένθους· ἀναγκαζόμενοι δὲ μεταλαμβάνειν, μiasμόν τινα λαμβάνειν ἐκεῖθεν ὑπολαμβάνουσιν· οὕτως αἱ θυσίαι αὐτῶν βδελυγμίας εἰσὶν ἀπάσης μεσταί. "Διότι οἱ ἄρτοι αὐτῶν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν, οὐκ εἰσελεύσονται εἰς τὸν οἶκον Κυρίου." Τὰ γὰρ μετ' εἰλικρινοῦς οὐ προσφερόμενα διαθέσεως ὁ δὲ καιὸς οὐ προσίεται κριτῆς, ὡς τὴν τοῦ Καῖν θυσίαν, ὡς διὰ Ἡσαΐου βοᾶν "Ἐὰν προσφέρῃτέ μοι σεμίδαλιν, μάταιον· θυμίαμα βδέλυγμά μοι ἐστίν." Καὶ διὰ Μαλαχίου τοῦ προφήτου· "Οὐκ ἔστι μοι θέλημα ἐν ὑμῖν, καὶ θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν." Εἶτα ἀναμιμνήσκει αὐτοὺς τῶν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ συμβησομένων ἀλγεινῶν. ε΄. "Τί ποιήσετε ἐν ἡμέρᾳ πανηγύρεως, καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς τοῦ Κυρίου;" Δουλεύειν γὰρ ἠναγκα σμένοι καὶ κατ' ἄλλους πολιτεύεσθαι νόμους, οὐ δυνήσεσθε κατὰ τὴν Μωσέως νομοθεσίαν τὰς Δε σποτικὰς πανηγύρεις ἐπιτελεῖν. Ἐπειτα διδάσκει, ὡς φεύζονται μὲν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ νῦν μὲν εἰς ταύτην, νῦν δὲ εἰς ἐκείνην μεταβήσονται τὴν πόλιν, καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῶν δαπανήσουσι, μάτην δῶρα τῷ Αἰγυπτίων προφέροντες βασιλεῖ. "Ἀκάνθας δὲ εὐρήσουσιν ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν." Τουτέστιν, οὐδένα καρπὸν ὄνησιφόρον δρέψονται. Τὸ ἐπιζήμιον τῆς εἰς Αἴγυπτον φυγῆς διὰ τούτων ἠνίξατο. Τοιοῦ τὸν ἐστὶ τό· "Ἐμεινα τοῦ ποιῆσαι σταφυλὴν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας;" ἀντὶ τοῦ, οὐδένα καρπὸν ἐκεῖθεν χρήσιμον ἐδρεψάμην, ἀλλὰ τούναντίον πάντας κακοῦς. ζ΄. "Ἦκουσιν αἱ ἡμέραι τῆς ἀνταποδόσεώς σου, καὶ κακωθήσεται Ἰσραὴλ, ὡσπερ ὁ προφήτης ὁ παρεξεστηκῶς, ἄνθρωπος ὁ πνευματοφόρος· ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀδικιῶν σου ἐπληθύνθη ἡ μανία σου." Ὅταν σε καταλάβωσιν οἱ τῆς παρανομίας καρποὶ, ἐγγὺς δὲ οὗτοι, ἀπεικασθήσῃ ψευδοπροφήτη ὑπὸ τοῦ ἐνοικοῦντος πνεύματος παραπαίοντι, καὶ τῆδε κάκεῖσε περιφερομένῳ. Τοσαύτη σε τῶν φρε νῶν ἔκστασις καταλήψεται· ταύτην δέ σοι τὴν μα νίαν ἐποίησε τῶν παρανομιῶν σου τὸ πλήθος. η΄. "Σκοπὸς Ἐφραΐμ μετὰ τοῦ Θεοῦ προφήτης· παγὶς σκολιὰ ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ." Ἄνα 81.1601 μνησθῆναι προσήκει τῶν πρὸς τὸν Ἰεζεκιὴλ εἰρη μένων. Καὶ γὰρ ἐκείνῳ ὁ Θεὸς ἔφη· "Σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ." Καὶ ἐνταῦθα πρὸς πάντα φησὶ τὸν λαὸν, ὅτι Οἶόν τινα σκοπὸν, καὶ προφήτην Θεοῦ ἀπεφηνά σε τοῖς πελάζουσιν ἔθνεσιν, ἵνα διὰ τῆς περὶ σὲ προνοίας καὶ τῆς κατὰ νόμον σου πολιτείας, κάκεῖνα τὴν ἐμὴν δέξῃται γνῶσιν· σὺ δὲ πᾶν τούναντίον εἰργάσω· σκολιὰ γὰρ αὐτοῖς ἐγένου παγὶς, αὐξήσας αὐτοῖς διὰ τῆς σῆς δυσσεβείας τὴν περὶ τὰ εἶδωλα θεραπείαν. Οὐ γὰρ μόνον ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι βωμοὺς καὶ τεμένη τοῖς εἰδώλοις ἀνέστησας, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀφιερωμένῳ μοι νεῶν κατεσκευάσας τὰ τῶν εἰδώλων ἰνδάλματα. Τοῦτο γὰρ λέγει· "Μανίαν ἐν οἴκῳ Θεοῦ αὐτοῦ κατέπηξεν. (θ΄). Ἐφθάρησαν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ βουνοῦ." Ἐξ οὗ τοῖς βουνοῖς προσέσχον, καὶ τὰς ἐκεῖ γενομένας θυσίας ἡγάπησαν, τῶν λογισμῶν τὴν νόσον

ἐδέξαντο· ἀλλὰ τούτων, φησὶν, ὅτι τάχιστα δώσουσι δίκας. Εἶτα τῆς τῶν πατέρων ἀρετῆς ἀναμιμνήσκει, εἰς ζῆλον αὐτοὺς διεγείρων. ι'. "Ὡς σταφυλὴν ἐν ἐρήμῳ ἠῆρον τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ὡς σκοπὸν ἐν συκῇ πρῶϊμον εἶδον πατέρας αὐτῶν. Αὐτοὶ δὲ εἰσῆλθον πρὸς τὸν Βεελφεγῶρ, καὶ ἀπηλλοτριώθησαν εἰς αἰσχύνην, καὶ ἐγένοντο οἱ ἡγαπημένοι, ὡς οἱ ἐβδελυγμένοι." "Ὡσπερ γὰρ εἴ τις ἐν ἐρήμῳ γῆ καὶ φυτῶν πάμπαν ἐστερημένη, σταφυλὴν εὖροι καὶ σῦκον πρῶϊμον ἐν συκῇ, μετὰ πολλῆς αὐτὸ δρέπεται τῆς ἡδονῆς· οὕτως ἐγὼ, τῶν πάλαι ἀνθρώπων δυσσεβεία συζώντων, τὴν τοῦ Ἀβραὰμ θεασάμενος ἀρετὴν, ἐδρεψάμην αὐτὸν, καὶ τὰς πρὸς αὐτὸν ἐποιοσάμην συνθήκας· οὕτω δὲ καὶ τὸν ἐκείνου υἱὸν, καὶ τὸν ἐξ ἐκείνου. Ἄλλ' οἱ ἐξ ἐκείνων οὕτω φύντες, ἦκιστα τὴν ἐκείνων ἐζήλωσαν ἀρετὴν· ἔναυλον γὰρ ἔχοντες τῶν εὐεργεσιῶν μου τὴν μνήμην, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν τῆς δουλείας ἀπαλλαγὴν, τὰς παντοδαπὰς τῶν Αἰγυπτίων μάστιγας, τὴν ξένην διὰ θαλάττης πορείαν, καὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἀπήλασαν, τοῦ Βεελφεγῶρ τὴν λατρείαν τῆς ἐμῆς προτετάχασι θεραπείας, αἰσχύνην μόνην ἐν τεῦθεν δρεψάμενοι· οὐ χάριν οἱ πάλαι ἡγαπημένοι ἐβδελυγμένοι γεγέννηται. ια'. "Ἐφραΐμ ὡς ὄρνεον ἐξεπετάσθη." Οὕτω τα χέως εἰς τὴν ἀλλοτρίαν μετατεθήσονται γῆν· οὐ γὰρ τῆς ἀρετῆς ἀγαπῶσι τὸ κλέος, ἀλλὰ τὴν πολυγονίαν μεγίστην ὑπολαμβάνουσι δόξαν. "Αἱ δόξαι γὰρ αὐτῶν, φησὶν, ἐκ τοκετῶν, καὶ ἐξ ὠδίνων, καὶ συλλήψεων. (ιβ'.) Διότι καὶ ἐὰν ἐκ θρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀτεκνωθήσονται ἐξ ἀνθρώπων· διότι καὶ οὐαὶ αὐτοῖς ἐστί, διότι ἀφῆκα αὐτούς." Μάτην, φησὶν, ἐπὶ ταῖς πολυγονίαις ἐπαίρει σθε· ἐπιὼν γὰρ ὁ πολέμιος ἐρήμους ὑμᾶς καταστήσει τῶν παίδων, ἐπειδὴ ἔρημοι τῆς ἐμῆς προνοίας ἐγὲ 81.1604 νεσθε. Τούτοις ἐπάγει· "Σάρξ μου ἐξ αὐτῶν Ἐφραΐμ." Ἄλλ' ὅμως οὐ παντελῆ, φησὶ, πανωλεθρίαν ὑπομενεῖτε, ἕως ἂν τὴν ἐξ ὑμῶν ἀναλάβω σάρκα. Τοῦτο δὲ σαφέστερον ἡμᾶς διδάσκει Παῦλος ὁ θεσπέσιος, λέγων· "Οὐ γὰρ ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται." Καὶ πάλιν· "Τῷ δὲ Ἀβραὰμ ἐρρήθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει, Καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, Καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός." Καὶ ἄλλα χου· "Ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὧν ἐπὶ πάντα Θεός." Καὶ μυρία δὲ τοιαῦτα ἔστιν εὐρεῖν παρὰ τῇ θείᾳ Γραφῇ. Ἐπειδὴ τοίνυν φησὶν, ἡ σὰρξ μου, ἦν ἀναλήψομαι, ἐξ αὐτῶν ἐστί, οὐ παντελῶς αὐτοὺς καταλείψω, ἕως ἂν ταύτην ἀναλάβω, καὶ τοὺς τῇ κλήσει πειθόμενους ἐκλέξομαι. Τοῦτο καὶ διὰ Ἡσαΐου βοᾷ τοῦ προφήτου· "Ὁν τρόπον ἐὰν εὐρεθῇ ὁ ῥῶξ ἐν τῷ βότρυϊ, καὶ ἐροῦσι· Μὴ λυμήνη αὐτὸν, ὅτι εὐλογία Κυρίου ἐστὶν ἐν αὐτῷ· οὕτω ποιήσω ἕνεκεν τοῦ δουλεύοντός μοι. Διὰ τοῦτο οὐ μὴ ἀπολέσω πάντας, καὶ ἐξάξω τὸ ἐξ Ἰακώβ σπέρμα, καὶ τὸ ἐξ Ἰούδα, καὶ κληρονομήσουσι τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου." Καὶ μετ' ὀλίγα· "Ἦμᾶς δὲ τοὺς ἐγ καταλιπόντας Κύριον παραδώσω εἰς μάχαιραν." Οὕτω τὴν τῶν παίδων ἀναίρεσιν προειπὼν, ὑποδείκνυσι τῆς τιμωρίας τὸ δίκαιον· αὐτὸς γὰρ φησὶν· ιγ'. "Ὁ Ἐφραΐμ εἰς θήραν τὰ τέκνα αὐτοῦ παρέστησε, καὶ ἐξήγαγεν εἰς ἀποκέντησιν." Τοῖς εἰδῶλοις αὐτὰ προσφέρων διατελεῖ· διὰ τοῦτο τοὺς μὲν ἤδη γενομένους τῇ σφαγῇ παραδώσω· ἀγόνους δὲ τοὺς ἄνδρας, καὶ στερίφας ἀποφανῶ τὰς γυναῖκας. Τοῦτο γὰρ ἐσήμανεν, εἰρηκῶς· ιδ'. "Δὸς αὐτοῖς, Κύριε· τί δώσεις αὐτοῖς, Μήτηρ ἀτεκνοῦσαν, καὶ μαστοὺς ξηρούς." Ἐπειδὴ γὰρ κακῶς τοῖς δοθεῖσι κέχρηται, τὴν παρανομίαν παύσω τῇ ἀγωνίᾳ. Εἶτα πάλιν τῶν Γαλιλαίων μνημονεύσας, καὶ τῆς ἐκεῖ τελουμένης ἀσεβείας, καὶ τῆς τῶν ἀρχόντων αὐτῶν παρανομίας, ἐπήγαγεν· ιε', ιζ'. "Ἐπόνεσεν Ἐφραΐμ, τὰς ρίζας αὐτοῦ ἐξηράνθη· καρπὸν οὐκέτι οὐ μὴ ἐνέγκη· διότι ἐὰν καὶ γεννήσωσιν, ἀποκτενῶ τὰ ἐπιθυμήματα τῆς κοιτίας αὐτῶν. Ἀπώσεται αὐτοὺς ὁ Θεός, ὅτι οὐκ εἰσῆκουσαν αὐτοῦ, καὶ ἔσσονται πλανῆται ἐν τοῖς ἔθνεσι." Ρίζαν ἐκάλεσε τὴν βασιλείαν, ἣν πρόρριζον ὁ Σαμανάσαρ ἀνέσπασεν, ἀνάστατον πεπονηκῶς τὴν Σαμάρειαν. Μετὰ δὲ τὴν ταύτης

πολιορκίαν, οὐκέτι ἔσχον αἱ δέκα φυλαὶ βασιλέα· τὸ δὲ, "Ἔσονται πλανῆται ἐν τοῖς ἔθνεσι," σαφῶς αὐτῶν δηλοῖ τὴν διασποράν.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. α'. "Ἄμπελος εὐκληματοῦσα Ἰσραὴλ, ὁ καρπὸς αὐτῆς εὐθηνῶν." Παρὰ πολλῶν προφητῶν ταύτην τὴν προσηγορίαν ἐδέξατο. Καὶ γὰρ Ἡσαΐας βῶξ· 81.1605 "Ὁ ἄμπελὼν Κυρίου Σαβαώθ οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ ἐστίν." Καὶ ὁ Δαβὶδ πρὸ ἐκείνου· "Ἄμπελον ἐξ Αἰγύπτου μετήρας." Καὶ ὁ Θεὸς διὰ Ἰερεμίου· "Ἐγὼ δὲ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον, πᾶσαν ἀληθὴ νήν." Καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις· "Ἄνθρωπός τις ἐφύτευσεν ἄμπελῶνα, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε." Καλεῖ τοίνυν καὶ ἐνταῦθα εὐκληματοῦσαν ἄμπελον τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τὸν καρπὸν αὐτῆς εὐθηνοῦντα, οὐ διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν, τοῦ δὲ πλήθους χάριν τῶν ἀπογόνων. Καὶ τοῦτο δῆλον πεποίηκεν, εἰρηκῶς· "Κατὰ τὸ πλῆθος τῶν καρπῶν αὐτοῦ ἐπλήθυνε τὰ θυσιαστήρια." Αὐξηθέντες, φησὶ, καὶ πολλοὶ γεγονότες, πανταχοῦ θυσιαστήρια τοῖς εἰδώλοις ἐδείμαντο. "Κατὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς αὐτοῦ ἠκοδόμησε στήλας." Τοῖς ἐμοῖς, φησὶν, ὑπερμαχήσαντες ἀγαθοῖς στήλας τοῖς εἰδώλοις ἀνέστησαν. β'. "Ἐμέρισαν καρδίας αὐτῶν." Οὐτε γὰρ περὶ ἐκεῖνα τὴν εὐνοίαν διεφύλαξαν, ἀλλὰ νῦν μὲν τοῦτο, νῦν δὲ ἐκεῖνο σέβοντες τὸ εἶδωλον διετέλεσαν. Ἄλλ' ἐγὼ καὶ αὐτοὺς σφαγῆ καὶ δουλεία παραδώσω, καὶ ταῦτα φροῦδα ποιήσω. Εἶτα διδάσκει αὐτοὺς ὁποῖοις προσήκει μεταμελουμένους χρῆσασθαι λόγοις. γ', δ'. "Νῦν ἐροῦσιν· Οὐκ ἔστι βασιλεὺς ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἐφοβήθημεν τὸν Κύριον· ὁ δὲ βασιλεὺς τί ποιήσει ἡμῖν; Λαλῶν ῥήματα, προφάσεις ψευδεῖς, διαθήσεται διαθήκην." Οὐδεμιᾶς γὰρ, φησὶν, ἀπὸ τοῦ βασιλέως τετυχήκαμεν ἐπικουρίας· καὶ δέον ἡμᾶς τῷ Θεῷ θαρρῆναι, τῷ παντοδαπῆς ἡμᾶς ἀξιοῦντι προνοίας, ἀνθρώπῳ τεθαρρήκαμεν οὐδὲν ἀληθὲς φθεγγομένῳ, προφάσεις δὲ αἰεὶ πλαττομένῳ, καὶ νῦν μὲν πρὸς τούτους, νῦν δὲ πρὸς ἐκείνους ποιουμένῳ συνθήκας. Ἄλλὰ ταύτης, φησὶ, τῆς παρανομίας εἰςπραχθήσεσθε δίκας. "Ἀνατελεῖ γὰρ μου τὸ κρῖμα, ὡς ἄγρωστις ἐπὶ χέρσον ἀγροῦ." Καθάπερ γὰρ ἄγρωστις ἀδεῶς ἐν τῇ μὴ γεωργομένη φύεται γῆ, οὐ σκαπάνης ἐνοχλοῦσης, οὐκ ἀρότρου διατέμνοντος· οὕτω ῥαδίως ὑμῖν ἢ παρ' ἐμοῦ ἐπραχθήσεται τιμωρία. ε'. "Τῷ μόσχῳ τοῦ οἴκου ὧν παροικήσουσιν οἱ κατοικοῦντες Σαμάρειαν." Προσεδρεύσουσι, φησὶ, τῷ εἰδώλῳ, τὴν παρ' αὐτοῦ ζητοῦντες βοήθειαν. "Ἐπένθησεν ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν, καὶ καθὼς παρ' ἐπὶ κρῖναν αὐτὸν, ἐπιχαροῦνται ἐπὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ, ὅτι μετωκίσθη ἀπ' αὐτοῦ." Οὐ μόνον γὰρ, φησὶν, οὐδεμιᾶς ἐκεῖθεν ἐπικουρίας ἀπήλαυσαν, ἀλλὰ καὶ θρηνοῦσιν αὐτὸν καὶ ὀλοφύρονται, καὶ ἀτιμίᾳ περιβεβλημένον θεώμενοι. "Ὅθεν αὐτὸν ζ'." Καὶ δήσαντες ἀπήνεγκαν ξένια τῷ βασιλεῖ Ἰαρεῖβ ἐν δόματι." Θεασάμενοι γὰρ αὐτοῦ τὴν ἀσθένειαν, χωνεύσαντες αὐτὸν, δῶρα προσήνεγκαν τῷ βασιλεῖ τῶν Αἰγυπτίων, ἐπικουρον αὐτοῖς γενέσθαι παρακαλοῦντες· ἀλλ' οὐδ' ἐντεῦθεν ἀπολαύσουσιν τινος βοήθειας. "Ἐφραῖμ γὰρ, φησὶ, δέξεται αἰσχύνην, αἰσχυνθήσεται ἐν τῇ βουλῇ αὐτοῦ." Ἀνοίας γὰρ αὐτοῦ μεστὰ τὰ βουλευόμενα· καὶ δέον τῷ Θεῷ προσελθεῖν, τὴν παρὰ τῶν εἰδώλων καὶ ἀνθρώπων συμμάχίαν αἰτεῖ. Εἶτα διδάσκει, ὅπως τῆς Σαμαρείας ὁ βασιλεὺς, φρυγάνου δίκην ὑπὸ βιαίου ὕδατος φερομένου, φροῦδος γενήσεται· ὅπως τε οἱ βωμοὶ τῶν εἰδώλων, οἱ τῆς τοῦ Ἰσραὴλ πρόξενος δυσσεβείας, ἐκ βάθρων ἀνασπασθήσονται, ὡς ἀκανθῶν πλήρεις γενέσθαι τῶν θυσιαστηρίων τοὺς τόπους. Ἐπειτα τὸ μέγεθος τῶν συμφορῶν παραδηλώσας, ἐπὶ γὰρ· "Καὶ ἐροῦσι τοῖς ὄρεσι· Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς· καὶ τοῖς βουνοῖς· Καλύψατε ἡμᾶς." Τοιαύτη γὰρ, φησὶν, ἔσται φορὰ τῶν κακῶν ἐν τῇ τῶν πολεμίων προσβολῇ, ὡς ἐλέσθαι ἅν ἕκαστον ὑποβρύχιον γενέσθαι τῆς γῆς διῆσταμένης, ἢ τῶν ὀρέων ἐξαπιναίως ἐπιπιπτόντων, ἢ τὰ ὑπ' ἐκείνων γιγνόμενα προσμένειν κακά. Ταῦτα δὲ πείσονται, τῆς περὶ τὰ εἶδωλα μανίας ἀπαιτούμενοι δίκας. Ἐξ οὗ γὰρ τοῖς βουνοῖς, καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς βωμοῖς

ἐνδιατρίβειν ἠγάπησαν, ἐξ ἐκείνου τῆς ἐμῆς θεραπείας ἀπέστησαν· ἀλλ' οὐκ ἔτι τούτοις προσεδρεύουσι. ι'. "Πόλεμος γὰρ ἐπὶ τέκνα ἀδικίας ἦλθε, παιδεῦσαι αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου· καὶ συναχθήσονται ἐπ' αὐτοὺς λαοὶ, ἐν τῷ παιδεύεσθαι αὐτοὺς ἐν ταῖς δυσὶν ἀδικίαις αὐτῶν. "Δύο δὲ ἀδικίας ταύτας καλεῖ, μίαν μὲν τὸ καταλιπεῖν τὸν Θεὸν, ἑτέραν δὲ τὸ τὰ μὴ ὄντα προτιμῆσαι τοῦ ὄντος. Τοῦτο γὰρ καὶ διὰ Ἰερεμίου δῆλον ποιεῖ· "Δύο γὰρ, φησὶ, πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαὸς μου· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἱ οὐκ ἔσονται ὑδωρ συσχεῖν." ια'. "Ἐφραΐμ δάμαλις δεδιδραγμένη ἀγαπᾷ νεὶ κοῦς." Δαμάλει ἔοικε δέξασθαι ζυγὸν οὐκ ἀνεχομένη, ἀλλὰ πρὸς τοῦτον ζυγομαχούσῃ. "Ἐγὼ δὲ ἐπελεύσομαι ἐπὶ τὸ κάλλος τοῦ τραχήλου αὐτῆς." Ἄλλ' ὅμως τὸν γαῦρον αὐτῆς τράχηλον καταδαμάσω. "Καὶ ἐπιβιβῶ τῷ Ἐφραΐμ." Ἐποχήσομαι γὰρ αὐτῷ, καὶ διδάξω φέρειν εὐτάκτως. Τέως δὲ "Παρασιωπήσομαι Ἰούδαν." Ἀσσυρίοις γὰρ αὐτὸν οὐκ προήσομαι, ἀλλὰ τοῦ Σενναχηρείμ δαπανήσω τὴν δύναμιν, ἐπειδὴ ἐνισχύει αὐτῷ Ἰακώβ (τοῦ γὰρ Ἰακώβ τέως Ἰούδας τὴν ἀρετὴν ἐπιδείκνυται). διὸ καὶ τῆς ἐμῆς ἀπολαύει προνοίας. Αἰνίττεται δὲ διὰ τούτων τοῦ Ἐζεκίου τὴν ἀρετὴν, δι' ἣν ἅπας ὁ λαὸς τῆς θείας ἐπικουρίας ἀπήλασεν. Ἐντεῦθεν πάλιν εἰς παραίνεσιν τρέπει τὸν λόγον. Ἐπειδὴ γὰρ, φησὶ, τὴν πατρῶαν ἐπιδεικνύμενος ὁ Ἰούδας ἀρετὴν, περιγίγνεται τῶν πολεμίων, ιβ'. "Σπεύρατε καὶ ὑμεῖς ἑαυτοῖς εἰς δικαιοσύνην, 81.1609 καὶ θερίσατε καρπὸν ζωῆς." Ὑμῖν γὰρ αὐτοῖς, ἀλλ' οὐ τῷ Θεῷ τὰ σπειρόμενα σπεύρεται, καὶ τὰ θεριζόμενα γίνεται. "Φωτίσατε ἑαυτοῖς φῶς γνώσεως." Προσῆκει γὰρ πρότερον τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἐπιμεληθῆναι, εἴθ' οὕτως τῆς τῶν θείων κατατολμῆσαι γνώσεως. "Ὡς ἔτι καιρὸς, ἐκζητήσατε τὸν Κύριον, ἕως τοῦ ἐλθεῖν ὑμῖν γεννήματα δικαιοσύνης." Τοιοῦτόν ἐστι τὸ παρὰ τῷ Δαβὶδ εἰρημένον· "Προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἔξομο λογῆσει." Ἐν τῷ τῆς μακροθυμίας αὐτοῦ καιρῷ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπιδειξώμεθα μεταβολὴν, ἵνα τῆς δικαιοσύνης δρεψώμεθα καρπούς. ιγ'. "Ἰνατί παρεσιωπήσατε ἀσέβειαν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτῆς ἐτρυγήσατε;" Ἔδει, φησὶν, ὑμᾶς ἠσεβηκότας τοῖς τῆς μετάνοίας φαρμάκοις θεραπεῦσαι τὰ τραύματα, καὶ μὴ παρεσιωπήσαι, ἀλλ' ἐξομολογήσασθαι τὰ εἰργασμένα κακά. "Ἐφάγετε καρπὸν ψευδῆ, ὅτι ἠλπισας ἐν τοῖς ἄρμασί σου, ἐν πλήθει δυνάμεώς σου." Βρῶσιν ψευδῆ τὴν ματαίαν ἐλπίδα προσαγορεύει. Τῷ γὰρ πλήθει καὶ τοῖς ἄρμασι θαρρῆσας, οὐδεμίαν ἐκ τούτων ὠφέλειαν ἐδέξω. ιδ'. "Ἐξαναστήσεται γὰρ ἀπώλεια ἐν τῷ λαῷ σου, καὶ πάντα τὰ τετειχισμένα σου ἀφανισθήσεται" οὔτε τοῦ πλήθους ὄνησιν σοὶ τίνα φέροντος, οὔτε τῶν τειχῶν παρεχόντων τὴν ἀσφάλειαν. "Καθὼς ἠφανίσθη ὁ ἄρχων Σαλμανὰ ἐν τῷ οἴκῳ Ἀρβεήλ, ἐν ἡμέραις πολέμου μητέρα ἐπὶ τέκνοις ἠδάφισαν. (ιε'.) Οὕτω ποιήσω ὑμῖν, οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ, ἀπὸ προσώπου τῆς κακίας ὑμῶν." Τινὲς φασὶν περὶ τινος ἄρχοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ταῦτα καὶ δεδρακότος καὶ πεπονθότος εἰρησθαι τὰ εἰρημένα· ἐγὼ δὲ ἠγοῦμαι περὶ τοῦ Μαδιὰμ ἄρχοντος ταῦτα λελέχθαι, ὃν χειρωσάμενος ἀνείλεν ὁ Γε δεῶν· καὶ γὰρ ἐκείνου ὠμότητα ἢ θεία κατηγορεῖ Γραφή. Μέννηται δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ, λέγων· "Θοῦ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν, ὡς τὸν Ὠρήβ, καὶ Ζήβ, καὶ Ζεβεὲ, καὶ Σαλμανὰ." Λέγει τοίνυν, ὅτι Καθάπερ ὁ Σαλμανὰ παντελεῖ ὑπέμεινεν ὄλεθρον, ἐπειδὴ ἐν ἡμέραις πολέμου μητέρα ἐπὶ τέκνοις ἠδάφισεν· οὕτω καὶ ποιήσω ὑμῖν, οἶκος Ἰσραὴλ, ἀπὸ προσώπου τῆς κακίας ὑμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'. α'. "Ὁρθροὺ ἀπερῆρψαν." Ὅτε προσεδόκησαν τὴν τῶν Αἰγυπτίων βοήθειαν ὡς ὄρθρον αὐτοῖς ἐν σκότει διαγούσῃ φανησομένην, τῆνικαῦτα ἀπήχθησαν δορυάλωτοι. "Ὡς ὄρθρος ἀπερῆρψεν βασιλεὺς Ἰσραὴλ." Τὸ σύντομον τῆς πανωλεθρίας διὰ τούτων ἠνίξατο· βραχὺν γὰρ καὶ ὁ ὄρθρος κατέχει καιρὸν, εἴτα

άνισχων ὁ ἥλιος τὴν ἡμέραν ποιεῖ. "Διότι νῆ πιος Ἰσραήλ." Ἐξ ἀνοίας, φησὶ, καὶ παιδικῆς δια 81.1612 νοίας ταύτην ὑπομένουσι τὴν τιμωρίαν. Ἐγὼ γὰρ αὐτοὺς ἐξ Αἰγύπτου μετεκάλεσα, καὶ τῆς πικρᾶς ἐκείνης ἠλευθέρωσα δουλείας· αὐτοὶ δὲ ἀγνώμονες περὶ ἐμὲ γενόμενοι, τὴν τῶν εἰδώλων λατρείαν προ εἶλοντο· ταῦτα γὰρ καλεῖ Βααλεῖμ· ἐμὲ δὲ τὸν συμ ποδίσαντα, καὶ τῆς ἀτάκτου φορᾶς ἀπαλλάξαντα, καὶ πατρικὴν περὶ αὐτὸν φιλοστοργίαν ἐπιδειξάμενον, καὶ ἴασιν αὐτῷ παντοδαπῇ ἐπιτεθεικότα, ἐπιγνῶναι οὐκ ἠβουλήθη· καὶ μὴν ἀπὸ παντοδαπῆς αὐτοὺς διαφθορᾶς τῶν ἐπιόντων ἀνθρώπων πολλακίς ἀπήλ λαξα, οἷόν τινι δεσμῷ τῇ περὶ αὐτοὺς κατεχόμενος ἀγάπη, δι' ἣν καὶ ἔτι αὐτῶν κήδομαι, καὶ ταύταις περιβάλλω ταῖς παιδείαις, ὅμοιον ποιῶν, ὡς εἶ τις ἡμαρτηκότα παῖδα κατὰ τῆς σιαγόνος παῖσειεν. Ἄρκει δέ μοι, καὶ δριμύ πρὸς αὐτὸν βλέψαι, καὶ παντοδαπῶς αὐτὸν ἀναλῶσαι. Τοῦτο γὰρ ἐσήμανεν εἰρηκῶς· "Ἐπιβλέψομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ δυνήσομαι αὐτῷ. (ε΄.) Κατώκησεν Ἐφραΐμ Αἴγυπτον, καὶ Ἄσσοῦρ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ." Οὐ διαφεύζεται γὰρ τὴν τούτου δεσποτείαν, κἂν μυριάκις εἰς Αἴγυπτον δρα πετεύσῃ· αἴτιον δὲ αὐτῷ τῶν κακῶν, "ὅτι οὐκ ἠθέλησεν ἐπιστρέψαι." Τούτου γὰρ χάριν, καὶ πλήθει χρώμενος καὶ πανοπλίαις, οὐδὲν ἀνδρεῖον ἐπιδείξεται· ἀλλὰ τῶν κακῶν βουλευμάτων δρέψεται τοὺς καρπούς, καὶ πόρρω τῆς οἰκείας γενήσεται γῆς· ἐπειδὴ ἐγὼ πάντα τὰ τίμια παραδώσω τοῖς ἐναντίοις, καὶ διηνεκῶς ταπεινώσω. Τούτοις αὐτοῖς καταπλήξας, πάλιν τοῖς τῆς φιλανθρωπίας κέχρηται λόγοις, τῇ ποικιλίᾳ τῆς διαλέξεως ὠφέλειαν αὐτοῖς μηχανώμενος. η΄. "Τί σε διαθῶ, Ἐφραΐμ;" Πῶς σοι, φησὶν, ὦ Ἐφραΐμ, χρήσομαι; "Ἐπερασιπῶ σου, Ἰσραήλ· τί σε διαθῶ;" Ἐγὼ γὰρ ὑπερμαχησαί σου βούλομαι· οὐκ ἔα δέ με τὰ ὑπὸ σοῦ τολμώμενα δυσ σεβήματα· διὸ "ὡς Ἀδάμα θήσομαί σε, καὶ ὡς Σεβωῖμ." Αἰ μετὰ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐνεπρήσθησαν. Ἄλλ' οὕτω τὴν κατ' αὐτῶν ψῆφον ἔξεν εγκῶν, τῇ φιλανθρωπία τὴν ἀπόφασιν λύει. "Μετεστράφη ἡ καρδιά μου ἐν τούτῳ· συν εταράχθη ἡ μεταμέλειά μου. (θ΄.) Οὐ μὴ ποιήσω κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου· οὐ μὴ ἐγκαταλίπω τοῦ ἐξαλειφθῆναι τὸν Ἐφραΐμ." Πατέρα μιμεῖται καὶ μητέρα ὑπὸ τῆς φύσεως διαταραττομένους, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀποστρέφεσθαι τὰ τέκνα μὴ δυναμέ νους. Ταῦτα δὲ λέγει, οὐχ ὡς νῦν μὲν τοῦτο βουλόμε νος, νῦν δὲ τοῦτο μεταβουλεύομενος· ἀλλὰ σχημα τίζει τὸν λόγον εἰς ὀργὴν καὶ φιλανθρωπίαν, εἰς τιμωρίαν καὶ ἔλεον, καὶ δι' ἐκείνων καταπλήττων, καὶ διὰ τούτων προτρέπων. Ταύτην αὐτοῦ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ ὁ μακάριος ἄδει Δαβίδ· "Καθὼς οἰκτεῖρει πατὴρ υἱοὺς, ὠκτεῖρησε Κύριος τοὺς φοβου μένους αὐτόν." Καὶ διὰ Ἡσαΐου αὐτὸς φησὶν ὁ 81.1613 Θεός· "Μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς, ἢ τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; Εἰ δὲ καὶ γυνὴ ἐπιλάθοιτο ταῦτα ποιῆσαι, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαι, εἶπεν ὁ Ἅγιος." Καὶ ἐνταῦθα τοίνυν λέγει· "Μετεστράφη ἡ καρδιά μου ἐν τούτῳ, συν εταράχθη ἡ μεταμέλειά μου. Οὐ μὴ ποιήσω κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου, οὐ μὴ ἐγκαταλίπω τοῦ ἐξαλειφθῆναι τὸν Ἐφραΐμ. Διότι Θεὸς εἶμι ἐγὼ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ἐν σοὶ ἅγιος, καὶ οὐκ εἰσελεύσομαι εἰς πόλιν." Οὐ γὰρ ἄνθρωπῳ, φησὶ, παραπλησίως ὀργίζομαι, οὐδὲ ἐπὶ πλεῖστον μνησικακεῖν ἀνέχομαι· Θεὸς γὰρ εἶμι ἅγιος, καὶ ἐν τοῖς περὶ σὲ φαινόμενος, καὶ τῶν γηϊνῶν ἀπάντων ὑπέρτερος, καὶ οὐχ ὁμοίως τοῖς ἀνθρώποις οἰκεῖν ἠναγκασμένος· παντα χοῦ δὲ παρῶν, καὶ τοῖς πᾶσι παριστάμενος. Τοσαύτης τοίνυν φιλανθρωπίας ἀπολαύοντες, ι΄. "Ὅπισω, φησὶ, Κυρίου πορεύεσθε·" ἐπό μνοι διηνεκῶς, καὶ πᾶν τὸ κελευόμενον δρῶντες. "Ὡς λέων γὰρ ἐρεύζεται, καὶ ἐκστήσονται τέκνα ὑδάτων." Καθάπερ γὰρ ὁ λέων βρυχώμενος, τὰ πελάζοντα καὶ τοῦ βρυχήματος ἐπαῖοντα δεδίττεται ζῶα· οὕτω τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἐπαμῦναι ὑμῖν ἔθειλήσαντος, δειλία καθέξει τοὺς ἐναντίους, δίκην ἰχθύων οὐδὲ τὸν τυχόντα κτύπον φέρειν ἀνεχομένων, ἀλλ' ἐν τοῖς ὕδασι κρυπτομένων. Τέκνα γὰρ ὑδάτων τοὺς ἰχθύας προσηγόρευσεν, ὡς ἐν τοῖς ὕδασι τὰς τῆς ζωῆς ἔχοντας ἀφορμάς. Οὕτω δὲ τῇ θεῖᾳ βουλή τῶν πολεμίων καταλυθέντων,

ια΄. "Ἦξουσιν ὡς ὄρνειον ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ὡς περιστέρα ἐκ γῆς Ἀσσυρίων, καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, λέγει Κύριος." Ὁν τρόπον γὰρ τὰ τε ἄλλα ὄρνεα, καὶ διαφερόντως αἱ περιστεραι, τῆ πτήσει χρώμεναι καὶ περιπετόμεναι, ῥαδίως ἐπανίστανται εἰς τὰς οἰκείας καλιὰς· οὕτω καὶ ὑμᾶς τοὺς μὲν ἔνθεν, τοὺς δὲ ἐκεῖθεν, εὐπετῶς ἐπαν ἄξει, καὶ τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀπολαβεῖν παρασκευάσει. Δηλοῖ δὲ διὰ τούτων τὴν ἐπὶ τοῦ Ζοροβάβελ γενομένην ἐπάνοδον· τῶν γὰρ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπανελθόντων, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ ἀνοικοδομοῦντων κατὰ τὸν Κύρου τοῦ Πέρσου νόμον, καὶ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ διάγοντες θαρρήσαντες ἐπανῆλθον. ιβ΄. "Ἐκύκλωσέ με ἐν ψεύδει Ἐφραΐμ, καὶ ἐν ἀσεβείᾳ οἶκος Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα." Ἐγὼ μὲν, φησὶ, τοσαύτης αὐτοὺς ἀξιώ προμηθείας· αὐτοὶ δὲ τοῖς ἐναντίοις ἀμείβονται, τὴν ψευδῆ καὶ δυσσεβῆ λατρείαν τῆς ἐμῆς προαιρούμενοι θεραπείας. "Νῦν ἔγνω αὐ τοὺς ὁ Θεὸς, καὶ λαὸς ἅγιος κεκλήσεται Θεοῦ." Ἄλλ' ὅμως καὶ τοιοῦτους ὄντας ἐπιμελείας ἀξιώσω, καὶ λαὸν τῷ Θεῷ τῶν ὄλων ἀφιερωμένον χρηματίσαι ποιήσω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄. α΄. "Ὁ δὲ Ἐφραΐμ, πονηρὸν πνεῦμα, ἐδίωξε καύσωνα ὄλην τὴν ἡμέραν." Καὶ διδάσκων, τί 81.1616 καύσωνα καλεῖ, ἐπάγει· "Κενὰ καὶ μάταια ἐπλήθυνε, καὶ διαθήκην μετὰ Ἀσσυρίων ἔθετο, καὶ ἔλαιον εἰς Αἴγυπτον ἐνεπορεύετο." Πονηρὸν πνεῦμα τὴν πονηρὰν προσαγορεύει προαίρεσιν· τὴν δὲ περὶ τὸν καύσωνα σπουδὴν, τὸν οὐ μόνον ἄκαρπον, ἀλλὰ καὶ ἐπιζήμιον λέγει πόνον. Ἐμοῦ γὰρ, φησὶ, τοιαύτη περὶ αὐτοὺς κεχρημένου τῆ γνώμη, μοχθηρία συζῶντες βουνοὺς καὶ πλῆθος εἰδώλων ἀνέστησαν· ταῦτα γὰρ κενὰ καὶ μάταια κέκληκεν, ἃ δίκην καὶ σωνος ἅπαντας αὐτῶν διαφθερεῖ τοὺς καρπούς. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τῆς ἐμῆς σφᾶς αὐτοὺς ἀποστήσαντες κηδεμονίας, νῦν μὲν τὸν Ἀσσύριον προστατεύειν αὐτῶν ἐλιπάρησαν, νῦν δὲ τῶν Αἰγυπτίων τὴν ἐπικουρίαν ἐζήτησαν. Ἐλαίου γὰρ ἐμπορίαν τοῦτο καλεῖ. Οὐ γὰρ τῆς ἐμπορίας κατηγορεῖ, ἀλλὰ τῶν δύο τὸ ἕτερον αἰνίττεται· ἢ ὅτι τὸ ἔλαιον οἷόν τι δῶρον τῶν Αἰγυπτίων προσέφερον βασιλεῖ, ἢ ὅτι χρυσὸν προσφέροντες τὸν παρ' ἐκείνου ἐπήγγελον ἔλεον, ἐπικουρον αὐτοῖς γενέσθαι παρακαλοῦντες. β΄. "Καὶ κρίσις τῷ Κυρίῳ πρὸς Ἰούδαν, τοῦ ἐκδι κῆσαι τὸν Ἰακώβ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ ἀνταποδώσει αὐτῷ." Ἄλλὰ γὰρ τούτων οὕτω παρ' αὐτῶν γιγνομένων, δικαστήριον συγκροτήσω· καὶ τὴν τοῦ Ἰούδα παρανομίαν ἐλέγξω, καὶ δικαίαν κατ' αὐτοῦ τὴν ψῆφον ἐξοίσω, ὅτι τοῦ προπάτορος τὴν ἀρετὴν οὐκ ἐζήλωσεν, ἀλλὰ τῆ δυσσεβείᾳ τὸν πρόγονον ὕβρισεν. Εἶτα τὰ κατὰ τὸν Ἰακώβ τὸν πατριάρχην εἰς μέσον φέρει, τῆ παραθέσει τῆς πατρῴας ἀρετῆς ἐναργέστερον τὴν τούτων διελέγχων παρανομίαν. γ΄, δ΄. "Ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐπτέρνισε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐν κόποις αὐτοῦ ἴσχυσε πρὸς Θεόν. Καὶ ἐνίσχυσε μετὰ ἀγγέλου, καὶ ἠδυνήθη." Ἐκεῖνος, φησὶ, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τῶν ὠδίνων καιρὸν τῆς τοῦ ἀδελφοῦ πτέρνης ἐπειλημμένος εἰς φῶς προελήλυθε, προσημαίνων οἷος ἔσται, καὶ ὅτι τῶν πρωτοτοκίων διὰ τῆς καλῆς ἀπάτης κομιεῖται τὴν εὐλογίαν. Καὶ τοῦ χρόνου δὲ προελθόντος εἰς ἄνδρα τελέσας, οὕτως ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς διέπρεψε πόνοις, ὡς καὶ τὴν θεῖαν προμήθειαν ἐπισπάσασθαι, καὶ ποτε δεῖσας τὴν ἄφιξιν τοῦ Ἡσαΐ, καὶ τὸν Θεὸν ἀντιβολήσας, οὐχ ἀπλῶς τῆς ἐκεῖθεν ἐπικουρίας ἀπήλαυσεν, ἀλλὰ καὶ παλαίειν ἔδοξε νύκτωρ ὀφθέντι, καὶ δρέπεσθαι τὴν νίκην, ἵνα τὸ δέος τῆς διανοίας ἐκβάλῃ, λογισάμενος ὡς ὁ τοῦ Θεοῦ περιγενέσθαι δόξας, ὑπ' ἀνθρώπων οὐχ ἠττηθήσεται. Τὸν δὲ αὐτὸν καὶ Θεὸν καὶ ἄγγελον κέκληκεν, ἐπειδὴ καὶ ὁ μακάριος Μωσῆς ἀμφοτέρω τέθεικε τὰ ὀνόματα. Ὁ γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ Θεὸς ἰσχυρὸς, καὶ μεγάλῃς βουλήσιν Ἄγγελος παρὰ τῷ Ἡσαΐᾳ προσηγόρευται. "Ἐκλαυσαν, καὶ ἐδεήθησάν μου, ἐν τῷ οἴκῳ ὧν ἠῦρόν με, καὶ ἐκεῖ ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς." Τοῦτο οἱ ἄλλοι ἐρμηνευταί, καὶ Ἀκύλας, καὶ Σύμμαχος, καὶ Θεοδοτίων, ὡς περὶ τοῦ Ἰακώβ εἰρημένον τε 81.1617 θείκασιν· "Ἐκλαυσε, καὶ

ἐδεήθη αὐτοῦ, καὶ ἐν Βαιθήλ ἠῦρεν αὐτόν." Φεύγων γὰρ ὁ Ἰακώβ τοῦ ἀδελφοῦ τὴν ἐπιβουλήν, καὶ πρὸς Λάβαν τὸν θεῖον ἀποδιδράσκων, ἐν τῇ Βαιθήλ γενόμενος τῆς θείας ἀποκαλύψεως ἔτυχε, καὶ τὰς θείας ἐπαγγελίας ἐδέξατο. "Μὴ φοβοῦ γὰρ, φησὶν, Ἰακώβ, διότι ἐγὼ μετὰ σοῦ εἰμι." Καὶ κλαίων δὲ, ὡς εἰκὸς, τοὺς λόγους ἐκείνους ἐποίησατο· "Ἐάν μοι δῶ Κύριος ἄρτον φαγεῖν, καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι, καὶ ἀποκαταστήσει με μετ' εἰρήνης, ἔσται μοι Κύριος εἰς Θεὸν, καὶ ὁ λίθος, ὃν ἔστησα, ἔσται μοι εἰς οἶκον Θεοῦ, καὶ πάντων, ὧν ἐάν μοι δῶς, δεκάτην ἀποδεκατώσω σοι αὐτά." Καὶ ἐπανιών δὲ, κατὰ τὸν τόπον ἐκείνον γενόμενος, τὸν εὐεργέτην ὑμῶν ἔλεγεν, ὅτι "Ἐν τῇ ράβδῳ μου ταύτῃ παρήλθον τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἰδοὺ γέγονα εἰς δύο παρεμβολάς." Τοῦτο τοίνυν οἱ περὶ τὸν Ἀκύλαν καὶ τὸν Σύμμαχον ἐρμηνεύσαντες παρεδήλωσαν, διδάσκοντες ὅτι ἐν τῇ Βαιθήλ, ἦτις, φησὶ, νῦν τὸ Ὦν εἶδωλον ἔχει, ὥφθη τῷ Ἰακώβ· οἱ δὲ ἑβδομήκοντα ἐπὶ πληθυντικὸν ἀπὸ τοῦ ἐνικοῦ μεταβάλλαντες, διδάσκουσιν ἡμᾶς οὕτω νοεῖν, ὅτι Ὁ μὲν προπάτωρ ὑμῶν τοιοῦτος περὶ ἐμὲ γενόμενος τῆς παρ' ἐμοῦ κηδεμονίας ἠξιώται· ὑμεῖς δὲ τὴν ἐναντίαν ὠδεύσατε, καὶ μεταμελεία δὲ χρήσασθαι βουληθέντες, οὐκ εἰς τὸν ἀφιερωμένον μοι νεῶν ἐληλύθατε, ἀλλὰ παρὰ τὸ Ὦν εἶδωλον ὀλοφυρόμενοι τὴν ἐμὴν ἐζητεῖτε βοήθειαν. Ἐγὼ δὲ καὶ οὕτω παροινοῦμαι ἐπεφάνην ὑμῖν, καὶ ἐν οἷς ἐκαλέσατε τὸ ποῖς τὰς ἀποκρίσεις ἐποίησάμην. Καὶ τοῦτο διδάσκει σαφῶς Ἀμὼς ὁ προφήτης, ἐν τῇ Βαιθήλ, ἐν ἣ τὸ εἶδωλον ἦν τὸ Ὦν, πᾶσαν ποιησάμενος τὴν προφητείαν· πρὸς ὃν καὶ ὁ Ἀμασίας, ὁ τῆς Βαιθήλ ἱερεὺς, ἔφη "Πορεύου εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ μὴ προφήτευσαι εἰς Βαιθήλ, ὅτι ἅγιασμα βασιλέως ἐστίν." ε', ζ'. "Ὁ δὲ Κύριος ὁ παντοκράτωρ ἔσται μνημὸς συνον αὐτοῦ. Ἐλεον καὶ κρῖμα φυλάσσου, καὶ ἔγγιζε πρὸς τὸν Θεόν σου διὰ παντός." Τοιοῦτον ἔχων Δε σπότην, ὃς κατὰ πάντων ἔχει τὸ κράτος, ἄληστον αὐτοῦ διὰ παντὸς ἔχε τὴν μνήμην, καὶ δικαιοσύνης ἀντέχου, καὶ φιλόανθρωπος ἔσο περὶ τὸν πέλας, καὶ τοῖς θεοῖς διηνεκῶς ἀκολουθεῖ προστάγμασιν· οὕτω γὰρ τῷ Θεῷ πελάζων ἔξεις αὐτὸν ὑπερμαχοῦντα προθύμως. ζ', η'. "Χαναάν, ἐν χειρὶ αὐτοῦ ζυγὸς ἀδικίας· καταδυναστεύειν ἠγάπησε· καὶ εἶπεν Ἐφραΐμ· Πλήν πεπλοῦτηκα, εὗρηκα ἀνάπαυσιν ἐμαυτῷ." Χαναάν τὸν Ἐφραΐμ προσαγορεύει. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ μακάριος Ἰεζεκιήλ προσδιαλεχθῆναι προσετάχθη τῇ Ἱερουσαλήμ· "Τὸ σπέρμα σου καὶ ἡ γένεσίς σου, ἐκ τῆς Χαναάν· ὁ πατήρ σου Ἀμορράϊος, καὶ ἡ μήτηρ σου Χετταία." Ὦν γὰρ ἐζήλωσαν τὴν ἀσέβειαν, τούτων καὶ τῆς προσηγορίας μετέλαχον. Σὺ τοίνυν, ὦ Ἐφραΐμ, τὴν τοῦ Χαναάν μιμούμενος πονηρίαν, 81.1620 ἄδικα ἐκτήσω τὰ τῆς διανοίας ζυγά· τὸ γὰρ δίκαιον ἀτιμάζων διατελεῖς, τὴν ἄδικον δυναστείαν ποθεῖς, καὶ ἐπὶ πλούτῳ μέγα φρονεῖς, καὶ ἀλαζονεύομενος σαυτῷ τὴν τούτου συλλογὴν ἐπιγράφεις. Ἰστέον δὲ, ὅτι τὸν ἄδικον ζυγὸν καὶ ὁ μακάριος μνημονεύει Δαβὶδ, λέγων· "Ψευδεῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ζυγοῖς, τοῦ ἀδικῆσαι." Καὶ τὰ ἐπαγόμενα δὲ συμφωνεῖ τοῖς περὶ τοῦ Ἐφραΐμ εἰρημένους· "Μὴ ἐλπίζετε ἐπ' ἀδικίαν, καὶ ἐπὶ ἄρπαγμα μὴ ἐπιποθεῖτε· πλοῦτος ἐάν ῥέη, μὴ προστίθεσθε καρδίαν." Ἐνὸς γὰρ πνεύματος καὶ ταῦτα ἀκείνα τὰ νάματα. Καὶ τὸ ἀκροτελεύτιον δὲ ἐκεῖνο, "Ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ," συμφωνεῖ τοῖς ἐπ' ἀγομένους ἐνταῦθα· "Πάντες γὰρ οἱ πόνοι αὐτοῦ οὐχ εὐρεθήσονται αὐτῷ δι' ἀδικίας, ἅς ἤμαρτεν." Γυμνωθήσεται γὰρ τῶν τῆς εὐπορίας ἀγαθῶν, δικαίας τῆς παρανομίας ἀπαιτούμενος δίκας. θ'. "Ἐγὼ δὲ Κύριος ὁ Θεός σου ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἔτι κατοικίῳ σε ἐν σκηναῖς, καθὼς ἐν ἡμέραις ἐορτῆς." Ἐπειδὴ γὰρ τῆς Αἰγυπτιακῆς δουλείας ἀπαλλαγείς λήθη τὴν εὐεργεσίαν παρέδωκας, αὐθις οἰκήσεις σκηνὰς, μέτοικος ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ γενόμενος, καὶ ἀναμνησθήσῃ ὧν ἐπετέλεις σκηνῶν ἐν ταῖς ἐορταῖς τρυφῶν, καὶ τῆς ἐν ἐρήμῳ διαγωγῆς πανηγυρίζων τὴν μνήμην. Λέγει δὲ τῆς Σκηνοπηγίας τὴν ἐορτήν. ι'. "Καὶ ἐλάλησα πρὸς προφήτας, καὶ ἐγὼ ὀράσεις ἐπλήθυνα, καὶ ἐν χερσὶ προφητῶν ὠμοιώθην." Ἐνδίκως δὲ τήνδε τὴν τιμωρίαν

ὑπομένεις, ἐπειδὴ ταύτης διὰ τῶν προφητῶν τὰς προρρήσεις δεξάμενος οὐκ ἔδεισας, οὐδὲ μεταβαλεῖν ἐβουλήθης τὴν γνώμην· καὶ ταῦτα, οὐ διὰ ῥημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ πραγμάτων τῶν προρρήσεων γενομένων. Τοιοῦτον γὰρ ἦν καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ θεοσπεσίου Ὡσηῆ γεγενημένον· ποτὲ μὲν γὰρ γυναῖκα πόρνην, ποτὲ δὲ μοιχεύτριαν, κατὰ τὴν θεῖαν ἔλαβεν ἐντολήν, εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων γινόμενος, καὶ τῆς τοῦ λαοῦ παρανομίας κατηγορῶν. Πρὸς δὲ τούτῳ δηλοῖ, ὅτι καὶ διαφόροις ἀποκαλύψεσιν ἐχρησάμην, οὐ τὴν ἐμὴν φύσιν ὑποδεικνύς (ἀόρατος γὰρ αὕτη), ἀλλὰ πρὸς τὴν χρεῖαν ἐκτυπῶν τὴν θεωρίαν. Οὔτε γὰρ ὁμοίως ἅπασιν ὤφθην· ἄλλως γὰρ τῷ Δανιήλ, καὶ ἄλλως τῷ Ἰεζεκιήλ, ἐτέρως δὲ τῷ Ἡσαΐα, καὶ τῷ Μιχαῖα οὐ κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον· καὶ Μωσῆ δὲ καὶ Ἀβραάμ πρὸ τούτου διαφόρως. ια΄. "Εἰ μὴ Γαλαὰδ ἐστίν, ἄρα ψευδεῖς ἦσαν ἄρ χοντες ἐν Γαλγάλοις θυσιάζοντες." Ὑμεῖς δὲ, τοῦ τῶν ἀπολαύοντες παρ' ἐμοῦ, ἐν Γαλαὰδ καὶ Γαλγάλοις ταῖς κατειδώλοις πόλεσι, σὺν τοῖς ἄρχουσι τοῖς ὑμετέροις τοῖς δαίμοσι τὰς θυσίας προσφέρετε· καὶ ταῦτα, οὐ παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ παρ' ἐμοῦ τὰς εὐεργεσίας δρεπόμενοι. Εἰ μὲν γὰρ ἐκ Γαλαὰδ, τουτέστι, παρὰ τῶν εἰδώλων, ἀγαθοῦ τινος ἀπελεύετε, εἶχεν ἄρα 81.1621 τινὰ χώραν ἢ ἐξαπάτη· ἐπειδὴ δὲ ταῖς ἐμαῖς δωρεαῖς ἐντρυφῶντες, ἐν Γαλαὰδ καὶ Γαλγάλοις θύετε τοῖς εἰδώλοις, κήρυκες ὑμεῖς γίνεσθε τῆς οἰκείας ἀχαριστίας. "Καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν, ὡς χελῶναι ἐπὶ χέρσον ἀγροῦ." Τῶν ἀμφιβίων ἐστὶν ἡ χελώνη, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς ὕδασι δαιτυμένη διαφεύγει πολλάκις τῶν θηρευόντων τὰς χεῖρας· εἰς δὲ τὴν γῆν βαδίζουσα, πρόχειρός ἐστι καὶ εὐάλωτος. Ταύτη τοίνυν, φησὶ, παραπλησίως εὐάλωτοι ἔσονται οἱ παρ' ὑμῶν τοῖς δαίμοσι κατασκευασθέντες βωμοὶ, καὶ ὑπὸ τῶν πολεμίων κατασκαφήσονται. Εἶτα πάλιν τῆς τοῦ προπάτορος ἀρετῆς ἀναμιμνήσκει. ιβ΄, ιγ΄. "Καὶ ἀνεχώρησεν Ἰακώβ εἰς πεδῖον Συρίας, καὶ ἐδούλευσεν Ἰσραὴλ ἐν γυναικί, καὶ ἐν γυναικί ἐφυλάξατο. Καὶ ἐν προφήτῃ ἀνήγαγε Κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐν προφήτῃ διεφυλάχθη." Ὁ γὰρ ὑμέτερος πρόγονος, τῆς μητρὸς τὰς ὑποθήκας δεξάμενος, τὴν πατρῶαν ἠνέσχετο καταλιπεῖν οἰκίαν, καὶ τὴν ἀλλοδαπὴν τῆς οἰκείας προεἶλετο, καὶ γυναικὸς χάριν, ἵνα μὴ λάβῃ Χανααναίαν, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ Σὴμ συγγενείας, δουλείαν ἐλευθερίας προτετίμηκε, καὶ τὸν περὶ τῆς γυναικὸς ὑπὸ τῶν πατέρων τεθέντα διεφύλαξε νόμον. Διὸ μέχρι τῶν ἀπογόνων τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ προνοίας ἀπήλαυσε· τὸ γὰρ ἐκείνου γένος, Αἰγυπτίοις δουλεύειν ἠναγκασμένον, διὰ τοῦ μεγάλου προφήτου Μωσέως τῆς ἐλευθερίας ἠξίωσεν ὁ Θεός· καὶ μέντοι καὶ ἐπὶ τῆς ἐρήμου γε νόμενον, ἀλώβητον διετήρησε, τῷ αὐτῷ προφήτῃ διακόνῳ χρησάμενος. ιδ΄. "Ἐθύμωσέ με Ἐφραΐμ καὶ παρώργισε, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν ἐκχυθήσεται, καὶ τὸν ὄνειδισμὸν αὐτοῦ ἀνταποδώσει αὐτῷ Κύριος κατὰ τὸν λόγον Ἐφραΐμ." Οὗτος δὲ, φησὶν, ἐξ ἐκείνου κατάγων τὸ γένος, εἰς ὀργὴν με παρακινεῖ, παρανομίαν πάσῃ συζῶν· ἀλλὰ τῶν παρ' αὐτοῦ σπειρομένων ἀμήσει τὰ δράγματα, ἀναλόγους ὧν δέδρακε τὰς δίκας πραττόμενος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'. Εἰληφῶς γὰρ παρ' ἐμοῦ δικαιώματα καὶ νόμους, καθ' οὓς προσῆκεν αὐτὸν πολιτεύεσθαι, τὰς τῶν εἰδώλων παρανομίας ἀντ' ἐκείνων ἠγάπησεν· παρ' ὧν ἀντὶ ζωῆς ἐδρέψατο θάνατον. Αὐξουσι δὲ τὴν ἀσέβειαν καθ' ἐκάστην, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμέραν, ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου τεκταινόμενοι ζῶντες διαφόρων ἰν δάλματα, καὶ χειροποίητοις εἰδώλοις λατρεύοντες. Τοσοῦτῳ γὰρ οἴστρω περὶ ταῦτα κατέχονται, ὡς τῷ πλήθει τῶν ἱερέων ἐπιλιπεῖν τῶν θυμάτων τὸ γένος, καὶ τολμηῆσαι αὐτοὺς εἰπεῖν· "Θύσατε ἀνθρώπους· μόσχοι γὰρ ἐκλελοίπασιν. (γ΄.) Διὰ τοῦτο ἔσονται ὡς νεφέλη πρωινή, καὶ ὡς δρόσος ὀρθρινὴ πορευομένη, καὶ ὡς χνοῦς ἀποφυόμενος λαίλαπι ἀπὸ ἄλωνος, καὶ ὡς ἀτμὶς ἀπὸ ἀκρίδων." Ταύτης ἕνεκα, φησὶ, τῆς ἀσεβείας, 81.1624 φρουδους αὐτοὺς ποιήσω τῆ τῶν πολεμίων ἐφόδῳ. Καθάπερ γὰρ τὴν ἐθωθινὴν δρόσον, καὶ τὴν κατὰ τοῦ τον τὸν καιρὸν

ἐπιφαινομένην νεφέλην, ἀνίσχων ὁ ἥλιος τὴν μὲν δαπανᾷ ῥαδίως, τὴν δὲ σκεδάννουσιν εὐπετῶς, τὸν δὲ τῆς ἄλλω χνοῦν βίαιος ἄνεμος εὐ μαρῶς ἀφανίζει, ἀτμὸν δὲ ἐν ἀέρι γινόμενον νέφος ἀκρίδων ἐπιγενόμενον διαλύει· οὕτως ὑμᾶς τῶν πο λεμίων ἀναλώσει τὸ νέφος, καὶ τὴν νῦν ὑφ' ὑμῶν οἱ κουμένην γῆν ἔρημον καταστήσει. δ'. "Ἐγὼ γάρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, στερεῶν οὐρανὸν, καὶ κτίζων γῆν, οὐ αἱ χεῖρες ἔπλασαν τὴν στρατιὰν αὐτοῦ." Τουτέστιν· Ὁ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐ μόνον κτίζων, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιμένειν αὐτοῖς ἐπὶ πλεῖστον δωρούμενος· ἐγὼ καὶ πᾶσαν τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸ εἶναι παρήγαγον, εἴτε ὀρατὴν, εἴτε ἀόρατον, εἴτε τὰς ἄνω δυνά μεις καὶ νοητὰς φύσεις, εἴτε τῶν ἀστέρων τὸ πλῆθος, σὺν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ, τοῖς μεγάλοις φω στήρσι. "Καὶ οὐ παρέδειξά σοι αὐτὰ τοῦ πορεύεσθαι ὀπίσω αὐτῶν. (ε'.) Καὶ ἐγὼ ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ Θεὸν πλήν ἐμοῦ οὐ γνώση, καὶ σώζων οὐκ ἔστι πάρεξ ἐμοῦ." Νομοθετῶν γάρ σοι μετὰ τὴν γενομένην ἐλευθερίαν, καὶ τῆς Αἰγύπτου τὴν ἀπαλλαγὴν, παρ ηγγύησα μηδένα ἕτερον πλήν ἐμοῦ εἰδέναι Θεόν. "Οὐ ποιήσεις γὰρ, εἶπον, παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι ὑποκάτω τῆς γῆς." Οὐ μόνον δὲ σε τῆς πικρᾶς τῶν Αἰγυπτίων ἠλευθέρωσα δουλείας, ἀλλὰ καὶ "Ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐποίμαινόν σε, ἐν γῆ ἀοικήτῳ. (ς'.) Κατὰ τὰς νομὰς αὐτῶν." Ἀντὶ τοῦ, τὰς ἀρ μοττούσας σοι χορηγῶν χρείας, μάννα ἐξ οὐρανοῦ, ὀρτυγομήτρας ἐκ θαλάττης, ὕδωρ ἐκ πέτρας. Οὐ γὰρ, ὡς ἐν ἐρήμῳ διάγοντες, ἐν σπάνει τῶν ἀναγκαίων ἦσαν, ἀλλ' "Ἐνεπλήσθησαν εἰς πλησμονὴν, καὶ ὑψώθησαν αἱ καρδίαι αὐτῶν· ἔνεκεν τούτου ἐπελά θοντό μου." Τοιαῦτα καὶ ὁ θεῖος ἔφη περὶ αὐτῶν Μωσῆς· "Καὶ ἔφαγεν Ἰακώβ, καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος, ἐλιπάνθη, ἐπαχύνθη, ἐπλατύνη, καὶ ἐγκατέλιπε Κύριον τὸν ποιήσαντα αὐτόν." Ἄλλ' οὐκ ἐάσω αὐτόν, φησὶν, ἀπαί δευτον· ζ'. "Ἐσομαι δὲ αὐτῷ, φησὶν, ὡς πάνθηρ, καὶ ὡς πάρδαλις, κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν Ἀσσυρίων." Τοὺς γὰρ θηριώδεις αὐτῷ πολεμίους ἐπαναστήσω, πάνθηρ ρος δίκην καὶ παρδάλεως χρησομένους αὐτῷ. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς, ἅτε δὴ πάντα πρυτανεύων, ἐπάγει τοὺς πολεμίους, ἑαυτὸν πάνθηρι καὶ παρδάλει ἀπεικάζε σθαι λέγει. Προστέθεικε δὲ, ὅτι ἡ'. "Ἀπαντήσομαι αὐτοῖς ὡς ἄρκος ἀπορουμένη, καὶ διαρρήξω συγκλεισμὸν καρδίας αὐτῶν." Καθὰ 81.1625 περ γὰρ ἡ ἄρκος στενοχωρουμένη, καὶ φυγεῖν οὐ δυναμένη, μετὰ πολλῆς τῆς μανίας τοῖς προσιούσιν ἐπέρχεται· οὕτως οἱ πολέμοι φειδοῦς αὐτοὺς οὐδε μιᾶς ἀξιώσουσιν, ἀλλ' ὡμὴν καὶ ἀπηνῆ περὶ αὐτοὺς ἐπιδείξονται γνώμην. Ταῦτα δὲ εἰς αὐτοὺς διαπρά ξομαι, τὴν συγκεκλεισμένην αὐτῶν καρδίαν καὶ δια νοιχθῆναι μὴ βουλομένην, ἀλλ' ἀτεράμονα καὶ ἀκαμ πῆ μένουσαν, διανοῖξαι καὶ κατανοῦξαι βουλόμενος, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ προσήκοντος ἀγαγεῖν. "Καὶ καταφάγονται αὐτοὺς ἐκεῖ σκύμνοι δρυμοῦ, καὶ θηρία ἀγροῦ διασπάσει αὐτούς." Διαφόρως εἶρηκε τὰ αὐτὰ, τῷ πλήθει τῶν φοβερῶν εἰκόνων τοὺς ἀναλγησίαν νοσοῦντας καταπλήττων καὶ δεδιττόμενος. Εἶτα θρη νεῖ καθ' αὐτόν, καὶ ὄνειδίζει, καὶ τῆς προτέρας ἀβελ τηρίας ἀναμιμνήσκει. θ', ι'. "Τῇ διαφθορᾷ σου, Ἰσραὴλ, τίς βοηθήσει σοι; Ποῦ ὁ βασιλεύς σου οὗτος; καὶ διασωσάτω σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου, καὶ κρινάτω σε, ὃν εἶπας· Δός μοι βασιλέα καὶ ἄρχοντα." Τίς ἂν πρὸς ἀξίαν τὴν διαφθοράν σου, ὦ Ἰσραὴλ, θρηνήσει; Μεμένη κας γὰρ πάσης ἔρημος βοηθείας, καὶ ταῦτα ὑπὸ βα σιλέως ἀρχόμενος, καὶ ὑπὸ τούτῳ πολιτευόμενος· τὴν γὰρ ἐμὴν ἀτιμάσας ἡγεμονίαν, ἀνθρωπον ἔχειν ἐπόθησας βασιλέα. ια'. "Ἐγὼ δὲ ἔδωκά σοι ἐν τῇ ὀργῇ μου· ἀλλὰ ἀνέσχον πάλιν ἐν τῷ θυμῷ μου." Ὅργισθεις μὲν γὰρ διὰ τὴν ἄλογον αἴτησιν, ἔδωκά σοι τὸν Σαούλ· ἀνεξικακία δὲ καὶ μακροθυμία πάλιν χρυσάμε νος, ἀντεισήγαγον τὸν Δαβίδ. Τοῦτο γὰρ λέγει· "Ἄν ἐσχον ἐν τῷ θυμῷ μου" ἀντὶ τοῦ, Μακροθυμία ἔχρη σάμην. ιβ'. "Συστροφή ἀδικίας Ἐφραΐμ, ἐγκεκρυμμένη ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ." Ἔοικε τοῦτο τοῖς ὑπὸ Ἡσαΐου λεχθεῖσιν· "Οὐαὶ, οἱ ἐπισπώμενοι τὰς ἁμαρτίας ὡς σχοινίω μακρῷ!" Τοῦτο γὰρ καὶ ἐνταῦθα λέγει, ὅτι ὁ Ἐφραΐμ συστρέφει

τάς ἀδικίας, καὶ αὖξει διηνεκῶς, βουλῇ πονηρᾷ κεχρημένος. Τὸ γὰρ, "Ἐγκεκρυμμένη ἢ ἄμαρτία αὐτοῦ," τοῦτο δηλοῖ, τουτέστι, εἰς βάθος ἔχει τὴν πονηρίαν· ἀλλὰ τοσοῦτοις αὐτὸν περιβαλῶ κακοῖς, ὡς ὠδινούσῃ γυναικὶ παραπλησίως ὀδυνᾶσθαι. Εἶτα ὡς κατ' ἐρώτησιν πρὸς τὸν Ἰσραὴλ· ιγ'. "Οὗτος ὁ υἱός σου ὁ φρόνιμος." Τοῦτον, φησὶ, τοῦ Μανασσῆ προτετίμηκας, καὶ νέον ὄντα τοῦ πρεσβυτέρου προέταξας· ἀλλ' ἀντὶ τῆς τιμῆς ἐκείνης ἀτιμίαν περιβληθήσεται. "Οὐ γὰρ μὴ ὑποστῆ ἐν συντριβῇ τέκνων αὐτοῦ." Οὔτε γὰρ τοῖς περιοίκοις πολεμουμένοις ἐπαμῦναι δυνήσεται. Οὕτω τὰ λυπηρὰ παραγγεῖλας, ἐπὶ τὴν τῶν χρηστῶν ἐπαγγελίαν πά λιν μεταφέρει τὸν λόγον. ιδ'. "Ἐκ χειρὸς ἄδου ρύσομαι αὐτούς, καὶ ἐκ θαλάσσης λυτρώσομαι αὐτούς." Εἶτα παιανίζειν κατὰ 81.1628 τοῦ θανάτου κελεύει. "Ποῦ ἡ δίκη σου, θάνατε; ποῦ τὸ κέντρον σου, ἄδη;" Ταῦτα τυπικῶς μὲν ἐπὶ τῆς ἐπανόδου τῶν Ἰουδαίων γεγένηται· καλεῖ γὰρ τροπικῶς τὴν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ διαγωγὴν ἄδην καὶ θάνατον. Ἐντελὲς δὲ καὶ ἀληθὲς ἐδέξατο πέρας μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀνάστασιν· τῆς γὰρ ἡμετέρας ἀπαρχῆς ἀναστάσεως, ἅπαντες ἡμεῖς ἐδεξάμεθα τῆς ἀναστάσεως τὴν ἐλπίδα. Τοῦτο δὲ καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἰεζεκιὴλ προφητεῖᾳ ἔστιν εὐρεῖν· καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ τῶν ὁσῶν ἀναβίωσις τὰ δύο σημαίνει, καὶ τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἐπάνοδον (ὅς τὰς χρηστὰς ἀποκόψας ἐλπίδας ἔλεγεν· "Ἐκλελοίπαμεν, ξηρὰ γέγονε τὰ ὁσῶ ἡμῶν)," καὶ τὴν κοινήν ἀπάντων ἀνθρώπων ἀνάστασιν. Τύπος γὰρ τὰ περὶ Ἰουδαίους γεγενημένα τῆς περὶ πάντας ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων κη δεμονίας. "Παράκλησις κέκρυπται ἀπὸ ὀφθαλμῶν μου, διότι οὗτος ἀναμέσον ἀδελφῶν διαστελεῖ." Αὕτη δὲ, φησὶν, ἡ παραψυχὴ τῆς χρηστοτέρας ἐλπίδος, καὶ τῆς ἀναστάσεως ἢ προσδοκία, καὶ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων γιγνομένων Ἰουδαίων, καὶ ἀπὸ πάντων ἀνθρώπων τέως κεκρυφθαι δοκεῖ· οἳ τε γὰρ Ἰουδαῖοι ἐξανδραποδιζόμενοι, καὶ τῆς σφετέρας διαχωριζόμενοι συγγενείας, καὶ κατὰ διαίρεσιν καὶ διανομὴν δουλεύειν ἀναγκαζόμενοι, τῆς ἀνακλήσεως οὐδεμίαν εἶχον ἐλπίδα· καὶ ἅπαντες ἄνθρωποι, τὸν θάνατον ὀρώντες ἄρδην ἀμῶντα τὴν φύσιν, καὶ νῦν μὲν ἀδελφὸν ἀδελφοῦ χωρίζοντα, νῦν δὲ παιδὸς πατέρα στε ρίσκοντα, παντελῶς ἀπηγόρευον τὴν ἀνάστασιν. Ἀλλ' ὅμως ἀληθῆ, φησὶ, τὰ εἰρημένα, κὰν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄδηλα ἦ τοῖς πολλοῖς. ιε'. "Ἐπάξει γὰρ Κύριος ἄνεμον καύσωνα ἐκ τῆς ἐρήμου ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἀναξηρανεῖ τὰς φλέβας αὐτοῦ, καὶ ἐξηρημώσῃ τὰς πηγὰς αὐτοῦ· οὗτος ἐρημώσῃ τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ τὰ ἐπιθυμητά." Αἰνίττεται δὲ διὰ τούτων Κύρον τὸν Πέρσην ἐπιστρατεύσαντα, καὶ καταλύσαντα τῶν Ἀσσυρίων, εἶτουν Βαβυλωνίων, τὴν βασιλείαν, καὶ πᾶσαν τὴν βασιλικὴν συγγένειαν διαφθείραντα, καὶ τὰς τῆς τυραννίδος ἀφελόμενον ἀφορμάς· ταύτας γὰρ τροπικῶς πηγὰς καὶ φλέβας προσαγορεύει. Ἠβουλήθη δὲ διὰ τούτων διδάξαι, τίνι τρόπῳ καταλύσει ὃν τροπικῶς θάνατον καὶ ἄδην ἐκάλεσεν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν μετὰ ταῦτα γενήσεται· νῦν δὲ,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'. α'. "Ἀφανισθήσεται Σαμάρεια." Ἐναντία δρᾶσαι τετοληκυῖα τῷ θεῷ θελήματι, καὶ τοῦ πολέμου γε νήσεται παρανάλωμα καὶ ὄψονται οἱ ταύτης οἰκήτορες, τὰ μὲν ὑπομάζια παιδία τῇ γῇ προσρηγνύμενα, τὰς δὲ κυοφορούσας μετὰ τῶν ἐμβρύων ἀναίρουμένας. Ἀλλ' ἵνα τούτων μὴ δέξη τὴν πείραν, β'. "Ἐπιστράφηθι, ὦ Ἰσραὴλ, πρὸς Κύριον τὸν Θεόν σου." Πολὺν γὰρ ἐν ταῖς παρανομίαις κατανήλωσας χρόνον. Εἶτα καὶ διδάσκει αὐτούς, ποίοις 81.1629 προσήκει χρῆσασθαι λόγοις τὸν Θεὸν ἐξίλεουμένους. Εἶπατε γὰρ, φησὶ, "Δύνασαι πᾶσαν ἀφαιρεῖν ἄμαρτίαν." Ταύτην γὰρ αὐτῷ τὴν ἰκετηρίαν προσφέροντες, οὐ λήψεσθε μὲν τῆς ἀδικίας τὰ ἐπίχειρα, ἐν ἀπολαύσει δὲ γενήσεσθε παντοδαπῶν ἀγαθῶν. Πρόσθετε δὲ ἐκείνοις τοῖς λόγοις, τὸν Σωτῆρα καὶ εὐεργέτην ἀντιβολοῦντες, ὡς οὐκέτι οὐδενὶ ἀνθρώπων θαρρήσομεν, οὐκ Ἀσσυρίοις, οὐκ Αἰγυπτίοις, οὐκ ἵππων πλήθει, οὔτε μὴν θεοὺς νομιοῦμεν τὰ χειρὸ κμητὰ εἶδωλα.

Τούτων γὰρ ὑπὸ σοῦ λεγομένων, ὁ ἐν σοὶ συνεχῶς φαινόμενος Κύριος ἐλεήσει ὄρφα νόν· τουτέστι, τὸν ὄρφανοῦ δίκην ἀτημέλητον ὄντα σε, καὶ ἀκηδεμόνευτον, πάσης ἀξιώσει προνοίας, καὶ ἰάσεως δὲ μεταδώσω σοι, τῶν ἐπικειμένων ἀπαλλάττων κακῶν. Γνησίως δὲ περὶ σὲ διαθήσομαι, καὶ πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσάν σοι καταπαύσω παιδείαν· χορηγῆσω δέ σοι οἷόν τινα δρόσον τὰς ἐμὰς δωρεάς, ὡς ἂν κρίνω παραπλησίως ἀνθήσαις· τοῦτο γὰρ παρεδήλω σεν εἰρηκῶς· ζ'. "Ἔσομαι ὡς δρόσος τῷ Ἰσραὴλ, ἀνθήσει ὡς κρίνον." Πολλαχοῦ δὲ τούτου τοῦ ἄνθους ἡ θεία μέμνηται Γραφή. Καὶ Ἡσαΐας μὲν βοᾷ· "Εὐφρανθήτω ἡ ἔρημος, καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον." Ἐν δὲ τῷ Ἄσματι τῶν ἁσμάτων περὶ τῆς νύμφης ὁ νυμφίος φησὶν· "Ὡς κρίνον ἐν μέσῳ ἀκανθῶν, οὕτως ἡ ἀδελφιδή μου ἀναμέσον τῶν θυγατέρων." Καὶ ὁ Κύριος δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις, "Ἀποβλέψατε, φησὶν, εἰς τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὔτε Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων." Πανταχόθεν τοίνυν μανθάνομεν, ὡς πρὸς τῇ εὐωδίᾳ καὶ ἡ λαμπρότης τοῦ ἄνθους θαυμάζεται. Ταύτη δὲ παραβάλλεται ἡ τοῦ ρύπου τῆς ἀμαρτίας ἀπηλλαγμένη ψυχὴ, καὶ τὴν λαμπροτάτην τοῦ βαπτίσματος περιβεβλημένη στολὴν, περὶ ἧς καὶ Ἡσαΐας βοᾷ· "Ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ· ἐνέδυσσε γὰρ με ἱμάτιον σωτηρίου, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης." Τούτῳ γὰρ παραπλησίως τῷ κρίνῳ καὶ ὁ Ἰσραὴλ τὸν Θεὸν ἐπιγνούς, "Ἀνθήσει, φησὶ, καὶ βαλεῖ τὰς ρίζας αὐτοῦ ὡς Λίβανος." Δηλοῖ δὲ τὸ ὄρος τὸ ταῖς κέδροις κατεστεμμένον. Εἶτα τὸ ἐσόμενον αἰνιττόμενος πλῆθος· ζ'. "Πορεύονται οἱ κλάδοι αὐτοῦ." Προαγορεύει καὶ τὸν τῆς εὐσεβείας καρπὸν· "Καὶ ἔσται ὡς ἐλαία κατάκαρπος, καὶ ἡ ὄσφρασία αὐτοῦ ὡς Λιβάνου." Διδάσκει δὲ καὶ τῶν ἀγαθῶν τὴν αἰτίαν· ἡ'. "Ἐπιστρέψουσι, καὶ καθιοῦνται ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ·" τουτέστι, τοῦ Θεοῦ. "Καὶ ζήσονται, καὶ στηριχθήσονται σίτῳ, καὶ ἔξανθήσει ὡς ἄμπελος τὸ μνημόσυνον αὐτῶν, ὡς οἶνος Λιβάνου." Ἀπο ταττόμενοι γὰρ τῇ πλάνῃ τῶν εἰδώλων, καὶ τῇ ἐμῇ θαρρόντες κηδεμονία, παντοδαπῶν ἀγαθῶν δέξον 81.1632 ται τὴν ἀφθονίαν, καὶ οἶνω εὐώδει παραπλησίως, ἐν τῷ Λιβάνῳ γεωργουμένῳ, τὴν τῆς ἀρετῆς ἔξουσιν εὐοσμίαν, καὶ τὴν ἐντεῦθεν εὐφημίαν καρπώσονται. θ'. "Τῷ Ἐφραΐμ. Τί αὐτῷ ἔτι καὶ εἰδῶλοις;" Μαθὼν τοίνυν Ἐφραΐμ, οἶα τῆς εὐσεβείας ἡ κτήσις, φύγε τῶν εἰδώλων τὴν πλάνην· τούτου γὰρ σε χάριν καὶ ἐταπείνωσα παιδεύσας, καὶ δυνατὸν ἀπο φανῶ φιλανθρωπία χρησάμενος, καὶ παραπλησίως ἀρκεύθω πεπυκνωμένη γενήσομαί σοι, καὶ τοὺς παρ' ἐμοῦ τρυγήσεις καρπούς. Ἀειθαλῆς γὰρ ἡ ἄρκευθος, καὶ ἄσηπτον ἔχουσα τὴν φύσιν, καὶ ἀκανθώδη κόμην περικειμένη. Δηλοῖ δὲ διὰ τούτων, ὅτι Σὲ παντοδαπῆς ἀξιώσας προνοίας ἀλύμαντον διατηρήσω, τοὺς ἐπιόντας σοι καθάπερ τισὶ καταπλήττων ἀκίσιν. Οὕτω πᾶσαν συμπεράνας τὴν προφητείαν, τέλος ἐπιτέθεικεν ἅπασιν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὄνησι φόρον. ι'. "Τίς σοφός, καὶ συνήσει ταῦτα; ἢ συνετὸς, καὶ γνώσεται αὐτά; ὅτι εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ τοῦ Κυρίου, καὶ δίκαιοι πορεύονται ἐν αὐταῖς· οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἀσθενήσουσιν ἐν αὐταῖς." Τοῦτο δὲ καὶ ὁ θεὸς Δαβὶδ τὰς θείας διεξεληθῶν εὐεργεσίας ἐν τῷ ἑκατοστῷ καὶ ἔκτῳ ψαλμῷ τέλος ἐπιτέθεικε τῇ μελωδίᾳ· "Τίς σοφός, καὶ φυλάξει ταῦτα, καὶ συνήσουςι τὰ ἑλέη τοῦ Κυρίου;" Σοφίας γὰρ τῷ ὄντι καὶ συνέσεως δεῖ, καὶ εἰς τὴν γνῶσιν καὶ κατανόησιν τῶν θείων λογίων, καὶ εἰς τὴν τούτων ἐκπλήρωσιν τε καὶ διατήρησιν· οὔτε γὰρ συνιέναι ταῦτα δυνατὸν τοὺς τοῦ θεοῦ Πνεύματος τὴν αἴγλην μὴ δεξαμένους, οὔτε φυλάξαι μὴ τῆς ἄνωθεν ἀπολαύοντας βοήθειας. Οἱ δὲ τοσαύτην καὶ τοιαύτην περὶ τὸν Θεὸν εὐνοίαν ἐνδεικνύμενοι, τῆς ἐκεῖθεν ἐπικουρίας τυγχάνοντες, τὰς εὐθείας διαπερῶσιν ὁδοὺς, καὶ δίκαιοι χρηματίζουσιν· οἱ δὲ ἀσεβεῖα συζῶντες, καὶ τὴν ἐναντίαν ὀδεύοντες, δρέπονται τῆς ἀσεβείας τὰ ἐπίχειρα· παράσχοι δὲ ὁ τῶν ἀπάντων Θεός, πάντας ἀνθρώπους ἐθέλων σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθειν, μὴ ταύτης ἡμᾶς, ἀλλ' ἐκείνης γενέσθαι τῆς μοίρας, ἵνα κατὰ τοὺς θεοὺς αὐτοῦ πολιτευόμενοι νόμους, δοξάζωμεν αὐτὸν, κατὰ τὸν ἱερὸν

Ἄποστολον, κὰν τῷ σώματι, κὰν τῷ πνεύματι· ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ μονογενεῖ αὐ τοῦ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμὴν. 81.1634

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΙΩΗΛ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἰωὴλ ὁ θεῖος προφήτης τὸν μὲν χρόνον, καθ' ὃν ἐποίησατο τὰς προρρήσεις, σαφῶς ἡμᾶς οὐκ ἐδίδαξε· δι' αὐτῶν μέντοι δεδήλωκε τῶν προρρήσεων, ὡς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον γεγένηται, καθ' ὃν ὁ θαυμάσιος Ὡσηὲ τὴν τῶν ἐσομένων προθεωρίαν ἐδέξατο· ταῦτά γὰρ καὶ αὐτὸς προλέγει, Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων ἔφοδον, καὶ ἀνδραποδισμόν καὶ δουλείαν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπάνοδον. Προλέγει δὲ καὶ τὰ μετὰ τὴν ἐπάνοδον συμβεβηκότα, τοῦ Γῶγ (Σκυθικὸν δὲ τοῦτο ἔθνος), τὴν κατὰ τῆς Ἰερουσαλήμ ὀρμὴν πανστρατιᾶς γενομένην, καὶ τὴν ἐπενεχθεῖσαν αὐτοῖς θεόθεν πανωλεθρίαν. Προστέθεικε δὲ καὶ τὰς μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ὑπὸ παναγίου Πνεύματος χορηγηθείσας δωρεὰς τοῖς ἀνθρώποις. Τοιγαροῦν ἐκ τῶν κατὰ τῶν Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων προαγορεύσεων τὸν τῆς προφητείας ἐγνώκαμεν χρόνον. Ἡ μὲν οὖν ὑπόθεσις ἐν κεφαλαίῳ αὐτῇ· λοιπὸν δὲ τῆς κατὰ μέρος (σὺν Θεῷ δὲ εἰρησθαι) ἐρμηνείας ἀψώμεθα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄. α΄. "Λόγος Κυρίου, ὃς ἐγένετο πρὸς Ἰωὴλ τὸν τοῦ Βαθουήλ." Διὰ τὸ πολλοὺς, ὡς εἰκὸς, καὶ αὐτὴν ἔχειν προσηγορίαν, καὶ τὸ τοῦ πατρὸς προστέθεικεν ὄνομα. Διδάσκει δὲ, ὡς οὐ λογισμῶν ἀνθρωπίνων εἰσὶν ὠδῖνες οἱ παρ' αὐτοῦ γινόμενοι λόγοι· ὑπὸ δὲ τοῦ Κυρίου τῶν ὄλων ἐμπνευσθεῖς, καὶ προορᾷ τὰ ἐσόμενα, καὶ προλέγει. β΄. "Ἀκούσατε ταῦτα, οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ἐνωτὶ σασθε, πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν· εἰ γέγονε τοιαῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ὑμῶν;" Ὑμεῖς, φησὶν, οἱ πολὺν βεβιωκότες χρόνον, οἱ πλείονα πείραν, ὡς εἰκὸς, πραγμάτων δεξάμενοι, πατέρων τε καὶ προγόνων διηγουμένων πολλάκις ἀκηκοότες, τῶν τῆς προφητείας 81.1636 κατακούοντες λόγων, σκοπήσατε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, εἴ τι τοιοῦτο γεγένηται πρότερον, ἢ ἐφ' ὑμῶν, ἢ ἐπὶ τῶν ὑμετέρων πατέρων· καὶ ἅπαντες δὲ οἱ τῆς ἐπαγγελίας τὴν γῆν οἰκοῦντες, ἀκριβῶς τοῖς λεχθησομένοις προσέχετε. Εἴτα ἐπάγει, ὅτι Τούτων πείραν λαμβάνοντες, μὴ παράδοτε λήθη τὴν μνήμην, ἀλλὰ τοῖς ἀγνοοῦσιν τῶν παιδῶν τὰ περὶ τούτων προσφέρετε διηγήματα· κἀκεῖνοις δὲ ἐντείλασθε εἰς τοὺς ἑαυτῶν ταῦτα διαπορθμεῦσαι παῖδας, καὶ ἢ μετ' ἐκεῖνους γενεὰ δεχέσθω παρὰ τῆς πρὸ αὐτῆς τὴν περὶ τούτων διήγησιν. Τοιαῦτα καὶ ὁ μακάριος λέγει Δαβὶδ· "Ὅπως ἂν γνῶ γενεὰ ἑτέρα, υἱοὶ οἱ τεχθησόμενοι, καὶ ἀναστήσονται, καὶ ἀπαγγελοῦσιν αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν." Καὶ τὴν αἰτίαν διδάσκων, "Ἴνα θῶνται ἐπὶ τὸν Θεόν, φησὶ, τὴν ἐλπίδα αὐτῶν." Μία τοίνυν ἡ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος χάρις, ἢ τοῖς ἁγίοις προφήταις ἐμπνεύσασα, ἐκ τῶν εἰρημένων δείκνυται. Οὕτως εἰς ἀκρόασιν τῶν ῥηθησομένων τοὺς τε πρεσβυτέρους, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας διεγείρας, διηγεῖται λοιπὸν πᾶν τὸ πλῆθος τῶν συμφορῶν, καὶ λέγει, πρῶτην μὲν κάμπην ἐπελεύσεσθαι, τὰ δὲ ὑπὸ ταύτης μὴ διαφθαρέντα ὑπὸ ἀκρίδος ἀναλωθήσεσθαι· ὅσα δὲ ταύτην διαφεύξεται, δαπανήσιν τὸν βροῦχον· ἐσχάτην δὲ τὴν ἐρυσίβην ἐπενεχθεῖσαν, μηδὲν παντελῶς καταλείψειν ἀλώβητον. Τινὲς μὲν οὖν ταῦτα τροπικῶς εἶς τε τὸν Ἀσσύριον καὶ Βαβυλώνιον ἐξείληφασιν· κάμπην μὲν τὸν Θεογλαφασάρ ὀνομάσαντες· ἀκρίδα δὲ τὸν Σαλμανασάρ· τὸν δὲ Σενναχηρείμ

προσηγόρευσαν βροῦχον· ἐρυσίβην δὲ τὸν Ναβου χοδονόσορ, τελευταῖον ἐπιστρατεύσαντα, καὶ ἄρδην ἄπασαν τὴν Ἰουδαίαν δηώσαντα, καὶ τοὺς τὸν θάνατον διαφυγόντας αἰχμαλώτους ἀπαγαγόντα. Ἐγὼ δὲ ἀληθῆ μὲν ἠγοῦμαι καὶ ταῦτα· ὑπολαμβάνω δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸ ῥητὸν νοούμενα τῷ ὄντι γεγενῆσθαι. Μέννηται γὰρ καὶ ὁ μακάριος Ἀμὼς, καὶ ἀκρίδος, καὶ βρόχου, καὶ πυρώσεως, καὶ ἰκτέρου, καὶ συκῶν, καὶ ἐλαιῶν, καὶ ἀμπέλων ὑπὸ καμπῶν διαφθειρομένων, καὶ πρὸς τούτοις αὐχμοῦ καὶ ἀνομβρίας. "Με ρίς γὰρ, φησὶ, μία βραχίσειται, καὶ μερὶς ἐφ' ἣν οὐ βρέξω, ξηρανθήσειται." Ταύτης δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰερεμίας σαφῶς ἐμνημόνευσεν. Οὐ δεῖ τοιγαροῦν τροπικῶς μόνον ἐκλαβεῖν τὰ εἰρημένα, συμφώνως ἡμᾶς τῶν ἱερῶν προφητῶν διδασκάντων, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν τὰ προλεχθέντα συνέβη. Ἴνα γὰρ μαν θάνωσιν ἀκριβῶς, ὡς τῆς παρανομίας καὶ δυσσεβείας ποινήν τίνοντες τοῖς ἐπιούσιν αὐτοῖς ἐκδίδονται πολεμίοις, εἰκότως καὶ ταῖς οὐρανόθεν ἐπιφερομέναις παιδείαις ἐβάλλοντο, διδασκόμενοι διὰ τούτων, ὡς ὁ παρ' αὐτῶν ἀμελούμενος θεὸς, καὶ τούτοις αὐτοὺς τιμωρεῖται, κάκείοις. Προειρηκῶς τοίνυν τὰ σκυθρωπά, παραίνεσιν εἰσφέρει καὶ συμβουλήν. ε'. "Ἐκνήψατε, οἱ μεθύοντες, ἐξ οἴνου αὐτῶν, καὶ κλαύσατε· θρηνήσατε, πάντες οἱ πίνοντες οἱ νον εἰς μέθην." Μεταβάλετε, φησὶ τὴν ἀκρασίαν, καὶ τὴν τῆς χλιδῆς ἀμετρίαν, εἰς θρηνωδίαν· οὐ γὰρ 81.1637 τὸ πίνειν οἶνον, κακὸν, ἀλλὰ τὸ ἀμέτρως πίνειν ἐπὶ βλαβές. Εἰρηκῶς δὲ ἐξ οἴνου αὐτῶν, καὶ ἑτέραν ἠνίζατο μέθην, τὴν παντελῆ τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὰ χεῖρω ῥοπήν, καὶ τὴν παντοδαπὴν παρανομίαν οὕτω προσ αγορεύσας. Προσῆκει δὲ ὑμᾶς, φησὶ, θρηνεῖν καὶ ὀδύρεσθαι, ὅτι τοῦ τὴν εὐφροσύνην ὑμῖν προξε νούντος στερηθήσεσθε πάντη. Εἶτα διηγεῖται τὰ κατὰ τὴν ἀκρίδα, εἶτουν τὸν Ἀσσύριον· ἀμφότερα γὰρ αἰνίττεται, καὶ λέγει, "ἔθνος ἀναβήσεσθαι ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ, ἀριθμοῦ τε κρεῖττον, καὶ ῥώμῃ καὶ δυνάμει κοσμούμενον." Γῆν δὲ αὐτοῦ τὴν τοῦ Ἰσραὴλ ὀνομάζει γῆν· ἐπειδὴ καὶ τὸν Ἰσραὴλ ἴδιον ὀνομάζει λαόν. "Οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ὀδόντες λέοντος, καὶ αἱ μῦλαι αὐτοῦ, ὡς σκύμνου αὐτοῦ." Διαφόρως δὲ τὰ αὐτὰ εἶρηκε, ταῖς πλείοσι προσηγορίαις κατα πλῆξαι βουλόμενος· λέοντα γὰρ καὶ σκύμνον τὸν αὐτὸν καλεῖ· εἰ δὲ καὶ διαφόρως τις ἐθέλει νοεῖν, οὐ λυμανεῖται τῇ διανοίᾳ· ἢ τε γὰρ ἀκρις ἔχει τὰς βραχυτέρας οἰὸν τινὰς σκύμνους ἐπομένας, καὶ οἱ πολέμοιοι πρὸς τοῖς μαχίμοις καὶ ἀριστεῦσιν, ἐπάγονται καὶ τοὺς ἔλαττον δυναμένους. Διηγεῖται δὲ καὶ τὰ παρὰ τούτων ἐσόμενα, ἀμπέλους ὑποδεικνύς διαφθειρομένας, καὶ τὰ τούτων κλήματα λευκαίνόμενα, καὶ συκᾶς γυμνουμένας τῆς κόμης, ὅπερ εἶωθε συμβαίνειν ἐπισκηπτούσης ἀκρίδος. Καὶ ὅτι οὐχ ὡς γε γεννημένα ταῦτα λέγει, ἀλλ' ὡς ἐσόμενα, ἢ ἐπαγωγή μαρτυρεῖ. ἢ. "Θρηνήσει γὰρ, φησὶ, πρὸς με ὑπὲρ νύμφην περιεζωσμένην σάκκον ἐπὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν παρθενικόν." Οὐδὲ γὰρ εἶπεν ἐθρήνησεν, ἀλλὰ θρηνήσει, διδάσκων, ὡς μετὰ τὴν πείραν ὀλοφυρόμενοι διατελέσουσι, πικρὸν ποιούμενοι πένθος, οἷον ἂν γένοιτο παρὰ νύμφης νέαν ἀγούσης τὴν ἡλικίαν, καὶ τὸν οἰκεῖον νυμφίον τεθνεῶτα ὀρώσης. θ'. "Ἐξήρται θυσία καὶ σπονδὴ ἐξ οἴκου Κυρίου." Τὸ μέντοι τὰ ἐσόμενα ὡς γεγεννημένα λέγειν, ἴδιόν ἐστι τῆς θείας Γραφῆς. Κέχρηται δὲ τούτῳ, οὐ μόνον διὰ τὴν ἀπὸ γλώττης εἰς γλώτταν ἑτέραν τῶν λόγων μεταφορὰν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τῶν λεγομένων βεβαίωσιν. Οὕτω γὰρ, φησὶν, ἀληθῶς ἔσται ταῦτα, ὅτι ὡς γεγεννημένα τε θεωροῦμεν, καὶ ὡς περὶ γεγενημένων διαλεγόμεθα. Ἀμέλει πάλιν ὡς περὶ γενομένων τούτων, ἃ προείρηκε μέλλειν ἔσεσθαι, πενθεῖν τοῖς ἱερεῦσι παρακελεύεται, ὡς καὶ θυσιῶν καὶ σπονδῶν ἐπιλειπουσῶν διὰ τὴν σπάνιν τῶν ἀναγκαίων, καὶ μέντοι καὶ τὴν γῆν διὰ τὴν ἀκαρπίαν τῶν ἐξ αὐτῆς. Ἐν αἰσχύνη δὲ καὶ οἱ γηπόνοιοι, φησὶ, καθεστήκασι, πολλὰ μὲν ἐπὶ τὴν γῆν πεπονηκότες, οὐδένα δὲ καρπὸν κομισάμενοι. Τοῦτο δὲ καὶ νῦν συμβαῖνον ὀρώμεν. Ἐν γὰρ ταῖς τῆς γῆς ἀκαρπίαις ἐρυθριᾶν εἰώθασιν οἱ γηπόνοιοι, τὰς τε συνήθεις προσόδους τοῖς κεκτημένοις οὐ χορηγοῦντες, καὶ διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων σπάνιν ἐξ ἐράνου ζῆν

βιαζόμενοι. Πλατύτερον δὲ τὴν συμφορὰν διηγούμενος, ὥστε δι 81.1640 εγεῖραι εἰς μεταμέλειαν τοὺς ἀναλησίαν νοσοῦντας, καὶ αὐτὰ τὰ κτήματα κελεύει θρηνεῖν, ὡς τῶν τε κριθῶν καὶ τῶν πυρῶν ἐπιλειπόντων, καὶ τῆς ἀμ πέλου διαυανθείσης· καὶ ἀπαξαπλῶς καὶ ἐλαιῶν, καὶ συκῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀκροδρύων καρπὸν οὐδένα φερόντων, διὰ τὸ πάσης τῆς ἐν αὐτοῖς στερηθῆναι νοτίδος. Ἰστέον δὲ, ὅτι τῇ γῇ καὶ τοῖς κτήμασιν, οὐχ ὡς λογικοῖς θρηνεῖν παρακελεύεται, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀψύχων τοὺς λόγῳ τετιμημένους διεγεῖραι πειρώμε νος· καὶ τοῦτο διδάσκων ἐπήγαγεν· "Ὅτι κατήσχυ ναν χαρὰν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων." Ταύτης γὰρ, φησὶ, τῆς ἀκαρπίας αἰτία ἡ τῶν ἀνθρώπων παρα νομία· δι' ἐκείνην γὰρ πέπαυται τὰ τῆς εὐφροσύνης, τὰ δὲ τῆς ἀθυμίας εἰσενήνεκται. Διὸ, φησὶ, καὶ ὑμεῖς οἱ ἱερεῖς, τὸ πένθιμον ἀναλάβετε σχῆμα, καὶ μὴ μό νον παρὰ τὸ θυσιαστήριον ὀλοφύρεσθε, ἀλλὰ καὶ καθ εὐδοντες σάκκον ἑαυτοῖς ὑποστρώσατε, ὅτι τοσαύτη σπάνις τῶν ἀναγκαίων ἐγένετο, ὡς μηδὲ τὰς συν ἠθεῖς ἐπιτελεῖσθαι θυσίας. ιδ'. "Ἀγιάσατε τοίνυν νηστείαν, κηρύξατε θερα πείαν, συναγάγετε πρεσβυτέρους·" μᾶλλον δὲ μὴ τούτους μόνον, ἀλλὰ καὶ "πάντας τοὺς κατοικοῦν τας τὴν γῆν εἰς οἶκον Θεοῦ ὑμῶν." Συναθροισθέν τες δὲ κεκράξατε, λέγοντες· ιε'. "Οἴμοι, οἴμοι, εἰς ἡμέραν!" Διδασκόμεθα δὲ σαφῶς ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς ἡ νηστεία τῶν κα κῶς τὰς ψυχὰς διακειμένων ἀλεξίκακον γίνεται φάρ μακον, θεραπεύειν τὰ τῆς ἀμαρτίας πάθη δυνά μενον· διὸ καὶ τῇ νηστεία τὴν θεραπείαν προστέθεικεν. "Ἀγιάσατε γὰρ, φησὶ, νηστείαν, κηρύξατε θεραπείαν." Τὸ δὲ, αγιάσατε, ἀντὶ τοῦ, ἀφορίσατε, τέθεικεν. Εἰς τοῦτο γὰρ, φησὶν, ἑαυτοὺς ἀφορίσατε, ἀγίως καὶ καθαρῶς τὴν νηστείαν μετέλθετε· νη στεύοντες δὲ βοᾶτε· "Οἴμοι, οἴμοι, εἰς ἡμέραν!" ἀντὶ τοῦ, διὰ τὴν προσδοκωμένην τῶν κακῶν ἡμέραν. "Ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα Κυρίου, καὶ ὡς τάλαιπωρία ἐκ τάλαιπωρίας ἤξει. (ι'.) Ὅτι κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν βρώματα ἐξηράνθη, καὶ ἐξ οἴκου Θεοῦ ἡμῶν εὐφροσύνη καὶ χαρὰ." Ἐπάλληλα, φησὶν, ὄψεσθε τὰ κακὰ, καὶ τούτοις ἐκεῖνα προστιθέ μενα· τοῦτο γὰρ ἐκάλεσε "ταλαιπωρίαν ἐπὶ τάλαι πωρίαν." ιζ'. "Ἐσκίρτησαν δαμάλεις ἐν ταῖς φάτναις αὐ τῶν, ἠύρωτίασε σιτοδοχεῖα ἀπὸ τῶν χρισμάτων αὐ τῶν." Σκιρτήσιν ἔφη τὰς δαμάλεις, οὐ διὰ κόρον τοῦτο ποιούσας, ἀλλ' ὑπὸ λιμοῦ φθειρομένας, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐρρίμιμένας, καὶ τοὺς πόδας τῇ γῇ προσαρσούσας. Τὰ δὲ τοῦ σίτου, φησὶ, δοχεῖα εὐρῶτα ὑπέμεινεν, ὡς πλεῖστον χρόνον μὴ δεξάμενα σίτον. Ἄλλὰ καὶ ληνοὶ, φησὶν, ὡς περιτταὶ κατ εσκάφησαν, καὶ εἴ τι ἕτερον ἦν ταῖς τοιαύταις ἀπονενεμημένον χρεῖαις, οἷα δὴ περιττὸν, μεμένη κεν ἀτημέλητον, ὡς τῶν ἐν αὐτοῖς ἐμβαλλομένων οὐκ ὄντων. Μυκᾶται δὲ καὶ τὰ βουκόλια, τὴν τῶν 81.1641 ὄδυρομένων ἐπιδεικνύμενα φωνῆν, ἐπειδὴ τῆς συν ἠθους οὐκ ἀπολαύει τροφῆς· ταῦτά δὲ ποιεῖ ταῖς βουσί καὶ τῶν προβάτων τὰ ποίμνια. Ἄλλὰ τούτων οὕτω δρωμένων, Ἐγὼ, φησὶν ὁ προφήτης, ιθ'. "Πρὸς σέ, Κύριε, βοήσομαι, ὅτι πῦρ ἀνήλωσε τὰ ὠραῖα τῆς ἐρήμου, καὶ φλόξ ἀνήψε πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ." Τῶν γὰρ ἐπικειμένων κακῶν τὴν λύσιν παρὰ σοῦ μόνου πορίσασθαι δυνατόν. Πῦρ δὲ καὶ τοὺς πολεμίους νοῆσαι δυνατόν, πυρὸς δίκην πᾶσαν τὴν χώραν ἐκείνην δηώσαντας· καὶ μέντοι καὶ τὴν ἀκρίδα, καὶ τὴν ἐρισύβην, καὶ τὰ τούτοις συνημμένα· οὐδὲν γὰρ ἦττον οὐδὲ ταῦτα πέφυκε τοὺς ἀπὸ γῆς διαφθεῖ ρειν καρπούς. Ὠραῖα δὲ ἐρήμου καλεῖ τὰ πάλαι μὲν ὠραῖα, νῦν δὲ ἔρημα γεγεννημένα διὰ τὰ συμβεβηκότα κακὰ. Καὶ γὰρ μετὰ βραχέα λέγει, ὅτι "Τὰ ἔμ προσθεν αὐτοῦ, ὡς παράδεισος τρυφῆς, καὶ τὰ ὀπίσω αὐτοῦ, ὡς πεδῖον ἀφανισμοῦ." Ἐπειδὴ δὲ, φησὶ, ἡμεῖς ἀνάξιοι τῆς παρὰ σοῦ φιλανθρωπίας τυχεῖν, φειδοῦς τινος ἀπολαυσάτω τὰ κτήνη μυκῶ μενα καὶ βληχώμενα, "Ὅτι ἐξηράνθησαν ἀφέσεις ὑδάτων." Τὸ δὲ, "Ἀνέβλειψαν πρὸς σέ," οὐχ ὡς περὶ λογικῶν εἴρηκεν, ἀλλ' εἰς ἔλεον ἐλκῦσαι τὸν Δεσπότην βουλόμενος, οὕτως ἐκάλεσε τὸν ἀπὸ τῆς ἐνδείας γινόμενον μυκηθμόν.

ΚΕΦΑΛ. Β΄. Ἄλλὰ καὶ τοῦ προφήτου προσενηνοχότος τὴν δέησιν, πάλιν ὁ Δεσπότης παρακελεύεται τὰς κατὰ νόμον προσεταγμένας ἠχῆσαι σάλπιγγας ἐν τῇ Σιών, καὶ διὰ κηρῶν συναγαγεῖν ἅπαντας εἰς τὸ ἄφιερωμένον τῷ Θεῷ ὄρος· "Ὅτι πελάζει, φησὶν, ὁ τῆς τιμωρίας καιρὸς." "Ὅν οὐκ ἂν τις ἀμάρτοιοι, γνῶ φου, καὶ σκότους, ὁμίχλης τε καὶ θυέλλης ἡμέραν προσαγορεύων· τοιαῦτα γὰρ τὰ ἐν αὐτῷ κακὰ, ὡς μηδένα αἴσθησιν λαμβάνειν φωτὸς, ἀλλ' ἐν σκότῳ καὶ γνόφῳ διάγειν ὑπολαμβάνειν. Εἶτα λέγει καὶ τῆς τιμωρίας τὸ εἶδος. "Ὡς ὄρθρος χυθήσεται ἐπὶ τὰ ὄρη λαὸς πολὺς καὶ ἰσχυρὸς· ὅμοιος αὐτοῦ οὐ γέγο νεν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ μετ' αὐτὸν οὐ προστεθήσεται, ἕως ἐτῶν εἰς γενεὰς τῶν γενεῶν." Αἰνίττεται δὲ διὰ τούτων ἀμφοτέρωθεν, καὶ τὴν ἀκρίδα, καὶ τῶν πολεμίων τὸ νέφος. Καὶ αὕτη γὰρ κάκεινοι τῷ πλήθει καὶ τὰ πεδία, καὶ τὰς τῶν ὀρῶν ἐκάλυψαν κορυφὰς. Τὸ μὲν οὖν μὴ γεγενῆσθαι κατ' ἐκείνην τὴν ἔφοδον ἑτέραν, ἀορίστως ἀπεφήνατο· τὸ δὲ μὴ ἔπεσθαι, μετὰ διορισμοῦ τινος· "Ὅτι προστεθήσεται γὰρ, φησὶν, ἕως ἐτῶν." Διδάσκει δὲ ὡς πυρὶ παρα πλησίως ἐπελεύσεται, καὶ πάντα διαφθερεῖ. Τοσαύτην δὲ, φησὶν, ἐπάξει λώβην τῇ γῆ, ὡς τὸν θεώμενον ἀπεικάζειν τὰ μὲν μηδέπω πείραν τῶν κακῶν εἰληφότα τῷ τῆς τρυφῆς παραδείσῳ· τὰ δὲ μετὰ τὴν ἔφοδον, δεδηλωμένῳ πεδίῳ, καὶ παντελῶς δι εφθαρμένῳ. Τοιαύτη γὰρ πανωλεθρία παραδοθὴ 81.1644 σονται, ὡς μηδὲ τοὺς διαφυγόντας σωτηρίας τινὸς τυχεῖν. "Ἀνασωζόμενος γὰρ, φησὶν, οὐκ ἔσται ἀπ' αὐτῶν." Ἦνίξατο δὲ διὰ τούτων, τῶν πολεμίων τὴν προσβολὴν. δ', ε'. "Ὡς ὄρασις ἵππων ἢ ὄρασις αὐτῶν, καὶ ὡς ἵππεῖς, οὕτως καταδιώξονται. Ὡς φωνὴ ἀρμάτων· ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐξαλοῦνται, καὶ ὡς φωνὴ φλογὸς πυρὸς κατεσθιούσης καλάμην, καὶ ὡς λαὸς πολὺς καὶ ἰσχυρὸς παρατασσόμενος εἰς πόλεμον." Ταῦτα ἐπὶ μὲν τῶν Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων νοοῦντες, τὸ ὡς, οὐ παραβολικῶς, ἀλλ' ἐπιτατικῶς νοήσωμεν, ὡς τῶν παρὰ τῷ μακαρίῳ Δαβὶδ εἰρημένων· "Ὡς ἀγαθὸς ὁ Θεὸς τῷ Ἰσραήλ!" ἀντὶ τοῦ, σφόδρα ἀγαθός. Καὶ τό· "Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων!" ἀντὶ τοῦ, λίαν ἀγαπητὰ. Καὶ τό· "Ὡς ἐμεγαλύνθησιν σφόδρα!" ἀντὶ τοῦ, Πάνυ ἐμεγαλύνθησιν. Οὕτως οὖν καὶ ἐνταῦθα περὶ τῶν πολεμίων τὰ εἰρημένα λαμβάνοντες νοήσωμεν τὸ, ὄρασις ἵππων, ὅτι ἵπποις πολλοῖς καὶ ἵππεῦσι χρήσονται, καὶ μετὰ πολλῶν δὲ ἤξουσιν ἀρμάτων, τοσαύτη τέχνη κεχηρμένων τῶν ἡνιόχων, ὡς καὶ εἰς αὐτὰς ἰθύνειν τὰς ἀκρωρείας, καὶ ταῖς δυσχωρίαις ὡς πεδίοις κεχρηθῆναι. Εἰς δὲ τὴν ἀκρίδα τὰ εἰρημένα λαμβάνοντες τὸ, "Ὡς ὄρασις ἵππων ἢ ὄρασις αὐτῶν," νοήσωμεν τῇ πείρᾳ πρὸς τούτῳ χρώμενοι διδασκάλῳ. Εἰ γὰρ τις ἀκριβῶς κατίδοι τὴν κεφαλὴν τῆς ἀκρίδος, σφόδρα τῇ τοῦ ἵπου ἐοικυῖαν εὐρήσει. Ἔστι δὲ ἰδεῖν καὶ πετομένην αὐτὴν, κατ' οὐδὲν τῆς τῶν ἵπων ταχύτητος ἑλάττου μένην, ὄρεσίν τε καὶ πεδίοις ῥαδίως ἐφιπταμένην· καὶ μέντοι καὶ τοῖς ληϊοῖς δίκην φλογὸς ἐπιούσαν, κατεσθιούσης καλάμην. Καὶ πλήθει δὲ παρατεταγμένῳ εἰς πόλεμον ἔοικε, καὶ πετόμενοι, καὶ ἔρπουσαι (συνημμέναι γὰρ ἀλλήλαις ποιοῦσιν ἢ ποιοῦσιν), οἷόν τινα συνασπισμὸν καὶ τάξιν δεῖ κινῆσαι πολεμικῆν. Ἐπὶ τούτων ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, φησὶ, συντριβήσονται λαοί· καὶ πᾶν πρόσωπον, ὡς πρόσκαυμα χύτρας." Τοιαύτην γὰρ ἐπάξει τοῖς ἀνθρώποις τὴν συμφορὰν, ὡς ὑπὸ πυρὸς τινος μελανθείση χύτρα τὰ τούτων παραβάλλεσθαι πρόσωπα, τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας ταύτην ἐργαζομένης τὴν διαφθοράν. ζ', η'. "Ὡς μαχηταὶ δραμοῦνται, καὶ ὡς ἄνδρες πολεμιστὰὶ ἀναβήσονται ἐπὶ τὰ τεῖχη· ἕκαστος ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ πορεύσονται, καὶ οὐ μὴ ἐκκλίνωσι τὰς τρίβους αὐτῶν. Καὶ ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ οὐκ ἀφέξεται." Καὶ ταῦτα τοῖς εἰρημένοις παρα πλησίως νοήσωμεν, εἷς τε τοὺς πολεμίους, εἷς τε τὴν ἀκρίδα λαμβάνοντες. Ἔστι γὰρ ἰδεῖν καὶ τὴν ἀκρίδα, τῶν πολεμίων δίκην, καὶ τειχῶν ἐπιβαίνουσαν, κἂν ταῖς ὁδοῖς βαδίζουσαν, καὶ οὐδ' ὑπὸ τινος ἀνάγκης σκεδασθῆναι ἀνεχομένην, ἀλλ' οἷον μετὰ τινος 81.1645 συμπορίας τὴν ἔφοδον ποιουμένην. "Καταβαρυνόμενοι ἐν τοῖς ὅπλοις αὐτῶν πορεύσονται, καὶ

έν τοῖς βέλεσιν αὐτῶν πεσοῦνται, καὶ οὐ μὴ συντελεσθῶσιν." Ὅπλα δὲ αἱ μὲν ἀκρίδες ἔχουσι φυσικὰ, ὀδόντας, καὶ πτερὰ, καὶ πριονώδη κῶλα· οἱ δὲ πολέμιοι τὰ ἀπὸ τῆς τέχνης πορισθέντα τῇ φύσει. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι, φησὶ, κάκεῖνοι τοῖς ὅπλοις διηνεκῶς χρῆσονται. Καὶ πολεμοῦντες γὰρ ἐν τοῖς σφοδροτέροις πολέμοις, καὶ σιδηροφοροῦντες σιτίων καὶ ὕπνου μεταλαγχά νειν εἰώθασι, τῶν πελαζόντων αὐτοῖς πολεμίων τὰς ἐφόδους δειμαίνοντες· Τὸ οὖν, Πεσοῦνται ἐν τοῖς βέλεσιν αὐτῶν, τὸ μετὰ τῶν ὅπλων διαναπαύεσθαι λέγει. τὸ δὲ, Οὐ μὴ συντελεσθῶσιν, ἀντὶ τοῦ, κόρον οὐ λήφονται τῶν πολεμίων· οὐδὲ μὴν αἱ ἀκρίδες τῆς βρώσεως. Εἶτα ἐπάγει, ὡς οὐκ ἀπόχρη τῶν περιβόλων τὸ ὕψος ἐμποδῶν τῇ τούτων εἰσόδῳ γενέσθαι· ἀλλὰ ῥαδίως μὲν ὑπερβήσονται τὰ τεῖχη, κλέπταις δὲ παραπλησίως διὰ θυρίδων εἰς τὰς οἰκίας εἰσελεύσονται. Καὶ τοῦτο δὲ οὐ μόνον ὑπὸ πολεμίων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀκρίδων γεγενημένον πολλάκις ἔθεα σάμεθα· οὐ πετόμεναι γὰρ μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν τειχῶν ἀνέρπουσαι, διὰ τῶν φωταγωγῶν εἰς τοὺς οἴκους εἰσίασι. ι', ια'.

"Πρὸ προσώπου αὐτοῦ συγχυθήσεται ἡ γῆ, καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανός· ὁ ἥλιος καὶ σελήνη συσκοτάσουσι, καὶ τὰ ἄστρα οὐ δώσουσι τὸ φέγγος αὐτῶν. Καὶ Κύριος δώσει φωνὴν αὐτοῦ πρὸ προσώπου δυνάμεως αὐτοῦ, ὅτι πολλή ἐστὶν ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ." Ταῦτα δὲ εἰκὸς μὲν καὶ δι' αὐτῶν γενέσθαι τῶν πραγμάτων· φωνὴν γὰρ καλεῖ τὴν βροντὴν, καὶ ἡλίου δὲ καὶ σελήνης ἐκλείψεις πολλάκις γεγενημένας ἔθεασάμεθα, καὶ τὰ ἄστρα ὑπὸ αὐχμοῦ τινος ἔστιν ὅτε ἀμυδρὰ γίνεται σφόδρα· καὶ ἡ γῆ δὲ κλονομένη, τοῦ Θεοῦ παραδηλοῖ τὴν ὀργὴν. Καὶ ἐτέρως δὲ δυνατόν ταῦτα νοῆσαι· οἱ γὰρ ἐν συμφοραῖς ὄντες, οἷον ἐν σκότῳ τινὶ διάγοντες, οὐ τῆς τῶν οὐρανῶν ἐπαισθάνονται στάσεως, οὐ τὴν γῆν ἀκίνητον ὑπολαμβάνουσιν εἶναι, οὐκ ἐν φωτὶ τὴν ἡμέραν, οὐκ ἐν αὐγῇ τινὶ συμμέτρῳ τὴν νύκτα, ἀλλ' ἅπαντα ἄρδην ἀνατετράφθαι νομίζουσι. Τούτοις ἐπάγει· "Ὅτι ἰσχυρὰ ἔργα λόγων αὐτοῦ." Ἀντὶ τοῦ, Οὐδεὶς Θεοῦ λόγος ἔρημος ἔργων μένει· ὁ γὰρ ἂν εἶπη, τοῦτο εὐθὺς εἰς ἔργον χωρεῖ. "Διότι μεγάλη ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου, μεγάλη καὶ ἐπιφανὴς σφόδρα, καὶ τίς ἔσται ἰκανὸς αὐτῇ;" Τοιαῦτα, φησὶν, ὑμῖν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐπάξει κακὰ, ὥστε κατὰ πᾶσαν ταῦτα δῆλα γενέσθαι τὴν οἰκουμένην. Ἡμέραν γὰρ μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ κέκληκε τὴν εἰς ἅπαντας ἀνθρώπους τῶν ἐπαχθησομένων δεινῶν διατρέχουσαν φήμην. Ἀντιστῆναι δὲ τοῖς ἐπαγομένοις ὑπὸ Θεοῦ κακοῖς οὐδεὶς ἀνθρώπων δυνήσεται. Μετὰ ταύτας τὰς ἀπηχεῖς ἀπειλὰς εἰς παραίνεσιν καὶ συμβουλήν τρέπει τὸν λόγον, ιβ'.

"Ἐπιστρέφητε, λέγων, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν." μὴ μερίζοντες ταύτην εἰς ἡδονὰς καὶ εὐχὰς ἀλλὰ νηστεία καὶ δάκρυσι χρώμενοι. 81.1648 ιγ'.

"Καὶ διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμῶν." Τουτέστι, Τοῖς τῆς κατανύξεως χρῆσασθε λογισμοῖς, καὶ τὸ ἀπειθὲς τῆς διανοίας καταμαλάξατε, καὶ τὰς ἐπωφελεῖς ὑποδέξασθε συμβουλάς, καὶ τὴν τῆς κακίας καταλιπόντες ὁδὸν, τὴν πρὸς Θεὸν ἄγουσαν συντόνως ὀδεύετε· οἴκτου γὰρ καὶ ἐλέου πολλὰ παρ' αὐτῷ πηγαί, καὶ μακροθυμία χρώμενος οἶδεν εἰς ἔργον μὴ φέρειν τὰς ἀπειλὰς. Τοῦτο γὰρ παρεδήλωσεν εἰρηκῶς· "Καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις;" ἀντὶ τοῦ, δεδιττόμενος μὲν ταῖς τῶν κολάσεων ἀπειλαῖς, ταῖς δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολαῖς συμμεταβάλλων ἐπὶ τὸ θυμῆρες τὰς ἀπειλὰς. Ὁ γὰρ τῶν ὅλων Θεὸς οὐ νῦν μὲν ταῦτα, νῦν δὲ ἐκεῖνα βουλευέται, οὐδὲ παραπλησίως ἡμῖν, ἐφ' οἷς πράττει μετανοεῖ· ἀλλὰ καὶ ἀπειλῶν ἔχει παρ' αὐτῷ τὸν ἔλεον, ὃν τοῖς μεταμελομένοις ἐφ' οἷς ἐξήμαρτον χορηγεῖ· καὶ ἀγαθὰ ὑπισχνούμενος οἶδε τοὺς τε ἀγαθοὺς, καὶ τοὺς ἀναξίους τῶν δωρεῶν· καὶ τοῖς μὲν ταύτας ὀρέγει, τοῖς δὲ τάναντία ὧν ὑπισχνεῖται δίδωσιν. Ὑποσχέσεται γὰρ καὶ ἀπειλαῖς πρὸς ὠφέλειαν κέχρηται, ἵνα τὰς μὲν δεδιότες, τὰς δὲ ποθοῦντες, τὴν ἔννομον πολιτείαν ἀσπάσωνται. Εἶτα μετὰ τινος ἀμφιβολίας ὁ προφήτης τὴν θείαν εὐμένειαν ἐπαγγέλλεται, κὰν τούτῳ τοὺς ἀναισθητοὺς φοβῶν. ιδ'.

"Τίς οἶδεν, εἰ ἐπιστρέψει, καὶ μετανοήσει, καὶ ὑπολείπεται

ὀπίσω αὐτοῦ εὐλογίαν, θυσίαν, καὶ σπονδὴν Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν;" Εἰκὸς, φησὶν, ὅτι τὰς ἀπειλὰς καταλιπὼν ἀτελεῖς, τὴν συνήθη τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν ἀφθονίαν δωρήσεται, ὥστε καὶ τὴν συνήθη λατρείαν τῷ θυσιαστηρίῳ προσφέρειν. Εὐλο γίαν γὰρ τὴν τῶν ἀγαθῶν ἐκάλεσε χορηγίαν. Μετ' αὐτῆς τοίνυν, φησὶ, τῆς ἐλπίδος, ἰε΄. "Σαλπύσατε σάλπιγγι ἐν Σιών." ἐν νηστεία καὶ Θεοῦ θεραπείᾳ πάντα συναθροίζοντες τὸν λαὸν, ὥστε πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν ἐκθύμως τῇ μεταμελείᾳ προσέχειν. Ἠγείσθωσαν δὲ οἱ τὸν πλείονα βεβιωκό τε χρόνον· παρέστω δὲ καὶ πᾶσα ἡλικία, μηδὲ τῶν ὑπομαζίων ὑπολειπομένων βρεφῶν. Καὶ οἱ ἄρτι δὲ δεξάμενοι τὸν τοῦ γάμου ζυγόν, τὰς γαμηλίους εὐχάσι καταλιπόντες, μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ τὸ τῆς μετανοίας προχείτως δάκρυον. Ὁ δὲ τῶν ἱερέων σύλλογος παρὰ τὰς τοῦ ναοῦ πύλας, καὶ τὸ πρὸ τοῦ τῶν θυσιαστήριον, ὀλοφυρόμενος καὶ ποτνιώμενος, τὸν τῶν ὄλων ἐξιλεούσθω Θεὸν, βοῶν· ἰζ΄. "Φεῖσαι, Κύριε, τοῦ λαοῦ σου, καὶ μὴ δῶς τὴν κληρονομίαν σου εἰς ὄνειδος, τοῦ κατάρξει αὐτῶν ἔθνη, ὅπως μὴ εἴπωσιν ἐν τοῖς ἔθνεσι· Ποῦ ἔστιν ὁ Θεὸς αὐτῶν;" Ἐνταῦθα μὲν οὖν σαφῶς ἐδίδαξεν, ὅτι περὶ τοῦ Σενναχηρείμ ἡ ἰκετεία προσήγετο, δι' ὃν καὶ Ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς τὸν μέγαν προφήτην Ἡσαΐαν ἐλιπάρησε τὴν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ πρεσβείαν προσενεγκεῖν τῷ Θεῷ. Τὰ δὲ ἐπαγόμενα διδάσκει, ὡς καὶ οἱ ἐκ γῆς καρποὶ ταῖς θεηλάτοις 81.1649 πληγαῖς ἐλωβήθησαν. Δεξάμενος γὰρ τὴν μεταμέλειαν ὁ Δεσπότης, ὑπισχνεῖται αὐτοῖς δώσειν καὶ τὸν σῖτον, καὶ τὸν οἶνον, καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ δώσειν μετὰ φιλοτιμίας ὅτι πλείστης. Προσέθηκε γὰρ, ὅτι "Ἐμ πλησθήσεσθε αὐτῶν." Τουτέστιν, εἰς κόρον αὐτῶν ἀπολαύσετε. "Καὶ οὐ δώσω ὑμᾶς οὐκέτι εἰς ὄνειδι σμὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν." Κατάλληλος τῇ αἰτήσει ἡ δόσις· ἐπειδὴ γὰρ ἰκετεύοντες ἔλεγον· "Μὴ δῶς τὴν κληρονομίαν σου εἰς ὄνειδος, καὶ μὴ εἴπωσιν ἐν τοῖς ἔθνεσι· Ποῦ ἔστιν ὁ Θεὸς αὐτῶν;" ἀρμόττουσαν ταῖς ἰκετεῖαις τὴν ἀπόκρισιν ἐποιήσατο, ὅτι οὐκ ἔασω ὑμᾶς ἐπιχάρτους τοῖς ὁμόροις γενέσθαι, ἀλλὰ τῆς παρ' ἐμοῦ μεταδώσω προνοίας, ὥστε γνῶναι κάκεινους διὰ τῶν εἰς ὑμᾶς γιγνομένων, τοῦ Θεοῦ ὑμῶν τὴν ἰσχύν. κ΄. "Καὶ τὸν ἀπὸ βορρᾶ δὲ ἐκδιώξω ἀφ' ὑμῶν, καὶ ἐξοίσω αὐτὸν εἰς γῆν ἄνυδρον, καὶ ἀφανιῶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ τὰ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην, καὶ ἀναβήσεται ἡ σαπρία αὐτοῦ, καὶ ἀναβήσεται ὁ βρῶμος αὐτοῦ, ὅτι ἐμεγάλυνε τὰ ἔργα αὐτοῦ." Τὸν ἀπὸ βορρᾶ τὸν Ἀσσύριον λέγει, ὃν πάλαι μὲν ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξήλασε, τοὺς πλείστους αὐτῶν δι' ἀγγέλου κατακοντίσας, μετὰ δὲ ταῦτα Βαβυλωνίων πεποίηκε παρανάλωμα, Βαβυλωνίους δὲ πάλιν τοῖς Πέρσαις παρέδωκε. Θαλάσσης τοίνυν τὰς στρατιάς καλεῖ πρώτην μὲν τὴν Βαβυλωνίων, ὑφ' ἧν τὰ ἐν Νινευῖ κατελύθη βασιλεία· ἐσχάτην δὲ τὴν Περσῶν. Οὗτοι γὰρ ἡγουμένου τοῦ Κύρου, καὶ εἶλον τὴν Βαβυλῶνα, καὶ τοὺς πλείστους ἀνείλον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐξηνδραπόδισαν. Σαπρίαν δὲ καὶ βρῶμον τὴν μετὰ τὸν θάνατον δυσωδίαν ἐκάλεσαν· ἀτάφων γὰρ, ὡς ἐν πολέμῳ, τῶν σωμάτων ριφέντων, καὶ ταῦτα παρηκοιούθησαν. Τοιγάρτοι τούτων, φησὶ, παρ' ἐμοῦ γίγνομένων, κβ΄. "Θάρσει, γῆ, χαῖρε, καὶ εὐφραίνου, ὅτι ἐμεγάλυνε Κύριος τοῦ ποιῆσαι." Καὶ ἵνα μὴ πάντα καταλέγων πέρα τοῦ μετρίου μηκύνω, καὶ τοῖς κτήνεσιν ὁμοίως παρακελεύεται θάρρειν, ὡς ὄμβρων συνήθως ἐσομένων, καὶ τῆς πόας φανησομένης, καὶ νομῆς ἐσομένης εἰς κόρον, καὶ ἀμπέλων, καὶ συκῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀκροδρύων τοῖς παντοδαποῖς βριθόντων καρποῖς. Δῆλον δὲ ὅτι τῇ γῇ καὶ τοῖς κτήνεσιν οὐχ ὡς λογικοῖς διαλέγεται, ἀλλὰ πάντοθεν τοῖς ἀθυμοῦσι ψυχαγωγίαν προσφέρει. Διὸ καταλιπὼν εὐθύς τὴν ἀψυχον γῆν, καὶ τῶν ἀλόγων τὰ γένη, ἐπὶ τὴν φύσιν μετέβη τὴν λογικὴν. κγ΄. "Καὶ τὰ τέκνα Σιών, χαίρετε, καὶ εὐφραίνεσθε ἐπὶ Κυρίῳ τῷ Θεῷ ὑμῶν." Τὰς γὰρ ἀναγκαίας ὑμῖν χορηγήσει χρείας, καὶ παρέξει τὸν ὑετὸν εἰς καιρὸν, τὸν τε πρῶϊμον καὶ τὸν ὄψιμον, καθάπερ καὶ πρόσθεν ἀπελαύετε. Τοσαύτη δὲ ἔσται φορὰ τῶν ὠραίων, ὡς καὶ τὰς ἀλώας ὑπὸ τῶν ἀσταχῶν στενοχωρεῖσθαι, καὶ τοῦ

οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου τὰς ληνοὺς 81.1652 ὑπερβλύζειν. Καὶ διδάσκων σαφῶς, ὡς οὐ μόνον πο λεμικὴν ὑπέμειναν ἔφοδον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀκρίδος, καὶ τῶν ἄλλων λίαν ἔμαστιγώθησαν, εὐθὺς ἐπήγαγε· κέ'. "Καὶ ἀνταποδώσω ὑμῖν ἀντὶ τῶν ἐτῶν, ὧν κατέφαγεν ἡ ἀκρίς, καὶ ὁ βροῦχος, καὶ ἡ ἐρυσίβη, καὶ ἡ κάμπη, ἡ δύναμις μου ἡ μεγάλη, ἣν ἔξαπ ἔστειλα εἰς ὑμᾶς." Δύναμιν δὲ αὐτοῦ μεγάλην τὴν κάμπην ἐκάλεσεν, οὐκ ἐπειδὴ ταύτην ἔχει δύναμιν μεγάλην "ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν, ὁ ἀπτόμενος τῶν ὀρέων, καὶ καπνίζονται, ὁ ἐπιτιμῶν τῇ θαλάσῃ, καὶ ξηραίνων αὐτὴν," καὶ μυρία τούτων μείζονα δυνάμενος δρᾶν· ἀλλ' ἐπειδὴ μείζων ἢ ἐκ ταύτης αὐτοῖς ἐγένετο βλάβη, μεγάλην αὐτὴν προσηγόρευσε δύναμιν. κ'. "Καὶ φάγεσθε ἐσθίοντες, καὶ ἐμπλησθήσεσθε, καὶ αἰνέσετε τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν, ὃς ἐποίησε μεθ' ὑμῶν θαυμάσια." Τοῦτο γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὸ κεφάλαιον, οὐ τὸ εἰς κόρον ἀπολαῦσαι τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ τὸ ὑμῆσαι τὸν δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν. Τοῖς δὲ οὕτως εὐγνωμόνως διακειμένοις, καὶ τῶν θείων εὐεργεσιῶν μεμνημένοις, ὑπισχνεῖται "τὸ μὴ καταισχυνθῆναι τὸν λαὸν αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα." Εἰ δὲ ἐν αἰσχύνη νῦν εἰσιν Ἰουδαῖοι, οὐχ ὁ ἀψευδὴς Θεὸς τὰς ὑποσχέσεις ἐψεύσατο· ἀλλ' αὐτοῖς σφᾶς αὐτοὺς ἀπέφηναν ἀναξίους τῶν ὑποσχέσεων, ἀχάριστοι περὶ τὸν εὐεργέτην γεγεννημένοι, καὶ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβούλ ἀποκαλέσαντες, καὶ τὸν κληρονόμον ἀποκτείναντες, καὶ μὴ μόνον τοὺς καρποὺς εἰς καιρὸν οὐκ ἀποδεδωκότες, ἀλλὰ καὶ τὴν κληρονομίαν ἀρπάσαι πειρασθέντες. κζ'. "Καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ Ἰσραὴλ ἐγὼ εἰμι, καὶ ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἕτι πλὴν ἐμοῦ." Δι' αὐτῆς γὰρ τῆς πείρας μαθήσεσθε, ὅπως ὑμῶν κηδόμενος συνοικεῖν ὑμῖν ἀνέχομαι, ὁ τὸν οὐρανὸν ἔχων θρόνον, τὴν δὲ γῆν ὑποπόδιον· εἴσεσθε δὲ καὶ τῶν ὑμετέρων εἰδώλων τὴν ἀσθένειαν, καὶ ὅτι ἐγὼ μόνος ὑπάρχω Θεὸς, καὶ παιδεύειν τοὺς πλημμελοῦντας, καὶ ἐλεεῖν τοὺς μεταμελουμένους δυνάμενος. Τούτοις δὲ τοῖς λογισμοῖς ἐπιμένοντες, ἐν ἀδείᾳ πάσῃ βιώσεσθε, οὐκέτι τὰ τῶν ἐθνῶν ὀνειδὴ δεχόμενοι. Οὕτω τὰ κατὰ τὴν ἐπάνοδον προαγορεύσας, καὶ τὴν τῆς δουλείας ἀπαλλαγὴν, καὶ τὴν θεόδοτον ἐλευθερίαν, καὶ τὴν εὐετηρίαν, καὶ τῶν καρπῶν τὴν ἀφθονίαν, καὶ τὴν τῆς πλάνης ἀπαλλαγὴν, καὶ τῆς θεογνωσίας προειπὼν τὰς ἀκτίνας, μηνύει καὶ τὰς παντοδαπὰς τοῦ Θεοῦ Πνεύματος δωρεὰς, ἃς μετὰ τὴν τοῦ Μονογενοῦς ἐνανθρώπησιν, καὶ τὸ σωτήριον πάθος, καὶ τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάβασιν, τοῖς ἱεροῖς ἐχορήγησεν ἀποστόλοις ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, καὶ δι' ἐκείνων ἅπασιν τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην πεπιστευκόσι. κη', κθ'. "Καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα." Τουτέστι, μετὰ τὴν ἐπάνοδον καὶ τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν. "Καὶ 81.1653 ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνυπνιασθήσονται, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὀράσεις ὄψονται. Καί γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου, καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου." Τοῦτο δὲ ἀναφανδὸν μὲν καὶ διαρρήδην κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς τὸ πέρασ ἐδέξατο, ὅτε ἐλάλουν ἑτέραις γλώσσαις οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι· καὶ μετὰ ταῦτα δὲ δι' ἐκείνων ἡ χάρις διενεμήθη τοῖς πιστεύουσιν ἅπασιν· ἐξ ὧν ἦσαν καὶ οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ προφητῆται, καὶ Ἄγαβος ὁ τὴν ζώνην τοῦ Παύλου λαβὼν, καὶ οἱ ἐν Κορίνθῳ, πρὸς οὓς ὁ Παῦλος γράφει· "Ἐὰν δὲ πάντες προφητεύητε, εἰσέλθη δέ τις ἄπιστος, ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, καὶ οὕτω πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει τῷ Θεῷ, λέγων ὅτι ὄντως ὁ Θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστίν." Καὶ αἱ τέτταρες δὲ τοῦ Φιλίππου θυγατέρες τὸ τῆς προφητείας ἐδέξαντο χάρισμα. Περὶ γὰρ τοῦ θεσπεσίου Παύλου τί δεῖ καὶ λέγειν, ὃς ἐν Μιλήτῳ μὲν τοῖς Ἐφεσίων ἔλεγε πρεσβυτέροις· "Οἶδα γὰρ, ὅτι μετὰ τὴν ἄφιξίν μου εἰσελεύσονται λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου, καὶ ἐξ ὑμῶν δὲ αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα;" Τιμοθέῳ δὲ

γράφων βοᾷ, ὅτι "Ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί· ἔσονται γὰρ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι," καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ πάλιν· "Τὸ δὲ Πνεῦμα ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις," καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀλλὰ γὰρ περιττὸν ποιῶ, δεικνύναι τῆς προφητείας πειρώμενος τὴν ἀλήθειαν. Ἄχρισ γὰρ καὶ ἡμῶν τοῦτο διεφυλάχθη τὸ δῶρον, καὶ εἰσὶν ἐν τοῖς ἀγίοις ἄνδρες καθαρὸν τῆς διανοίας τὸ ὀπτικὸν ἔχοντες, οἱ πολλὰ τῶν μελλόντων καὶ προγινώσκουσι, καὶ προλέγουσιν. Οὕτως εἰρηκῶς τὰ μετὰ τὴν πρώτην τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφάνειαν χορηγηθέντα ὑπὸ τοῦ θείου Πνεύματος δῶρα, προλέγει καὶ τὰ πρὸ τῆς δευτέρας ἐπιφανείας ἐσόμενα. λ', λα'. "Καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, αἶμα, καὶ πῦρ, καὶ ἀτμίδα καπνοῦ. Ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα, πρὶν ἢ ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου, τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ." Ταῦτα καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις προηγόρευσε· "Ἔσται γὰρ, φησὶ, σημεῖα ἐν οὐρανῷ, καὶ ἡλίω, καὶ σελήνῃ, καὶ ἄστροις." Ἡμέραν δὲ μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ τὴν δευτέραν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφάνειαν ὀνομάζει. Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ τὴν προτέραν ἐτέχθη μὲν ὑπὸ πενιχρᾶς γυναικὸς ἐν σπηλαίῳ, τεχθεὶς δὲ ἐπὶ φάτνης ἐτέθη, καὶ ἕως ἡρξάτο τῶν θαυμάτων, ἄδηλος ἦν τοῖς πολὺν 81.1656 τοῖς ἐρχόμενος δὲ ἐπὶ τῶν νεφελῶν ὀφθήσεται, τῶν μυρίων μυριάδων ἐκείνων ἡγουμένων, καὶ τῶν χιλίων χιλιάδων ὕμνουσῶν, καὶ αὐτῷ κάμπει πᾶν γόνυ ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, εἰκότως τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπιφανῆ προσαγορεύει. λβ'. "Καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου, σωθήσεται." Ἀλλὰ γὰρ καιρὸς εἰπεῖν τὴν ἀποστολικὴν ἐκείνην φωνήν· "Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ πιστεύουσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσι χωρὶς κηρύσσοντος;" Οὗ χάριν εἰκότως ἐπήγαγεν· "Ὅτι ἐν τῷ ὄρει Σιών, καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἔσται ἀνασωζόμενος, καθότι εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ εὐαγγελιζόμενοι, οὓς Κύριος προσέκληκε." Σαφῶς γὰρ ἐνταῦθα τοὺς ἱερούς ἡμῖν ἀποστόλους ἐδήλωσεν, οἱ προσετάχθησαν εὐαγγελίζεσθαι, καὶ λέγειν· "Ἠγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν." Ἐν τῷ ὄρει δὲ Σιών, καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀνασωζόμενον λέγει, σημαίνων, ὡς πᾶς ὁ πιστεύων εἰς τὸν ἐκεῖ σταυρωθέντα καὶ τὰ ὑπὲρ ἡμῶν ἀναδεξάμενον πάθη, σωτηρίας τεύξεται. Μετὰ τὴν πρόρρησιν τῶν πνευματικῶν δωρεῶν, εἰς ἕτεραν ὑπόθεσιν τὴν προφητείαν μετήνεγκε, καὶ προλέγει περὶ τοῦ Γῶγ καὶ τοῦ Μαγῶγ, περὶ ὧν καὶ ὁ θεὸς Ἰεζεκιὴλ προεθέσπισε, καὶ προλέγει, ὡς παμπληθεῖ χρησάμενοι στρατιᾶ, μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐπιστρατεύσουσι τῇ Ἱερουσαλὴμ, τῶν περιοίκων ἐθνῶν, ὡς εἰκὸς, αὐτοὺς προτρέποντων εἰς τοῦτο. Ἐπειδὴ γὰρ περιφανεῖς λίαν καὶ περίβλεπτοι μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐγεγόνεισαν, τοῦ τηνικάδε τῆς οἰκουμένης κρατοῦντος (Κύρος δὲ ἦν ὁ πρῶτος Περσῶν βασιλεύσας), μετὰ δῶρων αὐτοὺς καὶ τιμῆς ἀπάσης προπέμψαντος, καὶ τὸν θεῖον νεῶν οἰκοδομηθῆναι παρεγγυήσαντος, φθόνῳ βαλλόμενοι πλήθη μυρία πανταχόθεν συνήθροισαν, αὐτανδρον λαβεῖν τὴν πόλιν ἐλπίσαντες. Ἄλλ' ἐψεύσθησαν τῆς ἐλπίδος· πανωλεθρίαν γὰρ παρ' αὐτὴν τὴν πόλιν ὑπέμειναν, τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ὑπερμαχήσαντος, καὶ ὑπ' ἀλλήλων αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι παρασκευάσαντος. Ταῦτα ὁ Δεσπότης διὰ τοῦ θείου Ἰωὴλ προαγορεύων, φησὶν·

ΚΕΦΑΛ. Γ'. α'. "Ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ." Δεικνὺς ποιῶ καιρῷ, ἐπ' ἤγαγεν· "Ὅταν ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν Ἰούδα καὶ Ἱερουσαλὴμ." Οὐ γὰρ ἐν τῷ τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων καιρῷ, ἀλλ' εὐθύς μετὰ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, β'. "Συνάξω, φησὶ, πάντα τὰ ἔθνη." Ἀντὶ τοῦ, συναχθῆναι συγχωρήσω, καὶ τὴν πρώτην αὐτῶν ὀρμὴν οὐ κωλύσω· τοῦτο γὰρ λέγει συνάξω· οὐ γὰρ ἄκοντας ἤγεν, ἀλλὰ βουλομένους ἔλθειν οὐκ ἐκώλυσεν, "Καὶ κατάξω αὐτὰ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσα 81.1657 φάτ, καὶ διακριθήσομαι πρὸς αὐτοὺς

ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ μου, καὶ τῆς κληρονομίας μου Ἰσραὴλ· οἱ διεσπάρησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὴν γῆν μου κατα διεΐλαντο. (γ΄.) Καὶ ἐπὶ τὸν λαόν μου ἔβαλον κλήρους, καὶ ἔδωκαν τὰ παιδάρια πόρναις, καὶ τὰ κοράσια ἐπώλουν ἀντὶ οἴνου, καὶ ἔπινον." Ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς τῶν ὁμόρων ἡγουμένων ἠκολούθουν οἱ ἄλλοι· αὐτοὶ γὰρ, κατὰ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας καιρὸν, καὶ τὴν γῆν καταδιείλαντο, ὡς μηδενὸς ἔτι ὄντος, μήτε τοῦ δεσπόζοντος, μήτε τοῦ γεωργοῦντος, καὶ τὸν κλῆρον δὲ ἔβαλον, τὰς διαιρέσεις ποιοῦμενοι· καὶ τοὺς διαφυγόντας ἀπεδίδοντο, εἰς ἀσωτίαν καὶ τρυφήν τὴν ὑπὲρ αὐτῶν καταβαλλομένην καταδαπα νῶντες τιμὴν. Τὸ δὲ, "Διακριθήσομαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ μου," τέθεικε, διδάσκων, ὡς ἀπαιτήσῃ αὐτοὺς ποινὴν τῆς εἰς τὸν λαὸν τολμηθείσης παρανομίας. Ἐντεῦθεν ἐγκαλεῖ τῇ Τύρῳ καὶ τῇ Γαλιλαίᾳ τῶν ἀλλοφύλων (χώρα δὲ αὕτη τῆς Τύρου), ὅτι καὶ αὕτη τῶν ταῦτα δρασάντων ἐγένετο, μνησικακία κατὰ τοῦ λαοῦ χρησαμένη. Οἰκειούμενος δὲ τὰ εἰς τὸν λαὸν τολμηθέντα, ἔφη· "Μὴ ἀνταπόδομα ὑμεῖς ἀνταποδίδοτέ μοι, ἢ μνησικακεῖτε ὑμεῖς ἐπ' ἐμοί;" Ὡσπερ γὰρ τῶν ἀποστόλων διωκομένων ὑπὸ τοῦ Σαύλου, ἄνωθεν ἔλεγε· "Σαοῦλ, Σαοῦλ, τί με διώκεις;" οἰκεία πάθη καλῶν τὰ κατ' ἐκείνων τολμῶ μενα· οὕτως ἐνταῦθα, πρὸς τὴν Τύρον διαλεγόμενος, τὸ πρόσωπον ἀνείληφε τοῦ λαοῦ, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήνεγκε τὰ κατ' ἐκείνου γινόμενα. Ἀπειλεῖ δὲ αὐ τοῖς τὴν ταχίστην ἀπόδοσιν, τῆς εἰς τὸν λαὸν παρανομίας τὴν δικαίαν ἀντίδοσιν. Εἶτα λέγει καὶ τῆς ἀδικίας τὰ εἶδη. Λαβόντες γὰρ, φησὶ, τὸ ἀργύριον, καὶ τὸ χρυσίον μου, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀνακειμένα μοι, εἰς τοὺς τῶν εἰδώλων ὑμῶν εἰσηνέγκατε ναοὺς· τοὺς δὲ διαφυγόντας τῶν Βαβυλωνίων τὴν ἔφοδον Ἰουδαίους τοῖς υἱοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀπέδοσθε, ἕνα σκοπὸν ἔχοντες, ὥστε πόρρω αὐτοὺς τῆς ὑπ' ἐμοῦ δοθείσης αὐτοῖς καταστῆσαι γῆς. Ἄλλ' ἐγὼ πάντοθεν αὐτοὺς συναθροίσας, αὐθις αὐτοὺς ἀνακτήσασθαι τὴν οἰκίαν παρασκευάσω δύναμιν, ὥστε ὑμᾶς ἐνδὶ κως ἀμύνασθαι, καὶ καταλῦσαι τὴν ὑμετέραν ὄφρυν, καὶ ἐξανδραποδίσαι, καὶ εἰς τὰς τῆς οἰκουμένης ἐσχατίας ἀναγκάσαι δουλεύειν. Ἀπὸ τῆς Τύρου πάλιν εἰς τὰ Σκυθικὰ τὴν προφητείαν μετήνεγκε, καὶ κελεύει κηρῦσαι τοῖς ἔθνεσι, καὶ διεγεῖραι τοὺς μαχητὰς, καὶ ἀφορίσαι εἰς πόλεμον· τοῦτο γὰρ ἐκάλεσεν ἀγίασαι. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἅγιος τῶν ἐναγῶν ἑαυτὸν ἀφορίζει πραγμάτων, πᾶν τὸ εἶς τι ἀφοριζόμενον ἀγίασαι καλεῖ· οὕτως καὶ ἄνω, Ἀγιάσατε, ἔφη, νηστεΐαν, τουτέστιν, Ἀφορίσατε. Καὶ ὁ Ἡσαΐας περὶ τῶν Βαβυλωνίων· "Ἡγιασμένοι εἰσὶ, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς" ἀντὶ τοῦ, εἰς τοῦτο ἀφωρισμένοι. Εἶτα κελεύει τὰ γεωργικὰ ὄργανα εἰς πολεμικὰ μετασκευάσαι, καὶ τὸν ἀσθενῶς διακειμένον, ὡς 81.1660 ῥωμαλέον εἰς τὴν παράταξιν εὐτρεπίσασθαι, καὶ τὸν πραότητι συζῶντα, μεταβληθέντα προθύμως ἀνδρῶν ἀγαθίζεσθαι· πάντα δὲ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφὰτ συναθροίζεσθαι. β΄. "Ὅτι ἐκεῖ, φησὶ, καθίσω, διακρίναι πάντα τὰ ἔθνη κυκλόθεν." Τουτέστι, τὰ κύκλω τῆς Ἱερουσαλὴμ οἰκοῦντα, Ἰδουμαίους, Ἀμμανίτας, Μωαβίτας, Ἀμαληκίτας, Ἀλλοφύλους, Τυρίους, Σιδωνίους· οὗτοι γὰρ τὰ Σκυθικὰ κατὰ τῶν Ἱεροσολύμων ἔθνη συνήθροισαν. Εἶτα τροπικῶς τούτων τὴν ἀναίρεσιν κωμῶδων, τρυγητὸν μὲν καλεῖ τὴν σφαγὴν, δρέπανα δὲ τὰ δόρατα, καὶ τὰ ξίφη, δι' ὧν ἀνηρέθησαν ληνὸν δὲ καὶ ὑπολήνιον, τὴν φάραγγα τῶν αἱμάτων τῶν ἐκείνων πεπληρωμένην. Καὶ τὴν αἰτίαν τῆς τιμωρίας· "Ὅτι ἐπληθύνθη, φησὶ, τὰ κακὰ αὐτῶν." Εἶτα τὸν ἐν ταῖς σφαγαῖς θόρυβον. ιδ΄. "Ἦχοι ἐξήχησαν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δίκης· ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα τοῦ Κυρίου ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δίκης." Κοιλάδα δὲ δίκης τὴν Ἰωσαφὰτ ὠνόμασε φάραγγα, ὡς τὸ κριτήριον καὶ τὴν κατ' αὐτῶν δεξιά μὲν ψῆφον. Λέγει δὲ καὶ τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας, τοῦ φωτὸς στερηθῆναι. Καὶ εἰκὸς μὲν τῶν ὄντων ταῦτα γενέσθαι, τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων πᾶσαν κατ' αὐτῶν τὴν κτίσιν κινήσαντος. Ἔστι δὲ ὅμως καὶ ἑτέρως νοῆσαι. Τοῖς γὰρ ἔξω τῆς ζωῆς γενομένοις, καὶ θανάτῳ παραδοθεῖσιν, οὔτε ἥλιος, οὔτε σελήνη, οὔτε τις ἀστὴρ ὢν, τοῦ φωτὸς καταπέμπει τὴν αἴγλην. Καὶ μέντοι καὶ ὑπὸ

τῶν ἀδοκίτων κατεχόμενοι κακῶν, ἐν σκότῳ διηγῶν, νύκτα τὴν ἡμέραν νομίζοντες. ι´. "Ὁ δὲ Κύριος ἐκ Σιών ἀνακράζεται, καὶ ἐξ Ἱερουσαλήμ δώσει φωνὴν αὐτοῦ· καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ· ὁ δὲ Κύριος φείσεται τοῦ λαοῦ αὐτοῦ." Δηλοῖ δὲ διὰ τούτων, ὡς κάκεινα τῶ ὄντι γεγένηται· φωνὴν γὰρ καλεῖ τὴν βροντὴν· οὕτως γὰρ αὐτὴν προσαγορευομένην καὶ ἐν ταῖς Βασιλείαις εὐρίσκομεν. "Ἐποίησε γὰρ, φησὶ, Κύριος φωνὰς καὶ ὑέτόν." Διδάσκει τοίνυν, ὡς καὶ βρονταῖς αὐτοὺς κατακτυπήσει, καὶ σεισμοῖς κατακλονήσει, καὶ θεηλάτοις πληγαῖς ἄρδην καταναλώσει. Ταῦτα δὲ δράσει τῶν ὄλων ὁ Κύριος, οἴκτω περὶ τὸν οἰκεῖον κεχρημένος λαὸν, ἵνα ταύτης ἀπολαύσας τῆς προ νοίας, γνῶ, φησὶν, ἰζ´. "Ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς κατασκηνῶν ἐν ὄρει ἁγίῳ μου." Τούτων δὴ γενομένων, περίβλεπτος ἔσται Ἱερουσαλήμ, ἅτε δὴ τῆς ἐμῆς ἀπολαύσας κηδεμονίας· καὶ δέος καθέξει τοὺς ἄλλοφύλους ἅπαντας, ὥστε μηδὲ ὀδίτην τοιοῦτον δι' αὐτῆς παρ' οὐδεῖν, τὰ εἰς ἐκείνους γεγενημένα δειμαίνοντα. Τοῦτο γὰρ παρεδήλωσεν, εἰρηκῶς· "Καὶ ἄλλογε νῆς οὐ διελεύσεται δι' αὐτῆς οὐκέτι." Ἀλλὰ τὰς θείας προρρήσεις οὐκ ἔᾶ προβαίνειν εἰς πέρας ὑπ' αὐτῶν τὰ παρανόμως γιγνόμενα. Καὶ γὰρ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς νομοθετῶν, καὶ τὰ ἀγαθὰ ὑπισχνούμενος, 81.1661 μετὰ διορισμοῦ ποιεῖται τοὺς λόγους· "Ἐὰν φυλάξῃ τὰς ἐντολάς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, καὶ ἔαν πορεύσῃ ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ ἔαν θέλητε, καὶ εἰσακούσῃ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε· ἔαν δὲ μὴ θέλητε, μηδὲ εἰσακούσῃ μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατ' ἐδέται." Ὡστε κἂν μὴ πανταχοῦ τοιαῦτα εὐρίσκω μεν, οὕτω νοῶμεν καὶ τὰ ἀορίστως λεγόμενα. ιη´. "Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἀποσταλάξει τὰ ὄρη γλυκασμὸν, καὶ οἱ βουνοὶ ῥυήσονται γάλα." Τοὺς δὲ καρποὺς τῆς γῆς διὰ τούτων παραδηλοῖ, καὶ τῶν κτηνῶν τὴν εὐπάθειαν· τῶν γὰρ θρεμμάτων καὶ τὸ γάλα καρπός. "Καὶ πᾶσαι αἱ ἀφῆσεις Ἰούδα ῥυήσονται ὕδατα, καὶ πηγὴ ἐξ οἴκου Κυρίου πορεύσεται, καὶ ποτιεῖ τὸν χειμάρρουν τῶν σχοίνων." Ἀφῆσεις μὲν οὖν ὑδάτων τὰς πηγὰς ὀνομάζει, πηγὴν δὲ ἐξ οἴκου Κυρίου ἐκπορευομένην, τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάριν, περὶ ἧς καὶ ἄνω προηγόρευσεν, ἥτις οὐ μόνον Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔθνη πάντα πεπότικε. Χειμάρρουν γὰρ σχοίνων τὰ ἔθνη προσαγορεύει, πάλαι μὲν τῇ πλάνῃ παρασύραντα τοὺς πελάσαντας, μετὰ δὲ τὴν εἰς τὸν Κύριον πίστιν τὰ διειδῆ τῆς ἁγίας πηγῆς ὕδατα δεξάμενα, καὶ τῶν σχοινίων τῆς ἀμαρτίας ἀπαλλαγέντα, περὶ ὧν Ἡσαΐας βοᾷ· "Οὐαὶ, οἱ ἐπισπώμενοι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν ὡς σχοινίῳ μακρῶ!" Τούτων δὲ γινομένων, ιθ´. "Αἴγυπτος εἰς ἀφανισμόν ἔσται." Τουτέστιν, ἢ περὶ τὰ εἰδῶλα μανία σβεσθήσεται· ἢ γὰρ Αἴγυπτος ἀρχηγὸς τῆς ἀσεβείας. "Ἡ δὲ Ἰδουμαία, φησὶν, εἰς πεδῖον ἀφανισμοῦ." Καὶ τὸ γῆϊνον δὲ, φησὶ, καταλυθήσεται φρόνημα. Ἐδῶμ γὰρ ὁ ἔρυθρος καὶ γῆϊνος ἐρμηνεύεται. Καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν δὲ δυνατὸν τὰ εἰρημένα νοῆσαι· Αἴγυπτον μὲν ἀφανιζομένην τῇ στερήσει τῆς βασιλείας· Καμβύσης γὰρ αὐτὴν ὁ Κύριος παῖς καταλύει· καὶ ἡ Ἰδουμαία δὲ τὴν ἐρημίαν ὑπέμεινεν, ὡς καὶ αὐτὰ μαρτυρεῖ τὰ πράγματα. Ταῦτα δὲ, φησὶ, πείσονται δίκαις τίνοντες ὑπὲρ ὧν τὸν Ἰούδαν ἠδίκησαν. Δίκαιον γὰρ τὸ αἷμα τὸ ἀθῶν ἐκάλεσεν, ἀντὶ τοῦ, ἄνευ τινὸς αἰτίας εὐλόγου τὰς κατ' αὐτῶν τετολμῆ κασισφαγὰς. κ´, κα´. "Ἡ δὲ Ἰουδαία εἰς τὸν αἰῶνα κατοικηθήσεται, καὶ Ἱερουσαλήμ εἰς γενεὰς γενεῶν. Καὶ ἐκζητήσω τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ ἀθώσω, καὶ Κύριος κατασκηνώσει ἐν Σιών." Δίκαιος γὰρ ὧν, φησὶν, οὐκ ἀνέξομαι καταλιπεῖν τοὺς ἠδικημένους ἀτημελήτους, ἀλλὰ τοὺς ἠδικηκότας κολάσω· τούτους δὲ τῆς ἐμῆς ἀξιῶσω προνοίας, ἐν τῇ Σιών τὴν ἑμαυτοῦ δεικνὺς ἐπιφάνειαν. Τὸ δὲ, "Εἰς τὸν αἰῶνα ἡ Ἰουδαία κατοικηθήσεται," νοήσωμεν κατὰ τὴν ἄνω ἡμῖν εἰρημένην διάνοιαν. Οὐδὲ γὰρ τοῖς ἀναξίοις τὰ ἀγαθὰ ὑποσχέσεις δίκαιον χορηγεῖν τὸν Θεόν, δίκαιον ὄντα, καὶ μυστατόμενον ἀδικίαν. Ἐαυτοῖς τοιγαροῦν Ἰουδαῖοι πρόξενοι γεγόνασι τῆς εἰς τὰ 81.1664 ἔθνη διασπορᾶς, κατὰ τοῦ εὐεργέτου λυττήσαντες· ἡμεῖς δὲ, οἱ ἀντ' ἐκείνων εἰς νύμφης τάξιν κληθέντες, τὸν ἀγαπήσαντα νυμφίον καὶ μεγίστων

δωρεῶν ἀξιώσαντα θερμῶς ἀγαπῶντες διατελέσωμεν, ἵνα μὴ τῶν αἰωνίων ἐκπέσωμεν ὑποσχέσεων, ὧν εἶη πάντας ἡμᾶς τυχεῖν χάριτι τοῦ σεσωκότος Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἢ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΑΜΩΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ πλάσας καταμόνας τὰς καρδίας ἡμῶν, καὶ συνιείς εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν, ἧ̅ φησιν ἡ θεία Γραφή, εἰδὼς τῆς τοῦ Ἰσραὴλ καρδίας τὸ σκληρὸν καὶ ἀντίτυπον, οὐ δι' ἐνὸς αὐτῷ μόνου διαλέγεται προφήτου, ἀλλὰ πολλοῖς καὶ θαυμασίοις ἀνδράσι χρώμενος ὑπουργοῖς, καὶ τὰς παραινέσεις προσ φέρει, καὶ τὰ ἐσόμμενα προθεσπίζει, τῇ τῶν πλειό νων συμφωνίᾳ δεικνὺς τὸ τῶν προρρήσεων ἀψευδές. Τούτων εἰς ἔστι καὶ ὁ θεσπέσιος Ἀμῶς· τοῖς γὰρ θαυμασίοις ἐκείνοις Ὡσηὲ καὶ Ἰωὴλ, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν ἐγένετο χρόνον, καὶ ταῦτα προεθέσπισε περὶ τε Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἐπανόδου, καὶ τῶν μετὰ τὴν ἐπάνοδον συμβησομέ νων. Ὀλίγα δὲ πρότερον κατὰ τῶν ὁμόρων ἔθνῶν προαγορεύσας, οὕτω τῆς περὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἤρξατο προφητείας. Μεγίστην δὲ καὶ διὰ ταυτησὶ τῆς προρρήσεως ὠφέλειαν Ἰουδαίους προσήνεγκεν· ἐδίδαξε γὰρ, ὡς οὐκ αὐτοὺς μόνους ἔλεεῖν καὶ παι δεύειν δύναται τῶν ὄλων ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἅτε δὴ ποιητῆς ἀπάντων ὧν καὶ δημιουργός. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὄσσην αὐτῶν ποιεῖται κη δεμονίαν δεδήλωκε, τοὺς ἀδικεῖν αὐτοὺς πειρωμένους κολάζων. Αὕτη μὲν οὖν τῆς ἐν χερσὶ προφητείας ἡ ὑπόθεσις· ἐκ δὲ τῆς κατὰ μέρος ἐρμηνείας, ἀκρι βέστερον τῶν θείων λογίων μαθησόμεθα τὴν διὰ νοίαν. 81.1665

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄. α΄. "Λόγοι Ἀμῶς, οἱ ἐγένοντο ἐν Καριαθιαρεῖμ ἐκ Θεκουε, οὓς εἶδεν ἐπὶ Ἱερουσαλήμ ἐν ἡμέραις Ὀζίου βασιλέως Ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις Ἱεροβοάμβασιλέως Ἰσραὴλ, πρὸ δύο ἐτῶν τοῦ σεισμοῦ." Ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ προφήτης, ὡς ἐκ Θεκουε ὀρμώ μενος ἐν τῇ Καριαθιαρεῖμ τῆς θείας ἀποκαλύψεως ἔτυχε, καὶ ὅτι προσετάχθη περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ τοὺς λόγους ποιεῖσθαι· διδάσκει δὲ καὶ τῆς προφητείας τὸν χρόνον· τούτου γὰρ χάριν καὶ τῶν βασιλέων τὴν μνήμην πεποιήται, Ὀζίου βασιλέως Ἰούδα, καὶ Ἱεροβοάμ βασιλέως Ἰσραὴλ. Δῆλος δὲ ἔστιν οὐ περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ μόνης, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν δέκα φυλῶν τὰς προρρήσεις ποιούμενος· οὐπερ εἶνεκα καὶ τοῦ Ἱεροβοάμ ἐμνημόνευσεν, ὃς ἐκείνων κατ' ἐκείνον ἐβασίλευσε τὸν καιρὸν. Ἐπειδὴ δὲ πολὺν ἐκάτερος αὐτῶν ἐβασίλευσε χρόνον (Ὀζίας μὲν γὰρ δύο καὶ πεντήκοντα ἡγεμόνευσεν ἔτη, Ἱερο βοάμ δὲ ἐν καὶ τεσσαράκοντα), εἰκότως τοῦ σεισμοῦ δεδήλωκε τὸν καιρὸν, καὶ ἔφη τοῦτον μετὰ δύο τῆς προφητείας ἐνιαυτοὺς γεγενῆσθαι, ἵνα διδάξῃ σαφῶς, ὀπηνίκα τοὺς θείους λόγους πρὸς τὸν λαὸν ἐποιήσατο. Τινὲς δὲ τοῖς χρόνοις οὐκ ἀκριβῶς προσεσηκότες, τοῦτον ὑπέλαβον γεγενῆσθαι τὸν σεισμόν, ἡνίκα Ἡσαΐας ὁ μέγας, μετὰ τὴν Ὀζίου τελευτὴν, εἶδε τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπ ηρμένου, ὅτε τὸ ὑπέρθυρον ἀπὸ τῆς τῶν Σεραφίμ ἐπήρθη φωνῆς· ἐγὼ δὲ, τοὺς χρόνους ἐρευνήσας, ἠῦρον τοῦτο ψευδές. Εἰ γὰρ μετὰ τὴν Ὀζίου τελευτὴν ὁ σεισμός ἐγένετο, πρὸ δύο δὲ ἐτῶν τῆς προφητείας ἐποιήσατο τὴν ἀρχὴν ὁ μακάριος Ἀμῶς, τὸ πεντηκοστὸν ἦν ἔτος τῆς Ὀζίου βασιλείας· πεντήκοντα γὰρ καὶ δύο βεβασίλευκεν ἔτη. Ἄλλ' ὁ Ἱεροβοάμ κατὰ τοῦτον οὐ περιῆν τὸν καιρὸν· ἐν γὰρ τῷ ἐβδόμῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει τῆς τούτου βασιλείας, Ὀζίας τὴν τῆς βασιλείας χειροτονίαν ἐδέξατο. Δῆλον τοίνυν ἀπὸ τῶν χρόνων, ὡς

κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Ὁζίου βασιλείας αἱ τοῦ θεσπεσίου Ἀμῶς προρρήσεις ἐγένοντο, ἐπειδὴ τοῦ Ἱεροβοὰμ ἔτι περιόντος καὶ βασιλεύοντος ἔφη δέξασθαι τῆς προφητείας τὸ χάρισμα. Οὕτως ὑποδείξας τὸν τῆς προφητείας καιρὸν, διδάσκει καὶ ποίοις προοιμίαις ἐχρήσατο. β'. "Καὶ εἶπε· Κύριος ἐκ Σιών ἐφθέγγατο, καὶ ἐξ Ἱερουσαλήμ ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπένθησαν αἱ νομαὶ τῶν ποιμένων, καὶ ἐξηράνθη ἡ κορυφὴ τοῦ Καρμήλου." Ἐπειδὴ γὰρ μέλλει τοῖς πλησιοχώροις ἔθνεσιν ἀλγεῖν ἀπροαγορεύειν, ἀναγκαίως διδάσκει, πόθεν αἱ κατὰ τούτων ἐκφέρονται ψῆφοι· ἀπὸ γὰρ τῆς Ἱερουσαλήμ, φησὶ, καὶ τοῦ Σιών ὄρους, τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων φθεγγαμένου, καὶ τῶν τιμωριῶν τὰς ἀποφάσεις ποιησαμένου, πενθήσουσι μὲν οἱ ποιμένες, ἄτε δὴ τροφήν τοῖς ὑπ' αὐτῶν ποιμαινομένοις οὐχ εὐρίσκοντες θρέμμασιν· ἅπας δὲ ὁ Κάρ 81.1668 μῆλος μέχρις αὐτῆς τῆς ἀκρωρείας, στερηθήσεται τῆς τῶν καρπῶν ἀφθονίας. Ταῦτα δὲ καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν μὲν συνέβη, διὰ τε τὴν ἀνομβρίαν, καὶ τὴν ἀκρίδα, καὶ τὴν κάμπην, καὶ τὰς ἄλλας, ἃς ὁ δὶ καιὸς αὐτοῖς κριτῆς ἐπενήνοχε μάστιγας. Παραδηλοῖ δὲ ὅμως διὰ τούτων καὶ ἕτερα, καὶ καλεῖ κορυφὴν μὲν Καρμήλου τὸν Ἰσραὴλ· τῆς γὰρ ἐπηγγελμένης γῆς καὶ οὗτος ἦν μόριον. "Εἰσήγαγον γὰρ, φησὶν, ὑμᾶς εἰς τὸν Κάρμηλον, τοῦ φαγεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ." Ποιμένας δὲ ὀνομάζει τῶν ὁμόρων ἔθνῶν τοὺς βασιλεῖς· νομάς δὲ τοὺς τούτων ὑπηκόους, οὐ μόνον ὅτι δασμὸν αὐτοῖς καὶ φόρον οἶόν τινα νομὴν προσεκόμιζον, ἀλλ' ὅτι καὶ ὑπ' αὐτῶν διετέλουν νεμόμενοι. Λέγει τοίνυν, ὅτι ὁ μὲν τῶν ὄλων Θεὸς ἀπὸ τοῦ Σιών ὄρους, καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ πόλεως, καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη τὰ πλησιόχωρα παντοδαποῖς περιβληθήσεται κακοῖς κατὰ τὴν θείαν ἀπόφασιν. Εἶτα κατὰ μέρος καὶ τὰς πλημμελείας τῶν ἔθνῶν ἐξηγεῖται, καὶ τὰς ἐπενεχθεῖσας αὐτοῖς τιμωρίας διδάσκει. γ'. "Καὶ εἶπε Κύριος· Ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις Δαμασκοῦ, καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφῆσομαι αὐτοὺς, ἀνθ' ὧν ἔπριζον πρίοσι σιδηροῖς τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας τῶν Γαλααδιτῶν." Ἀποστρεφόμενος ὁ Θεὸς οὐ δοκεῖ ὄραν τῶν ἀνθρώπων τὰ πλημμελήματα· οὐ γὰρ εἶνεκα καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ προσεύχεται, λέγων· "Ἀποστρέψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν μου." Ἦνίκα δὲ κολάζει, αὐτὸς ὁ Θεὸς λέγει· "Καὶ στηριῶ τὸ πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐπιβλέψομαι ἐπὶ τὰς ἀδικίας ὑμῶν." Τὸ οὖν, οὐκ ἀποστραφήσομαι, ἀντὶ τοῦ, οὐκέτι μακροθυμήσω, οὐδὲ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν ὑμῶν· ἀλλ' ὄψομαι ἅ πρότερον διὰ μακροθυμίαν οὐκ ἐδόκουν ὄραν. Τὸ δὲ ἐπὶ ταῖς τρισὶ, καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσι, τὸ πλῆθος σημαίνει. Λέγει τοίνυν, ὅτι Πολλὰ πολλάκις τῆς Δαμασκοῦ πεπλημμεληκυίας ἐπὶ πλεῖστον ἀνασχόμενος, νῦν οὐκέτι μακροθυμήσω, οὐδὲ ἀποστραφῆσομαι, ὥστε αὐτῶν μὴ ἰδεῖν τὰς ἀρρήτους παρανομίας· διαφερόντως δὲ ἃς κατὰ τῶν Γαλααδιτῶν τετολμήκασιν, ὡμότητι κατ' αὐτῶν καὶ θηριωδῶς χρησάμενοι, ὡς καὶ τὰς κυφορούσας διαπρίσαι γυναῖκας. Τοῦτο σαφέστερον ὁ Σύμμαχος ἐδίδαξεν, εἰρηκῶς· "Ἀνθ' ὧν ἠλώησαν τροχοῖς σιδηροῖς τὴν Γαλαὰδ." Τὴν αὐτὴν δὲ διάνοιαν καὶ ὁ Ἀκύλας καὶ ὁ Θεοδοτίων τεθείκασι. Μανθάνομεν τοίνυν, ὡς εἰς ἄλλω τινὰ βάλλοντες τὰς προειρημένας γυναῖκας, τοῖς πριονοειδέσι τροχοῖς δίκην αὐτὰς ἀσταχῶν ὡμῶς κατηλώησαν. Ἡ δὲ Γαλαὰδ πόλις ἦν καὶ αὕτη τοῦ Ἰσραὴλ, εἰς ἣν οἱ τὴν Δαμασκὸν οἰκοῦντες τετολμήκασιν ταῦτα. Οὕτω τὴν παρανομίαν ὑποδείξας, ἐπάγει τὴν τιμωρίαν. δ'. "Καὶ ἀποστελῶ πῦρ εἰς τὸν οἶκον Ἀζαήλ." Βασιλεὺς δὲ οὗτος ἐγεγόνει τῆς Δαμασκοῦ. "Καὶ καταφάγεται θεμέλια υἱοῦ Ἄδερ." Τοῦτόν τινες ὑπέλαβον πατέρα τοῦ Ἀζαήλ, διελόντες δίχα τὸ ὄνομα, καὶ χωρὶς μὲν τὸν υἱὸν, χωρὶς δὲ τὸν Ἄδερ 81.1669 νοήσαντες· ἔστι δὲ ἓν ὄνομα· Βαραδάδ γὰρ κέκληται τῆ Ἑβραίων καὶ τῆ Σύρων φωνῇ, καὶ ἔστιν οὐ πατήρ, ἀλλ' υἱὸς τοῦ Ἀζαήλ, ὡς ἡ τετάρτη τῶν Βασιλειῶν ἱστορία διδάσκει. Ἐπ' αὐτοῦ δὲ καὶ τὸν ὄλεθρον ἢ Δαμασκὸς ὑπέμεινε· διὸ καὶ ἡ προφητεία φησὶ· "Καὶ καταφάγεται θεμέλια υἱοῦ Ἄδερ· τουτέστι, Πρόρριζον αὐτῆς ἀνασπάσω τὴν βασιλείαν. ε' "Καὶ συντρίψω μοχλοῦς Δαμασκοῦ."

Τὴν προ τέραν αὐτῆς ἀσφάλειαν καταλύσω. "Καὶ ἐξολοθρεύ σω κατοικοῦντας ἐκ πεδίου ὼν, καὶ κατακόψω φυ λὴν ἐξ ἀνδρῶν Χαρρῶν, καὶ αἰχμαλωτευθήσεται λαὸς Συρίας ἐπὶ κλητος, λέγει Κύριος." Οὐ μόνον δὲ τὴν μητρόπολιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς περιοίκους ἅπαντας, καὶ τοὺς ἐκ τῆς μὲν Χαρρῶν ἀποικισθέντας, ἐκεῖ δὲ οἱ κοῦντας, καὶ τοὺς τῷ ὼν εἰδῶλω παροικοῦντας, δορυαλώτους γενέσθαι παρασκευάσω, καὶ τὴν πάλαι περίβλεπτον τῆς Συρίας βασιλείαν παντελῶς κατα λύσω. Ἐπὶ κλητον γὰρ τὸ περίβλεπτον εἶρηκε. Καὶ περὶ τῆς Γάζης δὲ λέγει, ὅτι Καὶ τρίς, καὶ τετράκις μακροθυμήσας, ἐπὶ πλεῖστον αὐτῶν οὐκ ἀνέξομαι παρανομοῦντων. Πλέον δέ με χαλεπαίνειν κατ' αὐτῶν ἀναγκάζει τὰ κατὰ τοῦ λαοῦ τοῦ ἐμοῦ ὑπ' αὐτῶν τολ μώμενα. "Ἐνεκεν γὰρ, φησὶ, τοῦ αἰχμαλωτεῦσαι αὐτοὺς αἰχμαλωσίαν τοῦ Σολομών, τοῦ συγκλείσαι εἰς τὴν Ἰδουμαίαν." Τοῦτο δὲ τινες μὲν οὕτω νενοή κασιν, ὅτι τοῦ Σολομῶντος αἰχμαλώτους πάλαι Ἰδου μαίους λαβόντος, καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν καθείρ ξαντος, οὗτοι πολεμοῦντες Ἰουδαίοις, τούτους ἔλευ θερίας ἠξίωσαν, καὶ Ἰδουμαίους ἀπέδωσαν. Ἐμοὶ δὲ πόρρω τῆς ἀληθείας εἶναι τοῦτο δοκεῖ· δέκα γὰρ βα σιλεῖς ἀπὸ τοῦ Σολομῶντος μέχρι τῆς παρούσης προφητείας ἐγένοντο, καὶ χρόνος πλεῖστος μεταξὺ διελήλυθεν. Ἄλλ' ἠγοῦμαι τὸ προκείμενον χωρίον ταύτην ἔχειν τὴν διάνοιαν· οἱ ἀλλόφυλοι τῇ Ἰουδαίᾳ φυλῇ πλησιάζοντες, καὶ συχνῶς τούτοις ἐπιστρα τεύοντες, οὓς ἐλάμβανον αἰχμαλώτους, οὐκ ἄλλοις τισὶν, ἀλλ' Ἰδουμαίοις ἀπεδίδοντο, ἐχθίστοις οὖσιν αὐτῶν ὅτι μάλιστα, καὶ πολεμιωτάτοις. Τῶν ἀλι σκομένων τοίνυν Ἰουδαίων τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Σολομῶντος αἰχμαλωσίαν ὠνόμασεν, ἀπὸ τοῦ περι φανοῦς καὶ περιβλέπτου βασιλέως τὸ λαμπρὸν καὶ ἐπίσημον ἐπιδεικνὺς τοῦ λαοῦ. Ταύτης τοίνυν τῆς ὠμότητος χάριν ἀγανακτῶν ὁ Θεὸς, ἀπειλεῖ πυρὶ παραδώσειν τὴν Γάζαν, καὶ σὺν αὐτῇ τὰς ἄλλας τῶν ἄλλοφύλων πόλεις. Τὴν αὐτὴν ποιεῖται καὶ τῆς Τύρου κατηγορίαν, καὶ τὸ ἔγκλημα αὐξῶν ἐπήγαγε· "Καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν διαθήκης ἀδελφῶν." Ἐπειδὴ γὰρ Σολομῶν καὶ Χειράμ ὁ τῆς Τύρου βασιλεὺς, ἀδελφικὴν πρὸς ἀλλήλους διάθεσιν ἐπεδείκνυντο, καὶ ὁ μὲν εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ θείου νεῶ ξύλα κέδρινα ἐχορήγει, ὁ δὲ σῖτον ἀντεδίδου· ταύτης δὲ τῆς φιλίας εἰς λήθην ἦλθον οἱ Τύριοι, καὶ ταῦτα τοῖς Γαζαίοις εἰς τὸν Ἰσραὴλ ἐξημάρτανον, τὴν αὐτὴν καὶ κατὰ τούτων εἰκότως ἐξενήνοχε ψῆφον. Καὶ περὶ τῶν Ἰδου 81.1672 μαίων δὲ εἰρηκῶς, ὅτι Καὶ τρίς, καὶ τετράκις, καὶ πολλάκις εἰς αὐτοὺς μακροθυμήσας οὐκέτι λοιπὸν ἀνέξομαι, τὴν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ μάλιστα μανίαν θεώμενος· οὐδὲ γὰρ τὴν φύσιν αὐτὴν εἰς νοῦν λαβεῖν ἠβουλήθη, οὐδὲ ὅτι κατὰ ταῦτὸν μίαν ὤκησαν γαστέ ρα, ἀλλὰ διετέλεσε μαιφόνον κατ' αὐτοῦ γνώμην ἐπιδεικνύμενος· ἀπειλεῖ καὶ τούτους πυρὶ παραδώ σειν, ὡς καὶ τοὺς Σύρους, καὶ τοὺς ἄλλοφύλους, καὶ τοὺς Τυρίους. Πῦρ δὲ καλεῖ τῶν Ἀσσυρίων τὴν στρα τιάν, πυρὸς δίκην ἅπαντα διαφθείρουσαν· καὶ πυρὶ δὲ, ὡς εἶκός, χρώμενοι, καὶ κώμας ἐνεπίμπρων, καὶ πόλεις ἐπυρπόλουν, καὶ ἄρδην ἠφάνιζον ἅπαντα. Τὸ δὲ, Ἐλυμήνατο μήτραν, τὴν κατὰ τῆς φύσεως μα νίαν παραδηλοῖ, ὅτι ἀδελφὸς ὢν καὶ ὁμογαστριος, καὶ τὴν αὐτὴν κατὰ ταῦτὸν οἰκήσας γαστέρα (δίδυμος γὰρ ἦν), λυττῶν κατ' αὐτοῦ διατελεῖ, μονονουχὶ καὶ αὐτῇ τῇ μήτρα, ἦν ἄμφω κατώκησαν, τὴν λώβην ἐπάγων. Τὸ δὲ, "Ἦρπασε φρίκην εἰς μαρτύριον αὐτοῦ," ἀντὶ τοῦ, Φρίκης μεστὰ τετόλμηκε, μαρτυρίαν καθ' ἑαυτοῦ τοιαύτην καταλιπῶν. Ταῦτα καὶ περὶ Ἄμμα νιτῶν εἰρηκῶς ὅτι Πολλῇ μακροθυμίᾳ χρησάμενος ἐφ' οἷς πολλὰ πολλάκις πεπλημμελήκασι, νῦν ἐπάξω τὴν τιμωρίαν, τῆς εἰς τὸν Ἰσραὴλ γενομένης πα ρανομίας ποιεῖται τὴν μνήμην· "Ἄνθ' ὧν, φησὶν, ἀνέσχιζον τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας τῶν Γαλααδιτῶν, ὅπως ἐμπληθύνωσι τὰ ὄρια αὐτῶν." Καὶ γὰρ οὗτοι τοῖς Γαλααδίταις πελάζοντες, ὠμότητι καὶ ἀπηνείᾳ κατ' αὐτῶν χρώμενοι, οὐ μόνον τοὺς ἄνδρας ἀνήρουν, ἀλλὰ καὶ τοὺς μηδέπω γεννηθέντας διέφθειρον, τὰς κυοφορούσας κατασφάττειν τολμῶν τες· ἴνα τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐλαττουμένων, αὐτοὶ τὴν ὑπ' ἐκείνων γεωργουμένην

καρπώσωνται γῆν. Διὰ τοῦτο, ιδ', ιε'. "Ανάψω πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη Ῥαβαάθ, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς μετὰ κραυγῆς ἐν ἡμέρᾳ πολέμου, καὶ σεισθήσεται ἐν ἡμέρᾳ συντελείας αὐτῆς. Καὶ πορεύσεται Μελχὸμ ἐν αἰχμαλωσίᾳ, οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, λέγει Κύριος." Ἐνταῦθα σαφῶς ἐδίδαξε, ποῖον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων προσηγόρευσε πῦρ. Ἐπήγαγε γάρ· Ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. Ἀπειλεῖ δὲ, σὺν αὐτῇ καὶ τὸ ὑπ' αὐτῆς τιμώμενον εἶδωλον αἰχμάλωτον ἀπαχθῆ σεσθαι. Μελχὸμ γάρ ὁ ψευδῆς τῶν Ἀμμαιτῶν θεὸς, ὃς οὐ μόνον τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ἀλλ' οὐ δὲ αὐτῷ δορυαλώτῳ γινομένῳ ἴσχυσεν ἐπαμῦναι. Ῥαβαάθ δὲ καλεῖ τοῦ Ἀμμὰν τὴν μητρόπολιν, ἣ νῦν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ Φιλαδέλφεια μὲν τῇ Ἑλλάδι φωνῆ, Ἀμμὰν δὲ τῇ Σύρων προσαγορεύεται.

ΚΕΦΑΛ. Β΄. Ἀπειλεῖ δὲ καὶ τῇ Μωάβ τὸ πολεμικὸν ἐκεῖνο πῦρ, καὶ λέγει σὺν τῷ λαῷ καὶ τοὺς ἄρχοντας παραδώσειν ὀλέθρῳ, ἐπειδὴ πρὸς ταῖς πολλαῖς αὐτῶν ἄσε βείαις πολλὴν κατὰ τοῦ Ἰδουμαίων βασιλέως ἔδειξαν θηριωδίαν. Τοῦτον γὰρ ἐπίκουρόν ποτε γενόμενον τοῦ Ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ὕστερον λοχήσαντες, καὶ λαβόντες αἰχμάλωτον, τοῖς σφετέροις εἰδώλοις θυσίαν 81.1673 προσήνεγκαν, καὶ μέχρι τοσοῦτου τὴν πυρὰν ἐκείνην ἐξέκαυσαν, ἕως καὶ τὰ ὀστᾶ τῷ πυρὶ κατεδαπάνησαν ἅπαντα. Οὕτω τὰς περὶ τῶν ἀλλογενῶν συμπεράνας προρρήσεις, κατὰ τοῦ λαοῦ μεταφέρει τῆς προφητείας τὸν λόγον, καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς πρώτης τὴν παρανομίαν εἰς μέσον προτίθησι. δ', ε'. "Τάδε λέγει Κύριος· Ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἄσε βείαις υἰῶν Ἰούδα, καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν, οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτούς, ἔνεκεν τοῦ ἀπώσασθαι αὐτούς τὸν νόμον Κυρίου, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἐφυλάξαντο, καὶ ἐπλάνησεν αὐτούς τὰ μάταια ἃ ἐποίησαν, οἷς ἐξηκολούθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν. Καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ Ἰούδαν, καὶ καταφάγεται θεμέλια Ἱερουσαλήμ." Καὶ τὸν Ἰούδαν, φησὶ, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ, τῷ πολεμικῷ παραδώσω πυρὶ, ἐπειδὴ τῶν μὲν ὑπ' ἐμοῦ νενομοθετημένων παντελῶς κατεφρόνησαν, τοῖς δὲ χειροποιήτοις εἰδώλοις (ταῦτα γὰρ καλεῖ μάταια), λατρεύοντες διετέλεσαν, τῇ μοχθηρᾷ τῶν πατέρων ἀκολουθήσαντες γνώμη. Τούτων δὲ τολμωμένων ἐπὶ πλεῖστον μὲν ἠνεσχόμην, οὐκέτι δὲ χρήσομαι τῇ συνήθει μακροθυμίᾳ. Ἀπὸ τούτων ἐπὶ τὰς δέκα μεταβαίνει φυλάς, καὶ λέγει μηκέτι μηδὲ τούτοις μακροθυμήσειν. "Ἄνθ' ὧν ἀπέδοντο τὸν δίκαιον ἀργυρίου, καὶ πένητα ἔνεκεν ὑποδημάτων, (ζ') τῶν καταπατούντων ἐπὶ τὸν χοῦν τῆς γῆς· καὶ ἐκονδύλιζον εἰς κεφαλὰς πτωχῶν, καὶ ὁδὸν ταπεινῶν ἐξέκλινον." Καὶ οὗτοι δὲ, φησὶ, πρὸς λῆμμα βλέποντες, ἀπημπώλουν τὸν δίκαιον, καὶ αἰσχροκερδεῖα δουλεύοντες, οὐδὲ ὑποδήματα παρητοῦντο κερδαίνειν, ἃ τὴν ἐσχάτην χρῆσιν τοῖς ἀνθρώποις παρέχει, προϊέμενοι μὲν τοὺς ἀδικουμένους, αἰκίζόμενοι δὲ τοὺς πενεστέρους, τῶν δὲ ἀτιμοτέρων τὰς δικαιολογίας οὐ προσιέμενοι. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ἀκολασία συζῶντες, ἀλόγων δίκην ταῖς ἀλλήλων ἐπεμίνυντο γυναιξίν, ὡς μήτε υἰὸν τῆς ἀνακειμένης τῷ πατρὶ παλλακίδος ἀπέχεσθαι, μήτε πατέρα τῷ υἱῷ τὴν εὐνὴν διαφυλάττειν ἀκήρατον· ὡς ἐντεῦθεν συγγεῖσθαι τὰ τῆς φύσεως δίκαια, καὶ μηδὲ δῆλα εἶναι λοιπὸν τὰ τῆς συγγενείας ὀνόματα. Καὶ ταῦτα, φησὶν, ἔδρων, "ὅπως ἂν βεβηλώσωσι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ αὐτῶν." Οἱ γὰρ ἄστὺ γείτονες ἀλλόφυλοι ταῦτα μανθάνοντες, κατὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἐκίνουν τὴν γλῶτταν, ἢ ὡς τοιαῦτα νομοθετήσαντος, ἢ ὡς τοιαῦτα παρανομοῦντος ἀνεχομένου λαοῦ. Πρὸς γὰρ τούτοις, η'. "Καὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν δεσμεύοντες σχοινίοις, παραπετάσματα ἐποίουν ἐχόμενα τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ οἶνον ἐκ συκοφαντιῶν ἔπινον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ αὐτῶν." Οὐδὲ γὰρ τῷ θείῳ νεῶ τὸ προσήκον ἀπένεμον σέβας, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐκείνῳ σκηνας ἐξ ἱματίων κατασκευάζοντες, τὸν ἐξ ἀδικίας πεπορισμένον ἔπινον οἶνον· λαβεῖν δὲ οὐκ ἠβουλήθησαν εἰς διάνοιαν, ὡς θ'. "Ἐγὼ ἐξήρα τὸν Ἀμορραῖον ἐκ προσώπου αὐτῶν,

οὗ ἦν καθὼς ὕψος κέδρου τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ 81.1676 ἰσχυρὸς ἦν ὡς δρυς, καὶ ἐξήρα τὸν καρπὸν αὐτοῦ ἐπάνωθεν, καὶ τὰς ρίζας αὐτοῦ ὑποκάτωθεν." Ταῦτα δὲ τροπικῶς εἶρηκε, τό τε μέγεθος τῶν τμηκάδε ἀν δρῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν διδάσκων. Καὶ οἱ ἀποσταλέντες δὲ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Μωσέως κατάσκοποι ἔλεγον, ὅτι Ἐκεῖ Ἐνάκ, καὶ οἱ ἀπόγονοι τῶν γιγάντων, καὶ ὑψηλοὶ ἄνδρες σφόδρα, καὶ ἡμεν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ ἀκρίδες. Λέγει τοίνυν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, ὅτι Τῶν οὕτω μεγάλων καὶ ἰσχυρῶν ἀνθρώπων οὐ τῇ σφετέρᾳ ἰσχύϊ χρησάμενοι περιγεγένησθε. Πῶς γὰρ οἱ γε καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκδειματωθέντες τῆς φήμης εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐπανελθεῖν ἐπειράθητε; ἀλλ' ἐγὼ ἐκεῖνον ἀνέσπασα πρόρριζον. Ῥίζας δὲ καλεῖ τοὺς πατέρας, καρπὸν δὲ τοὺς παῖδας. Ἀλλὰ γὰρ καὶ τῶν πρὸ τούτου, φησὶν, εὐεργεσιῶν ἀναγκαῖον ὑμᾶς ἀναμνησαί. Καὶ γὰρ τῆς Αἰγυπτιακῆς ὑμᾶς ἠλευθέρωσα δουλείας, καὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτεσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ διέθρεψα, καὶ ἐνίους μὲν ὑμῶν προφητικῆς ἠξίωσα χάριτος, ἐνίους δὲ ἱερέας ἀπέφηνα. ια'. "Ἐλαβον γὰρ, φησὶν, ἐκ τῶν υἱῶν ὑμῶν εἰς προφήτας, καὶ ἐκ τῶν νεανίσκων ὑμῶν εἰς ἅγια σμόν." Εἶτα κατ' ἐρώτησιν, ὡς ἀναμφιβόλων ὄντων τῶν εἰρημένων· "Μὴ οὐκ ἔστι ταῦτα, υἱοὶ Ἰσραὴλ; λέγει Κύριος." Ἐλέγξατε, φησὶν, εἴ τι ψευδὲς ἐν τοῖς εἰρημένοις εὐρίσκετε· ἀλλὰ τοῦτο τῶν ἀδυνάτων· ἴστε γὰρ καὶ ὑμεῖς, ὡς ἀληθῆς τῶν εὐεργεσιῶν ὁ κατάλογος, ὧν ἐναντία δρῶντες διατετελέκατε· οὐ γὰρ μόνον ὑμεῖς ἀδεῶς τοὺς ἐμοὺς παραβαίνετε νόμους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἡγιασμένους μοι ἐποτίζετε οἱ νον (λέγει δὲ τοὺς Ναζιραίους), ἀνόνητον εἶναι διδάσκοντες τὴν εἰς ἐμὲ θεραπείαν· καὶ τοὺς ὑπ' ἐμοῦ δὲ πεμπομένους προφήτας προλέγειν ἃ προσέταττον ἐκωλύετε, καὶ αὐτὴν μου τὴν φωνὴν, ὡς εἰκὸς, δυσχεραίνοντες. ιγ'. "Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ κυλίω ὑποκάτω ὑμῶν, ὃν τρόπον κυλίεται ἡ ἄμαξα ἡ γέμουσα καλάμης, καὶ ἀπολεῖται φυγὴ ἐκ δρομέως." Τοσοῦτον γὰρ ὑμῖν, φησὶν, ἐπιθήσω τιμωρίας φορτίον, ὡς ὀδύρεσθαι καὶ στένειν, καθάπερ ἄμαξα πεφορτωμένη καὶ βεβαρημένη τρίζει συρομένη. Τούτων δὲ τῶν κακῶν ὑμῖν ἐπιφερομένων, οὔτε ὁ δρομικώτατος διὰ φυγῆς ποιεῖται τὴν σωτηρίαν, οὔτε ὁ γενναῖος ἀνδρεῖον ἔξει τὸ φρόνημα, οὔτε ὁ τοξότης θαρρήσει τῇ τέχνῃ, καὶ ὁ ἵππευς δὲ τῇ ταχύτητι τοῦ ἵππου χρώμενος συνερῶ, τῆς σωτηρίας οὐκ ἀπολαύσεται· Μόνος δὲ ὁ γυμνὸς φεύζεται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος." Διδάσκων γὰρ ὑμᾶς ἐγὼ τοῦτον ὑμῖν ἐπάγω τὸν ὄλεθρον, τοὺς μὲν πλεονεξία φύσεως, ἢ τέχνη θαρρόυντας, παραδώσω σφαγῇ, τοὺς δὲ τούτων ἀπάντων ἐστερημένους, καὶ μήτε πλοῦτον, μήτε ῥώμην, μήτε τέχνην ἔχοντας, ἀλλὰ πάντων γεγυμνωμένους, σώους καὶ ἀρτίους παρασκευάσω διαφυγεῖν. 81.1677

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'. α', β'. "Ἀκούσατε τοίνυν τὸν λόγον τοῦτον, ὃν ἐλάλησε Κύριος ἐφ' ὑμᾶς, οἶκος Ἰσραὴλ, καὶ κατὰ πάσης φυλῆς, ἧς ἀνήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου, λέγων· Πλὴν ὑμᾶς ἔγνω ἐκ πασῶν φυλῶν τῆς γῆς· διὰ τοῦτο ἐκδικήσω ἐφ' ὑμᾶς πάσας τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν." Προσῆκει, φησὶ, συντόμως ὑμᾶς ἀκούειν τῶν λεγομένων, τῆς εὐεργεσίας μεμνημένους ἐκεῖνης, ὅτι πάντων ὧν ποιητῆς καὶ Δεσπότης, ἐξαίρετόν τινα ποιούμενος ὑμῶν διετέλεσα πρόνοιαν· οὐ χάριν καὶ τῆς Αἰγυπτίων ὑμᾶς δουλείας ἀπήλλαξα. Τὸ δὲ, "κατὰ πάσης φυλῆς, ἧς ἀνήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου," οὐκ ἄλλους τινὰς αἰνίττεται· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσε, μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν, Ἰσραὴλ αἱ δέκα φυλαὶ προσηγορεύοντο, εἰς τὴν ἀκρόασιν καλεῖ τῶν εἰρημένων καὶ τὸν Ἰούδαν, καὶ τὸν Βενιαμίν. Εἶτα δεικνύς, ὡς αὐτοῦ συγχωροῦντος, ἔπεισι τῶν πολεμίων ἢ στρατιᾶ, διὰ τινῶν εἰκόνων πιστοῦται τὸν λόγον. γ'- δ'. "Εἰ πορεύσονται δύο ἐπὶ τὸ αὐτὸ καθόλου, ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτοῖς; Εἰ ἐρεύζεται λέων ἐκ τοῦ δρυμοῦ αὐτοῦ θήραν οὐκ ἔχων; Εἰ δώσει σκύμνος φωνὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ καθόλου, ἐὰν μὴ ἀρπάσῃ τι; Εἰ πεσεῖται ὄρνειον ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ ἰξευτοῦ; Εἰ σχασθήσεται παγὶς ἐπὶ τῆς γῆς ἄνευ τοῦ συλλαβεῖν τι; Εἰ

φωνήσει σάλπιγξ ἐν πόλει, καὶ λαὸς οὐ πτοηθήσεται; Εἶ ἔστι κακία ἐν πόλει, ἣν Κύριος οὐκ ἐποίησεν;" Ὡσπερ, φησὶ, τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ δύο κατὰ ταῦτον ὁδοῦ τινος κοινωνῆσαι, μὴ δηλώσαντας ἀλλήλοις ὅπου τε καὶ τίνος χάριν ἀπαίρουσιν, οὔτε μὴν βρυχήσασθαι λέοντα θήρας οὐκ οὔσης, ἢ δίχα τοῦ θηρεύοντος ὄρνεον πεσεῖν, ἢ τ' ἄλλα πάντα γενέσθαι τὰ εἰρημένα· οὕτως ἀδύνατον μὴ βουλομένου Θεοῦ τιμωρίαν ἐπενεχθῆναί τινα. Κα κίαν γὰρ τὴν τιμωρίαν κέκληκε τῷ κοινῷ ἔθει χρη σάμενος. Κακὰ γὰρ καλεῖν εἰώθαμεν καὶ τὰς νόσους, καὶ τὰς παιδεῖας, καὶ τοὺς ἀώρους θανάτους, καὶ λι μούς, καὶ πολέμους, καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια, οὐκ ἐπειδὴ φύσει ταῦτα κακὰ, ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἀνθρώπων κακωτικά, καὶ λύπην προξενούντα καὶ πένθος. Τοῦτο καὶ ὁ προφήτης ἡμᾶς Ἰωνᾶς διδάσκει σαφέστερον. "Μετενόησε γὰρ, φησὶ, Κύριος ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ ἧς ἐλάλησε;" τουτέστιν, ἀπὸ τῆς κακωτικῆς ἀπειλῆς· κακίαν γὰρ κάκει τὴν τῆς τιμωρίας ἐκάλεσεν ἀπειλήν. Ὅτι δὲ, φησὶ, ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, καὶ τῶν ἀδυνάτων ἐστὶν ἐπενεχθῆναί τινα παιδεῖαν μὴ βουλομένου Θεοῦ, ἀπ' αὐτῶν μάθετε τῶν πραγμάτων. Προλέγει γὰρ διὰ τῶν προφητῶν, ἃ ἐπάγειν μέλλει τοῖς ἀμαρτάνουσιν ἀλγεινά. ζ', η'. "Οὐ γὰρ μὴ ποιήσει Κύριος ὁ Θεὸς πρᾶγμα, ἂν μὴ ἀποκαλύψῃ παιδεῖαν αὐτοῦ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ τοὺς προφήτας. Λέων ἐρεύξεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται;" Τοῦτο τοίνυν σαφῶς εἰδότες, ὡς 81.1680 ἀληθεῖς δέχεσθε τὰς προρρήσεις· καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς δεδιότες ταύτας ὑμῖν προσφέρομεν. Εἶ γὰρ λέων βρυχώμενος ἅπαντας δεδίττεται τοὺς ἀκούοντας, πολλῶ μᾶλλον ἡμεῖς μετὰ δέους, Θεοῦ κελεύοντος, προφητεύομεν. Τοῦτο γὰρ παρεδήλωσε· "Κύριος ὁ Θεὸς ἐλάλησε, καὶ τίς οὐ προφητεύσει; (θ'.) Ἀναγγείλατε χώραις ἐν Ἀσσυρίοις, καὶ ἐπὶ τὰς χώρας ἐν γῆ Αἰγύπτῳ· καὶ εἶπατε· Συνάχθητε ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας." Ἐπειδὴ δὲ τοῖς προφητικοῖς ἀπιστεῖτε λόγοις, Ἀσσυρίοις καὶ Αἰγυπτίοις τὰς τολμωμένας παρανομίας ἐν τοῖς τῆς Σαμαρείας ὄροις ἄντικρυς ὑποδείξω. Τὸ γὰρ, "Καὶ ἴδετε πολλὰ θαυμαστά ἐν μέσῳ αὐτῆς," κατ' εἰρωνείαν εἶρηκε· διὸ σαφέστερον τὸν λόγον ποιῶν, ἐπήγαγε· "Καταδυναστεία ἐν αὐτῇ. (ι'.) Καὶ οὐκ ἔγνω ἃ ἔσται ἐναντίον αὐτῆς, λέγει Κύριος· οἱ θησαυροὶ ζοντες ἀδικίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἐν χώραις αὐτῶν." Ἀδικίαν γὰρ ὅτι πλείστην τολμῶντες καὶ τοὺς πενε στέρους καταδουλούμενοι, συνιδεῖν οὐκ ἠθέλησαν, οἴους ἢ παρανομία φύει καρπούς· ἀλλ' ἔθησαυροὶ ζον ἀδικίαν, ταλαιπωρίαν καὶ αἰχμαλωσίαν ἐντεῦθεν θερίζοντες. Ἀρμοδίως δὲ σφόδρα τὸ ἐθησαυρίζον τέθεικε, διδάσκων, ὡς Οὐδὲν τῶν ὑφ' ὑμῶν γιγνομένων παραδίδοται λήθη, ἀλλ' οἷόν τινα θησαυρῶ, τῇ τοῦ Θεοῦ μνήμῃ καὶ τὰ εὖ καὶ καλῶς γινόμενα καὶ τάναντία φυλάττεται. ια'. "Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεός· Τύρος καὶ κυκλόθεν ἡ γῆ σου ἐρημωθήσεται, καὶ κατ' ἀξει ἐκ σοῦ τὴν ἰσχύ σου, καὶ διαρπασθήσονται αἱ χῶραί σου." Ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς περιοίκους γιγνομένων μάθε τὰ κατὰ σοῦ γενησόμενα· οὐ μόνη γὰρ ἡ Τύρος, ἀλλὰ καὶ τὰ κύκλω σου ἔθνη σὺν σοὶ ἐρημίᾳ παραδοθήσονται. ιβ'. "Τάδε λέγει Κύριος· Ὅν τρόπον ὅταν ἐκ σπᾶσῃ ὁ ποιμὴν ἐκ στόματος τοῦ λέοντος δύο σκέλη, ἢ λοβὸν ὠτίου· οὕτως ἐκσπασθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, οἱ κατοικοῦντες ἐν Σαμαρείᾳ κατέναντι φυλῆς, καὶ ἐν Δαμασκῶ κλινεῖ." Ὡσπερ γὰρ, φησὶ, λέων ἀρπάσας πρόβατον, καὶ ὄλον καταφαγῶν, μόνα τὰ εἰς βρῶσιν ἄχρηστα καταλιπὼν ἀφίσταται, ἃ λαβεῖν ὁ ποιμὴν ἀναγκάζεται τοῖς τῶν προβάτων ἐπιδεικνὺς κυρίοις, ὡς θηριάλωτον ἐκεῖνο γεγένηται· οὕτως αἱ δέκα φυλαὶ τοῖς Ἀσσυρίοις παραδοθήσονται. Ἐκεῖνοι δὲ μόνον τὸν ἀνδραποδισμόν διαφεύξονται, οἱ διὰ τὴν πολλὴν εὐτέλειαν ἢ ἀσθένειαν παρ' ἐκείνων περιοφθῆσονται. Ταῦτα δὲ, φησὶ, γενήσεται καὶ τῇ Δαμασκῶ· τοῦτον γὰρ κάκεινη τὸν ὄλεθρον πείσεται. Τὸ δὲ κατ' ἐναντι φυλῆς ἐν μέσῳ κείμενον, παραδηλοῖ ὡς ἡ τοῦ Ἰούδα φυλὴ τέως ἀπείρατος μενεῖ τουτωνὶ τῶν κακῶν. 81.1681 Ἐπελθὼν γὰρ τῇ Ἱερουσαλήμ ὁ Σενναχηρείμ μετ' αἰσχύνης ἐπανήλθε τὴν στρατιὰν ἀπολέσας. Τούτων τοίνυν, φησὶν, ὧ ἱερεῖς ἀκούσαντες, "Ἐπιμαρτύρασθε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ, λέγει

Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ. (ιδ', ιε'.) Διότι ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ὅταν ἐκδικήσω ἀσεβείας τοῦ Ἰσραὴλ ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια Βαιθὴλ, καὶ κατασκαφήσεται τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν. Καὶ συντρίψω καὶ πατάξω τὸν οἶκον τὸν περίπτερον ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν θερινὸν, καὶ ἀπο λούνται οἱ οἴκοι οἱ ἐλεφάντινοι, καὶ ἀφανισθήσονται οἴκοι ἕτεροι πολλοὶ, λέγει Κύριος." Οὐ γὰρ μόνον, φησὶ, τοὺς λαμπροὺς οἴκους, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐτελεῖς καταλύσω καὶ παραδώσω πυρὶ, καὶ σὺν τοῖς πρὸς χειμῶνα κατεσκευασμένοις, καὶ τοὺς ἀναπεπταμένους καὶ πρὸς θέρος πεπονημένους ἐμπρήσω. Περί πτερον γὰρ τὸν χειμερινὸν καὶ Ἀκύλας, καὶ Σύμ μαχος, καὶ Θεοδοτίων ἡρμήνευσαν· οἷον γὰρ τισι πτεροῖς, τοῖς πάντοθεν περικειμένοις τοίχοις οἱ τοιοῦτοι τοὺς οἰκήτορας περιθάλλουσι. Κατασκάψω δὲ, φησὶ, καὶ τὰ τῆς Βαιθὴλ θυσιαστήρια, τῆς ἀσε βείας τὰ πρόξενα· καὶ ἐπειδὴ οὐκ ἄνδρες μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἐχρῶντο πλείστη παρανομία, εἰκότως καὶ τούτων κατηγορεῖ, καὶ τὸν ὄλεθρον ἀπειλεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'. α'. "Ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον, δαμάλεις τῆς Βασανίτιδος, αἱ ἐν τῷ ὄρει Σαμαρείας, αἱ κατα δυναστεύουσαι πτωχοὺς, καὶ καταπατοῦσαι πένητας, αἱ λέγουσαι τοῖς κυρίοις ἑαυτῶν· Ἐπίδοτε ἡμῖν ὅπως πίωμεν." Δαμάλεις δὲ αὐτὰς τῆς Βασανίτιδος ὀνομάζει, ὡς ἀβροδιαίτους καὶ χλιδῆ παντοδαπῆ κεχηρμένας· τοιαῦται γὰρ καὶ τῆς Βασανίτιδος αἱ δαμάλεις, διὰ νομῆς ἀφθονίαν σκιρτῶσαι. Τούτου δὲ χάριν, τὰ τε τῶν ὑποδεεστέρων ἐσφετερίζοντο, καὶ τοῖς ἀνδράσιν, οἷς κατὰ τὸν θεῖον ὑπετάγησαν νόμον, ἐπιτάττειν οὐ παρητοῦντο, καὶ τάξιν ὑπηρετῶν ὑπ ἔχειν ἐκέλευον. Τοιαύτη ἦν καὶ Ἰεζάβελ, ὡς ἄνδρα πόδω τῷ ἀνδρὶ κεχηρμένη. Διὰ ταύτην ὑμῶν τὴν παρανομίαν, β'. "Ὁμνύει Κύριος κατὰ τῶν ἀγίων αὐτοῦ, διότι ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται ἐφ' ὑμᾶς, καὶ λήψονται ὑμᾶς ἐν ὄπλοις, καὶ τοὺς μεθ' ὑμῶν εἰς λέβητας ὑποκαίω μένους ἐμβαλοῦσιν ἔμπυροι λοιμοί." Καὶ ἐρμηνεύων τὸ εἰρημένον, ἐπήγαγε· γ'. "Καὶ ἐξενεχθήσεσθε γυμνοὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ κατέναντι ἀλλήλων, καὶ ἀπορῥιφήσεσθε εἰς τὸ ὄρος τὸ Ἀρμανὰ, λέγει Κύριος." Ἀραρότως, φησὶ, τὴν καθ' ὑμῶν εἰς καιρὸν τιμωρίαν ἐπάξω, καὶ παραδώσω τοῖς πολεμίοις ὑμᾶς, ὥστε τοὺς ἄνδρας ὑμῶν (τούτους γὰρ λέγει τοὺς μεθ' ὑμῶν), λέβησιν ὑπο καιομένοις ἐοικέναι ζηλοτυποῦντας, καὶ τὴν εἰς ὑμᾶς γιγνομένην θεωροῦντας ἀσέλγειαν. Οἷον γὰρ ὑπὸ 81.1684 τινος φλογὸς πυρπολούμενοι, θυμῷ μὲν κατὰ τῶν ὑμετέρων ἀνδρῶν, λαγνεῖα δὲ καθ' ὑμῶν χρῆσονται, πάσης περιβολῆς ἐστερημένους ἄνδρας καὶ γυναῖκας κατὰ ταύτῃ ἄγοντες, καὶ εἰς τὸ Ἀρμανὰ ὄρος ἀπ ἄγοντες. Ὁ δὲ Σύμμαχος τὸ Ἀρμανὰ, Ἀρμενιανῆρμήνευσεν· ὁ δὲ Θεοδοτίων ὑψηλὸν ὄρος. Τὸ δὲ, Ὄμοσε Κύριος κατὰ τῶν ἀγίων αὐτοῦ, ὁ Σύμμαχος κατὰ τῆς ἀγιωσύνης αὐτοῦ τέθεικε· Τὸν δὲ ὄρκον τῶν εἰρημένων προτέθεικεν, ἀψευδῆ τὴν προ φητείαν δεικνύς. Ὑπομενεῖτε δὲ, φησὶ, ταῦτα, ὡς καὶ ἐν Βαιθὴλ, καὶ ἐν Γαλγάλοις, τῇ δυσσεβείᾳ χρη σάμενοι, καὶ τριημέρους ἑορτὰς τοῖς εἰδώλοις παν ηγυρίζειν τετολημκότες, καὶ τὰς ὑπ' ἐμοῦ προστε ταγμένας δεκάτας τοῖς ἐμοῖς ἱερεῦσι προσφέρεσθαι τοῖς τῆς ἀσεβείας ὑπουργοῖς προσενεγκόντες, καὶ ὁμολογίας τινὰς καὶ συνθήκας πρὸς τὰ εἶδωλα πεποιη κότες, ὡς τοῖς ἐκείνων νόμοις ἀκολουθήσετε. Τοῦτο γὰρ ἐδήλωσεν, εἰρηκῶς· ε'. "Ἀνέγνωσαν ἕξω νόμον, καὶ ἐπεκαλέσαντο ὁμολογίαν." Νόμον οὐ τὸν θεῖον προσαγορεύων, ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τῶν τὰ εἶδωλα θεραπευόντων τεθέντα. Εἶτα λέγειν τῷ προφήτῃ παρακελεύεται, λέγων· "Ἀπαγγείλατε ὅτι ταῦτα ἠγάπησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος ὁ Θεός." Οὐ γὰρ ἐν παρέργῳ τὴν τοιαύτην ἐτόλμων ἀσέβειαν, ἀλλὰ διαθέσει θερμῇ καὶ στοργῇ περὶ αὐτὰ κεχηρμένοι. ἴ. "Καὶ ἐγὼ δώσω ὑμῖν γομφιασμὸν ὀδόντων ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ὑμῶν, καὶ ἔνδειαν ἄρτων ἐν πᾶσι τοῖς τόποις ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρὸς με, λέγει Κύριος." Τὸν δὲ γομφιασμὸν ὁ Σύμμαχος καὶ ὁ Θεοδοτίων

καθαρισμὸν ἡρμηνεύκασι· δη λοῖ δὲ τὸν λιμὸν. Τῶν γὰρ μηδαμῶς ἐσθιόντων οὐδὲ λείψανον οἱ ὀδόντες ἐν αὐτοῖς τροφῆς ἐνισχόμενον ἔχουσι. Τοῦ λιμοῦ τοίνυν καὶ τῆς ἐνδείας καταλα βούσης ὑμᾶς, ἐπειδὴ διὰ τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀφθονίαν κατὰ τοῦ χορηγοῦ τῶν δωρεῶν ἐσκιρτήσατε, καὶ οἱ ὀδόντες ὑμῶν γομφιασμὸν ὑπομενοῦσιν, οὐκέτι τρο φῆς ἀπολαύειν δυνάμενοι, ἀλλ' εἰκότες τοῖς ὑπὸ ὄμ φακος, ἢ τινος τῶν στυφοτέρων πληττομένοις, καὶ τροφήν λεπτύνειν οὐ δυναμένοις. Ἀλλὰ καὶ ταύτης ὑμῖν τῆς παιδείας ἐπαγομένης τοῖς προτέροις ἐπι μενεῖτε κακοῖς. Ἀλλ' οὐδὲ οὕτως τῆς ὑμετέρας παύ σομαι θεραπείας· καὶ ἑτέραν γὰρ ὑμῖν ἐπάξω παι δεῖαν, καὶ τὸν ὄψιμον ἐπισχῶν ὑετὸν (τοῦτο γὰρ εἶπε, Πρὸ τριῶν μηνῶν τοῦ θερισμοῦ), ἀκαρπία παραδώσω τὴν γῆν. Φιλανθρωπία δὲ χρώμενος, καὶ δεικνύς, ὡς οὐκ ἀπὸ ταυτομάτου ταῦτα συμβαίνει, ἀλλ' ἐμοῦ νεύοντος γίνεται, ταύτη μὲν τῇ πόλει παρ ἔξω τὸν ὑετὸν, ἐκείνη δὲ τῆς τοιαύτης ἀρδείας οὐ μεταδώσω, ὡς τὴν μὲν παντελῶς διαυανθῆναι γῆν, τὴν δὲ μερικῶς ὑσθῆναι. Τοιαύτη δὲ ἔσται σπάνις ὑδάτων, ὡς δύο καὶ τρεῖς πόλεις κατὰ ταύτὸν τρέ χειν εἰς τὴν ἔχουσαν πόλιν ὕδωρ, πόσεως ἐφιεμένας καὶ μηδὲ οὕτω κόρῳ θεραπεύειν τὸ δίψος. Ἀλλ' ὅμως ἐπιμενεῖτε καὶ οὕτω νοσοῦντες ἀνήκεστα, καὶ ταῦτα 81.1685 καὶ ἑτέροις ἤδη περιπεσόντες κακοῖς· ἐγὼ γὰρ, ἅτε δὴ ψυχῶν ἰατρὸς, καὶ ἄλλον καυτῆρα προσήνεγκα, νόσους ὑμῖν διαφόρους ἐπαγαγῶν, νῦν μὲν πυρώσεις, νῦν δὲ ἰκτέρους· ὑμεῖς δὲ τῆς ἀσεβείας οὐκ ἐπελή σθητε. Καὶ μετὰ ταύτην δὲ τὴν παιδείαν ἐδέξω καὶ τὴν κάμπην πᾶν ὃ τι τερπνὸν ἐν ἀμπελῶσιν, ἢ ἔλαιῳ σιν, ἢ κήποις οἴχεται· καὶ οὐδὲ τοῦτο πέπεικεν ὑμᾶς ἐπιγῶναι τὸν τὰς παιδείας ἐπάγοντα. Τούτοις προστίθησιν, ὅτι καὶ τὸν Ἀσσύριον φεύγοντας, καὶ τὴν Αἴγυπτον καταλαβεῖν σπεύδοντας, τῇ τοῦ Ἀσσυ ρίου παραδέδωκα ῥομφαία, καθάπερ τινὶ πυρὶ τῇ ὄργῃ κεκρημένος· καὶ οὐδὲ ἐντεῦθεν τὸ δέον συνιδεῖν ἠβουλήθησαν. Διό φησι· ια'. "Κατέστρεψα ὑμᾶς καθὼς κατέστρεψεν ὁ Θεὸς Σόδομα καὶ Γόμορρα." Οὐκ ἄλλον παραδηλῶν τὸν ἐκεῖνα πεποηκότα, ἀλλ' ὡς περὶ αὐτοῦ διαλεγόμενος. "Καὶ ἐγένεσθε, φησίν, ὡς δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ πυρὸς, καὶ οὐδ' οὕτως ἐπεστρέψατε πρὸς με, λέγει Κύριος." Καθάπερ γὰρ ὁ δαλὸς ἡμιφλεγῆς γενόμενος, δείκνυσι μὲν τοῦ πυρὸς τὴν ἐνέργειαν, ἄχρηστον δὲ ἐστὶν εἰς πᾶν ὀτιοῦν, μόνῳ δὲ πυρὶ χρήσιμος· οὕτως ὑμεῖς τῶν πλείστων ἀναιρεθέντων εἰς αἰχμαλωσίαν ἐπαγόμενοι, πάσης μὲν δυνάμεως γυμνωθήσεσθε, εἰς δουλείαν δὲ μόνην ἐπιτήδειοι φανεῖσθε. ιβ'. "Διὰ τοῦτο οὕτω ποιήσω σοι, Ἰσραὴλ· πλὴν οὕτω ποιήσω σοι." Ἀλλ' ὅμως καὶ ἀνήκεστα νοσοῦσι τὴν προσήκουσαν ὑμῖν θεραπείαν προσοίσω. "Ἐτοιμάζου ἐπικαλεῖσθαι τὸν Θεόν σου, Ἰσραὴλ. (ιγ'.) Διότι ἰδοὺ στερεῶν βροντὴν, καὶ κτίζων πνεῦμα, καὶ ἀπαγγέλλων εἰς ἀνθρώπους τὸν Χριστὸν αὐτοῦ· ποιῶν ὄρθρον καὶ ὀμίχλην, καὶ ἐπιβαίνων ὑψηλὰ τῆς γῆς, Κύριος ὁ Θεὸς, ὁ Παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῶ." Ταύτης τοίνυν ἀπαλλαγεῖς τῆς ἀναλ γησίας, ὧ Ἰσραὴλ, τὸν ἐπικληθέντα σου Θεὸν ἐπι ζήτησον, ὃς τοῦ ἀέρος τὸ μανδρὸν καὶ χαῦνον εἰς τὸν φρικώδη τῆς βροντῆς μεταβάλλει κτύπον, διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγεννημένων ἀνέμων τοῦτον ἀνακινῶν καὶ συστρέφων. Οὗτός σοι καὶ τὸν εἰς τὴν σὴν ἐλευθερίαν ἀφωρισμένον μηνύει βασιλέα· λέγει δὲ τὸν Κύρον. Ῥάδιον δὲ αὐτῶ, καὶ μετὰ νύκτα βαθεῖαν ἀγαγεῖν τὸν ὄρθρον, καὶ μεθ' ἡμέραν ὀμίχλη κρῦψαι τὸ φῶς. Καθάπερ οὖν ἐν σταθερᾷ σοι μεσημβρία καθημένῳ (ταύτη γὰρ ἔοικεν ἢ εἰρήνη), τὴν τῆς αἰχμαλωσίας ὀμίχλην ἐπήγαγεν· οὕτω τῆς δουλείας καταπαύσας τὴν νύκτα, τὸν ἠδιστον τῆς ἐλευθερίας ὄρθρον ἀνα τεῖλαι κελεύει. "Ἐπιβαίνει γὰρ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς γῆς·" τουτέστι, πάντων ἐστὶν ὑψηλότατος, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην πληροῖ, ἅτε δὴ Κύριος ὢν καὶ Θεὸς, κατὰ πάντων ἔχων τὸ κράτος. Οὕτω τὰ θυμῆρη μηνύσας, εἰς τάναντία μεταφέρει τὸν λόγον, τούτοις μὲν φοβῶν, ψυχαγωγῶν δὲ ἐκείνοις, καὶ προσέχειν ἐκθύμως τῇ μετανοία παρασκευάζων. 81.1688

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄. α΄, β΄. "Ακούσατε τὸν λόγον Κυρίου τοῦτον, ὃν ἐγὼ λαμβάνω ἐφ' ὑμᾶς θρήνον· Οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ ἔπεσεν, οὐκέτι οὐ μὴ προσθῆ τοῦ ἀναστῆναι. Παρθένος δὲ τοῦ Ἰσραὴλ ἔσφαλεν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῆς· οὐκ ἔστιν ὁ ἀνιστῶν αὐτήν." Φιλανθρωπία χρώμενος ὁ Δεσπότης οὐδὲ θρήνον ὑφαίνειν παραιτεῖται τοῖς κακῶς διακειμένοις, καὶ μετανοεῖν οὐκ ἐθέλουσι. Τὸ δὲ, Οὐκέτι οὐ μὴ προσθῆ τοῦ ἀναστῆναι, οὐκ ἐναντίον τοῖς τῆς ἐλευθερίας εὐαγγελίοις. Σημαίνει γὰρ ὡς οὐκέτι καθ' ἑαυτοὺς πολιτεύονται, οὐδὲ ἴδιον σχίσουσι βασιλέα. Εἰ δέ τις ἀκριβῶς προσχεῖν ἐθελήσειεν, εὐρήσει τούτων τὴν ἔκβασιν μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν μανίαν· τηνικαῦτα γὰρ πεσόντες μεμενήκασι μέχρι καὶ τήμερον ἐπὶ τοῦ πτώματος. Παρθένον δὲ αὐτὴν καλεῖ, διὰ τὴν προτέραν εὐσέβειαν· σφαλεῖσαν δὲ καὶ διαφθαρεῖσαν, διὰ τὴν μετὰ ταῦτα τῶν εἰδώλων λατρείαν. Τὸ δὲ, Οὐκ ἔστιν ὁ ἀνιστῶν αὐτήν, τὸ μηδεμιᾶς αὐτὴν ἀνθρωπίνης ἐπικουρίας ἀπολαῦσαι σημαίνει· τοῦ Θεοῦ γὰρ τῶν ὅλων ἀνθισταμένου, οὔτε ὁ Αἰγυπτίων αὐτοῖς βασιλεὺς, οὔτ' ἄλλος τις ἴσχυεν ἐπαμῦναι. Προαγορεύει δὲ καὶ τὴν ἐσομένην αὐτῶν ὀλιγότητα. γ΄. "Ἡ πόλις γὰρ, φησὶν, ὅθεν ἐξεπορεύοντο χίλιοι, ὑπολειφθήσονται ἑκατὸν, καὶ ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο ἑκατὸν, ὑπολειφθήσονται δέκα." Ἄλλ' ὁπὲρ γοῦν ποτε τὴν Βαιθήλ καὶ τὴν Γάλαγα καταλιπόντες, καὶ τὴν παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὄρκου τῶν εἰδώλων λατρείαν, τὴν ἐμὴν ἐπιζητήσατε πρόνοιαν· ζῶν γὰρ ἐντεῦθεν ποριεῖσθε. Βαιθήλ δὲ καὶ Γάλαγα σὺν τοῖς εἰδώλοις τοῖς πολεμίοις παραδοθήσονται. Μανία δὲ σαφῆς, τὸ μὴ μόνον τῆς τοῦ Ἀβραὰμ εὐσεβείας ἐκ τοῦ φρέατος ἐκείνου μὴ παραλαμβάνειν μνήμην, ἀλλὰ καὶ παρ' ἐκεῖνο τολμᾶν τὴν ἀσεβείαν. δ΄. "Ἐκζητήσατε τὸν Κύριον, καὶ ζήσεσθε, ὅπως μὴ ἀναλάμψη ὡς πῦρ ὁ οἶκος Ἰωσήφ, καὶ καταφάγη αὐτὸν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ βέσων τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ." Σαφῶς ἐκ τούτων μανθάνομεν, ὡς ἡ ἀμαρτία ἡμῖν ἐξάπτει τὴν φλόγα τῶν κακῶν· ἡ δὲ περὶ τὸν Θεὸν στοργή, καὶ διάθεσις, ζῶν ἡμῖν προξενεῖ. ζ΄. "Κύριος ὁ ποιῶν εἰς ὕψος κρῖμα, καὶ δικαιοσύνην εἰς γῆν ἔθηκε." Ψηφίζεται, φησὶν, ὃ βούλεται δίκαιος ὢν, καὶ πέρας ἐν τῇ γῇ τὰ κρινόμενα δέχεται. η΄. "Ὁ ποιῶν πάντα, καὶ μετασκευάζων, καὶ ἐκ τρέπων εἰς τὸ πρῶτ' σκιὰν θανάτου, καὶ ἡμέραν εἰς νύκτα συσκοτάζων· ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς, Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὄνομα αὐτοῦ." Θαρρήσατε, φησὶ, τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει, καὶ ταύτης ἔχεσθε τῆς ἐλπίδος. Εὐπετῶς γὰρ καὶ ποιεῖ καὶ μετасκευάζει ὃ βούλεται, καὶ ῥάδιον αὐτῷ καὶ τοὺς μεγίστους κινδύνους εἰς εὐθυμίαν μεταβαλεῖν. Σκιὰν γὰρ θανάτου τοὺς μεγάλους κινδύνους ὠνόμασεν. Εὐμαρῶς δὲ καὶ τοῖς ἐν εὐημερίᾳ δυσπραξίαν ἐπ' 81.1689 ἀγειν. Καὶ μέντοι καὶ τὸ θαλάττιον ὕδωρ νεύματι ἀνέλκων εἰς τὸν ἀέρα, ἄρδει τὴν γῆν διὰ τῶν νεφῶν· Θεὸς γὰρ ἐστὶ, καὶ τῶν ἀπάντων Δεσπότης. θ΄. "Ὁ διαιρῶν συντριμμὸν ἐπὶ ἰσχύν, καὶ ταλαίπωριαν ἐπὶ ὀχύρωμα ἐπάγων." Μετὰ πολλῆς δὲ τῆς εὐκολίας, καὶ τοὺς ἠσθητικότητας ἐπὶ τὴν προτέραν ἰσχὺν ἐπανάγει, καὶ ταλαίπωριαν τοὺς ἰσχυροὺς παραδίδωσι. ι΄. "Ἐμίσησαν ἐν πύλαις ἐλέγχοντα, καὶ λόγον ὅσιον ἐβδελύξαντο." Ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς, ὡς τινὲς φασὶ, περὶ τὰς πύλας τοὺς συλλόγους ποιεῖσθαι, καὶ τὰ συνέδρια. Ἐνθα τοίνυν συνηθοῖζοντο, ἐκεῖ καὶ τοὺς ἐλέγχους οἱ προφήται προσέφερον· ἀλλ' ἀδικίας καὶ παρανομίας συζῶντες, οὔτε τοῖς τῆς ἀληθείας προσεῖχον ἐλέγχοις, οὔτε τὸν τοῦ δικαίου προσεδέχοντο λόγον. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ ταῦτα εἰρ γάζεσθε, καὶ πρὸς τούτοις, τοὺς πενία κατεχομένους καὶ χειρὶ καὶ γλώττῃ παροινούντες διετελεῖτε, καὶ δωροδοκία χαίροντες ἐσπουδάσετε κακῶς αὔξειν τὸν πλοῦτον, γινώσκετε, ὡς οὔτε ἐν ταῖς εὔκαι καλῶς ὑφ' ὑμῶν ἡσκημέναις καὶ κεκοσμημέναις οἰκήσετε οἰκίας, οὔτε τοὺς ὑφ' ὑμῶν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας φυτευθέντας ἀμπελῶνας τρυγήσετε· ἀφαιρεῖται γὰρ ὑμᾶς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν ἢ τῆς ἀσεβείας καὶ παρανομίας ὑπερβολῆ· ἐπατεῖτε γὰρ τὸ δίκαιον, δῶρα μὲν παρὰ τῶν δυνατωτέρων λαμβάνοντες, ἐν δὲ τῷ δικάζειν τοὺς πένητας κατακρίνοντες. ιγ΄. "Διὰ

τοῦτο ὁ συνιῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σιωπῆσεται, ὅτι ὁ καιρὸς πονηρὸς ἐστίν." Πᾶς γὰρ ἐχέφρων, καὶ τὸ δέον συνιδεῖν δυνάμενος, ὁρῶν τῶν ἐπαγομένων ὑμῖν κακῶν τὸ νέφος, τεθηπῶς καὶ θαυμάζων τὸ τῆς προῤῥήσεως ἀψευδές, φθέγγασθαι οὐδὲν ἐξ ἀθυμίας δυνήσεται. ιδ', ιε'. "Ἐκζητήσατε οὖν τὸ καλόν, καὶ μὴ τὸ πονηρὸν, ὅπως ζήσητε, καὶ ἔσται οὕτω μεθ' ὑμῶν Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὃν τρόπον εἶπατε· Μεισθήκαμεν τὰ πονηρὰ, καὶ ἠγαπήκαμεν τὰ καλά· καὶ ἀποκαταστήσατε ἐν πύλαις κρῖμα, ὅπως ἂν ἐλεήσῃ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ τοὺς καταλοίπους τοῦ Ἰωσήφ." Ἀκολουθεῖτω, φησὶ, τοῖς λόγοις τὰ ἔργα, καὶ λέγοντες ἐρᾶν μὲν τῶν ἀγαθῶν, βδε λύττεσθαι δὲ τὴν πονηρίαν, ἔργῳ δεῖξατε τὴν τῶν λόγων ἀλήθειαν. Τοῦτο γὰρ ποιοῦντες, τεύξεσθε παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων ζωῆς. Τούτου δὲ παρ' ὑμῶν μὴ γιγνομένου, θρῆνοι καὶ ὀλοφύρσεις, καὶ τὰς πλατείας, καὶ τὰς ὁδοὺς καταλήψονται· ὡς καὶ τοὺς γηπόνους ἀντὶ γεωργίας τῆ θρηνωδία προσέχειν. Ἔσται δὲ ταῦτα ἐμοῦ παρόντος, καὶ τὰς τιμωρίας ἐπάγοντος. ιη'. "Οὐαὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἡμέραν Κυρίου! καὶ ἵνατί ὑμῖν αὕτη ἡ ἡμέρα Κυρίου· καὶ αὕτη ἐστὶ σκότος, καὶ οὐ φῶς." Ἐπειδὴ γὰρ ἦσαν τινες θρασύτητι καὶ ἀθαδεΐα συντετραμμένοι, οἱ τοῖς προφητικοῖς θεσπίσμασιν ἀντέλεγον, φρουαττόμενοι 81.1692 κατ' αὐτῶν, καὶ ψευδεῖς ἀποκαλοῦντες τοὺς θείους χρησμούς, καὶ τὸ τέλος τῶν προῤῥήσεων ἀπαιτοῦντες, θρήνου τούτους ἀξίους ὁ Δεσπότης ἀποκαλεῖ, ὡς σκότος ἀντὶ φωτὸς ἐπιθυμοῦντας ἰδεῖν. Οὐδὲν διαφέρουσι, φησὶν, οἱ τὸ πέρας τῆς προφητείας ἐπιθυμοῦντες ἰδεῖν, ἀνδρὸς φυγόντος μὲν λέοντα ἐπιόντα, μετ' ἐκείνον δὲ ἄρκῳ περιπεσόντος, εἶτα τὴν οἰκίαν μετὰ δέους κατειληφότος, καὶ ἀπροόπτως ἀπὸ τοῦ τὴν ψυχὴν κατέχοντος θορύβου, ἐπερείσαντος τῷ τοίχῳ τὴν χεῖρα, καὶ ὑπὸ ὄφρα πικροτάτου δηχθέντος. Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνος ζόφον, ἀλλ' οὐ φῶς αἴγλην, κατ' ἐκείνην ὄρα τὴν ἡμέραν· οὕτως οὗτοι σκότῳ βαθεῖ κατὰ τὴν τῆς τιμωρίας ἡμέραν παραδοθήσονται. κά-κγ'. Μεισθήκα, ἀπῶσμαι τὰς ἑορτὰς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν. Διότι ἐὰν ἐνέγκητέ μοι ὀλοκαυτώματα καὶ θυσίας ὑμῶν, οὐ προσδέχομαι, καὶ σωτηρίου ἐπιφανείας ὑμῶν οὐκ ἐπιβλέψομαι. Μετάστησον ἀπ' ἐμοῦ ἤχον ὠδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὀργάνων σου οὐκ ἀκούσομαι." Τοιαῦτα καὶ διὰ Ἡσαΐου πρὸς αὐτοὺς εἶρηκεν ὁ Δεσπότης Θεός· "Τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει Κύριος. Πλήρης εἰμὶ ὀλοκαυτωμάτων κριῶν· καὶ στέαρ ἀρνῶν, καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι." Καὶ ἐξῆς δὲ καταλέγει πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον αὐτῷ προσφερόμενα, πάντα λέγων ὁμοίως βδε λύττεσθαι. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα μισεῖν μὲν ἔφη τὰς ἑορτὰς· οὐ προσδέχεσθαι δὲ τὰς ἐν τοῖς πανηγύρεσι προσφερομένας θυσίας· τὸ γὰρ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ, ἀντὶ τοῦ, οὐ μὴ δέξομαι τέθεικεν. Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ Νῶε ὁ μακάριος Μωσῆς, "Ὡσφράνθη, ἔφη, Κύριος ὁ Θεὸς ὀσμὴν εὐωδίας" ἀντὶ τοῦ, ἐπήνεσε τὸν τῶν προσενηνοχῶτων σκοπόν. Οὐδὲ γὰρ δεῖται τούτων Θεός· ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ὑπὲρ τῆς σφῶν αὐτῶν σωτηρίας προσφέρουσι τὴν ἑμαυτοῦ, φησὶ, παρέξομαι ἐπιφάνειαν. Παῦσαι τοίνυν καὶ ἄδων, καὶ τοῖς μουσικοῖς κεχρημένους ὀργάνοις· οὐδὲ γὰρ ἐπιτέρπομαι τούτοις, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν διὰ τῶν τερπνῶν σε ποδηγῶν ἐπὶ τὰ σπουδαῖα ταῦτα προσέταξα γίνεσθαι. κδ'. "Κυλισθήσεται ὡς ὕδωρ κρῖμα, καὶ ἡ δικαιοσύνη, ὡς χειμάρρους ἄβατος." Ἡ ἐξενεχθεῖσα, φησὶ, κατὰ σοῦ δικαία ψῆφος χειμάρρου σοὶ δίκην, καὶ σφοδροῦ ὕδατος, τὴν τιμωρίαν ἐποίσει, καὶ διέξοδον εὔρειν οὐ δυνήσῃ· ἀναμνήσθητε δὲ, ὡς τρεῖς σαράκοντα ἔτη κατὰ τὴν ἔρημον διαγαγόντες, οὐ τὴν ἀπὸ θυμάτων μοι λατρείαν προσενηνόχατε, ἀλλὰ κάκει τὴν αὐτὴν ἀσέβειαν ἐπεδείξασθε, παντοδαπὰς εἰδώλων πεποιηκότας εἰκόνας, καὶ τούτοις, καὶ μέντοι καὶ ἄστροις τισὶ πᾶσαν θεραπείαν προσφέρετε. 81.1693 ροντες. Μολὸχ γὰρ καὶ Ῥεφὰν εἰδώλων ὀνόματα· τοῦ δὲ Μολὸχ καὶ ἐν τοῖς προοιμίοις τῆς προφητείας ἐμνημόνευσε. Τούτων γὰρ χάριν, κζ'. "Μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Δαμασκοῦ, λέγει Κύριος ὁ Θεός, ὁ Παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ." Ἐπειδὴ γὰρ καὶ τῶν

πλησιαζόντων αὐτοῖς Σύρων ἐδυσχέραι νον τὴν δουλείαν, τὴν πορρωτέρω προλέγει, κατα πληξαι αὐτούς τῇ προρρήσει βουλόμενος· λέγει δὲ τὴν Ἀσσυρίων. Καὶ τοῦτο ὁ μακάριος Στέφανος ἐν ταῖς Πράξεσιν ἐρμηνεύων, "Μετοικιῶ ὑμᾶς, εἶπεν, ἐπέκεινα Βαβυλῶνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄. α΄. "Οὐαὶ τοῖς ἐξουθενουῖσι Σιῶν, καὶ πεποιθόσιν ἐπὶ τὸ ὄρος Σαμαρείας! ἀπετρύγησαν ἀρχὰς ἐθνῶν, καὶ εἰσῆλθον ἑαυτοῖς." Ἄθλιοι, φησὶ, καὶ τρισάθλιοι οἱ τῆς μὲν Σιῶν καταφρονοῦντες, τῇ δὲ Σαμαρεία θαρρόουντες, καὶ μὴ σκοποῦντες, ὡς ὁ ἐν τῇ Σιῶν θεραπευόμενος Θεὸς, εἰς τὴν τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦς ἐπήγαγε γῆν, τοὺς πρόσθεν ταύτην οἰκοῦντας παντελῶς ἀναλώσας, καὶ λίαν αὐτοῖς εὐρείαν τὴν οἴκησιν χαρισάμενος. Εἰ δὲ οὐχ οὕτω ταῦτα ἔχειν ὑπολαμβάνετε, β΄. "Διάβητε εἰς Χαλάνην, καὶ διέλθετε ἐκεῖθεν εἰς Ἐμάθ τὴν μεγάλην, καὶ κατάβητε εἰς Γέθ, τῶν ἀλλοφύλων τὰς κρατίστας ἐκ πασῶν τῶν βασιλειῶν τούτων, εἰ πλείονά ἐστι τὰ ὄρια αὐτῶν τῶν ὑμετέρων ὀρίων." Εἰς τὰς προειρημένας πόλεις, αἴπερ εἰσὶ μέγισται, καὶ τῶν προλεχθεισῶν δὲ βασιλειῶν αἱ ἔγκριτοι, πορευθέντες ἀκριβῶς καταμάθετε, ὡς οὐκ ἐλάττων ἐστὶν ἢ ὑφ' ὑμῶν γεωργουμένη τῆς ὑπ' ἐκείνων κατεχομένης. γ΄. "Οἱ ἐρχόμενοι εἰς ἡμέραν κακὴν" ὡς ἀξίους ἑαυτοῦς τιμωρίας πεποηκότες. Ἡμέραν γὰρ κακὴν, τὴν τῆς τιμωρίας ἡμέραν καλεῖ. "Οἱ ἐγγίζοντες καὶ ἐφαπτόμενοι Σαββάτων ψευδῶν." Οἱ τῷ δοκεῖν τι μῶντες τὰ Σάββατα, μυρία δὲ ἐν αὐτοῖς παράνομα δρῶντες. Εἶτα πρὸς τούτοις ἐπιμέμφεται αὐτοῖς τρυφήν, κλίνας ἐλεφαντίνας ὑπεστρώσθαι αὐτοῖς λέγων, καὶ πᾶσαν αὐτοῖς προκεῖσθαι χλιδὴν· ἐρίφων μὲν ἐκ ποιμνίων, μόσχων δὲ ἐκ βουκολίων κομιζομένων· ὀργάνων δὲ τὴν ἠχὴν ἀποτελούντων· κρότου δὲ χειρῶν πρὸς τὴν ἠχὴν γινομένου· οἴνου δὲ ἀνθοςμίου, καὶ τούτου διηνημένου προσφερομένου· μύρου δὲ εὐώδους τὴν ἀσωτίαν ἀποπληροῦντος. Οὕτω, φησὶν, ἐκδεδιητημένοι, καὶ τὸ ἀβροδίαιτον ἀσπασάμενοι, καὶ νομίσαντες μόνιμα ταῦτα εἶναι καὶ διαρκῆ, οὐ διαλογισάμενοι δὲ αὐτῶν τὸ διαρρέον. Τοῦτο γὰρ ἐσήμηνεν, εἰρηκῶς· "Ὡς ἐστῶτα ἐλογίσαντο καὶ οὐχ ὡς φεύγοντα. Οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐν τῇ συντριβῇ τοῦ Ἰωσήφ" ἀλλ' ἀναλγήτως ἔφερον τοσαύτας παρανομίας τολμῶντες. Ἰωσήφ γὰρ αὐτοῦς 81.1696 προσηγόρευσε· τοῦ γὰρ Ἰωσήφ ὁ Ἐφραΐμ υἱός· Ἐφραΐμ δὲ τὰς δέκα φυλάς ὀνομάζει. δ΄, η΄. "Διὰ τοῦτο νῦν αἰχμάλωτοι ἔσονται ἀπ' ἀρχῆς δυναστῶν, καὶ ἐξαρθήσεται χρεμετισμὸς ἵππων ἐξ Ἐφραΐμ. Ὅτι ὤμοσε Κύριος καθ' ἑαυτοῦ, λέγων, Κύριος ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων· Διότι βδελύσσομαι ἐγὼ πᾶσαν τὴν ὕβριν Ἰακώβ, καὶ τὰς χώρας αὐτοῦ με μίσηκα, καὶ ἐξαρῶ πόλιν σὺν τοῖς κατοικοῦσιν αὐτῆν." Ἄρχοντες, φησὶ, δυνατοὶ δορυαλώτους αὐτοῦς παραλήψονται, καὶ τέλος ἢ τοῦ Ἐφραΐμ δυναστεία λήψεται· ἀψευδῆς γὰρ καὶ δυνατὸς ὁ ταύτην κατ' αὐτοῦ τὴν ψῆφον ἐξενεγκών. Κατεψηφίσατο δὲ, αὐτοῦ τὴν ἀλαζονεῖαν καὶ τὴν ἀσέβειαν βδελυξάμενος. θ΄-ια΄. "Καὶ ἔσται, ἐὰν ὑπολειφθῶσι δέκα ἄνδρες ἐν οἰκίᾳ μιᾷ, ἀποθανοῦνται, καὶ ἀπολειφθήσονται οἱ κατάλοιποι. Καὶ λήψονται οἱ οἰκεῖοι αὐτῶν, καὶ παραβιώνται τοῦ ἐξενεγκεῖν τὰ ὄστα αὐτῶν ἐκ τοῦ οἴκου ναοῦ, καὶ ἐρεῖ τοῖς προεστηκόσι τοῦ οἴκου, Εἰ ἔτι ὑπάρχει παρὰ σοί; Καὶ ἐρεῖ· Οὐκέτι· καὶ ἐρεῖ· Σίγα, ἔνεκεν τοῦ μὴ ὀνομάσαι τὸ ὄνομα Κυρίου." Τοσ αὕτη, φησὶ, φθορὰ τῶν ἐνοικούντων τὴν πόλιν γενήσεται, ὡς ἐνίας οἰκίας πάντας ἔχειν τοὺς ἐνοικοῦντας νεκροὺς, καὶ τοὺς πελάζοντας, ἢ γένει προσήκοντας, ἐξ ἐτέρων οἰκιῶν παραγινομένους τῶν τετελευτηκῶν τῶν σώματα παραδιδόναι ταφῇ· εἶτα ἐρευνᾶν, καὶ ἀλλήλους ἀνερωτᾶν, μὴ ἄρα εἴη ἕτερον ἄταφον. Ἀποκρινομένων δὲ τῶν ἐνδοτέρων, ὡς οὐκ εἴη· σιγῇ, φησὶ, τεθηπότες ἐξίασι, τοῦτο ποιεῖν ἀλλήλοις παρακελευόμενοι, ὡς τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ταύτην ἐξενεγκόντος τὴν ψῆφον. ιβ΄. "Διότι ἰδοὺ Κύριος ἐντέλλεται, καὶ πατάξει τὸν οἶκον τὸν μέγαν θλάσμασι, καὶ τὸν οἶκον τὸν μικρὸν ῥήγμασιν." Ὅμοίως γὰρ τοῖς ἐν πενίᾳ, καὶ τοὺς δυνατοὺς καταλύσει. ιγ΄,

ιδ'. "Εἰ διώξονται ἐν πέτραις ἵπποι, εἰ παρασιωπήσονται ἐν θηλείαις, ὅτι ἔξεστρέψατε εἰς θυμὸν κριῖμα, καὶ καρπὸν δικαιοσύνης εἰς πικρίαν. Οἱ εὐφραϊνόμενοι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀγαθῷ, οἱ λέγοντες· Οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ ἡμῶν ἔσχομεν κέρατα;" Ἴπποι μὲν, φησὶ, κατὰ πετρῶν θέειν οὐ δύνανται, οἱ δὲ πολέμιοι χωρήσουσι καθ' ὑμῶν, τοῦ προτέρου ὑμῶν ὕψους διὰ τὴν παρ' ὑμῶν τολμηθεῖσαν παρανομίαν καταφρονήσαντες. Καὶ ὡσπερ ἵπποι χρεμετίζουσι θεασάμενοι θηλείας· οὕτως οἱ πολέμιοι χρήσονται προθύμως τῇ καθ' ὑμῶν ἐφόδῳ, ὅτι τὸν κριτὴν εἰς θυμὸν καθ' ὑμῶν ἐκινήσατε, καὶ πικρὰν ὁμοῦ καὶ δικαίαν ἐξενεγκεῖν τὴν ψῆφον κατηναγκάσατε. Τὴν γὰρ εὐθυμίαν οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς ἔχετε, ἀλαζονευόμενοι δὲ καὶ βρενθυόμενοι τῇ σφετέρᾳ δυνάμει τὸ πρότερον ὑμῶν ἐπιγράφετε κράτος. Τούτου χάριν ἐγὼ ὁ πάσης στρατιᾶς καὶ δυνάμεως Κύριος ἔθνει ὑμᾶς δυνατῶ παραδώσω. "Τοῦ μὴ εἰσελθεῖν εἰς Ἡμᾶθ, καὶ ἕως τοῦ χειμάρρου τῶν δυσμῶν." 81.1697 Ἄντι τοῦ, Πάσης ὑμᾶς τῆς πρόσθεν ὑφ' ὑμῶν γεωρ γουμένης ἐξελάσω γῆς· Ἱεροβοὰμ γὰρ, ἐφ' οὗ ἡ προφητεία αὕτη ἐγένετο, ἀποκατέστησε, φησὶ, τὸ ὄριον Ἰσραὴλ ἀπὸ Ἡμᾶθ ἕως θαλάσσης τῆς πρὸς ἑσπέραν, ὡς ἡ τῶν Βασιλειῶν ἱστορία διδάσκει. Λέγει τοίνυν, ὅτι Πάντα ὑμῶν τὰ ὅρια παραδώσω τοῖς πολεμίοις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'. α'-γ'. "Οὕτως ἔδειξέ μοι Κύριος, καὶ ἰδοὺ ἐπιγονὴ τῶν ἀκρίδων ἐρχομένη ἐωθινή, καὶ ἰδοὺ βροῦχος εἰς Γὼγ βασιλεὺς. Καὶ ἔσται, ἐὰν συντελέσῃ τοῦ φαγεῖν τὸν χόρτον τῆς γῆς. Καὶ εἶπα· Κύριε, ἴλεως γενοῦ· τίς ἀναστήσει τὸν Ἰακώβ, ὅτι ὀλίγο στός ἐστι; Μετανόησον, Κύριε, ἐπὶ τούτῳ. Καὶ τοῦτο οὐ μὴ γένηται, λέγει Κύριος." Θεασάμενος, φησὶ, τὴν φοβερὰν ἐκείνην θέαν, ἰκέτευσα τὸν Θεὸν ἴλεων γενέσθαι, καὶ παῦσαι τὸν ὄλεθρον· οὐκ ἐπένευσε δὲ, ὡς εἰκὸς, διὰ τὴν τῆς παρανομίας ὑπερβολὴν. Ἐπιγονὴν δὲ ἀκρίδων ἐκάλεσε τὸν Ἀσσύριον· βροῦχον δὲ τὸν Βαβυλώνιον· τὸ δὲ, εἰς Γὼγ βασιλεὺς, τὸ τῆς στρατιᾶς μέγεθος παραδηλοῖ. Ὡσπερ γὰρ, φησὶν, ὁ Γὼγ, ὁ τῶν Σκυθικῶν ἐθνῶν βασιλεὺς, κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ πληθὸς ὅτι πλεῖστον ἀθροίσει· οὕτως Ἀσσύριοι καὶ Βαβυλώνιοι μετὰ πολλῆς παραγενήσονται στρατείας. Καὶ ἀκρίδι δὲ καὶ βρούχῳ παρέδωκεν αὐτῶν καρπούς, ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ κάμπῃ· τοῦτο γὰρ ἄνω προεῖρηκεν. δ'. "Οὕτως ἔδειξέ μοι Κύριος· καὶ ἰδοὺ ἐκάλεσε τὴν δίκην ἐν πυρὶ Κύριος ὁ Θεὸς, καὶ κατέφαγε τὴν ἄβυσσον τὴν πολλήν, καὶ κατέφαγε τὴν μερίδα." Δίκην μὲν καλεῖ τὴν δικαίαν τοῦ Θεοῦ ψῆφον· πῦρ δὲ καλεῖ, τοὺς πολεμίους· ἄβυσσον δὲ πολλήν, τὰ μυρία ἔθνη τὰ ὑπ' ἐκείνων δουλωθέντα· μερίδα δὲ τὸν Ἰσραὴλ. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ μακάριος ἔφη Μωσῆς· "Καὶ ἐγενήθη μερὶς Κυρίου λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα, φησὶ, θεασάμενος τὴν αὐτὴν ἴκε τείαν τῷ Δεσπότῃ προσεμήνοχα μὲν, οὐκ ἔπεισα δέ. ζ', η'." Οὕτως ἔδειξέ μοι Κύριος, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐστηκὼς ἐπὶ τείχους ἀδάμαντινου, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀδάμας. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· Τί σὺ ὄρας, Ἀμώς; Καὶ εἶπον· Ἀδάμαντα. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· Ἴδοὺ, ἐγὼ ἐντάσσω ἀδάμαντα ἐν μέσῳ λαοῦ μου Ἰσραὴλ." Ἰσχυρὰν αὐτοῖς, φησὶ, καὶ στερεὰν λίαν ἐπάξω πληγὴν, καὶ ἀδάμαντι ἐοικυῖαν, ὅς τῶν ὑλῶν ἐστὶν ἀπασῶν στερεώτερός τε καὶ ἰσχυρώτατος. Οὐ γὰρ ἀνέξομαι λοιπὸν περιδεῖν τὴν ὑπ' αὐτῶν τολμωμένην ἀσέβειαν, ἀλλὰ σὺν αὐτοῖς καὶ τοὺς τῶν εἰδώλων ἀφανιῶ βωμοὺς, καὶ τὰς τούτων ἑορτὰς καταπαύσω, καὶ ἀπαξιαπλῶς πᾶσαν αὐτῶν καταλύσω τὴν βασιλείαν· τὸν γὰρ οἶκον Ἱεροβοὰμ τὴν βασιλείαν ὠνόμασεν. Οὐ γὰρ ἐπὶ τούτου, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦτον, καὶ ἄλλους ἔξ βασιλεῖς, τέλος ἡ πρόρρησις 81.1700 ἔλαβε. Τούτων ἀπὸ τοῦ προφήτου λεγομένων, Ἄμα σίας ὁ τῆς Βαιθὴλ ἱερεὺς, δεῖσας μὴ τὰς θείας ἀπειλὰς καταπλαγεῖς ὁ λαὸς, καὶ μεταμελεία χρησάμενος, τῆς τῶν εἰδώλων ἀποστῆς θεραπείας, καὶ τὰς τῆς ἐμπορίας ἀφορμὰς αὐτὸς ἀπολέσει, εἰσαγγέλλει παρὰ τῷ βασιλεῖ τὸν προφήτην, συκοφαντίας τοῖς ἀληθεῖσι λόγοις συρράψας. ια'." Λέγει γὰρ Ἀμώς, ὡς Ἱεροβοὰμ ἐν ῥομφαίᾳ

πεσεῖται, καὶ ὁ λαὸς αἰχμάλωτος ἀχθήσεται ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ." Ἄλλα τὰ μὲν περὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς βασιλείας ὑπῆρχεν ἀληθῆ· τὸ δὲ περὶ τοῦ βασιλέως εἰρημένον ψεῦδος ἦν προφανῶς· ἀλλ' ὅμως ἤκιστα τοῦτο τὸν Ἱεροβοὰμ εἰς τὴν κατὰ τοῦ προφήτου παροινίαν ἐξέμνη· τὸν δὲ Ἀμασίαν οὐδὲ τοῦτο πέπεικεν ἀγαγεῖν ἡσυχίαν. Ἄλλ' αὐτὸς ὑποχωρῆσαι τῷ προφήτῃ παρεκελεύσατο, καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν βιοτεύειν, καὶ προλέγειν τὰ μέλλοντα, ὡς τῆς Βαιθήλ ἀφωρισμένης τῆ βασιλεία. Ὁ δὲ Ἀμὼς μετὰ παρρησίας, καὶ τὸ ἐπιτήδευμα τὸ οἰκεῖον λέγει, καὶ τὴν θεόθεν αὐτῷ δοθεῖσαν χάριν ἀποκαλύπτει. ιδ'. "Οὔτε γὰρ, φησὶ, προφήτης ἤμην, οὔτε υἱὸς προφήτου, ἀλλ' αἰπόλος ἤμην συκάμινα κνίζων." Τὸ δὲ συκάμινα κνίζων, ὁ μὲν Ἀκύλας ἐρευνῶν, συκομόρους ἠρμήνευσεν· ὁ δὲ Θεοδοτίων, χαρακῶν συκαμίνας· ὁ δὲ Σύμμαχος, ἔχων συκομόρους. Δένδρου δὲ εἶδός ἐστίν ἢ συκόμορος ἐν τῇ Παλαιστίνῃ· μέμνηται δὲ καὶ ὁ μακάριος Λουκάς ὁ εὐαγγελιστής, εἰς συκομοραίαν τὸν μακάριον Ζακχαῖον ἀναβῆναι φήσας. Ἦκουσα δὲ τινος τὰ ἐκεῖθεν διηγουμένου, ὡς ὁ τούτων καρπὸς οὐ πεπαίνεται μὴ πρότερον τομὴν τινα βραχεῖαν δεξάμενος. Τοῦτο τοῖς νῦν εἰκὸς νενοηκέναι τοὺς Ἐβδομήκοντα, καὶ τὸ κνίζων, ἀντὶ τοῦ χαρακῶν, ἢ συλλέγων τεθεικέναι. Περὶ γεωργίαν τοίνυν, φησὶ, καὶ προβατεῖαν ἔχοντά με σπουδῆν ἀνέλαβε Κύριος ἐκ τῶν προβάτων, καὶ προφητεύειν ἐκέλευσε. Δέχου τοίνυν, ὦ Ἀμασία, καὶ τὴν κατὰ σοῦ πρόρρησιν, ἐπειδὴ με τῷ Ἰσραὴλ προφητεύειν κωλύεις, ἵνα μὴ σε κακῶς χρηματίζομενον παύσω. Ἴσθι τοιγαροῦν, ὡς ὄψει τὴν νῦν συν οἰκοῦσάν σοι γυναῖκα δημοσίᾳ καὶ προφανῶς ὑπὸ τῶν πολεμίων ὑβριζομένην· ἐπειδὴ περὶ καὶ σὺ εἰς τὴν τῆς εἰδωλολατρείας ἀκολασίαν ἐξέμηνες τὸν λαόν. Ὅψει δὲ καὶ τοὺς ἐκ σοῦ πάντας ἀναιρουμένους· σὺ δὲ ἐν ἀλλοφύλῳ γῆ δέξῃ τοῦ βίου τὸ πέρασ, καὶ ὁ λαὸς δὲ ἅπας τὴν αὐτὴν σοι τιμωρίαν ὑπομενεῖ· ὑμῶν δὲ ταῦτα παθόντων, ἄλλοις ἢ γῆ παραδοθεῖσα διανεμηθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄. α', β'. Οὕτως ἔδειξέ μοι Κύριος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελος ἰξευτοῦ. Καὶ εἶπε πρὸς με· Τί σὺ βλέπεις, Ἀμὼς; Καὶ εἶπον· Ἄγγελος ἰξευτοῦ." Σημαίνει δὲ ἢ ὄψις τὴν ταχεῖαν θήραν τοῦ Ἰσραήλ. Ὡσπερ γὰρ τὰ 81.1701 ὄρνεα τῷ ἰξῷ ῥαδίως θηρεύσεται, οὕτως ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων ὁ λαὸς ἀγρευθήσεται. "Εἶπε γὰρ Κύριος πρὸς με· Ἦκει τὸ πέρασ ἐπὶ τὸν λαόν μου Ἰσραὴλ· οὐκέτι οὐ μὴ προσθῶ παρ ελθεῖν αὐτόν. (γ.) Καὶ ὀλολύζει τὰ φατνώματα τοῦ ναοῦ. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος, πολὺς ὁ πεπτωκὼς, ἐν παντὶ τόπῳ ἐπιρρίψω σιωπὴν." Οὐκέτι μακροθυμήσω, ἀλλὰ τῶν προρρήσεων ἐπάξω τὸ πέρασ. Χωρήσει δὲ κατὰ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐμοῦ τῶν πολεμίων τὸ πῦρ· ὀλολυγὴν δὲ τῶν τοῦ ναοῦ φατνωμάτων τῶν ἔνδον ἀναιρουμένων ἐκάλεσε τὴν βοήν, καὶ τῶν ἐμπιπραμένων ξύλων τὸν ἦχον· τὸ δὲ, "Πολὺς ὁ πεπτωκὼς, ἐν παντὶ τόπῳ ἐπιρρίψω σιωπὴν," πλῆθος, φησὶ, πολὺ ἔσται τῶν ἀναιρουμένων· πολλὴ δὲ σιγὴ καὶ σιωπὴ τὰς πόλεις, καὶ τὰς ὁδοὺς, καὶ τὰς κώμας ἀπὸ τῆς τῶν οἰκητόρων ἔρημίας καθ' ἕξει. Προσέχετε τοίνυν τούτοις, οἱ τοὺς πτωχεῖα καὶ πενία συζῶντας πιέζοντες, καὶ τὰς Νουμηνίας καὶ τὰ Σάββατα περισκοποῦντες, καὶ τὰ παράνομα συναθροίζοντες κέρδη, σταθμοῖς τε καὶ ζυγοῖς ἀδίκους κεχρημέ νοι, καὶ διαφόρως τοὺς ὑποδεεστέρους καταδουλούμε νοι, καὶ ἀπὸ παντὸς εἴδους ἐμπορίας χρηματίζομενοι. ζ', η'. "Ὁμνύει Κύριος καθ' ὑπερηφανίαν Ἰακώβ· εἰ ἐπιλησθήσεται εἰς νίκος πάντα τὰ ἔργα ὑμῶν. Καὶ ἐπὶ τούτοις οὐ ταραχθήσεται ἡ γῆ, καὶ πενήθησει πᾶς ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ, καὶ ἀναβήσεται ὡς ποταμὸς Αἰ γύπτου." Ὑπερηφανίαν δὲ καλεῖ τὴν μετ' αὐθαδεῖας ἀδικίαν, ἣν κατὰ τῶν πενήτων ἐτόλμων. Ὁμόσαι δὲ τὸν Κύριον ἔφη, τὸ ἀψευδὲς τῶν εἰρημένων δεικνύς. Οὐκ ἔτι, φησὶν, οἷόν τιτι λήθη παραδώσω τὰ ὑφ' ὑμῶν τολμώμενα, ἀλλὰ πᾶσαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, καθ' ὑμῶν κινήσω τὴν γῆν, καὶ καλύψω ὑμᾶς τῷ πλήθει τῶν πολεμίων, καθάπερ ὁ Αἰγύπτου ποταμὸς καλύπτει τὴν γῆν. Λαβόντες δὲ ὑμᾶς ἀπάξουσιν, ἔρημον τὴν γῆν τὴν ὑμετέραν

καταλιπόντες· τοῦτο γὰρ ἠνίξατο εἰρηκώς· "Καταβήσεται ὡς ποταμὸς Αἰγύπτου." Τότε καὶ ὁ ἥλιος μεσοῦσης ἡμέρας εἰς σκότος μετα βληθήσεσθαι δόξει τοῖς κατεχομένοις ὑπὸ τῶν συμφορῶν, καὶ τὰς μὲν ἑορτὰς εἰς πένθος, τὰς δὲ ὡδὰς εἰς θρῆνον μεταβαλῶ· καὶ τὸ σχῆμα δὲ πένθιμον ἅπαντες ἔξουσι, τὴν εὐπρέπειαν τῆς κόμης ἀποκειρόμενοι, καὶ σάκκον περιβαλλόμενοι· ὡς εἰκέναι τοῖς μονογενοῦς παιδὸς ὀδυρομένοις μεταβολὴν. Καὶ πρὸς τοῦ τοις ἐπάξω λιμὸν, καὶ ἔνδειαν οὐ καρποῦ καὶ ὕδατος, ἀλλὰ προφητείας καὶ θείας διδασκαλίας. Καὶ τῆδε κάκεισε δίκην ὑδάτων ἀλλόμενοι καὶ πλανώμενοι περινοστήσουσι, τὸν θεῖον λόγον ἐπιζητοῦντες, καὶ τοῦ ποθομένου διαμαρτήσοντες. Ἀλλὰ μὴν καὶ αἱ νῦν καλλωπιζόμεναι παρθέναι, καὶ οἱ μετὰ τούτων ἔκτρεφόμενοι νεανίαί διψοῦντες θανάτῳ παραδοθήσονται. ἰδ'. "Οἱ ὀμνύοντες κατὰ τοῦ ἰλασμοῦ Σαμαρείας." Καὶ διδάσκων, τίς οὗτος, εὐθὺς ἐπήγαγε· "Ζῆ ὁ Θεὸς 81.1704 σου, Δὰν, καὶ ζῆ ὁ Θεὸς σου, Βηρσαβεέ." Ὅροι δὲ οὗτοι ἦσαν τῆς Ἰσραηλιτῶν γῆς. Ἐν δὲ τῇ Δὰν καὶ ὁ πρῶτος ἔστησεν Ἱεροβοὰμ θυσιαστήρια· ἡ δὲ Βηρσαβεέ τὸ φρέαρ ἐστὶ τοῦ ὄρκου, περὶ οὗ καὶ ἄνω εἴρηκε· κάκει δὲ εἶδωλα προσεκύνουν.

ΚΕΦΑΛ. Θ'. Μετὰ ταῦτα ἰδεῖν ἔφη τὸν Κύριον ἐφεστῶτα τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ κελεύσαντα πατάξαι τὸ ἰλαστήριον οὕτως, ὥστε τῇ πληγῇ καὶ αὐτὰ σεισθῆναι τὰ πρόπυλαια. Δηλοῖ δὲ καὶ διὰ τούτων, ὡς αὐτοῦ κελεύοντος, ἀλλ' οὐκ οἰκεία δυνάμει χρώμενος, κρατήσῃ τούτων ὁ Βαβυλώνιος. "Καὶ διάκοψον, φησὶν, εἰς κεφαλὰς πάντων." Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Ἰεζεκιὴλ ἐθεάσατο· καὶ γὰρ ἐκεῖ ἀόρατοι δυνάμεις πελέκεσι χρώμεναι, τὴν πόλιν ἅπασαν περιδραμεῖν ἐκελεύσθησαν, καὶ ἅπαντας πλὴν τῶν τὸ σημεῖον ἔχόντων κατακοντίσαι. Τοῦτο κἀνταῦθα παρηγγύησε, "Διάκοψον εἰς κεφαλὰς πάντων." Καὶ τὸν ἀθρόον θάνατον οὕτω παραδηλώσας, ἐπήγαγε· "Καὶ τοὺς καταλοῖπους αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἀποκτενῶ· οὐ μὴ διαφύγη ἐξ αὐτῶν φεύγων, καὶ οὐ μὴ διασωθῆ ἐξ αὐτῶν ἀνασωζόμενος." Ἐὰν γὰρ εἰς ἄδου κατέλθωσιν, ἀνασπάσω, φησὶν, αὐτοὺς τῇ χειρὶ· ἐὰν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέλθωσιν, ὅπερ ἐστὶ τῶν ἀδυνάτων, ἐκεῖθεν αὐτοὺς καταγαγὼν τοῖς ἐχθροῖς παραδώσω· εἰ δὲ καὶ εἰς τὸν Κάρμηλον φύγοιεν, ῥᾶστα κάκειθεν αὐτοὺς παραλήψομαι· κἀν εἰς αὐτὸν δὲ τῆς θαλάττης καταδύναι τὸν βυθὸν πειραθῶσι, τοῖς ἐκεῖ θηρίοις ἐντελοῦμαι καταναλῶσαι αὐτούς· ἐὰν δὲ καὶ αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς πειραθῶσιν, οὐδὲ οὕτω τῆς παρ' αὐτῶν φειδοῦς ἀπολαύσουσι. "Στηριῶ γὰρ τοὺς ὀφθαλμοὺς μου ἐπ' αὐτοὺς εἰς κακὰ, καὶ οὐκ εἰς ἀγαθὰ." Ἐγὼ τῶν ἀπάντων Θεὸς καὶ Δεσπότης, ὁ τῇ ἀφῆ μόνῃ ποιῶν κινεῖσθαι τὴν γῆν, καὶ πενθεῖν τούτου χάριν παρασκευάζων τοὺς κατοικοῦντας, αὐτήν. "Ὁ οἰκοδομῶν εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ ἐπὶ γῆς θεμελιῶν." Τούτῳ ἔοικε τὸ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ εἰρημένον· "Ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν." – "Ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ." Λέγει τὰ τῆς δυνάμεως ἔργα, ἵνα διὰ τούτων βεβαιώσῃ τὰς ἀπειλάς. ζ'. "Οὐχ ὡς υἱοὶ Αἰθιοπῶν ὑμεῖς ἐστέ μοι, υἱοὶ Ἰσραὴλ; λέγει Κύριος." Τὴν αὐτὴν, φησὶν, Αἰθίοψι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἔχοντες φύσιν, πλείονος παρὰ πάντας ἠξιώθητε προμηθείας. Καὶ τοῦτο δεῖ κνὺς ἐπήγαγεν· "Οὐ τὸν Ἰσραὴλ ἀνήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ τοὺς ἄλλοφύλους ἐκ Καππαδοκίας, καὶ τοὺς Σύρους ἐκ βόθρου;" Μετέστησαν γὰρ, φησὶ, καὶ ἕτεροι, καὶ τὴν προτέραν πατρίδα καταλιπόντες εἰς ἄλλην ἀφίκοντο· ὅνπερ δὴ τρόπον οἷτε 81.1705 Σύροι, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι· ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ὑμῖν. Τὴν μὲν γὰρ ἐκείνων οὐδεὶς οἶδε μετάβασιν, τὴν δὲ ὑμετέρων ἅπαντες ἄδουσιν ἄνθρωποι. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν μεταστάντες ἄλλοις συνοικοῦσι κατὰ τοὺς ἐκείνων πολιτευόμενοι νόμους· ὑμεῖς δὲ κρείττους τῶν ἐνοικούντων γενόμενοι, καὶ πάντας αὐτοὺς ἄρδην κατακοντίσαντες, κύριοι τῆς ὑπ' ἐκείνων

κατεχομένης ἐγένεσθε γῆς, ἐπειδὴ τῆς ἐμῆς ἀπηλαύσατε βοηθείας. ἦ. "Ἴδου γάρ, φησὶν, οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τὴν ἀμαρτωλῶν, καὶ ἐξαρῶ αὐτὴν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς· πλὴν ὅτι εἰς τέλος οὐ μὴ ἐξαρῶ τὸν οἶκον Ἰακώβ, λέγει Κύριος." Καὶ γὰρ μυρίαὶς παρανομίαις συζῶντας οὐ παραδώσω πανωλεθρία· ἀλλὰ νῦν μὲν αὐτοὺς εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν διασπερῶ, καθάπερ δὲ γεωργὸς ἀποκρινῶ σίτου τὸ ἄχυρον, καὶ φυλάξω μὲν τοὺς σωτηρίας ἀξίους, τοὺς δὲ λοιποὺς παραδώσω σφαγῇ, οἱ πιστεῦσαι τοῖς ἐμοῖς οὐκ ἠβουλήθησαν λόγοις, ἀλλὰ διαφυγεῖν ἦλπισαν τῶν ἠπειλημένων τὴν πεῖραν. ια', ιβ'. "Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ ἀνοικοδομήσω τὰ πεπτωκότα αὐτῆς, καὶ τὰ ἀνεσκαμμένα ἀναστήσω, καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτὴν καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος. Ὅπως ἐκζητήσωσί με οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων, καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ' ἃ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτὰ, λέγει Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα." Ταῦτά τινες εἰς τὸν Ζοροβάβελ ἐξ ἔλαβον, ἀρμόττειν αὐτῷ νομίσαντες, ὡς ἐκ Δαβὶδ τὸ γένος κατάγοντι. Συνιδεῖν δὲ οὐκ ἠθέλησαν, ὡς ὁ Ζοροβάβελ ὀλίγον ἡγεμονεύσας χρόνον τοῦ θανάτου τὸν ὅρον ἐδέξατο· ἡ δὲ προφητεία αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπαγγεῖλια περιέχει, καὶ τῶν ἐθνῶν ἀπάντων τὴν εἰς Θεὸν ἐπίγνωσιν, ὧν οὐδὲν τοῖς ὑπὸ τοῦ Ζοροβάβελ γεγενημένοις συμβαῖνον εὐρίσκομεν. Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐκ Δαβὶδ κατάγων κατὰ σάρκα τὸ γένος, τὴν πρὸς τὸν Δαβὶδ γεγενημένην ἐπαγγελίαν ἐπλήρωσεν. "Ὁ γὰρ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν," τὴν ἐκ Δαβὶδ ἀναλαβὼν σκηνὴν. Εἰκότως οὖν ὁ προφητικὸς λόγος τῷ Δαβὶδ τὴν σκηνὴν ἀνοικοδομηθήσεσθαι λέγει, οὐκ ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος. Τοιαῦται γὰρ καὶ πρὸς τὸν μακάριον Δαβὶδ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ὑποσχέσεις ἐγένοντο· "Καὶ θήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ." Καὶ πάλιν· "Ἔως τοῦ αἰῶνος ἐτοιμάσω τὸ σπέρμα σου, καὶ οἱ κοδομήσω εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν τὸν θρόνον σου." Ταύτην τὴν ἐπαγγελίαν καὶ διὰ τοῦ μακαρίου Ἀμὼς ἀνακαινίζει τῶν ὄλων ὁ Κύριος· ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ τοῖς ἔθνεσι τῆς θεογνωσίας τὸ δῶρον. Τῆς γὰρ Δαβιτικῆς, φησὶν, ἀνοικοδομουμένης σκηνῆς, ἐκζητήσωσί με οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων, καὶ πάντα τὰ ἔθνη 81.1708 ἐφ' ἃ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου. "Ὅς γὰρ προέγνω, καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνης τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς." Καὶ δεικνὺς τῶν εἰρημένων τὸ ἄψευδες, ἐπήγαγε· "Λέγει Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα·" ὁ γὰρ ποιῶν τὰ πράγματα προεῖπε τὰ ῥήματα. Ἐπει δὴ δὲ οὐχ ἅπαντες ταῖς πνευματικαῖς ἐπαγγελίαις προσέχειν ἠδύναντο, ἀναγκαίως καὶ τῶν σωματικῶν ἀγαθῶν ὑπισχνεῖται τὴν χορηγίαν, καὶ τοσαύτην ἔσσεσθαι τούτων προλέγει τὴν ἀφθονίαν, ὡς ὑπὸ τοῦ τρυγητοῦ καταληφθῆναι τὸν ἀμητὸν, διὰ τὸ πλῆθος, ὡς εἰκὸς, τῶν καρπῶν, οὐ δυνηθέντων τεμεῖν καὶ λεπτῦναι τῶν γηπόνων τὰ δράγματα. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ σπόρῳ, φησὶν, ἔτι περκαζούσης ἄψονται τῆς σταφυλῆς, καὶ τὰ ὄρη δὲ τοὺς παντοδαποὺς τῶν ἀκροδρύων δώσει καρπούς· οὐδεὶς δὲ τῶν βουνῶν ἀπολεῖ φθίσειται γεγυμνωμένος φυτῶν. Τῆς δὲ αἰχμαλωσίας ἀπαλλαγείς ὁ λαὸς, τὰς ἀναστάτους γενομένας ἀνοικοδομήσει πόλεις, καὶ ἐν αὐταῖς κατοικῶν ἀδεῶς γεωργήσει τὴν γῆν, καὶ φυτεύων, καὶ σπείρων, καὶ τῶν πόνων δρεπόμενος τοὺς καρπούς· καὶ ἐπὶ πλεῖστον δὲ τὴν δεδομένην αὐτοῖς οἰκήσουσι πατρίδα. Τοῦτο γὰρ παρεδήλωσεν εἰρηκῶς· ιε'. "Καὶ καταφυτεύσω αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ ἐκσπασθῶσιν οὐκέτι ἐκ τῆς γῆς αὐτῶν, ἧς ἔδωκα αὐτοῖς, λέγει Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ." Εἰδέναι δὲ χρῆ, ὡς ὑπισχνεῖται μὲν πολλάκις ἀγαθὰ τῶν ὄλων ὁ Κύριος· οἱ δὲ τὰς ὑποσχέσεις δεχόμενοι, παρανομία χαίροντες, πέρασ λαβεῖν τὰς ὑποσχέσεις κωλύουσιν. Ἀπειλεῖ δὲ ἔστιν ὅτε καὶ τὰ χαλεπὰ, καὶ μεταβαλλόμενοι τῷ φόβῳ τῶν ἀπειλῶν οἱ διὰ τὴν σφετέραν παρανομίαν ταύτας δεξάμενοι, πεῖραν τῶν λυπηρῶν οὐ λαμβάνουσι. Τοιγάρτοι καὶ Ἰουδαῖοι κατὰ τοῦ

Δεσπότου παραγενομένου λυττή σαντες, τῶν ἀγαθῶν ἐπαγγελιῶν σφᾶς αὐτοὺς ἀπ εστέρησαν. Ἡμᾶς δὲ εἶη ταῖς τῶν ἀγίων προφητῶν καὶ ἀποστόλων εὐχαῖς τὸν ἑαυτῶν βίον κατὰ τοὺς θεῖους νόμους εὐθύνοντας, καὶ τῇ μεταμελείᾳ τὸν τῶν ἀμαρτημάτων ἀπορρίπτοντας ῥύπον, πείραν μὲν ἀλγεινοῦ μηδενὸς λαβεῖν· τυχεῖν δὲ τῶν ἐπηγ γελμένων ἀγαθῶν, χάριτι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἢ δόξα, σὺν τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΑΒΔΙΟΥ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἴδουμαῖοι πρόγονον ἔχοντες τὸν Ἡσαῦ, ἐξ οὗ τὴν προσηγορίαν ἐσχίκασι (Ἐδῶμ γὰρ ὠνομάσθη τῶν πρωτοτοκίων τὸν φακὸν προτιμήσας), οὐ τῆς προσηγορίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς μνησικακίας τοῦ προπάτορος ἐγένοντο κληρονόμοι· καὶ καθάπερ ἐκεῖνος ἐπίμονον πλείστην ἔσχε κατὰ τοῦ Ἰακώβ τὴν ὀργήν, ὡς καὶ διαρρήθην εἶπεῖν· "Ἐγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀποκτείνω τὸν ἀδελφόν μου· οὕτως οὗτοι τοῖς ἐξ Ἰακώβ διηνεκῶς φθοιοῦντες, ἐπιβουλαῖς κατ' αὐτῶν ἐχρῶντο μυρίασι. Καὶ ἡνίκα μὲν τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀπαλλαγέντες δουλείας ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐπηγγελμένην ἡβουλήθησαν γῆν, τοῦ μεγάλου Μωσέως ἡγουμένου καὶ προστατεύοντος, οὐ μόνον οὐχ ὑπεδέξαντο φιλοφρόνως, ἀλλ' οὐδὲ διελθεῖν διὰ τῆς σφετέρας συνεχώρησαν χώρας· καὶ ταῦτα τοῦ μεγάλου Μωσέως διὰ πρέσβειων τοῦτο λιπαρὴ σαντος, καὶ ὑποσχομένου, ὡς οὐκ ἐκκλινοῦσι δεξιὰ, οὐδὲ ἀριστερὰ, ἀλλ' ὁδῶ βασιλικῇ βαδιοῦνται, καὶ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος τὴν χρεῖαν ὠνούμενοι. Καὶ μετὰ ταῦτα δὲ συχνῶς τὴν οἰκειάν δυσμένειαν ἐπεδείκνυντο, ποτὲ μὲν μόνοι κατ' αὐτῶν στρατεύειν ἐπιχειροῦντες, ποτὲ δὲ τοῖς πολεμοῦσιν αὐτοῖς συμμαχοῦντες προθύμως. Καὶ ἡνίκα δὲ Ἀσσύριοι καὶ Βαβυλώνιοι ταῖς κατ' αὐτῶν ἐχρήσαντο προσβολαῖς, μυρία ὅσα ἔδρασαν εἰς αὐτοὺς δεινὰ, οὐ συμπαραταττόμενοι μόνον τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ καὶ λόχους καθίζοντες, καὶ τοὺς φεύγειν πειρωμένους θηρεύοντες, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἀναιροῦντες, τοὺς δὲ τοῖς ἐχθίστοις παραδιδόντες. Τούτου χάριν ὁ δίκαιος Κριτῆς, Ἀβδιοῦ τὸν θαυμάσιον προφητικῶν χαρίσματος ἀναπλήσας, προθεσπίζει τὰ καταληψόμενα τοὺς Ἴδουμαίους κακά. Δήλης τοίνυν ἐν συντόμῳ τῆς ὑποθέσεως γενομένης, τῶν ῥητῶν αὐτῶν σαφῆ, σὺν Θεῷ φάναι, ποιήσωμεν τὴν διάνοιαν. 81.1712

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΟΝΟΝ.

α'. "Ὁρασις Ἀβδιοῦ." Ἀντὶ τοῦ, ἢ θεόθεν γενομένη τῷ Ἀβδιοῦ ἀποκάλυψις, αὕτη ἐστί. "Τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς τῇ Ἰδουμαίᾳ." Οὐκ ἀνθρωπίνῳ, φησὶ, χρώμενος λογισμῶ τούτους ποιῶμαι τοὺς λόγους· ἀλλ' ὁ Θεὸς τῶν ὅλων οἶον ὀργάνῳ τινὶ τῇ ἐμῇ κέχρηται γλώττῃ, καὶ τῇ Ἰδουμαίᾳ τὰ ἐσόμενα ἀγγέλλει. Καὶ διδάσκων ὅποια ταῦτα, ἐπάγει· "Ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ Κυρίου, καὶ περιοχὴν εἰς τὰ ἔθνη ἐξαπέστειλεν." Ἀντὶ τοῦ περιοχὴν, ἀγγελίαν ὁ Σύμμαχος εἶρηκε. Δηλοῖ δὲ διὰ τούτων, ὡς αὐτὸς ὁ Δεσπότης συναγείρει κατὰ τῆς Ἰδουμαίας τοὺς πολεμίους. Ἐπάγει γάρ· "Ἀνάστητε, καὶ ἐξαναστῶμεν ἐπ' αὐτὸν εἰς πόλεμον." Οἶον γάρ τις στρατηγὸς τὴν κατ' αὐτοὺς στρατείαν συναθροίζει, διδάσκων ὡς αὐτὸς αὐτοὺς ταῦτα παθεῖν συγχωρεῖ. β'. "Ἴδου ὀλιγοστὸν δέδωκά σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν· ἠτιμωμένος σὺ εἶ σφόδρα." Καὶ τὴν αἰτίαν δεικνύς, γ. "Ἡ ὑπερηφανία, φησὶ, τῆς καρδίας σου ἐπῆρέ σε." Εἶτα διδάσκει τῆς ὑπερηφανίας τὰς ἀφορμάς. "Κατασκηνοῦντα ἐν ταῖς ὀπαῖς τῶν πετρῶν." Ἐπει τα καὶ τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ δήλους ποιεῖ. "Ὁ ὑψῶν γὰρ, φησὶ, τὴν κατοικίαν αὐτοῦ,

λέγων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· Τίς με κατάξει ἐπὶ τὴν γῆν;" Σφόδρα ὑψηλαῖς ὄρων κορυφαῖς ἢ Ἴδουμαία περιεστοίχιστο· ταύτας ἐν ταῖς τῶν πολεμίων ἐφόδοις καταλαμβάνοντες, πολλὰς πολλάκις διέφυγον προσβολάς. Ἐπειδὴ τοίνυν, φησὶ, ταύταις θαρρῶν ἀλαζονεύη καὶ μέγα φρονεῖς ὡς ἀχείρωτος, εὐάλωτόν σε καταστήσω καὶ εὐχείρωτον τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τῶν πολεμίων οὐ διαφεύξῃ τὰς χεῖρας, οὐδὲ εἰ δίκην ἀετοῦ μετέωρος ἀρθείης, καὶ ὑπὲρ αὐτὰ τὰ νέφη τὴν πτῆσιν ποιήσαιο, καὶ παρ' αὐτὰ σχοίης τὰ ἄστρα τὴν οἴκησιν. Καὶ σημαίνων οἷα πανωλεθρία παραδοθήσεται, ἐπήγαγεν· ε', ς'. "Εἰ κλέπται εἰσηλθόντες πρὸς σέ, ἢ λησταὶ νυκτός, ποῦ ἂν ἀπερρίψῃς; οὐκ ἂν ἔκλεψαν τὰ ἱκανὰ αὐτοῖς; Καὶ εἰ τρυγηταὶ εἰσηλθόντες πρὸς σέ, οὐκ ἂν ὑπελείποντο ἐπιφυλλίδα; Πῶς ἐξηρευνήθη Ἡσαῦ, καὶ κατελήφθη αὐτοῦ τὰ κεκρυμμένα;" Οἱ μὲν κλέπται τὰ ἐν προχείρῳ κείμενα λαβόντες ἀπίασιν, δεδιότες ἄπασαν ἐρευνῆσαι τὴν οἰκίαν· καὶ δὴ καὶ οἱ τὰς ἀμπέλους τρυγῶντες ὀκνοῦσιν ἀπάσας διερευνᾶν ἀκριβῶς· διὸ τοὺς μείζους τῶν βοτρυῶν συλλέγοντες, πολλὰς ἐν πολλοῖς κλήμασι καταλείπουσι ῥᾶ γας. Σὲ δὲ οὕτως ἐρευνήσουσιν οἱ πολέμοι, ὡς μηδὲ τὰ εἰς ἀδήλους σοὶ τόπους κατακεκρυμμένα τὰς ἐκεῖνων χεῖρας διαφυγεῖν. ζ'. "Ἔως τῶν ὀρίων ἐξαπέστειλάν σε, πάντες οἱ ἄνδρες τῆς διαθήκης σου ἀντέστησάν σοι· ἠδυνήθησαν πρὸς σέ ἄνδρες εἰρηνικοὶ σοι· οἱ συνεσθιόντες σοὶ ἔθηκαν ἔνεδρα ὑποκάτω σου." Προσθεθήσονται, φησὶ, τοῖς πολεμίοις, καὶ οἱ χθῆς καὶ πρώην εὐνοϊκῶς περὶ σέ διακειμένοι, καὶ ὁμόσπονδοί σου 81.1713 ὄντες καὶ σύμμαχοι. Τοῦτο γὰρ εἶπεν, Οἱ ἄνδρες τῆς διαθήκης σου, καὶ οἱ πρὸ βραχέος συνεσθιωμένοι σοὶ καὶ συνευωχούμενοι, οὐ μόνον σε τῶν πόλεων ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῆς χώρας ἐξελάσουσι τῶν ὀρίων, καὶ προφανῶς πολεμοῦντες, καὶ ἐνέδραις χρώμενοι· αἰτία δέ σοι τῶν κακῶν τούτων ἡ ἄνοια. Τοῦτο γὰρ παρεδήλωσεν, εἰρηκῶς· "Οὐκ ἔστι σύνεσις αὐτῷ. (ἡ', θ'.) Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος, ἀπολώσομαι ἐκ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ σύνεσιν ἐξ ὄρους Ἡσαῦ. Καὶ πτοηθήσονται οἱ μαχηταὶ σου ἐκ Θαιμάν, ὅπως ἐξαρθῆ ἂν ἄνθρωπος ἐξ ὄρους Ἡσαῦ." Πάντας ὁμοῦ καὶ τοὺς ἐπ' ἀνδρεία γαυριῶντας, καὶ τοὺς ἐπὶ σοφίᾳ βρενθομένους, καὶ τοὺς ὑπὸ τούτοις τελοῦντας, ὀλέθρῳ παντελεῖ παραδώσω. Καὶ δεικνὺς τῆς ψήφου τὸ δίκαιον, ι'. "Διὰ τὴν σφαγὴν, φησὶ, καὶ τὴν ἀσέβειαν τὴν εἰς τὸν ἀδελφόν σου Ἰακώβ. Καὶ καλύψει σε αἰσχὺνη, καὶ ἐξαρθήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα." Λέγει δὲ καὶ τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀδικίας τὰ εἶδη. ια'. "Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀντέστης ἐξεναντίας, ἐν ἡμέρᾳ αἰχμαλωτευόντων ἀλλογενῶν δύνάμιν αὐτοῦ, καὶ ἀλλότριοι εἰσηλθόντες εἰς πύλας αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ Ἰερουσαλὴμ ἔβαλον κλήρους, καὶ σὺ ἦσθα ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν." Τὸ μὲν γὰρ τοὺς ἀλλογενεῖς ἐπελθεῖν, καὶ πολεμῆσαι, καὶ ἀνδραποδίσαι, δεινὸν ὄν, ἡττόν ἐστι δεινόν· ὑμῖν δὲ τοῖς ὁμογενέσι, καὶ ἐκ τοῦ Ἀβραάμ τὸ γένος κατάγουσι, ταῦτα εἰς τοὺς συγγενεῖς τετολμηκόσιν, οὐδεμία συγγνώμης καταλείπεται πρόφασιν. Τοὺς γὰρ τῆς συγγενείας πατήσαντες νόμους, συνηργεῖτε μὲν τοῖς ἀλλοτρίοις, ἐπολεμεῖτε δὲ τοῖς οἰκειοῖς. "Καὶ σὺ γὰρ, φησὶν, ἦσθα ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν." Ταῦτα δὲ οὐχ ὡς γεγενημένα, ἀλλ' ὡς ἐσόμενα προλέγει, κατὰ τὸ οἰκεῖον ἰδίωμα· καὶ δηλοῖ τὰ ἐπαγόμενα. ιβ'. "Μὴ ἐπίδης ἡμέραν ἀδελφοῦ σου ἐν ἡμέρᾳ ἀλλοτρίων." Ἡμέραν δὲ καλεῖ τὸν τῆς τιμωρίας καιρόν. Τὸ δὲ, Μὴ ἐπίδης, ἀπὸ τῆς κοινῆς εἴληφε χρήσεως· εἰώθησαν γὰρ τινες λέγειν· Ἐπεῖδον τὸν δεῖνα· τουτέστιν, Ἐφήσθησαν αὐτῷ κακοῖς προσπαλαίοντι. Τοῦτο δὲ καὶ τὸ ἐπαγόμενον ἐρμηνεύει. "Καὶ μὴ χαίρει ἐπὶ τοῖς υἱοῖς Ἰούδα ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως αὐτῶν." Ὁρῶν τὰ ἐκείνων κακὰ μὴ με γαφρονήσης, ὡς τούτων ἀπείραστος διαμείνας κακῶν. ιγ'. "Μηδὲ εἰσέλθῃς εἰς πύλας λαῶν ἐν ἡμέρᾳ πόνων αὐτῶν." Μὴ συνεισέλθῃς τοῖς πολεμίοις πορθοῦσι τῶν συγγενῶν σου τὴν πόλιν. "Καὶ μὴ ἐπίδης καὶ σὺ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ὀλέθρου αὐτῶν." Μὴ τοῖς ἀλλοτρίοις, φησὶ, παραπλησίως ἐφησθῆς τιμωρουμένοις αὐτοῖς. "Μηδὲ συνεπιθῆς ἐπὶ τὴν δύνάμιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν." Μηδὲ αὐξήσης αὐτοῖς ταῖς σαῖς ἐφόδοις τὰς τιμω

ρίας. 81.1716 ιδ'. "Μηδὲ ἐπιστῆς ἐπὶ τὰς διεκβολὰς αὐτῶν, ἐξολοθρεῦσαι τοὺς ἀνασωζομένους αὐτῶν, μηδὲ συγκλείσης τοὺς φεύγοντας αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως." Μὴ λοχίσης αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐνεδρεύων, ὥστε μηδὲ φυγῆ τὴν σωτηρίαν πορίσασθαι, ἀλλὰ ταῖς σαῖς πάγαις περιπεσεῖν, καὶ ταῖς τῶν δυσμενῶν παραδοθῆναι χερσίν. Τίς ἂν ἀξίως ὑμνήσειε τὴν ἄρρητον ἀγαθότητα τοῦ δικαίου Κριτοῦ, ὃς ἀκριβῶς ἐπιστάμενος, ὡς τοῖς προφητικοῖς οὐ πεισθήσονται λόγοις, καὶ τὴν προκειμένην προσέθηκεν ἀπειλὴν, ἵνα τῇ μὲν δεδιζόμενος, τῇ δὲ καταθέλων, μαλάξῃ τοὺς θηριώδεις; Ἐπάγει γάρ· ιε'. "Διότι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη." Πᾶσι γὰρ τοῖς παρανομοῦσιν ἔθνεσι δι καίαν ἐπιτίθημι τιμωρίαν, καὶ σοὶ δὲ πεισθῆναι μὴ βουλομένῳ ταύτην ἐποίησα. "Ὁν τρόπον γὰρ ἐποίησας, ἔσται οὕτως σοι· τὸ ἀνταπόδομά σου ἀνταποδοθήσεται σοὶ εἰς κεφαλὴν σου." Δίκαια πείσῃ τιμωρία παραδιδόμενος· δρέπη γὰρ ὧν ἔσπειρας τοὺς καρπούς· διότι, ιζ'. "Ὁν τρόπον ἔπιες ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, πίνονται πάντα τὰ ἔθνη οἶνον," τὸν μυστικόν· "πίνονται, καὶ καταπίονται, καὶ ἔσονται καθὼς οὐχ ὑπάρχοντες." Ὡσπερ γὰρ σε δίκαια εἰσπράξομαι ὧν εἰς τοὺς ἔμοι ἀνακειμένους τόπους τετόλμηκας· οὕτω καὶ τὰ κοινωνήσαντά σοι τῆσδε τῆς παρανομίας ἔθνη τὴν προσήκουσαν δέξεται τιμωρίαν. Οἶνου γὰρ πόσιν τὴν τιμωρίαν ἐκάλεσε· καὶ τοῦτο σαφῶς ἡμᾶς ὁ μακάριος Ἱερεμίας διδάσκει, λαβεῖν τὸ ποτήριον προσταχθεῖς, καὶ ποτίσαι πάντα τὰ ἔθνη. Καὶ πολλαχόθεν δὲ ῥάδιον διαγινώσκει. Ἄλλ' ὑμεῖς μὲν, Ἰδουμαῖοι, ποινὴν τίσετε ὑπὲρ ὧν εἰς τοὺς ἀδελφούς τετολήκατε. ιζ'. "Ἐν δὲ τῷ ὄρει Σιών ἔσται σωτηρία, καὶ ἔσται ἅγιον." Ἐπανάξω γὰρ αὐτοὺς αἰχμαλώτους γεγενημένους, καὶ τὸν ἅγιον ἀναστήσω νεῶν. Προ αγορεύει δὲ κατὰ ταυτὸν τὴν γενομένην πᾶσιν ἂν θρόωποις ἐν τῇ Σιών σωτηρίαν, καὶ τὸν ἐκείθεν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην προχυθέντα ἁγιασμὸν διὰ τοῦ σωτηρίου σταυροῦ. "Καὶ κατακληρονομήσουσιν ὁ οἶκος Ἰακώβ τοὺς κληρονομήσαντας αὐτούς." Τοσαύτην δὲ αὐτοῖς ἐπανελεθοῦσι παρέξω ῥώμην καὶ δύναμιν, καὶ εἰς τοσοῦτον πλῆθος αὐτοὺς αὐξήσω, ὡς καὶ τὴν ὑμετέραν, καὶ τῶν ἄλλων ἔθνων τῶν ὁμόρων τὴν γῆν ὑφ' ἑαυτοὺς ποιήσασθαι. ιη'. "Καὶ ἔσται ὁ οἶκος Ἰακώβ πῦρ, καὶ ὁ οἶκος Ἰωσήφ φλόξ, ὁ δὲ οἶκος Ἡσαῦ εἰς καλάμην· καὶ ἐκκαυθήσονται εἰς αὐτούς, καὶ καταφάγονται αὐτούς." Ἀσθενεῖα γὰρ τοσαύτη παραδοθήσεσθε, ὥστε πυρὸς δίκην ὑπ' ἐκείνων ἀναλωθῆναι. Ἰακώβ δὲ καὶ Ἰωσήφ τοὺς αὐτοὺς προσηγόρευσε, ἐπειδὴ καὶ Ἐφραῖμ (υἱὸς δὲ οὗτος τοῦ Ἰωσήφ), τὰς δέκα φυλὰς πολλακίς ὠνόμασε. "Καὶ οὐκ ἔσται πυρφόρος τῷ 81.1717 οἴκῳ Ἡσαῦ, ὅτι Κύριος ἐλάλησε." Τὸν πυρφόρον ὁ μὲν Σύμμαχος διασωζόμενον εἴρηκεν· Ἀκύλας δὲ καὶ Θεοδοτίων, καταλελειμμένων. Τὸν παντελεῖ τοίνυν ὄλεθρον αὐτῶν προδηλῶν, τοῖσδε τοῖς λόγοις ἐχρήσατο. Καὶ οἱ Ἐβδομήκοντα δὲ τὸν πυρφόρον τεθείκασιν οὐχ ἀπλῶς· ἀλλ' ἐπειδὴ πῦρ τὸν Ἰακώβ, καὶ φλόγα τὸν Ἰωσήφ κοινῇ πάντες εἰρήκασιν (ῥώμην δὲ ταῦτα καὶ δύναμιν παραδηλοῖ τὰ ὀνόματα), ἡβου λήθησαν εἰπεῖν, ὡς οὐδεμία δύναμις τοῖς Ἰδουμαίοις ὑπολειφθήσεται. ιθ'. "Καὶ κατακληρονομήσουσιν οἱ ἐν Ναγέβ τὸ ὄρος τοῦ Ἡσαῦ." Καὶ τοῦτο δὲ συμφώνως οἱ τρεῖς ἐρμηνευταὶ νότον ἡρμηνεύκασιν· οὕτω γὰρ ὁ νότος προσαγορεύεται τῇ Ἑβραίων φωνῇ. Λέγει τοίνυν, ὅτι οἱ πρὸς νότον οἰκοῦντες τῆς Ἱερουσαλήμ, τουτ' ἐστὶ τῶν Ἰδουμαίων οἱ ὄμοροι, οἷόν τινα κληρὸν ἔξουσι καὶ μερίδα τῶν Ἰδουμαίων τὴν γῆν· "οἱ δὲ ἐν τῇ Σεφελὰ" (ἀστυγείτονες δὲ οὗτοι τῶν Ἄλλο φύλων), ὑφ' αὐτοὺς τὴν νῦν ὑπὸ τῶν Ἄλλοφύλων κατεχομένην ποιήσονται χώραν. Καθέξουσι δὲ κοινῇ πάντες οἱ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπαλλαγέντες, καὶ τὸ Ἐφραῖμ ὄρος, καὶ τὸ ὑποκείμενον πεδίον, καὶ τὸν τοῦ Βενιαμὴν κληρὸν, καὶ τὴν Γαλααδίτιν ἄπασαν· ὄρους δὲ ἔξουσιν οὐς πάλαι εἶχον ὄρους οἱ Χαναναῖοι, ὡς τέλος εἶναι τὴν Σαρέφθαν τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰσραὴλ κατεχομένης γῆς. Καθέξει δὲ καὶ τὴν Ἐφραθα πόλιν ἢ Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰς ταύτης ἔτι νοτιωτέρας· τοῦτο γὰρ παρεδήλωσεν εἰρηκῶς· "Κληρονομήσουσι τὰς πόλεις τοῦ Ναγέβ." Οὐκ

ἀρκεσθήσονται δὲ οὐδὲ ταύταις, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἡσαῦ τὸ ὄρος οἰκεῖον ποιήσονται, ὑπὸ βασιλεῖ τῷ Θεῷ στρατευόμενοι, καὶ αὐτῷ σφᾶς αὐτοὺς ἀναθέντες. Ἰστέον δὲ, ὡς συμφωνεῖ τῷ τέλει τῆσδε τῆς προφητείας, καὶ τῆς τοῦ μακαρίου Ἰεζεκιήλ προφητείας τὸ τέλος. Καὶ γὰρ ἐκεῖ προ διαγράφει τῆς γῆς τὴν διαίρεσιν, καὶ προαγορεύει τοῦ λαοῦ τὴν ἐπάνοδον, καὶ τὴν μετὰ τὴν ἐπάνοδον δοθησομένην αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δύναμιν καὶ ἰσχύν. Ταύτης καὶ ἡμᾶς τυχεῖν γένοιτο παρὰ τοῦ μεγαλο δώρου Θεοῦ· τευξόμεθα δὲ, εἰ τοῦ Ἡσαῦ καὶ τῶν ἀπογόνων τῶν ἐκείνου τὴν μίμησιν φύγοιμεν, καὶ κατὰ τὴν ἀποστολικὴν νομοθεσίαν χαίρειν μετὰ χαι ρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων μάθοιμεν, καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν εἰς ἀλλήλους ἐθέλοιμεν. Τῇ τοιαύτῃ γὰρ πολιτείᾳ τὸν τῶν ἀπάντων Κύριον θεραπεύοντες, ἀπολαυσόμεθα τῶν παρ' αὐτοῦ δωρεῶν, χάριτι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΙΩΝΑΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Πάντας ἀνθρώπους δημιουργήσας ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, πάντων ὁμοίως διατελεῖ προμηθεύμενος· εἰ καὶ πλέον πάλαι ποτὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπιμελούμενος ὤφθη, καὶ τοῦτο δὲ εἰς κοινὴν ἀπάντων ἀνθρώπων εὐεργεσίαν ἐποίησε. Ὡσπερ γὰρ τοῦ Ἰσραὴλ τὴν προσήκουσαν κηδεμονίαν ποιούμενος, οὐ πρὸς ἕκαστον διαλεγόμενος τὸ πρακτέον ἐδείκνυ, ἀλλ' ἓνα τὸν ἄριστον ἐξ ἀπάντων ἐκλεγόμενος, νῦν μὲν Μωσῆα τὸν μέγαν, νῦν δὲ Ἰησοῦν τὸν Ναυῆ, ἄλλοτε δὲ τὸν Σαμουὴλ, καὶ ἐν ἑτέρῳ καιρῷ τὸν Ἥλιαν, καὶ δι' ἑκάστου τῶν εἰρημένων, ἢ νόμους τιθεὶς, ἢ θαυμαστὰ δεικνύς, ἢ παραινέσεις προσφέρων, ἐποδήγει πρὸς σωτηρίαν· οὕτω τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν τῶν ἄλλων ἔθνων ὁ Θεὸς ἀποκρίνας, τῇ περὶ τούτων ἐπιμελείᾳ, καὶ ταῖς συχναῖς ἐπιφανείαις, καὶ ἀρρήτοις θαυματουργίαις, ὑπεδείκνυ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι τὴν εἰς θεογνωσίαν ὁδόν. Τοῦτο γὰρ ἡμᾶς καὶ διὰ τοῦ θεσπεσίου ἐδίδαξεν Ὡσηέ. "Σκοπὸς γὰρ, φησὶν, Ἐφραΐμ μετὰ Θεοῦ προφήτης." Οἷον γὰρ τινα σκοπὸν καὶ προφήτην προὔβάλετο τὸν λαὸν εἰς τὴν τῶν ἄλλων ἔθνων ὡφέλειαν τε καὶ σωτηρίαν. Οὕτω καὶ διὰ τούτων μεμάρθηκεν Αἴγυπτος τὴν ἀρρήτην δύναμιν τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ. Καὶ τὸν ἐκείνων δὲ ὄλεθρον εἰς ἅπαντας ἀνθρώπους ἢ φήμη διαγαγοῦσα, θαυμάζειν ἅπαντας παρεσκεύασε τῆς θείας προμηθείας τὸ δίκαιον. Ἐν τεῦθεν Ῥαάβ ἡ πόρνη, τῆς θεογνωσίας δεξαμένη τὴν αἴγλην, ἔλεγε τοῖς κατασκόποις· "Διότι ἐπέπεσεν ὁ φόβος ὑμῶν καὶ ὁ τρόμος ὑμῶν ἐφ' ἡμᾶς· ἠκούσαμεν γὰρ ὅπως κατεξήρανε Κύριος ὁ Θεὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἔμπροσθεν ὑμῶν, καὶ διήγαγεν ὑμᾶς, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, Θεὸς ἐν οὐρανῷ ἄνω, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω." Καὶ χρόνοις δὲ πολλοῖς ὕστερον τὴν κιβωτὸν οἱ Ἀλλόφυλοι θεασάμενοι, μετὰ 81.1721 δέους καὶ φρίκης ἐβόων· "Οὗτος ὁ Θεὸς ὁ πατάξας τὴν Αἴγυπτον." Καὶ τῶν Ἀσσυρίων δὲ τὰς πολλὰς ἐκείνας χιλιάδας πρὸ τῶν τῆς Ἱερουσαλήμ περιβόλων κατακοντίσας, καὶ μετ' ὀλίγων φυγεῖν τὸν Σενναχηρείμ ἀναγκάσας, δήλην αὐτοῦ πεποίηκε πᾶσιν ἀνθρώποις τὴν δύναμιν. Κάν τῇ Βαβυλῶνι δὲ τοῖς λέουσι παραδοθέντα τὸν Δανιὴλ φυλάξας ἀλώβητον, καὶ τὴν σφοδροτάτην ἐκείνην τῆς καμίνου φλόγα με ταβαλὼν εἰς δρόσον, ὡς τοὺς μακαρίους ἐκείνους παῖδας χορεῖαν ἐν μέσῳ συστήσασθαι, καὶ ὕμνον ὑφῆναι, καὶ τὸν ἀλαζόνα βασιλέα κατέπληξε, καὶ δι' ἐκείνου τοὺς ὑπηκόους ἐδίδαξεν, ὡς ὁ μόνος Θεὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν ὁ Θεός. Καὶ ἐπὶ Κύρου δὲ τοῦ Πέρσου τὴν πολυθρόνητον ἐκείνην ἐπάνοδον τῷ λαῷ δωρησάμενος, καὶ μόνοις ἐκ πάντων τῶν αἰχμαλώτων γεννημένων χαρισάμενος τὴν τῆς δουλείας ἀπαλλαγὴν, καὶ τὸν νεῶν τὸν οἰκεῖον

δειμάμενος, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ εἰς τὴν προτέραν ἐπαναγαγὼν εὐπραξίαν, δεδήλωκε πάλιν, οὐ τοῖς πελάζουσι μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄποθεν οἰκοῦσιν, ὡς μόνος ἐστὶν ἱκανὸς προμηθεῖσθαι καὶ προστατεύειν ὧν βούλεται. Καὶ ἐπὶ τῶν Μακεδόνων δὲ πολλάκις τὴν οἰκείαν ὑπέδειξε δύναμιν, καὶ μέντοι καὶ διὰ τῶν προφητῶν θαυματουργῶν καὶ τὰ ἐσόμενα προλέγων, πολλὰ τῶν ἐθνῶν πρὸς ἀλήθειαν ἐποδήγησεν. Οὕτω τὸν μέγαν Ἐλισσαῖον τὸ τῶν Σύρων ἔδεισεν ἔθνος, ποτὲ μὲν ἄορασίας ὑπ' αὐτοῦ δεξάμενον νέφος, ποτὲ δὲ τοῦ Νεεμᾶν τὴν κάθαρσιν θεασάμενον. Τοσοῦτον γὰρ ἔσχε τοῦδε τοῦ προφήτου σέβας, ὡς ἀρρώστια περιπεσόντα τὸν βασιλέα πρὸς τοῦτον ἀποστεῖλαι τὸν Ἀζαήλ πεισθέντα εἰ ῥωσθήσεται· καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ἀζαήλ οὗτος αὐτὸς ὁ προφήτης ἔχρισε βασιλέα τοῖς Σύροις. Καὶ τὸν θεσπέσιον δὲ Ἱερεμίαν τοσαύτης ἠξίωσε τιμῆς τῶν Βαβυλωνίων ὁ βασιλεὺς, ὡς αἴρεσιν αὐτῷ τῆς οἰκίσεως δοῦναι· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἅπαντας καὶ βασιλέας καὶ ἄρχοντας αἰχμαλώτους ἀπήγαγε, τούτῳ δὲ μόνῳ δέδωκεν ἐξουσίαν διάγειν ὅπου βούλεται. Οὕτω καὶ τὸν μακάριον Ἰωνᾶν Νινευϊτῶν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς προφήτην ἐχειροτόνησε. Πόλις δὲ ἦν αὕτη πάσαις μεγίστη, καὶ τοῦ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως τὰ βασίλεια δεξαμένη. Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλεν ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος δι' ἀνθρωπείας φύσεως ἐπιφαίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἅπαντα τὰ ἔθνη τῷ τῆς θεογνωσίας καταφωτίζειν φωτὶ, καὶ πρὸ τῆς οἰκείας ἑνανθρωπήσεως τὴν θείαν αὐτοῦ τοῖς ἔθνεσιν ὑποδείκνυσι προμήθειαν, ἵνα τοῖς προλαβοῦσι τὰ ἐσόμενα βεβαιώσῃ, καὶ διδάξῃ πάντας, ὡς οὐκ Ἰουδαίων ὁ Θεὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐθνῶν, καὶ τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης τὴν συγγένειαν δείξῃ. Εἰ γὰρ μηδεμίαν τῶν ἐθνῶν πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐποίησατο πρόνοια, ἕτερον ἂν αὐτὸν ὑπέλαβον Ἰουδαῖοι Θεὸν, ὡς ἐναντία δρώντα τῷ δεδωκότι τὸν νόμον· ὁ μὲν γὰρ μόνον Ἰουδαίων ἐφρόντιζεν· οὗτος δὲ πάντων ἀνθρώπων ἐποιεῖ τὴν ἐπιμέλειαν. Τοῦτο δὲ πέπονθε Μαρκίων ὁ 81.1724 βδελυρὸς, ἄλλον τοῦτον παρ' ἐκείνων φήσας Θεὸν, καὶ ταῦτα κἀν τῇ Παλαιᾷ τὴν περὶ πάντας ἀνθρώπους αὐτοῦ θεασάμενος πρόνοιαν. Ἄλλ' ἵνα μὴ πέρα τοῦ μέτρου μηκύνωμεν, ἐπ' αὐτὴν ἔλθωμεν τοῦ προφήτου τὴν ἐρμηνείαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄. Ὁ μακάριος Ἰωνᾶς καὶ ἄλλας ἐποίησατο προφητείας· οὐκ ἐμφέρονται δὲ αὐταὶ τῷ συγγράμματι τούτῳ· μεμαθήκαμεν δὲ ἐκείνας ἐκ τῆς τετάρτης τῶν Βασιλειῶν. Περὶ γὰρ τοῦ Ἱεροβοάμ, ὃς τρίτος ἐξ Ἰησοῦ γεγονὼς τῶν δέκα φυλῶν ἐβασίλευσε, τοιαῦτα ἡ Γραφή διδάσκει· Αὐτὸς ἀποκατέστησε τὸ ὄριον Ἰσραὴλ ἀπὸ εἰσόδου Ἠμὰθ, ἕως τῆς θαλάσσης τῆς πρὸς ἑσπέραν, κατὰ τὸ ῥῆμα Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ Ἰωνᾶ, τοῦ υἱοῦ Ἀμαθεὶ, τοῦ προφήτου τοῦ ἀπὸ Γεθοφρᾶ. Καὶ ἡ προφητεία δὲ τὴν αὐτὴν ἔχει τοῦ πατρὸς προσηγορίαν. Τοῦτον ἐκέλευσεν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς εἰς Νινευὶ τὴν πόλιν ἀφικέσθαι, καὶ τὴν ἑσόμενὴν αὐτοῖς διὰ τὴν πολλὴν παρανομίαν προαγγεῖλαι πανωλεθρίαν. "Ἀνέβη γὰρ, φησὶν, ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῶν πρὸς με." Τουτέστιν, εἰς πολλὴν ἐξώκειλαν πονηρίαν, ὥστε ὑπερβῆναι τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ τούτων ὁ προφήτης τῶν λόγων ἀκούσας, φυγὴν τῆς ὑπακοῆς προτετίμηκε, καὶ ἀποδρᾶναι τετόλμηκεν εἰς Θαρσίς. Τὴν δὲ Θαρσίς, τινὲς μὲν Ταρσὸν ἀπὸ τῆς τοῦ ὀνόματος συγγενείας ὑπέλαβον εἶναι, τινὲς δὲ τὴν Ἰνδίαν οὕτως ἔφασαν ὠνομαῖσθαι· συνιδεῖν οὐκ ἐθέλησαντες, ὡς τῶν Ἀσσυρίων ἡ βασιλεία τῆς Ἰνδῶν ἐστὶν ὁμορὸς· ἔθος δὲ τοῖς φεύγουσι τὰ ἔωα ἐπὶ τὴν ἑσπέραν χωρεῖν, καὶ τοῖς τὰ νότια δραπετεύουσιν ἐπὶ τὰ βόρεια τρέχειν· ἄλλως τε καὶ εἰς τὴν Ἰόππην κατῆλθε, πόλιν παραλίαν τῆς Παλαιστίνης, ἵνα ἐκεῖθεν ἀπάρῃ· ἐπίκειται δὲ τῇ πρὸς ἑσπέραν κειμένη θαλάττῃ. Διὰ τούτου δὲ τοῦ πελάγους οὐκ ἂν ναυτιλία τις χρώμενος εἰς Ἰνδίαν ἀπέλθοι· μεταξὺ γὰρ τῆς τε ἡμετέρας θαλάττης, καὶ τῆς Ἰνδικῆς, ἡπειρὸς ἐστὶ μεγίστη, ἢ μὲν οἰκουμένη, ἢ δὲ παντελῶς ἔρημος· καὶ ὄρη δὲ πλεῖστα καὶ μέγιστα, μεθ' ἃ τῆς

Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁ κόλπος, ᾧ τὸ Ἰνδικὸν ἀναμέμικται πέλαγος. Καὶ ἵνα μὴ τις ὑπολάβῃ λογισμοῖς ἡμᾶς παρὰ λογίζεσθαι τὴν ἀλήθειαν, τὴν θείαν Γραφὴν παρ' ἔξομαι μάρτυρα, ὡς Θαρσίς ἢ Καρχηδῶν ἐστὶ τῆς Ἀφρικῆς προκαθημένη. Ἐν γὰρ Ἡσαΐα τῷ προφήτῃ, τῶν Ἑβδομήκοντα εἰρηκότων, "Ὁλολύξατε, πλοῖα Καρχηδόνος, ὅτι ἀπόλωλε τὸ ὄχυρῶμα ὑμῶν," Ἀκύλας, καὶ Σύμμαχος, καὶ Θεοδοτίων, Θαρσίς ἀντὶ τῆς Καρχηδόνος τεθείκασι. Τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα 81.1725 καὶ ἡ Ἑβραίων ἔχει γραφή. Οὕτω δὲ καὶ τοῦ θεσπεσίου Ἰεζεκιήλ Καρχηδονίων μνήμην ποιήσα μένου, καὶ παρὰ τῷ Ἑβραίῳ, καὶ παρὰ τῷ Σύρῳ εὐρήκαμεν τὸ Θαρσίς. Ἐξ ὧν ποδηγηθέντες, τὸν μακάριόν φαμεν Ἰωνᾶν οὐκ εἰς Ἰνδιάν, ἀλλ' εἰς Καρχηδόνα ποιήσασθαι τὴν φυγὴν. Πεποίηκε δὲ τοῦτο σαφῶς μὲν εἰδῶς, ἅτε δὴ προφήτης, ὡς πανταχοῦ πάρεστι τῶν ὄλων ὁ Κύριος, καὶ τόπος οὐδεὶς ἔρημος τῆς αὐτοῦ προμηθείας· ὑπολαμβάνων δὲ ὅμως ἐν μόνῃ τῇ Ἱερουσαλὴμ αὐτὸν ποιεῖσθαι τὴν ἐπιφάνειαν. Οὐκ ὄκνος δὲ αὐτῷ τῆς φυγῆς, οὐδὲ δέος ἐγένετο πρόξενον· ἀλλὰ τὰς τοῦ ἐλέου πηγὰς ἐπιστάμενος, αἷς χρώμενος ὁ κηρῦξαι κελεύσας ἅπαντα πρυτανεύει, καὶ εἰδῶς ὡς εἰ μεταμελεία χρήσονται Νινευῖται, τεύξονται πάντως τῆς θείας φιλανθρωπίας, ἀπρεπὲς ἐνόμισε ψευδῆ δειχθῆναι τὴν πρόβησιν, καὶ ψεύστης ἀντὶ προφήτου κληθῆναι. Ταύτην δὲ αὐτῷ τὴν ὑποψίαν ἐντέθεικε καὶ αὐτὸ τῆς ἀπειληθείσης τιμωρίας τὸ κήρυγμα. Ἐσκόπησε γὰρ, ὡς οὐκ ἂν προεμήνυσεν, εἴπερ κολάσαι ἠβούλετο· ἀλλὰ μετανοίας ἐστὶ δὴπουθεν προτροπή, τῆς τιμωρίας ἢ ἀπειλή. Πρὸς δὲ τούτῳ καὶ τῶν Ἰουδαίων κατηγορίαν ὑπέλαβεν ἔσεσθαι τὴν τῶν Νινευιτῶν εὐπείθειαν, ὡς τῶν μὲν ἀγνώτων καὶ ἀλλοφύλων πεπιστευκότων ἀνδρῶν, τῶν δὲ μυρίοις προφήταις ὁμοφύλοις, μετὰ θαυματουργίας τὴν προφητείαν ποιούμενοις, διηνεκῶς ἀπειθούτων, καὶ ὄνησιν οὐδεμίαν παρ' αὐτῶν δεχομένων. Διὰ ταῦτα τὸ κελευσθὲν εὐθύς οὐ πεποίηκεν· ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ θαλάσσης φυγὴν ἐποίησατο, νομίσας ὅτι τάχιστα τῆς τοιαύτης ὑπουργίας ἀπαλλαγῆσεται. Ἔδωκε δὲ καὶ τὸν τῆς ναυτιλίας μισθόν, οὐδὲ τῆς ἐντεῦθεν αὐτὸν ζημίας ἐπισχεῖν δυναθείσης. Ἀλλ' ὁ γῆς, καὶ θαλάττης, καὶ τῶν οὐρανῶν Ποιητῆς, ἐγείρει κατὰ τοῦ σκάφους κλύδωνα, καὶ τὰ τῶν κυμάτων περιβάλλει τὸ πλοῖον δεσμὰ, καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἐξουρίων φερομένων, περὶ τοῦτο μόνον τὸ πλοῖον ἐγένετο τῆς θαλάττης ἢ ζάλη, καὶ τὸ ῥόθιον ἔξει. Καὶ τοῦτο ἡμᾶς τῶν ναυτῶν ὁ κλῆρος διδάσκει σαφῶς· οὐ γὰρ ἂν, εἴπερ κοινὸς ἦν ὁ κλύδων, κλήρω μαθεῖν ἐπεχείρησαν τὸν τοῦ κλύδωνος αἴτιον· ἀλλ' ἐπειδὴ τοὺς ἄλλους ἐώρων ἀκινδύνως διατέμνοντας τῆς θαλάττης τὰ νῶτα, τὴν δὲ σφετέραν ὀκλάδα βαλλομένην ταῖς τρικυμίαις, πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς εὐχὰς, ὃν ἕκαστος ἐνόμιζε Θεὸν ἰκετεύοντες· οὐδένα δὲ πόρον σωτηρίας ἐν τεῦθεν εὐρίσκοντες, ὑπὸ τὸν Ἰωνᾶν κατεχόμενον ἀφυπνίζουσιν. Ὑπὸ γὰρ τοῦ συνειδότος κεντούμενος, καὶ τῇ ἀθυμίᾳ βαλλόμενος, καὶ τῶν λογισμῶν τὰς ἀκίδας οὐ φέρων, ἐμηχανήσατο τὴν ὑπὸ τοῦ ὕπνου παραψυχὴν. Καὶ τοσοῦτου κατὰ τοῦ σκάφους γίγνομένου θορύβου, τῶν κυμάτων ἔξωθεν προσρηγνυμένων, καὶ τῶν ναυτῶν ἐνδοθεν ταραττομένων, αὐτὸς οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ μετρίως ἐκάθευδεν, ἀλλὰ βαθεῖ κατ' ἐχόμενος ὑπὸ τῶν ἔρεγγων, ὡς αὐτὸς συγγράφας ἐδίδαξεν. Ἀλλὰ διαναστήσας αὐτὸν ὁ πρῶτος, τὸ μὲν πρῶτον εὐχὰς προσφέρειν τῷ οικείῳ Θεῷ κατὰ 81.1728 ἠνάγκασεν, ἀγνοῶν ὡς τὴν τοιαύτην ἀφείλεν ἢ φυγὴν παρρησίαν. Ἐπειδὴ δὲ λύσιν οὐδαμῶθεν ἐλάμβανε τὰ δεινὰ, κλήρω μαθεῖν ἠδυνήθησαν τὸν τοῦ κλύδωνος αἴτιον, εἰδότες, ὡς εἰκὸς (τὴν γὰρ φυσικὴν ἐκέκτηντο γινῶσιν), ὡς ἔστι τοῖς ἀμαρτάνουσιν ἀποκειμένη ποινή, καὶ δίκαιος τίνωμεν ὧν πλημμελοῦμεν ἀξίας. Ἐπειδὴ δὲ τοῦ προφήτου κατήγορος καὶ μάρτυς ὁ κλῆρος ἐγένετο, ἄγεται εἰς τὸ κριτήριον, καὶ δρῶσιν οἱ ναῦται τὰ δικαστῶν, καὶ ἀπαιτοῦσιν εὐθύνας τῶν βεβιωμένων τὸν Ἰωνᾶν. ἢ. "Ἀπάγγελον γὰρ, φασίν, ἡμῖν, τίς σου ἢ ἐργασία ἐστὶ, καὶ πόθεν ἔρχῃ, καὶ ποῦ πορεύῃ, καὶ ἐκ ποίας χώρας, καὶ ἐκ ποίου λαοῦ εἶ σύ." Οὕτω μετὰ ἀκριβείας ἀπάσης ἐξήταζον, πανταχοῦθεν μαθεῖν ἐθέλοντες τὴν

τοῦ χειμῶνος αἰτίαν· οὗ χάριν οὐ μόνον πόθεν τε ἀπῆρε, καὶ ποῦ βαδίζει κελεύουσιν εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκ ποίου ἔθνους κατάγει τὸ γένος, ἵνα καὶ ἐκ τῶν κοινῶν τοῦ ἔθνους ἐπιτηδευμάτων μάθωσι τοῦ ἀνθρώπου τὸν βίον. Πρὸς ταῦτα τοίνυν ἀποκρινόμενος ὁ μακάριος Ἰωνᾶς ἔλεγε· θ'. "Δοῦλος Κυρίου ἐγὼ εἰμι, καὶ Κύριον τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐγὼ σέβομαι, ὃς ἐποίησε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν." Θαυμάσιος ἀληθῶς ὁ προφήτης, καὶ πάσης ἄξιος εὐφημίας. Καὶ γὰρ θανάτου προσδεχόμενος ψῆφον, κήρυξ γίνεται τῆς τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων δυνάμεως, ποιητὴν αὐτὸν τῶν ἀπάντων καὶ Δεσπότην ἀποκαλῶν. Ἐπειδὴ γὰρ εἰδώλοισι ἐλάτρευον τὸ τμηκαῦτα τῶν ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι, τὸν δὲ τῶν ἀπάντων ἠγνόουν Δημιουργόν· ἀναγκαίως ὁ μακάριος προφήτης τοῦτον τοῖς ἀγνοοῦσιν ἀποκαλύπτει· ὁμολογεῖ δὲ καὶ τὴν πρόφασιν τῆς φυγῆς, ὅτι Τοῦτον ὃν οἶδα, οὐ μόνον γῆς καὶ θαλάττης, ἀλλὰ καὶ τῶν οὐρανῶν Δεσπότην καὶ ποιητὴν, ἀνοία χρώμενος διαφεύγειν ὑπέλαβον. ι'. "Καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν· Τί τοῦτο πεποίηκας;" Ταῦτα, φασίν, ἐπιστάμενος, καὶ τοὺς ἄλλους διδάσκειν πεπιστευμένος, πῶς ἠνέσχου φυγεῖν τὸν πανταχοῦ παρόντα Θεόν; Τοσαύτην φέρει τὴν αἰσχύνην τὸ μὴ εἶκιν Θεῶ· καὶ γὰρ ὁ προφήτης, ὁ τῶν ἄλλων διδάσκαλος, ὑπὸ τῶν ἀγνοία κατεχομένων τῆς μέμψεως τὴν ψῆφον ἐδέχετο. Ἄλλ' ὅμως καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ λόγων ἀκούσαντες, καὶ λίαν αὐτῷ μεμψάμενοι, καὶ νεμεσήσαντες, οὐκ ἀνέχονται τὴν τοῦ θανάτου ψῆφον ἐξενεγκεῖν· ἀλλ' αὐτὸν ὡς προφήτην ἀναμένουσι τὸ πρακτέον δηλῶσαι. ια'. "Τί σοι γὰρ, φασί, ποιήσομεν, καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ἡμῶν;" Σφοδρότερος γὰρ ὁ κλύδων καὶ μετὰ τὸν κλῆρον ἐγένετο. Τότε λοιπὸν ὁ μακάριος προφήτης τὴν θείαν ὀργὴν ἐγνωκῶς, αὐτὸς ἑαυτοῦ καταψηφίζεται θάνατον. ιβ'. "Ἄρατε γὰρ με, φησὶ, καὶ ἐμβάλ[λ]ετε εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ὑμῶν, διότι ἔγνωκα ἐγὼ, ὅτι δι' ἐμὲ ὁ κλύδων ὁ μέγας οὗτός ἐστιν ἐφ' ὑμῶν." Ἄλλὰ καὶ τούτων ἀκούσαντες οἱ ναῦται τῶν λόγων, οὐκ εὐθύς τὸ κελευσθὲν ἔδρασαν, ἀλλὰ ἀνέμειναν, παῦλάν τινα προσδοκῶντες ἔσσεσθαι τῶν κακῶν, καὶ ταῖς κώπαις χρώμενοι 81.1729 καταχθῆναι πρὸς τὴν γῆν ἐπειράθησαν. Ὡς δὲ καὶ τοῦτο ποιεῖν διεκώλυε τῆς θαλάττης ἡ βία, εὐχῆ τὸν Θεὸν ἰλασάμενοι πρότερον, οὕτω τὸν Ἰωνᾶν τῇ θαλάττῃ παρέδοσαν. ιδ'. "Μηδαμῶς γὰρ, φασί, Κύριε, μὴ ἀπολώμεθα ἕνεκεν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου τούτου, καὶ μὴ δῶς ἐφ' ἡμᾶς αἷμα δίκαιον· διότι σὺ, Κύριε, ὃν τρόπον ἠβούλου, πεποίηκας." Καὶ σαφῶς μεμαθηκότες ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον ἐξενηνέχθαι, ἴκε τεύουσι μὴ δοῦναι δίκας ὑπουργοῦντες τῇ ψήφῳ· "Μὴ δῶς γὰρ, φασίν, ἐφ' ἡμᾶς αἷμα δίκαιον·" τουτέστιν, Ὑπὲρ ἀθώου αἵματος μὴ τίσωμεν, ὦ Δέσποτα, δίκας. Οὕτω δὲ καὶ τοῦ προφήτου τῇ θαλάττῃ παραδοθέντος, ἔστορέσθη μὲν τῶν κυμάτων ἡ ζάλη, δέος δὲ πλέον εἰσεδέξαντο ταῖς ψυχαῖς οἱ τούτου γενόμενοι θεαταί, ὡς καὶ θυσίας προσενεγκεῖν μετὰ τὴν ἐπ' ἀνοδὸν τῷ Θεῷ, καὶ πιστεῦσαι τοῦτον εἶναι μόνον τῶν ἀπάντων Δεσπότην.

ΚΕΦΑΛ. Β'. Τὸν δὲ Ἰωνᾶν θείῳ νεύματι (τοῦτο γὰρ εἶπε, Προσέταξεν ὁ Θεός) κῆτος ὑπεδέξατο μέγιστον, οὐδεμίαν αὐτῷ λώβην διὰ τῶν ὀδόντων προσενεγκῶν; ἡ δὲ κοιλία τοῦ κήτους οἴκησις ἐγένετο τῷ προφήτῃ τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτας τοσαύτας, καὶ ἡ ἀλλοιωτικὴ δύναμις τῆς γαστρὸς ἐνεργεῖν ἐκωλύετο. Ἐν τοσαύτῃ δὲ ὁ προφήτης εὐρυχωρία διήγεν, ὡς καὶ προσευχὴν προσενεγκεῖν τῷ Θεῷ. γ'. "Ἐβόησα γὰρ, φησίν, ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου, καὶ εἰσήκουσέ μου, ἐκ κοιλίας ἄδου τῆς κραυγῆς μου." Ἐγὼ γὰρ, φησίν, ὁ πάλαι νομίζων ἐν Ἱεροσολύμοις μόνον αὐτὸν ἐπιφαίνεσθαι τοῖς προφήταις, καὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους ἡῦρον παρόντα, καὶ προσενεγκῶν ἱκετηρίαν τῆς παρ' αὐτοῦ φιλανθρωπίας ἀπήλαυσα. Ἄδου δὲ κοιλίαν τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους ἐκάλεσεν, ἐπειδὴ καὶ τὸ θηρίον θανατηφόρον, καὶ τῇ φύσει δὲ τῶν γεγεννημένων νεκρὸς ἦν, ἔζη δὲ μόνῃ τῇ χάριτι. Ἄλλως τε καὶ ὡς

τύπος τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτας τρεῖς πεποικηκός· εἰκότως ἑαυτὸν ἐν κοιλίᾳ ἄδου γεγενῆσθαι φησι. Καὶ τὸ πάντων παραδοξότατον, ὅτι ὁ μὲν ἀληθῶς τοῦ θανάτου γευσάμενος, ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς γῆς ἔφη ἔσεσθαι τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας· ὁ δὲ ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ θανάτου, ἄδου κοιλίαν καλεῖ τὴν τοῦ κήτους κοιλίαν. Τῷ μὲν γὰρ Ἰωνᾶ οὐκ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἦν ἡ ζωὴ· τῷ δὲ Δεσπότη Χριστῷ, καὶ ὁ θάνατος ἀυθαίρετος, καὶ ἡ ἀνάστασις ἐθελοούσιος· τούτου χάριν ἐκεῖ μὲν ὅπου ἄδης καὶ θάνατος, καρδία γῆς προσηγόρευται· ἐνταῦθα δὲ ἄδης ἢ κοιλία τοῦ κήτους ὠνόμασται. "Ἦκουσας, φησὶ, φωνῆς μου." οὐ γὰρ ἂν μέχρι τοῦ παρόντος διετέλεσα ζῶν. δ'. "Ἀπερρίψάς με εἰς βάθη καρδίας θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με." Πάλιν τῆς καρδίας ἡ 81.1732 μνήμη δείκνυσι τὴν σκιὰν εὐοικῦσαν τῇ ἀληθείᾳ· ποταμούς δὲ λέγει τῶν κυμάτων τὰ προσβολάς. "Πάντες οἱ μετεωρισμοὶ σου καὶ τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμὲ διῆλθον. (ε'.) Καὶ γὰρ εἶπον· Ἀπῶσμαι ἐξ ὀφθαλμῶν σου." Τῇ τῶν κακῶν κατεχόμενος ἄωρία, καὶ πάλαι μὲν μετέωρος ὑπὸ τῶν κυμάτων φερόμενος, νῦν δὲ ὡς ἐν δεσμοτηρίῳ ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους καθειργόμενος, ἔγνω ὅτι τῆς σῆς ἐγγυμνῶσθαι προνοίας, καὶ τούτου χάριν τούτων ἕκαστον ὑπομένω. "Ἄρα προσθήσω τοῦ ἐπιβλέψαι με πρὸς ναὸν τὸν ἅγιόν σου; (ς.) Περιεχύθη μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς μου, ἄβυσσος ἐκύκλωσέ με ἐσχάτη." Ὑπὸ αὐτῆς γὰρ τῆς ἀβύσσου κυκλούμενος, καὶ ἐν μέσῳ τοσοῦτων ὑδάτων γεγενημένος, ἐνδοιάζω, καὶ δέδια μὴ παντελῶς στερηθῶ τῆς ἐπεράστου μοι θεωρίας τοῦ σοῦ ναοῦ. ζ'. "Ἐδυ ἡ κεφαλὴ μου εἰς σχισμὰς ὀρέων, καὶ κατέβην εἰς γῆν, ἧς οἱ μοχλοὶ αὐτῆς κάτοχοι αἰῶνιοι." Ὅρῳ γὰρ ἑμαυτὸν ὑπὸ τινῶν ὀρῶν μεγίστων κυκλούμενον, καὶ μοχλοῖς τισιν ἀρράγεσι πανταχόθεν περιειργόμενον· αἰνίττεται δὲ διὰ τούτων οὐ μόνον τοῦ κήτους τὸ μέγεθος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄφυκτον τῶν κατεχόντων κακῶν· εἰκὸς δὲ καὶ ὄρη τινὰ λέγειν τὰ τοῖς ὕδασι τοῖς θαλαττίοις κρυπτόμενα, οἷς ἔστιν ὅτε καὶ τὰ σκάφη προσρηγνύμενα διαφθείρεται, ἃ σαφῶς οἱ ναῦται γινώσκοντες, τὰς ὑφάλους πέτρας διαφεύγειν σπουδάζουσι. "Καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου πρὸς σέ, Κύριε, ὁ Θεός μου. (η'.) Ἐν τῷ ἐκλείπειν ἀπ' ἐμοῦ τὴν ψυχὴν μου, τοῦ Κυρίου ἐμνήσθην, καὶ ἔλθοι πρὸς σέ ἡ προσευχή μου εἰς ναὸν ἅγιόν σου." Ἐπειδὴ, φησὶ, παρ' αὐτὰς ὡν τοῦ θανάτου τὰς πύλας τὴν περὶ σοῦ λήθην ἐν ἐμοὶ γενέσθαι οὐκ ἠνεσχόμην, ταύτης με, Δέσποτα, τῆς φθορᾶς ἐλευθερώσας εἰς τὴν ζωὴν ἐπανάγαγε, ἵνα πάλιν ἐν τῷ ἀφιερωμένῳ σοι ναῷ τὰς συνήθεις προσευχὰς προσενέγκω. θ'. "Φυλασσόμενοι τὰ μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεον αὐτῶν ἐγκατέλιπον." Οἱ τὰ ψευδῆ, φησὶ, καὶ μάταια δεδιδραγμένοι, τῷ κλήρῳ πεισθέντες ἀφειδῶς με τῇ θαλάττῃ παρέδωκαν. ι'. "Ἐγὼ δὲ μετὰ φωνῆς αἰνέσεως καὶ ἐξομοιολογήσεως θύσω σοι, ὅσα ἠυξάμην ἀποδώσω σοι εἰς σωτηρίαν μου τῷ Κυρίῳ." Ἀπαλλαγείς γὰρ τῶν κατεχόντων δεινῶν, τὰς σωτηρίας σοι προσοίσω θυσίας, διηγούμενος καὶ τῆς σῆς εὐεργεσίας τὴν με γαλουργίαν, καὶ τῆς ἐμῆς φυγῆς τὴν ζημίαν. Ὑποσχόμενος δὲ ταῦτα καὶ πεπλήρωκεν ὁ μακάριος Ἰωνᾶς, καὶ συγγραφῆ παρέδωκεν ἅπαντα, ὥστε μὴ μόνον τοὺς τῆνικαδε ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀψιγόνους τὰ κατ' αὐτὸν μαθεῖν. Καὶ καθάπερ ὁ μακάριος Δαβὶδ ἀνάγραπτον πεποίηκε τὴν οἰκειάν ἡμῶν τῆς ἀμαρτίας, καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν κηρύττων, καὶ τοῖς ἀμαρτάνουσι τὰ φάρμακα τῆς μετανοίας ὑπο 81.1733 δεικνύς· οὕτως ὁ θαυμάσιος Ἰωνᾶς καὶ τὴν φυγὴν, καὶ τὴν ἐπενεχθεῖσαν αὐτῷ τιμωρίαν, καὶ τὴν δωρηθεῖσαν σωτηρίαν παραδέδωκεν ἱστορίᾳ. Ὁ δὲ φιλάνθρωπος Δεσπότης δεξάμενος τὴν εὐχὴν, οἷον ἀπὸ τινος εἰρκτῆς τῆς τοῦ κήτους κοιλίας τὸν προφήτην ἐξήγαγεν.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Ἀλλὰ πάλιν εὐθὺς παρηγγύησεν ἐκεῖνα δρᾶσαι, ἃ πρότερον ἤκουσε, καὶ τὴν μεγάλην πόλιν ἐκείνην καταλαβεῖν, καὶ τὸ κήρυγμα προσενεγκεῖν τῆς φοβερᾶς ἀπειλῆς· μαθὼν δὲ τῇ πείρᾳ τὴν ζημίαν ἣν φέρει τὸ ἀντιτείνειν Θεῷ,

ποιεῖται τὴν πορείαν ὡς προσετάχθη, καὶ καταλαμβάνει τὴν Νινευί. Μηδεὶς δὲ ἀνοήτως πολυπραγμανεῖτω, πῶς αὐτὸν τὸ κῆτος ἐξήμεσε· πάντα γὰρ δυνατὰ βουλομένου Θεοῦ· μήτε μὴν παρὰ ποῖαν αὐτὸν ἐξήγαγεν ἡτίονα· καὶ τοῦτο γὰρ τῶν ἄγαν ἐστὶ περιττῶν. Ἀρκείσθω δὲ πᾶς εὐσεβὴς τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Πνεύματος. γ'. "Ἡ δὲ Νινευί, φησὶν, ἦν πόλις μεγάλη τῷ Θεῷ, ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ ἡμερῶν τριῶν." Περὶ πολιοῦ, φησὶν, ὁ Θεὸς τὴν ταύτης ἐποιεῖτο σωτηρίαν, ἅτε δὴ πολλοὺς ἐν αὐτῇ διαπλάσας ἀνθρώπους. Τὸ δὲ, "Ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ ἡμερῶν τριῶν," τινὲς μὲν περὶ τῆς χώρας ἐξειλήφασιν τῆς ὑπὸ τὴν πόλιν τελοῦσης, ὡς τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν κατὰ τὸ μῆκος, καὶ τὸ εὖρος ἐχούσης· τινὲς δὲ ὡς τοῦ κηρύττοντος διὰ τριῶν ἡμερῶν ἅπασαν περινοστήσαι δυναμένου τὴν πόλιν. Εἴτε δὲ τοῦτο, εἴτε ἐκεῖνό τις δέξαιτο, οὐδὲν λυμανεῖται τῇ ἀληθείᾳ· ἀλλ' ὅμως ἐμοὶ δοκεῖ τὸ δεύτερον ἀληθέστερον εἶναι· τοῦτο δὲ με προαιρεῖσθαι τὸ ἐπαγόμενον ἀναγκάζει. δ'. "Ἦρξατο γὰρ, φησὶν, Ἴωνᾶς τοῦ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὴν πόλιν ὡσεὶ πορείαν ἡμέρας μιᾶς." Οὐ κατ' εὐθὺς τῆς πόλεως ὁδεύων, ἀλλ' ἀγορὰς καὶ ἀγυῖας, καὶ ῥύμας περινοστών, καὶ κηρύττων, ὅτι "Ἐτι τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινευί καταστραφήσεται. Ταύτας δὲ καὶ ὁ Ἀκύλας, καὶ ὁ Σύμμαχος, καὶ ὁ Θεοδοτίων, τεσσαράκοντα ἔφασαν, συμφωνοῦσι δὲ τούτοις καὶ ὁ Σύρος, καὶ ὁ Ἑβραῖος· ἔχει δὲ καὶ τὸ εἶκος οὗτος ὁ ἀριθμὸς. Καὶ γὰρ τρισὶν ἡμέραις ποτὲ μὲν ἅπασαν ἐνόστησε τὴν πόλιν ὁ Ἴωνᾶς, ποτὲ δὲ τὴν μετάνοιαν τὴν ἐπίπονον ἐκείνην οἱ Νινευῖται τῷ Θεῷ προσενεγκόντες, τῆς παρ' αὐτοῦ σωτηρίας ἀπὸ ἡλάουσιν· ποτὲ δὲ πρὸ τῶν πυλῶν καθήμενος τὸ τῆς προφητείας ἀνέμενε τέλος. Διό μοι δοκεῖ τὸ τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀληθέστερον εἶναι. Εἶκος δὲ καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα σύμφωνον τοῖς ἄλλοις τεθεικέναι τὸν ἀριθμὸν· τοὺς δὲ τὴν ἀρχὴν ἐγγραψαμένους ἀμαρτεῖν περὶ τοῦτο, εἴτα οὕτω γενέσθαι πᾶσι τῶν ἀντιγράφων τὴν ἔκδοσιν. Οἱ δὲ Νινευῖται ἀγνώστα ἄνδρα καὶ ἀλλόφυλον θεασάμενοι ἀπηχῆς ποιούμενον κήρυγμα, οὐ μόνον οὐκ ἐδυσχέραναν, οὐδὲ κατηκόντισαν, ἀλλὰ καὶ τῇ προβόρῃσει πιστεύσαντες, σάκκον ἀμπεχόμενοι, τῷ Θεῷ τὰς ἰκετείας προσέφερον, οἳ τε 81.1736 πλούτῳ κομῶντες, καὶ οἱ πενία συζῶντες· τοῦτο γὰρ εἶπεν· "Ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου αὐτῶν." Ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῶνδε τῶν λόγων κατήκουσε, τὸν μὲν χρυσήλατον καὶ λιθοκόλλητον κατέλιπε θρόνον, καὶ τὴν ἀλουργίδα ὡς ἀνόνητον ἀπεδύσατο, τὴν δὲ τοῦ σάκκου περιβολὴν ἀντὶ ταύτης ἐδέξατο· πάντας δὲ οὐ μόνον ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἀσιτία προσέχειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλόγων προσέταξε τὰ γένη μηδεμιᾶς ἀπολαῦσαι τροφῆς, ὡς ἂν τῷ λιμῷ πιεζομένων, καὶ τῶν μὲν μυκωμένων, τῶν δὲ βληχομένων, καὶ ἐκάστων τῇ οἰκείᾳ κεχρημένων φωνῇ, θερμότερα μὲν οἱ ἄνθρωποι προσενέγκαιεν δάκρυα, ἀνοίξαιεν δὲ τοῦ Θεοῦ τὰς τοῦ ἐλέου πηγὰς. Οὐ μόνον δὲ τῷ σάκκῳ, καὶ τῇ νηστείᾳ χρώμενοι, τῷ Θεῷ τὰς ἰκετείας προσέφερον, ἀλλὰ, "Καὶ ἀπέστρεψεν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ἀπὸ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσὶν αὐτῶν, λέγοντες· (Θ΄.) Τίς οἶδεν, εἰ ἐπιστρέψει ὁ Θεός, καὶ παρακληθήσεται, καὶ ἀποστρέψει ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀπολώμεθα;" Οὗτος γὰρ ὁρος ἀληθοῦς μετανοίας. "Ἐκκλινον γὰρ, φησὶν, ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιήσον ἀγαθόν." Καὶ ἄλιν· "Παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν, μάθετε καλὸν ποιεῖν." Καὶ οἱ Νινευῖται τοίνυν, τῆς προτέρας παυσάμενοι ἀμαρτίας, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολὴν τοῦ τρόπου δεξάμενοι, τῆς θείας εὐμενείας ἀπήλαυσαν. ι'. "Εἶδε γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς τὰ ἔργα αὐτῶν, ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν, καὶ μετενόησεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ, ἣ ἐλάλησε τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐποίησεν." Οὐ τῇ νηστείᾳ προσέσχεν, ἀλλὰ τῇ ἀποχῇ τῶν κακῶν· διὸ χαρίζεται μετανοία μετάνοιαν, οὐχ ὁμοίως ἡμῖν μετανοῶν (οὐ γὰρ νῦν μὲν τοῦτο, νῦν δὲ ἐκεῖνο βούλεται ὁ Θεός), ἀλλὰ τὴν μεταβολὴν τῆς ἀπειλῆς μετάνοιαν προσηγόρευσε· τούτου γὰρ ἕνεκα καὶ ἠπειλήσε· κολάζειν δὲ βουλόμενος, οὐκ ἂν προσήνεγκεν ἀπειλήν, ἀλλ' αὐτὴν τὴν τιμωρίαν ἐπέφερον. Ἐπειδὴ δὲ μόνη χαίρει τῇ

σωτηρία, ἀπειλεῖ τὰ λυπηρὰ, ἵνα μὴ ἐπαγάγη τὰ λυπηρὰ. Κακίαν δὲ τὴν ἀπειλήν προσηγόρευσεν, οὐχ ὡς φύσει κακὴν οὖσαν· πῶς γὰρ ἂν εἴη κακὴ, ἢ κακίας μὲν παῦλαν, ἀρετῆς δὲ καὶ εὐνομίας κτήσιν εἰσαγαγοῦσα; Τοῖς δὲ παρ' ἡμῖν πολιτευομένοις ὄνο μασιν ἢ θεία κεκρημένη Γραφή, κακίαν ὠνόμασε τῆς τιμωρίας τὴν ἀπειλήν, ὡς κακοῦν καὶ ἀνιᾶν δυναμέ νην. Ταύτην τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν θεασάμενος ὁ προφήτης, ἄθυμεῖ καὶ ἀνιᾶται, ὡς τῆς προῤῥήσεως ἐλεγχομένης, καὶ ψευδοῦς φαινομένης. Εἶτα τῷ Θεῷ προσευχόμενος, καὶ τῆς φυγῆς τὴν αἰτίαν διδάσκων,

ΚΕΦΑΛ. Δ΄. β΄. "Οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι μου, φησὶν, ἦσαν ἔτι ὄντος μου ἐν τῇ γῆ μου; Διὰ τοῦτο προέφθασα τοῦ φυγεῖν εἰς Θαρσίς." Ταῦτα ἐπιστάμενος (ἐώρων γὰρ σε πολλὴν καὶ περὶ τὸν Ἰσραὴλ μακροθυμίαν 81.1737 ἐπιδεικνύμενον· ἐλεήμων γὰρ εἶ καὶ οἰκτίρμων, μα κρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις), τὴν φυγὴν ἐκείνην ἐποισάμην, εἶτα κλύδωνι καὶ κήτει παραδοθεὶς, ἰκέτευσα πάλιν ἐπανελθεῖν εἰς ζωὴν· νῦν δὲ τούναντίον ἀντιβόλω· γ΄. "Δέσποτα Κύριε, λάβε τὴν ψυχὴν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι καλόν μοι τὸ ἀποθανεῖν με, ἢ ζῆν με." Προαιρούμαι γὰρ θάνατον τῆς μετ' αἰσχύνης ζωῆς· αἰσχύνομαι δὲ, καὶ ἐγκαλύπτομαι, ψεύστης ἀπὸ τοσοῦ των ὀνομαζόμενος. Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς ἀποκρίνεται Δεσπότης, καὶ φησι τῷ προφήτῃ· δ΄. "Εἰ σφόδρα λελύπησαι σύ;" Τοῦτο σαφέστερον ὁ Σύμμαχος ἠρμήνευσεν· ἔφη γὰρ· Ἴσρα δικάως ἐλυπήθη; οἱ δὲ λοιποὶ εἰρήκασιν· Εἰ καλῶς ἔλυ πῆθης; ἀντὶ τοῦ, Σκόπησον παρ' ἑαυτῷ, εἰ δικαίας ἔχεις τῆς ἀθυμίας ἀφορμάς. Καὶ ἐνταῦθα μὲν αὐτῷ εὐρέσθαι λογισμῶ κελεύει τῆς ἀθυμίας παραψυχὴν· ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς προφητείας, καὶ αὐτοῦ τὴν οὐ καλὴν ἀθυμίαν ἐλέγχει, καὶ τῆς οἰκείας ψήφου τὸ εὐλογον δείκνυσι. ε΄. "Καταλιπὼν δὲ τὴν πόλιν ὁ Ἴωνᾶς ἐκάθισεν ἀπέναντι αὐτῆς, καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ σκηνὴν, καὶ ἐκάθητο ὑποκάτω αὐτῆς, ἕως οὗ ἐπίδη τί ἔσται τῇ πόλει." Τοῦτο, δὲ πρῶτον γενόμενον, τελευταῖον τέ θεικεν ὁ προφήτης. Διηγησάμενος γὰρ τῶν Νινευῖ τῶν τὴν μετάνοιαν, ἠβουλήθη ταύτη συνάψαι τὴν θείαν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης αὐτῷ συμ βᾶσαν ἀθυμίαν. Ἐνταῦθα δὲ τὰ μεταξὺ γενόμενα λέγει, ὅτι κηρύξας ἐξῆλθε τοῦ ἄστεως, καὶ πηξάμενος σκηνὴν τὸ τέλος ἀνέμενε τῆς προῤῥήσεως· τοῦτο δὲ δῆλον ὡς πρὸ τῆς ἀθυμίας ἐγένετο· μετὰ γὰρ τὸ τῶν ὠρισμένων ἡμερῶν τέλος, θεασάμενος μηδὲν ἐκείνην ὑπομείνας τὴν πόλιν, τὴν μετ' ὀδύνης προσήνεγκε τῷ Θεῷ προσευχὴν. Ἄλλ' ὁμως καὶ τούτῳ πάλιν μηχανᾶται παραψυχὴν, καὶ διὰ τινος αὐτῷ κολοκύνθης, ὡς αὐτὸς ἠθέλησε, παραυτίκα βλαστησάσης, καὶ ἐκταθείσης, καὶ κόμην ὅτι πλείστην φυσάσης, σκιὰν ἐργασάμενος ψυχαγωγίαν προσφέρει. Τὸ δὲ, ζ΄. "Προσέταξε Κύριος ὁ Θεὸς κολοκύνθη," τέθεικεν, οὐ φωνὴν ἐνταῦθα θείαν παραδηλῶν, ἀλλὰ διδάσκων, ὡς ἅμα τε ἠθέλησεν ὁ Θεὸς, καὶ τὸ φυτὸν εἰς τὸ εἶναι παρήχθη. Οὕτω καὶ ἄνω ἔφη· "Προσ ἔταξεν ὁ Θεὸς κήτει," οὐ φωνῆ θεία τοῦτο γεγενῆσθαι λέγων, ἀλλὰ βουλή· πρόσταγμα γὰρ καλεῖ τὸ βούλημα. Οὕτως ὁ μακάριος Ἴωνᾶς εὐθυμίαν ἀντὶ λύπης ἐδέξατο. Ἄλλὰ πάλιν ὁ Θεὸς ὑπὸ τὴν ἕω διὰ τινος σκώληκος τῆς κολοκύνθης διαφθείρας τὴν ρίζαν, τῇ τοῦ ἡλίου προσβολῇ διαυανθῆναι πεποίηκε. Τούτου δὲ γενομένου, καὶ σφοδρότερον τῆς ἀκτίνος, ἢ κατὰ τὸ εἰωθὸς, τῇ κεφαλῇ προσβαλοῦσης· η΄. "Προσέταξε γὰρ ὁ Θεὸς πνεύματι καύσωνος συγκαίοντι, καὶ ἐπάταξεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν 81.1740 Ἴωνᾶ." Πάλιν ὁ προφήτης εἰς μικροψυχίαν καὶ ὀδύνην ἐπανῆλθε μείζονα, καὶ καθίστατο τῆς ζωῆς τὸν θάνατον προαιρούμενος. Ἄλλ' αὖθις ὁ καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν κηδόμενος καὶ τῶν δικαίων προμηθοῦ μενος, ἤρετο τὸν προφήτην, εἰ λίαν ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ λελύπηται· τοῦ δὲ τοῦτο πάσχειν ὁμολογήσαντος, ὡς καὶ θάνατον τούτου γε εἵνεκα τῆς ζωῆς προτιμᾶν· Σοὶ, φησὶν ὁ Θεὸς, χρῶμαι κριτῆ· σκόπησον τοίνυν, εἰ δίκαιον, σὲ μὲν ὑπὲρ τῆς

κολοκύνθης ἀλγεῖν, ἥς οὐ γεγένησαι γεωργὸς (οὔτε γὰρ ἐφύτευσας, οὔτε ἤρδευσας, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἕω γενομένη, σκώληκος τῆ ὑστεραία καὶ ἡλίου γεγένηται παρανάλωμα), ἐμὲ δὲ ἀφειδῶς τοσαύτη χρῆσασθαι πόλει, ὑπ' ἐμοῦ τὸ εἶναι λαβούση, ἐν ἧ κατοικοῦσι πλείους ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνθρώπων, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν αὐτῶν, ἢ ἀριστερὰν αὐτῶν, καὶ κτήνη πολλά. Τοῦτο τοίνυν λογιζόμενος, θαύμασον τὴν φιλανθρωπίαν, ὡς τὸ εὖ λογον ἔχουσας. Τὸ δὲ, "Οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν αὐτῶν ἢ ἀριστερὰν αὐτῶν," τινὲς ἐπὶ ἀπλότητος ἐξειλὴ φασιν· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τὸ πλῆθος τῶν ἐνοικούντων νέων αἰνίττεσθαι· καὶ ὁ σκοπὸς δὲ τῶν εἰρημένων πρὸς ταύτην ἡμᾶς ποδηγεῖ τὴν διάνοιαν. Εἰ γὰρ οὐκ ἔδει, φησὶ, δέξασθαι τὴν τῶν ἀμαρτωλῶν μετάνοιαν, ἐχρὴν γοῦν οἴκτον τινα λαβεῖν τοσοῦτων μυριάδων, οἷς διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας, οὐ τῆς δεξιᾶς καὶ ἀριστερᾶς χειρὸς ἢ γνώσις ἐνετέθη. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ κτήνη νικῶντα τὸν ἀριθμὸν ἢ πόλις ἔχει, οὐδεμίαν οὐδὲ αὐτὰ δίκην ὑπὲρ ἀμαρτημάτων ὀφείλοντα. Ὡσπερ οὖν τὰ κτήνη διὰ τοῦτο προστέθεικεν, οὕτω καὶ τὴν ἄωρον ἡλικίαν· ὡς μήτε τούτων, μήτε ἐκείνων, ποινήν ὑπὲρ ἀμαρτημάτων ἐνδίκως εἰσπραττομένων. Τῆς μὲν οὖν προφητείας τοῦτο τὸ τέλος, Ἡμεῖς δὲ τὸν ἀγαθὸν ἡμῶν Δεσπότην ὑμνήσωμεν, ὃς οὐ βουλόμενος τοῦ ἀμαρτωλοῦ τὸν θάνατον, ὡς τὸ ἐπιστρέφαι καὶ ζῆν αὐτὸν, καὶ λυπεῖν ἔστιν ὅτε τοὺς ἀγίους ἄνδρας ἀνέχεται, καὶ μὴ βουλομένων αὐτῶν ὀρέγει τὸν ἔλεον. Οὕτως Ἡλία τοῦ πάνυ τὸν ὑετὸν ἐπισχόντος, αὐτὸς οἷόν τις πρεσβευτὴς παραγίνεται πρὸς τὸν δοῦλον, "Πορεύθητι, λέγων, καὶ ὄφθητι τῷ Ἀχαάβ, καὶ δώσω τὸν ὑετὸν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς." Τοσαύτης τοιγαροῦν ἡμερότητος ἀπολαύοντες, ταῖς εὐεργεσίαις ἀρμόττουσαν τὴν γνώμην ἐπιδειξώμεθα, καὶ κατὰ τοὺς θεοὺς αὐτοῦ πολιτευσώμεθα νόμους, ἵνα δρεψώμεθα τοὺς ἀγαθοὺς τούτων καὶ ἐπεράστους καρπούς, χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἢ δόξα, σὺν ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΜΙΧΑΙΑΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Τῆς τοῦ θεσπεσίου Μιχαίου προφητείας ἀψάμενος, τῆς Δεσποτικῆς ἀνεμνήσθην φωνῆς, ἣν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀφῆκεν Εὐαγγελίοις, τῶν Ἰουδαίων τραγωδῶν τὴν μοχθηρίαν, καὶ ἀγνώμονα γνώμην· "Ἰε ρουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἣ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολήσασα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε!" Τοσοῦτοις γὰρ καὶ τοιοῦτοις ἀνδράσι τὴν προφητικὴν δωρησάμενος χάριν, τοῖς χαλεποῖς τοῦ Ἰσραὴλ ἰατροὺς ἐπέστησεν ἔλκεσι. Τούτων δὲ εἷς καὶ ὁ μακάριος Μιχαίας, τὴν αὐτὴν ποιησάμενος πρόρρησιν τοῖς θαυμασίοις ἐκεῖνοις Ὡσηὲ, καὶ Ἰωὴλ, καὶ Ἀμώς· κοινωνεῖ δὲ αὐτοῖς καὶ τοῦ χρόνου, εἰ καὶ μικρῶ τιτι προὔλαβον ἐκεῖνοι, ἐν τῇ Ὀζίου βασιλείᾳ τῆς προφητείας ἀρξάμενοι· καὶ οὗτος γὰρ ἐν ἡμέραις Ἰωάθαμ, καὶ Ἀχαζ, καὶ Ἐζεκίου, βασιλέων Ἰούδα, εἶδεν ἃ εἶδεπερὶ Σαμαρείας καὶ Ἰερουσαλήμ· ἐπὶ τούτων δὲ καὶ ὁ μακάριος προεφήτευσεν Ὡσηὲ. Διὰ πλειόνων δὲ ὁ Δεσπότης Θεὸς ταυτὰ προαγορεύει, ἵνα τῶν προφητῶν αἰδεσθέντες τὸ πλῆθος οἱ τὴν ἀναληγίαν νοσοῦντες, ὅψῃ γοῦν ποτε τῆς δυσσεβείας καὶ πονηρίας ἀπαλλαγῶσιν. Ἀρχεται δὲ ὁ θειότατος Μιχαίας οὕτω τῆς προφητείας·

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

β'. "Ακούσατε, λαοὶ πάντες, λόγους, καὶ προσ εχέτω ἡ γῆ, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ, καὶ ἔσται Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῖν εἰς μαρτύριον, 81.1744 Κύριος ἐξ οἴκου ἁγίου αὐτοῦ." Ἐπειδὴ περὶ Σα μαρείας καὶ Ἱερουσαλήμ ἔφη, πρὸς αὐτὸν παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων γεγενῆσθαι τοὺς λόγους, εἰκότως οὐ λαὸν, ἀλλὰ λαοὺς εἰς ἀκρόασιν συναγείρει. Τὰς δὲ διηρημένας εἰς δύο βασιλείας φυλάς, οὐ λαὸν, ἀλλὰ λαοὺς ὀνομάζει, καὶ παρεγγυᾷ προσέχειν ἅπαντας τοὺς ἐκείνην οἰκοῦντας τὴν γῆν, ὡς τοῦ Δε σπότου Θεοῦ μαρτυρομένου, καὶ ἀπὸ τοῦ θείου νεῶ ποιουμένου τοὺς λόγους. γ', δ'. "Ἴδου γὰρ Κύριος ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ καταβήσεται, καὶ ἐπιβήσεται ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς. Καὶ σαλευθήσεται ὄρη ὑποκάτωθεν αὐτοῦ, καὶ αἱ κοιλάδες τακῆσονται ὡς κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρὸς, καὶ ὡς ὕδωρ καταγόμενον ἐν καταβάσει." Ὅτι οὐκ ἐν τόπῳ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς (ἄσώματος γὰρ καὶ ἀπερίγραφος, καὶ φέρων τὰ σύμ παντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ), ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς διδασκόμεθα. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ τὴν ἐπιφάνειαν ἐποιεῖτο, τόπος αὐτοῦ ὁ νεὼς εἰκότως προσαγορεύεται. Οὕτω γὰρ καὶ διὰ τοῦ με γάλου Μωσέως νομοθετεῖ: "Οὐκ ἔξεστί σοι ποιῆσαι τὸ Πάσχα ἐν μιᾷ τῶν πόλεων σου, ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξῃται Κύριος ὁ Θεός σου." Ἐκ τούτου τοῦ τόπου φησὶν αὐτὸν ὁ προφήτης ἐκπορεύεσθαι, καὶ τῶν ὑψηλῶν ἐπιβαίνειν τόπων, καὶ σείειν τὰ ὄρη τῇ παρουσίᾳ, καὶ τήκειν τὰς κοιλάδας κηροῦ δίκην πυρὶ προσπελάζοντος. Ταῦτα δὲ καὶ κατὰ τὸ ῥητὸν γίνεται βουλομένου τοῦ Θεοῦ, καὶ τροπικῶς νοούμενα τὴν ἀλήθειαν ἔχει. Ὅρη γὰρ σείομενα τοὺς ἐπὶ δυναστεία μεγαλοφρονοῦντας καὶ συμφοραῖς περιπίπτοντας ὀνομάζει: κοιλάδας δὲ τηκομένας, τῶν ἀρχομένων τὸ πλῆθος, οἱ δίκην κοιλάδων ὄρεσιν ὑποκειμένων ὑπὸ τὴν τῶν δυναστευόντων ἐξουσίαν τελοῦσι: καὶ ὕδατι δὲ παραπλησίως, ῥοίζῳ κατὰ τοῦ πρανοῦς φερομένῳ, τὰς τιμωρίας τοῖς ἀξίοις ἐπάγει. Καὶ τὴν αἰτίαν διδάσκων. ε'. "Δι' ἀσέβειαν, φησὶν, Ἰακώβ, πάντα ταῦτα, καὶ δι' ἁμαρτίαν οἴκου Ἰσραὴλ." Εἶτα δεικνὺς τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς ἁμαρτίας τὸν τρόπον, κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν ποιεῖται τὸν ἔλεγχον. "Τίς ἢ ἀσέβεια οἴκου Ἰακώβ; οὐχὶ Σαμάρεια; Καὶ τίς ἢ ἁμαρτία οἴκου Ἰούδα; οὐχὶ Ἱερουσαλήμ;" Οἱ μὲν γὰρ Σαμάρειαν εἰδώλων ἐνέπλησαν: οἱ δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ οἰκοῦντες, καὶ τὸν θεῖον νόμον ἐν τῷ νεῶ παιδευόμενοι, παρανομία διετέλουν συζῶντες. Προσ εκτέον δ, ὅτι ὃν ἄνω οἶκον Ἰσραὴλ ὠνόμασε, τοῦ τον κατιῶν οἶκον Ἰούδα κέκληκε. Καὶ τὰς μὲν δέκα φυλάς οἴκου Ἰακώβ προσηγόρευσε, τῷ φυσικῷ χρησάμενος ὀνόματι: τὸ δὲ πνευματικὸν ὄνομα, τὸ τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπιτέθεικε τῷ Ἰούδα, ἐπειδὴ τὸν θεῖον ἔχοντες νεῶν εἶχον πολλοὺς εὐσεβεῖς. ζ'. "Καὶ θήσομαι Σαμάρειαν εἰς ὄπωροφυλάκιον 81.1745 ἀγροῦ, καὶ εἰς φυτεῖαν ἀμπελῶνος, καὶ κατασπάσω εἰς χάος τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ τὰ θεμέλια αὐτῆς ἀποκαλύψω." Τοσαύτη γὰρ ἐρημία παραδοθήσεται, ὡς φρούδους μὲν αὐτῆς καὶ παντελῶς ἀφανεῖς γενέσθαι τοὺς λίθους: ἀντὶ δὲ ἀγορῶν καὶ ἀγυιῶν, καὶ οἰκιῶν, τοὺς τῶν ἀμπελῶν λαβεῖν ὄρχατους, ὥστε καὶ σκηνάς τινὰς τῶν ἀμπελῶν τοὺς φύλακας ἐν αὐτῇ καταπῆξαι. Ἐκ βάρθρων δὲ καὶ τὰ τῶν εἰδώλων ἀνασπασθήσεται τεμένη. ζ'. "Καὶ πάντα τὰ μισθώματα αὐτῆς ἐμπρὴ σουσιν ἐν πυρὶ, καὶ πάντα τὰ εἴδωλα αὐτῆς θήσομαι εἰς ἀφανισμόν: διότι ἐκ μισθωμάτων πόρνης συν ἡγάγεν αὐτὰ, καὶ ἐκ μισθωμάτων πορνείας συν ἔστρεψεν." Ἐπειδὴ γὰρ ἐμὲ καταλιπούσα τὴν τῶν εἰδώλων θεραπείαν προεῖλετο, καὶ οἷόν τινα μισθὸν τοῖς εἰδώλοις προσφέρουσα, καὶ βωμοὺς ἐδείματο καὶ τεμένη, καὶ ἀναθημάτων προσενήνοχε πλῆθος, καὶ ταῦτα σὺν αὐτῇ παραδώσω τοῖς πολεμίοις: τοῦτο δὲ αὐτῆς καὶ διὰ Ἰεζεκιὴλ ἐγκαλεῖ τοῦ προφήτου. "Ἐγένετο γὰρ σοι, φησὶν, ἐναντία παρὰ πάσας τὰς γυναῖκας τὰς ὁμοίας σοι, ὅτι πᾶσα γυνὴ πόρνη μισθὸν λαμβάνει, σὺ δὲ μισθὸν ἐδίδους τοῖς ἐρασταῖς σου." Εἰκὸς δὲ καὶ τὰς πορνευόμενας γυναῖκας αἰνίττεσθαι, αἱ τῆς ἀκολασίας κομιζόμεναι τὸν μισθὸν, τὰς ἐντεῦθεν ἀπαρχὰς τῷ ἀκολάστῳ προσέφερον δαίμονι. Τοῦτο γὰρ καὶ μέχρι τοῦ παρόντος

ποιεῖν τολμῶσί τινες. ἦ. "Ἐνεκεν τούτου, φησὶ, κόψεται καὶ θρηνήσεται πορεύσεται ἀνυπόδητος καὶ γυμνή· ποιήσεται κοπε τὸν ὡς δρακόντων, καὶ πένθος ὡς θυγατέρων Σειρή νων." Ποιήσει δὲ τὴν τοῦ πένθους ὑπερβολὴν ἢ τῆς ὀδύνης ὑπερβολή. θ'. "Ὅτι κατεκράτησεν ἡ πληγὴ αὐτῆς διότι ἦλθεν ἕως Ἰούδα, καὶ ἤψατο ἕως πύλης λαοῦ μου, ἕως Ἱερουσαλήμ." Διὰ τούτων προσημαίνει τῶν Ἀσσυρίων τὴν ἔφοδον, Θεγλαθφαλασάρ, Σαλμανασάρ, Σενναχηρείμ· οἱ μὲν γὰρ τὰς δέκα φυλάς ἐξανδρα ποδίσαντες, δορυαλώτους ἀπήγαγον· ὁ δὲ Σενναχηρείμ τὴν Λάχισ καὶ τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἰουδαίας πολιορκήσας ἐπόρθησε· μέχρι δὲ τῶν τῆς Ἱερουσαλήμ πυλῶν μετὰ Ῥαψάκου πέμψας τῆς στρατιᾶς τὸ πλεῖστον, τῇ πείρᾳ μεμάθηκεν, ὡς οὐδενὸς περιέσται μὴ βουλομένου Θεοῦ. Τὸ δὲ, "Ποιήσεται ὡς κοπετὸν δρακόντων, καὶ πένθος ὡς θυγατέρων Σειρήνων," εἶρηκεν ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς μύθοις περιφερομένων, δεῖξαι τῆς ἀνίας τὴν ὑπερβολὴν βουληθεῖς. Ἐπειδὴ γὰρ εἰώθασιν καὶ μετὰ τινος μέλους οἱ πενθοῦντες θρηνεῖν, καὶ δίκην δρακόντων συριττόντων ἐκ τῆς πυρπολουμένης καρδίας ἀναπέμπειν τὸ πνεῦμα, καὶ μετὰ τινος βίας τοῦτο προσφέρειν τε καὶ προῖεσθαι, τέθεικεν ἐκείνας τὰς προειρημένας εἰκόνας. Ἐπειδὴ δὲ ἀλγεῖν ἀπάσαις ταῖς 81.1748 τοῦ Ἰσραὴλ φυλαῖς προηγόρευσε, προεώρα δὲ τοὺς ἀλλοφύλους τοῖς τούτων ἐφησθησομένους κακοῖς, πρὸς αὐτοὺς τρέπει τὸν λόγον, καὶ φησιν· Ἰ'. "Οἱ ἐν Γέθ, μὴ μεγαλύνεσθε, καὶ οἱ Ἐνακίμ, μὴ ἀνοικοδομεῖτε ἐξ οἴκου καταγέλωτα· γῆν καταπάσασθε εἰς τὸν καταγέλωτα ὑμῶν." Μὴ μεγαφρονεῖτε, ταῖς τούτων συμφοραῖς ἐφηδόμενοι, ὡς αὐτοὶ μένοντες ἀκήρατοι· ἀλλ' ἀντὶ τοῦ γέλωτος, ὃ κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν κέχρησθε, γῆν καταπαττόμενοι τὰς οἰκείας ὀλοφύρεσθε συμφοράς. Ἐνακίμ δὲ οὐχ, ὡς τινες ὑπέλαβον, ἄλλη τις πόλις ἐστὶ παρὰ τὴν Γέθ, ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας τὴν Γέθ Ἐνακίμ ὀνομάζει, ὡς Ἐνάκ τοῦ γίγαντος ἀπογόνου ὄντας. Καὶ τοῦτο πολλαχόθεν μαθεῖν δυνατὸν παρὰ τῆς θείας Γραφῆς. ἰα'. "Κατοικούσης καλῶς." Καθελῶ τὰς πόλεις αὐτῆς. Οὐδὲν γὰρ ὑμᾶς ὀνήσει, οὔτε τῶν οἴκοδομημάτων τὸ κάλλος, οὔτε ἡ τῶν χωρίων ἀσφάλεια· ἀλλ' ἀνάστατοι ὑμῶν αἱ πόλεις γενήσονται. "Οὐκ ἐξῆλθε κατοικοῦσα Αἰνάν, κόψασθε οἶκον ἐχόμενον αὐτῆς· λήψεται ἐξ ὑμῶν πληγὴν ὀδύνης." Ἐπειδὴ συναλγῆσαι ὑμῖν οὐκ ἠθέλησε, καὶ ταῖς ὑμετέραις σωφρονισθῆναι παιδείαις, κοινωνήσεται ὑμῖν ἄκουσα τῆς συμφορᾶς· μία δὲ τῶν γειτονεουσῶν αὐτοῖς πόλεων ἦν ἡ Αἰνάν. ἰβ'. "Τίς ἤρξατο εἰς ἀγαθὰ κατοικούση ὀδύνας;" Ἐντεῦθεν πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ μεταφέρει τὸν λόγον· ἔστι δὲ ἡ σύνταξις τῶν ῥητῶν συμπεπλεγμένη καὶ λίαν ἀσαφής. Χρὴ τοίνυν οὕτω συντάξαντας εὐρεῖν τὴν διάνοιαν· "Τίς ἤρξατο εἰς ὀδύνας κατοικούση ἀγαθὰ;" Τῇ γὰρ εὐθηνουμένη, φησὶ, καὶ εἰρήνης ἀπολαύουση, καὶ εὐπραξίας πολλῆς, τίς αἴτιος ἐγένετο τῶν συμφορῶν; Δεῖξαι δὲ βούλεται, ὡς οὐκ ἄνθρωπος αὐτῇ, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, ἐπάγει τὰς τιμωρίας, ποινὴν πραττόμενος ὧν ἠσέβησε. Τούτου χάριν ἐπάγει· "Ὅτι κατέβη κακὰ παρὰ Κυρίου ἐπὶ πύλας Ἱερουσαλήμ." Καὶ δεικνύς ποῖα ταῦτα, προστέθεικε· ἰγ'. "Ψόφος ἀρμάτων καὶ ἵππευόντων." Ταῦτα καὶ διὰ Ἰσαΐου τοῦ προφήτου σαφῶς ἡμᾶς ἐπαίδευσεν· "Οὐαὶ Ἀσσυρίοις! ἡ ῥάβδος τοῦ θυμοῦ μου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, τὴν ὀργὴν μου εἰς ἔθνος ἄνομον ἀποστελῶ, καὶ ἐν τῷ ἐμῷ λαῷ συντάξω ποιῆσαι σκῦλα καὶ προνομίην." Οὕτω κἀνταῦθα· "Τίς ἤρξατο εἰς ἀγαθὰ κατοικούση ὀδύνας; ὅτι κατέβη παρὰ Κυρίου ἐπὶ πύλας Ἱερουσαλήμ ψόφος ἀρμάτων καὶ ἵππευόντων." Ἐγὼ γὰρ, φησὶ, τῇ ἀγαθῶν ἀπολαύσει παντοδαπῶν τὰς ὀδύνας ἐπήγαγον, τῶν πολεμίων αὐτοῖς ἐπιστήσας τὸ πλῆθος. Καὶ ἐπειδὴ πρὸ τῆς Ἱερουσαλήμ ἡ Λάχισ ἐπορθήθη (τὴν μὲν γὰρ Ἱερουσαλήμ ὁ Ναβουχοδονόσορ, τὴν δὲ Λάχισ ὁ Σενναχηρείμ ἐξεπόρθησε), πρὸς αὐτὴν τρέπει τὸν λόγον. "Κατοικοῦσα Λάχισ, ἀρχηγὸς ἀμαρτίας αὐτῆς ἐστὶ 81.1749 τῇ θυγατρὶ Σιών, ὅτι ἐν σοὶ εὐρέθησαν αἱ ἀσέβειαι τοῦ Ἰσραὴλ." Σὺ δὲ, Λάχισ, προτέρα δέξῃ τὴν τιμωρίαν, τῶν δέκα φυλῶν ζηλώσασα τὴν ἀσέβειαν, καὶ εἰς τὴν παρανομίαν τὴν Ἱερουσαλήμ

κατασύρασα. ιδ', ιε'. "Διὰ τοῦτο δώσεις ἔξαποστελλομένους ἕως κληρονομίας Γέθ, οἴκους ματαίους, εἰς κενὸν ἐγένοντο τοῖς βασιλεῦσιν Ἰσραήλ. Ἔως τοὺς κληρονόμους σου ἀγάγω." Τούτου χάριν καὶ παρὰ σοῦ πληθὸς αἰχμ αλώτων οἱ πολέμιοι λήφονται· τούτους γὰρ ἔξαπο στελλομένους ὠνόμασε· καὶ ἕως Γέθ ἔρημος ἡ γῆ σου γενήσεται, ἐπειδὴ τῇ τῶν ἀνοήτων τοῦ Ἰσραήλ βασιλέων ἠκολούθησας ἀσεβεία. Ἐν ταύτῃ δὲ γενήσῃ τῇ ἐρημίᾳ, ἕως τοὺς κληρονόμους ἀγάγω σου, τοῦτ ἐστίν, "Ἔως ἂν τοὺς αἰχμαλώτους ἀπαχθέντας ἐλευθε ρώσας, ἐπαναγάγω πάλιν, καὶ τὴν πατρῶαν αὐτοῖς ἀποδῶ κληρονομίαν. Τινὲς δὲ τοὺς κληρονόμους, τοὺς πολεμίους ἠρμήνευσαν, οὕτω τὸ χωρίον νοή σαντες· "Οἰκίσει τοὺς οἴκους τοὺς ματαίους, οἵτινες εἰς κενὸν ἐγένοντο τοῖς βασιλεῦσιν Ἰσραήλ, ἕως τοὺς κληρονόμους," ἀντὶ τοῦ, τοὺς πολεμίους, "ἀγάγω σοι." Κατὰ δὲ τὸν Ἀκύλαν ἐνικῶς τεθει κότα τὸν κληρονόμον, καὶ βαθυτέραν εὐρίσκομεν διάνοιαν. Ἐν ἐρημίᾳ γὰρ, φησὶν, ἔση τοὺς ματαίους οἴκους οἰκοῦσα, ἕως τὸν κληρονόμον ἀγάγω σοι, ὃν πόρρωθεν οἱ κακοὶ γεωργοὶ θεασάμενοι, κατὰ τὴν Δεσποτικὴν παραβολὴν, εἶπον· "Οὗτός ἐστιν ὁ κλη ρονόμος, δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία." Οὗτος παραγενόμενος, οὐ τὴν Λάχις μόνην, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, τῆς τῶν ματαίων εἰδώλων δουλείας ἀπήλλαξε. Τούτοις ἐπάγει· "Κατοικοῦσα Λάχις κληρονομίαν ἕως Ὀδολλάμ ἤξει." Αὕτη δὲ, φησὶν, ἡ ἐρημία οὐ μόνον σὲ καθέξει, ἀλλὰ καὶ ἕως τῆς Ὀδολλάμ ἐκταθήσεται, καὶ τὴν ἔνδοξον Ἱερουσαλήμ καταλήψεται. Αὐτὴν γὰρ θυγατέρα Σιών, προσηγόρευσε· πρὸς ἣν καὶ τὸν λόγον τρέψας φησὶν· "Ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς Σιών, (ι´.) ζύρησαι, καὶ κεῖραι ἐπὶ τὰ τέκνα σου τὰ τρυφερά, ἐμπλάτυνον τὴν ζύρησίν σου, ὡς ἀετὸς, ὅτι ἠχμαλωτεύθησαν ἀπὸ σοῦ." Πένθιμον ἀνάλαβε σχῆμα, καὶ τὸν ἀπὸ τῶν τριχῶν ἄφελε κόσμον, ἀετὸν μιμουμένη, πάντων εἰς καιρὸν κατὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον γυμνούμενον τῶν πτερῶν· ὃς κατὰ τουτονὶ τὸν καιρὸν οὐδὲ θηρεύειν ἰσχύει, οὐδὲ φοβερός ἐστίν οἷς πρότερον ἦν φοβερός. Τούτῳ παραπλησίως καὶ σὺ, τῆς ἐμῆς γυμνουμένη προνοίας, εὐάλωτος ἔση τοῖς πολεμίσις, ὡς τῶν οἴκη τῶν σου πάντων ἔρημος γιγνομένη.

ΚΕΦΑΛ. Β΄.

α΄. "Ἐγένοντο γὰρ λογιζόμενοι κόπους, καὶ ἐργαζόμενοι κακὰ ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν, καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ συνετέλουν αὐτά." Οὐδὲ γὰρ τὰς νύκτας δίχα παρανομίας διῆγον, ἀλλὰ νύκτωρ τὴν πονηρίαν προμελετῶντες, καὶ τοῖς λογισμοῖς ταύτην διαγρά 81.1752 φοντες, μεθ' ἡμέραν ταῖς βουλαῖς ἐπετίθουν τὰ ἔργα. Τίνα δὲ ταῦτα καὶ ὅσα, ἀπαριθμεῖται. "Διότι οὐκ ἦραν χεῖρας πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῶν. (β΄.) Καὶ ἐπεθύμουν ἀγροὺς, καὶ ἤρπαζον ὄρφανούς, καὶ οἴκους κατεδυνάστευον, καὶ διήρπαζον ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἄνδρα καὶ τὴν κληρονομίαν αὐ τοῦ." Καὶ τὰς παρανομίας διεξελθῶν, προλέγει τὴν τιμωρίαν. γ΄. "Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος· Ἴδου ἐγὼ λο γίζομαι ἐπὶ τὴν φυλὴν ταύτην κακὰ, ἐξ ὧν οὐ μὴ ἄρητε τοὺς τραχήλους ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ πορευθῆτε ὀρθοὶ ἐξαίφνης, ὅτι καιρὸς πονηρὸς ἐστίν." Τοὺς γὰρ θρασεῖς ὑμῶν καὶ ἀλαζονικοὺς κατακάμψω τρα χήλους, καὶ τῷ μεγέθει τῆς παιδείας κύπτειν εἰς γῆν ἀναγκάσω· ταῖς γὰρ ἄλλαις φυλαῖς παραπλη σίως, καὶ τήνδε παραδώσω τὴν φυλὴν τῇ δουλείᾳ διὰ τὰς προβλήθεισας παρανομίας. δ΄. "Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ληφθήσεται ἐφ' ὑμᾶς παραβολή, καὶ θρηνηθήσεται θρῆνος ἐν μέλει λεγόν των· Ταλαιπωρία ἔταλαιπωρήσαμεν." Ἐντεῦθεν καὶ τὰ πρόσθεν εἰρημένα ῥᾶον ἂν τις νοήσειεν· ὁ γὰρ εἶπεν ἄνω πένθος Σειρήνων, τοῦτο ἐνταῦθα θρῆνον ἐμμελῆ καλεῖ. Ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι κάκει τὸν ἐμμελῆ θρῆνον πένθος Σειρήνων κατὰ τὸν περι φερόμενον ἐκάλεσε μῦθον. Τούτων, φησὶν, ἐπενεχθέν των αὐτῇ τῶν κακῶν, οὐ θρηνήσουσι μόνον ὑμᾶς οἱ τὰ καθ' ὑμᾶς ἀκούοντες, ἀλλὰ καὶ οἷόν τινα παρα βολῇ κεκρημένοι, ἐτέροις τὰ ὑμέτερα προσοίσουσι διηγήματα. Καὶ ὑμεῖς δὲ

πρὸς ἀλλήλους ἐρεῖτε· "Μερὶς λαοῦ μου κατεμετρήθη ἐν σχοινίῳ, καὶ οὐκ ἦν ὁ κωλύσων αὐτὸν, τοῦ ἀποστρέψαι· οἱ ἀγροὶ ἡμῶν διμερίσθησαν. (ε΄.) Διὰ τοῦτο οὐκ ἔσται σοι βάλλων σχοινίον ἐν κλήρῳ." Ἐπειδὴ γὰρ, τούτων αἰχμαλώτων ἀπαχθέντων, οἱ περίοικοι τὴν ὑπὸ τῶν γεωργουμένην διενείμαντο γῆν, τοῦτο, φησὶν, ἀκούοντες, ὀλοφυρόμενοι καὶ δακρύνοντες πρὸς ἀλλήλους ἐρεῖτε, ὅτι Ἡ θεόθεν ἀφορισθεῖσα μερὶς τῷ Ἰσραὴλ, ὑπὸ τῶν ἐχθίστων ἀλλοφύλων μετρηθεῖσα διήρηται, οὐδενὸς ἀπείργοντος καὶ τὴν πλεονεξίαν παύοντος· κἀγὼ μὲν ἐκεῖθεν ἐκβέβλημαι, καὶ τὸν δοθέντα κλῆρον οὐκ ἔχω· τοὺς δὲ ἐμοὶ προσήκοντας ἀγροὺς ἕτεροι διανέμονται. Οὕτω τὰ λυπηρὰ διαγγείλας, παραίνεσιν εἰσφέρει τὸ χρήσιμον ἔχουσιν. "Ἐν ἐκκλησίᾳ Κυρίου, (ζ΄.) μὴ δακρύτετε δάκρυσιν, μηδὲ δακρυέτωσαν ἐπὶ τούτοις οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν· οὐ γὰρ ἀπώσεται ὀνειδίη ὁ λέγων· Οἶκος Ἰακώβ παρώργισε Πνεῦμα Κυρίου. Εἰ ταῦτα ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ ἐστίν, οὐχὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ καλοὶ εἰσι μετ' αὐτοῦ, καὶ ὀρθοὶ πεπόρευνται;" Οὐ χρὴ, φησὶν, ἀλγεῖν ὑμᾶς ἐπὶ τῇ τιμωρίᾳ, ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν θρηνεῖν· οὐδὲ λόγῳ τὴν παρανομίαν ὁμολογεῖν, ἀλλ' ἔργῳ δεικνύναι τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολήν· τοὺς γὰρ τοῖς ἔργοις κοσμουμένους λόγους ἐπαινεῖ Θεός. 81.1753 ἡ΄. "Καὶ ἔμπροσθεν ὁ λαός μου εἰς ἔχθραν ἀντ' ἐστὶ κατέναντι τῆς εἰρήνης αὐτοῦ." Τοῖς γὰρ ἐμοῖς νόμοις ἐναντία δρῶν ἑαυτὸν τῆς εἰρήνης ἐστέρησε. "Τὴν δορὰν αὐτοῦ ἐξέδειραν, τοῦ ἀφελέσθαι ἐλπίδα, συντριμμὸν πολέμου." Διὰ γὰρ ταύτην τὴν μοχθηρίαν τρόπον τινὰ τῆς οἰκείας ἐγυμνώθη δορᾶς, ἔρημος τῆς ἐμῆς προνοίας γενόμενος, καὶ τὴν ἀγαθὴν ἀπολέσας ἐλπίδα, τῇ τοῦ πολέμου συντριβῇ παρεδόθη. θ΄. "Καὶ οἱ ἠγούμενοι δὲ τοῦ λαοῦ μου ἀπορρίφη σονται ἐκ τῶν οἰκιῶν τρυφῆς αὐτῶν, διὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν ἐξώσθησαν." Σὺν τοῖς ἄλλοις γὰρ καὶ οἱ βασιλεῖς, καὶ οἱ ἱερεῖς, τῆς προτέρας στερηθέντες τρυφῆς, τὴν ἀλλοτρίαν δουλοπρεπῶς οἰκεῖν ἠναγκάσθησαν, δίκας ὧν ἐπλημμέλησαν τί νοντες. "Ἐγγίσατε ὄρεσιν αἰωνίοις. (ι΄, ια΄.) Ἀνάστηθι καὶ πορεύου, ὅτι οὐκ ἔστι σοι αὕτη ἀνάπαυσις· ἔνεκεν ἀκαθαρσίας διεφθάρητε φθορᾷ. Κατεδιώχθητε οὐδενὸς διώκοντος." Τῇ γὰρ παρανομία σφᾶς αὐτοὺς ἐκδεδωκότες, αὐθαίρετοι μὲν εἴλεσθε τὴν πονηρίαν, πρόχειροι δὲ τοῖς πολεμίοις ἐγένεσθε. Εἰς τὰ ὄρη τοίνυν ἐκείνων βαδίζετε, ἃ ἄνωθεν ὁ Θεὸς ἐκεῖ δημιουργήσας ἐφύτευσε· τῆς ἐνταῦθα γὰρ διαίτης διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐστέρησθε. "Πνεῦμα γὰρ ἔστησε ψευδές, ἐστάλαξέ σοι ὡς οἶνον καὶ μέθυ σμα." Τὸ γὰρ τῆς ἐξαπάτης πνεῦμα, ἐν τοῖς ψευδοπροφήταις φθεγγόμενον, τὰς ψευδεῖς σοὶ προῶ ρήσεις ἐνέσταξε, καὶ τὴν ἐντεῦθεν ἐνείργασατο μέθη. "Καὶ ἔσται, ἐκ τῆς σταγόνης τοῦ λαοῦ τούτου (ιβ΄.) συναγόμενος συναχθήσεται Ἰακώβ· σὺν παῖσιν ἐκδεχόμενος ἐκδέξομαι τοὺς καταλοῖπους τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπὶ τὸ αὐτὸ θήσομαι τὴν ἀποστροφὴν αὐτοῦ." Αὕτη δὲ, φησὶν, ἡ ἐξαπάτη, ἡ παρὰ τῶν δαιμόνων διὰ τῶν ψευδοπροφητῶν ἐν ὑμῖν γινομένη, παρασκευάσει καὶ ὑμᾶς τὰς δέκα φυλάς εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν καταλαβεῖν· ἐκεῖ γὰρ πάντας ἀπάξω, κοινήν ὑμῖν ἐπάγων τὴν τιμωρίαν· ἥς καταλαβούσης, "Ὡς πρόβατα ἐν θλίψει, ὡς ποίμνια ἐν μέσῳ κώτης αὐτῶν, ἐξαλοῦνται ἐξ ἀνθρώπων." Καθάπερ γὰρ ἡσυχῇ καθήμενα πρόβατα, λύκον ἐξαπιναίως ἐπελθόντα θεασάμενα, μετὰ πολλοῦ δέους ἀνίσταται· οὕτως ὑμεῖς ἐπελθόντας θεασάμενοι τοὺς πολεμίους, θορύβου καὶ δέους ἀναπλησθήσεσθε. Εἶτα προλέγει τὰ ὑπὸ Σεδεκίου γε γεννημένα, ἃ καὶ ὁ μακάριος Ἰεζεκιὴλ ὁ προφήτης προείρηκεν, ἡνῖκα σκευὴ αἰχμαλωσίας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λαβεῖν προσετάχθη, καὶ διὰ τῶν πραγμάτων προαγορευσαί τὴν ἐκείνου τοῦ βασιλέως φυγὴν. ιγ΄. "Ἀνάβηθι διὰ τῆς διακοπῆς πρὸ προσώπου αὐτῶν· διέκοψαν, καὶ διήλθον πύλην, καὶ ἐξῆλθον δι' αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν πρὸ προσώπου αὐτῶν." Αἰσθόμενος γὰρ ἐπιβάντας τοὺς Χαλδαίους, τῆς πόλεως διορύξας τὸ τεῖχος σὺν 81.1756 ὀλίγοις ἀπέδρα· ἀλοὺς δὲ, πρῶτον μὲν εἶδε τὴν τῶν παίδων σφαγὴν· εἶτα στερηθεὶς τῶν

ὀμμάτων, πε πεδημένος ἀπήχθη. "Ὁ δὲ Κύριος ἠγήσεται αὐτῶν" οὐκ ἀμύνων, ἀλλὰ προϊέμενος δηλονότι.

ΚΕΦΑΛ. Γ΄.

ἀ-δ΄. "Καὶ ἐρεῖ· Ἀκούσατε δὴ, αἱ ἀρχαὶ τοῦ Ἰακώβ, καὶ οἱ κατάλοιποι οἴκου Ἰσραήλ· οὐχ ὑμῖν ἐστι γινῶναι τὸ κρῖμα; Οἱ μισοῦντες τὰ καλὰ, καὶ ζητοῦντες τὰ πονηρά· ἀρπάζοντες τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀστέων αὐτῶν. Ὅν τρόπον κατέφαγον τὰς σάρκας τοῦ λαοῦ μου, καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν ἐξέδειραν, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτῶν συνέθλασαν, καὶ ἐμέ λισαν ὡς σάρκας εἰς λέβητα, καὶ ὡς κρέας εἰς χύ τραν· οὕτω κεκράζονται πρὸς Κύριον, καὶ οὐκ εἰς ἀκούσεται αὐτῶν· καὶ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' αὐτῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνθ' ὧν ἐπονηρεύσαντο ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν ἐν αὐτοῖς." Πρὸς τοὺς ἄρχοντας ποιεῖται τὸν λόγον· οἱ πεπιστευμένοι γὰρ τὸ κρίνειν, ἐπάτουν τὸ δίκαιον· διότι κατ' ἐρώτησιν πρὸς αὐτοὺς λέγει· Οὐχ ὑμεῖς εἴχετε τοῦ κρίνειν τὴν ἐξουσίαν, ὥστε κολάζειν μὲν τοὺς πλημμελοῦντας, ἀθώους δὲ ἀφιέναι τοὺς ἀνευ θύνου; Πῶς τοίνυν τῶν νόμων προστατεύειν πεπι στευμένοι, ἀπεστρέφεσθε μὲν τῶν ἀγαθῶν ἔργων τὴν πρᾶξιν, θερμῶς δὲ περὶ τὰ πονηρὰ διέκεισθε; Τοσαύτη δὲ πλεονεξία κατὰ τῶν πενήτων ἐκέχρησθε, ὥστε πάντων αὐτοῦ τῶν ὑπαρχόντων γυμνοῦν. Τοῦτο γὰρ παρεδήλωσεν εἰρηκῶς· "Ἀρπάζοντες τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀστέων αὐτῶν." Ταῦτα τοίνυν τετολ μηκότες, κἂν μυριάκις τὴν παρ' ἐμοῦ συμμαχίαν αἰτήσητε, ἐπικουρίας οὐδεμιᾶς ἀπολαύσετε. Οὕτω τοῖς ἄρχουσιν ἀπειλήσας, ἐπὶ τοὺς προφήτας μετα φέρει τὸν λόγον. ε΄. "Τάδε λέγει Κύριος ἐπὶ τοὺς προφήτας, τοὺς πλανῶντας τὸν λαόν μου, τοὺς δάκνοντας ἐν τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν, καὶ κηρύσσοντας ἐπ' αὐτῶν εἰρή νην, καὶ οὐκ ἐδόθη εἰς τὸ στόμα αὐτῶν· ἠγίασαν ἐπ' αὐτὸν πόλεμον." Ψεῦδη, φησὶν, οἱ τῆς ἀπάτης προφήται χρησιμολογοῦντες, οἷόν τισι δῆγμασι τῇ κολακείᾳ τῶν λόγων τὸν λαὸν ἐλυμήναντο, ἐναντία μὲν τοῖς ἐμοῖς προφήταις φθεγγόμενοι, εἰρήνην δὲ αὐτοῖς ὑπισχνούμενοι. Ἄλλ' οἱ μὲν ἐκείνων λόγοι τὴν εἰρήνην ἔσχον, τὰ δὲ πράγματα τὸν πόλεμον δείκνυσι. Πρόξενοι δὲ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου κακῶν οἱ τὴν εἰρήνην ἐπαγγειλάμενοι, καὶ ἐμποδῶν τῇ τοῦ λαοῦ μεταμελείᾳ γενόμενοι. Τὸ δὲ, "ἠγίασαν ἐπ' αὐτὸν πόλεμον," ἀντὶ τοῦ ἀφώρισαν τέθεικε, τοῦτο ἐστὶ προὔξενον. ζ΄. "Διὰ τοῦτο νῦξ ὑμῖν ἔσται ἀπὸ ὀράσεως, καὶ σκοτία ὑμῖν ἔσται ἐκ μαντείας, καὶ δύσεται ὁ ἥλιος ἐπὶ τοὺς προφήτας, καὶ συσκοτάσει ἐπ' αὐτοὺς ἡ ἡμέρα. Καὶ καταισχυνηθήσονται οἱ ὀρῶντες τὰ ἐν ὑπνια, καὶ καταγελασθήσονται οἱ μάντις, καὶ κατα λαλήσουσι κατ' αὐτῶν πάντες αὐτοῖ, διότι οὐκ ἔσται 81.1757 ὑπακούων αὐτῶν." Τῶν γὰρ πραγμάτων ἕναν τῶν φαινομένων, καὶ ἀντὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν θρυλλου μένης εἰρήνης τῆς συμπλοκῆς ὀρωμένης, γέλωτα μὲν ὀφλήσουσιν οἱ τὰ ψευδῆ μαντευσάμενοι· ἐγκα λυπτόμενοι δὲ βαδιοῦνται οἱ τοῖς ἐνυπνίοις θαρρῆν παρακελευσάμενοι· μεσοῦσης δὲ ἡμέρας ἐν σκότῳ διάξουσιν, καὶ νύκτα τὴν ἡμέραν ἠγήσονται, τῷ φόβῳ τῶν ὀρωμένων βαλλόμενοι· πολλαῖς δὲ αὐτοὺς πλυ νοῦσι λαιδορίαις οἱ ταῖς ἐκείνων ἀπαχθέντες μαν τείαις. η΄. "Εγὼ δὲ, φησὶν ὁ προφήτης, ἐνεπλήσθην ἰσχύος ἐν Πνεύματι Κυρίου, καὶ κρίματος, καὶ δυναστείας, τοῦ ἀπαγγεῖλαι τῷ Ἰακώβ ἀσεβείας αὐτοῦ, καὶ τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ ἀμαρτίας αὐτῶν." Οὔτε γὰρ ὅμοια τοῖς παρανόμοις ἐκείνοις δρᾶσαι τολμήσω· ὑπὸ δὲ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάριτος ἐνεργούμενος, καὶ τῆς τοιαύτης δυνάμεως ἐμπιπλά μενος, σὺν παρρησίᾳ τοῦ λαοῦ τὴν ἀσεβείαν δι ελέγξω. Οὕτως ὑποσχόμενος διαρρήδη ἐλέγξει τὰς ὑπ' αὐτῶν τολμωμένας παρανομίας, ἀντικρὺς βοᾷ· θ΄, ι΄. "Ἀκούσατε δὴ ταῦτα, οἱ ἡγούμενοι οἴκου Ἰακώβ, καὶ οἱ κατάλοιποι οἴκου Ἰσραήλ, οἱ βδελυσσόμενοι κρῖμα, καὶ πάντα τὰ ὀρθὰ διαστρέφοντες. Οἱ οἰκοδομοῦντες Σιών ἐν

αἵμασι, καὶ Ἱερουσαλήμ ἐν ἀδικίαις." Τὸ κρίνειν, φησὶ, πεπιστευμένοι, κατ' ἔχειν ἀκλινῶς οὐκ ἠβουλήθητε τὰ τῆς δίκης ζυγά· ἀλλὰ τοῦ δικαίου μὲν ἐποιεῖσθε λόγον οὐδένα, τὸ δὲ ἀδικὸν δίκαιον ἐπειρᾶσθε δεικνύναι, καὶ ταύτη κεχρημένοι τῇ γνώμῃ, αἱμάτων ἀδίκων τὴν Ἱερουσαλήμ ἐνεπλήσατε· δωροδοκία μὲν οἱ ἄρχοντες χρώμενοι, οἱ δὲ ἱερεῖς τὰς περὶ τῶν νομίμων ἀποκρίσεις μετὰ χρημάτων ποιοῦμενοι, καὶ προῖκα τὴν θεῖαν ἐκτελεῖν λειτουργίαν οὐκ ἀνεχόμενοι· οἱ δὲ ὑπὸ τῶν ἐναντίων πνευμάτων ἐνεργούμενοι προφηῆται, ἔμ μισθὸν τὴν ψευδῆ μαντείαν παρέχοντες, καὶ μετὰ δώρων τὴν ἀπάτην προσφέροντες, καὶ τοῦτο δρῶντες τὴν θεῖαν ἔχειν ἐφαντάζοντο συμμαχίαν, λέγοντες· "Οὐχὶ Κύριος ἐν ἡμῖν ἐστίν; Οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς κακά." Ἐπειδὴ τοίνυν παρανομία πάση συζῶντες, μάτην ἐπερείδεσθε τῇ θεῖᾳ προσηγορίᾳ, γινώσκετε, ὅτι ἰβ'. "Διὰ τοῦτο δι' ὑμᾶς, Σιών, ὡς ἀγρὸς ἀροτρια θήσεται, καὶ Ἱερουσαλήμ εἰς ὀπωροφυλάκιον ἔσται, καὶ τὸ ὄρος τὸ τοῦ οἴκου εἰς ἄσος δρυμοῦ." Τὸς αὕτη, φησὶν, ἐρημία τὴν πολυθρύλλητον ταύτην καταλήψεται πόλιν, ὡς τὸν μὲν θεῖον οἶκον φυτῶν ἀναπλησθῆναι, καὶ ἀπεικασθῆναι δρυμῶ· τὰ δὲ τῶν τειχῶν ἔνδον, τὰ πάλαι ὑπὸ τῶν ἐνοικούντων στενοχωρούμενα, ταῖς ἔξω τῶν περιβόλων ἀρούραις νεουργεῖσθαι παραπλησίως, καὶ σπεῖρεσθαι, ὡς μηδὲν ὀπωροφυλακίου τὴν Ἱερουσαλήμ διαφέρειν, ὃ μετὰ τὴν τῶν καρπῶν συλλογὴν ἔρημον μένει, τοῦ πρώην φυλάττοντος οἴκαδε ἐπανιόντος. Ταῦτα δὲ πέρας μὲν ἔλαβε καὶ ἐπὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ἡνίκα 81.1760 τὴν πόλιν ἔλὼν σὺν τῷ βασιλεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας αἰχμαλώτους ἀπήγαγεν· ἀκριβέστερον δὲ ἔστιν ἰδεῖν τῆς προφητείας τὸ τέλος μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τῶν Ἰουδαίων λύτταν καὶ μανίαν γεγενημένην. Ἄχρι γὰρ τοῦ παρόντος ὁ πολυθρύλλητος ἐκεῖνος νεὼς ἐκ βάθρων ἀνασπασθεὶς ἐρημία παντελεῖ παρεδόθη, ὡς ἀγνοεῖν τοὺς ὀρώντας, ποῖος ἦν τῶν πάλαι ἀγίων ὁ τόπος. Οὕτω τοίνυν ἡ θεῖα χάρις διὰ τῆς προφητικῆς γλώττης τὰ περὶ ἐκείνου προαγορεύσασα τοῦ νεῶ, τῆς εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν πεπιστευκυίας Ἐκκλησίας προθεσπίζει τὴν περιφάνειαν. Λέγει δὲ οὕτως·

ΚΕΦΑΛ. Δ΄.

α'–γ'. "Καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ἐμ φανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, ἔτοιμον ἐπὶ κορυφᾷ τῶν ὀρέων, καὶ μετεωρισθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ σπεύσουσιν ἐπ' αὐτὸ λαοί. Καὶ πορεύσονται ἔθνη πολλὰ, καὶ ἐροῦσι· Δεῦτε, ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ δεῖξουσιν ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν ταῖς τρίβοις αὐτοῦ· ὅτι ἐκ Σιών ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ. Καὶ κρινεῖ ἄνα μέσον λαῶν πολλῶν, καὶ ἐλέγξει ἔθνη ἰσχυρὰ ἕως εἰς μακρὰν." Μέχρι γὰρ τῶν ἐσχάτων τῆς γῆς τὸ εὐαγγελικὸν καὶ θεῖον διέδραμε κήρυγμα, κατὰ τὴν ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις φερομένην τοῦ Κυρίου πρόρρησιν. "Κηρυχθήσεται γὰρ, ἔφη, τοῦτο τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη εἰς μαρτύριον αὐτοῖς." Καὶ τοῖς ἀγίοις δὲ ἀποστόλοις παρηγγύησε, λέγων· "Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν." Οὗτος ὁ εὐαγγελικὸς νόμος, καὶ ἀποστολικὸς λόγος, ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ, οἷον ἀπὸ τινος πηγῆς ἀρξάμενος, πᾶσαν τὴν οἴκου μένην διέδραμε, τοῖς μετὰ πίστεως προσιοῦσι τὴν ἀρδεῖαν προσφέρων. Ἔστι δὲ ἰδεῖν καὶ τοὺς θεῖους οἴκους ἐν μέσῳ καὶ πόλεων, καὶ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν, καὶ ἐσχατιῶν διακειμένους, καὶ μεγέθει, καὶ κάλλει διαπρέποντας, ὡς καὶ αὐτῶν τῶν ὑψηλοτάτων ὀρῶν ἐπισημοτέρους εἶναι, καὶ περιφανεστέρους. Εἰ δὲ καὶ βουνούς καὶ ὄρη, τὰ πάλαι ἐν τούτοις τῶν ἀλαστόρων δαιμόνων τεμένη νοῆσαι τις ἐθελήσειε, καὶ οὕτως εὐρήσει τὸν προφητικὸν λόγον ἀληθεῖα κοσμούμενον· τὰ μὲν γὰρ ἐκ βάθρων ἀνεσπασμένα, φροῦδὰ ἐστι παντελῶς· οἱ δὲ θεῖοι ναοὶ, τῶν κατ' οὐρανὸν ἀστέρων καὶ τὸ πλήθος

καὶ τὸ κάλλος μιμοῦνται. Ἰουδαῖοι δὲ ταῦτα νοεῖν οὐκ ἐθέλουσιν οὕτως, ἀλλὰ τῆς ἐκ Βα βυλῶνος ἐπανόδου πρόρρησιν ταῦτα εἶναι φασί· καὶ τὸ μὲν ἐκείνους ἠλιθίους ὄντας οὕτω νοεῖν, θαυμαστὸν οὐδέν· συμβαίνει γὰρ αὐτῶν ταῖς ἄλλαις παρανομίαις καὶ ὁ περὶ τήνδε τὴν προφητείαν πλάνος· 81.1761 τὸ δὲ καὶ τινὰς τῶν τῆς εὐσεβείας διδασκάλων τὴν αὐτὴν ἔρμηνείαν ἐνθεῖναι τοῖς οἰκείοις συγγράμμασιν, οὐκ ἀνεκτὸν, οὐδὲ συγγνώμης ἄξιον εἶναι μοι δοκεῖ. Ποῖα γὰρ ἔθνη καὶ πελάζοντα, καὶ πόρρωθεν ἀπ' ὠκισμένα, μετὰ τὴν ἐπάνοδον συνέδραμον εἰς τὸν Ἰουδαίων ναόν, τὸν ἐκείνων ἀσπασάμενα νόμον, καὶ τὸν ἐκεῖθεν ἐκπορευόμενον ἀγαπήσαντα λόγον; Ἄναμέσον δὲ ποίων ἔθνων, ἢ λαῶν παμπόλλων, οὗτος ὁ λόγος διέκρινε, τὰ κακῶς ὑπ' αὐτῶν γινόμενα δι' ἐλέγχων; Καὶ τὰ ἐπαγόμενα δὲ, ἀντικρὺς τῆς ἔρμηνείας ἐκείνης διελέγχει τὸ ψεῦδος· μετὰ γὰρ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, ὡς καὶ τοῖς οὕτω νενοηκόσι δοκεῖ, καὶ Γὼγ καὶ Μαγὼγ μετὰ πλείστων ἔθνων ἐπεστράτευσαν Ἰουδαίους, καὶ οἱ περίοικοι δὲ πάντες αὐτοὺς πολεμοῦντες διετέλεσαν, ἔνθεν μὲν Ἰδουμαῖοι, καὶ Ἀμμανῖται, καὶ Μωαβῖται· ἐκεῖθεν δὲ ἀλλόφυλοι καὶ Σαμαρεῖται· καὶ ὀλίγου δὲ διελθόντος χρόνου, τὰ Μακεδονικὰ αὐτοῖς ἐπέστη κακὰ, ἃ τῶν Μακκαβαίων αἱ συγγραφαὶ περιέχουσιν. Ἐνταῦθα δὲ ὁ προφητικὸς λόγος εἰρήνην ὑπισχνεῖται βαθεῖαν. "Κατακόψουσι γὰρ τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα, καὶ τὰ δόρατα αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐκ ἔτι οὐ μὴ ἄρη ἔθνος ἐπὶ ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐκ ἔτι οὐ μὴ μάθωσι πολεμεῖν. (δ΄.) Καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστος ὑποκάτω ἀμπέλου αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος ὑποκάτω συκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν." Καὶ δεικνύς τῶν εἰρημένων τὸ ἀψευδές, τοῦ εἰρηκότος τὸ ἀξιόπι στον δῆλον ποιεῖ τοῖς ἀκούουσι. "Τὸ γὰρ στόμα Κυρίου παντοκράτορος ἐλάλησε ταῦτα." Τότε δὲ, τότε ε΄. "Πάντες οἱ λαοὶ πορευέσονται ἕκαστος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ πορευόμεθα ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐπέκεινα." Ὅτι μὲν οὖν τούτων οὐδὲν Ἰουδαῖοις ἀρμόττει, τὰ πράγματα μαρτυρεῖ· οἱ μὲν γὰρ τῆς Ἱερουσαλήμ ἐκβληθέντες, μέτοικοι τῆς οἰκουμένης ἐγένοντο, σποράδες ἀλώμενοι, καὶ τὴν κατὰ νόμον λειτουργίαν ἐκπληροῦν οὐ δυνάμενοι· ὁ δὲ προφητικὸς λόγος ὑπισχνεῖται, τοὺς πεπιστευκότας ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου, πορευέσθαι εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἐπέκεινα. Ὅτι δὲ τὸν μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου παρουσίαν προσημαίνει ταῦτα καιρὸν, πάλιν τὰ πράγματα μονονουχί φωνὴν ἀφιέντα τὴν μαρτυρίαν παρέχεται. Πρὸ μὲν γὰρ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας, συχνὰ τῶν ἔθνων κατ' ἀλλήλων ἐπαναστάσεις ἐγένοντο, ἅτε δὴ καθ' ἕκαστον ἔθνος τῆς βασιλείας μεμερισμένης. Πάσης δὲ τῆς ἡγεμονίας εἰς Ῥωμαίους μετατεθείσης, καὶ τῆς καθ' ἕκαστον ἔθνος βασιλείας ἐπὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν παρουσίας ἀναιρεθείσης, εἰρήνη βαθεῖα κατ' ἔσχε τὴν οἰκουμένην, ὡς μηκέτι ἔθνος κατ' ἔθνο[υ]ς ἐπιστρατεύειν, ἀλλὰ διὰ τὴν παρασχεθεῖσαν θεόθεν εἰρήνην, εἰς ὄργανα γεωργικὰ μεταβαλεῖν τὰ πολεμικὰ, καὶ τῇ γηπονίᾳ προσέχοντας, τῶν ἐντεῦθεν ἀδεῶς ἀγαθῶν ἀπολαύειν. Καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἅπασιν ἐπιτηδεύμασιν ὡς ἐν εἰρήνῃ προσέχουσιν, οἱ μὲν ταῖς παντοδαπαῖς χρώμενοι τέχναις, οἱ δὲ ἐμπορίαν καὶ ναυτιλίαν αἰρούμενοι, οἱ δὲ τῆς τελειότητος ὄρε γόμενοι, τὴν θεῖαν ὁδὸν, καὶ τοῦ Δεσπότου τὴν θεραπείαν, ὑπορρέοντων κερδῶν προαιρούμενοι, καὶ τὴν αἰώνιον ἐντεῦθεν κληρονομοῦντες ζωὴν. Τούτοις ἐπάγει· 81.1764 ' , ζ΄. "Ἐν ταῖς ἡμέραις, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, συνάξω τὴν συντετριμμένην, καὶ τὴν ἀποσπασμένην εἰσδέξομαι, καὶ οὐκ ἀπώσάμην. Καὶ θήσομαι τὴν συντετριμμένην εἰς ὑπόλειμμα, καὶ τὴν ἀποσπασμένην εἰς ἔθνος ἰσχυρόν." Καὶ σαφῶς διδάσκων, ὡς οὐ περὶ Ἰουδαίων ταῦτά φησι, προστέθεικε· "Καὶ βασιλεύσει Κύριος ἐπ' αὐτοὺς ἐν ὄρει Σιών ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα." Εἰ μὲν οὖν διέμεινεν ἐν τῇ Σιών ἡ Ἰουδαίων βασιλεία, καὶ τῆς αἰωνίου καὶ διηνεκοῦς ἀπολαύουσι παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων κηδεμονίας, εἰκότως καὶ Ἰουδαῖοι τὴν προφητείαν ἀρπάζουσι, καὶ οἱ παραπλησίως ἐκείνοις ταῦτα νενοηκότερες συνομολογοῦσιν ἐκείνοις. Εἰ δὲ πέπαυται μὲν τῶν Ἰουδαίων πάλαι ἡ βασιλεία,

πόρρω δὲ τῆς Ἱερουσαλήμ οἰκοῦντες δουλεύουσι, τῆς δὲ τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας προφανῶς ἐγυμνώθησαν, μήτε Ἰουδαῖοι ληρείωσαν, καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι τῇ ἀληθείᾳ συνηγορείωσαν. Συντετριμμένην γὰρ καὶ ἀπωσμένην, τὰς τῇ εὐσεβείᾳ δουλεύουσας προσ αγορεύει ψυχὰς, δι' ἃς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος ἐνανθρωπήσας ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. Καὶ τούτων μάρτυς αὐτὸς πρὸς Ἰουδαίους λέγων· "Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες." Καὶ, "Οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν." Διὸ τελώνην, καὶ πόρνην, καὶ ληστήν, καὶ τοὺς τοιοῦτους συναγαγὼν, καὶ τὸν τούτων τρόπον εἰς τὸ κρεῖττον μεταβαλὼν, Ἐκκλησίαν ἁγίαν ἀπέφηνε, βασιλεύων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα. Οὕτω τὰ περὶ τῆς ἐξ ἔθνων Ἐκκλησίας προθεσπίσας ὁ προφήτης, εἰς τοὺς κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπανέρχεται λόγους. ἡ'. "Καὶ σὺ, πύργος ποιμνίου ἀνυμώδης, θύγατερ Σιών, ἐπὶ σὲ ἤξει καὶ εἰσελεύσεται ἡ ἀρχὴ, ἡ πρώτη βασιλεία Βαβυλῶνος." Οὕτω καὶ ὁ μακάριος Ἡσαΐας, μᾶλλον δὲ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διὰ τῆς ἐκείνου γλώττης, τροπικῶς αὐτὴν ὀνομάζει. Εἰρηκῶς γάρ, ὅτι "Ἐφύτευσα ἄμπελον Σωρήχ, καὶ προλή νιον ὠρυξα ἐν αὐτῷ", ἐπήγαγε· "Καὶ πύργον ὠκοδόμησα ἐν μέσῳ αὐτοῦ," τὸν ναὸν οὕτω καλῶν, δι' οὗ φρουρεῖν ἐδόκει τὸν ἄμπελῶνα. Τοῦτον τὸν πύργον ὁ μακάριος Μιχαΐας ἀνυμώδη προσαγορεύει, διὰ τὴν τῶν οἰκητόρων ἀσεβειαν· τῆς γὰρ ἐνόμου πολιτείας τὸ διειδὲς θολώσαντες, οἷον ἀνυμῶνα τινὰ τὴν οἰκείαν παρανομίαν ἐπεισήγαγον. Τούτοις τὴν Βαβυλωνίων ἀπειλεῖ στρατείαν· τούτων γὰρ εὐθὺς τὰ σκῆπτρα λαβὼν ὁ Ναβουχοδονόσορ, ἐπεστράτευσε ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἰωακείμ. Διὸ καὶ ἀρχὴν πρώτην τὴν βασιλείαν ἐκείνην ὠνόμασεν, ὡς εὐθὺς μετὰ τὴν τῆς βασιλείας χειροτονίαν τοῦ Ναβουχοδονόσορ ποιησαμένου τὴν στρατείαν. Εἶτα κατ' εἰρωνεῖαν πυνθάνεται· θ'. "Καὶ νῦν ἵνατί ἔγνωσ κακά; μὴ βασιλεὺς οὐκ ἦν ἐν σοὶ, ἢ ἡ βουλή σου ἀπώλετο, ὅτι κατεκρά 81.1765 τησάν σου ὠδίνες ὡς τικτούσης;" Πόθεν, φησὶ, πείραν ἔλαβες τῶν κακῶν; Καὶ μὴν καὶ συμβούλους εἶχες τοὺς τὸ δέον εὐρεῖν δυναμένους, καὶ βασιλέα τούτου γε εἵνεκα ἤτησας, ὥστε σου προκινδυνεύειν ἐν τοῖς πολέμοις· καὶ ἔλαβες δὲ παραυτίκα· δέδωκα γάρ σοι τὴν αἴτησιν. Μάνθανε τοίνυν, ὡς οὐδὲν σε οἱ σύμβουλοι, οὔτε τῶν συμβούλων ἢ φρόνησις, οὔτε ἡ τοῦ βασιλέως ὀνήσει προστασία. ι'. "Καὶ ὠδινε, καὶ ἀνδρίζου, καὶ ἔγγιζε, θύγατερ Σιών, ὡς ἡ τίκτουσα." Δέχου, φησὶν, ὠδινούσης γυναικὸς παραπλησίως ὀδύνας, καὶ ὁμοίως ἐκείνη, τὰ ἐπιόντα θεωμένη κακὰ, βάλλου ταῖς τῶν ἀλγῆ δόνων ἀκίσιν. "Διότι νῦν ἐξελεύσῃ ἐκ πόλεως, καὶ κατασκηνώσεις ἐν πεδίῳ, καὶ ἤξεις ἕως Βαβυλῶνος· ἐκεῖθεν ῥύσεται σε, καὶ ἐκεῖθεν λυτρώσεται σε Κύριος ὁ Θεός σου ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου." Μὴ ἀναμείνης, φησὶ, νῦν τῶν ἐπιόντων σοι κακῶν τὴν ἀπαλλαγὴν· δεῖ γὰρ σε ταύτης μὲν ἐξελαθῆναι τῆς πόλεως· ἀπαγομένην δὲ, ὡς ἔτυχεν, ἐν ταῖς ὁδοῖς καταλύειν· ἐπὶ πλεῖστον δὲ οἰκῆσαι τὴν Βαβυλῶνα, μετὰ χρόνον τῆς ἐλευθερίας τυχεῖν, καὶ εἰς τὴν ἐνεγκοῦσαν ἐπανελθεῖν. Οὕτω τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῖς προθεσπίσας, περὶ τῶν Σκυθικῶν ἔθνων ποιεῖται τὴν πρόρρησιν, ἃ μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῖς ἐπεστράτευσε. ια', ιβ'. "Καὶ νῦν ἐπισυνήχθησαν ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλὰ, καὶ λαοὶ λέγοντες· Ἐπιχαρούμεθα, καὶ ἐπόψονται ἐπὶ Σιών οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. Καὶ αὐτοὶ οὐκ ἔγνωσαν τὸν λογισμὸν Κυρίου, καὶ οὐ συνῆκαν τὴν βουλήν αὐτοῦ, ὅτι συνήγαγεν αὐτοὺς ὡς δράγματα ἄλωνος." Συνάγει δὲ ὁ Θεός, οὐκ ἀναγκάζων καὶ βιαζόμενος, ἀλλὰ ταῖς ὁρμαῖς συγχωρῶν, καὶ τῷ αὐτεξουσίῳ παραχωρῶν. Ταῦτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους προφήτας ἐρμηνεύσαντες ἐδιδάξαμεν. ιγ'. "Ἀνάστηθι καὶ ἀλόα αὐτοὺς, θύγατερ Σιών, ὅτι τὰ κέρατά σου θήσομαι σιδηρᾶ, καὶ τὰς ὀπλάς σου θήσομαι χαλκᾶς· καὶ κατατήξεις ἐν αὐτοῖς ἔθνη, καὶ λεπτυνεῖς λαοὺς πολλοὺς, καὶ ἀναθήσεις τῷ Κυρίῳ τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὴν ἰσχὴν αὐτῶν τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς." Τῆς γὰρ ἐμῆς ἀπολαύουσα προμηθείας, οἷόν τισι κέρασι σιδηροῖς, καὶ χαλκαῖς ὀπλαῖς,

κεκρημένη τῇ παρ' ἐμοῦ σοι χορ ηγουμένη δυνάμει, ἄρδην αὐτοὺς ἅπαντας ἀφανίσεις καὶ παραδώσεις πανωλεθρία· ἐμοὶ τὴν τούτων ἀνα τιθεῖσα νίκην, καὶ διαρρήδην ὁμολογοῦσα, ὡς ἐγὼ σοι ταύτης γεγένημαι χορηγός.

ΚΕΦΑΛ. Ε΄.

α΄. Νῦν ἐμφραχθήσεται θυγάτηρ ἐμφραγμῶ· συν οχὴν ἔταξεν ἐφ' ἡμᾶς· ἐν ῥάβδῳ πατάξουσιν ἐπὶ σιαγόνα τὰς φυλάς τοῦ Ἰσραήλ." Ἐκεῖνοι, φησὶν, οὐ προορῶντες τὸ τέλος, οἷόν τι φραγμῶ τῇ 81.1768 στρατεία τὴν πόλιν περιβαλοῦσιν, αὐτανδρον αὐτὴν αἰρήσειν ἐλπίζοντες, καὶ πάση παροινία κατὰ τῶν ἐνοικούντων χρήσεσθαι προσδοκήσαντες. Τοῦτο γὰρ εἶπε, "Ῥάβδῳ πατάξουσιν ἐπὶ σιαγόνα," ὡς τῆς τοιαύτης πληγῆς μείζονα τὴν ἀτιμίαν ἐχούσης. Ἀλλὰ μὴ δείσης· τεύξη γὰρ κηδεμονίας, οὐ διὰ τὴν σὴν εὐνομίαν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἐκ σοῦ κατὰ σάρκα τεχθισόμενον βασιλέα. Καὶ τοῦτο σαφῶς διδάσκων ἐπήγαγε· β΄. "Καὶ σὺ, Βηθλεέμ, οἶκος τοῦ Ἐφραθὰ, μὴ ὀλιγοστός εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ μοι ἐξελεῦσεται, τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος." Μὴ ἀποβλέψης, φησὶν, εἰς τὴν βραχύτητα τῶν ἐνοικούντων, ὡς Βηθλεέμ· ἔχεις γὰρ ἀφορμὴν εἰς περιφάνειαν, οἷαν οὐδεμία πόλις τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἐν σοὶ γὰρ κατὰ σάρκα τεχθήσεται ὁ πρὸ αἰῶνων ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς, "οὗ αἱ ἔξοδοι ἀπ' ἀρχῆς." Τοῦτο δὲ ἀντικρὺς τῷ τοῦ Εὐαγγελίου ἔοικε προοιμίῳ· "Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος· οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν." Ἔοικε δὲ καὶ τοῖς διὰ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰρημένους· "Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε." Οὗτος τοίνυν ὁ προ αἰώνιος, ὁ ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν, Θεὸς Λόγος, καὶ τὰς ἐκεῖθεν ἐξόδους ἀπ' ἀρχῆς ἔχων, ἐν σοὶ, φησὶ, τὴν κατὰ σάρκα δέξεται γέννησιν, λαμπρὰν σε ποιῶν καὶ περιβλεπτον, τὴν ἐν ταῖς τοῦ Ἰούδα χιλιάσιν ἐλαττωμένην. Καὶ τοῦτο δὲ οἱ νῦν Ἰουδαῖοι εἰς τὸν Ζοροβάβελ λαβεῖν τετολμήκασιν, προφανῶς τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενοι. Καὶ οὐκ ἐρυθριῶσιν ἀκούοντες, ὡς αἱ τούτου ἔξοδοι ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος· ὁ δὲ Ζοροβάβελ μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν τῇ Βαβυλῶνι τεχθεὶς, ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τὴν προσηγορίαν ἐδέξατο. Οἱ πάλαι δὲ Ἰουδαῖοι οὐ παραπλησίως τούτοις τήνδε τὴν προφητείαν ἐνόησαν· ἀλλὰ μετὰ τὸν Ζοροβάβελ καὶ πολὺν ἐτῶν ἀριθμὸν, ἔρω τηθέντες ὑπὸ Ἡρώδου, ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται, ταύτην αὐτῷ τὴν μαρτυρίαν προσήνεγκαν. Δῆλοι τοίνυν εἰσὶν οἱ νῦν Ἰουδαῖοι κακουργοῦντες περὶ τὴν ἐρμηνείαν. Ἀλλὰ τὴν τούτων ἄνοιαν καταλιπόντες, ἐπὶ τὰ συνεχῆ τῆς ἐρμηνείας βαδίσωμεν. γ΄. "Διὰ τοῦτο δώσεις αὐτοὺς ἕως καιροῦ τικτοῦ σης· τέξεται, καὶ οἱ ἐπίλοιποι τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ τοὺς υἰοὺς Ἰσραήλ." Μέχρι γὰρ τότε, φησὶ, μακροθυμήσεις, καὶ τῆς σῆς μεταδώσεις Ἰουδαίοις κηδεμονίας, ἕως ἂν ἡ τίκτουσα τέκη. Δηλοῖ δὲ τὴν Ἐκκλησίαν, περὶ ἧς καὶ Ἡσαΐας βοᾷ· "Εὐφράνθητι, στεῖρα, ἢ οὐ τίκτουσα· ῥῆξον καὶ βόησον, ἢ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα." Τὰ δὲ ἐκ ταύτης τικτόμενα, φησὶ, τοῖς ἐκ τοῦ Ἰσραήλ πρὸς στεύουσι συναφθήσεται. Ἐκ γὰρ τοῦ Ἰσραήλ ὁ θεῖος 81.1769 τῶν ἀποστόλων χορὸς, καὶ οἱ μετ' ἐκείνους ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐκλεγέντες ἑβδομήκοντα μαθηταί, καὶ οἱ μετὰ τὴν ἀνάστασιν κατὰ ταυτὸν εὐρεθέντες ἑκατὸν εἴκοσι, καὶ οἱ πεντακόσιοι, οἷς ὁμοῦ συνηγμένοι ὁ Κύριος ὤφθη, καὶ οἱ τρισχίλιοι, καὶ οἱ πεντακισχίλιοι, οὓς ὁ ἀλιεὺς ἐσαγήνευσε Πέτρος, καὶ αἱ πολυαὶ μυριάδες, περὶ ὧν ὁ θεσπέσιος Ἰάκωβος ἔφη τῷ θειοτάτῳ Παύλῳ· "Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶ τῶν πεπιστευκότων Ἰουδαίων." Μία τοίνυν, φησὶν, ἐντεῦθεν κάκειθεν Ἐκκλησία γενήσεται, καὶ ἐν τούτοις ὁ ἐκ Βηθλεέμ Κύριος στήσεται. δ΄. "Καὶ ὄψεται, καὶ ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐν ἰσχύϊ Κύριος, καὶ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ ὀνόματος Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτῶν ὑπάρξουσι· διότι νῦν μεγαλυνθήσεται ἕως ἄκρου τῆς γῆς." Καὶ ἔστιν ἰδεῖν, καὶ τὴν ἱεράν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν ἐπὶ τῷ

Δεσποτικῶ σεμνυνομένην ὀνόματι, καὶ τὸ θεῖον ὄνομα πανταχοῦ γῆς καὶ θαλάττης ὑμνούμενον. Πρὸ δὲ τῆς Δεσποτικῆς ἐπιφανείας, καὶ τοῦ σωτηρίου πάθους, καὶ τῆς κλήσεως τῶν ἔθνων, τούτων οὐδὲν δεῖξουσιν Ἰουδαῖοι γεγεννημένον. Ἐπειδὴ δὲ μακροῖς ὕστερον χρόνοις ταῦτ' ἤμελλεν ἔσεσθαι, ἀπὸ τῶν κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν γενησομένων πιστοῦται τὴν πρόρρησιν. Ἵνα γὰρ μάθητε, φησὶν, ὡς ἀληθῆ τὰ προτεθεσπι σμένα, ἐνέχυρον ἐκείνων λάβετε τὰ παρόντα. Ἐπελθόντα γὰρ ὑμῖν τὸν Ἀσσύριον καταλύσω, καὶ βαθεῖαν ὑμῖν τὴν εἰρήνην δωρήσομαι. ε΄. "Καὶ ἔσται αὕτη ἡ εἰρήνη, ὅταν ὁ Ἀσσύριος ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ ὅταν ἐπιβῆ ἐπὶ τὴν χώραν ὑμῶν." Δώσω γὰρ ὑμῖν εἰρήνην ἐπελθόντος ἐκείνου, παρὰ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐλπίδα. "Καὶ ἐπεγερθήσονται ἐπ' αὐτὸν ἑπτὰ ποιμένες, καὶ ὀκτὼ δῆγματα ἀνθρώπων. (΄) Καὶ ποιμανοῦσι τὸν Ἀσσοῦρ ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γῆν Νεβρώδ ἐν τῇ τάφρῳ αὐτῆς· καὶ ῥύσεται σε ἐκ τοῦ Ἀσσοῦρ, ὅταν ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ ὅταν ἐπιβῆ ἐπὶ τὰ ὄρια ὑμῶν." Ἐντεῦθεν σαφῶς ἐδιδάχθη μεν, ὡς καὶ τῆς Βαβυλωνος ὁ Ἀσσύριος ἐβασίλευσεν· ὁ γὰρ Νεβρώδ, ὡς ὁ μακάριος ἐδίδαξε Μωσῆς, τυραννίδι χρησάμενος, τὴν Βαβυλῶνα πρώτην ὑποχείριον ἔσχεν. "Ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Βαβυλῶν, Ὁρέχ, καὶ Χαλάνη." Ἐπτα δὲ αὐτῷ, φησὶ, βασιλέας ἐπαναστήσω (ποιμένας γὰρ τοὺς βασιλέας καλεῖ, καὶ ὀκτὼ πληγαῖς αὐτὸν ἀνθρωπίναις περιβαλῶ. Λέγει δὲ τὰς κατ' αὐτοῦ γεγεννημένας πολεμικὰς προσβολὰς. Ταύτας γὰρ δῆγματα ἀνθρώπων καλεῖ. Σημαίνει δὲ κατ' αὐτὸν καὶ τῆς Βαβυλωνος τὴν ἄλωσιν. Νῦν μὲν γὰρ, φησὶ, τοῦτον τοιοῦτοις περιβαλῶ κακοῖς· μετ' ὀλίγον δὲ, καὶ τὸν τοῦτον διαδεξόμενον, καὶ τὴν Βαβυλῶνα βασιλίδα πόλιν ἀποφανοῦντα, παντελῶς καταλύσω, 81.1772 καὶ οὐδεμίαν ὄνησιν, οὐκ ἀπὸ τῶν ἰσχυροτάτων τειχῶν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἕξωθεν περιθεούσης εὐρήσει τὰ φρου· σὺ δὲ τούτων ἀπαλλαγῆς, οὐ τότε μόνον, ὅταν αὐτοῖς ἄλλους πολεμίους ἐπαναστήσω, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἡνίκα πολλῇ χρώμενοι στρατεία κατὰ τῆς σῆς παραγίνονται πόλεως· νῦν γὰρ αὐτοῖς ἀόρατον δι' ἀγγελικῆς ὑπουργίας ἐπάξω τὸν ὄλεθρον. Οὕτω τῶν ὕστερον ἐσομένων ἐνέχυρα δεδωκώς τὰ τότε γενόμενα, ἐπ' ἐκεῖνα πάλιν μεταφέρει τὸν λόγον, καὶ διδάσκει, ὅπως τῷ ἐν Βηθλεὲμ γεννηθέντι Κυρίῳ πεπιστευκότες, οἳ τε ἱεροὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ μετὰ τούτων, τοῦ θεοῦ κηρύγματος προχειρισθέντες διάκονοι, τοῖς ἀλλογενέσιν ἔθνεσι τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν προσοίσουσι. Φησὶ δὲ οὕτως ζ'. "Καὶ ἔσται τὸ ὑπόλειμμα τοῦ Ἰακώβ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν, ὡς δρόσος παρὰ Κυρίου ἐπιπίπτουσα, καὶ ὡς ἄρνες ἐπ' ἄγρωσιν, ὅπως μὴ συναχθῆ μηδεὶς, μηδὲ ὑποστῆ ἐν υἰοῖς ἀνθρώπων." Ὑπόλειμμα δὲ πανταχοῦ τοὺς σεσωσμένους καλεῖ. Οὕτω καὶ ἀλλαχοῦ· "Ἐὰν ἦ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἰῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα σωθήσεται." Οὕτω τοίνυν, φησὶν, οἱ πεπιστευκότες, καὶ τὸ εὐαγγελικὸν τοῖς ἔθνεσιν διαπορθμεύοντες κήρυγμα, δρόσου δίκην οὐρανόθεν φερομένην τὴν οἰκουμένην ἀρδεύσουσι· καὶ καθάπερ ἄρνες πεινῶντες δαπανῶσι τὴν ἄγρωσιν, οὕτως οὗτοι τὴν ἀγρώστεως δίκην ταῖς κεχερσωμέναις ψυχαῖς ἐμφομένην ἀσέβειαν ῥαδίως καταναλώσουσιν, ὥστε μηκέτι τοιοῦτον ἀνθρώπων σύλλογον εὑρεθῆναι. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ δαίμονες ἀνήκεστα νοσοῦντες διέμειναν, εἰκότως τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μετὰ διορισμοῦ τὴν πρόρρησιν ἐποιήσατο· "Ὅπως μὴ συναχθῆ μηδεὶς, μηδὲ ὑποστῆ ἐν υἰοῖς ἀνθρώπων." Ὡστε, φησὶ, μὴ δένα σύλλογον ἐξ ἀσεβῶν ἀνθρώπων συνειλεγμένον εὑρεθῆναι λοιπόν. Καὶ ἐπειδὴ δρόσω καὶ ἄρνοις αὐτοὺς ἀπέικασε, τὴν δεδομένην δὲ αὐτοῖς δύναμιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τούτων οὐκ ἀποχρώντως ἐδήλωσε, καὶ ἄλλην τοῖς εἰρημένοισι εἰκόνα προστίθησι. η΄. "Καὶ ἔσται τὸ κατάλειμμα τοῦ Ἰακώβ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν, ὡς λέων ἐν τοῖς κτήνεσι τοῦ δρυμοῦ, καὶ ὡς σκύμνος ἐν ποιμνίοις προβάτων, ὃν τρόπον ὅταν διέλθῃ, καὶ διαστείλας ἀρπάσῃ, καὶ μὴ ἦ ὁ ἐξαιρούμενος." Τὰ μὲν γὰρ προοίμια τῶν ἱερῶν ἀποστόλων δρόσω ἐώκει φερο

μένη, καὶ ὡς ἄρνες δὲ τὴν τῆς ἀσεβείας ἄγρωστιν ἐδαπάνων διδασκαλία καὶ θαύμασιν, ὡς ἄρνες ἐν μέσῳ λύκων πολιτευόμενοι, κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ Δεσπότου. "Ἴδου γὰρ, φησὶν, ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων." Μετὰ δὲ ταῦτα, δεξαμένης τῆς οἰκουμένης τὸ κήρυγμα, καὶ στρατῶν καὶ βασιλέων τὸν τῆς Ἐκκλησίας πληρούντων κατάλογον, εἰς τοὺς τῆς ἀληθείας ἐναντίους μετέβη τὸ δέος· καὶ οἱ μὲν κτήνεσιν ἐοικότες, δειμαίνουσί 81.1773 τε καὶ φρίττουσιν, οὐδένα οὐδαμῶθεν ἐπίκουρον ἔχοντες· οἱ δὲ τῶν εὐαγγελικῶν ὑποφῆται δογμάτων, λεόντειον ἐνδεικνύμενοι φρόνημα, σὺν παρρησίᾳ πολλῇ τῷ τῆς ἀληθείας καταγωνίζονται λόγῳ τοὺς συνηγόρους τοῦ ψεύδους. Τότε, φησὶν, θ'. "Υψωθήσεται ἡ χεὶρ σου ἐπὶ τοὺς θλίβοντάς σε, καὶ πάντες οἱ ἐχθροί σου ἐξολοθρευθήσονται." Οὐκέτι γὰρ σὺ παρ' ἐκείνων ἐξελαύνῃ, ἀλλὰ σὺ τὰ ἐκείνων καταλύσεις τεμένη. Οἱ μὲν οὖν πεπιστευκὸς τες τοῦ Ἰσραὴλ, ταύτης τεύξονται τῆς δυνάμεως· οἱ δὲ τῇ ἀπιστίᾳ προσμείναντες, τῆς οἰκείας ἔρημοι καταστήσονται βασιλείας, καὶ οὔτε ἵππικὸν ἔξουσιν, οὔτε πεζὸν στρατιώτην, οὔτε πόλεις τείχεσιν ὠχυρωμένας. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα, φησὶ, πρὸς καλὸν σοι γενήσεται. "Ἐξολοθρεύσω γὰρ, φησὶ, τὰ φάρμακά σου ἐκ τῶν χειρῶν σου, καὶ ἀποφθεγγόμενοι οὐκ ἔσονται ἐν σοί." Ἀποφθεγγομένους δὲ τοὺς μάντις καλεῖ. ιγ'–ιε'. "Καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ γλυπτὰ σου καὶ τὰς στήλας σου ἐκ μέσου σου, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ προσκυνήσεις τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου. Καὶ ἐκ κόψῳ τὰ ἄλλα ἐκ μέσου σου, καὶ ἀφανιῶ τὰς πόλεις σου. Καὶ ποιήσω ἐν ὀργῇ καὶ ἐν θυμῷ ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἀνθ' ὧν οὐκ εἰσήκουσαν." Καὶ ταῦτα δὲ διὰ τῶν πραγμάτων καταμαθεῖν ῥάδιον. Μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησιν, ὀρώντες Ἰουδαῖοι τῶν ἐθνῶν τὴν εὐσέβειαν, καὶ τὴν τῆς πλάνης ἀπαλλαγὴν, ἄκοντες καὶ αὐτοὶ τῆς τῶν εἰδώλων ἀπηλλάγησαν θεραπείας. Ἐρυθριῶσι γὰρ προφανῶς ἀσεβεῖν, τοὺς ἔξω νόμου σωφρονοῦντας ὀρώντες. Προθεσπίζει τοῖσιν αὐτοῖς, ὡς καὶ τῶν πόλεων τῶν οἰκείων ἐξελαθήσονται, καὶ εἰς τὰ ἔθνη διασπαρέντες, τῆς περὶ τὰ εἰδῶλα πλάνης ἀπαλλαγήσονται. Ταύτην κατ' αὐτοὺς ἐξενεγκὼν τὴν ἀπόφασιν, ἄγει πάλιν αὐτοὺς εἰς κριτήριον, καὶ τοῖς ἀψύχοις ὄρεσιν ἐπιτρέπει τὴν κρίσιν· οὐχ ὡς ἔμψυχα καλῶν, οὐδὲ ὡς πρὸς λογικὰ τοὺς λόγους ποιούμενος· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ὄρη, καὶ αἱ μεταξὺ τούτων νάπαι καὶ φάραγγες, ποτὲ μὲν ἐδέξαντο τοὺς Ἀσσυρίων νεκροὺς, διὰ τῆς ἀγγελικῆς ἐνεργείας ἀναιρεθέντας, ποτὲ δὲ τῶν Σκυθικῶν ἐθνῶν τὰς μυρίας σφαγὰς· διὰ τῶν ὀρῶν, καὶ βουνῶν, καὶ κοιλάδων, τῶν ἐν τούτοις γεγενημένων ἀναμιμνήσκει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ΄.

α'. "Ἀκούσατε δὴ ἃ εἶπε Κύριος· Ἀνάστηθι, καὶ κρίθητι πρὸς τὰ ὄρη, καὶ ἀκουσάτωσαν βουνοὶ φωνὴν σου." Ἀπόβλεψον εἰς τὰ ὄρη, τὰ διὰ τῆς ἐμῆς ἐπικουρίας νεκροὺς τοὺς σοὺς πολεμίους δεξάμενα, καὶ εἶπε μετὰ παρρησίας, εἶπερ ἄρ' ἂν δύνασαι, καὶ μὴ ἐμφράττη σου τὸ στόμα τῆς εὐεργεσίας τὸ μέγεθος· τοιγάρτοι σοῦ τοῦτο ποιεῖν οὐ δυναμένου, ἐγὼ ποιήσομαι τὴν διάλεξιν. β'. "Ἀκούσατε, βουνοὶ, τὴν κρίσιν τοῦ Κυρίου, καὶ αἱ φάραγγες, θεμέλια τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῷ Κυρίῳ πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦ Ἰσραὴλ 81.1776 διελεγχθήσεται." Ἐπειδὴ γὰρ λογικοὶ ὄντες ἀλογίαν νοσοῦσι, κριταῖς τοῖς ἀψύχοις κατὰ τῶν λογικῶν χρήσομαι. γ'. "Λαὸς μου, τί ἐποίησά σοι, ἢ τί ἐλύπησά σε, ἢ τί παρηνώχλησά σοι; ἀποκρίθητί μοι." Εἶπε τὴν αἰτίαν τῆς ἔχθρας· ἔλεγξον, εἴ τινος λυπηροῦ πεπεῖρασαι παρ' ἐμοῦ. Καὶ ἐπειδὴ σιγαῶν ἦν ἀνάγκη μηδὲν ἔχοντα λέγειν, εἰκότως ἐπήγαγεν· "Ἀποκρίθητί μοι" εἴ τι λέγειν ἔχεις, εἶπε προφανῶς. δ'. "Διότι ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐξ οἴκου δουλείας ἐλυτρώσάμην σε, καὶ ἐξαπέστειλα πρὸ προσώπου σου τὸν Μωσῆν, καὶ Ἀαρῶν, καὶ Μαριάμ." Ἀλλ' ἄρα μὴ τοῦτο ὡς ἀδίκημα προσφέρεις, ὅτι σε τῆς πικρᾶς τῶν Αἰγυπτίων ἀπαλλάξας δουλείας, ἀκραίφνη σοι τὴν ἐλευθερίαν ἐδωρησάμην,

ὑπουργοῖς ἀνδράσι θαυμασίοις καὶ ἀοιδίοις χρησάμενος, τῷ Μωσῆ, καὶ τῷ Ἀαρὼν, οὐδὲ τὰς γυναῖκας τῆς προσηκούσης ἀποστερήσας ἐπιμελείας, καὶ ταύταις τὴν Μαριάμ ἐπιστήσας, καὶ προφητικοῦ χαρίσματος ἐμπλήσας; Ἄλλ' εἰ τούτων ἀμνημονῆσαι θέλεις, τῶν κατὰ τὸν Βαλαάμ ἀναμνήσθητι, καὶ σκόπησον, ἐπὶ τίσι μὲν αὐτὸν ὁ Βαλαάμ μετεπέμψατο· ὅπως δὲ ἐκεῖνος, ὑπὸ τῆς ἐμῆς δυνάμεως ἐνεργούμενος, οὐκ ἄρὰν ὑμῖν, ἀλλ' εὐλογίαν προσήνεγκε. Τούτων δὲ ἔδρων ἕκαστον, οὐ μισθὸν σοὶ δικαιοσύνης· ὀρέγων, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ δικαιοσύνην δῆλην ποιῶν· ὑποσχόμενος γὰρ τῷ ὑμετέρῳ προπάτορι, τὰς πρὸς ἐκεῖνον ἐπλήρουν συνθήκας. Τούτους ὁ προφήτης ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ ποιησάμενος τοὺς λόγους, καὶ τοῦ λαοῦ τὴν ἀναληθισίαν θεώμενος, αὐτὸς ἀντὶ τοῦ λαοῦ τοὺς τῆς εὐσεβείας ἀνακινεῖ λογισμοὺς, καὶ φησὶν· "Ἐν τίνι καταλάβω τὸν Κύριον; ἀντιλήψομαι Θεοῦ μου ὑψίστου;" Πῶς ἀμείψομαι τὸν τοσοῦτων μοι πρόξενον ἀγαθῶν; ποίαις ἀντιδόσεσι ἐπιχρήσομαι; "Εἰ καταλήψομαι αὐτὸν ἐν ὀλοκαυτώμασιν, ἐν μόσχοις ἐνιαυσίοις; (ζ΄.) Εἰ προσδέξεται Κύριος ἐν χιλιάσι κριῶν, ἢ μυριάσι χιμάρων πίωνων; εἰ δώσω πρωτότοκά μου ὑπὲρ ἀσεβείας μου, καρπὸν κοιλίας μου ὑπὲρ ἀμαρτίας ψυχῆς μου;" Οὐδὲν, φησὶ, τῶν ἀνθρωπίνων, οὐ μόσχων πλῆθος, οὐχ ὀλόκληρα ποίμνια, οὐ μυριάδες ἐρίφων (χιμάρους γὰρ τοὺς ἐνιαυτοὺς ἐρίφους καλεῖ), οὐχ οἱ πρῶτοι λύσαντες τὰς ὠδῖνας παῖδες, εἰς θυσίαν τῷ Θεῷ προσφερόμενοι, λῦσαί μου τῶν ἀμαρτημάτων ἀρκοῦσι τὸ πλῆθος. Εἰ δὲ ἅπαντα ταῦτα εἰς ἀμαρτημάτων λύσιν οὐκ ἀπόχρη, τίσι τὰς θείας εὐεργεσίας ἀμείψομαι; οὕτω τοὺς ἀνθρωπίνους προτεθεικῶς λογισμοὺς, τὴν θεῖαν προσφέρει πάλιν ἀπόκρισιν. ἡ΄. "Ἀνηγγέλη σοι, ἄνθρωπε, τί καλόν· καὶ τί Κύριος ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ, ἀλλ' ἢ τοῦ ποιεῖν κρίμα, καὶ ἀγαπᾶν ἔλεον, καὶ ἔτοιμον εἶναι τοῦ πορεύεσθαι ὀπίσω Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου;" Τοῦτο 81.1777 καὶ διὰ μακαρίου Δαβὶδ ὁ τῶν ὄλων ἔφη Θεός· ἐκβαλὼν γὰρ ἅπαντα τῶν θυσιῶν τὸν κατάλογον, καὶ εἰρηκῶς· "Οὐδέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρους· ἐμὰ γὰρ ἐστὶ πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ." ἐπήγαγε· "Θῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς εὐχὰς σου· καὶ ἐπικάλεσάι με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με." Καὶ πάλιν· "Ὅτι εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν· ὀλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις. Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον· καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει." Ταυτὰ δὲ καὶ παρὰ πᾶσιν εὗροι τις ἂν τοῖς προφήταις. "Λέγει τοίνυν κἀνταῦθα, ὅτι Δῆλᾶ ἐστὶ τὰ παρ' ἐμοῦ σοὶ νομοθετηθέντα. Βούλεται γὰρ ἐπιμελεῖσθαι σε τοῦ δικαίου, καὶ περὶ τὸν πέλας εἶναι φιλόφρονον, καὶ εἰς ἅπαντα ὑπακούειν τῷ πεποιοηκότι Θεῷ. Ταυτὰ δὲ καὶ διὰ Μωσέως ἐνομοθέτησεν· "Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, ὡς σεαυτόν." Τούτων τοίνυν ὑπὸ σοῦ γίγνομένων, θ΄. "Φωνὴ Κυρίου τῆ πόλει ἐπικληθήσεται, καὶ σώσει φοβουμένους τὸ ὄνομα αὐτοῦ." Δι' αὐτῶν γὰρ τῶν πραγμάτων τῆς παρ' αὐτοῦ προνοίας ἀπολαύοντες, δόξετε ἀκούειν καὶ αὐτῆς τοῦ Κυρίου τῆς φωνῆς ποριζούσης ὑμῖν τὴν σωτηρίαν. "Ἄκουε, φυλὴ· τίς κοσμήσει πόλιν; (ι΄.) Μὴ πῦρ, καὶ οἶκος ἀνόμου θησαυρίζων θησαυροὺς ἀνόμους, καὶ μετὰ ὑβρεως ἀδικίας." Καθάπερ γὰρ οὐ κόσμον πόλει τὸ πῦρ, ἀλλ' ἐμπρησμὸν ἐπάγει καὶ ὅλεθρον· οὕτως ἢ ἐπὶ τὴν ἀδικίαν ῥοπή, μετὰ θρασύτητος γιγνομένη καὶ ὑβρεως, λωβᾶται τοὺς κεχρημένους. ια΄, ιβ΄. "Εἰ δικαιοθήσεται ἐν) ζυγῷ ἄδικος, καὶ ἐν μαρσίππῳ στάθμια δόλου; Ἐξ ὧν τὸν πλοῦτον αὐτῶν ἀδικίας ἐνέπλησαν, καὶ οἱ ἐνοὶ κοῦντες ἐν αὐτῷ ἐλάλουν ψευδῆ, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν ὑψώθη ἐν τῷ στόματι αὐτῶν." Πρὸς τῆ γὰρ ἀσεβείᾳ καὶ παρανομίᾳ, ἐτόλμων ὧν ἀρτίως τὴν κατηγορίαν ἐποίησατο· στάθμια μὲν ἄδικα καὶ ζυγὰ κεκτημένοι, ἐκ πλεονεξίας δὲ τὸν πλοῦτον συλλέγοντες, ψευδέσι δὲ λόγοις τὴν γλῶτταν μολύνοντες. Τούτου χάριν, φησὶν, ἀρχὴν τῆς κατὰ σοῦ τιμωρίας ποιήσομαι, καὶ δίκας σε τῆς παρανομίας εἰσπράξομαι,

καὶ συχνά σοι καὶ ἐπάλληλα ἐπάξω κακά. Τοῦτο γὰρ εἶπε· ἰδ'. "Σὺ φάγεσαι, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῆς." Περι βαλῶ δέ σε τῷ ζόφῳ τῶν συμφορῶν, καὶ φυγῇ χρη σάμενος οὐκ ἀπαλλαγῆση τῶν πολεμούντων." Ἐκ νεύσεις γὰρ, φησὶ, καὶ οὐ μὴ διασωθῆς, καὶ ὅσοι ἐὰν διασωθῶσιν, ἐν ῥομφαίᾳ παραδοθήσονται." 81.1780 Ἀλλὰ καὶ πολλὰ πονήσας περὶ τὴν γῆν, τῶν ἐξ αὐτῆς οὐκ ἀπολαύση καρπῶν. "Καὶ ἀφανισθήσεται νόμιμα λαοῦ μου." Καὶ διδάσκων, ὡς νῦν οὐ περὶ τοῦ νόμου λέγει τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τῆς παρανόμου πολιτείας, ἐπ ἤγαγε· "Καὶ πάντα τὰ ἔργα οἴκου Ἀχαάβ." Ἐκείνην γὰρ ζηλώσαντες τὴν ἀσέβειαν, τούτοις παραδοθήσεσθε τοῖς κακοῖς, ὥστε τοὺς ὀρώντας τὰς συμβαινούσας ὑμῖν συμφορὰς, τῷ συριγμῷ σημαίνειν τὸ μέγεθος. Ταῦτα πάντα εἰρηκῶς ὁ προφήτης ὀλοφύρεται, ὡς πολλοῖς μὲν λόγοις χρῆσάμενος, ἀνόνητα δὲ πονήσας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

α΄. "Οἶ μοι! ὅτι ἐγενήθην ὡς συνάγων καλάμην ἐν ἀμητῷ, καὶ ὡς ἐπιφυλλίδα ἐν τρυγητῷ, οὐχ ὑπάρ χοντος βότρυος· τοῦ φαγεῖν τὰ πρωτόγονα ἐπεπόθησεν ἡ ψυχὴ μου." Ἔοικα, φησὶ, τοῖς τοὺς ἐκ πίπτοντας ἀστάχους συλλέγουσι, ἢ τὰς ὑπὸ τῶν τρυ γώντων καταλιμπανομένας ἐρευνῶσιν ἐπιφυλλίδας· οὐδένα γὰρ οὐδὲ ἐγὼ βότρυν εὐπειθείας ἤνρον, καὶ ταῦτα λίαν ποθήσας εὐρεῖν τι ἐπέραστον, καὶ ἀπ αρχῆς ἄξιον· τοῦτο γὰρ εἶπε· "Τοῦ φαγεῖν τὰ πρωτό γονα ἐπεπόθησεν ἡ ψυχὴ μου." Ἐπειδὴ γὰρ τῷ Θεῷ τὰ πρωτότοκα προσεφέρετο, τὸ ἀξιέραστον εἰ κότεως πρωτόγονον προσηγόρευσε. Καὶ ταῦτα τροπικῶς εἰρημένα, σαφῆ ποιῆσαι βουλόμενος, ἐπήγαγεν· "Οἶ μοι, ψυχὴ! (β΄.) ὅτι ἀπόλωλεν εὐλαβῆς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὁ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐχ ὑπάρχει." Εἶτα ποιεῖται τῶν ἀμαρτημάτων κατάλο γον. Οἱ μὲν γὰρ δικάζοντες, φησὶ, τὴν ἄδικον κατὰ τῶν ἀνευθύνων ἐπιφέρουσι ψῆφον, καὶ φόνους παρανόμους τολμῶσι· τῶν δὲ λοιπῶν ἕκαστος τοῦ πλείονος ἐφιέμενος σφετερίζεται τὰ τοῦ γείτονος. Ὁ δὲ κατὰ τοὺς νόμους δικάζειν πεπιστευμένος, οὐδὲ τοὺς προσφέροντας ἀναμένει, ἀλλ' αὐτὸς αἰτεῖ δω ροδόκῳ κεχρημένος γνῶμη. "Ὁ γὰρ ἄρχων, φησὶν, αἰτεῖ, καὶ ὁ κριτῆς εἰρηλικὸς λόγους ἐλάλησε· καταθύμιον ψυχῆς αὐτοῦ ἐστίν." Δεξάμενος γὰρ τὰ δῶρα παρὰ τῶν ἀδικούντων, τὴν καταθύμιον αὐτοῖς ὑπισχνεῖται νίκην. Τούτου χάριν φησὶν· δ΄. "Ἐξελοῦμαι τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν ὡς σῆς ἐκτρώ γων, καὶ βαδίζων ἐπὶ κανόνος ἐν ἡμέρα σκοπιᾶς σου." Δίκην γὰρ σὴτος ἔνδοθεν ξύλου βαδίζοντος, καὶ ἅπαν τοῖς ὁδοῦσι διαφθείροντος, ἀναλώσει σε ἢ κατὰ σοῦ φερομένη ψῆφος ἐν τῇ τῆς τιμωρίας ἡμέρα. Ταύτην γὰρ ἐκάλεσε σκοπιάν, τουτέστι, τὴν κατ' αὐτὴν τοῦ Θεοῦ ἐπιφάνειαν. Εἶτα θρηνητικῶς ὁ φιλόανθρωπος πατὴρ παιδεύοντι ἐοικῶς· "Οὐαὶ, οὐαὶ, αἱ ἐκδική σεις σου ἦκασι! νῦν ἔσονται κλαυθμοὶ αὐτῶν." Τούτων δὲ, φησὶ, γινομένων, οὔτε φίλος φίλου προστήσεται, οὔτε βασιλεὺς φροντιεῖ τῶν ὑπηκόων, οὔτε σύνευνος τοῦ ὁμόζυγος κηδεμονίαν ποιήσεται· ἀλλ' ἕκαστος τῆς οἰκείας φροντιεῖ σωτηρίας, τὴν ἀποφυγὴν περισκοπῶν τῶν κακῶν, ὡς μήτε υἴδον τῷ πατρὶ τὴν προσήκουσαν ἀπονέμειν τιμὴν, μήτε θυ γατέρα μητρὶ τὸ γέρας ἀποδιδόναι, μήτε νύμφην 81.1781 τῆς κηδεστρίας ἐπιμελεῖσθαι· πάντων οἷον ἐν δια στάσει τινὶ γιγνομένων, καὶ ἀλλήλων ὑπερορώντων, καὶ μόλις τῆς οἰκείας σωτηρίας προμηθευμένων. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἐν τούτοις ἔσονται· ἐγὼ δὲ, φησὶν ὁ προφήτης, ζ΄. "Ἐν τῷ Κυρίῳ ἐπιβλέψομαι, ὑπομενῶ ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτήρῳ μου." Καὶ δεικνύς, οἷος τῆς ὑπο μονῆς ὁ καρπός, "Ἐπακούσεταιί μου, φησὶν, ὁ Θεός μου." Οὕτω σαφῶς διδάξας τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος τὸ κέρδος, τῆς Ἰερουσαλήμ ἀναλαμβάνει τὸ πρόσωπον, καὶ πρὸς τὴν Ἰδουμαίαν ποιεῖται τοὺς λόγους, ἐχθρὰν οὔσαν ἀεὶ καὶ πολεμίαν. η΄. "Μὴ ἐπίχαιρέ μοι, ἢ ἐχθρά μου, ὅτι πέ πτωκα." Ἀναστήσομαι γὰρ τῆς θείας ἀπολαύου σα κηδεμονίας· αὐτὸς γὰρ καὶ ἐν σκότῳ διαγοῦ ση τὴν οἰκείαν αἴγλην παρέξει. Νῦν δὲ ὀργὴν Κυ ρίου ὑποίσω,

ὅτι ἡμαρτον αὐτῶ· οἶδα γὰρ τῆς τι μωρίας τὸ δίκαιον, εἰς τὸ μέγεθος ἀποβλέπων τῆς ἁμαρτίας. Ἀναμένω δὲ ὅμως τὴν δικαίαν κατὰ τῶν πολεμησάντων κρίσιν. Εἰ γὰρ καὶ ἐγὼ δίκας ἔτισα ὑπὲρ ὧν ἐπλημμέλησα, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἀδίκῳ κατ' ἐμοῦ ἐχρήσαντο γνώμη. Ταυτὴν ἔχει τὴν ἔννοιαν τὸ, "Ἔως ἂν δικαιώσῃ τὴν δίκην μου, καὶ ποιήσῃ τὸ κρῖμά μου, καὶ ἐξάξῃ με εἰς τὸ φῶς, καὶ ὄψομαι τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ." Ὑπὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ κατακέκριμαι δικαίως· κατὰ δὲ ἐκείνων ἔχω δίκαια πάμπολλα, καὶ τούτου χάριν τὴν θεῖαν ψῆφον προσμενῶ· ὅταν δὲ ταύτην ἐξενεχθεῖσαν θεάσωμαι, καὶ τῆς ἐκείνων δουλείας ἀπαλλαγῶ, ἰ'. "Ὅψεται ἡ ἐχθρά μου, καὶ καλύψει αὐτὴν αἰσχύνη, ἢ λέγουσα πρὸς με· Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεός σου;" Οὐ μόνον δὲ αὕτη ὄψεται μου τὴν εὐημερίαν, καὶ τοῦ Θεοῦ μου τὴν δύναμιν, καθ' οὗ τὴν γλῶσσαν ἐξέτεινεν, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ τὴν αὐτῆς ὄψομαι δυσπραξίαν. "Οἱ ὀφθαλμοί μου γὰρ ἐπόψονται αὐτήν· νῦν ἔσται εἰς καταπάτημα, ὡς πηλὸς ἐν ταῖς ὁδοῖς. (ια'). Ἡμέρα ἀλοιφῆς πλίνθου, ἐξάλειψίς σου ἢ ἡμέρα ἐκείνη· καὶ ἀπώσεται νόμιμά σου. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ αἱ πόλεις σου ἤξουσιν εἰς συγκλεισμόν, καὶ εἰς διαμερισμόν Ἀσσυρίων." Καθάπερ γὰρ ὁ εἰς ἀλοιφήν καὶ χρίσμα τῶν πλίνθων κατασκευαζόμενος πηλὸς, θύραζε ῥιπτούμενος, ὑπὸ τῶν παριόντων ἀπάντων καταπατεῖται, ὥστε εἰς δέον τὰς βώλους διαλυθῆναι· οὕτως ἔση πρόχειρος ἅπασι καὶ εὐάλωτος, ὑπὸ πάντων τῶν περιοίκων ἀναιρουμένη καὶ πατουμένη. Τότε σου καὶ οἱ παράνομοι νόμοι λήψονται πέρας, καὶ αἱ πόλεις ὑπομενοῦσι πολιορκίαν· τοῦτο γὰρ ἐκάλεσε συγκλεισμόν· καὶ τῶν ἐνοικούντων τὸ πλῆθος ὑπὸ τῶν πολεμίων διαιρούμενον δουλεύειν ἀναγκασθήσεται. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αἱ ἄλλαι περιοικοὶ πόλεις ταῖς Ἰουδαίων ἐφήδοντο συμφοραῖς, ἀναγκαίως καὶ Τύρου, καὶ Συρίας, καὶ τῶν ἄλλων 81.1784 μέμνηται πόλεων, τῶν ὑπὸ Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλῶν νίων ἐκπορθηθεισῶν· λέγει δὲ καὶ τίνες αὐταί, ἀπὸ τῶν ὄρων δὴλας αὐτὰς ποιῶν. "Ἀπὸ θαλάσσης γὰρ, φησὶν, ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ὄρους ἕως τοῦ ὄρους." Τουτέστιν, ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τῆς πρὸς ἕω κειμένης, ἕως τῆς πρὸς ἐσπέραν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους τῶν Ἰδουμαίων ἕως τοῦ Λιβάνου, πάντες οἱ ἐν μέσῳ τοῖς πολεμίοις παραδοθήσονται. Τοῦτο γὰρ ἐπήγαγεν εἰρηκῶς· "Ἡμέρα ὕδατος καὶ θορύβου." Δίκην γὰρ ὕδατος ροίζω φερομένου, τῆς στρατιᾶς ἐκείνης προσβαλεῖ τὸ πλῆθος, καὶ τὴν μὲν γῆν ἐρημίᾳ περιβαλεῖ, σφαγῆ δὲ καὶ δουλείᾳ τοὺς οἰκήτορας παραδώσει. Καὶ τὴν αἰτίαν δεικνύς, "Ἀπὸ καρπῶν, φησὶν, ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν." Οὕτω τὰ ἐσόμενα τοῖς ὁμόροις ἔθνεσι προθεσπίσας, τὴν μετὰ τὴν ἐπάνοδον εἰρήνην τῷ λαῷ προαγγέλλει. ιδ'. "Ποίμαινε τὸν λαόν σου ἐν ῥάβδῳ φυλῆς σου, πρόβατα κληρονομίας σου." Καὶ ἐπειδὴ τροπικῶς τοὺς ἀνθρώπους ἐκάλεσε πρόβατα, ἐπέμε[ι]νε τῇ τροπῇ. "Κατασκηνοῦντας καταμόνας δρυμόν." Τοὺς τῶν ἐθνῶν, φησὶ, πάντων κεχωρισμένους, καὶ ἰδιάζουσας ἔχοντας τὴν νομὴν. Τὸ δὲ, Ἐν ῥάβδῳ φυλῆς σου, τὴν τοῦ Ἰούδα σημαίνει φυλὴν. Ἐκείνη γὰρ μετὰ τὴν ἐπάνοδον, τῶν ἄλλων ἡγεῖτο, διαιρέσεως οὐκέτι τῶν φυλῶν γενομένης. Εἶτα διδάσκων, ὡς ἅπασαν ἦν πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας κατεῖχον καθέξουσι γῆν μετὰ τὴν ἐπάνοδον, ἐπήγαγε· "Δρυμόν ἐν μέσῳ τοῦ Καρμήλου νεμήσονται, τὴν Βασανίτιν καὶ τὴν Γαλααδίτιν, κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος. (ιε'). Καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐξοδίας σου ἐκ γῆς Αἰγύπτου δεῖξω αὐτοῖς θαυμάσια." Ὅσῃν γὰρ, φησὶν, ἐξεληθοῦσιν ὑμῖν ἐξ Αἰγύπτου χώραν ἐδωρησάμεν, τοσαύτην ὑμῖν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπανεληθοῦσι παρ' ἐξομαί, θαυματουργαῖς καταπλήττων τοὺς πολεμεῖν ὑμᾶς πειρωμένους. Ταῦτα γὰρ τὰ ἔθνη θεώμενα, αἰσχύνης ἀναπλησθήσεται, καὶ τῆς οἰκείας δυνάμεως τὴν ἀσθένειαν βλέποντα, "Ἐπιθήσουσι χεῖρας ἐπὶ τὸ στόμα αὐτῶν, καὶ τὰ ὦτα αὐτῶν ἀποκωφωθήσεται. (ιζ'.) Λεῖξουσι γὰρ χοῦν ὡς ὄφεις σύροντες γῆν, συγχυθήσονται ἐν συγκλεισμῷ αὐτῶν ἐπὶ Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν· ἐκ στήσονται καὶ φοβηθήσονται ἀπὸ σοῦ." Ὁρῶντες γὰρ σου τὴν ἐξαίφνης γινομένην εὐπραξίαν, καὶ τὴν παρ' ἐμοῦ χορηγουμένην βοήθειαν, οὐδὲ λόγους ἀπ' ηγεῖς κατὰ σοῦ τολμήσουσι φθέγγασθαι· ἀλλὰ δίκην ὄφρων εἰς γῆν

ίλυσπωμένων καταπεσοῦνται, οὐδὲν οὔτε δρᾶσαι, οὔτε εἰπεῖν τι τολμῶντες. Τούτοις ὁ προφήτης διακονήσας τοῖς λόγοις, τὴν θεῖαν ἐκπλητ τόμενος φιλανθρωπίαν, ἐβόησε· ἰη'. "Τίς Θεὸς ὡσπερ σὺ ἐξαίρων ἀδικίας, καὶ ὑπερβαίνων ἀσεβείας τοῖς καταλοίοις τῆς κληρονομίας αὐτοῦ;" Ἀρρήτω γὰρ, φησὶν, ἀγαθότητι, Δέσποτα, κεχημένος, καὶ λόγων νικῶση διήγησιν, οὐκ ἀπαιτεῖς τοὺς ἀνθρώπους εὐθύνας τῶν ἁμαρτη 81.1785 μάτων ἀξίας· ἀλλ' ὅταν παιδεύσας μικρὰν μεταμέλειαν ἴδης, παρορᾷς τὰ ἐπταισμένα, ὑπερβαίνεις τὰ ἡσεβημένα· ὅπερ δὴ καὶ νῦν εἰς τὸν σὸν εἰργάσω λαόν. "Οὐ συνέσχεν εἰς μαρτύριον ὄργην αὐτοῦ, ὅτι θελητὴς ἐλέους ἐστίν." Τοῦτο ἔοικε τῷ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ εἰρημένω· "Οὐκ εἰς τέλος ὀργισθήσεται, οὔτε εἰς τὸν αἰῶνα μηνιεῖ· οὐ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν, οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν." Καὶ ὁ θεσπέσιος τοίνυν Μιχαίας βοᾷ, ὅτι τὴν ὄργην οὐκ ἐφύλαξεν ἐπὶ πλεῖστον εἰς ἔλεγχον καὶ μαρτυρίαν τῆς τοῦ λαοῦ παρανομίας, ἀλλ' ἐλέω χρώμενος ἐπιστρέψει. ιθ'. "Ἐπιστρέψει, καὶ οἰκτιρήσει ἡμᾶς, καταδύσει τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ ἀπορρίψονται εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν." Τούτοις παραπλήσια καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ὄλων Θεὸς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου βοᾷ· "Ἐγὼ εἰμι, ἐγὼ εἰμι αὐτὸς ὁ ἐξαλείφων τὰς ἀνομίας σου, καὶ οὐ μὴ μνησθῶ τῶν ἀδικιῶν σου." Τοῦτο γὰρ δὴ τὸ παράδοξον, ὅτι οὐ μόνον ἀφήσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς μνήμης ἐκβάλλει, καὶ οἶόν τι βυθῷ παραδίδωσι τῇ λήθῃ. Τοῦτο γὰρ παραδηλῶν καὶ ὁ μακάριος ἔφη Μιχαίας· "Καταδύσει τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ ἀπορρίψονται εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν." Ὡσπερ γὰρ τὸ εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάττης βαλλόμενον, ἀφανὲς ἐστὶ παντελῶς· οὕτω, φησὶ, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν λήθη παντελεῖ παραδώσει, διὰ τὰς πρὸς τοὺς ἡμετέρους προγόνους συνθήκας. Καὶ τοῦτο δηλῶν ἐπήγαγε· κ'. "Δώσεις ἀλήθειαν τῷ Ἰακώβ, ἔλεον τῷ Ἀβραάμ, καθάπερ ὤμοσας τοῖς πατέρας ἡμῶν κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμπροσθεν." Οὕτω καὶ ὁ μακάριος λέγει Δαβὶδ· "Ἐμνήσθη εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ· λόγου οὗ ἐνετείλατο εἰς χιλίας γενεάς, ὃν διέθετο τῷ Ἀβραάμ, καὶ τοῦ ὄρκου αὐτοῦ τῷ Ἰσαάκ· καὶ ἔστησεν αὐτὴν τῷ Ἰακώβ εἰς πρόσταγμα, καὶ τῷ Ἰσραὴλ εἰς διαθήκην αἰώνιον." Τὰς μὲν οὖν ἐκείνων ἁμαρτίας εἰς τὸν τῆς θαλάττης βυθὸν ὁ Δεσπότης ἀπέρριψε· τὰς δὲ ἡμετέρας εἰς τὴν ἱερὰν καὶ θεῖαν ἐξαλείφει κολυμβήθραν, ἧς ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, γεγένηται τύπος, ἦν διελθὼν ὁ λαὸς, τῆς Αἰγύπτου ἀπηλλάγη δουλείας. Κατ' ἐκείνον καὶ ἡμεῖς τὸν τύπον, διὰ τῆς ἀγίας κολυμβήθρας τῆς τοῦ διαβόλου τυραννίδος ἐλευθερούμενοι, τῆς οἰκείας σωτηρίας φροντίσωμεν· διηνεκῶς τὸν εὐεργέτην ὑμνοῦντες, καὶ τοῖς ἐκείνου νόμοις ἀκολουθοῦντες, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἁγίων τετριμμένην πορείαν ὀδεύοντες· ἵνα σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἀγαθὸν τῆς ὁδοῦ φθάσωμεν τέλος, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

81.1788 ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΑΟΥΜ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Οἱ Νινευῖται τὴν θεῖαν δέσαντες ἀπειλήν, ἦν ὁ θεσπέσιος αὐτοῖς ἐκήρυξεν Ἰωνᾶς, μεταμελείᾳ σπουδαία χρησάμενοι, τὴν σωτηρίαν ἠύρανον. Ἄντι γὰρ τῆς ἀπειληθείσης πανωλεθρίας, τῆς θεῖας φιλανθρωπίας ἀπήλασαν. Χρόνου δὲ βραχέος διελθόντος, τῆς ἀφάτου μὲν ταύτης ἐπελάθοντο χάριτος, εἰς δὲ τὴν προτέραν πονηρίαν ἐπανελθόντες, ἄλλα τε μυρία παράνομα δεδράκασι, καὶ τὰς κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ τε τολμήκασι στρατείας· καὶ τὰς μὲν δέκα φυλάς Θεογλαθφαλάσαρ καὶ

Σαλμανάσαρ ἔξανδραποδίσαντες αἰχμαλώτους ἀπήγαγον· κατὰ δὲ τῆς Ἰουδαίας Σεν ναχηρεῖμ στρατεύσας, ἄλλας τε πόλεις εἶλε πολιορκία, καὶ δὴ κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ τὴν στρατιὰν ἀποστεύλας, κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων τὴν γλῶτταν ἐκίνησεν. Ἀλλὰ παραυτίκα μὲν ἀοράτως δι' ἀγ γέλου ἑνὸς αἰ πολλὰ τῷ θανάτῳ παρεπέμφθησαν μυριάδες· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ τούτων βασιλεὺς, ταύτην διαφυγὼν τὴν πληγὴν, καὶ κῆρυξ τῆς θεηλάτου τι μωρίας γενόμενος (τούτου γὰρ χάριν σῶν αὐτὸν διαφυγεῖν ἐνδέδωκεν ὁ Θεός), ἐν αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις ὑπὸ τῶν φύντων δέχεται τὴν πληγὴν. Καὶ μικρὸν ὕστερον εἰς Βαβυλῶνα τῆς βασιλείας μετατεθείσης, ἐσβέσθη μὲν ἅπαν τοῦτο τῶν βασιλέων τὸ γένος, ἀνάστατος δὲ ἡ πόλις ἐγένετο, καὶ ἐρημία παντελεῖ παρεδόθη. Τοῦτον τῆς Νινευῖ τὸν ὄλεθρον ὁ μακάριος Ναοὺμ ὁ προφήτης προλέγει, τοῦ θείου Πνεύματος δεξάμενος τὴν ἐνέργειαν, καὶ δι' ὧν θεσπίζει διδάσκει, ὡς οὐδὲν ἀτημέλητον, οὐδὲ ἀπρονόητον παρὰ τῷ Δεσπότη Θεῷ, ψήφῳ δὲ δικαίᾳ κεχηρμένους τῶν βεβιωμένων ἕκαστον ἀπαιτεῖ τὰς εὐθύναι. Οὐ χάριν τὸν μὲν Ἰσραὴλ ἡσεβηκότα παραδέδωκεν Ἀσσυρίοις· Ἀσσυρίους δὲ θηριωδῶς τούτοις προσενεχθέντας, καὶ ὠμότητι χρησαμένους, πολλὰς δι' ἐτέρων πάλιν εἰσεπράξατο δίκας. Οὔτε γὰρ ὡς θεία βουλή διακονοῦμενοι τὴν κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ ἐποιήσαντο στρατείαν, 81.1789 ἄλλ' αὐθαδεῖα καὶ θρασύτητι χρώμενοι, καὶ τὴν οἰκίαν δυναστείαν κατὰ πάντων ἐκτείνειν πειρώμενοι. Εἶασε δὲ αὐτοὺς ὁ τῶν ὄλων Θεὸς εἰς ἔργον ἀγαγεῖν τὸ ἐγχείρημα, δίκας δι' αὐτῶν τὸν Ἰσραὴλ εἰσπραττόμενος. Ὡς ἂν δὲ μὴ νομίση ἐν οἰκείᾳ δυνάμει τοῦτο κατορθώκεναι, πασῶν τῶν ἄλλων περιγενομένων πόλεων, παρ' αὐτοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ τοὺς περιβόλους τὰς πολλὰς κατηκόντισε μυριάδας. Ταύτας ἔχει τὰς προρρήσεις ἢ τοῦ μακαρίου Ναοὺμ προφητεία· ἀρκτέον δὲ λοιπὸν τῆς τῶν ῥητῶν ἐρμηνείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

α'. "Λῆμμα Νινευῖ· βιβλίον ὀράσεως Ναοὺμ τοῦ Ἐλκεσαίου." Ἡ τοῦ παναγίου Πνεύματος χάρις διαφόρως ἐν τοῖς θαυμασίοις ἐνεργοῦσα προφήταις, τοὺς μὲν ὀρᾶν τινα παρεσκεύαζεν, ὡς τὸν θεοπέσιον Ἡσαΐαν, καὶ Μιχαῖαν, καὶ Δανιήλ, καὶ Ἰεζεκιήλ, καὶ Ζαχαρίαν· τισὶ δὲ ἐνήχει τινὰ ὡς ἐβούλετο, καὶ ἀκούειν ἐδόκουν προσδιαλεγόμενου τινός· ἄλλοις ἐνέπνει τὴν προφητείαν, καὶ διὰ τῆς ἐκείνων ἐφθέγγετο ἃ ἐβούλετο γλώττης. Ἐξαπιναιῶς γὰρ τῆς τούτων ἐπιλαμβανομένη διανοίας ἢ προφητικῆς χάρις, καὶ τῶν ἀνθρωπείων αὐτοὺς ἀπάντων χωρίζουσα, ὑπουργεῖν καὶ διακονεῖν τοῖς προφητικοῖς παρεσκεύαζε λόγους. Τοῦτο οὖν ὁ προφήτης λῆμμα προσηγόρευσε, τῆς διανοίας τὴν λῆψιν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων μετάθεσιν. Ληφθεῖσα γὰρ μου, φησὶν, ὑπὸ τοῦ θείου Πνεύματος ἢ διάνοια, προεῖδε τὰ τῆς Νινευῖ συμβησόμενα. β'. "Ὁ Θεὸς ζηλωτῆς, καὶ ἐκδικῶν Κύριος τοὺς ὑπεναντίους αὐτοῦ, καὶ ἐξαίρων αὐτὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ." Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ λυττήσαντες βλασφήμοις κατὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἐχρήσαντο λόγους, εἰκότως ὑπεναντίους αὐτοὺς καὶ ἐχθροὺς ὀνομάζει, καὶ τὸν ὄλεθρον ἀπειλεῖ. Ζῆλον δὲ τὴν δικαίαν ὀργὴν προσηγόρευσεν. Οὕτω γὰρ ὁ νομοθετῶν φησιν· "Οὐ ποιήσεις παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι ὑποκάτω τῆς γῆς, ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλωτῆς, πῦρ καταναλίσκων." Οὕτω καὶ ὁ μέγας Ἠλίας φησὶ· "Ζηλῶν ἐζήλωσα Κυρίῳ παντοκράτορι Θεῷ Ἰσραὴλ· ἀντὶ τοῦ, κατὰ τῶν εἰς Θεὸν ἀσεβούντων ἀγανακτῶ. γ'. "Κύριος μακρόθυμος, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχύς αὐτοῦ, καὶ ἀθῶν οὐκ ἀθώσσει." Οὐκ εὐθὺς, φησὶ, καὶ παραυτίκα τὰς τιμωρίας ἐπάγει, ἀλλὰ μακροθυμία πλείστη χρώμενος. Τούτου μάρτυρες ὑμεῖς οἱ Νινευῖται, μεταμελεία χρησάμενοι, καὶ τὴν σωτηρίαν εὐράμενοι, καὶ πάλιν πονηρία πλείστη χρησάμενοι, καὶ τέως δίκας ὑπὲρ ταύτης οὐ τίσαντες· ἀλλὰ φέ 81.1792 ῥων ἐπὶ πλείστον τὰς τῶν ἀνθρώπων παρανομίας, οἶδε καὶ τιμωρίαν τοῖς μὴ

μεταμελουμένοις ἐπάγειν. Τοῦτο γὰρ εἶπεν· "Ἄθωων οὐκ ἄθωώσει·" ἀντὶ τοῦ, τὸν κολάσεως ἄξια πλημμελήσαντα, τῆς τιμωρίας οὐκ ἀπαλλάξει. "Κύριος, ἐν συντελείᾳ καὶ ἐν συσσει σμῶ ἢ ὁδὸς αὐτοῦ." Οὐκέτι φιλανθρωπίας, φησὶ, μεταδώσει ὑμῖν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, ἀλλὰ τὸν ὄλεθρον ἐπάξει. Τούτῳ ἔοικε τὸ ἐν τῷ ψαλμῷ εἰρημένον· "Πᾶσαι αἱ ὁδοὶ Κυρίου ἔλεος καὶ ἀλήθεια." Ἡ γὰρ ἀλήθεια οὐ φιλανθρωπίαν μόνην, ἀλλὰ καὶ τιμωρίαν ἔχει δικαίαν. Ὅδον τοίνυν κἀνταῦθα κάκεῖ τὴν πρᾶ ξιν νοητέον. "Καὶ νεφέλαι κονιορτὸς ποδῶν αὐτοῦ." Ἀρμοδίως μάλα τὸν κονιορτὸν τῆ ὁδῷ προστέθεικε. Βούλεται δὲ εἰπεῖν, ὅτι Νῦν οὐκέτι μακροθυμία χρήσεται, ἀλλ' ὄλεθρον ὑμῖν ἐπάξει, πανταχόθεν ὑμῖν τῶν κακῶν ἐπιστήσας τὸ νέφος. Καὶ διδάσκων, ὡς ῥαδίως πᾶν ὃ τι ἂν ἐθελήσῃ ποιεῖ, ἐπήγαγεν· δ'. "Ἀπειλῶν θαλάσση, καὶ ξηραίνων αὐτήν, καὶ πάντας τοὺς ποταμοὺς ἐξερημῶν." Εἰ γὰρ δοκιμάσειεν ἅπαν τῆς τε θαλάττης καὶ τῶν ποταμῶν φροῦδον ποιῆσαι τὸ ὕδωρ, ἐν ἀκαρεῖ τοῦτο δρᾶσαι δυνησεται· καὶ τούτου τὴν ἀπόδειξιν ἀπὸ τῶν ἤδη γε γεννημένων παρέσχεν. "Ὀλιγώθη ἡ Βασανίτις καὶ ὁ Κάρμηλος, καὶ πάντα τὰ ἐξανθοῦντα τοῦ Λιβὰ νου ἐξέλιπε." Ποιήν γὰρ ἀπαιτῆσαι βουληθεὶς τοὺς τε τὴν Βασανίτιν, καὶ τὸν Κάρμηλον, καὶ τὸν Λίβα νον οἰκοῦντας, ὑμῖν τούτους παρέδωκα. Ὑμεῖς δὲ τὰς τούτων χώρας δηώσαντες, καὶ τὰς πόλεις πορθήσαντες, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐξανδραποδίσαντες, ἐρημία παντελεῖ παρεδώκατε. ε'. "Τὰ ὄρη ἐσειέθησαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οἱ βουνοὶ ἐσαλεύθησαν, καὶ ἀνεστάλη ἡ γῆ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἢ σύμπασα, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ." Ἐπειδὴ γὰρ τινες ὑπελάμβανον αὐτὸν μόνον Ἰουδαίων εἶναι Θεὸν, εἰκότως ὁ προφήτης διδάσκει, ὅτι ὄρη, καὶ βουνοὺς, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν σὺν τοῖς κατοικοῦσι νεύματι μόνῳ συσσει· τὸ δὲ, ἀνεστάλη ἡ γῆ, ὁ μὲν Ἀκύλας, ἔφριξεν, εἶπεν· ὁ δὲ Σύμμαχος, ἐκινήθη. ζ'. "Πρὸ προσώπου ὀργῆς αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; καὶ τίς ἀντιστήσεται ἐν ὀργῇ θυμοῦ αὐτοῦ; Ὁ θυμὸς αὐτοῦ τήκει ἀρχὰς, καὶ πέτραι διεθρύβησαν ἀπ' αὐτοῦ." Εἰ γὰρ τοὺς ἐπὶ δυνάστεϊς βρενθυομένους, καὶ πετρῶν ἔχειν ἰσχὺν ὑπειλημμένους, εὐπετῶς μάλα συντρίβει καὶ καταλύει· τίς ἱκανὸς ἀντιστήναι τῇ ἐκεῖθεν φερομένη παιδείᾳ; Ἄλλ' ὥσπερ τοὺς ἀλαζόνας καταλύει ῥα δίως, οὕτως χρηστός ἐστὶ Κύριος τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ γινώσκων τοὺς εὐλα βουμένους αὐτόν. Δείξας δὲ, ὅπως προσφέρεται τοῖς τὰς ἐπιφερομένας ὑπομένουσι παιδείας, καὶ μηδὲν ἀπηχῆς φθεγγομένοις, πάλιν τὴν κατὰ τῶν ἀνοσίων διεξέρχεται τιμωρίαν. 81.1793 η'. "Καὶ ἐν κατακλυσμῷ πορείας συντέλειαν ποιήσεται· τοὺς ἐξεγειρομένους καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ διώξεται σκότος." Πανωλεθρία γὰρ καὶ σκότῳ διηνεκεῖ τοὺς κατ' αὐτοῦ θρασυνομένους παραδώσει. Κατακλυσμὸν γὰρ καὶ συντέλειαν, τὴν πανωλεθρίαν ἐκάλεσεν. Εἶτα κατ' ἐρώτησιν· θ'. "Τί λογίζεσθε ἐπὶ τὸν Κύριον;" Ποίαν, φησὶν, ὑπολαμβάνετε δύναμιν αὐτὸν ἔχειν; Συντέλειαν αὐτὸς ποιήσει, καὶ οὐκ ἐκδικήσει δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν θλίψει." Ἀθρόαν, φησὶν, ὑμῖν ἐπάξει τὴν τιμωρίαν, ὥστε μὴ δεηθῆναι δευτέρας πληγῆς. ι'. "Ὅτι ἕως θεμελίου αὐτῶν χερσωθήσονται, καὶ ὡς σμίλαξ περιπλεκομένη, βρωθήσονται, καὶ ὡς καλάμη ξηρασίας μεστή." Ὡσπερ γὰρ τὸ πῦρ ξηρὰν καλάμην καταναλίσκει ῥαδίως, καὶ ἡ παρὰ τοὺς φραγμοὺς φυομένη βοτάνη, καὶ τοῖς παλιούροις μάλιστα συμπλεκομένη, οὔτε ἐκείνους ἀνθεῖν ἔῃ, καὶ αὕτη τῷ χρόνῳ διαφθείρεται· οὕτως ὑμεῖς τὰς τῶν ἄλλων καταλύσαντες βασιλείας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτῆς γυμνωθήσεσθε, καὶ ὀλέθρῳ παραδοθήσεσθε. Καὶ τῆς τιμωρίας τὸ δίκαιον δεικνὺς, ἐπήγαγεν· ια'. "Ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται λογισμὸς κατὰ τοῦ Κυρίου, πονηρὰ βουλευόμενος ἐναντία." Ταῦτα δὲ πείση διὰ τὰς μανικὰς τῆς σῆς ἐννοίας ὠδῖνας. Διδάσκει δὲ ταύτας ἡμᾶς καὶ ἡ τετάρτη τῶν Βασιλειῶν ἱστορία, καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας. Ἐν ἐκείναις γὰρ ταῖς βίβλοις ὁ Σενναχηρείμ ἀναγράφεται, τὴν βλασφημίαν ἐκείνην κατὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων λυττήσας· "Εἶπατε Ἐζεκία· Τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων· Μὴ σε ἀπατάτω ὁ Θεὸς σου ἐν ᾧ

σὺ πέποιθας ἐπ' αὐτῶ, ὅτι ῥύσεται τὴν Ἱερουσαλήμ ἐκ χειρός μου." Καὶ τὰ ἄλλα τὰ τούτοις προσόμοια. Ταύτην αὐτοῦ τὴν ἀλαζονείαν ὑποδεικνύς ὁ Θεὸς ἔλεγε διὰ τοῦ προφήτου· "Ἐπι σκέψομαι ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν, τὸν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων" οὕτω τῶν λογισμῶν αὐτοῦ τὴν ἀλαζονείαν γυμνοῖ. ιβ'. "Τάδε λέγει Κύριος, κατάρχων ὑδάτων πολλῶν, καὶ οὕτω διασταλήσονται." Πλήθος ὑδάτων τὸ πλῆθος τῶν Βαβυλωνίων καλεῖ, τὸ κατὰ τῆς Νινευῖ στρατεῦσαν, ὃ δίκην ὑδάτων τοῖς λόχοις διαιρεθὲν, εἰς τὴν τῆς πόλεως πολιορκίαν ἐχώρησε. Τούτου δὲ, φησὶ, γενομένου, "Ἡ ἀκοή σου οὐκ ἐνακουσθήσεται ἔτι." Λήθη γὰρ παντελεῖ παραδοθήση. ιγ'. "Καὶ νῦν συντρίψω τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, καὶ τοὺς δεσμούς σου διαρρήξω." Λήψομαι γὰρ φησὶ, σοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκά σοι πάλαι· καὶ καταλύσω σου τὴν δυναστείαν, τοὺς ταύτης διαρρήξας συνδέσμους. Ῥάβδον γὰρ τὴν ἐξουσίαν καλεῖ· καὶ τοῦτο σαφῶς ἡμᾶς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου 81.1796 διδάσκει· "Οὐαὶ Ἀσσυρίοις! ἡ ῥάβδος τοῦ θυμοῦ μου καὶ τῆς ὀργῆς μου ἔστιν ἐν ταῖς χερσίν αὐ τῶν." ιδ'. "Καὶ ἐντελεῖται περὶ σοῦ Κύριος." Ἐμοῦ γὰρ νεύοντος ταῦτα πείσῃ. "Οὐ σπαρήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματός σου ἔτι." Οὐκέτι γὰρ ἡ σὴ προσηγορία τοῖς ὑπηκόοις ἐπιτεθήσεται· ἔθος γὰρ ἀπὸ τῶν βασιλευδόντων τοὺς ἀρχομένους καλεῖσθαι· οὕτως ἀπὸ Βαβυλῶνος Βαβυλώνιοι· καὶ ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου Πέρσαι· καὶ Μακεδόνες ἀπὸ Μακεδόνων ὕστερον· καὶ νῦν ἀπὸ Ῥώμης Ῥωμαῖοι. "Ἐξ οἴκου Θεοῦσου ἐξολοθρεύσω γλυπτὰ, καὶ χωνευτὰ θήσομαι τα φῆν σου, ὅτι ἠτιμώθης." Κοινωνήσουσι δέ σοι τῆς ἀπωλείας καὶ οἱ χειρόκμητοί σου θεοὶ, οὓς εἰς τὴν γῆν κατακρύψεις, καὶ ὡς ἐν τάφοις τισὶ καταχώσεις, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ λάφυρα γένωνται τῶν πολεμίων. ιε'. "Ὅτι ταχεῖς ἰδοὺ ἐπὶ τὰ ὄρη πόδες εὐαγγελιζομένου, καὶ ἀπαγγέλλοντος εἰρήνην." Τούτων δὲ κατὰ σοῦ γινομένων, πολλοὶ δραμοῦνται τοῖς τὴν Ἰουδαίαν οἰκοῦσι τὰ τῆς εἰρήνης κομίζοντες εὐαγγέλια. "Ἐόρταζε, Ἰούδα, τὰς ἐορτάς σου ἀπόδος τῷ Θεῷ τὰς εὐχάς σου. Διότι οὐ μὴ προστεθῶσιν ἔτι τοῦ διελθεῖν εἰς παλαιώσεις· συντετέλεσται, ἐξῆρται." Ὑμεῖς δὲ, φησὶν, ἀκούσαντες τὴν τῶν πολεμίων κατάλυσιν, τὰς νενομισμένας ἐπιτελεῖτε τῷ Θεῷ πανηγύρεις, καὶ τὰς ἐξ ἔθους θυσίας προσφέρετε· παντελεῖ γὰρ ὑπέμεινε τὸν ὄλεθρον ὃ τὰς πολλὰς καθ' ὑμῶν ποιησάμενος στρατείας, καὶ οὐκέτι οἶονεὶ ἀναλωσαὶ καὶ δαπανῆσαι ὑμᾶς ἐπιχειρήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

α'. "Ἀνέβη ἔμφυσῶν εἰς πρόσωπόν σου, ἐξαιρούμε νός σε ἐκ θλίψεως." Τούτων δέ σοι αἴτιος ὁ Θεός, τῷ οἰκείῳ νεύματι, οἷόν τι ἐμφυσήματι, ἐκείνους μὲν καταλύσας, σὲ δὲ τῆς ἐκείνων δυναστείας ἔλευ θερώσας. Ὅσπερ γὰρ τῷ Ἀδὰμ ἐμφυσήσας πνοὴν ζωῆς, ἐποίησεν αὐτὸν εἰς ψυχὴν ζῶσαν· οὕτω σοὶ τῷ τῆς ζωῆς ἐμφυσήματι τὴν σωτηρίαν παρέχει. Τοῦτο καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Δεσπότης Χριστὸς τοῖς ἱεροῖς δέδωκεν ἀποστόλοις. Ἐπειδὴ γὰρ ἀπώλεσεν Ἀδὰμ τὸ κατ' εἰκόνα, ὃ διὰ τοῦ θείου ἔλαβεν ἔμφυσηματος, εἰκότως ταύτην ἀνακαινίσας ὁ Δεσπότης Χριστὸς τοῖς ἱεροῖς ἀποδέδωκεν ἀποστόλοις, καὶ δι' αὐτῶν ἅπασιν τοῖς πιστεύουσιν. Ἐνεφύσησε γὰρ αὐ τοῖς, καὶ εἶπε· "Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον." Ἐπειδὴ τοίνυν τύπος τῶν νέων τὰ παλαιὰ, νοήσωμεν Ἀσσυρίων μὲν βασιλείαν καταλυομένην, τοῦ διαβόλου τὴν τυραννίδα διὰ τοῦ Δεσπότης παυομένην Χριστοῦ· τὸν δὲ Ἰούδαν ἐπιτωθάζοντα τούτῳ καὶ ἐορτάζοντα, τὴν οἰκουμένην ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ χορεύουσαν, ἅτε δὴ 81.1797 τὴν πνευματικὴν χάριν διὰ τοῦ Δεσποτικοῦ ἀπειληφυῖαν ἐμφυσήματος, τῆς δὲ πικρᾶς τῶν δαιμόνων τυραννίδος ἀπαλλαγείσαν. Ἄλλ' ἐπὶ τὴν ἱστορίαν ἐπανέλθωμεν. "Σκόπευσον ὁδὸν, κράτησον ὁσφύος· ἄνδρισαι τῇ ἰσχυρί σφόδρα. (β'.) Διότι ἀπέστρεψε Κύριος τὴν ὕβριν Ἰακώβ, καθὼς ὕβριν Ἰσραὴλ." Τοῦτο, οὐχ ὡς τινες ὑπέλαβον, πρὸς τὸν Ἀσσύριον φησιν, ἀλλ' ἔτι τῷ Ἰούδᾳ προσδιαλέγεται, καὶ παρακελεύεται αὐτὸν περισκοπεῖν τὰς ὁδοὺς, καὶ τοὺς ἀγγέλους παραδοκεῖν, καὶ τὰ

παρ' ἐκείνων κομιζόμενα εὐαγγέλια δέ χεσθαι, καὶ ἀντὶ τῆς προτέρας δειλίας ἀνδρείαν ἀνα λαβεῖν. Τοῦτο γὰρ εἶπε, Κράτησον ὄσφυς· ἀντὶ τοῦ, Τὴν προτέραν ἀπόθου δειλίαν. Οὕτως ὁ μακάριος Ἡλίας ἔσφιγξε τὴν ὄσφυν αὐτοῦ, καὶ ἔτρεχε πρὸ τοῦ ἄρματος τοῦ Ἀχαάβ. Οὕτως τῷ Ἰώβ φησὶν ὁ Θεός· "Ζῶσαι ὡς ἀνὴρ τὴν ὄσφυν σου." Καὶ ὁ θεῖος παρακελεύεται Παῦλος, ζῶσασθαι τὰς ὄσφύας ἐν ἀληθείᾳ. Κάνταῦθα τοίνυν θαρρῆεῖν τῷ Ἰούδα παρακελεύεται, ὅτι ἀπέστρεψε Κύριος τὴν ὕβριν τοῦ Ἰακώβ, καθὼς ὕβριν Ἰσραήλ. Ἰστέον δὲ, ὅτι τὸ μὲν Ἰακώβ ὄνομα ὑπὸ τῶν πατέρων ἐτέθη τῷ Ἰακώβ· τὸ δὲ Ἰσραήλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ἀμφοτέρων δὲ τῶν ὀνομάτων μετέλαχεν ὁ ἐξ Ἰακώβ λαός. Λέγει τοίνυν, ὅτι Τῶν εἰς σὲ τὸν Ἰακώβ γεγενημένων ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων δεινῶν δίκας αὐτοὺς εἰσεπραξάμην διὰ τὴν τοῦ προπάτορος ἀρετὴν, ἧς εἵνεκα καὶ τὴν Ἰσραήλ αὐτῷ προσηγορίαν ἐπέθηκα. "Διότι ἐκτινάσσοντες ἐξετίναξαν αὐτοὺς, καὶ τὰ κλήματα αὐτῶν διέφθειραν. (γ'.) "Ὅπλα δυναστείας αὐτοῦ ἐξ ἀνθρώπων." "Ὁν τρόπον οἱ τὰ τῆς ἀμ πέλου, φησὶν, ἐκτινάσσοντες κλήματα, πάντα δια φθείρουσι τὸν καρπὸν· οὕτως οἱ τούτοις ἐπελθόντες πολέμιοι, καὶ τὴν δυναστείαν αὐτῶν κατέλυσαν, καὶ τὰς πανοπλίας ἀφείλοντο, καὶ τοὺς τὸν θάνατον δια φυγόντας δουλεύειν ἠνάγκασαν. Καὶ δεικνύς, ὡς οὐ δι' ἀσθένειαν ταῦτα πείσονται, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατ' αὐτῶν ἐξενεχθεῖσαν ψῆφον, ἐπήγαγεν· "Ἄνδρες δυνατοὶ ἐμπαίζοντες ἐν πυρί." Τοσαύτη γὰρ ἐχρῶντο θρασύτητι, ὡς καὶ αὐτοῦ κατατολμᾶν τοῦ πυρός. "Αἱ ἡνία τῶν ἀρμάτων αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐτοίμασις αὐτῶν, καὶ οἱ ἵππεῖς θορυβηθήσονται. (δ'.) Ἐν ταῖς ὁδοῖς συγχυθήσεται τὰ ἄρματα, καὶ συμπλακήσονται ἐν ταῖς πλατείαις." Οὐδὲν γὰρ, φησὶν, ὑμᾶς ὀνήσει, οὐ τὸ πλῆθος τῶν ἠὺτρεπισμένων ἀρμάτων, οὐχ ἡ ἵππικὴ δύναμις· ἀπὸ γὰρ τοῦ θορύβου τῶν ἐπιόντων πολεμίων ἄχρηστα πάντα γενήσεται ἀλλήλοις ἐν ταῖς ὁδοῖς συμπλεκόμενα, καὶ ὑπὸ ἀλ λήλων συμπατούμενα. "Ἡ ὄρασις αὐτῶν ὡς λαμ πάδες πυρός, καὶ ὡς ἀστραπαὶ διατρέχουσαι." Καὶ μὴν, φησὶ, γενναῖον εἶχετε πάλαι φρόνημα, καὶ τὸ θυμοειδὲς διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐδηλοῦτε, καὶ οἷόν τισι 81.1800 λαμπάσι καὶ ἀστραπαῖς ἐξεδειματοῦτε τοὺς ὑπηκόους· ἀλλ' ἐν τῇ τῶν πολεμίων προσβολῇ δειλία ὑμᾶς ἀντὶ τῆς ἀνδρείας καθέξει. Τοῦτο γὰρ διὰ τῶν ἐπαγομέων ἐδήλωσε. ε'. "Μνησθήσονται γὰρ, φησὶν, οἱ μεγιστᾶνες αὐτῶν, καὶ φεύξονται ἡμέρας, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῶν· σπεύσουσιν ἐπὶ τὰ τεῖχη, καὶ ἐτοίμασουσι τὰς προφυλακὰς αὐτῶν." Οἱ γὰρ ἐπὶ τῇ δυναστείᾳ πάλαι μέγα φρονούντες, πάντα πόρον κινῆσουσι διαφυγεῖν πειρώμενοι· καὶ τούτου δὲ διαμαρτάνοντες, πάλιν εἰς τοὺς περιβόλους ἀναβήσονται, καὶ τῆς φυλακῆς φροντιοῦσι τῆς πόλεως· (ς.) ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἦττον καὶ αἱ πύλαι ἀνοιγήσονται, καὶ τὰ βασιλεία ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γενήσεται, καὶ οἱ ἐν τοῖς βασιλείοις ληφθήσονται θησαυροί. Τοῦτο γὰρ παρεδήλωσεν εἰρηκῶς· "Ἡ ὑπόστασις ἀπεκαλύφθη." Ἀντὶ τοῦ, τὰ πάλαι κεκρυμμένα, καὶ πολλοῖς κλεῖθροις ἠσφαλισμένα, δῆλα πᾶσιν ἐγένετο. "Καὶ αὕτη ἀνέβαινε." Τὴν Νινευτὶ λέγει· περὶ αὐτῆς γὰρ προλέγει. ζ'. "Καὶ αἱ δοῦλαι αὐτῆς ἦγοντο, καὶ ὡς περιστερὰι φθειγόμεναι ἐν καρδίᾳ ἑαυτῶν." Κοινωνήσουσι δὲ αὐτῇ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ αἱ ὑπήκοοι πόλεις καὶ κῶμαι, κατὰ διάνοιαν στενάζουσαι, καὶ τῶν περιστερῶν μιμούμεναι τὴν ἠχὴν. η'. "Καὶ Νινευτὶ, ὡς ὕδατα κολυμβήθρας τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ αὐτοὶ φεύγοντες οὐκ ἔστησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐπιβλέπων." Τοσοῦτοι γὰρ ὄντες οἱ τὴν πόλιν ἐκείνην οἰκοῦντες, ὡς ἀπεικάζεσθαι αὐτὴν κολυμβήθρα ὑδάτων πεπληρωμένη, καὶ ἐκβλυζούση τὰ περιττὰ, πρὸς φυγὴν εἶδον ἅπαντες, οὐδὲ ἐπιστραφῆναι πάλιν εἰς τοῦπίσω τολμήσαντες. Εἶτα τὴν προτέραν αὐτῶν ἀδικίαν διέξεισι. θ'. "Διήρπαζον τὸ ἀργύριον, διήρπαζον τὸ χρυσίον, καὶ οὐκ ἦν πέρασ τοῦ κόσμου αὐτῆς." Ἄλλ' ἂ κακῶς συνήθροισεν ἕτεροις παραδοθήσεται. "Βε βάρυνται γὰρ ὑπὲρ πάντα τὰ σκευὴ αὐτῆς τὰ ἐπιθυμητά." Κατὰ τούτων γὰρ, φησὶ, τῶν θησαυρῶν τὸ πλῆθος χωρήσει τῶν πολεμίων. Ὡς γεγενημένα δὲ τὰ ἐσόμενα λέγει,

κατὰ τὸ οἰκεῖον τῆς Γραφῆς ἰδίωμα. ι'. "Ἐκτιναγμὸς, καὶ ἀνατιναγμὸς, καὶ βρασμὸς, καὶ καρδίας θόρυβος, καὶ ὑπόλυσις γονάτων, καὶ ὠδῖνες ἐπὶ πᾶσαν ὄσφυν, καὶ τὰ πρόσωπα πάντων ὡς πρόσκαυμα χύτρας." Ἄ ἐπὶ τῶν σεισμῶν εἴωθε γίνεσθαι τινασσομένης τῆς γῆς, καὶ παλλούσης, ταυ τὰ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν πολεμίων τέθεικε προσβολῆς· ὅτι τῶν καρδιῶν τῷ δέει βαλλομένων, καὶ αἱ τῶν γονάτων ἀρμονίαι λυθήσονται, καὶ ταῖς τικτούσαις παραπλησίως ὀδυνήσονται, καὶ τὰ πρόσωπα, τοῦ αἵματος παγέντος, πελιδνωθήσονται, ὡς ἐκείνῳ τῷ μέρει τῆς χύτρας προσοικένοι, ὃ τῷ πυρὶ προσ ομιλεῖν εἴωθε. ια'. "Ποῦ ἐστὶ τὸ κατοικητήριον τῶν λεόντων, καὶ ἡ νομὴ ἢ οὔσα τοῖς σκύμοις;" Καὶ καλεῖ μὲν 81.1801 τὸ κατοικητήριον τῶν λεόντων τὴν Νινευῖ, λέοντας δὲ τοὺς βασιλεῖς, σκύμους δὲ τοὺς τούτων υἱεῖς, νομὴν δὲ, τούτων τὰς ὑπηκόους πόλεις. Οἱ πάλαι, φησὶ, λεόντων δίκην τὴν Νινευῖ μὲν οἰκοῦντες, πᾶσι δὲ ἀδεῶς ἐπιόντες, καὶ τροφὴν τοῖς σκύμοις πορὶ ζοντες, πῶς νῦν οὐδὲν τοιοῦτον δρᾶτε, πολεμίων ὑμῖν ἐπελθόντων; Καὶ ἐπιμένων τῇ τροπῇ· "Ποῦ ἐπορεύθη, φησὶ, λέων τοῦ εἰσελθεῖν;" Ἄλλ' ἄρα, φησὶ, μὴ κατὰ τινων στρατείαν κινήσας ἀποδημῶν ἐτύγχανες, ἠνίκα τῶν ἐναντίων τὸ στίφος προσέβαλεν; ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα· "Ἐκεῖ γὰρ, φησὶ, σκύμοι λέοντος, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκφοβῶν." Οὐκ αὐτὸς γὰρ μόνος τηνικαῦτα ἐνδημῶν ἐτύγχανες, ἀλλὰ καὶ οἱ στρατηγοὶ ἅπαντες, οἱ πάλαι μηδένα δειμαίνοντες, ἀλλὰ τὰς ἄλλας καταλύοντες βασιλείας, καὶ τὸν ἐκεῖ θεν φόρον ἀθροίζοντες, καὶ τοῖς ἐκγόνοις τροφὴν πορίζοντες. Τοῦτο γὰρ παρεδήλωσε δι' ὧν ἐπ ἠγαγε· ιβ'. "Λέων ἤρπασε τὰ ἱκανὰ αὐτοῦ τοῖς σκύμοις, καὶ ἀπέπνιξε τοῖς λέουσιν αὐτοῦ· καὶ ἔπλησε θήρας νοσσιὰν αὐτοῦ, καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἀρπαγῆς." Εἴωθε γὰρ τὰ θηρία ἀποπνίγειν τὰ θη ρώμενα ζῶα, καὶ οὕτω τοῖς ἐξ αὐτῶν προσφέρειν τροφὴν. Καὶ οἱ Ἀσσύριοι δὲ, τὰς τῶν ἐθνῶν καταλύοντες βασιλείας, τὸν ἐκεῖθεν ἐκαρποῦντο δασμόν. Ταύτης δὲ τῆς παρανομίας ἐγὼ σε εἰσπράξομαι δί κας. ιγ'. "Ἴδου γὰρ ἐγὼ ἐπὶ σέ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἐκκαύσω ἐν καπνῷ πλῆθος σου, καὶ τοὺς λέοντάς σου καταφάγεται μάχαιρα, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐκ τῆς γῆς τὴν θήραν σου, καὶ οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἔτι τὰ ἔργα σου." Ἐπειδὴ τροπικῶς ἄνω λεόντων, καὶ σκύμων, καὶ θήρας, καὶ νομῆς ἐμνημόνευσεν, εἰκότως καὶ τὴν τούτων ἀναίρεσιν τροπικῶς προθεσπίζει. Καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐν ἄντροις τισὶ κεκρυμμένα θηρία, καὶ προκύπτειν οὐ βουλόμενα, καπνὸν ταῖς εἰσόδοις προσφέροντες οἱ θηρεύοντες, ἐξίεναι καταναγκάζουσι, καὶ ἐξίοντα δέχονται ταῖς αἰχμαῖς, εἰκότως ἔφη καπνῷ παραδώσειν τὸ πλῆθος, καὶ τοὺς λέοντας τῇ ῥομφαίᾳ· σημαίνει δὲ τὸν τῆς πόλεως ἐμπρησμόν, καὶ τὴν τῶν βασιλέων σφαγὴν, ὧν γενομένων καὶ ἡ θήρα παῦλαν ἔλαβεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Εἶτα κατὰ ταυτὸν καὶ τραγωδεῖ αὐτῆς τὴν πονηρίαν, ψευδῆ ἅπασαν καὶ ἄδικον ἀποκαλῶν· καὶ διηγεῖται τὰ ἐπελθόντα δεινὰ, σεισμῶ ἐοικέναι λέγων τῶν ἀρμάτων τὸν κτύπον, καὶ τὸν τῶν ἵπων χρεμετισμόν, καὶ τῶν ἵπέων τὸν θόρυβον. Καταπλήθει δὲ καὶ τῇ περὶ τῶν ὄπλων ἐξηγήσει, ἀστράπτειν λέγων τοὺς θώρακας καὶ τὰς ῥομφαίας. Προλέγει δὲ καὶ τῶν πιπτόντων τὸ πλῆθος, καὶ τῶν εἰς ἐπικουρίαν συνελθόντων ἐθνῶν τὴν ἀναίρεσιν. Ὀλίγους δὲ τοὺς ἐντεῦθεν διασωζομένους φησὶ. Τοῦτο γὰρ ἐδήλωσεν εἰρηκῶς· 81.1804 "Ἀσθενήσουσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. (δ') Ἀπὸ πλῆθους πορνείας." Εἰς ὀλίγους γὰρ, φησὶ, περιλεῖ φθήσεται τὸ πλῆθος αὐτῶν, διὰ τε τὴν περὶ τὰ εἶδωλα πλάνην, καὶ τὴν πλείστην ἀκολασίαν· ἀμφοτέρα γὰρ ἐνταῦθα πορνείαν καλεῖ. Καὶ τοῦτο σαφέστερον τὰ ἐπαγόμενα διδάσκει· "Πόρνη καλὴ καὶ ἐπίχαρις, ἡγουμένη φαρμάκων." Ἀσεβεία γὰρ καὶ παρανομία συζῶσα λαμπρά τις εἶναι καὶ περιφανῆς ἐδόκει τοῖς οὐκ ὀρθῶς κρίνειν ἐπισταμένους τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν, καὶ τὸν Ποιητὴν καὶ Σωτῆρα καταλιποῦσα, ὃς φιλανθρωπίας

σε πλείστης μεταμεληθεῖσαν ἠξίωσε, τῇ γοητεία σαυτὴν ἀνατέθεικας, καὶ δι' ἐκείνης ἅπαντα διετέλεσας δρῶσα. "Ἡ πωλοῦσα τὰ ἔθνη ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ φυλάς ἐν τοῖς φαρμάκοις αὐτῆς." Τῇ οἰκείᾳ δὲ ἀσεβείᾳ μὴ ἄρκουμένη, καὶ τοὺς ὑπηκόους ἠνάγκαζες ταυτὰ σοὶ φρονεῖν. Τούτου χάριν, ε', '. "Ἐγὼ τῶν ὄλων ὁ Κύριος ἀποκαλύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ δεῖξω ἔθνεσι τὴν αἰσχύνην σου, καὶ βασιλείαις τὴν ἀτιμίαν σου. Καὶ ἐπιρρίψω ἐπὶ σὲ βδελυγμὸν κατὰ τὰς ἀκαθαρσίας σου." Τὸ, "Ἀποκαλύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ τὸ πρόσωπόν σου," ἐκ μεταφορᾶς εἴρηται τῶν εἰς ὕβριν μείζονα ἀποδουμένων οἰκετῶν καὶ μαστιγουμένων. Λέγει δὲ, ὅτι Δῆλην ἅπασι διὰ τῆς τιμωρίας τὴν παρανομίαν σου καταστήσω, καὶ βασιλεῦσι, καὶ ἔθνεσιν, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις ὠφελείας γένη παράδειγμα. Τοῦτο γὰρ ἐπήγαγε· "Καὶ θήσομαί σε παράδειγμα. (Ζ.) Καὶ ἔσται, πᾶς ὁ ὄρων σε καταβήσεται ἀπὸ σοῦ, καὶ ἔρει· Δει λαία Νινευῖ, τίς στενάξει ἐπ' αὐτῆ; πόθεν ζητήσω παράκλησιν αὐτῆ." Τοσαύτη γὰρ ἔρημία σε παραδώσω, ὡς τοὺς πρόσθεν δυσχεραίνοντας τὴν δυναστείαν, εἰς ἔλεον ἐπικαμφθῆναι. Τοῦτο γὰρ εἶπε· "Καταβήσεται ἀπὸ σοῦ," καὶ θρήνου τρόπον ἐπιζητήσει τῆς ἔρημίας ἄξιον. ἡ'. "Ἄρμοσαι χορδὴν, ἐτοίμασαι, μερὶς Ἄμμων, ἢ κατοικοῦσα ἐν ποταμοῖς· ὕδωρ κύκλῳ αὐτῆς, ἥς ἡ ἀρχὴ αὐτῆς θάλασσα, καὶ ὕδωρ τὰ τεῖχη αὐτῆς." Τῇ Αἰγύπτῳ ταῦτα παρακελεύεται δεινὰ καὶ ἀλγεινὰ παρὰ Ἀσσυρίων παθούση. Καὶ τοῦτο ἀπὸ τῶν ἄλλων μεμαθήκαμεν προφητῶν, οἱ τοῖς Ἰσραὴλ λίταις προηγόρευσαν, ὡς οὐδὲ φυγόντες εἰς τὴν Αἴγυπτον σωτηρίας τεύξονται, ἀλλ' ἐκεῖ καταληφθέντες ὑπὸ τῶν πολεμίων θανάτῳ παραδοθήσονται. Ὡσπερ τοίνυν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένους τῷ Ἰούδα παρακελεύεται ἐφορτάζειν, ἅτε δὴ τῆς Νινευιτῶν καταλυθείσης βασιλείας· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα τῇ Αἰγύπτῳ χορεύειν παρακελεύεται. Μεριδα δὲ Ἄμμων, ὡς οἶμαι, αὐτὴν καλεῖ, ὡς Ἄμμωνι ἀνακειμένην τῷ δαίμονι. Οὗτος γὰρ ἦν ἐπίσημος πάλαι, ὡς καὶ πολλοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος χρησμῶν χάριν ἐκεῖσε ἀπαίρειν. Φασὶ δὲ καὶ Ἀλέξανδρον, τὸν τῶν Μακεδόνων βασιλεύσαντα πρῶτον, οἱ τὰ ἐκείνου συγγεγραφότες, πρὸς ἐκεῖνον δραμεῖν, καὶ χρησμοὺς ἐκεῖθεν λαβεῖν. Ἐπειδὴ 81.1805 τοίνυν ταύτης κατεχούσης τῆς ἑξαπάτης, ἤρτητο τοῦ δαίμονος τούτου διαφερόντως ἡ Αἴγυπτος, μερίδα αὐτὴν Ἄμμων ὀνομάζει, καὶ παρακελεύεται αὐτῇ χορεύειν, ὡς τῆς Νινευῖ τὸν ὄλεθρον δεξαμένης. Ποταμοὺς δὲ κύκλῳ αὐτῆς τὰς διόρυγας λέγει. Εἶτα τοὺς ἐπικούρους ἀπαριθμεῖται, τοὺς Αἰθίοπας, τοὺς Λίβυας, καὶ τοὺς ἐσπερίους Λίβυας τοὺς νῦν Ἀφροὺς καλουμένους· Φοῦδ γὰρ τούτους ἐκάλεσεν. Ἄλλ' ὅμως καὶ τοσοῦτους ἔχουσα συμμαχούς, καὶ ὑπὸ θαλάσσης καὶ ποταμῶν κυκλουμένη, οὐδὲ αὐτὴ, φησὶν, ἀπείρατος μενεῖ κακῶν, ἀλλ' εἰς μετοικεσίαν πορεύεται αἰχμάλωτος. "Καὶ τὰ νήπια αὐτῆς ἔδα φιοῦσιν ἐπ' ἀρχαῖς ὁδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔνδοξα αὐτῆς βαλοῦσι κλήρους, καὶ πάντες οἱ μεγάλοι στᾶνες αὐτῆς δεθήσονται χειροπέδαις." Ταῦτα δὲ καὶ Ναβουχοδονόσορ εἰς αὐτὴν εἰργάσατο, καὶ Καμ βύσης ὕστερον ὁ Κύρου, τὴν βασιλείαν αὐτῆς καταλύσας, ὑπὸ τὴν αὐτοῦ δυναστείαν τελεῖν κατηνάγκασε· καὶ Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ πολλὰς γενεὰς ὑπὸ τὴν Μακεδονικὴν αὐτὴν ἐποίησε βασιλείαν. Ταῦτα περὶ τῆς Αἰγύπτου προθεσπίσας, πάλιν πρὸς τὴν Νινευῖ μεταφέρει τὸν λόγον. ια'. "Καὶ σὺ μεθυσθήσῃ, καὶ ἔση παρεωραμένη, καὶ σὺ ζητήσεις ἑαυτῇ στάσιν ἐξ ἐχθρῶν σου." Καθάπερ γὰρ τινὶ μέθη παραδοθήσῃ τῇ συμφορᾷ, καὶ τῆδε κάκεισε διαθέουσα, ἀπαλλαγὴν τινὰ τῶν κατεχόντων ζητήσεις δεινῶν, καὶ οὐχ εὐρήσεις. Παρὰ πλησίως δὲ σοὶ καὶ αἱ ὀχυραὶ σου πόλεις παραδοθήσονται τοῖς πολεμίοις. Τοῦτο γὰρ διὰ τῆς εἰκόνης ἐδήλωσε. ιβ'. "Πάντα τὰ ὀχυρώματά σου ὡς συκαὶ σκοποῦς ἔχουσαι, ἐὰν σαλευθῶσι, καὶ πεσοῦνται εἰς στόμα ἐσθίωντος." Δίκην, φησὶ, συκῶν ὑπὸ ἀνέμου σαλευομένων, καὶ τὰ πρῶϊμα σῦκα ῥαδίως ἀποβαλῶν, γυμνωθήσῃ τῶν οἰκητόρων· καὶ οἱ γενναῖοι δέ σου στρατιῶται οὐδὲν διοίσουσι γυναικῶν, δειλίᾳ κατεχόμενοι· ἀνοιχθήσονται δέ σου αἱ πύλαι ῥαδίως, τοῦ πυρὸς τοὺς μοχλοὺς

δαπανῶντος, καὶ τῶν ἑναντίων χειμάρρου δίκην διὰ τούτων εἰσβαλλόντων. ιδ΄. "Ὑδωρ γὰρ, φησὶ, περιοχῆς ἐπίσπασαι σεαυτῆ." Εἶτα κατ' εἰρωνείαν. "Καὶ κατακράτησον τῶν ὀχυρωμάτων." Χρῆσαι, φησὶ, τῇ δυνάμει σου, περιβόλους ἔχουσα, καὶ τάφρους ἔξω τῶν περιβόλων. "Ἐμβηθὶ εἰς πηλὸν, καὶ συμπατήθητι ἐν ἀχύροις, καὶ κατακράτησον ὑπὲρ πλίνθον. (ιε΄, ι΄.) Ἐκεῖ καταφάγεται σε πῦρ, ἐξολοθρεύσει σε μάχαιρα, καὶ καταφάγεται σε ὡς ἀκρίς, καὶ βαρυνθήσῃ ὡς βροῦχος. Ἐπλήθυνας τὰς ἐμπορίας σου ὑπὲρ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ." Μὴ θάρρει, φησὶ, τοῖς ὀχυρώμασιν· οὐδεμίαν γὰρ ἔξεις ἐκεῖθεν βοήθειαν· ἀλλὰ δίκην πηλοῦ εἰς πλινθουργίαν μετ' ἀχύρου συμπατουμένου, ὑπὸ τῶν ἐπιόντων σοι πολεμίων συμπατηθήσῃ· καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐμπρήσουσιν, ὑμᾶς δὲ τοὺς κατοικοῦντας τοῖς παντοδαποῖς κατασφάξουσιν βέλεσιν· ἀκρίδος δὲ δίκην καὶ βρούχου ἄρδην ἅπαντας ὑμᾶς 81.1808 δαπανήσουσι, καὶ ὃν πανταχόθεν συνηθοίσατε πλοῦτον, οὐδὲ ἀριθμηθῆναι ῥαδίως δυνάμενον καθάπερ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, οἱ δυσμενεῖς λήφονται. "Βροῦχος ὥρμησε, καὶ ἐξεπετάσθη. (ιζ΄.) Ἐξ ἤλατο ὡς ἀπτέλαβος ὁ σύμμικτός σου, ὡς ἀκρίς ἐπιβεβηκυῖα ἐπὶ φραγμὸν ἐν ἡμέρᾳ πάγου· ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ ἀφήλατο, καὶ οὐκ ἐπεγνώσθη ὁ τόπος αὐτῆς." Καθάπερ γὰρ, φησὶν, ἀκρίς καὶ βροῦχος, καὶ τὰ τούτοις προσόμοια, δρόσου μὲν ἐπικειμένης ἐφίζανει τοῖς θάμνοις, ἀποπτῆναι μὴ δυνάμενα· τῆς δὲ ἡλιακῆς προσβαλλούσης ἀκτίνος ἀνίσταται, καὶ πετάννυσσι τὰ πτερὰ, καὶ εἰς ἕτερον μεταβαίνει τόπον· οὕτως οἱ εἰς ἐπικουρίαν σου παρὰ γινόμενοι, τῶν πολεμίων τὴν προσβολὴν θεασάμενοι, τῆς σφῶν αὐτῶν σωτηρίας φροντιοῦσι, καὶ φυγῆ χρησάμενοι, μόνην σε καταλείψουσιν. Εἶτα συμπαθητικῶς· "Οὐαὶ αὐτοῖς! (ιη΄.) Ἐνύσταξαν οἱ ποιμένες σου, βασιλεὺς Ἀσσύριοι ἐκοίμισαν τοὺς δυνάστας σου· ἀπῆρεν ὁ λαὸς σου ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκδεχόμενος." Καὶ ἐκ τούτων δῆλον, ὡς καὶ τὸν Βαβυλώνιον Ἀσσύριον ἢ θεῖα προσαγορεύει Γραφή. Οὕτω δὲ καὶ οἱ ἔξω συγγραφεῖς αὐτὸν ὀνομάζουσι. Τοὺς μὲν γὰρ τῆς Νινευῖ βασιλέας ἔφη νυστάξαι· ὕπνον δὲ τὸν θάνατον ὀνομάζει. Οὕτω γὰρ λέγει καὶ ὁ μακάριος Δαβίδ· "Ἀπὸ ἐπιτιμῆσεώς σου, ὁ Θεὸς Ἰακώβ, ἐνύσταξαν οἱ ἐπιβεβηκότες τοῖς ἵπποις." Τούτους δὲ τοὺς βασιλέας κοιμηθῆναι εἶρηκε· "Βασιλεὺς Ἀσσύριοι ἐκοίμισαν τοὺς δυνάστας σου." Τούτων δὲ ἀναιρεθέντων ἀπῆρεν ὁ λαὸς σου ἐπὶ τὰ ὄρη φυγῆ χρώμενος, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκδεχόμενος, οὐδὲ ἀντιστῆναι δυνάμενος. Εἶτα τὸ ἀνήκεστον τῶν κακῶν προσημαίνων· ιθ΄. "Οὐκ ἔστιν ἴσσις τῇ συντριβῇ σου." Ἐπειδὴ τροπικῶς τὴν συντριβὴν καὶ τὴν ἴσιν τέθεικεν, ὡσαύτως ἐπήγαγεν· "Ἐφλέγμανεν ἡ πληγὴ σου." Ἀνιάτοις, φησὶ, παρεδόθησαν κακοῖς. "Πάντες οἱ ἀκούσαντες τὴν ἀγγελίαν σου, κροτήσουσι χεῖρας ἐπὶ σέ, διότι ἐπὶ τίνα οὐκ ἦλθεν ἡ κακία σου διαπαντός;" Ἀναμιμνησκόμενοι, φησὶ, τῶν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ σοῦ γενομένων κακῶν, ἐφησθήσονται σοὶ ταῦτα παθούσῃ, καὶ τὰς χεῖρας κροτήσουσιν. Εἰδότες τοίνυν τοῦ Κυρίου τοῦ δίκαιου, δεισώμεν τὸ κριτήριον, ἵνα τὴν ἐκεῖθεν ἐκφερομένην κατὰ τῶν παρανομούντων διαφύγωμεν ψῆφον, καὶ τῶν αἰωνίων ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἢ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

81.1809 ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΑΜΒΑΚΟΥΜ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Εἰσὶ τινες, οἳ κομιδῇ δυσχεραίνουσι τοὺς ἀδικοῦντας εὐημεροῦντας θεώμενοι· καὶ οἱ μὲν ἐνδύαζουσιν εἰς προμηθεῖται τῶν ἀνθρώπων ὁ τῶν ὅλων Θεός· οἱ δὲ πιστεύουσι μὲν τοῖς περὶ προνοίας λόγοις, ἐπαποροῦσι δὲ τί δήποτε τοῦτον οἰκονομεῖται τὸν

τρόπον τὰ πράγματα. Τούτων τῶν δευτέρων τὸ πρόσωπον ὁ θαυμάσιος Ἀμβρακὸς ὁ προφήτης ἀνα λαβῶν, ἐπαπορεῖ μὲν, ὡς δῆθεν αὐτὸς μαθεῖν ἐφίε μενος τὴν αἰτίαν τῶν γιγνομένων· ἐπιφέρει δὲ τὴν λύσιν, ἣν ἡ τοῦ Πνεύματος ἐχορήγησε χάρις. Οὐ γὰρ, ὡς τινες ὑπέλαβον, αὐτὸς τοῦτο γε τὸ πάθος ὑπέμει νεν· ἀλλὰ τὸ παρὰ τῶν ἄλλων εἰσφέρει, καὶ τὴν περὶ τῶν ζητουμένων ἐπιφέρει διδασκαλίαν. Ταυτὸ δὴ τοῦτο πεποίηκε καὶ ὁ θεῖος Δαβίδ· εἰσάγει γὰρ πρόσωπον δυσκόλως ἔχον πρὸς τὰς τῶν πονηρῶν εὐπραξίας, καὶ φησιν· "Ἐμοῦ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες, παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου, ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις εἰρήνην ἀμαρτωλῶν θεωρῶν." Καὶ πολλὰ τοιαῦτα τούτοις προσθεῖς, ὑπέδειξε τῶν ζητουμένων τὴν λύσιν. "Τοῦτο γὰρ, φησὶ, κόπος ἐστὶν ἐνώπιόν μου, ἕως οὗ εἰσέλθω εἰς τὸ ἁγίαστήριον τοῦ Θεοῦ, καὶ συνῶ εἰς τὰ ἔσχατα αὐτῶν." Τοῦτο δὲ μαθὼν ἀπὸ τῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος, ἐπήγαγε· "Πλὴν διὰ τὰς δολιότητας αὐτῶν ἔθου αὐτοῖς κακά· κατέβαλες αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι· πῶς ἐγένοντο εἰς ἐρήμωσιν; ἐξάπινα ἐξέλιπον, ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν, ὡσεὶ ἐνύπνιον ἐξεγειρομένων." Καὶ μετ' ὀλίγα, διδάσκων μὴ πολυπραγμονεῖν τὰς θείας οἰκονομίας, ἀλλ' ἀπλοῖ κὼς τοὺς θεῖους ὑποδέχεσθαι λόγους· "Κτηνώδης, φησὶν, ἐγενόμην παρὰ σοὶ, κάγῳ διὰ παντὸς μετὰ σοῦ." Προσῆκει γὰρ με, φησὶ, καθάπερ ἔπεται τὸ κτῆνος τῷ ἡγουμένῳ καὶ ἄγοντι, μὴ περιεργαζόμενον ποῦ βαδίζει, οὕτω τοῖς σοῖς λόγοις πιστεύειν, καὶ 81.1812 τοῖς σοῖς νόμοις ἀκολουθεῖν· τοῦτο γὰρ ποιῶν, τῆς σῆς κηδεμονίας ἔρημος οὐ γενήσομαι. "Ὅτι δὲ τὰς προειρημένας ζητήσεις τέθεικεν, οὐχ ὡς αὐτὸς ἐν δυνάμει, ἀλλὰ τοὺς τῶν ἀνθρώπων λογισμοὺς διαγράφων, καὶ αὐτὸ δηλοῖ τοῦ ψαλμοῦ τὸ προοίμιον· "Ὡς ἀγαθὸς γὰρ, φησὶ, τῷ Ἰσραὴλ ὁ Θεὸς, τοῖς εὐθέσι τῆ καρδία." Ὁ δὲ ἀγαθὸν τὸν Θεὸν ὁμολογῆσας, δῆλον ὅτι καὶ ἀγαθῶν εἶναι πρῦτανιν συν ομολογεῖ. Τοιαῦτα πολλὰ καὶ ἐν ἄλλοις ψαλμοῖς, καὶ παρὰ ἄλλοις προφήταις εὐρίσκομεν. Τούτοις ἔοικε καὶ τοῦ θεσπεσίου Ἀμβρακὸς ἢ προφητεία. Δοκεῖ γὰρ ἐπαπορεῖν, ἀνθ' ὅτου τῶν ἐπιεικεστέρων οἱ θρα σύτεροι μᾶλλον εὔπράττουσι, καὶ τί δήποτε παρα πόδας τοῖς παρανομοῦσιν ἢ τιμωρία οὐχ ἔπεται. Ὅτι δὲ οὐ τοὺς οἰκείους ἡμῖν προτέθεικε λογισμοὺς, ἀλλὰ τοῖς νοσοῦσιν ἀλεξίκακον φάρμακον κατασκευάζων, εἰς ἐπαπόρησιν καὶ λύσιν σχηματίζει τὴν προφητείαν, καὶ αὐτὸ μαρτυρεῖ τὸ προοίμιον

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

α'. Εἰρηκῶς γὰρ· "Τὸ λῆμμα, ὃ εἶδεν Ἀμβρακὸς ὁ προφήτης," εὐθύς ἐπήγαγεν· β', γ'. "Ἔως τίνος, Κύριε, κεκράξομαι, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσεις; βοήσομαι πρὸς σὲ ἀδικούμενος, καὶ οὐ μὴ σώσεις; Ἰνατί μοι ἔδειξας κόπους καὶ πόνους; ἐπιβλέπειν ἐπὶ τάλαιπωρίαν καὶ ἀσέβειαν;" Λῆμμα δὲ καλεῖ τῆς διανοίας τὴν λῆψιν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων μετὰβασιν ἐπὶ τὴν θείαν ἀποκάλυψιν. Εἰ τοίνυν ἐκ πνευματικῆς ἐνερ γείας τὰ προειρημένα ἐφθέγγατο, εὐδελον ὡς οὐκ αὐτὸς τὸ πάθος ὑπέμεινε, ἀλλὰ τῶν οὕτω διακειμένων τῶν ἔλκος γυμνοῖ, καὶ τὸ φάρμακον ἐπιτίθησι. Τοιγάρτοι προστίθησι τοῖς εἰρημένοις, καὶ λέγει· "Ἐξεναντίας μου γέγονε κρίσις, καὶ ὁ κριτὴς λαμ βάνει." Χρήμασι γὰρ, φησὶν, ἀπεμπολοῦσι τὸ δί καιον οἱ δικάζοντες, καὶ τῆς τῶν νόμων φυλακῆς οὐδεμίαν ποιοῦνται φροντίδα. Τοῦτο γὰρ δι' ὧν ἐπ ἤγαγε παρεδήλωσε· δ'. "Διὰ τοῦτο διεσκέδασται νόμος, καὶ οὐ διεξάγεται εἰς τέλος κρῖμα· ὅτι ἀσεβῆς καταδυνα στεύει τὸν δίκαιον· ἔνεκεν τούτου ἐξελεύσεται τὸ κρῖμα διεστραμμένον." Ταῦτα δὲ περὶ τῶν ἐν Ἱερου σαλήμ παρανομοῦντων διεξελέλυθεν· ὁ γὰρ Ἰσραὴλ ὑπὸ Ἀσσυρίων ἐξανδραποδισθεὶς ἤδη τὴν ἀλλοδαπὴν ὤκει. Οὕτω τοῦ δυσχεραίνοντος προσώπου τοὺς λό γους προτεθεικῶς, διὰ τῆς θείας ἀποκρίσεως ποιεῖται τὴν ἴασιν. ε'. "Ἴδετε, οἱ καταφρονηταὶ, καὶ ἐπιβλέφατε, καὶ θαυμάσατε, καὶ ἴδετε θαυμάσια, καὶ ἀφανίσθητε· διότι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε, ἐάν τις ἐκδηγῆται." Κατὰ φρονητὰς καλεῖ τοὺς

ἀδεῶς παρανομοῦντας, καὶ ἀναλγησίαν νοσοῦντας. Τούτοις παρακελεύεται μὲν 81.1813 τοῖς θεοπιζομένοις προσχεῖν, καταπλαγῆναι, καὶ δεῖσαι τὴν ἀπειλήν. Οἶδε δὲ ὅμως, ἄτε δὴ ἅπαντα καὶ πρὶν γενέσθαι σαφῶς ἐπιστάμενος, ὡς ἀπιστῆ σουσι τοῖς λεγομένοις, καὶ πρὸ τῆς πείρας τῶν πραγμάτων ψευδεῖς τοὺς περὶ τούτων νομιουσί λόγους. Ἄλλ' ὅμως ἀγαθὸς ὢν καὶ δίκαιος, κρίνειν ὑπὸ μόνῃς τῆς προγνώσεως οὐκ ἀνέχεται· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπιστοῦσι τὰς προρρήσεις προσφέρει, καὶ θεραπείαν οὐ δεχομένοις τὴν τιμωρίαν ἐπάγει. Ὑ. "Διὸ ἰδοὺ ἐγὼ ἐγείρω τοὺς Χαλδαίους, τὸ ἔθνος τὸ πικρὸν καὶ τὸ ταχινόν, καὶ τὸ πορευόμενον ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς γῆς, τοῦ κατακληρονομησαὶ σκηνώματα οὐχ αὐτοῦ." Ὑμῖν γὰρ τοῖς ἀδικίᾳ καὶ παρανομίᾳ συζῶσι δι' οὓς δυσχεραίνουσιν οἱ τῆς Προνοίας ἀγνοοῦντες τοὺς νόμους, τοὺς ὠμοτάτους καὶ ὀξύτατους ἐπάξω Χαλδαίους, οἱ τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενοι, κατὰ πάντων στρατεύουσι τῶν ἐθνῶν. Ζ. "Φοβερὸς καὶ ἐπιφανὴς ἐστίν· ἐξ αὐτοῦ τὸ κρῖμα αὐτοῦ ἔσται, καὶ τὸ λῆμμα αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται." Ἐπίσημός ἐστι, καὶ ἰκανὸς ἐκ μόνῃς ἐκδειματῶσαι τῆς φήμης. Δικάζει δὲ, οὐ νόμοις ἀλλ' ἄλλοτρίοις ἀκολουθῶν, ἀλλὰ τὸ παραστὰν ποιεῖται νόμον. Τοῦτο δὲ ὁ Σύμμαχος σαφέστερον τέθεικεν· "Αὐτὸς ἑαυτῷ δικάσει, καὶ δόγμα τὸ ἑαυτοῦ ἐπεξελεύσεται." Η. "Καὶ ἐξαλοῦνται ὑπὲρ παρδάλεις οἱ ἵπποι αὐτοῦ, καὶ ὀξύτεροι ὑπὲρ τοὺς λύκους τῆς Ἄρα βίας· καὶ ἐξιπάσσονται οἱ ἵππεῖς αὐτοῦ, καὶ ὄρμη σουσι μακρόθεν, καὶ πετασθήσονται ὡς ἀετὸς πρὸ θυμὸς εἰς τὸ φαγεῖν." Διὰ πάντων δὲ τὴν ῥώμην αὐτῶν, καὶ τὴν ἀνδρείαν, καὶ τὴν ταχύτητα προεσήμηνε. Τοιοῦτος γὰρ ἐν μὲν πτηνοῖς ὁ ἀετὸς, ὃν τοὺς ἵππεας εἴκασεν· ἐν δὲ θηρίοις αἱ παρδάλεις, καὶ τῆς Ἀραβίας οἱ λύκοι, οἷς τῶν ἵππων παρέβαλε τὴν ὀξύτητα. Θ. "Συντέλεια ἐπ' ἀσεβεῖς ἤξει, ἀνθεστηκότας προσώποις αὐτῶν ἐξεναντίας." Οὗτοι τοῖς δυσσεβέσιν ὄλεθρον ἐπάξουσι παντελεῖ, καὶ ταῦτα πολεμεῖν αὐτοῖς καὶ παρατάττεσθαι πειρωμένοις. Καὶ τοῦτο δὲ σαφέστερον ὁ Σύμμαχος τέθεικε· "Πάντα εἰς πλεονεξίαν ἤξει, ἢ πρόσοψις τοῦ προσώπου αὐτῶν ἄνεμος καύσων." Καθάπερ γὰρ τῶν ἵππων καὶ τῶν ἵπέων παραβολικῶς ἔδειξε τὴν ταχύτητα· οὕτω καὶ τῶν προσώπων τὸ θηριῶδες ἀνέμῳ ἀπέικασε καύσωνι. Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνος καίει τὰ γυμνά τῶν σωμάτων, οὕτως ἰκανὴ τῶν Χαλδαίων ἢ θεὰ τῶν ὀρώντων κατασβέσαι τὸ ἄνθος. "Καὶ συνάξει ὡς ἄμμον αἰχμαλωσίαν. (ι.) Καὶ αὐτὸς ἐν βασιλεῦσιν ἐντρυφήσει, καὶ τύραννοι παῖ γνία αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς εἰς πᾶν ὀχύρωμα ἐμπαίξεται, καὶ βαλεῖ χῶμα, καὶ κρατήσει αὐτοῦ." Παίζων γὰρ μᾶλλον, ἢ σπουδάζων, καὶ τὰς ἐννόμους βασιλείας, καὶ τὰς παρανόμους καταλύσει τυραννίδας, καὶ χῶμασι καὶ μηχανήμασι κεχηρμένος, πάντα περὶ 81.1816 βολὸν ὀχυρὸν ἐκ βάθρων ἀνασπάσει· ἀλλὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν μανίαν ὁ ἀγαθὸς θεασάμενος Δεσπότης, ἐλεήσει τοὺς ταῖς συμφοραῖς ταύταις περιπεσόντας. ια. "Τότε γὰρ, φησὶ, μεταβαλεῖ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ διελεύσεται, καὶ ἐξιλάσεται." Εἰς οἶκτον γὰρ μεταβαλὼν τὴν ὀργὴν ἴλεως ἔσται, καὶ σβέσει τὰ λυπηρά. Διὸ λίαν ἐκπλαγεὶς ὁ προφήτης τὴν θεῖαν φιλανθρωπίαν, ἐβόησεν· "Αὕτη ἡ ἰσχύς τῷ Θεῷ μου." Σοὶ γὰρ μόνῳ πρόσεστιν, ὃ Δέσποτα, δύναμις, καὶ κολάζειν ὡς βούλει, καὶ μεταβάλλειν τὴν τιμωρίαν εἰς ἔλεον. ιβ. "Οὐχὶ σὺ ἀπ' ἀρχῆς, Κύριε, ὁ Θεὸς μου ὁ ἅγιος, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωμεν;" Σὲ γὰρ ἄνωθεν Δεσπότην καὶ Θεὸν ἐγνωκότες, καὶ τῶν ὄντων ἀπάντων ὑπέρτερον, τῆς παρὰ σοῦ σωτηρίας τυγχάνομεν." Κύριε, εἰς κρῖμα τέταχας αὐτὸν, καὶ ἔπλασέ με τοῦ ἐλέγχειν παιδείαν αὐτοῦ." Εἰς τοῦτό με, φησὶν, ἄνωθεν εἰς τὸ εἶναι παρήγαγες, ὥστε καὶ τοὺς ἀμαρτάνοντας διελέγχειν, καὶ τὰς ἐπιφερομένας προλέγειν παιδείας. ιγ, ιδ. "Καθαρὸς ὁ ὀφθαλμὸς σου τοῦ μὴ ὄραν πονηρὰ, καὶ ἐπιβλέπειν ἐπὶ πόνους οὐ δυνήσῃ· τί ἐπιβλέπεις ἐπὶ καταφρονοῦντας, παρασιωπήσεις ἐν τῷ καταπίνειν ἀσεβῆ τὸν δίκαιον; Καὶ ποιήσεις τοὺς ἀνθρώπους ὡς τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, καὶ ὡς ἔρπετὰ οὐκ ἔχοντα ἠγούμενον;" Τὴν μὲν οὖν ἐν τῷ προοιμίῳ κειμένην ἐπαπόρησιν διὰ τοὺς ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ παρανομοῦντας τέθεικε, προθεσπίσας δὲ τὴν διὰ τῶν

Χαλδαίων ἐπαχθησο μένην αὐτοῖς τιμωρίαν, καὶ εἰδῶς ὡς καὶ περὶ τοῦ του πολλοῖς τεχθήσεται ζήτησις, ἀνθ' ὅτου τοῖς πονη ροτάτοις τοὺς μείζονα πταίσαντας παραδέδωκε, τὰ νῦν εἰρημένα τέθεικεν, οὐχ ὡς αὐτὸς τὴν θεῖαν πε ριεργαζόμενος πρόνοιαν, (πῶς γὰρ ὄγε εἰς ἔλεγχον τῶν ἄλλων διαπλασθῆναι φήσας;) ἀλλὰ τῶν τὰ τοι αὐτα ζητούντων τοὺς λογισμοὺς διαγράψας. Καί φησιν· Ὅτι πᾶσαν βδελύττη πονηρίαν, ἐπίσταμαι· δικαιοσύνης γὰρ ὑπάρχεις πηγὴ· ἐφίεμαι δὲ μα θεῖν, τί δήποτε τοὺς ἀλαζόνας καὶ ἀναλησίαν νο σοῦντας, εὐπράττειν ἔα, καὶ περιορᾷς ὑπὸ τῶν δυσ σεβούντων τοὺς οὐ τοιούτους ἀδικουμένους. Τὸν γὰρ δίκαιον ἐνταῦθα οὐ τὸν ἐν ἅπασι δίκαιον κέκληκεν, ἀλλὰ κατὰ σύγκρισιν τὸν τοῦ ἀδικοῦντος δικαιότερον. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀκύλας, καὶ ὁ Σύμμαχος, καὶ Θεοδοτίων ἡρμηνεύκασιν· "Παρασιωπᾶς καταπίνοντος ἀσεβοῦς τὸν δικαιότερον αὐτοῦ." Οὕτω δὲ καὶ τοῦ των γιγνομένων, οὐδὲν διοίσει τῶν ἀνθρώπων ἢ φύ σις, τῶν ἐν τοῖς ὕδασι δαιτωμένων ἀλόγων, ἃ οὔτε νομοθέτας, οὔτε κριτὰς ἔχουσιν· ἀλλ' εἰς βορὰν τοῖς δυ νατωτέροις οἱ ἀσθενέστεροι πρόκεινται. Κατὰ τούτους γὰρ καὶ οὗτος κακῶς τῇ δυναστείᾳ χρώμενος. Λέγει δὲ τὸν Βαβυλώνιον. ιε', ι'. "Συντέλειαν ἐν ἀγκίστρῳ ἀνέσπασεν αὐτὸν, καὶ εἴλκυσεν αὐτὸν ἐν ἀμφιβλήστρω αὐτοῦ, 81.1817 καὶ συνήγαγεν αὐτὸν ἐν ταῖς σαγήναις αὐτοῦ. Ἐνεκεν τούτου εὐφρανθήσεται, καὶ χαρήσεται ἡ καρδιά αὐτοῦ. Ἐνεκεν τούτου θύσει τῇ σαγήνῃ αὐτοῦ, καὶ θυμιάσει τῷ ἀμφιβλήστρω αὐτοῦ· ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐλίπανε μερίδα αὐτοῦ, καὶ τὰ βρώματα αὐτοῦ ἐκλεκτά." Τοσαύτην γὰρ περίκειται δύναμιν, ὡς ὀλόκληρα ἔθνη καθάπερ τινὶ σαγήνῃ καὶ ἀγκί στρω θηρεύειν, καὶ τῇ θήρᾳ ἐπεντυφᾶν. Εἰς δὲ τὸ τῆς ἀλαζονείας πάθος ἐντεῦθεν ἐκπίπτων, αἰτίαν τῶν γιγνομένων μόνην τὴν οἰκειάν οἶται δύναμιν, καὶ ταύτη τὰς θείας προσφέρειν παρακελεύει τιμάς. Τοῦτο δὲ σαφέστερον ἡμᾶς ὁ θεῖος ἐδίδαξε Δανιήλ, χρυσὴν αὐτὸν εἰκόνα κατασκευάσαι φήσας, καὶ ταύτην προσκυνῆσαι τῶν ὑπηκόων ἀναγκάσαι τὸ πλῆθος, καὶ πρὸς τοῖς ἀρχομένοις τοὺς ἄρχοντας. Καὶ ὁ θεῖος δὲ Ἡσαΐας, καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ καὶ τὴν τιμω ρίαν κατὰ ταυτὸν τραγωδῶν, καὶ τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ δήλους ποιῶν, φησίν· "Αναβήσομαι ἐπὶ τῶν νεφελῶν, ἐπάνω τῶν ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου· καταλήψομαι τὴν οἰκουμένην ὡς νοσσιάν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὠὰ ἀρῶ." Οἷς εὐθὺς ἐπιφέ ρει· "Ὑποκάτω σου στρώσουσι σῆψιν, καὶ τὸ κάλυμμά σου σκώληξ." Καὶ ὁ μακάριος Ἀμβακοῦμ ὁ προφήτης φησὶ· "Θύσει τῇ σαγήνῃ αὐτοῦ, καὶ θυμιάσει τῷ ἀμφι βλήστρω αὐτοῦ, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐλίπανε μερίδα αὐτοῦ, καὶ τὰ βρώματα αὐτοῦ ἐκλεκτά. (ιζ'.) Διὰ τοῦτο ἀμφιβαλεῖ τὸ ἀμφιβληστρον αὐτοῦ, καὶ διαπαντὸς ἀποκτενεῖ ἔθνη, καὶ οὐ φείσεται." Ἐξουρίων γὰρ φερόμενος, καὶ ραδίως σαγηνεύων οὐς βούλεται, καὶ κακοῦ τινος πείραν τέως οὐδεμίαν λαβῶν, καὶ κατὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐπιχειρήσει, καὶ οὐ παύσεται τῇ δυνάμει καθάπερ τινὶ κεχηρμένος δικτύῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

α'. "Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἐπιβή σομαι ἐπὶ πέτραν, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ, καὶ τί ἀποκριθῶ ἐπὶ τὸν ἔλεγχόν μου." Ἔοικε τοῦτο τοῖς ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ εἰρημένοις· "Τοῦτο κόπος ἐστὶν ἐναντίον μου, ἕως οὔ εἰσέλθω ἐπὶ τὸ ἁγιαστήριον τοῦ Θεοῦ, καὶ συνῶ εἰς τὰ ἔσχατα αὐτῶν." Καὶ ἐνταῦθα γὰρ ὁ προφήτης· Ἐφ' ἧς ἐτάχθην, φησὶ, τάξεως μενῶ, τὸ στερ ρὸν οὐ καταλείψω· ἀλλ' ἐπὶ τῆς τοιαύτης πέτρας ἐστῶς, ἐφ' ἧς καὶ Μωϋσῆα τὸν μέγαν ἔστησεν ὁ Θεὸς, τοῖς προφητικοῖς ὀφθαλμοῖς θεωρήσω τῶν ζητουμέ νων τὴν λύσιν. Καὶ ἐντεῦθεν δὲ σαφῶς μεμαθήκα μεν, ὡς οὐ τοῦ θεοῦ προφήτου, ἀλλ' ἄλλων αἰ τοιαῦται προτάσεις. Εἶπε γάρ· "Αποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ Κύριος, καὶ τί ἀποκριθῶ ἐπὶ τὸν ἔλεγχόν μου." Προσῆκει γὰρ με μαθεῖν, ποίαν με χρή προσφέρειν ἀπόκρισιν τοῖς βουλομένοις παρ' ἐμοῦ τὰ τοιαῦτα μανθάνειν. β', γ'.

ἀπεκρίθη Κύριος πρὸς με, καὶ εἶπε· 81.1820 Γράψον ὄρασιν σαφῶς εἰς πυξίον, ὅπως διώκη ὁ ἀναγινώσκων αὐτά. Διότι ἔτι ὄρασις εἰς καιρὸν μακρὸν, καὶ ἀνατελεῖ εἰς πέρας, καὶ οὐκ εἰς κενόν." Μὴ μόνοις, φησί, τοῖς νῦν περὶ τούτων ἐνδύζουσι προσενέγκης τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ τοῖς εἰς ὕστερον ἐσομένοις ἀνάγραπτον τὴν περὶ τούτων μνήμην παράπεμψον· μᾶλλον δὲ ἐκείνοις ἢ τούτοις ἀρμόττει τὰ ῥηθησόμενα· μετὰ συχνὸν γὰρ χρόνον δέξεται πέρας ἢ προφητεία. Εἶτα καὶ παραινεῖ τὸ τέλος προσμένειν, καὶ μὴ ἐνδύζειν διὰ τὸν ἐν μέσῳ δαπανώμενον χρόνον. "Ἐὰν ὑστερήσῃ, ὑπόμεινον αὐτὸν, ὅτι ἐρχόμενος ἦξει, καὶ οὐ χρονιεῖ." Ἀληθῆς, φησὶν, ὁ τῆς προφῆσεως λόγος· μὴ τοίνυν ἐνδύσῃς, κἂν πολλοῦ διελθόντος χρόνου μὴ θεάσῃ τὸ τέλος· περανθήσεται γὰρ πάντως, καὶ ἀτέλεστος οὐ μενεῖ. δ'. "Ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ· ὁ δὲ δίκαιός μου ἐκ πίστεως ζήσεται." Ὁ μὲν γὰρ περὶ τὰς ὑπ' ἐμοῦ γιγνομένας προφῆσεις ἀμφιβόλῳ χρώμενος γνώμη, τῆς ἐμῆς κηδεμονίας ἀνάξιος· ὁ δὲ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις πιστεύων, καὶ τῇ πίστει πρόσφορον μετερχόμενος βίον, τὸν τῆς ζωῆς τρυγῆσει καρπὸν. Ταῦτα τοίνυν ἐπιστάμενος, πιστῶς δέξαι τὰ περὶ τοῦ Βαβυλωνίου σοὶ προδηλούμενα. Εἶτα τὸν τυφὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἄπληστον διηγεῖται πλεονεξίαν. ε'. "Ὁ δὲ κατοϊόμενος, καὶ καταφρονητῆς, ἀνὴρ ἀλαζῶν οὐθὲν οὐ μὴ περανεῖ." Ἴσθι τοίνυν, ὡς ὁ οἰήσει χρώμενος, καὶ ἐφ' ἑαυτῷ μέγα φρονῶν, καὶ τῆς ἐμῆς μακροθυμίας καταφρονῶν, οὐ μέχρι πολὺ ταύτη κατὰ τῶν ἄλλων χρήσεται τῇ δυναστείᾳ. "Ὁς ἐπλάτυνε καθὼς ὁ ἄδης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὡς θάνατος οὐκ ἐμπιπλάμενος· καὶ ἐπίσυν ἀξει πρὸς αὐτὸν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ προσδέξεται πρὸς ἑαυτὸν πάντας τοὺς λαοὺς." Ἄδη γὰρ καὶ θανάτῳ παραπλησίως κόρον λαβεῖν οὐκ ἐθέλει, καὶ πάντας ἀνθρώπους ὑφ' ἑαυτὸν ποιούμενος, οὐκ ἐμπίπλησι τῆς ἐπιθυμίας τὴν δυναστείαν. ζ'. "Οὐχὶ ταῦτα πάντα παραβολὴν κατ' αὐτοῦ λήψονται, καὶ πρόβλημα εἰς διήγησιν αὐτοῦ; Καὶ ἐροῦσιν· Οὐαὶ ὁ πληθύνων τὰ οὐκ ὄντα αὐτοῦ! ἕως τίνος καὶ βαρύννας τὸν κλοιὸν αὐτοῦ στιβαρῶς;" Ἄπας γὰρ εὖ φρονῶν ἄδη μὲν αὐτοῦ καὶ θανάτῳ τὴν ἀπληστίαν παραβαλεῖ· θρηνήσει δὲ αὐτὸν, ἐξ ἀλλοτρίων κακῶν τὴν περιουσίαν αὔξοντα, καὶ κόρον λαβεῖν οὐκ ἐθέλοντα, ἀλλὰ τῷ δασμῷ καὶ τῷ φόρῳ τοὺς ἀρχομένους βαρύνοντα· καὶ ἐρεῖ· Μέχρι πότε κόρον οὐ λαμβάνεις τῆς ἀπληστίας; Ἀλλὰ γὰρ ἄκων τῆς ἀδικίας παύσεται. η'. "Ὅτι ἐξαίφνης ἀναστήσονται δάκνοντες αὐτὸν, καὶ ἐκνήψουσιν οἱ ἐπίβουλοί σου, καὶ ἔσθῃ αὐτοῖς εἰς διαρπαγὴν. Διότι σὺ ἐσκύλευσας ἔθνη 81.1821 πολλὰ, σκυλεύσουσί σε πάντες οἱ ὑπολελειμμένοι λαοί." Τοὺς γὰρ πλείστους καταγωνισάμενος, ὑπ' ὀλίγων καταλυθήσῃ· καὶ ὡσπερ ἐξ ὕπνου διαναστάντες οἱ τῆς σῆς ἐπὶ πλείστον ἀνασχόμενοι τυραννίδος, τὸν σὸν τυρεύσουσιν ὄλεθρον, καὶ δώσεις δίκας τῶν μυρίων σφαγῶν, καὶ τῆς πολλῆς δυσσεβείας, καὶ τῆς εἰς τὰς πόλεις παρανομίας, ἃς τῶν οἰκητόρων ἐρήμους ἀπέφηνας. θ'. "Ὡς ὁ πλεονεκτῶν πλεονεξίαν κακὴν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, τοῦ τάξαι εἰς ὕψος νοσοῖαν ἑαυτοῦ, τοῦ ἐκ σπασθῆναι ἐκ χειρὸς κακῶν." Ἄθλιος ἀληθῶς καὶ τρισάθλιος, ὁ τοῦ πλείονος ἐφιέμενος, καὶ ἐκ τοιούτων πόρων αὔξειν τὸν οἶκον πειρώμενος, καὶ πάντων ἀνθρώπων ὑπέρτερος γενέσθαι φιλονεικῶν· μείζονα γὰρ ὁ τοιοῦτος ὑπομενεῖ τὴν πτώσιν, ἅτε δὴ ἐξ ὕψους μείζονος εἰς βάθος φερόμενος. ι'. "Ἐβουλεύσω αἰσχύνῃ τῷ οἴκῳ σου, συνεπέρας νὰς λαοὺς πολλοὺς, καὶ ἐξήμαρτεν ἡ ψυχὴ σου." Μυρία γὰρ κατὰ πολλῶν ἐθνῶν δράσας δεινὰ, τὴν μὲν σὴν ψυχὴν περιέπειρας ἀμαρτίαις, αἰσχύνῃ δὲ τὴν οἰκίαν περιέβαλες πᾶσαν. ια'. "Διότι λίθος ἐκ τοίχου βοήσεται, καὶ κάρθαρὸς ἐκ ξύλου φθέγγεται αὐτά." Οὐ γὰρ μόνον οἱ λόγου μετειληχότες, ἀλλὰ τυχὸν καὶ τὰ ἄψυχα, καὶ τὰ ἄλογα ταῦτα περὶ τῆς σῆς ἀνοίας καὶ μανίας βοήσονται. Δῆλον δὲ ὡς ὑπερβολικῶς τὸ τοῦ λίθου καὶ τοῦ κάρθάρου πρόκειται. Καὶ γὰρ ὁ Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις περὶ τῶν παιδίων ἔφη· "Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, κἂν οὗτοι σιγήσωσιν, οἱ λίθοι κεκραῶνται." Ἀντὶ δὲ τοῦ κάρθάρου, σύνδεσμος

ξύλιος ὁ Σύμ μαχος τέθεικεν. ιβ', ιδ'. "Οὐαὶ ὁ οἰκοδομῶν πόλιν ἐν αἵμασι, καὶ ἐτοιμάζων πόλιν ἐν ἀδικίαις! Οὐ ταῦτά ἐστι παρὰ Κυρίου παντοκράτορος; Καὶ ἐξέλιπον λαοὶ ἱκανοὶ ἐν πυρὶ, καὶ ἔθνη πολλὰ ὀλιγοψύχησαν. "Ὅτι πλησθήσεται ἡ γῆ τοῦ γνῶναι τὴν δόξαν Κυρίου, ὡς ὕδωρ πολὺ καλύψαι θαλάσσοσας." Θρήνων ἀληθῶς καὶ ὀδυρμῶν ἄξιος εἶ, ἐξ ἀδίκων σφαγῶν τὴν οἰκείαν βασιλείαν ἀυξήσας, καὶ μὴ συνιεῖς, ὡς τῶν ὄλων Θεὸς εὐθύνας τοὺς παρανομοῦντας εἰσπράττεται· εἰ γὰρ ταύτην ἐδέξω τὴν γνῶσιν, οὐκ ἂν οἶόν τι πυρὶ τῇ δυνάμει κατὰ πολλῶν ἐθνῶν ἐχρήσω, ἀνηκέστους αὐτοῖς τιμωρίας ἐπάγων. Καὶ μὴ νόμιζε τῶν δυσκόλων εἶναι τὴν τῆς θείας γνώσεως κτῆσιν· εὖ ἴσθι γὰρ, ὡς ἅπαντα τῶν ἀνθρώπων τὰ γένη ταύτην ὅτι τάχιστα δέξεται τὴν ἀκτίνα, καὶ τῇ τῆς θεογνωσίας αἴγλη καταυγασθήσεται, ὡς καλυφθῆναι τὴν πικρὰν τῆς ἀπιστίας θάλασσαν τοῖς γλυκέσι τῆς γνώσεως ὕδασιν. ιε', ι'. "Ὡς ὁ ποτίζων τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀνατρο 81.1824 πῆν θολερὰν, καὶ μεθύσκων ὅπως ἐπιβλέπη ἐπὶ τὰ σπήλαια αὐτῶν. Καὶ πλησμονὴν ἀτιμίας ἐκ δόξης. Πίε καὶ σὺ, καὶ διασαλεύθητι, καὶ σείσθητι." Ἐπειδὴ γὰρ οἶόν τι θολῶδες πόμα τὴν τιμωρίαν τοῖς ἄλλοις ἐπέφερες, τοὺς κατορωρυγμένους ἀναζητῶν θησαυροὺς, δέξαι καὶ σὺ ὃ ἐκέρασας πόμα, καὶ πῶν ἀπόθου μὲν τὴν προτέραν εὐκλειαν, ἀτιμία δὲ περιβληθεὶς ὀλοφύρου τὴν ἀθρόαν μεταβολὴν. "Ἐκύκλωσεν ἐπὶ σὲ ποτήριον δεξιᾶς Κυρίου, καὶ συνήχθη ἀτιμία ἐπὶ τὴν δόξαν σου." Ἐφθασέ σε διακαίᾳ παρὰ τοῦ Θεοῦ τιμωρία. Ποτήριον γὰρ καὶ οἶνον τὴν τιμωρίαν καλεῖ, καθὰ πολλάκις εἰρήκαμεν. ιζ'. "Διότι ἀσεβεία τοῦ Λιβάνου καλύψει σε, καὶ ταλαιπωρία θηρίων πτοήσει σε, δι' αἵματα ἀνθρώπων, καὶ ἀσεβείας γῆς, καὶ πόλεως, καὶ πάντων τῶν κατοικούντων αὐτήν." Τίσεις, φησὶ, ποινήν ὧν κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ τετόλμηκας· Λίβανον γὰρ ταύτην ὠνόμασε· καὶ οἶόν τισι θηρίοις τοῖς πολεμίοις παραδοθήσῃ, τῶν παντοδαπῶν σου κακῶν ἀπαιτούμενος δίκας. ιη'. "Τί ὠφελεῖ γλυπτὸν, ὅτι ἐγλυψαν αὐτό; Ἐπλασαν αὐτὸ χώνευμα, φαντασίαν ψευδῆ· ὅτι πέποιθεν ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι εἰδῶλα κωφά." Τί ἀνοητότερον τῶν τὰ χειροποίητα εἰδῶλα προσκυνούντων; οἱ καὶ τὴν ὕλην καὶ τὴν τέχνην ὀρώντες, ὡς θεοῖς τὸ σέβας ἡλιθίως προσφέρουσιν. ιθ'. "Οὐαὶ ὁ λέγων τῷ ξύλῳ· Ἐκνησον, ἐξεγέρθητι· καὶ τῷ λίθῳ· Ὑψώθητι· καὶ αὐτό ἐστι φαντασία· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἔλασμα ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου, καὶ πᾶν πνεῦμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς." Τίς οὐκ ἂν εἰκότως θρηνησείε τοῖς ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου κατεσκευασμένοις θεοῖς; Οὐκ ἐρυθριῶσι γὰρ οἰονεὶ καθεύδοντας αὐτοὺς διεγείροντες· καὶ ταῦτα εἰδότες ὡς ἄψυχα πάμπαν ἐστὶν, ἐνεργεῖν διὰ τῶν φαινομένων αἰσθητηρίων οὐ δυνάμενα. κ'. "Ὁ δὲ Κύριος ἐν ναῶ ἀγίῳ αὐτοῦ, καὶ εὐλαβείσθω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ." Τὰ μὲν γὰρ εἰδῶλα κωφά εἰσι, καὶ πάσης δυνάμεως ἔρημα· ὁ δὲ ἡμέτερος Δεσπότης ἔχει μὲν οἶόν τινα ναὸν τὸν οὐρανὸν, ἔχει δὲ καὶ ἐν τῇ γῇ τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ ἀφιερωμένον τόπον· καὶ πάντων ἕνεκα δίκαιος δὲ χεσθαι παρὰ τῆς κτίσεως ἀπάσης τὸ σέβας. Καὶ ταῦτα δὲ δῆλον, ὡς πρὸς τὸν Βαβυλώνιον εἴρηται, καταφρονήσαντα μὲν τοῦ ὄντος Θεοῦ, καὶ τὸν θεῖον αὐτοῦ νεῶν παραδεδωκότα τῷ πυρὶ, τοῖς δὲ ὑπ' ἀνθρωπείας χειρὸς κατεσκευασμένοις εἰδώλοις πᾶσαν ἀπονεύσαντα θεραπείαν. Οὕτω διαμορφώσας ὁ μακάριος προφήτης τοῦ λόγου τὸν χαρακτήρα, καὶ σχηματίσας εἰς ἐρώτησιν καὶ ἀποκρίσιν, εἰς ἐπαπόρησιν καὶ λύσιν τῶν ζητουμένων, καὶ δεῖξας τοῦ Θεοῦ τὸ δίκαιον, καὶ ὅπως Ἰουδαίους μὲν διὰ Βαβυλωνίων, 81.1825 καὶ Βαβυλωνίους δὲ δι' ἐτέρων εἰσπράττεται δίκας, εἰς ὑμνωδίαν μεταβάλλει τὸν λόγον καὶ προσευχὴν, πάλιν ἐν προσχήματι προσευχῆς τὰ ἐσόμενα προθεσπίζων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

β'. "Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου, καὶ ἔφοβήθην· Κύριε, κατενόησα τὰ ἔργα σου, καὶ ἐξέστην." Δέους μὲν ἐνεπλήσθην, ὦ Δέσποτα, τῶν σῶν ἐπακούσας

ρημάτων· θεώμενος δέ σου τῆς ψήφου τὸ δί καιον, καὶ τῶν γιγνομένων ἕκαστον ἐνδίκως πρυτα νευόμενον, σφόδρα θαυμάζων διατελῶ. "Ἐν μέσῳ δύο ζῶων γνωσθήσῃ." Τοῦτο ὑπὸ τινῶν διαφόρως νενόηται. Οἱ μὲν δύο ζῶα νενόηκασιν ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους· οἱ δὲ τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων τὰ τῆ θείᾳ δόξῃ πελάζοντα, τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφίμ· ἄλλοι δὲ Ἰουδαίους καὶ Βαβυλωνίους. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ μὴ ζῶα, ἀλλὰ ζωὰς εἰρηκέναι τὸν προφήτην, τὴν τε παροῦσαν, καὶ τὴν μέλλουσαν, ὧν μέσος ὁ δίκαιος Κριτῆς ἀναφαίνεται. "Ἐν τῷ ἐγγίξειν τὰ ἔτη, ἐπιγνωσθήσῃ· ἐν τῷ παρεῖναι τὸν καιρὸν, ἀναδειχθήσῃ." Τοῦ γὰρ χρόνου προϊόντος, καὶ τῶν πραγμάτων φαινομένων, δείκνυταί σου τὸ τῶν προρρήσεων ἀψευδές. "Ἐν τῷ ταραχθῆναι τὴν ψυχὴν μου, ἐν ὀργῇ ἐλέους μνησθήσῃ." Καὶ ταῖς παιδείαις δὲ διαταράττων τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς, πάλιν ἐλέω κε χρημένος μεταβάλλεις τὰς συμφοράς. γ'. "Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμὰν ἤξει, καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου." Τὸ Θαιμὰν οἱ μὲν Λίβα, οἱ δὲ Νότον ἠρμηνεύκασιν. Προθεσπίζει δὲ ὁ προφήτης, καὶ προαγορεύει τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἑνανθρόπῃσιν, τὴν ἐν Βηθλεὲμ γενομένην, ἣτις ἀπὸ Νότου καὶ Λιβῶς τῆς Ἱερουσαλήμ διάκειται· ὄρος δὲ κατάσκιον αὐτὴν τὴν Ἱερουσαλήμ καλεῖ, χαρίσμασι παντοδαποῖς πάλαι κομάσασαν, καὶ τῆ νεφέλῃ σκίασθεῖσαν, καὶ ἐν σκέπῃ τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ αὐλὶ σθεῖσαν. "Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ." Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος ἔφη Δαβίδ· "Κύριε, ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμάστον τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ! ὅτι ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπειά σου ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν." Ἐνανθρωπῆσας γὰρ ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος τῆς μὲν ἀγνοίας τὸν ζόφον ἐσκέδασε, ταῖς δὲ τῆς θεογνωσίας ἀκτίσι τοὺς ἀνθρώπους ἐφώτισε, καὶ πάντας ἐδίδαξεν, ὡς οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἀπάντων ἐστὶ ποιητής. δ'. "Καὶ φέγγος αὐτοῦ, ὡς φῶς ἔσται." Φανοτάτην γὰρ ἀφῆκεν ἀκτίνα, δι' ἣς τὴν οἰκουμένην κατηύγαζε. "Κέρατα ἐν χερσὶν αὐτοῦ ὑπάρχει αὐτῷ· καὶ ἔθετο ἀγάπησιν κραταιὰν ἰσχύος αὐτοῦ." Οὐ μόνον δὲ τῷ φωτὶ τῆς διδασκαλίας χρησάμενος ὑπὸ 81.1828 ἐδείξε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ τῇ δυνάμει τῆς θαυματουργίας εἰς θαύματα πᾶσαν γλῶτταν ἐκίνησεν· ἐκάτερον δὲ πεποίηκε λίαν ἀγαπήσας τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν· τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἰεροῖς Εὐαγγελίοις εἶπεν· "Ἐγὼ εἰμὶ ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων." Καί· "Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐ δεῖς δύναται δεῖξαι, ἵνα τις θῆ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ." Κέρατα δὲ τὴν δύναμιν προσηγόρευσεν, ἐπειδὴ ὅπλα ταῦτα τῶν κεκτημένων ζῶων. Τοιοῦτόν ἐστι τὸ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ εἶρημένον. "Ἐν σοὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν κερατιοῦμεν." ε'. "Πρὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύσεται λόγος, καὶ ἐξελεύσεται εἰς παιδείαν κατὰ πόδας αὐτοῦ." Ἦγει γὰρ τῶν ἔργων ὁ λόγος, καὶ προαγορεύων τὰ ἐσόμενα, οὕτως ἐπάγει τὰ πράγματα σφόδρα τοῖς λόγοις συμβαίνοντα. Τὸ δὲ, εἰς παιδείαν, ἕνια μὲν τῶν ἀντιγράφων μετὰ τοῦ νῦν ἔχει, καὶ δηλοῖ, ὡς καὶ τοῖς λόγοις, καὶ τοῖς ἔργοις ὁ τῶν ὄλων Θεὸς εἰς παιδείαν τῶν ἀνθρώπων καὶ διδασκαλίαν κέχρηται· ἕνια δὲ ἄνευ τοῦ νῦν, καὶ σημαίνει ὅτι μετὰ πολλῆς τῆς εὐκολίας, ὡς ἐν ἵππηλάτῳ πεδίῳ, τρέχει τὰ πράγματα ταῖς προφητείαις ἀκολουθοῦντα. ζ'. "Ἔστη, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ· ἐπέβλεψε, καὶ ἐτάκη ἔθνη· διεθρύβη τὰ ὄρη βία, ἐτάκησαν βουνοὶ αἰώνιοι, πορείαις αἰώνιοις αὐτοῦ." Διὰ πάντων δὲ τῶν εἰρημένων τὴν ἄρρητον τοῦ Θεοῦ δύναμιν ἡμᾶς ἐδίδαξε· τῇ βουλήν γὰρ αὐτοῦ τὸ ἔργον ἀκολουθεῖ, καὶ θελήσας μόνον (τοῦτο γὰρ εἶπεν, ἔστη καὶ ἐπέβλεψε), κλονεῖ τὴν γῆν, διαλύει τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν, ῥήγνυσι τὰ ὄρη, καὶ τοὺς βουνοὺς κηροῦ δίκην κατατῆκε. Ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα εἰς ὠφέλειαν ἀνθρώπων ποιῶν διατετέλεκε. Πορείας γὰρ τὰ ἔργα καλεῖ. Σημαίνει δὲ διὰ τῶν εἰρημένων, καὶ τὸν πηγάσαντα πᾶσιν ἀνθρώποις τὴν σωτηρίαν σταυρόν· ἐφ' οὗ ἔστη μὲν ὁ Δεσπότης Χριστὸς, διέσεισε δὲ τὴν γῆν, καὶ τὰ ὄρη κλονήσας διέρρηξε, κατέπληξε δὲ τῷ δέει τῶν δαιμόνων τὰ γένη, καὶ τὰ ἐν ὄρεσι καὶ βουνοῖς τεμένη

κατέλυσε. Ταῦτα ἄνωθεν μὲν, καὶ πρὸ τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως δοκιμάσας, ἐπ' ἐσχάτου δὲ τῶν ἡμερῶν ἀποπληρώσας. ζ'. "Ἀντὶ δὲ κόπων ὧν εἶδον, σκηνώματα Αἰθιοπῶν πτοηθήσονται, καὶ σκηναὶ γῆς Μαδιάμ." Ἄλλα γὰρ μετὰ τὰ σωτήρια παθήματα εἶδον κατα πεπτωκὸς τῶν δαιμόνων τὸ γένος, οἱ τὴν φυσικὴν τῶν Αἰθιοπῶν χρόαν ἐν τῇ προαιρέσει μιμούμενοι, τὰς τῶν ἀνθρώπων ἐξαπατῶσι ψυχάς. Εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ταῦτά τις ἐθέλει νοεῖν, τοῦ τῆς θείας Γραφῆς οὐκ ἐκπεσεῖται σκοποῦ· μετὰ γὰρ τὸν σωτήριον σταυρὸν, καὶ τὸ πάθος, καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Δεσπότη, τῆς πνευματικῆς χάριτος ἐμπλησθεὶς ὁ 81.1829 θεῖος τῶν ἀποστόλων χορὸς, καὶ τοῦ Μαδιάμ τὰς σκηνάς, καὶ τῶν Αἰθιοπῶν τὰς οἰκίσεις ἐθεάσατο, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τῆς θείας ἐνέπλησε γνώσεως. η'. "Μὴ ἐν ποταμοῖς ὠργίσθης, Κύριε, ἢ ἐν ποταμοῖς ὁ θυμὸς σου, ἢ ἐν θαλάσῃ τὸ ὄρημα σου;" Κλονῶν, φησὶν, ὧ Δέσποτα, τὴν γῆν, καὶ τὰ ὄρη συντρίβων, μὴ πᾶσιν ὀργίζῃ τοῖς ἔθνεσι, καὶ πανωλεθρίαν ἅπασιν ἐπιφέρεις ἀνθρώποις; Ποταμοὺς γὰρ καὶ θάλασσαν τὰ ἔθνη προσηγόρευσεν. "Ὅτι ἐπιβῆση ἐπὶ τοὺς ἵππους σου, καὶ ἡ ἵππασία σου σωτηρία. (θ'.) Ἐντεινῶν ἐντενεῖς τὸ τόξον σου ἐπὶ σκῆπτρα, λέγει Κύριος." Ἄλλα γὰρ δῆλον, ὡς τῆς τῶν ἀνθρώπων προμηθούμενος σωτηρίας ταῦτα κατεδέξω τὰ πάθη. Διὸ καθάπερ τισὶν ἵπποις ἐποχοῦμενος τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις, πᾶσι τοῖς πιστεύουσι παρέξεις τὴν σωτηρίαν· τοῖς δὲ κολαστικοῖς ὅπλοις κατὰ τῶν ἀντιλεγόντων χρῆσιν, ὧν πρωτεύουσιν αἱ τοῦ Ἰσραὴλ φυλαὶ· σκῆπτρα γὰρ ὠνόμασε τὰς φυλάς. Τούτῳ ἔοικε, τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου περὶ τοῦ μακαρίου Παύλου πρὸς τὸν Ἀνανίαν εἶρη μόνον ἐν Δαμασκῶ· "Πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοι ἐστὶν οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων, καὶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ." Τὸ δὲ, "Ἐντεινῶν ἐντενεῖς τὸ τόξον σου," σφόδρα συμβαίνει τῷ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ εἰρημένῳ· "Ἐν τεινον, καὶ κατευοδοῦ, καὶ βασιλεύε·" καὶ μετ' ὀλίγα· "Τὰ βέλη σου ἠκονημένα, Δυνατὲ, λαοὶ ὑποκάτω σου πεσοῦνται ἐν καρδίᾳ τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως." -"Ποταμοῖς ῥαγήσεται ἡ γῆ." Καθάπερ γὰρ οἱ γηπόνοι εἰς διώρυγας διαιροῦσι τοὺς ποταμοὺς, ἀρδεῖαν τῇ γῆ σφοιζόμενοι· οὕτως οἷόν τινας ποταμοὺς, τοὺς θεῖους ἀποστόλους καὶ τοὺς ἐκείνων ἀκολουθοῦς διαιρήσεις, καὶ τὴν πνευματικὴν ἀρδεῖαν τοῖς ἀνθρώποις προσοίσεις. ι'. "Ὁψονταί σε, καὶ ὠδινήσουσι λαοί." Διπλῆν δὲ τοῦτο διάνοιαν ἔχει. Οἷ τε γὰρ πεπιστευκότες ὀρώντες σου προφανομένην τὴν δύναμιν ἐρῶσι, καὶ οἷον ὠδίνουσιν, ἰδεῖν σου ποθοῦντες τὴν αἰώνιον βασιλείαν· οἷ τε ἀπιστία κατεχόμενοι ὀδύναις γυναικὸς ὠδινούσης βληθήσονται, φθονοῦντες καὶ βασκαίνοντες σου τῇ δόξῃ. "Σκορπίζων ὕδατα πορείας αὐτοῦ." Καὶ τοῦτο τοῖς εἰρημένοις συμβαίνει. Τὰ γὰρ τῆς θείας αὐτοῦ διδασκαλίας ὕδατα διὰ τῶν θείων ἀποστόλων εἰς πάντα τὰ ἔθνη διένειμεν. "Ἐδωκεν ἡ ἄβυσσος φωνὴν αὐτῆς, ὕψος φαντασίας αὐτῆς ἐπήρηθη. (ια'.) Ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἔστη ἐν τῇ τάξει αὐτῆς." Ἐπέμεινε τῇ τροπῇ, καὶ τὴν τῶν νοημάτων ἀκολουθίαν ἐφύλαξε. Ποταμοὺς γὰρ τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους προσαγορεύσας, θάλασσαν ὀνομάζει τὰ ἔθνη τῇ τῆς ἀσεβείας πικρότητι κατεχόμενα. Ἄλλα καθάπερ ποταμῶν εἰσβαλλόντων 81.1832 εἰς πέλαγος πολὺς ἤχος καὶ ψόφος ἀποτελεῖται, τῶν θαλαττίων κυμάτων εἰργόντων, καὶ ἐπεχόντων τὴν εἰσβολὴν· οὕτως τῶν θείων ἀποστόλων τὰ ἔθνη περινοστούντων, καὶ τὸ σωτήριον διαπορθμευόντων κήρυγμα, θόρυβοι κατ' αὐτῶν ἐκινούντο, καὶ στάσεις τῶν ἀπίστων ἀντιλεγόντων, καὶ σβεννύναι πειρωμένων τῆς διδασκαλίας τὴν φλόγα. Καὶ τοῦτο σαφῶς ἡμᾶς ἡ τῶν Πράξεων ἱστορία διδάσκει. Ἐν Ἐφέσῳ μὲν γὰρ Δημήτριος ὁ ἀργυροκόπος τὴν κατὰ τῶν ἀποστόλων ἐκίνησε ταραχὴν· ἐν Κορίνθῳ δὲ ἕτεροι ἐβόων· "Οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες, οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρευσιν." Ἐν Ἱεροσολύμοις δὲ οἱ Ἰουδαῖοι πᾶσαν τὴν πόλιν κατὰ τοῦ θεοπεσίου Παύλου κινήσαντες, Ῥωμαίοις, τὸ τελευταῖον, παρέδωκαν. Καὶ ἄλλα δὲ μυρία τοιαῦτα ἔστιν εὐρεῖν "Εἰς φῶς βολίδες σου πορεύονται· εἰς φέγγος ἀστραπῆς

ὄπλων σου. (ιβ΄.) Ἐν ἀπειλῇ συμπατή σεις γῆν, καὶ ἐν θυμῷ πατάξεις ἔθνη." Καὶ τούτων γινομένων εἰς τοὺς ἀπὸ σοῦ πεμφθέντας τοῖς ἔθνεσι κήρυκας, μακροθυμεῖς, φησὶν, ἄρρητον μὲν ἔχων τὴν δύναμιν, ὄπλων δὲ κολαστικῶν παντοδαπῶν εὐπορῶν, καὶ διὰ μόνης ἀπειλῆς τὴν σύμπασαν γῆν μετὰ τῶν οἰκητόρων διαφθεῖραι δυνάμενος. Τῇ δὲ μακροθυμίᾳ κέχρησαι ταύτη, ἐπειδὴ ἰγ΄. "Ἐξήλθες εἰς σωτηρίαν τοῦ λαοῦ σου, τοῦ σῶσαι τοὺς χριστούς σου." Καὶ ταῦτα ἔοικε τοῖς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις εἰρημένους· "Ἦλθεν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν κόσμον, οὐχ ἵνα κρίνη τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ." Χριστοὺς δὲ καλεῖ τοὺς τῆς κλήσεως ἀξιωθέντας, καὶ πιστῶς δεξαμένους τὸ κήρυγμα, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ Πνεύματος χάριτος ἀπο λαύσαντας. "Ἐβαλες εἰς κεφαλὰς ἀνόμων θάνατον, ἐξήγειρας δεσμοὺς ἕως τραχήλου εἰς τέλος." Τοῖς μὲν οὖν πεπιστευκόσιν ὠρεξας τὴν σωτηρίαν· τοὺς δὲ διὰ τέλους ἠπιστηκότας τῷ θανάτῳ παρέδωκας, περιτεθεικῶς αὐτοῖς τὰ τούτου δεσμά. ιδ΄. "Διέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφαλὰς δυναστῶν, σεισθήσονται ἐν αὐτῇ· διανοίξουσι χαλινούς αὐ τῶν, ὡς ὁ ἐσθίων πτωχὸς λάθρα." Δήλιος δὲ σου πᾶσιν ἀνθρώποις τῆς δυνάμεως γενομένης, καὶ οἱ τὰς μεγάλας περικείμενοι δυναστείας ἐν δέει τοσοῦτω γενήσονται, ὡς τοὺς ἐναντίους λόγους μὴ σὺν παρ ῥησίᾳ προφέρειν, ἀλλ' ἐν παραβύστῳ καὶ κρύβδῃν, οὐς εἰκότως ἂν τις παραβάλοι πτωχῷ τινι προφανῶς μεταλαβεῖν οὐ τολμῶντι τροφῆς, ἀλλὰ μεμυκῶτος τοῦ στόματος ταύτην ἔνδον λεπτύνοντι. ιε΄. "Καὶ ἐπεβίβασας τοὺς ἵππους σου εἰς θάλασσαν, τaráσσοντας ὕδατα πολλά." Ἄνω μὲν οὖν τῶν ποταμῶν εἰσβαλλόντων εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ζάλην εἶπε γενήσεσθαι· ἐνταῦθα δὲ, οὐς ποταμοὺς προσηγόρευσεν, ἵππους πάλιν ὠνόμασεν· ὧν τὰ 81.1833 ἔθνη περιόντων, συνίστατο μὲν τὰ κλυδώνια, διεδέχετο δὲ ταῦτα γαλήνη βαθεῖα. Τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις εἶπεν· "Οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην εἰς τὴν οἰκουμένην, ἀλλὰ μάχαιραν, διχάσαι ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, υἱὸν ἀπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, θυγατέρα ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην ἀπὸ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς." Ἐπειδὴ γὰρ συμφώνως ἠσπάζοντο τὴν ἀσέβειαν, τῇ καλῇ διαίρεσει λύει τὴν κακὴν συμφωνίαν, καὶ μετὰ τὴν ἐπαινουμένην διαφωνίαν, τὴν τῆς εὐσεβείας ἐργάζεται σύμπνοϊαν. ιϛ΄. "Ἐφυλαξάμην, καὶ ἐπτόθη ἡ κοιλία μου ἀπὸ φωνῆς προσευχῆς χειλέων μου· καὶ εἰσῆλθε τρόμος εἰς τὰ ὀστέα μου, καὶ ὑποκάτωθέν μου ἔταράχθη ἡ ἕξις μου." Λογισάμενος ὁ Προφήτης, ἀπὸ τῶν εἰρημένων οἷα συμβήσεται Ἰουδαίοις ἀπὸ στοῦσι, τῶν ἐθνῶν πιστευόντων, συμπαθεία περὶ τοὺς ὁμοφύλους χρησάμενος, τρέμειν ἔφη, καὶ δε διέναι τῶν διὰ τῆς προσευχῆς εἰρημένων προρρήσεων ἕνεκα. Ἄλλ' ὅμως ἔχω, φησὶ, παραψυχὴν, τὸ μὴ γενέσθαι τῆς ἐκείνων κακοπραγίας αὐτόπτης. "Ἀναπαύσομαι γὰρ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου, τοῦ ἀναβῆναι εἰς λαὸν παροικίας μου." Πρὸ γὰρ τῆς ἐκβάσεως τῶν προρρήσεων τέλος τοῦ βίου δέξομαι, καὶ τῆς τοῦ παρόντος βίου παροικίας ἀπαλλαγὴ σομαι. ιζ΄. "Διότι συκὴ οὐ καρποφορήσει, καὶ οὐκ ἔσται γεννήματα ἐν ταῖς ἀμπέλαις· ψεύσεται ἔργον ἐλαίας, καὶ τὰ πεδία οὐ ποιήσει βρώσιν· ἐξέλιπεν ἀπὸ βρώσεως πρόβατα, καὶ οὐχ ὑπάρξουσι βόες ἐπὶ φάτ ναις." Οὐκ ὄψομαι, φησὶν, οὔτε συκῆς ἀκαρπία, οὔτε ἐλαίας ἀγονίαν, οὔτε ἄμπελον τῶν βοτρύων ἐστερημένην, οὐδὲ πεδία τῶν ἀσταχύων γυμνὰ, οὐ λιμῷ τὰ κτήνη φθειρόμενα. Καὶ τούτων δὲ ἕκαστον τροπικῶς εἴρηται. Συκὴν μὲν γὰρ τὴν Ἱερουσαλήμ προσηγόρευσεν· οὕτω γὰρ ἡμᾶς νοεῖν ὁ Κύριος ἐδίδαξε διὰ τῆς παραβολῆς, συκὴν ἄκαρπον ὑποδείξας, ἣν ὁ φυτουργὸς διὰ τὴν ἀκαρπίαν ἐκτεμεῖν ἤβου λήθη· ὁ δὲ γεωργὸς ὀλίγον ἐνδοθῆναι χρόνον ἰκέτευσεν, ὥστε αὐτὴν ἐπιμελείας ἀξιωθεῖσαν, ἣ τὸν καρπὸν ἀποδοῦναι, ἣ πρόρριζον ἀνασπασθῆναι. Ἄμπελον δὲ τὸν λαὸν ἢ θεία Γραφή πολλάκις ὠνόμασε· καὶ ἵνα τὰς ἄλλας καταλείπω μαρτυρίας, διὰ Ἡσαΐου φησὶν ὁ Θεός· "Ὁ γὰρ ἄμπελὼν Κυρίου Σαβαώθ οἶκος Ἰσραὴλ ἔστι, καὶ ὁ οἶκος τοῦ Ἰούδα νεόφυτον ἠγαπημένον." Ἐμείνα τοῦ

ποιῆσαι κρίσιν, ἐποίησε δὲ ἀνομίαν, καὶ οὐ δικαιοσύνην, ἀλλὰ κραυγὴν." Ἐλαίαν δὲ ἄγονον, τοὺς Φαρισαίους καὶ Σαδδουκαίους οὐκ ἄν τις ἀμάρτοι προσ αγορεύσας, οἱ ἐπὶ τῷ τῆς δικαιοσύνης ὀνόματι βρεν θυόμενοι, ἔρημοι τῶν ταύτης ὑπῆρχον καρπῶν. Ὅτι δὲ εἰς εἰκόνα δικαίων αὕτη παραλαμβάνεται, μάρτυς ὁ μέγας Δαβὶδ βοῶν· "Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ ἔλαία 81.1836 κατάκαρπος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, ἤλπισα ἐπὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ μου εἰς τὸν αἰῶνα." Πεδία δὲ ἄκαρπα τοὺς ὑπὸ τούτοις τελούντας προσαγορεύει, πρὸς οὓς καὶ Ἱερεμίας βοᾷ· "Νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα, καὶ μὴ σπείρητε ἐπ' ἀκάνθαις." Καὶ πρόβατα δὲ τοὺς ἀρχομένους καλεῖ, οἷς τὸν λιμὸν ἀπειλεῖ. "Ἴδου γὰρ, φησὶν, ἐγὼ ἐπάξω λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, οὐ λιμὸν ἄρτου, οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου." Βόας δὲ οὐχ ὑπάρχοντας ἐν φάτναις τοὺς ἱερέας λέγει, ὧν ἔρημα μεμένηκε τὰ πάλαι πολυθρύλλητα θυσιαστήρια· καθάπερ γὰρ οἱ βόες γεωργοῦσι τὴν γῆν, οὐ τως οἱ ἱερεῖς ἐνεοῦργουν τοῦ λαοῦ τὰς ψυχὰς, οἷόν τινα τροφήν παρ' αὐτοῦ κομιζόμενοι τὰ τοῖς θείοις θυσιαστηρίοις καθάπερ τισὶ προσφερόμενα φάτναις. Περὶ τούτων καὶ ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος· "Οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα." Καὶ πάλιν· "Οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντες, τῷ θυσιαστηρίῳ συμ μερίζονται." Ἄλλ' οὗτοι μὲν τοιαύταις περιπεσοῦνται δυσπραξίαις· ιη', ιθ'. "Ἐγὼ δὲ ἐν τῷ Κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι· χαρήσομαι ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρί μου. Κύριος ὁ Θεός μου δύναμίς μου, καὶ τάξει τοὺς πόδας μου ὡσεὶ ἐλάφου, καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἐπιβιβᾷ με, τοῦ νικῆσαί με ἐν τῇ ᾠδῇ αὐτοῦ." Εἰ γὰρ καὶ δι' ἐκείνους ἀθυμίας ἐνεπλήσθη καὶ δέους, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ μου δόξαν τὴν ἅπασιν ἀνθρώποις δῆλην γενησομένην, καὶ γάννυμαι, καὶ εὐφραίνομαι. Ὑπερείσει γὰρ μου τῆς φύσεως τὴν ἀσθένειαν, καὶ δίκην ἐλάφου τοὺς ὄφεις, καὶ τοὺς σκορπίους, καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας παρασκευάσει πατεῖν, ἕως ἂν τοῦ ὕψους τῆς ἀρετῆς ἐφικόμενος, τὸν ἐπι νίκιον ὕμνον ἄσω τῷ Σωτῆρι καὶ Ποιητῇ. Οἶδα μὲν οὖν, ὡς τινες ἄπασαν τὴν τοῦ Ἀμβρακοῦμ προσ ευχὴν ἱστορικῶς νενοηκότες, περὶ τῆς ἐκ Βαβυλῶνος ἐπανόδου ἔφασαν τὸν Προφήτην ταῦτα προειρη κέναι· ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν καὶ τυπικῶς ἐπ' ἐκείνοις τις ταῦτα προειρηθῆναι βούλεται, οὐ διενεχθήσομαι· τοῖς γὰρ ὑφ' ἡμῶν ἐρμηνευθεῖσι συμβαίνει καὶ ἡ τοιαύτη διάνοια, εἴπερ ἀληθῶς τύπος ἐναργῆς τῶν νέων τὰ παλαιά. Ἄτοπον δὲ ᾠήθη, τῆς ἀληθείας κρατούσης, καὶ τῆς σκιᾶς ὑπὸ τοῦ σώματος καλυφθείσης, εἰς ἕτερα τὴν προφητείαν λαβεῖν, μηδὲ παντελῶς ἐκείνοις ἀρμόττουσαν. Εἰ δὲ τις ἀκριβῶς μαθεῖν ἐθέλει, ἐρευνησάτω τὴν προφητείαν, καὶ ὄψεται αὐτῆς τὰ πλεῖστα μηδαμῶς τοῖς τύποις ἀρμόττοντα· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἢ βούλεται τις κρινέτω· ἐγὼ δὲ τοὺς ἐντυγχάνοντας παρακαλῶ, τὴν ἐκ τῶν ἠρμηνευμένων ὠφέλειαν συλλέξαι, καὶ ὑπὸ τῆς θείας βοηθουμένων δυνάμεως τὸν δρόμον τελέσαι, καὶ τῶν νικηφόρων ἐπιθυμῆσαι στεφάνων, ὧν χορηγὸς ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ᾧ πρέπει δόξα πᾶσα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. 81.1837

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΣΟΦΟΝΙΑΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Μετὰ τὸν Ἐζεκίαν τὸν εὐσεβῆ καὶ θεοφιλῆ βασιλέα, ὁ τούτου παῖς Μανασσῆς βασιλεύσας εἰς ἔσχατον ἤλασεν ἀσεβείας· καὶ μέντοι καὶ τὸν λαὸν εἰς παρανομίαν καὶ θεραπείαν εἰδώλων ἐξοκεῖλαι πεποίηκε. Καὶ ὁ τούτου δὲ υἱὸς Ἀμὼν, ὀλίγον βασιλεύσας χρόνον, τῇ μὲν δυσσεβείᾳ τοῦ πατρὸς ἠκο λούθησε, τὴν ἐκείνου δὲ μετάνοιαν οὐκ ἐζήλωσεν· ἀλλ' ὁμοίως καὶ αὐτὸς εἰς πᾶν εἶδος κακίας ἐπαῖδο τρίβησε τὸν λαόν. Ἐκ τούτου φῦς ὁ τρισμακάριος Ἰωσίας, τὴν ἐναντίαν τούτοις ἐκ διαμέτρου πορείαν ἠσπάσατο, καὶ διὰ πάσης ὠδευσε θεοσεβείας καὶ ἀρετῆς, τὴν τοῦ Θεοῦ θεραπείαν

πάντων ὁμοῦ προ αιρούμενος. Ἐπὶ τούτου τήνδε τὴν προφητείαν ὁ θεσπέσιος ἐποίησατο Σοφονίας· καὶ ὁ θειότατος δὲ Ἱερεμίας ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ δεκάτῳ τῆς τούτου βασιλείας τοῦ προφητεύειν ἤρξατο. Προλέγει δὲ ὁ θαυμάσιος οὗτος προφήτης τὰ συμβησόμενα τῇ τε Ἱερουσαλήμ, καὶ τῇ Ἰούδα φυλῇ· προαγορεύει δὲ καὶ τοῖς γειτονέουσιν αὐτοῖς Ἀλλοφύλοις ἀνιάρᾳ, καὶ τοῖς Ἀσσυρίοις δὲ προθεσπίζει πανωλεθρίαν. Εἶτα τοῦ λαοῦ τὴν ἀνάκλησιν προμηνύει, καὶ τὴν ἐσομένην πᾶσι τοῖς ἔθνεσι μετὰ τὴν Δεσποτικὴν ἐν ἀνθρώπῳ σωτηρίαν. Ἡ μὲν οὖν ὑπόθεσις ἐν κεφαλαίῳ τῆς προφητείας αὕτη· ἄρχεται δὲ τῆς προρρήσεως οὕτως·

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

α΄-γ΄. "Λόγος Κυρίου, ὃς ἐγενήθη πρὸς Σοφονίαν, τὸν τοῦ Χουσι, υἱοῦ Γοδολίου, τοῦ Ἀμαρίου, τοῦ Ἐζεκίου, ἐν ἡμέραις Ἰωσίου υἱοῦ Ἀμών βασιλέως Ἰούδα. Ἐκλείψει ἐκλιπέτω πάντα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, λέγει Κύριος. Ἐκλιπέτω ἄνθρωπος 81.1840 ποσ, καὶ κτήνη· ἐκλειπέτω τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης." Καὶ δεικνύς τῆς προφητείας τὸ δίκαιον, ἐπάγει· "Καὶ τὰ σκάνδαλα σὺν τοῖς ἀσεβέσι· καὶ ἐξαρθῶ τοὺς ἀνόμους ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, λέγει Κύριος." Τῆς γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἕνεκα δυσσεβείας τε καὶ παρανομίας, καὶ τὰ διὰ τούτους γεγενημένα, καὶ εἰς τὴν τούτων χρεῖαν πεποιημένα τῶν ἀλόγων γένη καταναλώσω. Ὡς περ γὰρ εἰς θεραπείαν αὐτῶν, καὶ πτηνῶν, καὶ νηκτῶν, καὶ κτήνη πεποίηκα· οὕτως σὺν αὐτοῖς καὶ ταῦτα διαφθερῶ. Περιττὴ γὰρ τούτων ἡ χρεῖα, τῶν ἀπολαυόντων οὐκ ὄντων. Καὶ διδάσκων τίσι χαλεπαίνει, καὶ κατὰ τίνων ὀργίζεται, ἐπιφέρει· δ΄, ε΄. "Καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ Ἰούδα, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ· καὶ ἐξαρθῶ ἐκ τοῦ τόπου τούτου τὰ ὀνόματα τῶν Βααλεῖμ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἱερέων μετὰ τῶν ἱερῶν. Καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐπὶ τὰ δώματα τῆς στρατιᾶς τοῦ οὐρανοῦ." Ὁ κατάλογος τῶν ἀμαρτημάτων ἔδειξε τῶν τιμωρημάτων τὸ δίκαιον· φιλονεικίας γὰρ καὶ ἡ τιμωρία μεστὴ· ἀπαλλαγὴν γὰρ ὑπισχνεῖται τῆς πλάνης, καὶ λήθην οὐ μόνον τῆς τῶν εἰδώλων θεραπείας, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς αὐτῶν τῆς προσηγορίας. Στρατιὰν δὲ οὐρανοῦ προσηγόρευσε τῶν κατ' οὐρανὸν φωστήρων τὴν τάξιν· τούτοις γὰρ ἐπὶ τῶν δωματίων τὰς θυσίας προσέφερον, ἀκριβέστερον αὐτοὺς ὄραν ἐφιέμενοι. "Καὶ τοὺς ὀμνύοντας κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ τοὺς ὀμνύοντας κατὰ Μελχώμ· (΄) καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας ἀπὸ τοῦ Κυρίου, καὶ τοὺς μὴ ζητοῦντας τὸν Κύριον, καὶ τοὺς μὴ ἀντεχομένους τοῦ Κυρίου." Ἴσως ἂν τις ζητήσῃ, τίνας χάριν δι' ἐτέρου προφήτου ἐξῆραι μὲν τὰ Βααλεῖμ ἐκ τοῦ στόματος παρεγγυᾷ, ὁμοίαι δὲ, Ζῆ Κύριος, μετὰ ἀληθείας, παρακελεύεται, ἐν ταῦθα δὲ τιμωρίαν ἀπειλεῖ τοῖς κατὰ τοῦ Κυρίου ὀμνύουσιν. Ἄλλ' αὐτίκα τὴν λύσιν ῥάδιον εὐρεῖν. "Τοὺς ὀμνύοντας γὰρ, φησὶ, κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ τοὺς ὀμνύοντας κατὰ Μελχώμ." Εἶδωλον δὲ τοῦτο Ἀμμωνιτῶν ἦν, ὡς γε καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις προφήταις εὐρίσκομεν, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Βασιλειῶν. "Ἐλάτρευσε γὰρ, φησὶ, Σολομὼν τῇ Ἀστάρτῃ βασιλίσσῃ Σιδωνίων, καὶ τῷ Μελχώμ εἰδώλῳ υἱῶν Ἀμμων." Ἀπειλεῖ τοίνυν κόλασιν τοῖς κατὰ ταυτὸν κατὰ τὸ ἀληθῶς Θεοῦ καὶ Κυρίου, κατὰ τὸν εἰδώλων ὀμνύουσιν· ὥστε συμβαίνουσιν ἀλλήλαις αἱ προφητεῖαι. Καὶ γὰρ ἐν ἐκείνῃ λέγει· "Ἐὰν ἐξάρῃς τὰ Βααλεῖμ ἐκ τοῦ στόματός σου, καὶ ὁμολήσῃς, Ζῆ Κύριος, μετὰ ἀληθείας·" καὶ ἐν ταῦθα ὁμοίως ἐγκαλεῖ τοῖς δουλεύειν μὲν τῷ Θεῷ προσποιουμένοις, τὴν δὲ τῶν εἰδώλων θεραπείαν προαιρουμένοις. Οὕτως ἀπειλήσας τὰ ἀλγεῖνᾳ, κεράννυσι παρὰ νέσει τὴν ἀπειλήν, ἵνα μὴ ἀπογνόντες τὴν σωτηρίαν εἰς χαλεπωτέραν ἐξοκείλωσι πονηρίαν. 81.1841 ζ΄. "Εὐλαβεῖσθε ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ, διότι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου, ὅτι ἠτοίμασε Κύριος τὴν θυσίαν αὐτοῦ, ἡγίασε τοὺς κλητοὺς αὐτοῦ." Θυσίας πολλάκις ὁ προφητικὸς καλεῖ λόγος καὶ τὴν τῶν παρανόμων σφαγὴν· καὶ τοῦτο ἔστι μὲν καὶ παρ' ἄλλοις προφήταις εὐρεῖν, ἔστι δὲ καὶ παρὰ τῷ θεσπεσίῳ Ἰεζεκιήλ.

Κλητοὺς δὲ ὀνομάζει τοὺς πο λεμίους· τὸ δὲ ἠγίασεν ἀντὶ τοῦ, ἀφώρισε, τέθει κεν· οὕτως καὶ διὰ Ἑσαίου φησὶν· "Ἦγιασμένοι εἰσὶ, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς·" ἀντὶ τοῦ, εἰς τοῦτο ἀφωρισμένοι. Ἐπειδὴ γὰρ καὶ τὸ ὄντως ἅγιον ἀφ ὠριται, καὶ τῶν βεβήλων κεχώρισται· καὶ τοὺς εἰς τιμωρίαν ἀφωρισμένους, ὡς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἀφωρισμένους, ἠγιασμένους καλεῖ. Οὕτω καὶ τὴν θυσίαν καταχρηστικῶς ὠνόμασεν. Οὕτω καὶ τὸ ἀνάθημα διπλῆ[ν] ἔχει τὴν ἔννοιαν· οὐ γὰρ μόνον τὸ ἀνακείμενον τῷ Θεῷ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀλλοτριούμενον ἀνάθημα κέκληκε. ἦ, θ'. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ θυσίας Κυρίου, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐνδεδυμένους ἐνδύ ματα ἀλλότρια. Καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ πάντας ἐμφανῶς, ἐπὶ τὰ πρόπυλα ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, τοὺς πληροῦντας τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ αὐτῶν ἀσεβείας καὶ δόλου." Ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰωσίου τοῦ θεοσεβοῦς βασιλέως ἡ τῆς τιμωρίας ἐξεφέρετο ψῆφος, οὐκ ἦν δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς ὑπεύθυνος· οἱ δὲ ἐκείνου παῖδες καὶ ἔκγονοι παρανομία συζήσαντες ἔτισαν ποινὴν ὧν ἐτόλμησαν, εἰκότως οὐκ εἶπεν· Ἐκδικήσω ἐπὶ τὸν βασιλέα, ἀλλ' "ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἄρχοντας." Ἐνδύματα δὲ ἀλλότρια, τινὲς μὲν τὰ ἐξ ἀρπαγῆς καὶ πλεονεξίας ἔφασαν· τινὲς δὲ τὰ δι' ἄκραν ἀκολασίαν γενόμενα· καὶ ἄνδρες γὰρ παρανομία συζῶντες γυναικῶν ἐσθήματα περιβάλλονται, καὶ γυναῖκες ὡσαύτως λαγνεῖα συντετραμμέ ναι, τὰ ἀνδρῶν ἀμφιέννυνται. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καὶ ἕτερον ὁ λόγος αἰνίττεσθαι· ἀπαγορεύει γὰρ ὁ νόμος τὰ ἐκ λίνου καὶ ἐρίου συνυφασμένα ἐσθήματα· εἰκὸς δὲ ἦν, τοὺς ἐπὶ πλούτῳ βρενθυομένους, καὶ χλιδῇ προστετηκότας, τῶν γειτνιαζόντων ἐθνῶν τὴν ἐσθήτα μιμήσασθαι, καὶ ἐκ τῶν ἀλουργῶν ἐρίων τοῖς λινοῖς χιτωνίσκοις πολὺν τινα καὶ περίεργον κόσμον ἐπεμ βαλεῖν· ἐναντίον δὲ ἦν τοῦτο ἀντικρὺς τῇ θεῖᾳ νομο θεσίᾳ. Ἀπειλεῖ τοίνυν καὶ τούτοις, καὶ τοῖς σὺν ἀσεβείᾳ καὶ δόλῳ εἰς τὸν θεῖον εἰσιούσιν ναόν. Αἱ νίττεται δὲ διὰ τοῦ δόλου, ὡς πρόσχημα μὲν εἶχον τὴν εὐσέβειαν, λάθρα δὲ τὴν τῶν εἰδώλων ἠσπάζοντο θεραπείαν. Διὰ ταύτας, φησὶν, ὑμῶν τὰς παρανομίας, ι'. "Ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος, φωνὴ κραυγῆς ἀποκεντούντων ἀπὸ πύλης, καὶ ὀλολυγμὸς ἀπὸ τῆς δευτέρας, καὶ συντριμμὸς μέγας ἀπὸ τῶν βουνῶν." Τῶν γὰρ πολεμίων τὸ τεῖχος ῥῆ ξάντων, καὶ τὰς πύλας διανοιζάντων, μετὰ βοῆς καὶ 81.1844 κραυγῆς εἰς τὸ τοῦ ἱεροῦ καταφεύξεσθε τεῖχος· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἦττον κάκεινης τοῖς ἐναντίοις ἀνοιχθεῖ σης τῆς πύλης, οἰμωγῇ χρώμενοι κατακοντισθῆσε σθε· κἄν τινες δὲ ἐξ ὑμῶν τὰς κορυφὰς τῶν ὄρων καταλάβωσιν, ἢ εἰς τὰς ὑψηλὰς ἀνέλθωσιν οἰκίας, τὸν αὐτὸν ὄλεθρον ὑποστήσονται. ια'. "Θρηνεῖτε, οἱ κατοικοῦντες τὴν κατακεκομ μένην, ὅτι ὡμοιώθη πᾶς ὁ λαὸς Χαναάν, ἐξωλοθρεύθησαν πάντες οἱ ἐπηρμένοι ἀργυρίῳ." Κατακεκομ μένην τὴν Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος προσηγόρευσε πάθους, καὶ θρηνεῖσθαι παρακελεύεται τῶν οἰκητόρων ἔρημον γενομένην. Ἐπειδὴ γὰρ τῶν Χαναανίων ἐζήλωσαν τὴν ἀσεβείαν, τῶν Χανα ναίων τὴν πανωλεθρίαν ὑπέμειναν, καὶ οὐδὲν τῆς περιουσίας ἀπώναντο. ιβ'. "Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξερευνήσω τὴν Ἱερουσαλήμ μετὰ λύχνου." Οὐδεὶς, φησὶ, τῶν ὀφειλόντων δίκην διαφεύζεται τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πάντας αὐτοὺς παραδώσω σφαγῇ. Τροπικῶς δὲ τοῦτο τέθεικεν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν λύχνῳ κεχρημένων εἰς ἐπιζήτησίν τινων ἀπολωλότων, καὶ μὴ πρότερον ἀφισταμένων ἕως ἂν εὔρωσι. "Καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς καταφρονοῦντας ἐπὶ τὰ φυλάγματα αὐτῶν." Φυλάγματα τὰ νόμιμα λέγει, ἃ φυλάττειν ὁ νόμος παρεκελεύσατο. "Τοὺς λέγοντας ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· Οὐ μὴ ἀγαθοποιήσῃ Κύριος, οὐδὲ μὴ κακώσῃ." Ἐνταῦθα τῶν τὴν Πρόνοιαν ἐκβαλλόντων κατηγορεῖ, καὶ ὡς ἔτυχε φέρεσθαι τὰ πράγματα λέγειν τολμώντων· τὸν δὲ τῶν ὄλων Θεὸν μήτε εὐεργετεῖν, μήτε κολάζειν φασκόντων· οἷς ἀρπαγὴν ἀπειλεῖ, καὶ οἰκιῶν ἀφανισμόν, καὶ πόνων ἀκαρπίαν. "Οἰκοδομήσουσι γὰρ, φησὶν, οἰκίας, καὶ οὐ μὴ κατοικήσουσιν ἐν αὐταῖς· καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶ νας, καὶ οὐ μὴ πίωσι τὸν

οἶνον αὐτῶν." Καὶ ἵνα μὴ νομίσωσιν ἀναβολὴν ἔχειν τὴν τιμωρίαν, ἐπήγαγεν· ιδ´. "Ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα Κυρίου ἡ μεγάλη, ἐγγὺς καὶ ταχεῖα σφόδρα." Μεγάλῃν δὲ αὐτὴν προσ ηγόρευσεν, οὐ μερικὴν φέρουσιν παιδεῖαν, ἀλλὰ παντελεῖ τιμωρίαν· εἶτα σφοδρότερον τοῖς ἀκούουσιν ἐντιθεὶς τὸ δέος, περὶ αὐτῆς ἐκείνης διέξεισι τῆς ἡμέρας. ιε´, ι´. "Φωνὴ ἡμέρας Κυρίου πικρὰ καὶ σκληρὰ τέτακται δυνατὴ· ἡμέρα ὀργῆς ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἡμέρα θλίψεως καὶ ἀνάγκης, ἡμέρα ἀωρίας καὶ ἀφανισμοῦ, ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου, ἡμέρα νε φέλῃς καὶ ὀμίχλης. Ἡμέρα σάλπιγγος καὶ κραυγῆς ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς ὀχυράς, καὶ ἐπὶ τὰς γωνίας τὰς ὑψηλάς." Γωνίας ὑψηλάς τοὺς πύργους λέγει, σάλπιγγας δὲ καὶ κραυγὴν τῶν πολεμίων τὴν ἔφοδον· σκότος δὲ καὶ γνόφον, καὶ νεφέλην καὶ ὀμίχλην, τὴν τῶν κακῶν ὠνόμασε προσβολὴν· ὧν ἐπιόντων οὔτε ἥλιος φωτεινὸς τοῖς ὀρώσιν, οὔτε ἡμέρα λαμπρὰ, ἀλλὰ πάντα ζόφου εἶναι ἔμπλεα δοκεῖ· καὶ τοῦτο διδάσκων ὁ Προφήτης ἐπήγαγε· ιζ´. "Καὶ ἐκθλίψω τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πορεύσον 81.1845 ται ὡς τυφλοί." Εἶτα τὴν αἰτίαν· "Ὅτι τῷ Κυρίῳ ἐξήμαρτον, καὶ ἐκχεῶ τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς χοῦν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν, ὡς βόλβιτα." Ἄντι τοῦ, οὐδὲ τῶν νενομισμένων ἀξιωθήσονται, οὐδὲ ταφῆς τεύξονται. ιη´. "Καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν, οὐ μὴ δύνηται ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς Κυρίου, ὅτι ἐν πυρὶ ζήλου αὐτοῦ καταναλωθήσεται πᾶσα ἡ γῆ· διότι συντέλειαν καὶ σπουδὴν ποιήσει ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν." Ἀνόνη τος, φησὶν, ἔσται καὶ τοῖς πλουσίοις ὁ πλοῦτος· ἀπαλλαγῆς γὰρ τῶν κακῶν διὰ τῶν χρημάτων οὐ τεύξονται, ἀλλ' ὑπὸ τῆς θείας ὀργῆς οἷον ὑπὸ τινος πυρὸς καταναλωθήσονται, ἧτις σύντομον ἐποίησε τοῖς τήνδε τὴν γῆν κατοικοῦσι τὸν ὄλεθρον. Οὕτως ἀπειλήσας τὰ σκυθρωπά, μεταμελείας αὐτοῖς προσ φέρει παραίνεσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β´.

α´, β´. "Συνάχθητε, καὶ συνδέθητε, τὸ ἔθνος τὸ ἀπαίδευτον. Πρὸ τοῦ γενέσθαι ὑμᾶς ὡς ἄνθος παρα πορευόμενον ἡμέρας, πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν ἐφ' ὑμᾶς ὀργὴν θυμοῦ Κυρίου." Τινὲς τὸ χωρίον μὴ νενοη κότες, τὸ συνδέθητε, συνδεήθητε τεθείκασι· τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ἀντιγράφων, συνδέθητε ἔχει. Αἰνίττεται δὲ ὁ λόγος τὴν διὰ φαρμάκων καὶ καταδέσμων ἴασιν τροπικῶς νοουμένην· τοῦτο γὰρ καὶ παρὰ τῷ θεσπεσίῳ Ἡσαΐᾳ εὐρίσκομεν· τὸ ἀνίατον γὰρ τῶν Ἰουδαϊκῶν ὑποδεικνύς τραυμάτων βοᾶ· "Οὐκ ἔστι μάλαγμα ἐπιθεῖναι, οὔτε ἔλαιον, οὔτε καταδέσμους." Συνδέθητε τοίνυν, φησὶ, τοῖς τῆς μεταμελείας φαρμάκοις τε καὶ ἐπιδέσμοις, ὧν τῶν ἀγαθῶν ἀμαθεῖς καὶ ἀπαίδευτοι, καὶ προφθάσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, ἵνα μὴ ἄνθεσιν ἔαρινοῖς παραπλησίως διαρρέυσθητε, τῆς θείας ὑμῖν ἐπερχομένης ὀργῆς. γ´. "Ζητήσατε τὸν Κύριον, πάντες ταπεινοὶ γῆς." Ἀποβλέψατε, φησὶν, εἰς τὴν τῆς φύσεως εὐτέλειαν, καὶ εἰς τὸν χοῦν τὸν προπάτορα, καὶ τὸν πλάστην ἐπιζητήσατε τὸν τοσοῦτοις ὑμᾶς ἀγαθοῖς ἐπικλῦσαντα. Εἶτα καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ζητήσεως τὸν τρόπον διδάσκει. "Κρῖμα ἐργάζεσθε, καὶ ζητήσατε δικαιοσύνην· ζητήσατε πραότητα καὶ ἀποκρίνασθε αὐτά." Ὁρθότητος, φησὶ, καὶ δικαιοσύνης ἀντέχεσθε, καὶ τὸν ἐπεικῆ καὶ μέτριον ἀσπάζεσθε βίον· καὶ σύνθεσθε διὰ τέλους ταῦτα διώκειν. Τοῦτο γὰρ σημαίνει, "Καὶ ἀποκρίνασθε αὐτά." Εἶτα τούτων ἀποδείκνυσι τὸν καρπὸν. "Ὅπως σκεπασθῆτε ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς Κυρίου. (δ´.) Διότι Γάζα διηρπασμένη ἔσται, καὶ Ἀσκάλων εἰς ἀφανισμόν, καὶ Ἄζωτος μεσημβρίας ἐκριφήσεται, καὶ Ἀκκαρῶν ἐκριζωθήσεται." Ὑμεῖς γὰρ εἰ τῇ προῤῥηθείᾳ χρῆσησθε μετανοία, τῆς σωτηρίας ἀπολαύσεσθε, αἱ δὲ ἀλλόφυλοι πόλεις τὰ προλεχθέντα πείσονται. 81.1848 ε´, ς´. "Οὐαὶ, οἱ κατοικοῦντες τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης, πάροικοι Κρητῶν! λόγος Κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, Χαναὰν, γῆ Ἀλλοφύλων, καὶ ἀπολῶ ὑμᾶς ἐκ κατοικίας. Καὶ ἔσται Κρήτη νομὴ ποιμνίων, καὶ μάνδρα προβάτων." Σχοίνισμα τῆς θαλάσσης τὴν παραλίαν καλεῖ· σχοίνισμα γὰρ ὁ κλῆρος ὑπὸ τῆς θείας καλεῖται Γραφῆς, παρὰ τὸ σχοινίω

μετρεῖσθαι τὴν γῆν, καὶ ἐκάστω τὴν προσήκουσαν ἀπονέμεσθαι. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ τοὺς Ἀλλοφύλους, ἐκ τοῦ Χαναὰν τὸ γένος κατάγοντας, ἐν τῇ παραλίῳ κατέλιπεν ὁ Θεὸς, οἷόν τινα κλῆρον ταύτην αὐτοῖς ἀπονείμας τὴν γῆν, σχοίνισμα θαλάσσης αὐτοὺς προσηγόρευσε. Παροίκους δὲ Κρητῶν ἀντὶ τοῦ ἀποίκου τέθεικεν. Ὡς ἐν παραθαλασσίαις γὰρ πόλεσιν, εἰκὸς τινὰς ἀπὸ Κρήτης ἀφικέσθαι, καὶ κατοικήσαι. Καὶ Χαναὰν τοίνυν, καὶ σχοίνισμα θαλάσσης, καὶ Κρήτην, καὶ παροίκους Κρητῶν, τὰ παραθαλάσσια τῆς Παλαιστίνης ὠνόμασε χωρία, οἷς ἐρημίαν ἠπειλίησε. ζ'. "Καὶ ἔσται τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης τοῖς καταλοίποις οἴκου Ἰούδα· ἐπ' αὐτοὺς νεμήσονται ἐν τοῖς οἴκοις Ἀσκάλωνος· δειλῆς καταλύσουσιν ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰούδα, ὅτι ἐπισκέπτεται αὐτοὺς Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν, καὶ ἀπέστρεψε τὴν αἰχμᾶ αλωσίαν αὐτῶν." Ταῦτα μετὰ τὴν ἐπάνοδον πέρατος ἔτυχεν. Εὐρίσκομεν γὰρ καὶ ἐν τοῖς Μακκαβαϊκοῖς, καὶ Ἰωνάθην, καὶ Σίμωνα, καὶ Γάζης, καὶ Ἀσκάλωνος, καὶ Πτολεμαῖδος περιγενομένους, καὶ ὑπὸ τὴν οἰκείαν αὐτὰς ἡγεμονίαν πεποιηκότας. Τὸ δὲ ἀκριβὲς καὶ ἀναντίρρητον τέλος τῆς προφητείας ἔστιν ἰδεῖν μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀνάληψιν καὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων τὸ κήρυγμα. Οὗτοι γὰρ ἐξ Ἰουδαίων ὀρμώμενοι, δειλῆς ἐν ταύταις κατέλυσαν ταῖς πόλεσι· τουτέστι. πρὸ τῆς ἐσπέρας τῆς συντελείας, τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἐπισκεψαμένου τὰ ἔθνη, καὶ τῆς πικρᾶς αὐτὰ δουλείας τε καὶ αἰχμαλωσίας ἐλευθερώσαντος. Ἐντεῦθεν κατὰ Μωαβιτῶν καὶ Ἀμμωνιτῶν ἐκφέρει τὴν ψῆφον· οὗτοι γὰρ συγγενεῖς ὄντες τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἐκ τοῦ Λῶτ τὸ γένος κατάγοντες, ἐφ' ἠδοντό τε ταῖς συμφοραῖς, καὶ βλασφημίαις κατὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἐχρῶντο, ὡς μηδεμιᾶς Ἰουδαίοις παρ' αὐτοῦ βοηθείας παρασχεθείσης. Διό φησιν ὁ Θεός· ἡ' -ί'. "Ἦκουσα ὄνειδισμοὺς Μωάβ, καὶ κονδυλισμοὺς υἱῶν Ἀμμων, ἐν οἷς ὠνείδιζον τὸν λαόν μου, καὶ ἐμεγαλύνοντο ἐπὶ τὰ ὄριά μου. Διὰ τοῦτο, Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι Μωάβ ὡς Σόδομα ἔσται, καὶ υἱοὶ Ἀμμων ὡς Γόμορρά, καὶ Δαμασκὸς ἐκλελικμημένη, ὡς θημωνία ἄλωνος, καὶ ἠφανισμένη εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ οἱ κατάλοιποι λαοῦ μου διαρπῶνται αὐτοὺς, καὶ οἱ κατάλοιποι ἔθνος μου κληρονομήσουσιν αὐτούς. Αὕτη αὐτοῖς ἀντὶ τῆς ὕβρεως αὐτῶν· διότι ὠνείδισαν, καὶ ἐμεγαλύνθησαν ἐπὶ τὸν λαὸν Κυρίου παντοκράτορος." Βασιλέας εἶχον καὶ Μωαβῖται, καὶ Ἀμμωνῖται, καὶ ἡ Δαμασκὸς πάσης ἐβασίλευσε 81.1849 τῆς Συρίας· ἀλλὰ ταύτας ἀπάσας κατέλυσαν Βαβυλώνιοι· μόνοις δὲ Ἰουδαίοις ὁ τῶν ὄλων Θεὸς διὰ Κύρου τοῦ Πέρσου τὴν ἐπάνοδον ἐδώρησατο. Καὶ ἀνήθησαν πάλιν, καὶ ἀνεκτήσαντο τὴν προτέραν ἡγεμονίαν, καὶ δέος ἅπασι τούτοις παρεῖχον τοῖς ἔθνεσι· καὶ αὐτοὶ μὲν τὰ ἐκείνων ἐνέμοντο, ἐκεῖνοι δὲ τούτοις ἀντιτείνειν οὐκ ἴσχυον. Οὗ χάριν ὁ θεῖος προαγορεύει λόγος, Μωαβίτας μὲν καὶ Ἀμμωνίτας ἐρημίᾳ παντελεῖ παραδοθήσεσθαι, τὴν δὲ Δαμασκὸν θημωνία ἄλωνος λελικμημένη παραβληθήσεσθαι. Ταῦτα δὲ ὑπέμειναν ἐν τῇ τῶν Χαλδαίων ἐφόδῳ. Ἀφανισθῆναι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα λέγει τὴν Δαμασκὸν, διὰ τὸ ἐξ ἐκείνου, καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, ἀπολέσαι αὐτὴν τῆς βασιλείας τὴν δυναστείαν, καὶ μηκέτι κρατῆσαι τῶν ὑπηκόων ἐθνῶν, ἀλλ' ὑπόφορον γενέσθαι τῶν βασιλευκότων Βαβυλωνίων, Περσῶν τε καὶ Μακεδόνων, καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος Ῥωμαίων. Ἀλλ' ὅμως κἀνταῦθα τὸ ἀκριβὲς τέλος ἡ προφητεία διὰ τῶν ἱερῶν ἔλαβεν ἀποστόλων, καὶ τῶν ἐκείνους διαδεξαμένων ἀγίων· τούτους γὰρ καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος κατάλειμμα προσηγόρευσε. Τεθεικῶς γὰρ τὴν προφητείαν, τὴν διαρρήδην βοῶσαν, "Ἐὰν ἦ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα σωθήσεται," ἐρμηνεύει λέγων· "Οὕτως καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λείμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονε." Τοῦτο καὶ ὁ Δεσπότης διὰ τοῦ μακαρίου Σοφονίου φησὶ· "Καὶ οἱ κατάλοιποι ἔθνοί μου κληρονομήσουσιν αὐτούς." Εἶτα σαφέστερον ἐρμηνεύει· ια'. "Ἐπιφανήσεται Κύριος ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ, ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ νῆσοι τῶν

ἔθνῳν." Ταῦτα οὐδὲ τὴν ἀναίσχυντον Ἰουδαίων ἀντίρρησην δέχεται. Εἰ γὰρ λέγοιεν, ὅτι μετὰ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπ' ἀνοδὸν πολλοὶ τῶν ἔθνῳν, εἰς τὸν τῶν ὄλων πεπιστευκότες Θεὸν, εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεῶν τὴν νομικὴν ἐπετέλουν λατρείαν, ψευδηγοροῦντες σαφῶς ἐλεγχθήσονται· ὁ γὰρ προφητικὸς λόγος φησὶν, ὅτι "Προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ." Τοῦτο δὲ οὐ κατὰ νόμον, ἀλλὰ κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν γεγένηται· ὁ μὲν γὰρ νόμος πάντας εἰς τὸν ἕνα ἐκείνον συνῆγε νεῶν· ὁ δὲ Κύριος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις τῇ Σαμαρείτιδι φησὶν· "Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις, οὔτε ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἀλλ' ἐν παντὶ τόπῳ προσκυνήσουσι τῷ Πατρὶ." Τοῦτο καὶ ὁ θεσπέσιος Σοφονίας βοᾷ· "Ἐπιφανήσεται Κύριος ἐπ' αὐτούς;" τουτέστι, τοὺς προρρήθέντας ἅπαντας, Ἀλλοφύλους, Παλαιστίνους, Μωαβίτας, Ἀμμανίτας, Δαμασκηνούς, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἔθνη. "Καὶ ἔξολο 81.1852 θρεύσει ἅπαντας τοὺς θεοὺς τῶν ἔθνῳν τῆς γῆς, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ νῆσοι τῶν ἔθνῳν." Οὐ γὰρ μόνον αἱ ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις, οὐδὲ αἱ παραθαλάσσιοι, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐν τῷ πελάγει διακείμεναι. Τούτοις ἐπάγει· ιβ'. "Καὶ ὑμεῖς, Αἰθίοπες, τραυματῖαι ῥομφαίας μου ἐστέ." Σημαίνει δὲ ὁ λόγος καὶ τῶν δαιμόνων τὸ στίφος καταλυθὲν τῇ τοῦ σωτηρίου σταυροῦ προσβολῇ· καὶ τοὺς μέλανας τὴν ψυχὴν, καὶ ἀντιθέους ἀνθρώπους, τῇ θεῖα τρωθέντας πληγῇ. Οὕτω περὶ τῆς τῶν ἔθνῳν προθεσπίσας σωτηρίας, ἐπὶ τὴν τῆς ἱστορίας ἀκολουθίαν μεταφέρει τὸν λόγον, καὶ τοῖς Ἀσσυρίοις τὸν ὄλεθρον ἀπειλεῖ· οὐδέπω γὰρ ἡ Νινεὺ τὴν τιμωρίαν ἐδέδεκτο. ιγ', ιδ'. "Καὶ ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ βορρᾶν, καὶ ἀπολεῖ τὸν Ἀσσύριον, καὶ θήσει τὴν Νινευεὺ εἰς ἀφανισμόν ἄνυδρον, ὡς ἔρημον. Νεμήσει ἐν μέσῳ αὐτῆς ποίμνια, καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, καὶ χαμαιλέοντες καὶ ἔχιδνοι ἐν τοῖς φατνώμασιν αὐτῆς κοιτασθήσονται· καὶ θηρία φωνήσει ἐν τοῖς διορύγμασιν αὐτῆς, καὶ κόρακες ἐν τοῖς πυλῶσιν αὐτῆς, διότι κέδρος τὸ ἀνάστημα αὐτῆς." Ἐρημίας ἅπαντα τὰ προειρημένα σημεῖα, ποιμνίων νομαῖ, καὶ θηρίων διαφόρων οἰκῆσεις, καὶ κοράκων νεοττιαῖ. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα, φησὶ, πείσεται διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀλαζονείαν. Κέδρω γὰρ ἐφύκει τὸ ὑψηλὸν αὐτῆς φρόνημα. Εἶτα τοῦτο σαφέστερον διηγουόμενος ὁ Προφήτης ἐπάγει· ιε'. "Αὕτη ἡ πόλις ἡ φαυλίστρια." Ἀντὶ τοῦ, ἡ πᾶσαν πόλιν καὶ βασιλείαν εὐτελεῖ καὶ σμικρὰν ἡγουμένη. "Ἡ κατοικοῦσα ἐπ' ἐλπίδι." Ἡ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑπομεῖναί ποτε δοκῆσασα. "Ἡ λέγουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς· Ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι μετ' ἐμὲ ἕτι." Εἶτα κατ' εἰρωνείαν ἐπιτωθάζων, "Πῶς ἐγὲ νετο, φησὶν, εἰς ἀφανισμόν νομῆ θηρίων;" Καὶ τὰ ἐξ ἔθους συμβαίνοντα· "Πᾶς ὁ παραπορευόμενος δι' αὐτῆς συριεῖ, καὶ κινήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ." Εἰώθασιν γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τοῖς παρ' ἐλπίδα γινομένοις ἀνιαροῖς καὶ συρίττειν, καὶ τὰς χεῖρας κινεῖν. Οὕτω περὶ τῆς Νινευεὺ προαγορεύσας, πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ τρέπει τὸν λόγον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

α'. "Ὡ ἐπιφανὴς καὶ λελυτρωμένη πόλις, ἡ περιστερά." Θρήνων ἀληθῶς ἀξία καὶ ὀδυρμῶν ἡ πόλις, ἐπίσημος μὲν ἐν εὐπραγίᾳ γενομένη καὶ πολυθρύλλητος· σωτηρίας δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων πολλάκις τυχοῦσα, καὶ πνευματικῶν ἀπολαύσασα χαρισμάτων. Ἡ τοῦτο γὰρ διὰ τῆς περιστερᾶς αἱ νίξασθαι τὸν προφήτην ὑπολαμβάνω, ἢ τὴν εὐπρέπειαν καὶ τὸ κάλλος τῆς πόλεως· εὐπρεπὲς γὰρ καὶ τότε τὸ ζῶον. Εἰκὸς δὲ καὶ τοῦτο παραδηλώσαι, ὅτι Καθάπερ ἡ περιστέρα ταῖς ἀφωρισμέναις οἰκίαις ἐμφιλοχωρεῖ, οὕτως ἡνίκα ἠύσεβεῖτε, οἱ ἐν τῇ Ἱερου 81.1853 σαλήμ, τῷ ἀφιερωμένῳ μοι προσηδρεύετε νεῶ. Εἶτα διηγεῖται τὰ πλημμελήματα, καὶ πρώτην τὴν παρακοήν. β'. "Οὐκ εἰσήκουσε γὰρ φωνῆς." Εἶτα τὸ ἀπαί δευτὸν· "Οὐδὲ ἐδέξατο παιδείαν." Πρὸς τούτοις τὸ ἄπιστον· "Ἐπὶ τῷ Κυρίῳ οὐκ ἐπεποιθήσει, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῆς οὐκ ἠγγίσειν." Ἐπειτα τῶν ἀρχόντων τὸ θηριώδες καὶ ἄδικον·

γ'. "Οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ἐν αὐτῇ, ὡς λέοντες ὠρυόμενοι." Καὶ τῶν κριτῶν τὸ παράνομόν τε καὶ βίαιον· "Οἱ κριταὶ αὐτῆς, ὡς λύκοι τῆς Ἀραβίας· οὐχ ὑπελίποντο εἰς τὸ πρῶν." Τῶν μάντεων τὸ ψευδές τε καὶ ἄθεον· δ'. "Οἱ προφήται αὐτῆς πνευματοφόροι, ἄνδρες καταφρονηταί." Προφήτας γὰρ τοὺς ψευδοπροφήτας καλεῖ. Εἶτα καὶ τῶν ἱερέων τὸ δυσσεβές καὶ ἀνόσιον· "Οἱ ἱερεῖς αὐτῆς βεβηλοῦσι τὰ ἅγια, καὶ ἀσεβοῦσιν εἰς τὸν νόμον." Ἄλλὰ καὶ τούτων ἀπάντων, φησὶν, ἐν αὐτῇ τολμωμένων, ε'. "Ὁ Κύριος δίκαιος ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ ποιήσῃ ἄδικον· πρῶτον, πρῶτον δώσει κρίμα αὐτοῦ εἰς φῶς, καὶ οὐκ ἀπεκρύβη, καὶ οὐκ ἔγνω ἀδικίαν ἐν ἀπαιτήσῃ, καὶ οὐκ εἰς νίκος ἀδικίαν." Ταχὶ στην, φησὶν, ἐποίησεν τὴν τιμωρίαν τοῖς τοσαῦτα τε τολμηκόσι κακά· διὰ γὰρ τοῦ πρῶτον, πρῶτον, τὸ τάχος παρεδήλωσε· τὸ δὲ εἰς φῶς, ἀντὶ τοῦ, προφανῶς, καὶ οὐ λάθρα. Ταῦτα δὲ ποιήσει, φησὶ, καταλύων τῆς ἀδικίας τὸ θράσος, καὶ οὐκ ἔων αὐτὴν μέχρι τέλους κρατεῖν. ἴ. Ἐν διαφθορᾷ κατέσπασα ὑπερηφάνους· ὥφθησαν γωνία αὐτῶν· ἐξερημώσω τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τὸ παράπαν τοῦ μὴ διοδεύειν· ἐξέλιπον αἱ πόλεις αὐτῶν παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν, μηδὲ κατοικεῖν." Ὡσπερ τὰς οἰκοδομίας αἱ γωνία συνδοῦσιν, οὕτω τὰς δυναστείας ὑπερείδουσιν εὐπραξία. Διαφθορᾷ τοίνυν τοὺς ὑπερηφάνους συζῶντας παραδιδούς, εἰς ἔδαφος αὐτῶν κατασπάσω τὸ ὕψος, ὥστε μηδὲ τὴν μνήμην αὐτῶν εἰς τοὺς ἔσομένους παραπεμφθῆναι, καὶ τὰς πόλεις δὲ αὐτῶν ἐρημιά παντελεῖ παραδῶσω. Οὕτως ἀπειλήσας ὁ φιλόανθρωπος, πάλιν παραινεῖ, καὶ συμβουλεύει δεῖσαι τὰ εἰρημένα, καὶ τὴν προσήκουσαν δέξασθαι διδασκαλίαν· φυγεῖν τῶν ἠπειλημένων τὸν ὄλεθρον, ὃν ἡ παρανομία γεγέννηκε· μὴ μελλῆσαι, μηδὲ ἀναβαλέσθαι, ἀλλὰ ταχέως προσενεγκεῖν τὴν μετάνοιαν. "Ἐτοιμάζου γὰρ, φησὶν, ὄρθρισον." Τουτέστι, Κατὰ τάχος τὰ τῆς μεταμελείας ἐπίδειξαι. "Διέφθαρται πᾶσα ἡ ἐπιφυλλίς αὐτῶν." Μὴ δέσσης, φησὶ, τοὺς Ἀσσυρίους, ὧν τὸ πλῆθος πρὸ τῶν σῶν πυλῶν κατηκόντισα· καὶ γὰρ τὴν ἐπιφυλλίδα αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκείνην διαφυγόντας τὴν τιμωρίαν, παραδῶσω Βαβυλωνίοις. η'. "Διὰ τοῦτο ὑπόμεινόν με, λέγει Κύριος, ἐν ἡμέρᾳ ἀναστάσεώς μου εἰς μαρτύριον, διότι τὸ κρίμα μου εἰς συναγωγὰς ἔθνων, τοῦ εἰσδέξασθαι 81.1856 βασιλεῖς, τοῦ ἐκχεῖν ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὀργὴν θυμοῦ μου, διότι ἐν πυρὶ ζήλου μου καταναλωθήσεται πᾶσα ἡ γῆ." Μὴ νομίσης με, φησὶν, ἀμελεῖν τῶν ἀνθρώπων πείων πραγμάτων, ἀλλ' ἀνάμεινον, καὶ ὄψει με διανιστάμενον, καὶ κρίνοντα δικαίως, καὶ τὰς ἀδίκους καταλύοντα βασιλείας, καὶ οἷόν τινα πυρὶ τῷ ζήλω μου πᾶσαν ἐκκαθαίροντα τὴν οἰκουμένην. Καὶ τοῦτο σαφέστερον ἐρμηνεύων, ἐπήγαγεν· θ'. "Ὅτι τότε μεταστρέψω ἐπὶ λαοὺς γλώσσαν εἰς γενεὰς αὐτῶν, τοῦ ἐπικαλεῖσθαι πάντας τὸ ὄνομα Κυρίου, τοῦ δουλεύειν αὐτῷ ὑπὸ ζυγὸν ἓνα." Τοῦτο σαφέστερον Ἀκύλας, καὶ Θεοδοτίων, καὶ Σύμμαχος ἠρμηνεύουσιν. Ὁ μὲν γὰρ Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων φασὶ· "Τότε στρέψω πρὸς πάντας τοὺς λαοὺς χεῖλος ἐξελεγεμένον·" ὁ δὲ Σύμμαχος· "Τότε μεταστρέψω ἐν τοῖς λαοῖς χεῖλος καθαρὸν·" καθαρὸν δὲ χεῖλος, τὸ μὴ θεοῦς, ἀλλὰ Θεὸν ὀνομάζον. Τοιαῦτα καὶ διὰ Ἡσαΐου εἶρηκεν ὁ Θεός· "Αἱ γλώσσαι αἱ ψελλίζουσαι μαθήσονται λαλεῖν εἰρήνην." Καὶ πάλιν· "Τρανὴ ἔσται γλώσσα μογιλάων." Τὰς γλώσσας τοίνυν ἐκείνας, τὰς τὴν πολυθειᾶν πεπαιδευμένας, μεταστρέψει, καὶ ἐκλεκτὰς ποιήσει, καὶ καθαρὰς· ὥστε "Πάντας ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα Κυρίου, καὶ δουλεύειν αὐτῷ ἅπαντα τὰ ἔθνη ὑπὸ ζυγὸν ἓνα." Καὶ μέντοι καὶ τοὺς ἴ. "Ἐκ περάτων ποταμῶν Αἰθιοπίας προσδέξομαι, τοὺς ἰκετεύοντάς με· υἱοὶ τῶν διεσπαρμένων οἴσουσι θυσίας μοι." Οἱ γὰρ τὰς ἐσχατίας οἰκοῦντες, τῶν διασπαρέντων ὑπ' ἐμοῦ κηρύκων τὴν διδασκαλίαν δεξάμενοι, τὴν τῆς αἰνέσεώς μοι θυσίαν προσοίσουσιν. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Σύμμαχος ἠρμήνευσε· Πέραθεν ποταμῶν Αἰθιοπίας ἰκετεύοντάς με τέκνα τῶν διεσκορπισμένων ὑπ' ἐμοῦ ἐνέγκωσι δῶρον ἐμοί." Οἱ τέκνα γενόμενοι τῶν ὑπ' ἐμοῦ σκεδασθέντων εἰς πάντα τὰ ἔθνη τῆς εὐσεβείας κηρύκων, τὰ πνευματικά μοι δῶρα προσκομιούσιν. ια'· "Ἐν τῇ ἡμέρᾳ

ἐκείνη οὐ μὴ κατασχυνηθῆς ἐκ πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων σου, ὧν ἠσέβησας εἰς ἐμὲ, ὅτι τότε περιελῶ ἀπὸ σοῦ τὰ φαυλίσματα τῆς ὑβρεώς σου, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ προσθῆς τοῦ μεγαλαυχῆσαι ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου." Τούτων γιγνομένων, καὶ τῶν ἔθνων τῆς σωτηρίας ἀπολαυόντων, καὶ ὑμεῖς οἱ τὴν Ἱερουσαλήμ οἰκοῦντες, τὴν διὰ πίστεως δεχόμενοι σωτηρίαν, τῆς μὲν προτέρας ἀπαλλαγῆσεσθε δυσσεβείας, οὐκέτι δὲ καταφρονήσετε τῶν ἐμῶν ἐντολῶν, οὐδὲ ἐπὶ τῷ παλαιῷ νεῷ μέγα φρονήσετε. Καὶ ἐπειδὴ οὐ πάντες ἔμελλον τῇ εὐαγγελικῇ προσέξειν διδασκαλία, καὶ τοῦτο διαρρήδη προλέγει· ιβ', ιγ'. "Καὶ ὑπολήψομαι ἐν σοὶ λαὸν πρᾶον, καὶ ταπεινόν, καὶ εὐλαβηθήσονται ἀπὸ τοῦ ὀνόματος Κυρίου οἱ κατάλοιποι τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ οὐ ποιήσουσιν ἀδικίαν, καὶ οὐ λαλήσουσι μάταια, καὶ οὐ μὴ 81.1857 εὐρεθῆ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν γλῶσσα δολία· διότι αὐτοὶ νεμῆσονται. καὶ κοιτασθήσονται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς." Καὶ ταῦτα τὸν ἀποστολικὸν ἡμῖν σαφῶς χορὸν ὑποδείκνυσιν, ὃν ὁ Δε σπότης μακαρίζων ἔλεγε· "Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν." Καὶ πάλιν· "Μά θετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν." Τοῦτον ὁ μακάριος Σοφονίας τὸν λαὸν πρᾶον καὶ ταπεινὸν ἀποκαλεῖ· ὁ γὰρ Ἰσραηλιτικὸς οὐ τοιοῦτος, ἀλλὰ λαὸς μωρὸς, καὶ οὐχὶ σοφός. Καὶ κατ' ἄλλον προφήτην· "Νεῦρον σιδηροῦν ὁ τράχηλος αὐτοῦ, καὶ τὸ μέτωπον αὐτοῦ χαλκοῦν." Τούτους ἀδικίας ἐλευθέρους ἀποκαλεῖ, δόλου γλῶσσαν ἀπηλλαγμένην ἔχοντας. Τοιοῦτον τοίνυν δεξαμένη λαὸν, ἀντὶ τοῦ μοχθηροῦ, καὶ θρασέως, καὶ δυσσεβοῦς, ιδ'. "Χαῖρε, θύγατερ Σιών, σφόδρα κήρυσσε, θύγατερ Ἱερουσαλήμ· εὐφραίνου καὶ εὐτέρπου ἐξ ὅλης καρδίας σου, θύγατερ Ἱερουσαλήμ." Τῶν τε γὰρ εἰδώλων ὁ Θεὸς σε καθαρὰν ἀπέφηνε, καὶ τῆς τῶν δηλητηρίων δαιμόνων ἠλευθέρωσε δουλείας. ι' - ιη'. "Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐρεῖ Κύριος τῇ Ἱερουσαλήμ· Θάρσει, Σιών, μὴ παρείσθωσαν αἱ χεῖρές σου· Κύριος ὁ Θεὸς σου ἐν σοὶ, δυνατὸς σώσει σε· ἐπάξει ἐπὶ σὲ εὐφροσύνην, καὶ καινιεῖ σε ἐν τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ, καὶ εὐφρανθήσεται ἐν σοὶ, ἐν τέρψει, ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς, καὶ συναΐξω τοὺς συντετριμμένους σου." Οἶδα μὲν, ὡς ταῦτά τινες εἰς τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ τὴν ἀνανέωσιν ἐξειλήφασιν, καὶ οὐκ ἀντιλέγω τοῖς εἰρημένοις· ἀρμόττει γὰρ καὶ τοῖς τῆνι κάδε γεγεννημένοις ἢ προφητεία· ἀκριβῆ δὲ τὴν ἔκβασιν ἔστιν εὐρεῖν μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησιν· τότε γὰρ τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν διὰ τῆς τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας ἰάσατο· τότε ἀνεκαίνισε τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν, οὕτως ἡμᾶς ἀγαπήσας, ὡς καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ δοῦναι ὑπὲρ ἡμῶν. "Μεῖζονα γὰρ, φησὶ, ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς δύναται δεῖξαι ἵνα τις θῆ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ." Καὶ πάλιν· "Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον." Εἶτα ἀπειλεῖ καὶ τοῖς τότε τὴν Ἱερουσαλήμ ὀνειδίσασι, καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα κατὰ τῶν κηρύκων τῆς ἀληθείας ταυτὸ τοῦτο τολμῶσι· διπλῆ γὰρ ἡ προφητεία. "Οὐαί! τίς ἔλαβεν ἐπ' αὐτὴν ὀνειδισμόν; (ιβ', κ'.) Ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ ἐν σοὶ ἕνεκεν ἐμοῦ, λέγει Κύριος, ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ σώσω τὴν ἐκπεπεσμένην, καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰσδέξομαι, καὶ θήσομαι αὐτούς εἰς καύχημα, καὶ ὀνομαστοὺς ἐν πάσῃ τῇ γῆ· καὶ οὐ κατασχυνηθήσονται. Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅταν 81.1860 καλῶς ὑμῖν ποιήσω, καὶ ἐν τῷ καιρῷ, ὅταν εἰσδέξωμαι ὑμᾶς· διότι δώσω ὑμᾶς ὀνομαστοὺς, καὶ εἰς καύχημα ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τῆς γῆς, ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με τὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν, λέγει Κύριος." Ἡ τῶν ἀνθρώπων σωτηρία μόνῃς ἤρτηται τῆς θείας φιλανθρωπίας· οὔτε γὰρ μισθὸν δικαιοσύνης ταύτην καρπούμεθα, ἀλλὰ τῆς θείας ἐστὶν ἀγαθότητος δῶρον· διὸ φησι Δεσπότης· Ἐνεκεν ἐμοῦ καὶ σώσω καὶ δέξομαι, καὶ τὴν ἄλλοτρίαν γεγεννημένην προσοικεῖωσομαι, καὶ περίβλεπτον αὐτὴν ἀποφανῶ, καὶ ἀοίδιμον αὐτὴν παρὰ πᾶσιν ἐργάσομαι, καὶ τῆς προτέρας αἰσχύνης ἐλευθερώσω, καὶ ἀντ' αἰχμαλώτων καὶ

δούλων ἐλευθέρους τε καὶ οἰκείους ἐμοὺς ἀπο δείξω. Ταῦτα δὲ, ὡς ἔφην, καὶ τοῖς ἐκ Βαβυλῶνος ἐπανελθοῦσιν ἐδώρησατο τηνικαῦτα, καὶ πᾶσιν ἂν θρώποις μετὰ ταῦτα κεχάρισται· οἱ γὰρ πάλαι τῷ διαβόλῳ δουλεύοντες, τῆς πικρᾶς ἐκείνης αἰχμαλωσίας ἀπαλλαγέντες, καὶ τῆς πολυθέου πλάνης ἐπιλαθόμενοι, προσωκείωθημεν τῷ Θεῷ, ὀνομαστοὶ, κατὰ τὴν προφητείαν, παρ' Ἑλλησι καὶ βαρβάροις γενόμενοι· καὶ οἱ πάλαι μακρὰν ὄντες, ἐγγὺς γεγενημέθα, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον. Προσῆκει τοίνυν ἡμᾶς τῇ ἀποστολικῇ παραινέσει πεισθῆναι διαρρήθην βοῶσιν· "Τῇ ἐλευθερίᾳ, ἣν Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐν ἔχεσθε." Οὕτω γὰρ τῆς τε τοῦ τυράννου πικρᾶς ἀπαλλαγισόμεθα δυναστείας, καὶ τὸν ἡμέτερον θεοῦ πεύσαντες Δεσπότην, τῆς τῶν οὐρανῶν ἀπολαυσόμεθα βασιλείας, χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἢ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΑΓΓΑΙΟΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Κύρος μὲν, ὁ πρῶτος Περσῶν βασιλεύσας, εὐθύς τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, ἐλευθερίαν τοῖς τῶν Ἰουδαίων 81.1861 δαίμων δορυαλώτοις ἐκήρυξε, καὶ τοῖς βουλομένοις ἐπέτρεψε τὴν ἐνεγκοῦσαν καταλαβεῖν, καὶ τὸν θεῖον ἀνεγείρειν νεῶν. Καὶ δὴ καταπεισθέντες ὅσοι τοῖς προφητικαῖς ἐνετράφησαν λόγοις, καὶ τὴν προτεθεσπισμένην ἀνάκλησιν ἤδεισαν, ἐπανῆλθον προθύμως, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ οἰκίσαντες, ἐπειράθησαν οἰκοδομῆσαι τὸν θεῖον νεῶν· εἰρχθέντες δὲ ὑπὸ τε τῶν ἀστυγειτόνων ἀλλοφύλων, καὶ ὑπὸ Καμβύσου τοῦ Κύρου υἱέος, ὃς τοῖς ἐκείνων ὑπαχθεῖς λόγοις, τὰ ναντία τῷ γεγεννηκότι προσέταξεν, ἡσυχίαν ἀγαγεῖν ἠναγκάσθησαν. Χρόνου δὲ συχνοῦ διελθόντος, βασιλεύει μὲν ὁ Ὑστάσπου Δαρείος· δείμασθαι δὲ τὸν θεῖον κελεύει νεῶν, ὡσπερ ὁ Κύρος. Οἱ δὲ ἤρξαντο μὲν τῆς οἰκοδομίας ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς ἐκείνου βασιλείας, τῷ ἔκτῳ δὲ τούτου συνεπλήρωσαν. Τούτου χάριν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς τὸν Κύριον ἔλεγον· "Ἐν τεσσαράκοντα καὶ ἕξ ἔτεσιν ὠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν;" Ἀρξάμενοι γὰρ οἰκοδομεῖν ἐπὶ Κύρου διέκωλύθησαν· εἶτα Κύρου καὶ Καμβύσου, καὶ τῶν μετὰ τούτους βασιλευσάντων Μάγων τελευτησάντων, ἐν τῷ ἔκτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Δαρείου τὸ προσῆκον ἢ οἰκοδομία τέλος ἐδέξατο. Ἐπὶ τούτου τῆς προφητικῆς ἠξιώθη χάριτος ὁ θεσπέσιος Ἀγγαῖος· καὶ τῇ τούτου γλώττη χρώμενος ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, αἰτιᾶται μὲν Ἰουδαίους, ὡς ὄκνω περὶ τὴν οἰκοδομίαν χρωμένους, παρακελεύεται δὲ τῷ Ζοροβάβελ δημαγωγῶν κατ' ἐκείνον τυγχάνοντι τὸν καιρὸν, καὶ Ἰησοῦ τῷ ἀρχιερεῖ, ἄψασθαι τῆς οἰκοδομίας εὐθέως· καὶ ὑπισχνεῖται πλῆθος ὅτι πλείστων ἔθνων μετὰ πολλῆς ἀθροίσειν εὐπορίας χρημάτων, κάκεῖ πάντας παραδώσειν θανάτῳ, καὶ τὸν ἐκείνων πλοῦτον εἰς τὰ τῆς οἰκοδομίας αὐτῆς δαπανήματα χορηγήσειν. Αὕτη μὲν οὖν ἡ τῆσδε τῆς προφητείας ὑπόθεσις· ἀκριβέστερον δὲ ταύτης τὸν νοῦν ἐκ τῆς κατὰ μέρος ἐρμηνείας εἰσόμεθα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

α'. "Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως, ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἔκτῳ, μιᾷ τοῦ μηνὸς, ἐγένετο λόγος Κυρίου ἐν χειρὶ Ἀγγαίου τοῦ προφήτου, λέγων·" Πρὸ μὲν τῆς αἰχμαλωσίας, τῶν τοῦ Ἰουδα καὶ τοῦ Ἰσραὴλ βασιλέων ἐπέγραφον οἱ προφῆται τοὺς χρόνους· μετὰ δὲ τὴν ἐπάνοδον, ὡς ἀβασιλεύτων Ἰουδαίων μεμενηκότων, τοῦ Περσῶν βασιλέως ὁ μακάριος Ἀγγαῖος τὸν χρόνον προτίθησι. Μέμνηται δὲ οὐχὶ

ἔτους μόνον, ἀλλὰ καὶ μηνὸς, καὶ ἡμέρας· δεῖξαι βουλόμενος οὐ μόνον τῆς οἰκοδομίας τὸ σύν τομον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων τοῖς οἰκοδομοῦσι παρασχεθείσης εὐλογίας τὴν ἄφθονον 81.1864 φιλοτιμίαν. Κελεύει γὰρ αὐτοῖς μετ' ὀλίγα παρεξ ἐτάσαι, τὰ τε πρὸ τῆς οἰκοδομίας, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ διὰ τῆς πείρας μαθεῖν ἐν ὅσῃ μὲν ἦσαν σπάνει τῶν ἀναγκαίων ἀναβαλλόμενοι τοῦ νεῶ τὴν ἐπιμέλειαν· ὅσων δὲ ἀπέλαυσαν ἀγαθῶν ταύτην ἀναδεξάμενοι τὴν σπουδὴν. Τὸ δὲ, Ἐν χειρὶ τοῦ προφήτου, δι' Ἀγγαίου νοήσωμεν. "Εἰπὼν πρὸς Ζοροβάβελ, τὸν τοῦ Σαλαθιήλ ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ πρὸς Ἰησοῦν, τὸν τοῦ Ἰωσεδὲκ τὸν ἱερέατὸν μέγαν, λέγων· (ε'–δ'.) Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ὁ λαὸς οὗτος λέγουσιν· Οὐχ ἦκει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον Κυρίου. Καὶ ἐγὲ νετο λόγος Κυρίου ἐν χειρὶ Ἀγγαίου τοῦ προφήτου. λέγων· Εἰ καιρὸς μὲν ὑμῖν ἐστὶ τοῦ οἰκεῖν ἐν οἴκοις ὑμῶν κοιλοστάθμοις, ὁ δὲ οἶκος οὗτος ἐξηρημῶται," Ἱερέα μέγαν τὸν ἀρχιερέα καλεῖν ἔθος τῇ θείᾳ Γραφῇ. Ἀρχιερεῖ τοίνυν ὄντι τῷ Ἰησοῦ, καὶ τῷ Ζοροβάβελ δημαγωγοῦντι, οἷόν τισι κριταῖς ὁ Θεὸς κε χρημένος, τὴν τοῦ λαοῦ διὰ τοῦ Προφήτου ποιεῖται κατηγορίαν. Ὁρᾶτε γὰρ, φησὶν, ὅσης μὲν καὶ ὁποίας ἐπιμελείας τὰς σφετέρας οἰκίας ἀξιοῦσιν· οὐ γὰρ μόνον οἰκοδομοῦσιν, ἀλλὰ καὶ καλλωπίζουσι ταύτας· τὸν δὲ θεῖον οἶκον, δι' οὗ κοινῆς σωτηρίας ἀπολαύουσι πάντες, οἰκοδομεῖν οὐκ ἐθέλουσιν, ἀνεπιτήδειον εἰς οἰκοδομίαν διαβεβαιούμενοι τὸν καιρόν. ε'. "Καὶ νῦν τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Τάξατε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν." Ὁρθῶ χρήσασθε λογισμῶ, καὶ γένησθε κριταὶ δίκαιοι τῶν ὑμετέρων ἐπιτηδευμάτων, καὶ μάθετε τῆς περὶ τὰ θεῖα σπουδῆς τε καὶ ῥαθυμίας τὸ διάφορον ὅσον. Εἶτα λέγει, ὅτι πολὺν καταβαλλόμενοι σπόρον, ὀλίγιστον καρπὸν ἐκομίσαντο, ὡς αἰεὶ καὶ πεινῆν, καὶ διψῆν, καὶ κόρου μηδαμῶς ἀπολαύειν, ἀλλ' ἐν πενίᾳ καὶ ταλαιπωρίᾳ διάγειν, ὡς καὶ αὐτῆς τῶν περιβολαίων σπανίζειν τῆς χρείας. "Περιεβάλεσθε γὰρ, φησὶ, καὶ οὐκ ἐθερμάνθητε ἐν αὐτοῖς, καὶ ὁ τοὺς μισθοὺς συνάγων, συνήγαγεν εἰς ἀπόδεσμον τετραπημένον." Πρὸς γὰρ αὐτοῖς τοῖς κεκτημένοις, καὶ οἱ ἀποχειροβίωτοι μισθαρνεῖν εἰωθότες, καὶ τὸν μισθὸν συν αθροίζουσιν, οὐδὲν τῶν πολλῶν ἀπώναντο πόνων, τῶν ἀθροιζομένων σκεδαννυμένων. Εἶτα πάλιν αὐτοῖς παρακελεύεται σῶφρονι χρήσασθαι λογισμῶ, καὶ πάντων προελέσθαι τοῦ θεοῦ ναοῦ τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ τὰς ἀμφιλαφεῖς καταλαβεῖν κορυφὰς, καὶ τὰ ἀρμόδια τῇ οἰκοδομίᾳ ξύλα τεμεῖν· ὑπισχνούμενος συνεργήσιν, καὶ περιβλέπτους καταστήσειν. Ἄνα μιμνήσκει δὲ αὐτοὺς καὶ τῆς προτέρας ἐνδείας, ἵνα μάθωσιν οἷα τῆς ῥαθυμίας τὰ ἐπίχειρα. θ'. "Ἐβλέψατε γὰρ εἰς πολλὰ, καὶ ἐγένετο ὀλίγα· εἰσηνέχθη εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἐξεφύσησα αὐτά." Πολλοὺς δρέψασθαι καρποὺς προσδοκήσαντες τῆς 81.1865 ἐλπίδος ἐψεύσθητε, καὶ ὀλίγα δὲ συναθροίσαντες οὐδὲ τούτων ἀπελάυσατε· καὶ ἐξ αὐτῶν γὰρ αὐτὰ τῶν δοχείων ἐσκέδασα. "Διὰ τοῦτο λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἄνθ' ὧν ὁ οἶκός μου ἐστὶν ἔρημος, ὑμεῖς δὲ διώκετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. (ι', ια'.) Διὰ τοῦτο ἀνέξει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ δρόσου, καὶ ἡ γῆ στελεῖται τὰ ἐκφόρια αὐτῆς ἐφ' ὑμᾶς. Καὶ ἐπάξω ῥομφαίαν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ ἐπὶ τὸν σῖτον, καὶ ἐπὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἐπὶ πάντα ὅσα ἐκφέρει ἡ γῆ, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πόνους τῶν χειρῶν αὐτῶν." Ὡσπερ γὰρ ὑμεῖς τῆς ἐμῆς ἀμελεῖτε θεραπείας, καὶ τῶν οἰκιῶν δὲ τῶν ὑμετέρων πολλὴν ποιεῖσθε κηδεμονίαν· οὕτως καὶ ἐγὼ πεδήσω μὲν τῶν νεφῶν τὰς ὠδῖνας, ἄγονον δὲ κελεύσω γενέσθαι τὴν γῆν· τὴν δὲ κολαστικὴν δύναμιν, καθάπερ τινὰ ῥομφαίαν, οὐ μόνον κατὰ τῶν τῆς γῆς ἐπάξω καρπῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐργαζομένων ταύτην ἀνθρώπων· κοινωνήσει δὲ αὐτοῖς τῆς τιμωρίας καὶ τὰ εἰς τὴν τούτων ὑπουργίαν γεγεννημένα κτήνη. Ταῦτα δὲ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἀπειλεῖ ποιῆσειν, διὰ τὴν περὶ τὸν θεῖον οἶκον ἀμέλειαν, οὐχ ὡς ἐκείνου δεόμενος· οὔτε γὰρ οὐρανοῦ δεῖται τῶν ὅλων ὁ ποιητὴς, πάντα δὲ διὰ φιλανθρωπίαν ἐδημιούργησε μόνην· ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐκείνων ἐπιμελούμενος, καὶ

τῆς σωτηρίας αὐτῶν προμηθούμε νος, τὸν νεῶν οἰκοδομηθῆναι κελεύει, ἵν' ἐν ἐκείνῳ τὸν νόμον πληροῦντες, τὴν ἐντεῦθεν ὠφέλειαν καρ πώσωνται, καὶ τὴν νομικὴν λατρείαν ἕως τῆς τοῦ κληρονόμου παρουσίας, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, ἐπιτελεῖσθαι βουλόμενος· μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησιν, τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀνα φανείσης, ἔλαβε τέλος ἡ Παλαιὰ, καὶ ὁ παιδαγωγὸς νόμος τὸν σοφώτατον ἡμῖν ὑποδείξας Διδάσκαλον ὑπεχώρησεν, ὡς οὐκέτι τῶν ὑπ' αὐτοῦ παιδαγωγῆ θέντων τῆς στοιχειώδους εἰσαγωγῆς αὐτοῦ δεομένων. Ἄλλ' ἡμεῖς εἰς τὴν ἀκολουθίαν ἐπανέλθωμεν τῆς προφητείας ταύτης. Ἀκούσαντες τῆς ἀπειλῆς ὃ τε Ζοροβάβελ, καὶ Ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ ὁ ὑπὸ τούτων ποιμαινόμενος λεῶς, δέους μὲν ἐπλήσθησαν, εἶξαν δὲ τοῖς ὑπὸ τοῦ προφήτου τεθεσπισμένοις· παραυτίκα δὲ ὁ φιλάνθρωπος Δεσπότης, τὸ εὐπειθὲς αὐτῶν θεασάμενος, διὰ τοῦ προφήτου βοᾷ· "Ἐγὼ εἶμι μεθ' ὑμῶν, λέγει Κύριος." Θαρρῆετε, φησὶν, ὡς συνεργόν με καὶ βοηθὸν ἔχοντες. ιδ'. "Καὶ ἐξήγειρε Κύριος τὸ πνεῦμα Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιήλ ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ τὸ πνεῦμα Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδέκ, τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου, καὶ τὸ πνεῦμα τῶν καταλοίπων παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ εἰσήλθον, καὶ ἐποίουν τὰ ἔργα ἐπὶ τῷ οἴκῳ Κυρίου παντοκράτορος Θεοῦ αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

α'. "Τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἔκτου." Ἐντεῦθεν σαφῶς μεμαθήκαμεν, ὡς εὐθὺς προαιρού 81.1868 μενοι τὰ ἀγαθὰ τῆς θείας ἐπικουρίας τυγχάνομεν· καὶ γὰρ οὗτοι νεύσαντες ἐπὶ τὸ κρεῖττον τῆς θείας συμπνοίας ἀπέλαυσαν, καὶ προθυμοτέρους αὐτοὺς ἡ θεία χάρις εἰργάσατο· ὡς τὴν ἀρχὴν τῆς οἰκοδομίας ποιήσασθαι τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἐν δὲ τῇ νομηνίᾳ τὴν προφητείαν ἐδέξαντο. Εἶτα πάλιν ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ παρεγγυᾷ ὁ Δεσπότης τῷ προφήτῃ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαπορθμεῦσαι τὰ ῥήματα. "Τίς ἐξ ὑμῶν, ὃς εἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν, καὶ πῶς ὑμεῖς βλέπετε αὐτὸν νῦν καθὼς οὐχ ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν;" Πῶς ἂν ἐχεσθε μεμνημένοι τῆς προτέρας αὐτοῦ περιφανείας τε καὶ λαμπρότητος, ὄραν αὐτὸν τοσαύτη κατεχόμενον ἐρημία; εἴπερ ἄρα τινὲς εἰσὶν ἐξ ὑμῶν ἐξ ἐκείνου μέχρι καὶ τήμερον διαρκέσαντες. ε', ε'. "Καὶ νῦν κατίσχυε Ζοροβάβελ, λέγει Κύριος, καὶ κατίσχυε Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδέκ, ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ κατισχυέτω πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, λέγει Κύριος, καὶ ποιεῖτε, διότι ἐγὼ εἶμι μεθ' ὑμῶν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. Καὶ ὁ λόγος μου, ὃν διεθέμην ὑμῖν, ἐξεληθόντων ὑμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ τὸ πνεῦμά μου ἐφέστηκεν ἐν μέσῳ ὑμῶν." Πᾶσαν ῥαστώνην καὶ δειλίαν ἀποσεισάμενοι, δέξασθε τὴν παρ' ἐμοῦ χορηγουμένην ὑμῖν ἰσχὺν, καμὲ διὰ τῆς νομοθεσίας ὑμῖν συνεῖναι πιστεύοντες, καὶ τοῦ παναγίου Πνεύματος προμηθεῖσθαι ὑμῶν τὴν χάριν. Καὶ ἐπειδὴ πολλὰ ἦν τὰ κωλύματα, καὶ πενία, καὶ τῶν ἀναγκαιῶν ἢ σπάνις, καὶ τῶν ἀστυγειτόνων αἰ προσβολαί, εἰκότως ἐπάγει· "Θαρσεῖτε, (ζ', η'.) Διότι τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἐτι ἅπαξ ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν ξηράν. Καὶ συσειώ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἤξει τὰ ἐκλεκτὰ πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ πλήσω τὸν οἶκον τοῦτον δόξης, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Περὶ τοῦ Γὼγ καὶ Μαγὼγ προαγορεύει, οἷς βουληθεῖσιν ἐπιστρατεῦσαι κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ μετὰ πλείστων ἐθνῶν συνεχώρησε, καὶ κατ' ἀλλήλων αὐτοὺς ὀπλίσας, ὑπ' ἀλλήλων αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι πεποίηκε, καὶ τὸν ἐκείνων πλοῦτον τοῖς οἰκοδομοῦσι παρέσχε. Καὶ θεραπεύων τῶν ἀκουόντων τὴν ἀκοήν, θ'. "Ἐμὸν, φησὶ, τὸ ἀργύριον, καὶ ἔμὸν τὸ χρυσίον, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Οὐκ ἀλλότρια σφετερίζομαι, ἀλλὰ τὰ ἑμαυτοῦ πάλιν ἀπολαμβάνω· ἔδωκα αὐτοῖς τὸν πλοῦτον φιλοτιμία χρησάμενος, καὶ ἐπειδὴ τὸν χορηγὸν οὐκ ἔγνωσαν, τῶν δωρεῶν ἐνδίκως ἐγυμνώθησαν. ι'. "Καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Οὐ τῷ μεγέθει καὶ

τῷ κάλλει τῆς οἰκοδομίας λέγει τὸν οἶκον ἐνδοξότερον ἔσεσθαι, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς τῶν ἔθνων ἀναιρέσεως· πάντοσε γὰρ τῆς φήμης διαδρα μούσης, ἐδείχθη τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων τὸ κράτος. Διὸ σεισμὸν οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ θαλάσσης τὸ γεγεννη μένον καλεῖ ὡς πάντων ἐκπληττομένων, καὶ ὑπὸ τοῦ 81.1869 θαύματος διεγειρομένων εἰς ὑμνωδίαν, οὐ μόνον τῶν 81.1869 τὴν ἡπειρον οἰκούντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ταῖς νήσοις βιοτεύειν προαιρουμένων· πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ἀοράτων δυνάμεων, αἱ τὸν αἰθέρα καὶ αὐτὸν περιπολοῦσι τὸν οὐρανόν. "Καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ δώσω εἰρήνην, λέγει Κύριος παντοκράτωρ· καὶ εἰρήνην ψυχῆς εἰς περιποίησιν παντὶ τῷ κτίζοντι, τοῦ ἀνα στήσαι τὸν ναὸν τοῦτον." Οὐ γὰρ μόνον τοὺς ἀνθρώπου πείους καταπαύσω πολέμους, ἀλλὰ καὶ τὴν θείαν αὐτοῖς χαριῶμαι εἰρήνην, ἢ ταῖς ψυχαῖς προξενεῖ σωτηρίαν· ταῦτα δὲ ἔσται τοῖς οἰκοδομοῦσι μισθός· πάλιν ἐν τῷ ἐννάτῳ μηνί, προστάττεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ὁ προφήτης ἐπερωτῆσαι τοὺς ἱερέας, εἰ τὸ ἁγιασθὲν ἱμάτιον ὑπὸ θυσίας ἱερᾶς ἀγιάζειν ἀπόχρη τὰ πελάζοντα· οἶον ἢ ἄρτον, ἢ οἶνον, ἢ ἔλαιον, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. Εἶτα τῶν ἱερέων ἀποφησάντων, πυνθάνεσθαι πάλιν κελεύεται, εἰ μιὰ νεται τὸ ἱμάτιον ἀκαθάρτῳ τινὶ προσπελάσαν· συν ομολογησάντων δὲ τοῦτο τῶν ἱερέων, προστάττεται εἰπεῖν ὁ προφήτης ταῦτα. "Οὕτως ὁ λαὸς οὗτος, καὶ οὕτως τὸ ἔθνος τοῦτο ἐνώπιόν μου, λέγει Κύριος· καὶ οὕτως πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν· καὶ ὅς ἐὰν ἐγγίση, ἐκεῖ μιανθήσεται." Καθάπερ, φησὶ, τὸ ἁγιασθὲν ἱμάτιον ἀγιάζειν μὲν ἄλλο τι τῶν πελαζόντων οὐ δύναται, ὑπὸ δὲ τῶν κατὰ τὸν νόμον ἀκαθάρτων πλησιαζόντων μαιίνεται· οὕτως ὁ λαὸς οὗτος ὠφέλειαν ἀπὸ τῶν ἁγίων διὰ καχεξίαν οὐδεμίαν καρποῦται, ὑβρίζει δὲ ταῦτα δυσσεβῶς πελάζειν πειρώμενος. Εἶτα καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν διδάσκει. "Ἐνεκεν τῶν λημμάτων αὐτῶν τῶν ὀρθρινῶν, ὀδυνήσονται ἀπὸ προσώπου τῶν πονηριῶν αὐτῶν· καὶ ἐμισεῖτε ἐν πύλαις ἐλέγχοντας." Ὁρθρου, φησὶν, ὑπολάμποντος, ἀγαθοῦ μὲν οὐδενὸς ἐποιεῖσθε πρόνοιαν, τῶν δὲ κακῶν ἐπεμελεῖσθε κερδῶν· δυσμενῶς δὲ περὶ τοὺς ἐλέγχοντας τὴν ὑμετέραν πονηρίαν διέκεισθε, οἱ τὰς πύλας καταλαμβάνοντες, καὶ τοῖς εἰσιούσι, καὶ τοῖς ἐξιοῦσι, τοὺς θεῖους λόγους προσέφερον. Ἀλλὰ νῦν γοῦν σὺν ἀκριβείᾳ πάση σκοπήσατε, τίνες μὲν ἦτε τῆς οἰκοδομίας ἀμελοῦντες, καὶ ὅση σπάνει τῶν ἀναγκαίων κατείχεσθε· εἴκοσι μὲν κριθῶν ἀποτιθέμενοι μέτρα, τὰ δὲ ἡμίση μόγις εὐρίσκοντες, καὶ πεντήκοντα μὲν ἐκ τῶν ληνῶν οἴνου προσδοκῶντες ἀρύεσθαι μετρητὰς, εἴκοσι δὲ μόνους εὐρίσκοντες. Ἐμοῦ διαφόρους ὑμῖν παιδείας ἐπάγοντος, ἀφορίαν, καὶ ἀνεμοφθορίαν, καὶ χάλαζαν· ἀλλ' ὅμως διὰ τὴν πολλὴν ὑμῶν ἀναληγσίαν οὐδὲ τῆς παιδείας ἠσθάνεσθε. Ἐκείνων τοίνυν μεμνημένοι, ἐπισημήνασθε πόσης εὐετηρίας ἀπολαύσετε μετὰ τὴν τῆς οἰκοδομίας ἀρχήν· τοσαύτην γὰρ ὑμῖν ἀφθονίαν χορηγήσω τῶν ἀναγκαίων, ὡς καὶ αὐτὰ λοιπὸν ἀγνοῆσαι τῆς ἄλλω τὰ μέτρα· καὶ τοὺς ὑγροὺς δὲ ὑμῖν μετ' εὐλογίας παρέξω καρπούς, καὶ τῶν ἀκροδρύων τὴν φορὰν χορηγήσω. Καὶ πρὸς τούτοις δὲ, ὧ Ζοροβάβελ, καὶ κείνους ἐμπεδώσω τοὺς λόγους, οὓς περὶ τοῦ Γῶγ καὶ Μαγῶγ προηγόρευσα. 81.1872 κγ'. "Καὶ καταστρέψω θρόνον βασιλέων, καὶ ἐξολοθρεύσω δυνάμιν βασιλέων ἔθνων, καὶ καταστρέψω ἄρματα καὶ ἀναβάτας, καὶ ἀναβήσονται ἵπποι καὶ ἀναβάται αὐτῶν ἕκαστος ἐν ῥομφαίᾳ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ." Ἄπονον ὑμῖν, φησὶ, παρέξω τὴν νίκην. Παραπληξίᾳ γὰρ αὐτοὺς καὶ φρενοβλαβείᾳ βαλῶν, κατ' ἀλλήλων ὀπλίσω, ὥστε πάντας ἄρδην σὺν τοῖς ἵπποις ἀναιρεθῆναι. Τὸ δὲ, "Ἐτι ἅπαξ ἐγὼ σείων τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν ξηρὰν," οὐχ ἀπλῶς εἶρηκεν, ἀλλὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Σενναχηρείμ εὐεργεσίας ἀναμνησκει· καὶ γὰρ ἐκείνοις αἰφνίδιον ἐπαγαγὼν ὄλεθρον, ἅπασαν γῆν καὶ θάλατταν τοῦ φρικώδους ἐνέπλησε διηγῆματος. κδ'. "Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, λήψομαί σε, Ζοροβάβελ, τὸν τοῦ Σαλαθιήλ, τὸν δοῦλόν μου, λέγει Κύριος, καὶ θήσομαί σε ὡς σφραγίδα· διότι σὲ ἠρέτισα, λέγει Κύριος παντο

κράτωρ." Ἐνταῦθα τοῦ Ἰησοῦ οὐκ ἐμνημόνευσεν, ἀλλὰ μόνου τοῦ Ζοροβάβελ, ἐπειδὴ περὶ πολέμων καὶ στρατηγίας ἐποιεῖτο τοὺς λόγους, οὗτος δὲ μόνος τῆς στρατηγίας ἐφρόντιζε. Λέγει τοίνυν ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, τῶν ἔθνων ἐκείνων ἀναίρε θέντων, σὲ τὸν Ζοροβάβελ, ὃν εἰς δουλείαν καὶ θεραπείαν ἐξελεξάμην ἐμὴν, περιφανῆ ποιήσω καὶ περιβλεπτον, καὶ διὰ σοῦ τῷ λαῷ παρέξω πᾶσαν ἀσφάλειαν, οἷόν τι σφραγιδί σοι κεκρημένος· ἡ γὰρ σφραγὶς καὶ θύραις ἐπιτιθεμένη, καὶ κιβωτίοις, πορίζει πᾶσαν τοῖς ἐναποκειμένοις ἀσφάλειαν. Ἡ μὲν οὖν ἐρμηνεία τῆς προφητείας τὸ τέλος ἐδέξατο. Ἐγὼ δὲ τὴν Ἀπολλιναρίου θαυμάζω παράνοιαν, ὃς τοῖς οὕτω σαφῶς τεθεσπισμένοις ἐναντίαν διάνοιαν ἐπενεγκεῖν ἐπεχείρησε, φήσας τοῦ Γῶγ καὶ τοῦ Μα γῶγ τὴν στρατείαν οὐδέπω γενέσθαι, ἀλλὰ περὶ τὴν τοῦδε τοῦ αἰῶνος συντέλειαν ἔσσεσθαι. Καὶ οὐ προσ ἔσχεν ὁ σοφώτατος τῆ τῆς προφητείας ἀκολουθία· ὅτι μετὰ τὴν πρόρρησιν τῆς ἐκείνων σφαγῆς εὐθὺς ἐπ ἤγαγεν ὁ προφήτης· "Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, λήψομαί σε Ζοροβάβελ τὸν δοῦλόν μου, λέγει Κύριος," καὶ τὰ ἐξῆς. Εἰ μὲν οὖν καὶ ἄλλον τινὰ Ζοροβάβελ ἐν ταῖς οἰκείαις ἀναπλάττει μυθολογίαις κατ' ἐκείνον ἐσόμενον τὸν καιρὸν, τέλειον ἡμῖν ἀναπλάσει τὸν μῦθον· εἰ δὲ οὗτος μόνος ἐστὶ Ζοροβάβελ, ὁ μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ λαοῦ προ στατεύσας, ἐπὶ τούτου καὶ ὁ τῶν ἔθνων ἐκείνων κα ταναλώθη στρατὸς, καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου ὄλεθρον ἐπίσημος ὁ Ζοροβάβελ ἐγένετο, καὶ περιβλεπτος. Ἔδει δὲ αὐτὸν καὶ τοῦτο συνιδεῖν, ὅτι καὶ διὰ πενίαν τῆς οἰκοδομίας τὴν ἀναβολὴν σκεπτομένοις ὑπ ἔσχετο τῶν ὄλων ὁ Κύριος ταῦτα συναῖξιν τὰ ἔθνη, καὶ τὴν τούτων εὐπορίαν εἰς τὰ τῆς οἰκοδομίας δα πανήματα χορηγήσειν. Διὸ καὶ ἐπήγαγεν· "Ἐμὸν τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον, καὶ μεγάλη ἔσται ἡ 81.1873 δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην." Ἀλλὰ τοῦτον ληρεῖν καταλιπόντες, ἡμεῖς τῆς ἀληθείας ἐχώμεθα, καὶ τὸν φιλόνηρον ἡμῶν ἰκετεύω σωμεν Δεσπότην, δοῦναι καὶ ἡμῖν εἰρήνην, καὶ εἰ ρήνην ψυχῆς· ἵν' ἐν πᾶσιν αὐτὸν θεραπεύοντες, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ ροπῆς ἀπολαύοντες, διαφύγωμεν τὰς τῶν ἀοράτων πολεμίων ἐπιβουλάς, κατὰ δὲ τοὺς θεῖους αὐτοῦ πολιτευσάμενοι νόμους, τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλονηρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΖΑΧΑΡΙΑΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Σφόδρα πάλαι προμηθούμενος Ἰουδαίων ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, οὐχ ἓνα προφήτην αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ δύο καὶ τρεῖς, πολλάκις δὲ καὶ πλείους ἐφίστη, τά τε προσ ἤκοντα παιδεύοντας, καὶ τὰ ἔσσεσθαι μέλλοντα προ θεσπίζοντας. Οὕτω τοῦ θεσπεσίου προφητεούντος Ἡσαΐου, κατὰ ταῦτὸν προηγόρευον τὰ ἐσόμενα Ὡσηὲ, καὶ Ἰωὴλ, καὶ Ἀμῶς, καὶ Μιχαίας οἱ μακάριοι. Ῥάδιον δὲ τοῖς βουλομένοις ἐξ αὐτῶν τῶν προ φητειῶν τοὺς χρόνους καταμαθεῖν. Οὕτω καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, καὶ διὰ τοῦ θειοτάτου Ἀγγαίου τὸ δέον αὐτοὺς ἐξεπαίδευσεν ὁ Δεσπότης, καὶ διὰ τοῦ θεσπεσίου Ζαχαρίου τό τε πρακτέον ἐδί δασκε, καὶ τὰ ἐσόμενα προεθέσπιζε σκυθρωπὰ καὶ θυμῆρη, τὰ μὲν εἴκουσι τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ ἀντι λέγουσιν. Ὑποδείκνυσι δὲ αὐτῷ καὶ πραγμάτων τινῶν εἰκόνας καὶ τύπους, ἵνα πιστοτέρους ἀποφήνη τῇ θεωρίᾳ τοὺς λόγους. Προλέγει δὲ καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τὴν παρουσίαν, καὶ τὴν πραότητος αὐτοῦ γέμουσαν βασιλείαν, καὶ τὴν Ἰουδαίων μανίαν, καὶ τὸ σωτήριο πάθος, τὸ τῶν 81.1876 ἡμετέρων ἀμαρτημάτων

ἀλεξίκακον φάρμακον, καὶ τὰ συμβάντα Ἰουδαίοις ἐκ τῆς λύττης ἐκείνης κακά. Καὶ ἵνα μὴ σφόδρα τὴν ὑπόθεσιν μηκύνῃς, ἀποκναίσω τινὰς τῶν ἐντευξομένων τοῖσδε τοῖς ὑπομνήμασιν, ἐπὶ αὐτὴν ἤξω λοιπὸν τῶν ῥητῶν τὴν σαφήνειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

α'. "Ἐν τῷ ὀγδῶ μῆνι ἔτους δευτέρου, ἐπὶ Δαρείου, ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν, τὸν τοῦ Βαραχίου, υἱὸν Ἀδδῶ, τὸν προφήτην, λέγων." Ἐν ἐνὶ μὲν ἔτει καὶ ὁ θειότατος Ἀγγαῖος, καὶ ὁ θεσπέσιος Ζαχαρίας, ἤρξαντο τῆς προφητείας· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἐν τῷ ἕκτῳ μῆνι, οὗτος δὲ ἐν τῷ ὀγδῶ· ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι δύο μῆσιν ἐκεῖνος τοῦ του κατὰ τὴν προφητείαν πρεσβύτερος. Μνημονεύουσι δὲ τῶν χρόνων, ἵνα καὶ τῆς ἐπανόδου δηλώσωσι τὸν καιρὸν, καὶ σαφῶς ἡμᾶς διδάξωσι, ὡς τηλικάδε βασιλεὺς Ἑβραῖος οὐκ ἐβασίλευσε. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας προτεθεσπικῶτων προφητῶν ὑποδεικνύουσι τὴν ἀλήθειαν· προειρήκεισαν γὰρ ἐκεῖνοι, οὐ τὴν πολιορκίαν μόνην τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὴν πόρθησιν, καὶ τὸν ἀνδραποδισμόν, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τὸν χρόνον, καὶ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον. Ἐπειδὴ τοίνυν πέρας ἔλαβεν ἅπαντα, καὶ ὁ καταψηφισθεὶς αὐτῶν ἀναλώθη χρόνος, καὶ κατὰ τὰς προρρήσεις τῆς ἐλευθερίας ἀπέλασαν, εἰκότως οἱ μακάριοι Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας τὸ δεύτερον ἔτος τῆς Δαρείου τοῦ Πέρσου προτεθείκασιν βασιλείας. Ἐν τούτῳ γὰρ τῷ ἔτει τῆς πόλεως ἐρημία ἐβδομηκοντούτης συνεπληρώθη χρόνος· καὶ τοῦτο ἐξ αὐτῆς τῆς προφητείας καταμαθεῖν δυνατόν. Διδάσκει δὲ, ἐκ τίνος τε ἔφυ πατὴρ, καὶ τίς ὁ ἐκείνου πατήρ· ἐπειδὴ καὶ ψευδοπροφήται κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πολλοὶ τὰ ψευδῆ προηγόρευον, καὶ συνέβαινον, ὡς εἰκὸς, καὶ ὁμωνύμους εἶναι τῶν προφητῶν τινὰς. Ἴνα τοίνυν μὴ ἢ ὁμωνυμία τῆ ἀληθείας λυμήνηται, τῶν ψευδῶς εἰρημένων, ὡς τῶν ἀληθῶς προηγορευμένων, πᾶσιν ἀπλῶς προσφερομένων, δῆλον ἑαυτὸν ὁ προφήτης ἀπὸ τοῦ γένους πεποίηκεν. Εἶτα λέγει, τί εἰπεῖν προσετάχθη. β'. "Ὁργίσθη Κύριος ἐπὶ τοὺς πατέρας ὑμῶν ὀργὴν μεγάλην." Σοφίας μεστὸν τὸ τῆς προφητείας προοίμιον, καὶ τοῖς τηλικάδε τὰ θεῖα παιδευομένοις κατάλληλον· ἔναυλον γὰρ ἔχοντες τῶν συμβεβηκότων τοῖς πατράσι τὴν μνήμην, καὶ μανθάνοντες ὡς αἰτία τῶν ἀρρήτων ἐκείνων συμφορῶν ἢ δικαία τοῦ Θεοῦ καθέστηκε κίνησις, ἐσπούδαζον, ὡς εἰκὸς, ἐκεῖνα καὶ λέγειν καὶ πράττειν, ἅπερ ἴλεων τὸν φιλόφρονον ἐποίησε Δεσπότην, καὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν αὐτοῖς προὔξενε φοράν. Καὶ ὅτι οὗτος ὁ τῶν εἰρημένων σκοπὸς, τὰ ἐξῆς μαρτυρεῖ· Φησὶ γάρ· γ', δ'. "Καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· Τάδε λέγει Κύριος 81.1877 ριος παντοκράτωρ· Ἐπιστρέψατε πρὸς με, λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων. Καὶ μὴ γίνεσθε καθὼς οἱ πατέρες ὑμῶν, οἷς ἐνεκάλουν αὐτοῖς οἱ προφῆται οἱ ἔμπροσθεν, λέγοντες· Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἀποστρέψατε δὴ ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν τῶν πονηρῶν· καὶ οὐκ εἰσήκουσαν, καὶ οὐ προσέσχον τοῦ εἰσακοῦσαί μου, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Εἰδότες, φησὶν, ὅποσα διὰ τῶν προφητῶν τοῖς ὑμετέροις πατράσι παρήνεσα, καὶ ὅπως αὐτοὺς ἀντειπόντας πανωλεθρία παρέδωκα, φύγετε μὲν ἐκείνων τὴν μίμησιν, προσέχετε δὲ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις, ὅπως τῆς ἐμῆς ἀπολαύσητε προμηθείας. Τὸ γὰρ, "Ἐπιστρέψατε πρὸς με, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς," τοῦτο σημαίνει. Τούτῳ ἔοικε τὸ ἀλλαχοῦ εἰρημένον· "Ἐδωκαν ἐπὶ με νῶτα, καὶ οὐ πρόσωπα αὐτῶν." Ὁ γὰρ τῶν θεῶν λογίωσιν οὐ δαίως ἐπαίειν οὐκ ἀνεχόμενος, τῷ ἀποστρεφόμενῳ καὶ τὰ νῶτα διδόντι ἔοικεν ἀκριβῶς. Λέγει τοίνυν, ὅτι Ἐὰν τοῖς ἐμοῖς προσχεῖν ἐθελήσητε νόμοις, τῆς ἐμῆς τεύξεσθε προμηθείας· καὶ διδάσκων, ὅτι ῥάδιον αὐτῷ πᾶσαν αὐτοῖς παρασχεῖν τῶν ἀγαθῶν τὴν ἀφθονίαν, πολλάκις ἑαυτὸν καὶ Κύριον παντοκράτορα καὶ Κύριον τῶν δυνάμεων προσηγόρευσε, ἵνα μάθωσιν ὡς ὁ τῶν ἀπάντων κρατῶν καὶ βασιλεύων,

οἷα δὴ ποιητῆς καὶ δημιουργοῦ, καὶ αὐτῶν τῶν δυ νόμων Δεσπότης ὑπάρχων, εὐπετῶς μάλα μεταβάλλει τῶν πραγμάτων τὰς φύσεις, καὶ ἐξ εὐκληρίας εἰς δυσκληρίαν μεταγεί, καὶ εἰς εὐημερίαν ἐπανάγει τοὺς δυσπραξία κατεχομένους. ε', '. "Οἱ πατέρες ὑμῶν ποῦ εἰσι, καὶ οἱ προφῆται; μὴ εἰς τὸν αἰῶνα ζήσονται; Πλὴν τοὺς λόγους μου καὶ τὰ νόμιμά μου δέχεσθε, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ἐν πνεύματί μου τοῖς δούλοις μου τοῖς προφήταις, ἃ κατέλαβον τοὺς πατέρας ὑμῶν." Βλέπετε, φησὶ, τῶν λόγων μου τὴν ἀλήθειαν, ὅτι καὶ τῶν προφητῶν τὸν βίον ὑπεξελθόντων, καὶ τῶν πατέρων ὑμῶν τῇ τιμωρίᾳ παραδοθέντων, μεμενήκασι οὗτοι, διὰ τῶν πραγμάτων κηρύττοντες τὴν ἀλήθειαν, καὶ τοὺς συγγεγραφότας προφήτας συνηγόρους οὐκ ἔχοντες· ἐδέξαντο γὰρ ἐκεῖνοι τοῦ θανάτου τὸν ὄρον· βοῶσι, καὶ μαρτυροῦσιν, ὡς οὐδὲν ὑπ' ἐκεῖνων ἐρέθη ψευδές. "Δέξασθε τοίνυν προθύμως τὰ ὑπὸ τοῦ παναγίου Πνεύματος διὰ τῶν προφητῶν ὑμῖν προσφερόμενα. Καὶ ἀπεκρίθησαν, καὶ εἶπον· Καθὼς παρατέτακται Κύριος παντοκράτωρ τοῦ ποιῆσαι ἡμῖν κατὰ τὰς ὁδοὺς ἡμῶν, καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα ἡμῶν, οὕτως ἐποίησεν ἡμῖν." Συνέθεντο τοῖς εἰρημένοις, καὶ συνωμολόγησαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ αἴσθησιν τῶν πεπλημμελημένων ἐδέξαντο, καὶ ἔφασαν ἀληθῆ τὴν πρόβησιν εἶναι, καὶ δικαίαν τὴν ἀγανάκτησιν, καὶ τῇ ἀμαρτίᾳ τὴν τιμωρίαν συμβαίνουσαν. ζ'. Τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ ἑνδεκάτου μηνός, 81.1880 οὗτος ὁ μῆν ἐστὶ Σαβὰτ, ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν, τὸν τοῦ Βαραχίου υἱὸν Ἀδδῶ, τὸν προφήτην." Ἐβραῖος ὢν ὁ προφήτης τῶν Ἐβραίων τέθεικεν ἀριθμὸν. Ἐβραῖοι δὲ τὸν Ξανθικὸν πρῶτον ἴσασι μῆνα· οὕτω γὰρ αὐτοῖς ἐνομοθέτησεν ὁ μέγας Μωσῆς διαρρήδην βοῶν· "Οὗτος ὁ μῆν ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτος ὑμῖν ἔσται ἐν τοῖς μῆσι τοῦ ἐνιαυτοῦ." Ἐκεῖθεν τοίνυν ἀριθμεῖν ἀρχομένοις ἑνδέκατος ὁ Σαβὰτ εὐρεθήσεται· ἔστι δὲ ὁ κατὰ Μακεδόνας Περίτιος. Λέγει τοίνυν ὁ προφήτης, ὅτι ἐν τούτῳ τῷ μηνί, μηδέπω τοῦ δευτέρου ἔτους συμπληρωθέντος, ἐν ἐργεῖαν θείας πάλιν ἐδέξατο χάριτος· κἂν γὰρ λόγον εἶπη, κἂν ῥῆμα, κἂν λῆμμα, κἂν χεῖρα, τῆς θείας χάριτος αἰνίττεται τὴν ἐνέργειαν. Ὑπὸ ταύτης φωτιζόμενος, καὶ ἰδὼν τινα θεωρίαν, ἀνάγραπτον αὐτὴν καταλέλοιπεν ἡμῖν, καὶ φησιν· ἡ-ια'. "Ἐώρακα τὴν νύκτα, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ἵππον πυρρὸν, καὶ οὗτος εἰστίκει ἀναμέσον τῶν ὀρέων τῶν κατασκίων, καὶ ὀπίσω αὐτοῦ ἵπποι πυρροὶ, καὶ ψαροὶ, καὶ ποικίλοι, καὶ λευκοί. Καὶ εἶπον· Τί οὗτοι, Κύριε; Καὶ εἶπε πρὸς με ὁ ἄγγελος, ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί· Ἐγὼ δεῖξω σοι, τί ἐστὶ ταῦτα. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ ὁ ἐφεστηκὼς ἀναμέσον τῶν ὀρέων, καὶ εἶπε πρὸς με· Οὗτοί εἰσιν οὓς ἐξ ἀπέστειλε Κύριος περιοδεῦσαι τὴν γῆν. Καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ ἀγγέλῳ Κυρίου τῷ ἐφεστῶτι ἀναμέσον τῶν ὀρέων, καὶ εἶπον· Περιωδεύσαμεν τὴν γῆν ἅπασαν, καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ κατοικεῖται καὶ ἡ συχάζει." Οἱ μὲν ὀφθέντες δῆλον ὅτι ἀόρατοι δυνάμεις ὑπάρχουσιν, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενοι, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν. Ὁρῶνται δὲ αὐτῶν οὐχ αἱ φύσεις· ἀσώματοι γὰρ αὐταί· ἀλλὰ κατὰ χρεῖαν ἐκάστην ἐκτυποῖ τούτων τὴν θεωρίαν ὁ τούτων καὶ τῶν ἀπάντων Δεσπότης. Καὶ τοῦτο ἡμᾶς σαφῶς ἡθεῖα διδάσκει Γραφή, διάφορα αὐτῶν ὑποδεικνύουσα τὰ σχήματα· ἄλλως μὲν γὰρ αὐτοὺς ἴδεν ὁ Δανιήλ, καὶ ἄλλως Ἰεζεκιήλ, καὶ Ἡσαΐας καὶ Μιχαίας ἐν σχήμασιν ἑτέροις. Οὐ πολύμορφοι δὲ, ἀλλ' ἀσώματοι αἱ νοηταὶ φύσεις, πρὸς δὲ τὸ χρήσιμον ὁ τούτων Δεσπότης σχηματίζει τὰς θεωρίας. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ μακαρίου Ζαχαρίου πεποίηκε· δείκνυσι γὰρ αὐτῷ ἄγγελον τὸν τοῦ λαοῦ προστατεύοντα· ὁ δὲ ἅγιος Μιχαὴλ οὗτος ἦν, ὡς ὁ προσδιαλεγόμενος τῷ Δανιήλ ἄγγελος ἔφη· ἐκεῖνος γὰρ φησιν· "Οὐκ ἔστιν εἰς ἀντεχόμενος μετ' ἐμοῦ περὶ τούτων, ἀλλ' ἡ Μιχαὴλ ὁ ἄρχων ὑμῶν." Τοῦτον ὀρᾶ ἐποχούμενον μὲν ἵππῳ διὰ τὴν ὀξύτητα τῶν δρωμένων· τὸ δὲ τοῦ ἵππου πυρρὸν τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ἔθνων ἀγανάκτησιν δηλοῖ· ὕφαιμον γὰρ καὶ ὑπέρυθρον τὸ θυμοειδές· τὰ δὲ ὄρη οὐ μόνον τὸ στερρόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑψηλὸν 81.1881 δείκνυσι τῶν

εις ἐπικουρίαν τεταγμένων ἀγγέλων· τὸ δὲ ἀμφιλαφές καὶ κατάσκιον τῶν ὀρῶν τὴν θεϊαν αἰνίττεται πρόνοιαν, ἣν τοῖς εἰς τὸν Θεὸν ἦλ πικόσιν ὁ μακάριος ὑπισχνεῖται Δαβίδ· "Ὁ κατοικῶν γὰρ, φησὶν, ἐν βοθηεῖα τοῦ Ὑψίστου, ἐν σκέπη τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ ἀβυσθῆσεται." Καὶ πάλιν· "Ἐν τοῖς μεταφρένοις αὐτοῦ ἐπισκιάσει σοι." Καὶ ἀλλαχοῦ· "Ἐν σκέπη τῶν πτερυγῶν σου σκεπάσεις με." Καὶ τὸν Ἰσραὴλ δὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ στύλος νεφέλης ἐπέσκεπε. Τούτου χάριν κἀνταῦθα ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων τῶν κατασκίων ὁ τοῦ λαοῦ προστατεύων ἄγγελος ἐστηκὼς ἐωρᾶτο, τὴν θεϊαν ἐπικουρίαν διὰ τούτων μηνύων. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀκύλαν καὶ Σύμμαχον, καὶ μυρσινεῶνας τὰ ὄρη προσηγορεύκασιν· εὐῶδες δὲ τὸ φυτὸν, καὶ τὰ θερμὰ τῶν παθῶν καταψύχειν δυνάμενον. Παραδηλοῖ τοίνυν καὶ τοῦτο τὴν ἐσομένην Ἰουδαίῳσιν παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ψυχαγωγίαν. Θεασάμενος δὲ καὶ τοὺς ὄπισθεν ἀναφανέντας πυρρῶς τε καὶ ψαρούς, καὶ ποικίλους, καὶ λευκοὺς ἵππους, πυνθάνεται μὲν μαθεῖν ἐφιέμενος, τίς ἡ τῶν δεικνυμένων αἰτία. Διδάσκειται δὲ παρὰ τοῦ πρώτου ὀφθέντος ἀγγέλου, ὅς μεταξὺ τῶν ὀρῶν εἰστήκει τῶν κατασκίων, ὅτι πᾶσαν ἐποπτεῦσαι τὴν γῆν ἀπεστάλησαν· καὶ εἰς βεβαίωσιν τῶν εἰρημένων, καὶ οἱ τοῖς παντοδαποῖς ἐκείνοις ἐποχούμενοι ἵπποις, ἔφασαν πρὸς τὸν ἐφεστῶτα ἐκείνοις τοῖς ὄρεσιν ἄγ γελον, ὅτι Πᾶσαν περιοδεύσαντες τὴν γῆν οἴκουμένην, εὐραμεν εἰρήνης ἀπολαύουσαν καὶ γαλήνης. Τούτων δὲ ἀκούσας ὁ τοῦ λαοῦ τὴν προστασίαν πεπιστευμένος ἄγγελος, καὶ σφόδρα δυσχεράνας, ὅτι πάντων εἰρήνης ἀπολαυόντων ὁ ὑπ' αὐτῷ τεταγμένος λαὸς μυρίαὶς ἔτι συμφοραῖς προσπαλαίει, ἰκετείαν τῷ Δεσπότῃ προσφέρει· "Κύριε παντοκράτωρ, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσης τὴν Ἰερουσαλήμ, καὶ τὰς πόλεις Ἰούδα, ἃς ὑπερεῖδες; Τοῦτο ἑβδομηκοστὸν ἔτος." Ἰστέον δὲ ὡς τῆς μὲν προτέρας αἰχμαλωσίας ὁ χρόνος συνεπληρώθη ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλεύσαντος, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φιλοανθρώπου Δεσπότου, τῇ πείρᾳ τῶν κακῶν καὶ τὸν τῆς προῤῥήσεως συναριθμήσαντος χρόνον· καὶ τοῦτο ἀκριβέστερον ἐν τῇ τοῦ Ἰεζεκιὴλ ἀπεδειξαμεν ἐρ μηνεῖα. Τῇ δὲ ἐρημίᾳ τῆς Ἰερουσαλήμ ὁ ἑβδομηκοντούτης συνεπληρώθη χρόνος ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς Δαρείου βασιλείας. Τούτου δὲ ἄρχεσθαι προσήκει τοῦ ἀριθμοῦ ἀπὸ τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους Σεδεκίου τοῦ βασιλέως, ἐφ' οὗ ἦλθον ἡ πόλις. Εἰ γὰρ τις ἐκεῖθεν ἀρξάμενος ἐρευνήσοι, εὐρήσει τοῦτον συμπληρούμενον τὸν χρόνον ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου βασιλείας. Τοῦτο τοίνυν ὁ τοῦ λαοῦ προμηθούμενος ἄγγελος τὸν τῶν ὄλων ἰκετεύει Θεὸν, εἰς τε τὴν προῤῥήσιν ἀπιδεῖν, καὶ τὸν χρόνον πεπληρωμένον ἰδεῖν, καὶ τὴν ἀφιερωμένην αὐτῷ πόλιν ἐρημίᾳ παντελεῖ παραδεδομένην ἐπιπλεῖστον μὴ 81.1884 παριδεῖν. Καὶ ταύτην ὁ Δεσπότης τὴν ἰκετείαν δεξάμενος· "Ἀπεκρίθη, φησὶν ὁ προφήτης, τῷ ἀγγέλω τῷ λαλοῦντι ἐν ἐμοί, ῥήματα καλὰ καὶ λόγους παρὰ κλητικούς." Οὐκ ἄλλον δὲ ἄγγελον τοῦτον ἔφη παρ' ἐκείνον τὸν μεταξὺ τῶν ὀρῶν ἐστηκὼτα, ἀλλ' αὐτὸν ἐκείνον, καὶ αὐτῷ προσδιαλεγόμενον, καὶ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ πρεσβευόμενον. Λέγει δὲ αὐτὸν ἐν αὐτῷ λαλεῖν, ἐπειδὴ οὐ λόγοις ἐκέχρητο, καὶ φωνῇ κινήσει γλώττης καὶ ἀέρος ἀντιτυπία διαρθρουμένη, ἀλλ' ἔνδοθεν ἐνηχουμένη, καὶ ἐν αὐτῷ τυπουμένη. Θαρσῆσας τοίνυν τῇ τοῦ Θεοῦ εὐμενεῖα ὁ ἅγιος ἄγγελος παρακελεύεται τῷ προφήτῃ βοῆσαι, καὶ εἰπεῖν· "Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἐζήλωσα τὴν Σιών καὶ τὴν Ἰερουσαλήμ ζῆλον μέγαν. (ιε΄.) Καὶ ὄργην μεγάλην ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συνεπιτιθέμενα, ἀνθ' ὧν ἐγὼ μὲν ὠργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέθεντο εἰς κακά." Οὐκέτι, φησὶν, ἀνέξομαι περιδεῖν τὰ κατὰ τῆς Ἰερουσαλήμ τολμῶμενα, ἀλλὰ δίκας εἰσπράξομαι τοὺς ὑπερβάντας τῆς κατὰ τῆς ὀρισθείσης τιμωρίας τὸ μέτρον, καὶ πλείονα τῶν καταψηφισθέντων ἐπαγαγεῖν αὐτῇ τε τολμηκότας κακά. Ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὴν ποινήν εἰσπραττόμενος, ὡς εἰς τοὺς ἐμοὺς πεπαρανόμηκε νόμους, τῆς ἐμῆς αὐτὴν προνοίας ἐγύμνωσα· ἐκεῖνοι δὲ τὴν ἐντεῦθεν ἄδειαν εἰληφότες, κόρον λαβεῖν τῶν κατ' αὐτῆς κακῶν οὐκ ἠθέλησαν· διὸ ζήλω δίκαιῳ χρησάμενος, αὐτὴν μὲν

ἀξιῶσω φειδοῦς, ἐκείνους δὲ τῶν τετολμημένων ἀπαιτήσω δίκας. Εἶτα λέγει καὶ τοῦ ἔλεου τὸν τρόπον, καὶ τῆς τοῦ θείου οἴκου οἰκοδομῆς ὑπισχνεῖται τὸ τέλος, καὶ τῆς πόλεως τὴν νεουργίαν, καὶ τὴν τῶν περιβόλων ἀνάστασιν. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ: "Τὸ μέτρον ἑκταθὴ σεται ἐπὶ Ἱερουσαλήμ ἔτι." Καὶ αὖθις δὲ αὐτῷ ὁ ἅγιος ἄγγελος παρηγγύησε βοῆσαι, καὶ εἶπεν: "Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ: Ἔτι διαχυθῆσονται πόλεις ἐν ἀγαθοῖς, καὶ ἐλεήσει ἔτι Κύριος τὴν Σιών, καὶ αἰρετιεῖ ἔτι τὴν Ἱερουσαλήμ." Πολλαῖς μὲν πόλεσι τῆς Ἰουδαίας παρέξει τῶν ἀγαθῶν τὴν ἀφθονίαν· τοῦτο γὰρ παρεδήλωσεν εἰρη κώς: "Ἔτι διαχυθήσονται πόλεις ἐν ἀγαθοῖς" ἀλλ' ὅμως ἔτι τῶν ἄλλων προτιμήσει τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰ παλαιὰ παρέξει προνόμια. Ἐπισημὴ νασθαὶ δὲ προσήκει, ὡς οὐκ αἰώνιον αὐτοῖς τὴν εὐπραξίαν ὑπέσχετο, ἀλλὰ χρόνον τινὰ παρεδήλωσεν, εἰρηκώς, Ἔτι, προδιδάσκων ὡς τοῦ κληρονόμου φανέντος, ὁ οἰκονόμος καὶ ἐπιτρόπος τάξιν ἐπέχων νόμος ἀργὸς ἀναφανεῖται· σὺν τούτῳ καὶ ὁ τόπος, ὁ τὴν κατὰ τοῦτον λατρείαν δεξάμενος. Ἐντεῦθεν εἰς ἑτέρας ὀπτασίας διήγησιν μεταφέρει τὸν λόγον, καὶ φησι τέσσαρα μὲν τεθεῆσθαι κέρατα, μεμαθηκέναι δὲ δι' ἐρωτήσεως ἀπὸ τοῦ ἀγγέλου, ὅτι τοιαῦτά ἐστι τὰ διασκορπίσαντα τὸν Ἰούδαν καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ. Εἶτα λέγει πάλιν, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων δειχθῆναι αὐτῷ τέκτονας ἰσαρίθμους, καὶ πάλιν πυθέσθαι, καὶ ἀκηκοέναι, ὅτι "Ταῦτα τὰ κέρατα τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Ἰσραὴλ σκορπίσαντα· καὶ ἐξῆλθον οὗτοι ὀξῦναι αὐτὰ εἰς χεῖρας αὐτῶν· τὰ τέσσαρα κέρατα ἔθνη ἐπαιρόμενα κέρας ἐπὶ 81.1885 τὴν γῆν Κυρίου, τοῦ διασκορπίσαι αὐτήν." Λέγει τοίνυν ὅτι αἱ ἀόρατοι δυνάμεις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων προσετάχθησαν κατ' ἀλλήλων ἐγειραὶ καὶ παρ' ὀξῦναι ταῦτα τὰ ἔθνη, ὥστε δι' ἀλλήλων δοῦναι δίκας ὧν κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ ἐπλημμέλησαν. Τοῦτο γὰρ παρεδήλωσε: "Τοῦ ὀξῦναι αὐτὰ εἰς χεῖρας αὐτῶν." Τέσσαρα δὲ λέγει, οὐκ ἔθνῶν τινῶν ἀριθμὸν δηλῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ τέσσαρα τῆς οἰκουμένης τὰ τμήματα, τὸ ἑβραϊκόν, τὸ ἑσπερίον, τὸ νότιον, τὸ βόρειον· ἐπ' ἦλθον δὲ αὐτοῖς οἱ μὲν ἔθνη, οἱ δὲ ἐκείθεν· ποτὲ μὲν Ἀσσύριοι, καὶ Βαβυλώνιοι· ποτὲ δὲ ἀλλόφυλοι, καὶ Αἰγύπτιοι· ἄλλοτε δὲ Ἰδουμαῖοι, καὶ Μωαβῖται, καὶ Ἀμμωνῖται· τέσσαρα κέρατα τοὺς ἐκ τῶν τεσσάρων τμημάτων αὐτοῖς ἐπελθόντας προσηγόρευσε. Τούτοις ἰσαρίθμους ἐπέστησεν ἀοράτους δυνάμεις, κατ' ἀλλήλων αὐτοὺς διεγειρούσας, ἵν' ὑπ' ἀλλήλων εἰσπραχθῶσιν ὧν ἐτόλμησαν δίκας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἄλλὰ γὰρ αὖθις εἰς ἑτέραν θεωρίαν τὴν διήγησιν μετατίθησι, καὶ φησι τεθεῆσθαι ἄνδρα σχοινίον ἐπὶ φερόμενον γεωμετρικόν· εἶτα ἐρέσθαι αὐτὸν ὅποι πορεύεται· κάκεῖνον φάναι, ὅτι τὴν Ἱερουσαλήμ διαμετρήσων ἄπεισιν, ὥστε μαθεῖν ὅποσον αὐτῆς τό τε μῆκος ἐστὶ, καὶ τὸ εὖρος. Προστίθησι δὲ καὶ ταῦτα τῷ διηγήματι, ὅτι ὁ ἄγγελος ἐκεῖνος ὁ τοῦ τους ἐνηχῶν αὐτῷ τοὺς λόγους εἰστήκει· ἕτερος δὲ πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενος ἄγγελος δραμεῖν αὐτῷ παρ' ἡγγύησε πρὸς τὸν τὸ μέτρον ἐπιφερόμενον νεανίαν, καὶ εἶπεῖν: "Κατάκαρπος κατοικηθήσεται Ἱερουσαλήμ, ἀπὸ πλήθους ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν ἐν μέσῳ αὐτῆς. (ε΄.) Καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτῇ, λέγει Κύριος, τεῖχος πυρὸς κυκλόθεν, καὶ εἰς δόξαν ἔσομαι ἐν μέσῳ αὐτῆς." Ὅρα γὰρ, φησὶ, μὴ σμικρύνῃς τὰ τῆς πόλεως μέτρα, ἀλλὰ παρ' ἐμοῦ τοῦ σοῦ καὶ ταύτης Δεσπότου μανθάνων, ὡς πλεῖστον ὅσον αὐτὴν πληθὸς καὶ ἀνθρώπων καὶ τετραπόδων οἰκήσει, διάγραψον ἀναλογοῦν τῷ πλήθει τῶν οἰκητόρων τὸ μέγεθος. Πρὸς γὰρ τούτοις κἀγὼ αὐτῇ διὰ τῆς ἐμῆς χάριτος τεῖχος ἄμαχόν τε καὶ ἀνυπέρβατον ἔσομαι. Τοῦτο γὰρ ἐκάλεσε τεῖχος πυρός. Καθάπερ γὰρ πυρὰν μεγίστην ὑπερβῆναι τῶν ἀδυνάτων· οὕτως ἀδύνατον ἠττηθῆναι τὸν ὑπὸ τῆς θείας φρουρούμενον χάριτος. Οὐ μόνον δὲ αὐτῇ πᾶσαν ἀσφάλειαν χορηγήσω, ἀλλὰ καὶ περίβλεπτον αὐτὴν ἀποφανῶ, ὥστε αὐτῆς πάντοσε διαδραμεῖν τὸ κλέος. Ταῦτα δὲ ἅπαντα ὁ

προφήτης ἑώρα, καὶ τοῦ προστατεύοντος ἀγγέλου τὴν κηδεμονίαν, καὶ τῶν ἄλλων ἀγγέλων τὸν δρόμον, καὶ τὰ τῆς πόλεως μέτρα, ἵνα καὶ αὐτὸς βεβαίως δέξεται τὰς ἀγαθὰς περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ ὑποσχέσεις, καὶ ὁ λαὸς ἀκριβῶς τοῖς λεγομένοις πιστεύσει, οὐ λόγους ἀπλῶς προσφερομένους, ἀλλὰ πράγματα θεωρῶν προτυπούμενα. Εὐθὺς μὲν οὖν ὑποδείξας ἐκεῖνα τῷ προφήτῃ κελεύει βοᾶν· ' , ζ'. "Ω, ὦ, φεύγετε ἀπὸ γῆς βορρᾶ, λέγει Κύριος· διότι ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων τοῦ οὐρανοῦ συνάξω ὑμᾶς, λέγει Κύριος. Εἰς Σιών ἀνασώζεσθε, 81.1888 οἱ κατοικοῦντες θυγατέρα Βαβυλῶνος." Ταύτας ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, μὴ μόνον ὑμεῖς οἱ ἤδη ἐπανελθόντες θαρρῆτε, ἀλλὰ καὶ οἱ ἔτι τὴν Βαβυλῶνα κατὰ γνώμην οἰκοῦντες (ἐπιτραπέντες γὰρ ἐπανελθεῖν, ἀνεβάλεσθε)· εἰς τὴν ὑμετέραν ἔλθειν ἐπείγεσθε πατρίδα, ἣν εἰς τὴν προτέραν εὐπράξιαν οὐκ εἰς μακρὰν ἐπανάξω. ἡ', θ'. "Διότι τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ὅπισω δόξης ἀπέσταλκέ με ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ σκυλεύσαντα ὑμᾶς· διότι ὁ ἀπτόμενος ὑμῶν, ὡς ὁ ἀπτόμενος τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ. Διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπιφέρω τὴν χειρὰ μου ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἔσονται σκῦλα τοῖς δουλεύουσιν αὐτοῖς, καὶ γνώσεσθε ὅτι Κύριος παντοκράτωρ ἀπέσταλκέ με." Τοσαύτης γὰρ ἀπολαύσετε παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων κηδεμονίας, ὅτι πάντα τὸν ἡμῖν ἐπὶ τῷ λυτῆσαι πελάζοντα, τῇ τοῦ ὀφθαλμοῦ κόρῃ πελάζειν ὑπολαμβάνει· οὐκ ἐπειδὴ σῶμα περικείται, καὶ εἰς μέλη διήρηται· ἀσώματος γὰρ καὶ ἀπερίγραφος ὁ τῶν ὅλων Θεός· ἀλλ' ἦν ἔχει διάθεσιν ἀνθρωπίνως παρεδήλωσε. Ταύτην καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ παρ' αὐτοῦ τὴν κηδεμονίαν αἰτεῖ· "Φύλαξόν με, Κύριε, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ. Τούτου, φησὶ, χάριν ἅπαντας ἐκεῖ νους τοὺς ληϊσαμένους ὑμᾶς καὶ σκυλεύσαντας τοῖς ὑπηκόοις αὐτῶν ὑποχειρίους ποιήσω· καὶ ταῦτα πείσονται παρ' ἐκείνων, οἷα περὶ ὑμᾶς διέθηκαν· καὶ δι' αὐτῶν μαθήσεσθε τῶν πραγμάτων τὴν τῶν θείων λογίων ἀλήθειαν. Ταῦτα δὲ τυπικῶς ἐκείνοις συνέβη· ἡ δὲ τῆς προφητείας ἀλήθεια ἐφ' ἡμῶν ἀκριβεστέραν ἔσχε τὴν ἔκβασιν. Τοὺς γὰρ σκυλεύσαντας ἡμᾶς δαίμονας, καὶ τὴν ἡμετέραν σφετερισμένους διάνοιαν, καὶ ἅπαντα ἡμῶν ἐξανδραποδίσαντας τὰ μέλη τοῦ σώματος, καταλύσας ὁ Δεσπότης Χριστὸς ὑποχειρίους τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ πεποίηκε δούλους. Καὶ τοῦτο σαφέστερον διὰ τοῦ θεσπεσίου δεδήλωκεν Ἡσαΐου βοῶν· "Οὐς ἐφοβεῖσθε φοβηθήσονται ἀφ' ὑμῶν· ἄγγελοι ἀποσταλήσονται ἀξιοῦντες εἰρήνην πικρῶς κλαίοντες· ἐρημωθήσονται γὰρ αἱ τούτων ὁδοί." Οὕτως ἐβόων οἱ δαίμονες· "Ἐὰ τί ἡμῖν καὶ σοὶ, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ; Ἥλθες, πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς." Καὶ πάλιν· "Ὅρ κίζω σε μὴ με βασανίσῃς." Οὕτως ἡ πυθομάντις ἐν Φιλίπποις ἐβόα· "Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δούλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσὶν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας." Οὕτω καὶ πρὸ τῶν καλλινίκων μαρτύρων μέχρι καὶ τήμερον βοῶσι, καὶ τὴν ἐκεῖνων ἄκοντες ἀνακηρύττουσι νίκην, καὶ τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν διελέγχουσι. Τούτους τοίνυν τοὺς πάλαι σκυλεύσαντας ἡμᾶς οἷόν τινα σκῦλα τοῖς σκυλευθεῖσι παρέδωκεν ὁ ὀπίσω δόξης ἀποσταλὴς, ἵνα τὴν παλαιὰν δόξαν, ἣν ἐξαπατηθεὶς ἀπώλεσεν ὁ γενάρχης Ἀδὰμ, ταύτην ἡ φύσις ἡμῶν ἀνακτήσῃται, καὶ 81.1889 γινώμεν τὸν εὐεργέτην, καὶ Σωτῆρα τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, καὶ τὸν ἀποστείλαντα αὐτὸν διὰ φιλανθρωπίας Πάτερα. Ἀπεστάλη δὲ, οὐχ ὡς Θεός, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος· ὡς γὰρ Θεός, τοῦ γεγεννηκότος ὁμότιμος. "Ἐγὼ γὰρ, φησὶν, ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί." Καί· "Ὁ Πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα." Καί· "Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐσμέν." Καί· "Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα." Πέμπεται δὲ ὡς ἄνθρωπος, τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν πληρῶν, οὐ τὴν θείαν φύσιν κατασμικρύνων. "Ἐν μορφῇ γὰρ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἄρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ· ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών." Ὑπέδειξε τοί νυν ἡμῖν ὁ Προφήτης, οὐ μόνον τὴν δυάδα τῶν προσώπων, ἀλλὰ καὶ τὸ ὁμότιμον τῶν προσώπων. "Τάδε γὰρ λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ὅπισω δόξης ἀπέσταλκέ με." Καὶ δεικνὺς τίς ὁ ἀποστείλας, ἐπάγει·

"Καὶ γνῶσεσθε ὅτι Κύριος παντοκράτωρ ἀπέσταλκέ με." Τοιγαροῦν καὶ ὁ ἀποστείλας Κύριος παντοκράτωρ, καὶ ὁ ἀποσταλεὶς Κύριος παντοκράτωρ, καὶ οὐδεμία ἀξιομάτων διαφορά. Ἄπ' ἐστάλη δὲ, ὡς ἔφην, ἀνθρωπίνως, οὐ θεϊκῶς, τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν πληρῶν· καὶ ἀποσταλεὶς δὲ εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὸν πεπομφότα πατέρα· "Ὁ Πατὴρ γάρ μου, ὁ ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα." Τούτοις ὁ προφήτης ἀκολούθως ἐπάγει· ἰ', ια'. "Τέρπου καὶ εὐφραίνου, θύγατερ Σιών, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἔρχομαι, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ σου, λέγει Κύριος. Καὶ καταφεύξονται ἔθνη πολλὰ ἐπὶ τὸν Κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔσονται αὐτῷ εἰς λαόν, καὶ κατασκηνώσουσιν ἐν μέσῳ σου, καὶ γνώσῃ ὅτι Κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέ με πρὸς σέ." Ἄντικρὺς καὶ ταῦτα ἡμῖν ἀρμόζει τοῖς ἐξ ἔθνων κεκλημένοις, καὶ τῆς σωτηρίας τετυχηκόσιν, οἷς καὶ τὸ χαίρειν καὶ τὸ εὐφραίνεσθαι παρακελεύεται, ὡς ἔνοικον ἐσχηκόσι τὸν τοῦ παντὸς Κύριον. Ἔστι δὲ ἰδεῖν καὶ αὐτὴν τὴν αἰσθητὴν Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τῶν εἰς τὸν Κύριον πεπιστευκότων οἰκουμένην ἔθνων. Κάνταῦθα δὲ ὁμοίως, καὶ τὴν δυάδα τῶν προσώπων, καὶ τὸ ὁμό τιμον ἐδιδάχθημεν τῶν προσώπων. "Ἰδοὺ γάρ ἔρχομαι, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ σου, λέγει Κύριος· καὶ γνώσῃ ὅτι Κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέ με πρὸς σέ. (ιβ'). Καὶ κατακληρονομήσει Κύριος τὸν Ἰούδα, τὴν μερίδα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἀγίαν γῆν, καὶ αἰρετιεῖ ἔτι τὴν Ἱερουσαλήμ." Ἐκ γὰρ τοῦ Ἰούδα τὴν τοῦ δούλουμορφὴν ἀνέλαβεν ὁ Δεσπότης, καὶ οἰκίαν αὐτὴν ἐποίησατο μερίδα· καὶ μάρτυς ὁ θεσπέσιος Παῦλος βοῶν· "Πρόδηλον δὲ ὅτι Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος." Καὶ δεικνὺς ὡς οὐ μόνον τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ πᾶσαν τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν εἰς σωτηρίαν καλεῖ, ἐπάγει· 81.1892 ιγ'. "Εὐλαβεῖσθω πᾶσα σὰρξ ἀπὸ προσώπου Κυρίου, ὅτι ἐγγύερται ἐκ νεφελῶν ἀγίων αὐτοῦ." Οὕτω καὶ ὁ Δαβίδ φησι· "Πρὸς σέ πᾶσα σὰρξ ἤξει." Οὕτω καὶ Ἡσαΐας· "Καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Νεφέλας δὲ τοὺς ἀγίους προφήτας εἰκότως καλεῖ, οὐδὲν οἰκεῖον φθεγομένους, ἀλλ' ὡς ἕκ τινος θαλάσσης τῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος τὸν προφητικὸν ἔλκοντας ὑέτον. Ἀπὸ τούτων αὐτὸν ἐγείρεσθαι καὶ ἐπιφάνεσθαι λέγει, ἐπειδὴ διὰ τούτων τὴν οἰκίαν προαγορεύσας ἐπιφάνειαν, καὶ οἷς προεθέσπισεν ἐπιθεῖς τὸ τέλος, ἔδειξε διὰ τῆς ἀληθείας θεῖαν τὴν προφητείαν. Ταῦτα μὲν εἰ καὶ Ἰουδαίοις ἤρμοσε κατὰ τὸν τῆς ἐπανόδου καιρὸν, ὡς τινες ἡρμηνεύκασιν, οὐ λίαν ἀντιλέγω. Ὅτι δὲ ἡ πρόρρησις τὴν ἀληθῆ καὶ ἀναντίρρητον ἔκβασιν μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἐδέξατο, αὐτόθεν ἔστι μαθεῖν· ἐξ ἐκείνου γὰρ καὶ τὰ μυρία ἔθνη, τὴν προτέραν καταλιπόντα πλάνην, κατέφυγον ἐπὶ τὸν τῶν ὄλων Θεόν, καὶ λαὸς ἐχημάτισε θεῖος. Ἐξ ἐκείνου τὴν Ἱερουσαλήμ τὸ ἐκ τῶν ἔθνων συλλεγὲν εὐσεβὲς κατώκησε σύστημα. Ἐξ ἐκείνου πᾶσα σὰρξ, καὶ τὴν προτέραν τοῦ Σωτῆρος ἐδέξατο παρουσίαν, καὶ τὴν δευτέραν ἐφφρικεν ἐπιφάνειαν. Ἄλλ' ἐπὶ τὴν ἔρμη νεῖαν ἐπανελθεῖν καιρός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

α', β'. "Καὶ ἔδειξέ μοι Κύριος τὸν Ἰησοῦν, τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, ἐστῶτα πρὸ προσώπου ἀγγέλου Κυρίου, καὶ ὁ διάβολος εἰστήκει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τοῦ ἀντικεῖσθαι αὐτῷ. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς τὸν διάβολον· Ἐπιτιμήσαι Κύριος ἐν σοὶ, διάβολε, καὶ ἐπιτιμήσαι Κύριος ἐν σοὶ, ὁ ἐκλεξάμενος τὴν Ἱερουσαλήμ." Καὶ ταῦτα δὲ τύπος τῶν ἡμετέρων. Ὡσπερ γὰρ ἐκείνῳ τῷ Ἰησοῦ ἀρχιερεῖ ὄντι, καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ λαοῦ πρεσβείας προσφέροντι τῷ Θεῷ, ἀντέκειτο λίαν ὁ ἀλάστωρ καὶ πονηρὸς διάβολος· οὕτως Ἰησοῦ τῷ μεγάλῳ ἀρχιερεῖ, τῷ κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ, τῷ αἴροντι τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἀντηγωνίζετο πάλιν ὁ αὐτὸς οὗτος πολέμιος, ὑποσκελίσαι βουλό μενος· ἀλλὰ τούτῳ Ἰησοῦς μὲν ὁ τοῦ Ἰωσεδέκ οὐκ ἐπετίμησεν, ἀλλ' ὁ τοῦ Ἰησοῦ Δεσπότης. Ἦνίκα δὲ Ἰησοῦ τῷ Σωτῆρι τῆς οἰκουμένης προσήλθεν, ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτιμᾶται, οἷα δὴ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ Δεσπότης, καὶ ἀκούει· "Ὑπαγε ὀπίσω μου,

Σατανᾶ." Οὕτω τοίνυν ἀπαλλάξας τοῦ διαβόλου τὸν Ἰωσεδὲκ Ἰησοῦν, οἷα δὴ Θεὸς, ὁ Δεσπότης ἐπήγαγεν· "Οὐκ ἴδου τοῦτο ὡς δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ πυρός;" Ἐπειδὴ γὰρ ἄρτίως ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐпанελη λυθότες, τὰ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπεφέροντο σημεῖα, τὴν πενίαν, τὴν ἐρημίαν, εἰκότως αὐτοὺς δαλὸν ὀνομάζει. Δαλὸς δὲ ἐστὶν ἡμιφλεγὲς ξύλον ἀπὸ πυρὸς ἀρπαγὲν. Εἶτα διηγεῖται πάλιν ὁ προφήτης, ὡς ἱμάτια μὲν πιναρὰ καὶ ἐρρύπωμένα ὁ ἀρχιερεὺς περιέκειτο· ὁ δὲ τοῦ λαοῦ προστατεύων ἄγγελος 81.1893 ἑτέροις παρεστῶσι παρηγγύησεν ἀγγέλοις, ἐκείνης αὐτὸν τῆς ἐσθῆτος γυμνῶσαι. Καὶ διδάσκων, ὡς ἕτερόν τι διὰ τῶν ἱματίων αἰνίττεται, ἐπήγαγε· "Καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἴδου ἀφήρηκα ἀπὸ σοῦ τὰς ἀνομίας σου." Εἰκὸς μὲν γὰρ ἦν καὶ αὐτὸν ἔχειν ὡς ἄνθρωπον τινὰ πλημμελήματα. Ἦγοῦμαι δὲ ὅτι οἷα δὴ ἀρχιερεὺς ὠκειοῦτο τὴν τοῦ λαοῦ παρανομίαν, καὶ ὡς συνημαρτηκῶς ἐκείνοις τὰς δεήσεις προσέφερε· καὶ τούτου χάριν, ὡς οἰκείαν ἄφεισιν δέχεται τῆς τοῦ λαοῦ παρανομίας τὴν ἄφεισιν. Ἀλλὰ γὰρ οὕτω, φησὶν, ἀπαλλαγείς τοῦ πενθικοῦ σχήματος, καὶ τοὺς θυμηδίας μεστὸς δεξάμενος λόγους, ἀπολαμβάνει καὶ τὴν τῆς ἱερωσύνης στολήν. Παρεγ γὰρ τοῖς παρεστῶσιν ὁ ἐκεῖνα εἰρηκῶς τε καὶ δεδρακῶς, τὸν τε ποδήρη αὐτὸν ἐνδύσαι, καὶ τὴν μίτραν καὶ τὴν κίδαριν ἐπιθεῖναι τῇ κεφαλῇ. Καὶ τούτων γενομένων, διαμαρτύρεται αὐτὸν ὁ ἅγιος ἄγγελος, καὶ φησὶ· ζ'. "Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἐὰν ἐν ταῖς ὁδοῖς μου πορεύσῃ, καὶ ἐὰν τὰ προστάγματα μου φυλάξῃς, καὶ σὺ διακρινεῖς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἐὰν φυλάσῃς τὴν ἀυλήν μου, καὶ δώσω σοι ἀναστρεφομένους ἐν μέσῳ τῶν ἐστηκότων τούτων." Τὴν ἱερατικὴν ἀξίαν ἀπολαβὼν, κατὰ τοὺς ἱερωσύνης πολιτεύου νόμους, φυλάττων ἅπαντα, ὅσα δρᾶν διηγόρευσα. Ταῦτα γὰρ ποιῶν, καὶ σὺ ἐν ταύτῃ βιώσει τῇ τιμῇ, καὶ μέχρις ἐκγόνων παραπέμψεις τὸ γέρας, τῶν ἐκ σοῦ τὸν λαὸν τοῦτον οἰκονομούντων. Τοῦτο γὰρ εἶπε· "Δώσω σοι ἀναστρεφομένους ἐν μέσῳ τῶν ἐστηκότων τούτων." η'. "Ἄκουε δὴ, Ἰησοῦ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, σὺ καὶ οἱ πλησίον σου οἱ καθήμενοι πρὸ προσώπου σου, διότι ἄνδρες τερατοσκόποι εἰσὶ." Τερατοσκόπους δὲ λέγει οὐχ ὡς τινες ὑπέλαβον οἰωνοσκόπους, καὶ κληδόσι κεχρημένους· οὐ γὰρ ἂν πρὸς τοιοῦτους τοιοῦτοις ἐχρήσατο λόγοις, οὐδ' ἂν αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς εὐσεβὴς ὢν τὸν τοιοῦτον ἠσπάσατο σύλλογον· ἀλλὰ γινώσκων αὐτοῖς μαρτυρεῖ, καὶ τὴν περὶ τὰ θεῖα σπουδὴν. Τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν προφητῶν διδόμενα τέρατα καὶ σημεῖα περισκοποῦντες ὡς εὐσεβεῖς διετέλουν, καὶ τὸ τούτων ἀναμένοντες τέλος. Πρὸς τούτους τοίνυν καὶ τὸν Ἰησοῦν λέγει τὰ ἐπαγόμενα· "Διότι ἴδου ἐγὼ ἄγω τὸν δούλόν μου, Ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ. (θ'). Διότι λίθος ὃν δέδωκα πρὸ προσώπου Ἰησοῦ, ἐπὶ τὸν λίθον τὸν ἕνα ἐπτὰ ὀφθαλμοὶ εἰσιν." Διακοσμήσας τὸν ἱερέα, καὶ τὸ μὲν πένθιμον ἀποδύσας σχῆμα, τὴν δὲ ἱερατικὴν ἐνδύσας στολήν, καὶ τὸ πρακτέον ὑποδείξας, καὶ τὸ διαρκὲς ἐπὶ πλεῖστον τοῖς ἐγγόνις ἐπαγγειλάμενος, εἰ τοὺς θεῖους νόμους φυλάξοιεν, ἐπὶ τὸ βασιλικὸν μεταβαίνει γένος, καὶ τὸν Ζοροβάβελ ἔκγονον ὄντα τοῦ Ἰεχονίου, ἀπὸ δὲ τοῦ Δαβὶδ τὸ γένος κατάγοντα, οὕτω περιφανῆ καὶ περίβλεπτον ὑπισχνεῖται ποιῆσειν, ὡς τῷ λαμπροτάτῳ τῆς ἀνατολῆς φωτὶ παραβάλλεσθαι. Τοῦτον λέγει δεδωκέναι τὸν λίθον πρὸ 81.1896 προσώπου τοῦ ἱερέως ἐπτὰ κοσμούμενον ὀφθαλμοῖς. Οὔτε δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὀφθαλμοὺς νοητέον, οὔτε τὸν ἐπτὰ ἀριθμὸν ἐπὶ ῥητοῦ ἀριθμοῦ ληπτέον. Τὴν γὰρ τῆς θείας χάριτος ἐνέργειαν ὀφθαλμοὺς προσηγόρευσεν· ἐπτὰ δὲ αὐτοὺς ὠνόμασε, τὸ πλῆθος αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος διὰ τούτων σημαίνων. Οὕτω καὶ ἡ Ἄννα φησὶν· "Στεῖρα ἔτεκεν ἐπτὰ," οὐχ ὠρισμένον ἀριθμὸν λέγουσα, ἀλλὰ τὸ πλῆθος παραδηλοῦσα. Καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ· "Ἀπόδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν ἐπταπλασίονα εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν· ἀντὶ τοῦ, πολλαπλασίαν, ὣν ἠδίκησαν ἡμᾶς, δότωσαν δίκην. Λίθον δὲ αὐτὸν ὀνομάζει διὰ τὸ στερρόν καὶ ἀκαταγώνιστον· ἄλλως τε καὶ τύπος ἦν τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ, ὃς λίθος ὑπὸ τῆς θείας πολλαχοῦ προσηγορεύθη Γραφῆς. Ὁ μὲν γὰρ θειότατος ἔφη Δαβὶδ· Λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς

κεφαλήν γωνίας." Διὰ δὲ τοῦ θεσπεσίου Ἡσαΐου ὁ τῶν ὄλων λέγει Θεός· "Ἴδου τίθημι ἐν Σιών λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον, ἔντιμον, εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κατασχυνηθῆ." Οὕτω καὶ ὁ μακάριος Δανιὴλ εἶδε τμηθέντα ἀπὸ ὄρους λίθον ἄνευ χειρῶν, καὶ τὴν μὲν εἰκόνα πατάξαντα, καὶ τὰς ὕλας λεπτύναντα, γενόμενον δὲ εἰς ὄρος μέγα, καὶ τὴν οἰκουμένην καλύψαντα. Ταῦτα πεπαιδευμένος καὶ ὁ μακάριος Παῦλος βοᾷ· "Ἐπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας· ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός." Καὶ πάλιν· "Θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός." Τοῦτον ἐν ἑαυτῷ φέρων τὸν λίθον ὁ Ζοροβάβελ (ἐξ αὐτοῦ γὰρ τὸ κατὰ σάρκα βεβλά στήκεν ὁ τῆς οἰκουμένης Σωτὴρ), εἰκότως καὶ αὐτὸς ὀνομάζεται λίθος, παντοδαποῖς διαλάμπων χαρὶ σμασιν. Οὕτω τὴν θεοδότον τοῦ Ζοροβάβελ ὑποδείξας χάριν, προλέγει καὶ τῆς λαμπρᾶς αὐτοῦ στρατηγίας τὰ τρόπαια· "Ἴδου ἐγὼ ὀρύσσω βόθρον, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ ψηλαφήσω πᾶσαν τὴν ἀδικίαν τῆς γῆς ἐκείνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ." Ταῦτα περὶ τοῦ Γῶγ καὶ Μαγῶγ προηγόρευσεν, οἷς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὴν πανωλεθρίαν ἐπήγαγε· καὶ ἅπαντας κατ' αὐτὸν θανάτῳ παρέπεμψεν, ὃν τροπικῶς προσηγόρευσε βόθρον. Τούτου δὲ, φησὶν, γενομένου, ἅπαντες οἱ ὑπὸ τῷ Ζοροβάβελ στρατευόμενοι, οἷα δὴ νικηφόροι γενόμενοι, ἀδεῶς λοιπὸν ὑπὸ τὰς ἀμπέλους καὶ τὰς συκᾶς ἀλλήλους εἰς ἐστίασιν συγκαλοῦντες εὐωχῆ θήσονται, τὴν τῶν πολεμίων οὐ δειμαίνοντες ἔφοδον. Τούτων ὁ προφήτης ἀκούσας, καὶ ἐν τῇ θεωρίᾳ τῶν τοσοῦτων καὶ τοιούτων ἀποκαλύψεων γεγονῶς, ἔξω μὲν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων κατέστη, ἐν ἐκείνοις δὲ τὴν διάνοιαν ἔχων, ἐώκει τινὶ λίαν κεκαρωμένῳ καὶ ὑπνω κατεχομένῳ· οὗ χάριν ὁ ἅγιος ἄγγελος, ὁ τοῦ τε λαοῦ προστατεύων, καὶ περὶ τὰς ὁπτασίας αὐτὸν ποδηγήσας ἀπάσας, 81.1897

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

α΄-γ΄. Προσελθὼν, φησὶν, ἐξήγειρέ με, ὃν τρόπον ὅταν ἐξεγερθῆ ἄνθρωπος ἐξ ὕπνου αὐτοῦ. Καὶ εἶπε πρὸς με· Τί σὺ βλέπεις; Καὶ εἶπον· Ἐώρακα, καὶ ἰδὼν λυχνία χρυσοῦ ὄλη, καὶ τὸ λαμπάδιον ἐπάνω αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ λύχνοι ἐπάνω αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ ἐπαρυστρίδες τοῖς λύχνοις τοῖς ἐπάνω αὐτῆς. Καὶ δύο ἐλαῖαι ἐπάνω αὐτῆς, μία ἐκ δεξιῶν τοῦ λαμπαδίου αὐτῆς, καὶ μία ἐξ ἐωνύμων." Καὶ ταῦτα δὲ πάντα αἰνίγματά ἐστιν ἐτέρων πραγμάτων. Νῦν γὰρ λυχνίαν χρυσοῦν εἰς τύπον τῆς θείας ἔδειξε προμηθείας, ἢ καὶ τὰ οὐράνια καὶ τὰ ἐπίγεια πρυτανεύει· οἱ δὲ ἑπτὰ λύχνοι τῶν ἑπτὰ τῆς ἑβδομάδος ἡμερῶν ἰσάριθμοι, τὸ διηνεκὲς καὶ διαρκὲς τῆς θείας παραδηλοῦσι προνοίας· αἱ δὲ ἐπαρυστρίδες, αἱ τὸ ἔλαιον ἐπιχέουσαι, τὴν ἄφθονον φιλοτιμίαν τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας σημαίνουσι. Οὕτω διὰ τοῦ λαμπαδίου τὴν τὰ πάντα καταφωτίζουσαν χάριν ἠνίξατο. Δύο δὲ ἐλαίας ἐκατέρωθεν τεθηλυίας, τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἱερωσύνην ἐκάλεσε, τῇ θεῖᾳ χάριτι κοσμομένας· τοὺς δὲ δύο κλάδους, τοὺς μέχρι τῶν λύχνων διήκοντας, τὸν Ἰησοῦν καὶ τὸν Ζοροβάβελ, τὸν μὲν ἐκ τῆς ἱερατικῆς, τὸν δὲ ἐκ τῆς βασιλικῆς βεβλαστηκότα φυλῆς. Ἐπειδὴ γὰρ τοῖς ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς κεχηρμένοις ἄπιστον ἐδόκει καὶ λίαν ἀπίθανον, ἄνδρας ὀλίγους, καὶ πένητας, καὶ μόγις ὀψέποτε τὴν μακρὰν ἐκείνην αἰχμαλωσίαν διαφυγόντας, τσαῦτα καὶ τοιαῦτα κατορθῶσαι ἀνδραγαθήματα, ἐβεβαίωσε τοῖς ὑποδειχθεῖσι τὴν ὑπόσχεσιν ὁ Θεός, διδάσκων, ὡς οὐ τῆς αὐτῶν δυνάμεως, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ χάριτος ἐστὶν ἡ κατόρθωσις. Καὶ ταύτην τὴν ἐρμηνείαν παρ' αὐτοῦ μεμαθήκαμεν τοῦ τὴν ὄψιν ἐκείνην ὑποδείξαντος Δεσπότου· τοῦ γὰρ προφήτου πυθομένου τὰ δειχθέντα τίνων ἐστὶν πραγμάτων αἰνίγματα, ὁ θεῖος ἄγγελος ἔφη· "Οὗτος ὁ λόγος Κυρίου πρὸς Ζοροβάβελ, λέγων· Οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλη, οὐδὲ ἐν ἰσχύϊ, ἀλλ' ἐν Πνεύματί μου, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Μήτε εἰς τὴν παροῦσαν εὐτέλειαν, ὧ Ζοροβάβελ, ἀποβλέπων τῶν προηγορευμένων ἀπαγορεύσης τὴν

ἔκβασιν, μήτε πάλιν κατορθώσας σαυτῷ τὴν νίκην ἐπιγράψῃ· ὑπὸ γὰρ τῆς ἐμῆς βοηθούμενος χάριτος, τὸ κατὰ τῶν ἐθνῶν ἐκείνων τρόπαιον ἀναστήσεις. Εἶτα πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους τρέπει τὸν λόγον. Ζ'. "Τίς εἶ σὺ τὸ ὄρος τὸ μέγα τὸ πρὸ προσώπου Ζοροβάβελ, τοῦ κατορθῶσαι;" Ἐπειδὴ γὰρ καὶ αὐτὸν τὸν Ζοροβάβελ λίθον ὠνόμασεν, εἰκότως καὶ τὰ μυρία ἔθνη ἐκεῖνα ὄρος καλεῖ, καὶ τοῦ θεοῦ ναοῦ τὴν οἰκοδομίαν κωλύσαι πειρώμενα, καὶ τοῦ λαοῦ τὸ λειπόμενον καταλύσαι. Ἄλλ' οὐδὲν ἰσχύσετε ταῦτα βουλευόμενοι. "Ἐξοίσω γὰρ τὸν λίθον τῆς κληρονομίας, ἰσότητά χάριτος χάριτα αὐτῆς." Ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· κὰν μυριάκις λυττήσητε ἐμποδῶν τῷ Ζοροβάβελ γιγνόμενοι, κενὰς ὑμῶν ἀποφανῶ τὰς ἐλπίδας· πάσης γὰρ αὐτὸν ἐμπλήσας χάριτος, καὶ τελεία αὐτὸν κατακοσμήσας χάριτι, καὶ στερβρόν ἀποφήνας οἷα δὴ λίθον, ἅπαντας ὑμᾶς 81.1900 ὀλέθρῳ παραδοῦναι παρασκευάσω, ὥστε τὸ ἔλλειπον τῇ ἀνθρωπείᾳ δυνάμει ἀναπληρῶσαι καὶ ἐξισῶσαι τῇ ἄνωθεν χάριτι. Γινώσκετε τοίνυν, ὅτι αἱ χεῖρες Ζοροβάβελ ἐθεμελίωσαν τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐκτελοῦσιν αὐτὸν, καὶ δι' αὐτῶν μαθ ἤσεσθε τῶν πραγμάτων, ὅτι θεῖος διακονούμενος λόγοις ταύτην ὑμῖν διεπόρθμευσα τὴν προφητείαν. "Ἰ'. Διότι τίς ἐξουδένωσεν εἰς ἡμέρας μακράς;" "Ἔοικε τοῦτο τοῖς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ φερομένοις τοῦ Θεοῦ λόγοις· "Ἐγὼ ἀποκτενῶ, καὶ ζῆν ποιήσω· πατάξω, καὶ γὰρ ἰάσομαι." Τοῦτο γὰρ καὶ ἐνταῦθα δηλοῖ, ὅτι καθάπερ ἐξουδένωσα τὴν Ἱερουσαλήμ εἰς ἡμέρας μακράς, καὶ ἑβδομήκοντα ἔτων ἐρημίαν κατεψηφισάμην αὐτῆς· οὕτω μοι ῥάδιον εἰς τὴν προτέραν αὐτὴν ἐπαναγαγεῖν εὐπραξίαν. Οἱ δὲ ταῦτα ὀρῶντες "Χαρήσονται, καὶ ὄψονται τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον ἐν χειρὶ Ζοροβάβελ." Γινώσκονται, φησὶ, διὰ τῆς πείρας, ὡς ὁ νῦν παρ' αὐτῶν καταφρονῶν μενος Θεὸς, αὐτὸς διὰ τοῦ Ζοροβάβελ κατορθώσει τὴν νίκην. Τὸν γὰρ κασσιτέρινον ἐπ' εὐτελείας ἐν ταῦθα τέθεικεν. Ἐπειδὴ γὰρ καὶ ὁ θεῖος νεὼς ἐμ πέπρηστο, καὶ ὁ λαὸς ἐξηνδραπόδιστο, καὶ ἡ πόλις ἀνάστατος ἐγεγόνει, ὑπώπτειον δὲ ἅπαντες, οὐ διὰ τὴν τοῦ λαοῦ παρανομίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ παρ' αὐτῶν τιμωμένου Θεοῦ, ταῦτα πάντα συμ βῆναι, λίθον κασσιτέρινον κατὰ τὴν ἐκείνων ὑπόνοιαν τὴν θεῖαν βοήθειαν προσηγόρευσε, διδάσκων ὅτι αὕτη ἢ παρὰ τῶν ἀπίστων εὐτελής τις νομιζομένη καὶ ἀσθενής, δι' ἐνὸς ἀνδρὸς τοῦ Ζοροβάβελ τὴν οἰκίαν ἐπιδείξεται δύναμιν. Ὅθεν εὐθὺς ἐπήγαγεν· "Ἐπτά οὗτοι ὀφθαλμοὶ Κυρίου εἰσὶν, οἱ ἐπιβλέποντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν." Ὁ γὰρ τῶν ἀπάντων Ἐφορός τε καὶ Πρύτανις, καὶ πάντα μὲν ἐφορῶν, πάντα δὲ ἀκούων, αὐτὸς ὑπερασπίσει τοῦ Ζοροβάβελ. Τούτων οὕτως εἰρημένων, ἔρεται μὲν ὁ προφήτης περὶ τῶν ἐκατέρωθεν τῆς λυχνίας τεθηλυῶν ἐλαιῶν, πυνθάνεται δὲ περὶ τῶν δύο κλάδων τῶν μέχρις αὐτῶν διηκόντων τῶν λύχνων, καὶ μανθάνει, ὅτι οἱ δύο υἱοὶ τῆς πίότητος, οἱ παρεστήκασιν τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. Λέγει δὲ Ἰησοῦν τὸν ἀρχιερέα καὶ Ζοροβάβελ τὸν στρατηγόν, τὸν μὲν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ, τὸν δὲ ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ γένους ἀνθήσαντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Οὕτω ταῖς παντοδαπαῖς θεωρίαις τοὺς περὶ τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἱερωσύνης βεβαιωσάμενος λόγους, καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ θεοῦ ναοῦ προαγορεύσας τὸ τέλος, ἀπειλῇ τιμωρίας δεδίττεται τοὺς ἀκούοντας, κακίας ἀποτρέπων, καὶ προτρέπων εἰς ἀρετὴν· καὶ δείκνυσιν τῷ προφήτῃ δρέπανον μέγιστον αἰωροῦ μενον, καὶ διὰ τοῦ ἀέρος φερόμενον, δέκα μὲν τὸ εὖρος πήχεων, εἴκοσι δὲ τὸ μήκος. Καὶ διδάσκεται, ὅτι αὕτη ἢ ἀρὰ, ἢ ἐκπορευομένη ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. "Διότι πᾶς ὁ κλέπτης ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκ 81.1901 δικηθήσεται. (δ΄.) Καὶ ἐξοίσω αὐτὸ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ κλέπτου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ὀμνύοντος ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψεύδει, καὶ καταλύσει ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ συντελέσει αὐτὸν, καὶ τὰ ξύλα αὐτοῦ, καὶ τοὺς λίθους αὐτοῦ." Ἀρὰν τὴν

τιμωρίαν ἐκάλεσε, τὴν κατὰ πάσης χωροῦσαν τῆς οἰκουμένης, καὶ τοῖς τῆς ἀδικίας ἐργάταις ἐπαγομένην. Ἐδιδάχθη δὲ διὰ τούτων καὶ ὁ προφήτης, καὶ ὁ λαός, ὡς πάντων ἀνθρώπων κριτὴς ἐστὶν ὁ τῶν ὄλων Θεός, καὶ ἅπαντας ἀξίας εἰσπράζεται δίκας, πανωλεθρίαν ἐπάγων οὐ μόνον τοῖς εἰς αὐτὸν ἀσεβοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀδικοῦσι τὸν πέλας. Μὴ γάρ τις οἰέσθω, κατὰ κλεπτῶν μόνων καὶ ἐπιόρκων ταύτην γεγενῆσθαι τὴν ἀπειλήν· κατὰ πάσης γὰρ παρανομίας τὴν ψῆφον ἐξήνεγκεν. Ἐπειδὴ γὰρ ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ κρέμανται, ἐν τῷ, "Ἄγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν," διὰ τῆς ἐπιόρκιας, καὶ τῆς κλοπῆς, πᾶν εἶδος ἀμαρτίας συνήγαγεν. Ἡ μὲν γὰρ τῶν ὄρκων παράβασις ἀσεβείας ἐστὶ τὸ κεφάλαιον· ἀγάπης δὲ θείας ἔρημος ὁ τοιοῦτος. Ἡ δὲ κλοπὴ τὴν εἰς τὸν πέλας ἀδικίαν δηλοῖ· οὐδεὶς δὲ ἀγαπῶν τὸν πλησίον ἀδικεῖν τοῦτον ἀνέξεται· περιεκτικὰ τοίνυν ἐστὶ τῶν ἄλλων νόμων ταῦτα τὰ κεφάλαια, καὶ εἰκότως τοῖς παραβάταις τὴν τιμωρίαν ἐκείνην ἠπέιλησε. ε', ς. "Καὶ ἐξῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, καὶ εἶπε πρὸς με· Ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε τί τὸ ἐκπορευόμενον τοῦτο. Καὶ εἶπον· Τί ἐστὶ; Καὶ εἶπε· Τοῦτο τὸ μέτρον τὸ ἐκπορευόμενον. Καὶ εἶπεν· Αὕτη ἡ ἀδικία αὐτῶν ἐν πάσῃ τῇ γῆ." Διδασκόμεθα καὶ ἡμεῖς διὰ τούτου, ὡς πάντα μέτρῳ καὶ σταθμῷ πρυτανεύει ὁ τῶν ὄλων Κύριος. Οὕτω καὶ τῷ Ἀβραὰμ πάροικον ἔσσεσθαι αὐτοῦ τὸ σπέρμα προαγορεύσας, καὶ τὴν αἰτίαν διδάσκει· "Οὐῶ γὰρ, φησὶν, ἀναπεπλήρωνται αἱ ἀμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν." Οὐδέπω, φησὶν, ἄξια πανωλεθρίας πεπλημμελήκασι· διόπερ οὐκ ἀνέξομαι νῦν αὐτοὺς παραδοῦναι σφαγῇ, ἀλλὰ τῆς παρανομίας τὸ μέτρον ἀναμενῶ. Οὕτω τοῖς ἐπὶ τοῦ Νῶε εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἔτεσι τὴν ζωὴν περιορίσας, ἐπειδὴ τὴν ἀμαρτίαν αὐξανομένην καὶ πλημμυροῦσαν εἶδεν, οὐκ ἀνέμεινε τὴν κυρίαν, ἀλλὰ τὴν προθεσίαν συνέτεμε, καὶ τῷ ἑκατοστῷ ἔτει πᾶσιν ἐπήγαγε τὸν τῶν ὑδάτων κατακλυσμόν. ζ, η'. "Καὶ ἰδοὺ τάλαντον μολίβδου ἐξαιρόμενον, καὶ ἰδοὺ γυνὴ μία ἐκάθητο ἐν μέσῳ τοῦ μέτρου. Καὶ εἶπεν· Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀνομία. Καὶ ἔρριψεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τοῦ μέτρου, καὶ ἔρριψε τὸ τάλαντον τοῦ μολίβδου εἰς τὸ στόμα αὐτῆς." Τὴν μὲν οὖν ἀρετὴν μαργαρίταις ὁ θεὸς ἀπεικάζει λόγος· "Ὅμοία γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ζητοῦντι 81.1904 καλοὺς μαργαρίτας." Τὴν δὲ τῆς ἀμαρτίας τιμωρίαν μολίβδον ἢ ἱερὰ προσαγορεύει Γραφή· φύσει δὲ οὗτος βαρὺς, βαρύτερον δὲ καὶ τὸ τῆς ἀμαρτίας φορτίον. Καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ἡμᾶς διδάσκει Δαβὶδ· "Αἱ ἀνομίαι μου, λέγων, ὑπερῆραν τὴν κεφαλὴν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ." Τοιγάρτοι καὶ ὁ θεσπέσιος Ζαχαρίας ὁρᾷ μὲν τὴν ἀμαρτίαν ἐν τύπῳ γυναικὸς φαινομένην· ἐξ ἡδυπαθείας γὰρ τὰ πλείονα τίκτεται τῶν κακῶν. Ὅρα δὲ τὴν τιμωρίαν καθάπερ τινὰ βαρύτερον μολίβδον τῷ τῆς ἀνομίας ἐπικείμενον στόματι, κατὰ τὴν ψαλμωδίαν τὴν λέγουσαν· "Πᾶσα ἀνομία ἐμφράζει τὸ στόμα αὐτῆς. Καρπὸς δὲ τῆς ἀμαρτίας αἰσχύνῃ." Οὕτω καὶ ὁ μακάριος λέγει Παῦλος· "Ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ· τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε;" Ἐδιδάχθη τοίνυν ὁ προφήτης, ὡς τοῦ λαοῦ τὴν ἀμαρτίαν ἔλυσεν ὁ Θεός, καὶ τὴν τιμωρίαν κατέπαυσεν. Ἀμέλει δύο θεωρεῖ γυναικῶν ὑποπτέρους, ροιζῶ τινὲ φερομένας· ἔποπος δὲ πτεροῖς, φησὶν, ἐώκει τὰ τούτων πτερά. Ὁξύτατον δὲ τοῦτο τὸ ὄρνεον, σάρκα μὲν βραχεῖαν ἔχον, πτερὰ δὲ τῆς σαρκὸς μείζονα. Αὗται τοίνυν, φησὶ, λαβοῦσαι τὸ μέτρον ἐκεῖνο, διὰ μέσου τοῦ ἀέρος ἐφέροντο. Ἐγὼ δὲ τὸν θεὸν ἠρόμην ἄγγελον, ποῦ τὸ μέτρον αὗται κομίζουσι· καὶ ἐδιδάχθη ὡς εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἀπίασιν, ὥστε αὐτὸ μὴ μόνον ἐπιθεῖναι τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ οἰκίαν αὐτῷ οἰκοδομῆσαι, καὶ θεῖναι αὐτὸ ἐκεῖ ἐπὶ τὴν ἐτοιμασίαν αὐτοῦ. Οὐδὲ γὰρ καθάπερ, φησὶ, τῇ Ἱερουσαλήμ ρητὸν ὤρισα χρόνον εἰς ἐρημίαν, εἶτα πάλιν αὐτὴν φειδοῦς ἠξίωσα καὶ συγγνώμης, οὕτω καὶ τῇ Βαβυλῶνι μεταδώσω φιλανθρωπίας· ἀλλὰ διηνεκῆ δέξεται τιμωρίαν ἀντὶ τῆς πολλῆς ἀσεβείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς´.

Οὕτω ταύτην συμπεράνας τὴν ὄπτασίαν, ἐτέρας θεωρίας προσφέρει διήγησιν, καὶ λέγει τεθεᾶσθαι ἄρματα τέσσαρα τὸν ἀριθμὸν ἐκ δύο χαλκῶν ὁρέων ἐκπορευόμενα, καὶ τῷ μὲν πρώτῳ ἄρματι ἵππους ἐπεζευχθαι πυρρῶους, τῷ δευτέρῳ δὲ μέλανας, καὶ τῷ τρίτῳ λευκοὺς, ποικίλους δὲ καὶ ψαροὺς τῷ τε τάρτῳ. Εἶτα καὶ πυθέσθαι λέγει, καὶ μεμαθηκέναι παρὰ τοῦ ἀγγέλου, ὅτι ταῦτά ἐστιν οἱ τέσσαρες ἄν εμοι τοῦ οὐρανοῦ, οἱ ἐκπορεύονται παραστῆναι τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. Τέσσαρας δὲ ἀνέμους τὰ τέσσαρα τμήματα τῆς οἰκουμένης καλεῖ· ἰσαριθμούς γὰρ οἱ πολλοὶ τούτοις καὶ τοὺς ἀνέμους ὑπολαμβάνουσιν εἶναι. Διδάσκεται τοίνυν ὁ προφήτης, ὡς ταῖς ἀοράτοις δυνάμεσιν ὑπουργοῖς κεχρημένος ὁ τῶν ὄλων Θεὸς καὶ τὰ ἀγαθὰ χορηγεῖ, καὶ τὰ λυπηρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐπάγει. Οὕτω καὶ ὁ μακάριος λέγει Δαβίδ· "Παρεμβαλεῖ ἄγγελος Κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτὸν, καὶ ῥύσεται αὐτούς." Περὶ δὲ τῆς τιμωρίας ἐν ἐτέρῳ ψαλμῷ φησιν· "Ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς ὄργην θυμοῦ αὐτοῦ· θυμὸν καὶ ὄργην, καὶ 81.1905 θλίψιν, ἀποστολὴν δι' ἀγγέλων πονηρῶν." Οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Ζαχαρίας ὁρᾷ τοὺς μὲν μέλανας ἵππους ἐπὶ τὰ βόρεια μέρη τῆς οἰκουμένης ἐλάσαντας, αἰνίττεται δὲ διὰ τούτου τῆς Βαβυλῶνος τὸν ὄλεθρον. "Καὶ οἱ λευκοὶ δὲ ἐξεπορεύοντο κατόπισθεν αὐτῶν," οὐχ ἵνα ἐκείνοις χορηγήσωσι τὰ ἀγαθὰ, ἀλλ' ἵνα ἐκείνων κολαζομένων τοὺς ὑπολοίπους τῶν δορυαλῶ των Ἑβραίων εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπαναγάγωσι. "Καὶ οἱ πυρρῶοι ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν νότου," ἀπειλοῦντες κακὰ τοῖς ἐπανισταμένοις κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ ἔθνεσι· διὰ τοῦ πυρρῶου γὰρ χρώματος τὸ θυμοειδὲς ὁ λόγος ἠνίξατο. ζ'. "Καὶ οἱ ποικίλοι καὶ οἱ ψαροὶ ἐξεπορεύοντο, καὶ ἐζήτουν, καὶ ἐπέβλεπον τοῦ περιοδεῦσαι τὴν γῆν· καὶ εἶπε· Πορεύεσθε καὶ περιοδεύσατε τὴν γῆν. Καὶ περιώδευσαν τὴν γῆν." Γῆν ἐνταῦθα καλεῖ, οὐ τὴν τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Ποικίλους δὲ αὐτοὺς λέγει καὶ ψαροὺς, ὡς παντο δαπὰ οἰκονομοῦντας καὶ κολάζοντας οὗ δεῖ, καὶ εὐερ γετοῦντας ἔνθα χρή. η'. "Καὶ ἐβόησε, καὶ ἐκάλεσέ με, καὶ ἐλάλησε πρὸς με, λέγων· Ἴδου οἱ ἐκπορευόμενοι ἐπὶ γῆν Βορρᾶ ἀνέπαυσαν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ γῆν Βορρᾶ." Δικαίαν γὰρ, φησὶ, τοῖς Βαβυλωνίοις ἐπήγαγον τι μωρίαν, ἦν ἐκ πολλοῦ μὲν ὠφειλον, διὰ δὲ τὴν ἐμὴν μακροθυμίαν οὐκ ἔτισαν. Μετὰ ταύτας τὰς θεωρίας, ὁ προφήτης κελεύεται τὰ κομισθέντα παρὰ τῶν αἰχμαλώτων δῶρα λαβεῖν, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς παρὰ πάντων, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἀρχόντων, καὶ παρὰ τῶν χρησίμων αὐτῆς, καὶ παρὰ τῶν ἐπεγνωκότων αὐτήν. Ὅσοι γὰρ, φησὶν, αἴσθησιν ἔλαβον τῶν κακῶν, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἔγνωσαν τὴν αἰτίαν, καὶ τὸ ταύτης κατέμαθον χρήσιμον, προσφερέτωσαν τὰ δῶρα. Εἶτα μέμνηται καὶ ὀνομάτων Ἑλδαῖ, καὶ Τωβίου, καὶ Ἰδείου. Κελεύεται δὲ καὶ "εἰς τὸν οἶκον εἰσελθεῖν Ἰωσίου τοῦ Σοφονίου," τοῦ νῦν ἦκοντος ἐκ Βαβυλῶνος, καὶ λαβεῖν ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ στέφανον ἐκ τούτων κατασκευάσαι, καὶ τὴν τοῦ ἀρχιερέως Ἰησοῦ κεφαλὴν ταινιῶσαι, καὶ τοὺς θεῖους αὐτῷ λόγους διαπορθμεῦσαι, καὶ εἰπεῖν· ἱβ', ἱγ'. "Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἴδου ἀνὴρ, Ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀνατελεῖ, καὶ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον Κυρίου. Καὶ αὐτὸς λήψεται ἀρετὴν, καὶ καθιεῖται, καὶ κατάρξει ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὁ ἱερεὺς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, καὶ βουλὴ εἰρηνικὴ ἔσται ἀναμέσον ἀμφοτέρων." Ταῦτα δὲ ἅπαντα περὶ τοῦ Ζοροβάβελ προαγορεύει, οὐχ ὡς μηδέπω τεχθέντος, ἀλλ' ὡς μηδέπω τὴν ἡγεμονίαν παρειληφότος. Ἀνατολὴν δὲ αὐτὸν ὀνομάζει, ἐπειδὴ δίκην φωτὸς τοῖς τῆς κἀδε τὴν Ἱερουσαλήμ οἰκοῦσιν ἀνέτειλεν, ἀωρία κακῶν καὶ σκοτομήνην κατεχομένοις. Τοῦτον λέγει καὶ τὸν θεῖον τελειώσιν οἶκον, καὶ τοῖς βασιλικῶς ἐνὶ δρυσθήσεσθαι θρόνοις, καὶ τὸν ἀρχιερέα πάσης ἀξιώσειν τιμῆς, καὶ τσοαύτην πρὸς αὐτὸν σχήσειν ὁμῶς 81.1908 νοιαν, ὡς μηδὲν δίχα τῆς ἐκείνου γνώμης δράσαι ποτέ. Οὐ μόνον δὲ τούτοις ταῦτα ὑπέσχετο,

ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑπομένουσι τὸν ἀγήρω στέφανον, οὓς χρησί μους καὶ ἐπεγνωκότας αὐτὴν ὀνομάζει. Καὶ ὁ τῷ στεφάνῳ δὲ χορηγήσας τὰς ὕλας, Ἰωσίας ὁ τοῦ Σο φονίου, ὃς τῆς ἐντεῦθεν εὐκλείας ἀξιωθήσεται· τοῦτο γὰρ εἶπε· "Καὶ εἰς χάριτα υἱοῦ Σοφονίου." Εἶτα καὶ περὶ τῶν θείων λέγει χωρῶν. "Καὶ εἰς ψαλμὸν ἐν οἴκῳ Κυρίου. (ιε΄.) Καὶ οἱ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἤξουσι, καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου· καὶ γνῶσεσθε ὅτι Κύριος παντοκρά τωρ ἐξαπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς." Οὐ γὰρ μόνον ὑμεῖς οἱ παρόντες ταῦτα δράσετε, ἀλλὰ καὶ οἱ πόρ ῥωθεν ὑμῶν οἰκοῦντες πανταχόθεν συνδραμοῦνται, καὶ τῶν καλῶν ὑμῖν τούτων κοινωνήσουσι πόνων. "Καὶ ἔσται, ἐὰν ἀκούοντες εἰσακούσητε τῆς φω νῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν." Ταῦτα δὲ, φησὶν, ἔσται, καὶ τὸ προσήκον δέξεται πέρασ, ἐὰν ὑμεῖς τοῖς θείοις ὑπακούσητε λόγοις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

α΄, γ΄. "Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως, ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν τετράδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐννάτου, ὃς ἐστὶ Χασεῦ (ὃν ἡμεῖς Ἀπέλλαιον ὀνομάζομεν)· Καὶ ἀπέστειλεν εἰς Βεθὴλ Σαρασάρ καὶ Ἀρβεσεῦρ ὁ βασιλεὺς, καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ, ἐξιλιάσασθαι τὸν Κύριον, λέγων πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου παντοκράτορος, καὶ πρὸς τοὺς προφήτας. Εἰ εἰσήλ θεν ὧδε ἐν τῷ πέμπτῳ μηνὶ τὸ ἀγίασμα, ἢ νη στεύσω καθότι ἐποίησα ἤδη ἱκανὰ ἔτη;" Τούτους τινὲς τῶν ὑπὸ τοῦ Σαλμανασάρ μετοικισθέντων Χουθαίων τε καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, οὓς Σαμαρείτας οἱ μετὰ ταῦτα προσηγορεύκασι, ἡγεμόνας ἔφασαν εἶναι. Εἶτε δὲ τούτων, εἶτε ἄλλων ἐθνῶν (οὐ γὰρ ἐδί δαξεν ἡμᾶς ἢ θεία Γραφή), δῆλον ὡς ἀλλόφυλοι ὄντες ἀλλοφύλων ἡγοῦντο· ἀλλ' ὅμως ἐκ γειτόνων οἰκοῦντες πολλὴν παρὰ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἄλλων εὐσεβῶν ὠφέλειαν ἐδέξαντο· ὅθεν θυσίας ἐξέπεμψαν τῷ Θεῷ, καὶ μαθεῖν παρὰ τῶν ἱερέων καὶ παρὰ τῶν προφητῶν ἐπόθησαν, εἰ τὸν προσήκοντα κόσμον ὁ θεῖος ἀπέλαβεν οἶκος, ἢ δεῖ, φησὶ, διὰ νηστείας πάλιν ἐξιλιάσασθαι τὸν Θεὸν, ὅπερ ἐπὶ πλείστον δρώντες διετελέσαμεν. Ταῦτα ἐκείνων πυθομένων, ποιεῖται μὲν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς πρὸς τὸν λαὸν τὴν διάλεξιν· διὰ τούτων δὲ κάκεινους τὸ πρακτέον διδά σκει· φησὶ γάρ· ε΄, ς΄. "Εἰπέ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς, λέγων· Ἐὰν νηστεύσητε, ἢ κό ψητε ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ, καὶ ἰδοὺ ἑβδομήκοντα ἔτη, μὴ νηστείαν νενηστεύκατέ μοι; Καὶ ἐὰν φάγητε, ἢ πίητε, οὐχ ὑμεῖς ἐσθίετε, καὶ πίνετε;" Μὴ οἴεσθε, φησὶν, ἐμοί τι κέρδος ἀπὸ τῆς ὑμετέρας πορίζειν νηστείας· κἂν γὰρ μυριάκις 81.1909 ὀλοφυρόμενοι καὶ θρηνοῦντες ταύτην ἐν ταῖς πέμ πταις καὶ ἐν ταῖς ἑβδόμαις ἐπιτελέσητε, ὄφελος οὐ δὲν ἐντεῦθεν καρπώσομαι. Καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, μάρτυς τῆς αἰχμαλωσίας ὁ χρόνος· ἐν ἑβδομήκοντα γὰρ ἔτεσιν οὐδεμίαν μοι διὰ νηστείας προσηνέγκατε θεραπείαν. Ὡσπερ τοίνυν ἐσθίοντες καὶ πίνοντες ὑμεῖς τῆς ἐντεῦθεν ἡδονῆς ἀπολαύετε, οὕτω καὶ τὴν ἀπὸ τῆς νηστείας ὑμεῖς ὠφέλειαν καρποῦσθε. Καὶ μὴ νομίσητε καινὴν εἶναι ταύτην τὴν διδασκαλίαν· πάλαι γὰρ καὶ πρόπαλαι ταῦτα διὰ τῶν προφητῶν τοῖς ὑμετέροις προγόνοις καὶ πατράσι διετέλεσα λέ γων. ζ΄. "Οὐχ οὗτοι γὰρ, φησὶν, οἱ λόγοι εἰσὶν, οὓς ἐλάλησε Κύριος ἐν χερσὶ τῶν προφητῶν τῶν ἔμ προσθεν;" Ὅτε ἦν Ἰερουσαλήμ κατοικουμένη, καὶ εὐθηνούσα, καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς κυκλόθεν, καὶ ἡ ὄρεινὴ, καὶ ἡ πεδινὴ κατωκεῖτο." Οὕτω δείξας τὴν τοῦ κηρύγματος ἀρχαιότητα, τίνα τὰ θερα πεύοντα αὐτὸν κατ' εἶδος διδάσκει· "Κρίμα δίκαιον κρίνατε, καὶ ἔλεον καὶ οἰκτιρ μὸν ποιεῖτε, ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. (ι΄.) Καὶ χήραν, καὶ ὄρφανόν, καὶ προσήλυτον, καὶ πέν ητα μὴ καταδυναστεύσητε, καὶ κακίαν ἕκαστος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μὴ μνησικακεῖτε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν." Ἔλεγον, φησὶ, τοῖς ὑμετέροις πατράσι, δικάζοντας ἴσην καὶ δικαίαν ἐκφέρειν τὴν ψῆφον, ἐλέω δὲ περὶ τοὺς πέλας κεχρηῆσθαι, τὰς δὲ τὸν βαρὺν τῆς χηρείας ἐλκούσας ζυγόν, καὶ τοὺς ὄρφα νίαν ὀδυρομένους, μὴ πιέζειν τῇ δυναστείᾳ, μηδὲ ἀφορμὴν εἰς πλεονεξίαν τὴν

τῶν πενήτων λαμβάνειν ἀσθένειαν· πρὸς δὲ τούτοις τὴν μνησικακίαν βδελύτ τεσθαι, καὶ μὴ ἀμύνεσθαι τοὺς ἄρξαντας ἀδικίας. Ταῦτα ἐγὼ μὲν ἔλεγον· ἐκεῖνοι δὲ ὑπακούειν οὐκ ἤθελον. "Ἄλλ' ἔδωκαν, φησὶ, νῶτον αὐτῶν παρα φρονούντα." Καὶ δεχόμενοι μάστιγας ἀναλγησίαν ἐνόσουν. Νῶτον γὰρ παραφρονούντα τὴν ἀναισθησίαν ἐκάλεσεν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν μαστιγουμένων οἰκετῶν, καὶ ὄνησιν ἐκεῖθεν μὴ καρπουμένων. "Καὶ τὰ ὦτα αὐτῶν ἐβάρυναν τοῦ μὴ εἰσακούειν. (ιβ΄.) Καὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν ἔταξαν ἀπειθῆ, τοῦ μὴ εἰσακούειν τοῦ νόμου μου καὶ τῶν λόγων μου ὧν ἐξαπέσταλκε Κύριος παντοκράτωρ, ἐν Πνεύματι αὐτοῦ, ἐν χερσὶ προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν." Ἀλλὰ τῆς ἀπειθείας ἐδρέψαντο τὸν καρπὸν. "Ἐγένετο γὰρ ὄργη μεγάλη παρὰ Κυρίου παντοκράτορος. (ιγ΄.) Καὶ ἔσται ὃν τρόπον εἶπον, καὶ οὐκ εἰσήκουσαν αὐτοῦ, οὕτω κεκράζονται, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Ἐναλλάττει τὸ σχῆμα τοῦ χρόνου· τὰ γὰρ ἤδη γεγενημένα ὡς μέλλοντα λέγει· τὸ γὰρ, κεκράζονται, ἀντὶ τοῦ ἔκραξαν, καὶ τὸ οὐ μὴ εἰσακούσω, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἤκουσα. 81.1912 ιδ΄. "Καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἃ οὐκ ἔγνωσαν·" ἀντὶ τοῦ ἐξέβαλον. "Καὶ ἡ γῆ ἀφανισθήσεται κατόπισθεν αὐτῶν ἐκ διοδεύοντος, καὶ ἐξ ἀναστρέφοντος·" τουτέστιν, ἠφανίσθη· καὶ δηλοῖ τὰ ἐπαγόμενα. Μετέβαλε γὰρ τὸ σχῆμα, καὶ φησὶ· "Καὶ ἔταξαν γῆν ἐπιθυμητὴν εἰς ἀφανὶ σμόν." Ταῦτα περὶ τῆς τῶν πατέρων αὐτῶν ἀπειθείας τε καὶ τιμωρίας διεξελέλυθεν. Οὕτε γὰρ εἰκὸς ἦν, τοῖς πικρᾶς δουλείας λαβοῦσι τὴν πείραν, καὶ ἔναγχος ταύτης ἀπαλλαγῆσαι, καὶ μηδέπω τὴν πόλιν οἰκοδομήσασαι, τοιαῦτα πάλιν ἀπειλήσαι δεινά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

α΄, β΄. "Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου παντοκράτορος πρὸς με, λέγων· Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἐζήλωκα τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὴν Σιών ζῆλον μέγαν, καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐζήλωσα αὐτήν." Ταύτην αὐτῆ, φησὶ, τὴν τιμωρίαν ἐπήγαγον, τῆς εἰς ἐμὲ δυσσεβείας ποινὴν εἰσπραττόμενος. Ζῆλον δὲ προσ ἀγορεύει τὴν δικαίαν ὀργήν. Ἐπειδὴ γὰρ ἀνὴρ αὐτῆς ἐχρημάτιζε, καὶ γυναῖκα αὐτῆν ὠνόμαζεν, ἀναγκάως καὶ τὸ τοῦ ζήλου τοῖς λόγοις προστέθεικεν ὄνομα. Οὕτω γὰρ καὶ ταύτης ἀρξάμενος ἑαυτὸν προσ ἠγόρευσεν· "Ἐγὼ εἰμι, λέγων, Κύριος ὁ Θεὸς σου, ὁ Θεὸς ζηλωτῆς, πῦρ καταναλίσκον." Οὕτω δείξας τῆς ὀργῆς τὴν αἰτίαν, ὑπισχνεῖται λοιπὸν τὰ ἀγαθὰ. γ΄. "Τάδε λέγει Κύριος· Ἐπιστρέψω ἐπὶ Σιών, καὶ κατοικήσω ἐν μέσῳ Ἱερουσαλήμ, καὶ κληθήσεται Ἱερουσαλήμ πόλις ἀληθινή, καὶ τὸ ὄρος Κυρίου παντοκράτορος, ὄρος ἅγιον." Ταῦτα τυπικῶς μετὰ τὴν Ζοροβάβελ οἰκοδομίαν ἐγένετο· τὴν δὲ ἀλήθειαν τῆς προφητείας μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησιν διέγνωσαν ἅπαντες. Πρὸς τοὺς ὑπισχνεῖται καὶ πλῆθος οἰκητόρων παρέξει τῇ πόλει, καὶ εἰς γῆρας αὐτοὺς ἐλάσειν βαθύ, ὥστε καὶ βακτηρίαις σκηριπτομένους κατὰ τὴν ἀγορὰν ἰέναι, καὶ ἐν τοῖς συνήθεσι συλλόγοις καθῆσθαι, καὶ μαιρακίων παιζόντων πληροῦσθαι τὰς ἀγυῖας, ὅπερ ἐν ταῖς πολυανθρώποις εἴωθε γίνεσθαι πόλεσι. Ταῦτα γὰρ ἐδήλωσεν, εἰρηκῶς· δ΄, ε΄. "Ἐτι καθήσονται πρεσβύτεροι καὶ πρεσβύτεραι ἐν ταῖς πλατείαις Ἱερουσαλήμ, ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἀπὸ πλήθους ἡμερῶν. Καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως πλησθήσονται παιδαρίων καὶ κορασιῶν παιζόντων ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς." Εἶτα πιστοῦται τοὺς λόγους τὴν οἰκείαν δύναμιν παρέχων ἐχέγγυον. ς΄. "Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Εἰ ἄδυνα τήσει ἐνώπιον τῶν καταλοίπων τοῦ λαοῦ τούτου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ καὶ ἐνώπιόν μου ἄδυνα τήσει; λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Ὑμεῖς μὲν γὰρ, φησὶν, εἰς τὴν οἰκείαν ἀφορῶντες ὀλιγότητα καὶ περὶ 81.1913 νίαν, τῶν ἀγαθῶν τούτων οὐ δέχεσθε τὴν ἐλπίδα. Προσῆκει δὲ ὑμᾶς τοῦ ὑποσχομένου τὸ δυνατόν εἰδὸς τας, ἀνενδοιάστως δέχεσθαι τὰ λεγόμενα, καὶ πιστεύειν ὡς σωτηρίας ἀπάσης τὸν ἐμὸν ἀξιῶσω λαὸν, καὶ πάντοθεν αὐτὸν συναθροίσας εἰς τὴν πατρῶαν γῆν ἐπανάξω· καγὼ συνήθως ἐν

τῆ Ἱερουσαλήμ ποιήσομαι τὴν ἑμαυτοῦ ἐπιφάνειαν. Τοῦτο γὰρ λέγει· "Κατασκηνώσω ἐν μέσῳ Ἱερουσαλήμ." Καὶ αὐτὸς μὲν ἐμὸς χρηματίσει λαός· ἐγὼ δὲ αὐτοῦ Θεὸς ὀνομασθήσομαι, οὐχ ὡσπερ πάλαι ψευδῶς, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ. θ' "Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Κατισχυέ τωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν τῶν ἀκουόντων ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τοὺς λόγους τούτους ἐκ στόματος τῶν προφητῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας τεθεμελίωται ὁ οἶκος Κυρίου παντοκράτορος, καὶ ὁ ναὸς ἀφ' οὗ οἰκοδομεῖται." Ἔχοντες, φησὶ, τὴν ἀπὸ τῆς ἐμῆς ἐπαγγελίας ψυχαγωγίαν, θαρρόυντες τὸν θεῖον οἶκον οἰκοδομήσατε, ὅπως τὰς τε νομικὰς ἐν αὐτῷ λατρείας ἐπιτελέσητε, καὶ τὰς θείας δι' αὐτοῦ χάριτας ὑποδέξησθε. ι'. "Διότι πρὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ μισθὸς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἦν εἰς ὄνησιν, καὶ ὁ μισθὸς τῶν κτηνῶν οὐχ ὑπῆρχε, καὶ τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ τῷ εἰσπορευομένῳ οὐκ ἦν εἰρήνη ἀπὸ τῆς θλίψεως." Ἦνίκα μὲν γὰρ τῆς οἰκοδομίας κατημελεῖτε, φησὶν, ἀκερδῆς μὲν ἦν τῶν ἀνθρώπων ὁ πόνος, ἀνόνητος δὲ τῶν κτηνῶν ὁ μισθός, ἐν δέει δὲ διηνεκεῖ καθειστήκεισαν ἅπαντες, καὶ ἀποδημοῦντες, καὶ ἐνδημοῦντες. "Καὶ ἐξαποστελῶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ἕκαστον πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ." Ἐγὼ γὰρ διὰ τὴν περὶ τὰ θεῖα ὀλιγωρίαν τοὺς ἐπαλλήλους ὑμῖν θορύβους ἐπήγειρα. Νῦν δὲ ὄρων ὑμῶν τὴν περὶ τὴν οἰκοδομίαν σπουδὴν, δώσω μὲν ὑμῖν πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῆς εἰρήνης τὸ δῶρον· ἀπολαύσετε δὲ καὶ τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, ἄνωθεν τῶν ὑετῶν ἀφθόνως χορηγούμενων. ιγ'. "Καὶ ἔσται, ὃν τρόπον ἦτε ἐν κατάρα ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οἶκος Ἰούδα, καὶ οἶκος Ἰσραὴλ, οὕτω διασώσω ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε ἐν εὐλογίᾳ." Εἰώθασι γὰρ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐπαρώμενοι, τοὺς συμφοραῖς περιπεπτωκότας φέρειν εἰς μέσον, καὶ λέγειν· Πάθοις τοιαῦτα οἷα ὁ δεῖνα πέπονθε· καὶ ἐπευχόμενοί τισι τῶν τῆς θείας εὐλογίας ἠξιωμένων προσφέρειν τὴν μνήμην· "Θαρσεῖτε, καὶ κατισχύετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν· (ιδ', ιε'.) Διότι τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ὅν τρόπον διενοήθη τὸ κακῶσαι ὑμᾶς ἐν τῷ παροργίσει με τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ οὐ μετενόησα· οὕτω παρατέταγμαί, καὶ διανενόημαι ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, τοῦ καλῶς ποιῆσαι τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν οἶκον Ἰούδα." Καθάπερ, φησὶν, ἀληθεῖς ἔδειξα τῆς τιμωρίας τὰς ἀπειλάς, οὕτω καὶ ταῖς ἀγαθαῖς οἰκονομίαις ἐπιθήσω 81.1916 τὸ πέρασ. Οὕτω παραθαρρόνας αὐτοὺς, πάλιν ἐπ' ἀρετὴν προτρέπει, καὶ εἰσηγεῖται τὰ πρακτέα. "Θαρσεῖτε· (ι'.) Οὗτοι οἱ λόγοι, οὓς ποιήσετε." Πρὸ πάντων τιμᾶν ἀλήθειαν κελεύει. "Λαλεῖτε γὰρ, φησὶν, ἀλήθειαν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ." Εἶτα καὶ τοῖς περὶ τινῶν ζυγομαχοῦσι πραγμάτων εἰρήνην βραβεύειν. "Κρῖμα γὰρ εἰρηνικὸν κρίνατε ἐν ταῖς πύλαις ὑμῶν." Καὶ τὴν μνησικακίαν δὲ τῶν ψυχῶν ἐξελαύνειν. ιζ'. "Καὶ ἕκαστος γὰρ, φησὶν, τοῦ πλησίον αὐτοῦ τὴν κακίαν μὴ λογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν." Καὶ ὀμνύοντας δὲ ἐμπεδοῦν τοὺς ὄρκους, καὶ τὸ ψεῦδος μυσάττεσθαι. "Ὅρκον γὰρ, φησὶ, ψευδῆ μὴ ἀγαπάτε· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐμίσησα, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Εἶτα, ἐπειδὴ ἄνω ἔφη αὐτὸς μηδεμίαν ἐκ τῆς νηστείας ὠφέλειαν καρποῦσθαι (ἔφη δὲ τοῦτο διὰ τοὺς οἰομένους τούτῳ μόνῳ τὸν Θεὸν θεραπεύεσθαι), διδάξας ἅπαντα τὰ εἶδη τῆς ἀρετῆς, νομοθετεῖ μετὰ τούτων καὶ τὴν νηστείαν. ιθ'. "Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Νηστεία ἢ τετράς, καὶ νηστεία ἢ πέμπτη, καὶ νηστεία ἢ ἑβδόμη, καὶ νηστεία ἢ δεκάτη, ἔσονται τῷ οἴκῳ Ἰούδα εἰς χαρὰν καὶ εὐφροσύνην, καὶ εἰς ἑορτὰς ἀγαθὰς, καὶ εὐφρανθήσεσθε, καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εἰρήνην ἀγαπήσατε." Δῆλον δὲ ὅτι τετράδα, καὶ πέμπτην, καὶ ἑβδόμην, οὐ τῆς ἑβδομάδος, ἀλλὰ τοῦ μηνὸς ὀνομάζει, διότι καὶ δεκάτην ἐπήγαγε. Νηστεύοντες, φησὶ, μὴ ἀνιάσθε διὰ τὴν ἀσιτίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκ τῆς κακουχίας φουομένην ὠφέλειαν εὐφραίνεσθε· καὶ μετὰ νηστείας δὲ καὶ ἄνευ ταύτης τὴν περὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εἰρήνην διάθεσιν ἔχετε. Ἰστέον δὲ ὡς οἱ ἄλλοι ἐρμηνευταί, Ἀκύλας, φημί, καὶ Θεοδοτίων, καὶ Σύμμαχος, οὐ τὴν τετράδα λέγει, καὶ πέμπτην, καὶ ἑβδόμην, καὶ δεκάτην νηστεύειν, ἀλλὰ νηστείαν ἔφασαν

συμφώνως οἱ τρεῖς, ἡ τοῦ τετάρτου, καὶ ἡ τοῦ πέμπτου, καὶ ἡ τοῦ ἑβδόμου, καὶ ἡ τοῦ δεκάτου· ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι ἐν τῷ τετάρτῳ, καὶ τῷ πέμπτῳ, καὶ τῷ ἑβδόμῳ, καὶ τῷ δεκάτῳ μηνὶ νηστείαν προσέταξε. κ'–κέ'. "Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἔτι ἤξουσι λαοὶ πολλοὶ, καὶ κατοικοῦντες πόλεις πολὺς. Καὶ συνελεύσονται κατοικοῦντες πέντε πόλεις εἰς μίαν πόλιν, λέγοντες· Πορευθῶμεν πορευόμενοι δεηθῆναι τοῦ προσώπου Κυρίου παντοκράτορος. Καὶ ἤξουσι λαοὶ πολλοὶ, καὶ ἔθνη πολλὰ, ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον Κυρίου παντοκράτορος ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐξιλάσασθαι τὸ πρόσωπον Κυρίου." Οὕτως ἐπὶ σημος ἔσται καὶ περίβλεπτος ἡ Ἱερουσαλήμ, ὡς τοὺς τὰς ἄλλας οἰκοῦντας πόλεις παρ' ἀλλήλους φοιτῶντας προτρέπουν εἰς εὐσέβειαν ἀλλήλους, καὶ 81.1917 διεγείρουν· ὥστε τὰ ἐν χερσὶ καταλιπόντας, εἰς ταύτην συνιέναι τὴν πόλιν, καὶ τοῦ Θεοῦ ζητεῖν τὴν εὐμένειαν· καὶ λέγειν ἕκαστον· Κἀγὼ πορευσομαι, καὶ σὺν ὑμῖν ἀπελεύσομαι. Καὶ τοῦτο ποιήσουσιν, οὐ μόνον οἱ ἐξ Ἱερουσαλήμ τὸ γένος κατάγοντες, ἀλλὰ καὶ ἀλλόφυλα ἔθνη τῆς θείας ἐπικουρίας ἀπολαῦσαι ποθοῦντα. Καὶ ταῦτα γεγένηται μὲν ἀμυδρῶς μετὰ τὴν ἐπὶ τοῦ Ζοροβάβελ γεγενημένην οἰκοδομίαν· μετὰ δὲ τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν διὰ σαρκὸς ἐπιφάνειαν, πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν ἔστιν ἰδεῖν εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν συντρέχουσαν, καὶ τὰ τῶν σωτηρίων παθημάτων χωρὶα ποθοῦσαν ἰδεῖν. Τούτοις καὶ τὰ ἐπαγόμενα συμβαίνει. κγ'. "Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐπιλήψονται δέκα ἄνδρες ἐκ πασῶν τῶν γλωσσῶν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐπιλήψονται τοῦ κρασπέδου ἀνδρὸς Ἰουδαίου, λέγοντες· Πορευσόμεθα μετὰ σοῦ, διότι ἀκηκόαμεν ὅτι ὁ Θεὸς μεθ' ὑμῶν ἔστιν." Οὕτως τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους, ἐξ Ἰουδαίων τὸ γένος κατάγοντας, ἐπόθουν οἱ ἐξ ἐθνῶν τῆς κλήσεως ἀξιωθέντες, πιστεύοντες δι' αὐτῶν ἀπολαύσειν τῆς σωτηρίας. Οὕτω Φιλιππίσιοι τὸν θεσπέσιον Παῦλον ἐπόθουν· οὕτω Θεσσαλονικεῖς, οὕτω Κορίνθιοι, οὕτω πάντα τὰ ἔθνη· οὕτως ὁ μακάριος Ὀνησιφόρος εἰς τὴν πόλιν ἔδραμεν, ἵνα αὐτῷ τῆς θεραπείας προσενέγκῃ τὸ χρέος· οὕτως ὁ μακάριος Τίτος, οὕτως ὁ Τρόφιμος, μέχρις ἐσχάτων αὐτῶν κινδύνων ἀκολουθήσαντες. Εἰ δὲ καὶ Ἰουδαίων ἔπαν ἐλθόντων ἐκ Βαβυλῶνος ἐθαύμασαν τινες τῶν ἐθνῶν τὸ τῆς ἐλευθερίας παράδοξον, καὶ τὸν τούτων Θεὸν ἀληθῆ Θεὸν ἐπίστευσαν εἶναι, καὶ τισὶ τῶν Ἰουδαίων ἀκολουθήσαντες, μαθεῖν παρ' αὐτῶν ἐπόθησαν τὴν ἀλήθειαν, οὐ λυμαίνεται τοῖς παρ' ἡμῶν εἰρημένους, ἀλλὰ καὶ προσμαρτυρεῖ τὴν ἀλήθειαν. Τύπος γὰρ τῶν ἡμετέρων τὰ παλαιά. Ὁμοιότητα δὲ προσήκει τὴν εἰκόνα ἔχειν πρὸς τὸ ἀρχέτυπον. Ὡστε εἰ ἀληθὴς οὗτος ὁ λόγος, κατ' Ἰουδαίους, ἀληθὴς κάκεῖνος· σκιὰ γὰρ ταῦτα ἐκείνων. Ἄλλ' ἐπὶ τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἐρμηνείας ἐπανέλθωμεν. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'. α', β'. "Λῆμμα λόγου Κυρίου ἐν γῇ Ἀδράχ, καὶ Δαμασκὸς θυσιά αὐτοῦ (οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀκύλαν ἠρμήνευσαν, καὶ ἐν Δαμασκῶ ἀνάπαυσις αὐτοῦ)· ὅτι Κύριος ἐφορᾷ ἀνθρώπους." "Καὶ πάσας τὰς φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ Ἡμᾶθ ἐν τοῖς ὀρίοις αὐτῆς." "Ἡ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἐρμηνευτὰς· Καὶ ἐν Ἡμᾶθ τῇ ὁμορῶσιν αὐτῆς. Προλέγει τοίνυν ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ πάλαι δυσσεβοῦσαι πόλεις, Ἀδράχ, καὶ Δαμασκὸς, καὶ Ἡμᾶθ, θυσίας προσοίσουσι τῷ Θεῷ, τῆς προτέρας πλάνης ἀπαλλαγῆσαι. Ὁ γὰρ πάντας ἐφορῶν ἀνθρώπους, καὶ οὐ μόνον τοῦ Ἰσραὴλ τὰς φυλάς, καὶ τούτων ἐπιμελήσεται, Ἀδράχ δὲ πόλις ἐστὶ τῆς Ἀραβίας· ἡ δὲ Ἡμᾶθ, ἡ νῦν Ἐπιφάνεια προσαγορευομένη· Ἡμᾶθ δὲ τὴν μεγάλην τὴν Ἐμίσαν ὀνομάζει 81.1920 ζει ἡ θεία Γραφή. Αὐταὶ μὲν οὖν, τῷ τῆς θεογνωσίας καταυγασθεῖσαι φωτὶ, τὰ προσήκοντα δράσουσι. "Τύρος δὲ καὶ Σιδῶν, ὅτι ἐφρόνησαν σφόδρα. (γ'–ε'.) Καὶ ὠκοδόμησε Τύρος ὀχύρωμα αὐτῆς, καὶ ἐθησαύρισεν ἀργύριον ὡς χοῦν, καὶ χρυσίον ὡς πηλὸν ὀδῶν. Διὰ τοῦτο Κύριος κληρονομήσει αὐτούς, καὶ πατάξει εἰς θάλασσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς, καὶ αὕτη ἐν πυρὶ καταναλωθήσεται. Ὁψεται Ἀσκάλων, καὶ φοβηθήσεται Γάζα, καὶ ὀδυνηθήσεται σφόδρα, καὶ Ἀκκάρων, ὅτι κατησχύνθη ἐπὶ τῷ παραπτώματι αὐτῆς, καὶ ἀπολείται

βασιλεύς ἐκ Γάζης, καὶ Ἀσκάλων οὐ μὴ κατοικηθήσεται." Ἡ Τύρος, φησὶ, καὶ Σιδῶν, ἐπὶ πλούτῳ βρενθυόμενοι, καὶ τοῖς ὄχυροῖς περιβόλοις θαρρόυσαι, συμφοραῖς παντοίαις παραδοθήσονται. Τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἢ θάλαττα ἐπικλύσασα ὑποβρύχια δείξει· τὰ δὲ πυρὶ καταναλωθήσεται, τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ταύτην κατ' αὐτῶν τὴν ψῆφον ἐκφέροντος. Τὸ δὲ, Κύριος κληρονομήσει αὐτοὺς, ταύτην ἔχει τὴν ἑρμηνείαν· Ἐπειδὴ σφᾶς αὐτοὺς τῆς θείας κηδεμονίας ἀφώρισαν, πείραν τῆς αὐτοῦ δυνάμεως λήψονται. Ταῦτα δὲ ἢ Ἀσκάλων ὀρώσα, καὶ ἢ Γάζα, περιδεεῖς ἔσσονται, καὶ μετὰ τῆς Ἀκκάρων ὀλοφυρόμενοι διατελοῦσιν· ὅτι κατὰ σχύνθη, τουτέστι ἢ Τύρος, ἐπὶ τῷ παραπτώματι αὐτῆς. Ἀλλὰ μὴν καὶ τῆς Γάζης καταπαύσω τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν Ἀσκάλωνα γυμνήν τῶν οἰκητόρων ἀποφανῶ, καὶ ἀλλογενεῖς αὐτὴν τε καὶ τὴν Ἄζωτον κατοικεῖν παρασκευάσω. Τὸ γὰρ, Ἀσκάλων οὐ μὴ κατοικηθῆ, περὶ τῶν τότε ἀνθρώπων λέγει, οὐς σφαγῆ τε καὶ δουλείᾳ παρέδωκε. Διότι ἐπὶ γαγεν· ' , ζ'. "Καὶ κατοικήσουσιν ἀλλογενεῖς ἐν Ἄζῳ, καὶ καθελῶ ὕβριν ἀλλοφύλων, καὶ ἐξαρῶ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐκ μέσου τῶν ὀδόντων αὐτῶν." Μήτηρ ἄρα εὐεργεσίας ἢ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐπιφερομένη παῖδαι· διὰ ταύτην γὰρ καὶ τοὺς ἀλλοφύλους ἔφη τῆς μὲν προτέρας παύεσθαι παρανομίας καὶ δυσσεβείας, τοῦ δὲ Θεοῦ τὴν ἐπίγνωσιν δέχεσθαι. Τοῦτο γὰρ ἐδὴ λωσεν εὐθύς ἐπαγαγόν· "Καὶ ὑπολειφθήσονται καὶ οὗτοι τῷ Θεῷ ἡμῶν, καὶ ἔσσονται ὡς χιλιάρχοι ἐν τῷ Ἰούδα, καὶ ὁ Ἀκκάρων ὡς ὁ Ἰεβουσαῖος." Βδελυξάμενοι γὰρ τὰς τῶν εἰδώλων θυσίας, ὧν πρὶν ἐνεπίμπαντο, ὑπὸ τὴν τοῦ Θεοῦ κηδεμονίαν ἑαυτοὺς τάξουσι, καὶ τῷ Ἰούδα συγκαταλεγόμενοι, δίκην τινῶν διαπρέψουσι χιλιάρχων, καὶ τοῖς οἰκοῦσι τὴν Ἱερουσαλήμ ὁμότιμοι γενήσονται. Τούτους γὰρ Ἰεβουσαίους ἐκάλεσεν Ἰεβούς γὰρ αὕτη πάλαι προσηγορεύετο. ἦ'. "Καὶ ὑποστήσομαι τῷ οἴκῳ μου ἀνάστημα, τοῦ μὴ διαπορεύεσθαι, μηδὲ ἀνακάμπτειν, καὶ οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς οὐκέτι ἐξελαύνων· διότι νῦν ἐώρακα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου." Περίβλεπτον τὸν ἐμὸν οἶκον ἀποφανῶ, καὶ δυνάμενος τὸν ἐμὸν ἐμπλήσω λαὸν, ὥστε τοὺς ἐπιέναι τολμῶντας 81.1921 αὐτοῖς πολεμίους μὴ ἀναστρέφειν, μηδὲ τὰ οἰκεῖα καταλαμβάνειν, αὐτοῦ δεχομένους τὴν τιμωρίαν· τοὺς δὲ ἄλλους τὰ τούτων θεωμένους πάθη, οἴκοι μένειν δεδιότας, καὶ τὰς κατὰ τοῦ λαοῦ προσβολὰς μὴ θαρρεῖν· ταύτην γὰρ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐδοκίμασα τὴν κηδεμονίαν ποιήσασθαι. Ταῦτα μέντοι καὶ ἐπὶ τῶν Μακκαβαίων τὸ τέλος ἐδέξατο, Ἰούδα, καὶ Ἰωνάθαν, καὶ Σίμωνος στρατηγούντων· μετὰ γὰρ τὴν νίκην, τὰς τῶν ἀλλοφύλων κατεδουλώσαντο πόλεις, καὶ Ἰουδαίους ἀντ' ἐκείνων κατώκισαν, καὶ μέντοι καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων πολλοὺς παρεσκευάσαν μεταμαθεῖν τὴν εὐσέβειαν. Ἡ δὲ ἀκριβὴς ἔκβασις τῆς προφητείας μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφάνειαν ὥφθη· νῦν γὰρ τὴν τῶν εἰδώλων ἀρνησάμενοι πλάνην, καὶ Ἀσκαλωνῖται, καὶ Ἀκκαρωνῖται, καὶ οἱ ἄλλοι ἀλλόφυλοι, τὸ τῆς θεογνωσίας εἰσεδέξαντο φῶς· καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν ποιμαίνειν αὐτοὺς λαχόντες, οἷόν τινες χιλιάρχοι καὶ στρατηγοὶ διαλάμπουσιν. Οὗ χάριν τὸ πανάγιον Πνεῦμα προθεσπίσαν ἐκεῖνα, καὶ τὸν τούτων τῶν ἀγαθῶν αἴτιον δεῖκνυσι, καὶ βοᾷ διὰ τοῦ προφήτου θ'. "Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιδῶν, κήρυσσε, θύγατερ Ἱερουσαλήμ· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι δίκαιος καὶ σώζων· οὗτος πρᾶος, καὶ ἐπιβεβηκῶς ἐπὶ ὑποζύγιον, καὶ πῶλον νέον." Ταῦτα δὲ σαφῆ διὰ τῶν πραγμάτων ἔχει τὴν ἑρμηνείαν· ἦκε γὰρ ὁ προφητευόμενος βασιλεὺς, καὶ τῆς οἰκεῖας δικαιοσύνης τὴν ἀμαρτίαν κατέπαυσε, καὶ τῆς πραότητι τοῦ διαβόλου τὴν ἀλαζονείαν κατέλυσε, καὶ πῶλον ὄνου χρησάμενος, τοὺς ἐπὶ χρυσῶν καὶ λιθοκολλήτων ὄχημά των φερομένους βασιλέας ἔχει προσκυνητάς. Περὶ τούτου τοῦ πῶλου καὶ ὁ μακάριος Ἰακώβ προθεσπίσει, λέγων· "Δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ." ι'. "Καὶ ἐξολοθρεύσει ἄρματα ἐξ Ἐφραΐμ, καὶ ἵππον ἐξ Ἱερουσαλήμ· καὶ ἐξολοθρευθήσεται τόξον πολεμικόν, καὶ πληθὸς καὶ εἰρήνη ἐξ ἔθνων." Ταύτη, φησὶ, κεκρημένος τῆς μετριότητι, τῶν ὄλων

Παμβασιλεύς ἐξωλόθρευσεν ἄρματα ἐξ Ἐφραΐμ, καὶ ἵππον ἐξ Ἱερουσαλήμ, τὴν θρασύτητα αὐτῶν καὶ τὴν μανικὴν καταλύσας βασιλείαν· ἐξωλόθρευσε δὲ καὶ τόξον πολεμικόν, καὶ πλῆθος διὰ τῆς Ῥωμαίων εἰρήνης βραβεύσας τοῖς ἔθνεσι, καὶ εὐκολίαν τοῖς τῆς ἀληθείας κήρυξι χαρισάμενος. Μιᾶς γὰρ γενομένης τῆς βασιλείας, ἐπάυσαντο μὲν αἱ κατ' ἀλλήλων τῶν ἐθνῶν ἐπαναστάσεις, εἰρήνη δὲ κατὰ πᾶσαν τὴν οἴκου μένην ἐπολιτεύετο, ἀδεῶς δὲ διέτρεχον οἱ τὸ τῆς εὐσεβείας κήρυγμα πιστευθέντες ἀπόστολοι, καὶ τὴν οἰκουμένην περινοστοῦντες, τοὺς ἀνθρώπους ἐθήρευον εἰς ζωὴν. Καὶ τὸ πάντων παραδοξότατον, ὅτι ποῦ κλίνει τὴν κεφαλὴν οὐκ ἔχων ὁ τῷ πῶλῳ χρησάμενος, πάσης γῆς καὶ θαλάσσης ἐθελήσας ἐκράτησε. Τοῦτο 81.1924 καὶ ὁ προφητικὸς προεθέσπισε λόγος· "Καὶ κατάρξει ὑδάτων ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ποταμῶν ἕως τῶν διεκβολῶν γῆς." Ἐγὼ δὲ τῶν Ἰουδαίων τὴν ἐμβροντησίαν θαυμάζω, εἰς τὸν Ζοροβάβελ ταύτην λίαν ἀναισχύντως ἐκλαμβάνειν τολμώντων. Ὅτι γὰρ ὁ Ζοροβάβελ οὐδὲ πάσης τῆς Παλαιστίνης ἐκράτησεν, ἀλλὰ μόνης τῆς Ἰουδαίας, καὶ αὐτοὶ συνομολογήσαιεν· ὁ δὲ προφήτης τὸν ἐπὶ τοῦ πῶλου ὀχούμενον πάσης προεῖπεν ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. Ἄλλως τε καὶ τὸν μὲν Κύριον πῶλῳ χρησάμενον ἐγνώμεν, τὸν δὲ Ζοροβάβελ τοῦτο πεποιηκότα οὐδεὶς ἔφη μέχρι καὶ τήμερον τῶν τὰ θεῖα συγγεγραφότων. Εἰ τοίνυν ἐχρήσατο μὲν ὁ Δεσπότης Χριστὸς τῷ πῶλῳ κατὰ τὴν προφητείαν, ἐκράτησε δὲ τῆς οἰκουμένης, καὶ Θεὸς ἀληθινὸς εἶναι πιστεύεται καὶ κηρύττεται, κατέλυσε δὲ τοῦ Ἐφραΐμ καὶ τοῦ Ἰσραὴλ τὴν βασιλείαν· περὶ αὐτοῦ ταῦτα προεθέσπισεν ὁ προφήτης, καὶ ἔλαβε σαφῶς ἡ προφητεία τὸ τέλος. Συμβαίνει δὲ τούτοις καὶ τὰ ἐπαγόμενα. ια'. "Καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης σου ἐξαπέστειλες λαὸν δεσμίους ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ." Οὐς γὰρ, φησὶ, τῷ τιμίῳ σου αἵματι ἐξηγόρασάς τε καὶ ἠλευθέρωσας, τούτους μετὰ τῶν σωτηρίων σου συνθηκῶν ἐξαπέστειλας, ὥστε πᾶσι κηρύξαι τὴν ἐλευθερίαν, ἀπαλλάξας αὐτοὺς τοῦ λάκκου, τοῦ μὴ ἔχοντος ὕδωρ. Τοῦτον δὲ τὸν λάκκον, εἴτε τὸν αἰώνιον θάνατον, εἴτε τῶν εἰδώλων τὴν πλάνην βούλεται τις νοεῖν, τῆς ἀληθείας οὐχ ἀμαρτήσεται. Οὕτω γὰρ καὶ διὰ Ἱερεμίου φησὶν ὁ τῶν ὄλων Θεός· "Δύο καὶ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός μου· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὠρυζαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἱ οὐκ ἔχοντες ὕδωρ." Οὕτω δὲ τὴν ἐπίπονον καὶ ἀνόνητον τῶν εἰδώλων προσηγόρευσε λατρείαν. Ταλαιπωρούμενοι γὰρ τῇ περὶ ταῦτα θεραπείᾳ, οὐκ ἔχοντες μὲν ἐκ τούτων ἐδρέποντο κέρδος, τὴν ἀληθὴ δὲ προσεζημιούντο ζωὴν. Ἐν τούτῳ τῷ λάκκῳ δεσμῶντας ὄντας τοὺς ἀνθρώπους λύσας, καὶ ἀνασπάσας ὁ Δεσπότης Χριστὸς, καὶ τῷ τιμίῳ αἵματι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς δωρησάμενος, εἰς τὴν τῆς ζωῆς ὁδὸν ἐξαπέστειλε, τὴν καινὴν αὐτοῖς δεδωκὼς διαθήκην. Πρὸς τούτους πάλιν φησὶ· ιβ'. "Καθήσεσθε ἐν ὀχυρώματι δέσμοι τῆς συνγωγῆς, καὶ ἀντὶ μιᾶς ἡμέρας παροικίας σου διπλᾶ ἀνταποδώσω σοι." Ἀντὶ γὰρ ἐκείνων τῶν χαλεπῶν δεσμῶν, ἕτερά σοι ἡδίστα τῆς ἐμῆς ἀγάπης περὶ τέθεικα δεσμὰ, προσεδρεύειν μοι παραινέσας, καὶ τοὺς ἐμοὺς ἐκπαιδεύεσθαι νόμους, καὶ ὑπὸ τῆς ὀχυρᾶς κηδεμονίας φρουρεῖσθαι, καὶ ἀντὶ τῆς προτέρας αἰχμαλωσίας, ἐλευθερίας ὁμοῦ καὶ ζωῆς ἀπολαύειν. Περὶ γὰρ τούτων, ἔφη, τῶν πραγμάτων διπλᾶ ἀνταποδώσω σοι. ιγ'. "Διότι ἐνέτεινά σε ἐμαυτῷ, Ἰούδα, ὡς τόξον, 81.1925 ἔπλησα τὸν Ἐφραΐμ, καὶ ἐξεγερῶ τὰ τέκνα σου, Σιών, ἐπὶ τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων, καὶ ψηλαφήσω σε ὡς ῥομφαίαν μαχητοῦ." Ἰούδαν καὶ Ἐφραΐμ τοὺς ἐκ τούτων κατάγοντας τὸ γένος καλεῖ, οὐς ἐπὶ τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων ἐστράτευσεν, ὅπλα αὐτοῖς δεδωκὼς, οὐ σαρκικὰ, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθαίρειν ὀχυρωμάτων, ὥστε αὐτοὺς ἀνθρωπίνους λογισμοὺς καθελεῖν, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτεῦσαι πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ. Τούτους ἔφη, ὡς τόξον ἐντεῖναι, καὶ ὡς ῥομφαίαν μαχητοῦ ψηλαφήσαι. Διὰ τούτων τὴν τῶν φιλοσόφων ματαιοτεχνίαν κατέλυσε· διὰ τούτων τὴν οἰκουμένην ἐδίδαξε

τὴν εὐσέβειαν. Περὶ τούτων ὁ προφητικὸς οὕτω φησὶ λόγος· "Τὰ βέλη σου ἠκονημένα, δυνατὲ, ἐν καρδίᾳ τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως." Ἄλλὰ γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν Μακεδόνων, ὡς ἐν τύπῳ, πέρας ἔσχεν ἡ προφητεία. Ὁρμήσαντα γὰρ τῆς Σιών τὰ τέκνα ἐπὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐτρέψαντό τε τὰς πολλὰς τῶν Μακεδόνων μυριάδας, καὶ τρόπαιον ἐγείραντες ἐπανήλθον νικηφόροι, καὶ τὸ καταλυθὲν θυσιαστήριον ἤγειραν. Ταῦτα δὲ εἰργάσαντο, τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ὑπερμα χήσαντος, καὶ τὴν ἄμαχον παρασχόντος ἐπικουρίαν. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ προφήτης φησὶ. ιδ'. "Καὶ Κύριος ἐπ' αὐτοὺς ὀφθήσεται, καὶ ἐξελεύσεται ὡς ἀστραπὴ βολὴς αὐτοῦ, καὶ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ ἐν σάλπιγγι σαλπιεῖ, καὶ πορεύσεται ἐν σάλῳ ἀπειλῆς αὐτοῦ." Ἐπαμῦναι αὐτοῖς ἐθελήσας, καὶ βρονταῖς αὐτοὺς ἐκτυπήσει, καὶ ἀστραπαῖς ἐκδειματώσει, καὶ οἷόν τισι σφενδόναις τοῖς νέφεσι χρώμενος, τοῖς τῆς χαλάζης λίθοις κατακοντίσει, καὶ τούτοις αὐτοὺς συγχώσει. "Καὶ ἐκπίονται, φησὶ, τὸ αἷμα αὐτῶν, ὡς ὕδωρ." Ἄντι τοῦ, ἡδονὴν ἀπὸ τῆς νίκης πλείστην ὄσιν καρπώσονται. Οὐ γὰρ αἵματος ἀνθρωπέου πόσιν λέγει· πῶς γὰρ, ὅς γε καὶ τῶν κτηνῶν τὸ αἷμα, καὶ τοῖς πρὸ νόμου, καὶ τοῖς ἐν νόμῳ, ἐσθίειν ἀπαγορεύει; "Καὶ πλήσου σιν ὡς φιάλας θυσιαστήριον." ἀντὶ τοῦ, τῶν ἀπὸ τῆς λείας θυμάτων. ι'. "Καὶ σώσει αὐτοὺς Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς πρόβατα λαὸν αὐτοῦ· διότι λίθοι ἅγιοι κυλίνονται ἐπὶ τῆς γῆς αὐτοῦ." Τῶν γὰρ ἁγίων εἵνεκα καὶ τοὺς ἄλλους περισώσει ὁ Θεὸς, καὶ οἶα δὴ πρόβατα οἰκεῖα τῶν ἐπιόντων ἐλευθερώσει θηρίων. ιζ'. "Εἴ τι γὰρ ἀγαθὸν αὐτοῦ, καὶ εἴ τι καλὸν παρ' αὐτοῦ, σῖτος νεανίσκοις, καὶ οἶνος εὐωδιάζων εἰς παρθένους."

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

α'. "Αἰτεῖσθε παρὰ Κυρίου ὑετὸν καθ' ὥραν πρῶϊμον καὶ ὄψιμον· Κύριος ἐποίησε φαντασίας, καὶ ὑετὸν χειμέριον δώσει αὐτοῖς, ἐκάστῳ βοτάνην 81.1928 ἐν ἀγρῶ." Αὐτὸς, φησὶ, καὶ σῖτον καὶ οἶνον χορηγεῖ, ὥστε καὶ νεανίσκους τῷ σίτῳ στηρίζεσθαι, καὶ τὰς παρθένους τὴν ἀπὸ τοῦ οἴνου εὐφροσύνην καρποῦ σθαι. Ἐπὶ τῆς εὐφροσύνης γὰρ τὸν οἶνον κἀνατύθη τέθεικε. Ταῦτα τοίνυν εἰδότες, καὶ τὸν πρῶϊμον, καὶ τὸν ὄψιμον ὑετὸν εἰς καιρὸν αἰτεῖτε τὸν δοῦναι δυνάμενον. Αὐτὸς γὰρ καὶ ὑετοῦ χορηγὸς, καὶ τῶν ἄλλων δημιουργὸς, ἃ εἰς φόβον εἴωθε γίνεσθαι τῶν ἀνθρώπων· ἀστραπὰς γὰρ εἰς ὑετὸν ἐποίησε. Τὰ τοιαῦτα φαντασίαν ἐκάλεσεν, ὡς ἐκπλήττοντα τοὺς ἀνθρώπους· διὰ τούτων δὲ καὶ ἀπὸ γῆς γεννῶνται καρποί. Ὁ μὲν οὖν ἀληθὴς Θεὸς τὰ τοιαῦτα καὶ ἐργάζεται καὶ χαρίζεται. β'. "Οἱ δὲ ἀποφθεγγόμενοι ἐλάλησαν κόπους, καὶ οἱ μάντις ὀράσεις ψευδεῖς καὶ τὰ ἐνύπνια ψευδῆ ἐλάλουν· μάταια παρεκάλουν· διὰ τοῦτο ἐξηράνθησαν ὡς πρόβατα, καὶ ἐκακώθησαν, ὅτι οὐκ ἦν ἴασις." Πάντα τοῦ διαβόλου τὸν χορὸν εἰς μέσον παραγαγὼν, τοὺς μάντις, τοὺς ἀστερομάντις, τοὺς ὄνειροπόλους, καὶ τὸ ψεῦδος αὐτῶν διήλεγξε, καὶ τὴν τιμωρίαν ὑπέδειξεν. γ'. "Εἰς τοὺς ποιμένας παρωξύνθη ὁ θυμὸς μου, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀμνοὺς μου ἐπισκέψομαι." Τοὺς μὲν γὰρ κακῶς ἄρξαντας αἰχμαλωσίᾳ παρέδωκα, τοὺς δὲ ἀρχομένους ἐκεῖθεν ἐπανήγαγον, καὶ τῆς ἐμῆς ἀξιῶ κηδεμονίας. "Καὶ ἐπισκέψεται Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, τὸν οἶκον Ἰούδα· καὶ τάξει αὐτοὺς ὡς ἵππον εὐπρεπῆ αὐτοῦ ἐν πολέμῳ." Καὶ ἀποδείξω αὐτοὺς, φησὶν, ἐν τῷ τοῦ πολέμου καιρῷ, οἷόν τινα ἵππον ἐπὶ κάλλει καὶ δυνάμει γαυριῶντα, καὶ ἀδεῶς ἐπὶ τὰ πρόσωπα χωροῦντα, καὶ οὐ δεηθήσεται βοηθείας ἐτέρας. δ', ε'. "Ἐξ αὐτοῦ γὰρ, φησὶν, ἐπέβλεψε, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔταξε, καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ τόξον αὐτοῦ ἐν πνεύματι θυμοῦ, ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται πᾶς ἐξελαύνων ἐν αὐτῷ. Καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ πατοῦντες πηλὸν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐν πολέμῳ, καὶ παρατάξονται, ὅτι Κύριος μετ' αὐτῶν, καὶ καταισχυνθήσονται ἀναβάται ἵππων." Οὔτε ὄπλοις, φησὶν, ἀλλοτρίοις χρήσονται, οὔτε ξενικὰ μισθώσονται· ἀλλ' ἐξ αὐτῶν ὁ στρατηγὸς, ἐξ αὐτῶν οἱ ταξίαρχοι, αὐτοὶ νικήσουσιν ἀριστεύοντες, καὶ δίκην πηλοῦ συμπατήσουσι

τῶν πολεμίων τὴν φάλαγγα. Καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος τοῖς ποσὶν ἐπιβαίνουσι εἶκει, οὕτω κάκεῖνοι τραπή σονται, καὶ φεύγοντες κατακοντισθήσονται, ἐπειδὴ τῶν ὄλων ὁ Κύριος ταύτης ἠγεῖται τῆς στρατηγίας. ᾿. "Καὶ κατισχύσω τὸν οἶκον Ἰούδα, καὶ τὸν οἶκον Ἰωσήφ σώσω, καὶ κατοικιῶ αὐτούς." Οὕτω δὲ πάντας, φησὶν, αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς παραδοὺς τῷ θανάτῳ, οἰκῆσαι αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ τὴν γῆν τὴν πατρῶν παρασκευάσω. Καὶ τὴν αἰτίαν δεικνύς, ἐπ 81.1929 ἠγάγεν· "'Ὅτι ἠγάπησα αὐτοὺς, καὶ ἔσονται ὄν τῶν τρόπων οὐκ ἀπεστρεψάμεν αὐτούς." Τοῦτο σαφέστερον ὁ Σύμμαχος ἠρμήνευσε· "Καὶ ἔσονται ὡς ἂν εἰ μὴ ἀπώσαμην αὐτούς." Οὕτω γὰρ αὐτοὺς, φησὶν, ἀνθῆσαι παρασκευάσω, ὥστε μηδὲ αἰσθῆσιν ἔχειν τῆς γεγενημένης αἰχμαλωσίας, τὴν προτέραν ὀρώντας εὐπραξίαν. "Διότι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν, καὶ ἐπ ακούσομαι αὐτῶν. (Ζ΄.) Καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ οἱ τοῦ Ἐφραΐμ, καὶ χαρήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ὡς ἀπὸ οἴνου, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ὄψονται καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ χαρήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ἐπὶ τῷ Κυρίῳ." Κύριος γὰρ αὐτῶν, φησὶν, ὡν καὶ Θεός, καὶ τὰς δεήσεις δέξομαι, καὶ νικηφόρους ἀποφανῶ, καὶ ἐν θυμηδίᾳ πάσῃ διάγειν παρασκευάσω. Καὶ τὰ τέκνα δὲ αὐτῶν ὁμοίως αὐτοῖς ἐν ἡδονῇ πάσῃ διάξει, ἐπ' ἐμοὶ σεμνυνόμενα, καὶ ἐπὶ τῇ δυνάμει μου γαυριῶντα. η΄. "Σημανῶ αὐτοῖς, καὶ εἰσδέξομαι αὐτοὺς, λυτρώσομαι αὐτοὺς, καὶ πληθυνθήσονται, καθότι ἦσαν πολλοί." Καὶ εἰς πλῆθος δὲ, φησὶν, ἀξηθήσονται, τῆς πολυγονίας τὴν εὐλογίαν δεξάμενοι, ὥστε μὴ ἀρκουμένους ταῖς οἰκείαις πόλεσι, καὶ εἰς ἑτέρας ἀποικισθῆναι πόλεις, καὶ γενέσθαι καὶ ἄλλοις δι' αὐτῶν πρόφασιν σωτηρίας. Τοῦτο γὰρ ἐσήμανεν, εἰρηκῶς θ΄. "Καὶ σπερῶ αὐτοὺς ἐν λαοῖς, καὶ οἱ μακρὰν μνησθήσονται μου, καὶ ἐκθρέψουσι τὰ τέκνα αὐτῶν." Ὁρώντες γὰρ, φησὶν, αὐτῶν τὴν εὐσέβειαν σπουδαίαν, πᾶσαν αὐτῶν ποιήσονται ἐπιμέλειαν. ι΄. "Καὶ ἐπιστρέψω αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐξ Ἀσσυρίων εἰσδέξομαι αὐτοὺς, καὶ εἰς τὴν Γαλααδίτιν, καὶ εἰς τὸν Λίβανον εἰσάξω αὐτοὺς, καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῆ ἐξ αὐτῶν οὐδεὶς." Ἐπανάξω δὲ αὐτοὺς, φησὶ, καὶ ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἐξ Ἀσσυρίων, καὶ τὴν τε πατρῶν γῆν οἰκῆσαι παρασκευάσω, καὶ τὴν Γαλααδίτιν ἐξ αὐτῶν ἐμπλήσω, καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ Λιβάνου τὴν οἰκῆσιν αὐτοῖς δωρήσομαι, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἐμποδῶν γενήσεται, ἐπειδὴ πάντας τοὺς πολεμῶντες αὐτοῖς πειρωμένους ὀλέθρῳ παραδώσω. Τοῦτο γὰρ παραδηλοῖ τὸ, ια΄. "Διελεύσονται ἐν θαλάσῃ στενῇ, καὶ πατάξουσιν ἐν θαλάσῃ κύματα, καὶ ξηρανθήσονται πάντα τὰ βάθη ποταμῶν." Ἐν μεγίστοις γὰρ ἀποληφθέντες κινδύνους, καὶ μικροῦ δεῖν τὴν σωτηρίαν ἀπαγορεύσαντες (τοῦτο γὰρ στενὴν ἐκάλεσε θάλασσαν), τὰ τῶν δυσμενῶν ἐπάταξαν κύματα καὶ οἷόν τινας βαθεῖς ποταμοὺς ξηροὺς ἀπέφηναν, τοὺς ἐκεῖνων καταναλώσαντες λόχους. "Καὶ καθαιρεθήσεται πᾶσα ἡ ὕβρις Ἀσσυρίων, καὶ σκῆπτρον Αἰγύπτου περιαιρεθήσεται. (ιβ΄.) Καὶ κατισχύσω αὐτοὺς ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτῶν, καὶ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ καυχῆσονται, λέγει Κύριος." 81.1932 Τέλος, φησὶ, καὶ ἡ τῆς Αἰγύπτου βασιλεία λήψεται, καὶ ἡ Ἀσσυρίων ὑπερηφανία σβεσθήσεται· καὶ οὗτοι δὲ, οἱ ἐκεῖνοις πάλαι δουλεύσαντες, διὰ τῆς ἐμῆς ἐπικουρίας ἐπίσημοι καὶ πολυθύλλητοι παρὰ πᾶσι γενήσονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

α΄, β΄. "Διάνοιξον, ὁ Λίβανος, τὰς θύρας σου, καὶ καταφαγέτω πῦρ τὰς κέδρους σου. Ὀλολυξάτω πίτυς, διότι πέπτωκε κέδρος." Πάντες τοίνυν οἱ ἐπὶ δυνάμει μέγα φρονοῦντες, καὶ τοῦ Λιβάνου τὸ ὕψος τῆς τῆς ἀλαζονείας φαντασίᾳ μιμούμενοι, εὐτρεπεῖς ἑαυτοὺς πρὸς τὴν ἐπιφερομένην ὑμῖν καταστήσατε τιμωρίαν. Οἱ δὲ τούτων ὑποδεέστεροι (τοῦ τους γὰρ πίτυς καλεῖ), τὸν τῶν δυνατωτέρων ὄλεθρον θεωροῦντες, τὰς οἰκείας ὀλοφύρεσθε συμφοράς. "Ὀλολυξάτω γὰρ, φησὶ, πίτυς, ὅτι πέπτωκε κέδρος." Καὶ ἐρμηνεύων ἃ τροπικῶς εἶρηκεν, ἐπήγαγεν· "'Ὅτι μεγιστᾶνες μεγάλως ἑταλαιπώρησαν· ὀλολύξατε, δρῦες τῆς Βασανίτιδος, ὅτι

κατεσπάσθη ὁ δρυμὸς ὁ σύμφυτος. (γ.) Φωνὴ θρηγνούντων ποιμένων, ὅτι τεταλαιπώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῶν· φωνὴ ὠρουμένων λεόντων, ὅτι τεταλαιπώρηκε τὸ φρύαγμα τοῦ Ἰορδάνου." Τροπικῶς μὲν κατὰ τὸ οἰκεῖον ἰδίωμα εἶρηκεν ἅπαντα. Λέοντας δὲ ὅμως καὶ ποιμένας, τοὺς βασιλέας καὶ τοὺς ἄρχοντας ὄνο μάζει· δρυμὸν δὲ σύμφυτον, τὴν ἄκαρπον δυνα στείαν. Τούτους δὲ ἅπαντας ὀδύρεσθαι καὶ θρηνεῖν ἔφη, μέγα μὲν κατὰ τοῦ Ἰορδάνου φρονήσαντας, τῆς δὲ ἐλπίδος ψευσθέντας. Διὰ τε τοῦ Ἰορδάνου τὴν Ἰουδαίων ἠνίξαστο γῆν· δι' αὐτῆς γὰρ οὗτος τὴν πορείαν ποιεῖται· ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς ἐσομένης Ἰουδαίους μετὰ τὴν ἐπάνοδον εὐπραξίας ὁ θεῖος προηγόρευσε Ζαχαρίας. Ἐντεῦθεν δὲ λοιπὸν τὰ καταληψόμενα αὐτοὺς διὰ τὴν οἰκείαν παρανομίαν προθεσπίζει κακά. δ'. "Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ποίμαινε τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς." Τίς δὲ ταῦτα ἐποίμανεν ἢ ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ὁ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις βοῶν· "Εγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων." Ἄλλὰ μηδεὶς αὐτὸν, ὡς ποιμένα καλούμενον, σμὶ κρύνειν τολμάτω· οὗτος γὰρ τῆς ἡμετέρας εἵνεκα σωτηρίας οὐ μόνον ποιμὴν, ἀλλὰ καὶ ἀμνὸς ὠνομάσθη, καὶ πρόβατον. Καὶ τί λέγω πρόβατον καὶ ἀμνόν; κατάρα γὰρ καὶ ἁμαρτία προσηγορεύθη, ἵνα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἁμαρτίαν λύσῃ, καὶ τὴν κατάραν. Τούτῳ τοίνυν ὁ Πατὴρ λέγει· "Ποίμαινε τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς" ἐλομένῳ λαβεῖν τὴν τοῦ δούλου μορφήν, ἵνα τῆς δουλείας ἐλευθέρωσιν τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν. Ὡς ἄνθρωπος τοίνυν, οὐχ ὡς Θεὸς, ταύτας λαμβάνει τὰς ἐντολάς· ὡς μὲν γὰρ Θεὸς, τοῦ γεγεννηκότος ὁμότιμος· ὡς δὲ ἄνθρωπος, βοᾷ· 81.1933 "Ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ἐντολήν ἔλαβον, τί εἶπω, καὶ τί λαλήσω." Οὕτως αὐτῷ καὶ ἐνταῦθα ἐντέλλεται· "Ποίμαινε τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς." Καὶ διδάσκων τίνος αὐτὰ χάριν οὕτως προσαγορεύει, ἐπήγα γεν· ε'. "Ἄοι κτησάμενοι κατέσφαζον, καὶ οὐ μετ' ἐμέλοντο, καὶ οἱ πωλοῦντες αὐτὰ ἔλεγον· Εὐλογητὸς Κύριος, καὶ πεπλουτήκαμεν· καὶ οἱ ποιμένες αὐτῶν οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπ' αὐτοῖς." Ὑπὸ δυσσεβῶν γὰρ βασιλέων, καὶ παρανόμων ἱερέων ἀγόμενοι, μυρία ὅσα ὑπ' αὐτῶν ἔπασχον δεινά. Πλήρης δὲ τῶνδε τῶν διηγημάτων τῶν τε Μακκαβαίων ἢ ἱστορία, καὶ τὰ Ἰωσήπου συγγράμματα. Φιλοτιμίας γὰρ καὶ φιλοχρηματίας εἰσδεξάμενοι νόσον, ὠνητὰς τὰς ἱερωσύνας εἰργάσαντο, καὶ τὴν οὐδαμόθεν προσήκουσαν αὐτοῖς ἀξίαν ἐπρίαντο. Ἐντεῦθεν τὰ μυρία Ἰουδαίους συνέβη δεινά. Τούτου γε εἵνεκα τοῖς μὲν ποιμέσιν ἀπειλεῖ τιμωρίαν, τῶν δὲ προβάτων πᾶσαν ποιεῖται κηδεμονίαν. Περὶ δὲ τῶν δυσσεβούντων φησί· ὁ. "Διὰ τοῦτο οὐ φείσομαι οὐκέτι ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, λέγει Κύριος. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι τοὺς ἀνθρώπους ἕκαστον εἰς χεῖρας τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ κατακόψουσι τὴν γῆν, καὶ οὐ μὴ ἐξέλωμαι ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν." Ἐκείνους δὲ, φησί, διὰ τὴν οἰκείαν παρανομίαν ἀτημελήτους καταλιπὼν, τῶν ἐπιεικεστέρων πᾶσαν ποιήσομαι πρόνοιαν. Τοῦτο γὰρ δι' ὧν ἐπήγαγε παρεδήλωσε. ζ'. "Καὶ ποιμανῶ τὰ πρόβατα τῆς σφαγῆς ἐν τῇ γῇ Χαναάν." Τοῦτο τισὶ μὲν ἔδοξε τὴν Παλαιστίνην αἰνίττεσθαι· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τὴν ἄλλοτρίαν σημαίνειν· διὰ γὰρ τοῦ Χαναάν τοὺς ἄλλοτρίους αἰνίττεται. Λέγει τοίνυν· Τοὺς ὅπουδήποτε πιστεῦσαί μοι προαιρουμένους ὑπὸ τὴν ἐμὴν τάξω κηδεμονίαν. "Καὶ λήψομαι ἐμαυτῷ δύο ράβδους· τὴν μίαν ἐκάλεσα Κάλλος, καὶ τὴν ἑτέραν ἐπέκαλεσα Σχοίνισμα· καὶ ποιμανῶ τὰ πρόβατα." Δύο ράβδους καλεῖ τὰ ἔθνη καὶ Ἰουδαίους. Δύο γὰρ πάλαι γενικὰ δόγματα, τὸ μὲν θεοσέβειαν ἐκπαιδεῦον, ὃ παρὰ Ἰουδαίους ἐκράτει· τὸ δὲ πρεσβεῦον τῶν εἰδώλων τὴν πλάνην, ἧ διαφόρως ἅπαντα πάλαι τὰ ἔθνη κατείχετο. Καὶ ἐκ τούτων τοίνυν, φησί, καὶ ἐξ ἐκεῖνων συναθροίσω πρόβατα, καὶ μίαν ἐκατέρωθεν ἐργάσομαι ποιμνὴν. Τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ἔφη· "Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κάκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποιμνὴ, καὶ εἷς ποιμὴν. Τοὺς γὰρ ἐξ ἔθνων

πεπιστευκότας τοῖς ἐξ Ἰουδαίων ἀνέμιξε, καὶ μίαν ποιμνὴν ἀπ ἔφηνε. ἦ. "Καὶ ἐξαρκῶ τρεῖς ποιμένας ἐν μηνὶ ἐνί." Τοὺς Ἰουδαίων λέγει βασιλέας, καὶ προφήτας, καὶ 81.1936 ἱερέας· διὰ γὰρ τούτων τῶν τριῶν ἐποιμαίνοντο ταγματῶν. Καὶ τὴν αἰτίαν δεικνὺς ἐπάγει· "Καὶ βαρυνθήσεται ἡ ψυχὴ μου ἐπ' αὐτούς· καὶ γὰρ αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐπωρῦοντο ἐπ' ἐμέ." Τοῦτο σαφέστερον αὐτὸς ὁ Δεσπότης διὰ τοῦ προφήτου Ἰερεμίου διδάσκει, λέγων· "Ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόν μου, ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν μου· ἔδωκα τὴν ἡγαπημένην ψυχὴν μου εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῆς· ἐγένετο ἡ κληρονομία μου ἐμοί, ὡς λέων ἐν δρυμῶ· ἔδωκεν ἐπ' ἐμέ τὴν φωνὴν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν." Καὶ μέντοι καὶ διὰ Ἡσαΐου βοᾷ· "Ἐμείνα τοῦ ποιῆσαι κρίσιν, ἐποίησε δὲ ἀνομίαν, καὶ οὐ δικαιοσύνην, ἀλλὰ κραυγὴν." Ἐπειδὴ τοίνυν θηριωδῶς μοι προσῆλθον οἰοῦντι βρυχώμενοι, καὶ τὴν ἐμὴν διψῶντες σφαγὴν, θ'. "Κἀγὼ φημι πρὸς αὐτούς· Οὐ ποιμανῶ ὑμᾶς· τὸ ἀποθνήσκον ἀποθνησκέτω, καὶ τὸ ἐκλείπον ἐκλιπέτω, καὶ τὰ κατάλοιπα κατεσθιέτω ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ." Ταῦτα δὲ ἅπαντα συμβαίνειν ἀνάγκη τοῖς τῆς θείας γυμνουμένοις κηδεμονίας. ι'. "Καὶ λήψομαι τὴν ράβδον μου τὴν καλὴν, καὶ ἀπορρίψω αὐτήν τοῦ διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου, ἣν διεθέμην εἰς πάντας τοὺς λαοὺς τῆς γῆς." Τῶν γὰρ δεξαμένων τῆς θεογνωσίας τὸ κήρυγμα τῷ θείῳ πτύω διακριθέντων, καὶ οἶόν τινος σίτου τῶν ἀχύρων ἀποκριθέντων, ἀνάγκη πᾶσα τὸ ἄχυρον κατακαυθῆναι πυρὶ ἀσβέστῳ, κατὰ τὴν τοῦ μεγάλου Ἰωάννου φωνήν. ια'. "Καὶ διασκεδασθήσεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ." Καὶ ὅτι οὐ περὶ πάντων λέγει ταῦτα τῶν ἐξ ἐθνῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀπίστων μόνον, τὰ ἐπαγόμενα μαρτυρεῖ. "Καὶ γνώσονται οἱ Χανααναῖοι τὰ πρόβατα φυλασσόμενά μοι, ὅτι λόγος Κυρίου ἐστί." Χανααῖος δὲ τοὺς ἐξ ἐθνῶν πεπιστευκότας, ἅτε δὴ, ἀλλοφύλους καλεῖ· πρόβατα δὲ αὐτοὺς φυλακῆς ἄξια λέγει, δι' ἣν ἐκτήσαντο πίστιν. Οὗτοι, φησὶ, θεασάμενοι τῶν ἀπίστων τὸν ὄλεθρον, μαθήσονται διὰ τῆς πείρας, ὡς θεῖος λόγος ὁ προφητικὸς λόγος. Ταῦτα περὶ τῶν ἐξ ἐθνῶν καὶ ἠπιστηκότων καὶ πεπιστευκότων εἰπὼν, μεταφέρει τὸν λόγον πρὸς Ἰουδαίους, καὶ φησὶ· ιβ', ιγ'. "Καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτούς· Εἰ καλὸν ἐν ὥπιον ὑμῶν ἐστί, δότε τὸν μισθόν μου, ἢ ἀπείπασθε. Καὶ ἔστησαν τὸν μισθόν μου τριάκοντα ἀργυροῦς. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· Κάθεσθε αὐτούς εἰς τὸ χωνευτήριον, καὶ σκέψαι εἰ δόκιμόν ἐστιν, ὃν τρόπον ἐδοκιμάσθην ὑπὲρ αὐτῶν. Καὶ ἔλαβον τοὺς τριάκοντα ἀργυροῦς, καὶ καθῆκα, καὶ ἐνέβαλον αὐτούς εἰς τὸν οἶκον Κυρίου, εἰς τὸ χωνευτήριον." Ταῦτα, ὡς οἶμαι, οὐδεμιᾶς ἐρμηνείας προσδεῖται, τῆς τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων ἱστορίας ἐχούσης τούτων τὴν 81.1937 ἐρμηνείαν. Καὶ γὰρ ἐκεῖ τοσοῦτων στατήρων ὁ Ἰούδας τὸν Δεσπότην ἀπέδοτο, καὶ μεταμεληθεὶς ἀπέδωκε μὲν τούτους τοῖς δεδωκόσιν· ἐπειδὴ δὲ λαβεῖν αὐτοὺς ἐκεῖνοι οὐκ ἠβουλήθησαν, ῥίψας αὐτοὺς ἀνεχώρησε, τὸν δίκαιον τῆς ἀδικίας μισθόν, τὴν ἀγχόνην φημί, παρὰ τοῦ κριτοῦ τῆς ἀδικίας τοῦ διαβόλου δεξάμενος. Καὶ ἐνταῦθα τοίνυν αἰτεῖ μὲν αὐτοὺς ὁ Δεσπότης μισθὸν τῆς εὐεργεσίας τὴν πίστιν· οἱ δὲ ἀντὶ ταύτης τοὺς τριάκοντα ἔδωσαν ἀργυροῦς· αὐτὸς δὲ τῷ προφήτῃ παρακελεύεται, ὡς ἐν πυρὶ τινὶ δοκιμάσαι, εἰ ἄξιός ἐστι τῆς εὐεργεσίας μισθός· Ὁ δὲ τούτους εἰς τὸν οἶκον ἔφη τοῦ Θεοῦ καταβεβληκέναι, ὃν εἰκότως ὠνόμασε χωνευτήριον. Ἐν ἐκείνῳ γὰρ διὰ τῆς μετανοίας οἱ προσιόντες, ὡς ἐν χωνευτηρίῳ τινὶ νεοὺρ γοῦνται, τὸν τῆς ἀμαρτίας ἰὸν ἀποβάλλοντες, καὶ τῆς θείας φιλανθρωπίας τυγχάνοντες. Διὰ τοῦτο φησὶ· ιδ'. "Καὶ ἀπέρριψα τὴν ράβδον τὴν δευτέραν, τὸ Σχοίνισμα, τοῦ διασκεδάσαι τὴν διαθήκην τὴν ἀναμέσον Ἰούδα καὶ ἀναμέσον Ἰσραὴλ." Καὶ ἐκ τούτων γὰρ τοὺς πεπιστευκότας τῶν ἀπίστων ἀποκρίνας, τοὺς λοιποὺς τῆς οἰκείας ἐπιμελείας ἐγύμνωσε. Καὶ μαρτυρεῖ τῇ προφητείᾳ τὰ νῦν θεωρούμενα· ἔρημοι γὰρ Ἰουδαῖοι, καὶ προφητῶν, καὶ ἱερέων, καὶ βασιλέων, καὶ ναοῦ, καὶ κιβωτοῦ, καὶ βωμοῦ, καὶ ἱλαστηρίου, καὶ θυσιαστηρίου, καὶ λυχνίας, καὶ τραπέζης, καὶ τῶν ἄλλων, δι' ὧν ἡ κατὰ νόμον λατρεία ἐπληροῦτο, ἔρημοι δὲ καὶ τῆς ἄνωθεν κηδεμονίας γεγέννηται·

καὶ σποράδες, καὶ μέτοικοι, καὶ μετανάσται γενόμενοι, τοῖς τὸν Χριστὸν κηρύσσουσι παρὰ γνώμην δουλεύουσιν· καὶ αὐτοῦ μὲν ἀρνοῦνται τὴν δεσποτείαν, τοῖς δὲ δούλοις αὐτοῦ τὴν δουλείαν προσφέρουσιν. Τοσαύτην νοσοῦσιν ἀναληγσίαν. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Προφήτης περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ προαγορεύσας, καὶ τὴν Ἰουδαίων ἀν τιτυπίαν ἐλέγξας, εἰκότως εὐθὺς ἐπὶ τὸν ἀντίθεον Χριστὸν μεταφέρει τὴν προφητείαν, ὃν Ἰουδαῖοι προσμένουσιν, ὡς αὐτοὶ φασι. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ Κύριος πρὸς αὐτοὺς ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ἔφη· "Ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς μου, καὶ οὐκ ἐδέξασθέ με· ἔρχεται ἄλλος ἐν τῷ ἰδίῳ ὀνόματι, καὶ πιστεύσετε αὐτῷ." Τοῦτο περὶ αὐτῶν καὶ ὁ μακάριος ἔφη Παῦλος· "Ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο, εἰς τὸ σωθῆναι αὐτοὺς, πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ." Τοιαῦτα καὶ ὁ μακάριος Ζαχαρίας τοῦ θείου Πνεύματος δεξάμενος τὴν ἐνέργειαν προθεσπίζει. ιε', ι'. "Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· Ἔτι λάβε σεαυτῷ σκευὴ ποιμενικὰ ποιμένος ἀπειρου. Διότι ἐξεγερῶ ποιμένα ἀπειρον ἐπὶ τὴν γῆν· τὸ ἐκλεῖπον οὐκ ἐπισκέπεται, καὶ τὸ ἐσκορπισμένον οὐ μὴ ζητήσῃ, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ μὴ ἰάσῃται, καὶ ὁλόκληρον οὐ μὴ κατευθύνῃ, καὶ τὰ κρέα τῶν ἐκλεκτῶν καταφάγεται, καὶ τοὺς ἀστραγάλους αὐτῶν ἐκστρέψει." Ταῦτα τὰ δεινὰ καὶ χαλεπὰ διηγήματα, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ὁ Δεσπότης προλέγει. "Ἔσται γὰρ, φησὶ, θλίψις μεγάλη, οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς αἰῶνος, οὐδ' οὐ μὴ γένηται· καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς μου κολοβώθησονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι." Ταῦτα καὶ ὁ Προφήτης φησὶν, ὅτι "Τὰ κρέα τῶν ἐκλεκτῶν καταφάγεται, καὶ τοὺς ἀστραγάλους αὐτῶν ἐκστρέψει" τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν διὰ τούτων σημαίνων. Ποιμένα δὲ αὐτῶν ἀπειρον, ἢ ἄφρονα, κατὰ τοὺς ἄλλους ἐρμηνευτὰς, ὀνομάζει, ὡς ἐξαπατῶμενον μὲν ὑπὸ τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας, τὸν ὠρισμένον δὲ αὐτῶν ὄλεθρον ἀγνοοῦντα· ἄφρονα δὲ ἡ θεία Γραφή καὶ τὸν δυσσεβῆ εἴωθεν ὀνομάζειν. "Εἶπε γὰρ, φησὶν, ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· Οὐκ ἔστι Θεός." Δείξας αὐτοῦ τοίνυν ὁ Προφήτης τὴν θηριώδη γνώμην, καὶ τὴν ἐσομένην αὐτῷ πανωλεθρίαν σημαίνει. ιζ'. "ὦ οἱ ποιμαίνοντες τὰ μάταια, καὶ καταλελοιπότες τὰ πρόβατα!" Ταῦτα πρὸς τοὺς ἐκεῖνῳ πειθομένους εἰρηκῶς, καὶ θρηνήσας αὐτοὺς, ὡς μὲν τῶν προβάτων τὴν κοινωνίαν καταλελοιπότες, τὴν ματαίαν δὲ καὶ ὄλεθριον τιμὴν τὴν ὑπ' ἐκείνου δεδομένην προελομένους, τὰ περὶ ἐκείνου διέξεισι. "Μά χαιρα ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ τὸν δεξιόν." Ὁ μὲν γὰρ πρὸς τὸν αἰώνιον ὄλεθρον ποδηγεῖ τοὺς πειθομένους, ὁ δὲ τοὺς ἀντιλέγοντας σφαγῆ παραδίδωσιν. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς σφαγῆς τὸν βραχίονα τέθεικεν· ἐπὶ δὲ τῆς ἐξαπάτης τὸν ὀφθαλμὸν· ἀλλ' ὅμως καὶ "ὁ βραχίον αὐτοῦ ξηραίνόμενος ξηρανθήσεται, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ ὁ δεξιὸς ἐκτυφλούμενος ἐκτυφλωθήσεται." Καταλήψεται γὰρ αὐτὸν θεήλατος πληγὴ. Οὕτω καὶ ὁ Ἀπόστολος φησὶν· "Ὁν ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τὴν ἐπιφανείαν τῆς παρουσίας αὐτοῦ· οὐ ἔστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ἐν πᾶσι σημεῖοις καὶ τέρασι ψεύδους." Ταῦτα Ἀντιόχῳ τῷ Ἐπιφανεῖ προσήρμοσάν τινες τῶν τόνδε τὸν προφήτην ἐρμηνευκότων, ποιμένα ἀπειρον αὐτὸν ὠνομάσθαι φήσαντες. Πολλῶν τοίνυν τούτῳ μᾶλλον ἀρμόττει, ἐπειδὴ τούτου τύπος ἐκεῖνος. Καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος τὴν περὶ τὸν Θεὸν ἀνεδέξατο μάχην, ἐν τῷ ναῶ δαιμόνων ἀναστήσας βωμὸν, καὶ τοὺς ἀνακειμένους τῷ Θεῷ θύειν δαίμοσιν ἀναγκάσας· οὕτω καὶ οὗτος ἀρνηθῆναι μὲν τὸν Δεσπότην Χριστὸν προστάξει τοὺς εὐσεβοῦντας, τοὺς δὲ μὴ πειθομένους τι μωρίαὶς παραδώσει παντοδαπαῖς. Εἰ τοίνυν Ἀντιόχῳ ἢ προφητεία ἀρμόττει, καὶ τούτῳ πάντως ἀρμόσει· μείζονα γὰρ οὗτος ἢ ἐκεῖνος τολμήσει, ἅτε δὴ πρὸς 81.1941 μείζους ἀναδεχόμενος μάχην. Ἐπειδὴ τοίνυν τούτῳ μὲν Ἰουδαῖοι

πιστεύουσι, τὸν δὲ Σωτῆρα καὶ Κύριον ἠρνήθησαν, προφανῶς προλέγει διὰ τοῦ Προφήτου τὸ ἅγιον Πνεῦμα τὰ δι' ἀπιστίαν αὐτοῖς συμβησόμενα σκυθρωπά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

α΄. "Λῆμμα λόγου Κυρίου ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ· Λέγει Κύριος, ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν, καὶ θεμελιῶν τὴν γῆν, καὶ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ." Οὐκ ἐγώ, φησὶν ὁ Προφήτης, ταῦτα πρὸς ὑμᾶς διεξέρχομαι, ἀλλ' ὁ τοῦδε τοῦ παντὸς ποιητῆς καὶ δημιουργοῦ ὁ ἔτι νῦν ἐν ταῖς νηδύσι τὰ σώματα διαπλάττων, καὶ ψυχὰς σὺν αὐτοῖς δημιουργεῖσθαι κελεύων, οὗτος δι' ἐμοῦ φθέγγεται. β΄. "Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ τίθημι τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς πρόθυρα σαλευόμενα πᾶσι τοῖς λαοῖς κύκλω, καὶ ἐν τῇ Ἱουδαίᾳ ἔσται περιοχὴ ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ." Εὐάλωτον, φησὶ, καὶ εὐκαταγώνιστον πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἀποκαταστήσω τήνδε τὴν πόλιν, καὶ εἰκοῦσαν δεῖξω προθύροις σαλευομένοις, καὶ καταφέρεσθαι μέλλουσιν, ὥστε τοὺς πολεμίους τῆς ἐμῆς προνοίας γεγυμνωμένην ὀρῶντας ἐπελθεῖν καὶ πολιορκῆσαι, καὶ τὰ φυόμενα ἐντεῦθεν ἐπαγαγεῖν κακά. γ΄. "Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, θήσομαι τὴν Ἱερουσαλήμ λίθον καταπατούμενον πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν· πᾶς ὁ καταπατῶν αὐτὴν ἐμπαίζων ἐμπαίξεται, καὶ ἐπισυναχθήσεται ἐπ' αὐτὴν πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς." Ἐπειδὴ γὰρ τὸν λίθον ἐκεῖνον, τὸν πολυτελῆ, τὸν ἐκλεκτὸν, τὸν ἔντιμον, κατὰ τὴν τοῦ Ἡσαίου προφητείαν, τὸν γενόμενον εἰς κεφαλὴν γωνίας, ἀπεδοκίμασαν ἀδοκίμῳ λίθῳ παραπλησίως, καταπατεῖσθαι αὐτὴν ὑπὸ πάντων παρασκευάσω ἐμπαροινούντων, καὶ ἐφ' ὕβρει συναγομένων. Αὕτη δὲ ἡ προφητεία τῶν πραγμάτων ἔχει τὴν μαρτυρίαν. Ἔστι γὰρ ἰδεῖν τὸν πάλαι ἅγιον καὶ σεπτὸν καταπατούμενον τόπον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν αὐτοῖς μετὰ τὸν σταυρὸν καὶ τὴν μανίαν ἐκείνην συνέβη· πρὸ δὲ ταύτης τῆς τόλμης, τῆς θείας κηδεμονίας διηνεκῶς ἀπολαύοντες διετέλεσαν. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ προφητικὸς διδάσκει λόγος, τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων προσφέροντος τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι τῶν Μακεδονικῶν αὐτοῖς ἐπελθόντων ἔθνων, καὶ τοὺς ἵππους τῆς φυσικῆς γυμνώσεως θρασύτητος, καὶ τούτους μετὰ τῶν ὀχουμένων ἀνοία καὶ δειλία περιβαλῶν, τὸν δὲ Ἰούδαν τῆς ἐμῆς ἀξιώσεως προνοίας. Τοῦτο γὰρ παρεδήλωσεν, εἰρηκῶς δ', ε΄. "Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, πατάξω πάντα ἵππον ἐν ἐκστάσει, καὶ τὸν ἀναβάτην αὐτοῦ ἐν παραφρονήσει· ἐπὶ δὲ τὸν οἶκον Ἰούδα διανοίξω τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ πάντας τοὺς ἵππους τῶν λαῶν πατάξω ἐν ἀποτυφλώσει. Καὶ ἐροῦσιν οἱ χιλιάρχοι Ἰούδα πάντες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· Εὐρήσομεν ἑαυτοῖς τοὺς καταποιοῦντας Ἱερουσαλήμ, ἐν Κυρίῳ παντοκράτορι 81.1944 Θεῷ αὐτῶν." Οὐδὲν, φησὶ, τυφλωττόντων διοίσουσιν οἱ ἵπποι τῶν πολεμίων τῆδε κάκεισε περιπλανώμενοι, ὥστε θαρρήσαντας τῶν Ἰουδαίων τοὺς στρατηγούς πρὸς ἀλλήλους εἰπεῖν, ὅτι Πλήρης ἡ Ἱερουσαλήμ διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ῥοπήν οἰκητόρων γενήσεται. ς΄. "Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θήσομαι τοὺς χιλιάρχους Ἰούδα ὡς δαλὸν πυρὸς ἐν ξύλοις, καὶ ὡς λαμπαδα πυρὸς ἐν καλάμῃ, καὶ καταφάγονται ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων πάντας τοὺς λαοὺς κυκλόθεν." Καθάπερ γὰρ, φησὶ, καὶ δαλὸς ἐξάπτει τὰ ξύλα, καὶ φλόξ ἀναλίσκει καλάμην· οὕτως οὗτοι τοὺς πάντοθεν αὐτοῖς ἐπιόντας καταναλώσουσι πολεμίους. "Καὶ κατοικήσει Ἱερουσαλήμ ἔτι καθ' ἑαυτήν·" ἀντὶ τοῦ, κατὰ νόμον πολιτευομένη, καὶ τῶν ἔθνων κεχωρισμένη. Τούτου δὲ ἀπήλαυσεν, ἕως κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἐλύττησε. ζ΄. "Καὶ σώσει Κύριος τὰ σκηνώματα Ἰούδα καθὼς ἀπ' ἀρχῆς, ὅπως μὴ μεγαλύνηται καύχημα οἴκου Δαβὶδ, καὶ ἔπαρσις τῶν κατοικούντων Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τὸν Ἰούδαν." Γνώσονται γὰρ διὰ τῆς πείρας, ὡς δίχα τῆς θείας ῥοπῆς οὐδὲν κατορθῶσαι δεδύνηνται. Τοῦτο δὲ μαθόντες, οὔτε τῇ βασιλικῇ δυνάμει μεγαφρονήσουσιν, οὔτε τῷ μεγέθει τῶν περιβόλων θαρσήσουσι. η΄. "Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὑπερασπιεῖ Κύριος ὑπὲρ τῶν κατοικούντων τὴν Ἱερουσαλήμ· καὶ ἔσται ὁ ἀσθενῶν ἐν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὡς οἶκος Δαβὶδ· ὁ δὲ οἶκος Δαβὶδ, ὡς οἶκος

Κυρίου, ὡς ἄγγελος Κυρίου ἐνώπιον αὐτῶν." Καὶ τῆς θείας προμηθείας ἐξαρτήσουσι τὰς ἐλπίδας, οὐ χάριν τῶν ἀπάντων ὁ Κύριος πάσης αὐτοὺς ἀντιλήψεως ἀξιώσει, καὶ τοσούτην αὐτοῖς παρέξει ῥώμην, ὥστε τὸν ἀσθενέστατον τῶ βασιλικῶ παραβάλλεσθαι οἴκῳ (τοῦτον γὰρ ἐκάλεσεν οἶκον Δαβίδ), τὸν δὲ βασιλικὸν οἶκον τοῦ θεοῦ οἴκου μιμεῖσθαι τὸ ἄσυλον, ὥστε πάντας εἰς αὐτὸν, ὡς εἰς τὸν θεῖον καταφεύγειν νεῶν, ἢ ὡς ἀγγέλῳ εἰς σωτηρίαν ἀπεσταλμένῳ θαρρῆναι· τοσοῦτον γὰρ ἀπὸ τῆς νίκης οἱ περὶ Ἰούδαν καὶ Ἰωνάθαν ἐκαρπώσαντο κλέος, ὥστε τοὺς περιοίκους, καὶ ἀστυγεῖτονας, καὶ πλησιοχώρους, τούτων ἀρπάσαι τὴν συμμαχίαν· οὐ μόνον δὲ οἱ πελάζοντες, ἀλλὰ καὶ οἱ παμπόλλων ἡμερῶν ὁδὸν ἀφεστηκότες, καὶ ἐν τοῖς ἐσπερίοις κατοικοῦντες μέρεσι Ῥωμαῖοι, καὶ Σπαρτιαῖται, τὴν τούτων συμμαχίαν μετὰ πολλῆς ἠσπάσαντο προθυμίας. θ', ι'. "Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ζητήσω ἐξᾶραι πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐρχόμενα ἐπὶ Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἐκχεῶ ἐπὶ τὸν οἶκον Δαβίδ, καὶ ἐπὶ τοὺς καταικοῦντας Ἱερουσαλήμ, Πνεῦμα χάριτος καὶ οἰκτιρμῶν." Ἄλλ' ἐγὼ μὲν αὐτοὺς τοσαύταις εὐεργεσίαις ἐπέκλυσα· τοὺς μὲν ἐπιόντας αὐτοῖς πολεμίους παντοδαπαῖς εἰδέαις θανάτου παραδιδούς, αὐτοῖς δὲ ἀνοίγων τὰς τοῦ ἐλέου πηγὰς, καὶ παντοίας αὐτοὺς ἀναπιμπλῶν χάριτος· αὐτοὶ δὲ με παραγενόμενον τοῖς ἐναντίοις ἠμείψαντο, καὶ σταυρῶ προσηλώσαντες στρατιωτικῶ δόρατι τὴν πλευρὰν 81.1945 ἐξεκέντησαν, καὶ παροινουῦντες καὶ ἐπιτωθάζοντες διετέλεσαν. Ἄλλ' ὅμως οὐκ εἰς μακρὰν ὄψονται με μετὰ τῆς θείας ἐπιφαινόμενον δόξης, καὶ τὴν οἰκείαν παραφροσύνην θρηνήσουσι, καὶ πρωτοτόκου νεανίου μιμήσονται πένθος, παραπλησίως τοῖς ἐκείνων ὄλοφυρομένοις κοπτόμενοι. "Ὁψονται γὰρ, φησὶ, πρὸς με, εἰς ὃν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτῷ κοπετὸν, ὡς ἐπ' ἀγαπητῷ, καὶ ὀδυνηθήσονται ἐφ' ἑαυτοῖς ὀδύνην, ὡς ἐπὶ πρωτοτόκῳ. (ια'.) Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μεγαλυνθήσεται ὁ κοπετὸς Ἱερουσαλήμ, ὡς κοπετὸς ῥώωνος ἐν πεδίῳ ἐκκοπτομένου." Καθάπερ γὰρ ὑλοτόμοι ῥόας ὅτι πλείστας ἐκτέμνοντες κτύπον ἀποτελοῦσι πολύν· οὕτως ὁ τούτων κομμὸς κατακτυπήσει πάντων τὰς ἀκοάς. Οὐχ ἀπλῶς δὲ, τὰ ἄλλα δένδρα καὶ ταλιπῶν, τῆς ῥόας τέθεικε τὴν εἰκόνα· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἀγαπητοῦ καὶ πρωτοτόκου πένθει τὸ ἐκείνων ἀπέικασε πένθος· ἀγάπης δὲ τύπος ἢ ῥόα, συνημμένους ἔχουσα λίαν καὶ ἠνωμένους τοὺς κόκκους, εἰκότως τῇ τούτων τῶν δένδρων τομῇ τὸν ἐκείνον ἔφησεν εἰσκέσθαι κομμόν. ιβ'–ιδ'. "Καὶ κόψεται ἡ γῆ κατὰ φυλάς· φυλὴ οἴκου Δαβίδ καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. Φυλὴ οἴκου Νάθαν καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς· φυλὴ οἴκου Λευὶ καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς· φυλὴ τοῦ Συμεὼν καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς. Πᾶσαι αἱ ὑπολειμμέναι φυλαὶ, φυλὴ καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς." Τοῦτο λέγει, ὅτι κατὰ φυλάς διαιρεθέντες, χωρὶς μὲν ἄνδρες, χωρὶς δὲ γυναῖκες τοῦτο δράσουσι. Καὶ μέμνηται οὐ μόνον φυλῶν, ἀλλὰ καὶ πατριῶν, τῆς τε τοῦ Δαβίδ, ἢ τὰς περὶ τοῦ Δεσπότην Χριστοῦ ἐπαγγελίας ἐδέξατο, καὶ τοῦ Νάθαν, ὃς τηνικάδε προφητεύων, καὶ τῆς τοῦ Δαβίδ ἠκούσε προφητείας, καὶ αὐτὸς ἐκείνῳ προσέφερε τὰ οἰκεία θεσπίσματα. Μνημονεύσας δὲ καὶ τῆς τοῦ Λευὶ φυλῆς καὶ τῆς τοῦ Συμεὼν, ὕστερον ἐπήγαγε· "Πᾶσαι αἱ ὑπολειμμέναι φυλαὶ, φυλὴ καθ' ἑαυτήν κόψεται, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς." Τοῦτο δὲ καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις προεῖρηκε· "Τότε ὄψονται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς." Δῆλον δὲ, ὅτι ὅσοι τὸ θεῖον οὐκ ἐδέξαντο κήρυγμα, θρηνήσουσι τὸν οἰκεῖον προσμένοντες ὄλεθρον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔσται κατὰ τὸν τῆς συντελείας καιρὸν. Τέως δὲ, φησὶ, τῆς ἐμῆς αὐτοὺς ἀξιώσω προμηθείας, καὶ ταῦτα εἰδὼς ὡς παραγενόμενον ἐπ' εὐεργεσίᾳ σταυρώσουσιν. Ἄλλ' ὅμως

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

α'. "Πᾶς τόπος διανοιγόμενος ἔσται τῷ οἴκῳ Δαβὶδ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ, εἰς τὴν μετακίνησιν καὶ εἰς τὸν ῥαντισμόν." Οἱ δὲ περὶ τὸν 81.1948 Σύμμαχον, "Ἔσται, φησὶν, ἀνοιγομένη πηγὴ τῷ οἴκῳ Δαβίδ." Τίς δὲ αὕτη, αὐτὸς ὁ Κύριος διὰ Ἱερεμίου διδάσκει· "Ἐμὲ ἐγκατέλιπον, πηγὴν ὕδατος ζωῆς." Καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις φησὶν· "Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με, καὶ πινέτω." Καὶ, "Ἔσται τὸ ὕδωρ, ὃ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, πηγὴ ὕδατος ζωῆς, ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον." Αὕτη ἀνεώγη τῷ οἴκῳ Δαβίδ· ἐξ ἐκείνης γὰρ τῆς συγγενείας τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν ἀνέλαβεν. Ἀνεώγη δὲ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ, εἰς τὴν μετακίνησιν τὴν ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐπὶ τὴν Καινὴν γεγεννημένην, καὶ εἰς τὸν ῥαντισμόν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, δι' οὗ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ἐδεξάμεθα. Τηνικαῦτα, φησὶν ὁ τῶν δυνάμεων Κύριος· β'–δ'. Ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκέτι ἔσται αὐτῶν μνεῖα· καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐξαρῶ ἀπὸ τῆς γῆς. Καὶ ἔσται ἐὰν προφητεύσῃ ἄνθρωπος ἔτι, καὶ ἐροῦσι πρὸς αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, οἱ γεννήσαντες αὐτόν· Οὐ ζήσῃ, ὅτι ψευδῆ ἐλάλησας ἐν ὀνόματι Κυρίου· καὶ συμποδιοῦσιν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, οἱ γεννήσαντες αὐτόν, ἐν τῷ προφητεύειν αὐτόν. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, κατασχυνθήσονται οἱ προφήται, ἕκαστος ἐκ τῆς ὀράσεως αὐτοῦ, ἐν τῷ προφητεύειν αὐτούς, καὶ ἐνδύσονται δέξιν τριχί νην, ἀνθ' ὧν ἐψεύσαντο." Δῆλον δὲ, ὅτι καὶ τοῦτο διὰ τῶν εἰς τὸν Χριστὸν πεπιστευκότων ἐγένετο. Οὐ μόνον δὲ τῶν εἰδώλων, φησὶ, κατασβέσω τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ τοὺς μαντεῖαις χρωμένους, καὶ ὑπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος ἐνεργουμένους, ταύτης ἐλευθερώσω τῆς πλάνης. Τοσαύτη γὰρ εὐσέβεια καθέξει τὴν οἰκουμένην, ὥστε μήτε πατέρα, μήτε μητέρα φείδεσθαι παῖδος πειρωμένου μαντεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ δεσμὰ αὐτῷ περιβάλλειν, καὶ μάστιγας ἐπιφέρειν, καὶ θάνατον ἀπειλεῖν. Καὶ πάντες δὲ οἱ τὰ ψευδῆ προλέγειν αἰρούμενοι, θεώμενοι τῆς εὐσεβείας τὴν ἐπικράτειαν, πένθιμον περιβαλοῦνται σχῆμα. Τὸ γὰρ, "Ἐνδύσονται δέξιν τριχίνην," τοῦτο δηλοῖ. Τοσοῦτω δὲ κατασχεθήσονται δέει, ὡς ἀρνηθῆναι μὲν τὴν πλάνην, γεωργίαν δὲ ἀντ' ἐκείνης ἀσπάζεσθαι, καὶ λέγειν πᾶσιν, ὅτι Εὐθύς τεχθεὶς ταύτην παρὰ τῶν πατέρων ἐδιδάχθη τὴν τέχνην. ε', ε'. "Ἐρεῖ γὰρ, φησὶν· Οὐκ εἰμι προφήτης ἐγὼ, ὅτι ἄνθρωπος ἐργαζόμενος γῆν ἐγὼ εἰμι καὶ ἄνθρωπος ἐγέννησέ με ἐκ νεότητός μου. Καὶ ἐροῦσι πρὸς αὐτόν· Τί αἰ πληγαὶ αὗται ἀναμέσον τῶν ὤμων σου; Καὶ ἐρεῖ· Ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀγαπητοῦ μου." Τοιαύτας γὰρ δέξεται παρὰ τῶν γεγεννηκότων πληγὰς, ὡς μέχρι πολλοῦ φέρειν ἐναργῆ τὰ σημεῖα, καὶ ἐρωτώμενον ὑπὸ τῶν ταῦτα ὀρώντων, πόθεν ταύτας ἐδέξατο τὰς αἰκίας, λέγειν προφανῶς, ὅτι ταύτας αὐτῷ οἱ γεγεννηκότες ὡς ἀγαπῶντες ἐπέθεσαν. 81.1949 ζ'. "Ῥομφαία, ἐξεγέρθητι ἐπὶ τὸν ποιμένα μου, καὶ ἐπὶ ἄνδρα πολίτην αὐτοῦ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ· πάταξον τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα." Ἐπειδὴ γὰρ ἔφη· Ἐπιβλέπονται πρὸς με, εἰς ὃν ἐξεκέντησαν, ἵνα μὴ νομίσωσι παρὰ γνώμην αὐτὸν τὸ σωτήριον ὑπομῆναι πάθος, διδάσκει διὰ τοῦ Προφήτου, ὡς ἐκὼν ἐλήλυθε, καὶ ἑαυτὸν ἐταπείνωσε γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Οὐπερ ἔνεκεν ὁ προφητικὸς λόγος τὴν θείαν σχηματίζει συγχώρησιν, καὶ Ῥομφαίαν δείκνυσιν ὑπὸ τοῦ Πατρὸς ἐπιτρεπομένην πρότερον· εἴθ' οὕτω κατὰ τοῦ ποιμένου χωροῦσαν· καὶ μετ' ἐκείνον, κατὰ τῶν ἐκείνου πολιτῶν, ἢ συμφύλων, κατὰ τὸν Ἀκύλαν. Μετὰ γὰρ τὸν Δεσπότην, καὶ κατὰ τῶν εὐνῶν αὐτοῦ θεραπεύοντων ἐχώρησεν, τῶν ἱερῶν ἀποστόλων, φημὶ, καὶ τῶν ἐκείνους διαδεξαμένων κηρύκων. Ταύτης δὲ τῆς μαρτυρίας καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς θείοις Εὐαγγελίοις μέμνηται. Εἰρηκῶς γάρ· "Ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοί." ἐπήγαγε· "Γέγραπται γάρ· Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς." Εἶτα ὁ προφητικὸς ἐπάγει λόγος· "Καὶ ἐπιστρέψω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς μικροὺς ποιμένας," τοὺς ὄνομα

ποιμένων ἔχοντας, ἱερέας καὶ διδασκάλους, τοῦ δὲ πράγματος ἐρήμους ὑπ ἀρχοντας. ἦ, θ'. "Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν πάσῃ τῇ γῆ λέγει Κύριος, τὰ δύο αὐτῆς μέρη ἐξ ολοθρευθήσεται καὶ ἐκλείψει· τὸ δὲ τρίτον ὑπολεῖ φθήσεται ἐν αὐτῇ. Καὶ διάξω τὸ τρίτον διὰ πυρὸς, καὶ πυρώσω αὐτούς, ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον, καὶ δοκιμῶ αὐτούς, ὡς δοκιμάζεται τὸ χρυσίον." Κατ' ἐκεῖνον, φησὶ, τὸν καιρὸν, μετὰ ταύτην αὐτῶν τὴν λύτταν, τὰς δύο μοίρας τοῦ πλήθους παραδώσω σφαγῇ, τὸ δὲ τρίτον καθάπερ ἀργύριον καὶ χρυσίον διὰ πυρὸς δοκιμάσω, τοῖς παντοδαποῖς παραδιδούς πειρασμοῖς· ὧν καταφρονοῦντες, καὶ διὰ καρτερίας τῶν λυπηρῶν ἀπάντων περιγιγνόμενοι, εἰλικρινῆ μοι καὶ γνησίαν δεῖξουσι τὴν διάθεσιν. "Αὐτὸς γὰρ, φησὶν, ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομά μου, καὶ ἐγὼ ἐπακούσομαι αὐτοῦ, καὶ ἐρῶ· Λαὸς μου οὗτός ἐστι. Καὶ αὐτὸς ἐρεῖ· Κύριος ὁ Θεὸς μου." Λέγει ταῦτα περὶ τῶν ἐξ Ἰουδαίων πεπιστευκότων. Πρὸς γὰρ τοῖς δώδεκα ἀποστόλοις καὶ ἑτέροις ἑβδομήκοντα ἐξελέξατο· μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν, καὶ ἑκατὸν εἴκοσι κατὰ ταυτὸν εὐρέθησαν ὄντες. Ὁ δὲ θεσπέσιος Παῦλος καὶ πεντακοσίοις αὐτὸν ὁμοῦ συνηγμένους ἐφησεν ὀφθῆναι. Ὁ δὲ θειότατος Πέτρος δημηγορήσας, νῦν μὲν τρισχιλίους, νῦν δὲ πεντακισχιλίους εἰς ζωὴν ἐσαγήνευσεν. Ὁ δὲ μέγας Ἰάκωβος τῷ μακαρίῳ Παύλῳ φησὶ· "Θεωρεῖς, ἀδελφέ, 81.1952 πόσαι μυριάδες εἰσὶ τῶν πεπιστευκότων Ἰουδαίων." Ταῦτα διὰ τοῦ θεσπεσίου Ζαχαρίου προεῖρηκεν ὁ Θεὸς, ὅτι τὰ δύο μέρη διὰ τὴν ἀπιστίαν ἐξολοθρευθήσεται, τὸ δὲ τρίτον τοῖς πειρασμοῖς πυρωθὲν καὶ ἀποφανθὲν δόκιμον, λαὸς αὐτοῦ χρηματίσει, Κύριον αὐτὸν καὶ Θεὸν ὀνομάζων. Τοῦτο καὶ δι' ἄλλου προφήτου φησὶν ὁ Θεός· "Ἐὰν ἦ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα σωθήσεται." Τοῦτο καὶ διὰ τῶν ἐπαγομένων πάλιν ὁ μακάριος Ζαχαρίας ἔφη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

α'. "Ἴδου ἡμέρα ἔρχεται Κυρίου, καὶ διαμερισθήσεται τὰ σκῦλά σου ἐν σοί." Τῶν πολεμίων δηλονότι ταῦτα διανεμομένων. β'. "Καὶ ἐπισυνάξω πάντα τὰ ἔθνη ἐπὶ Ἱερουσαλήμ εἰς πόλεμον, καὶ ἀλώσεται ἡ πόλις, καὶ διαρπαγήσονται αἱ οἰκίαι, καὶ αἱ γυναῖκες μολυνθήσονται· καὶ ἐξελεύσεται τὸ ἥμισυ τῆς πόλεως ἐν αἰχμαλωσίᾳ· οἱ δὲ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ μου οὐ μὴ ἐξολοθρευθῶσιν ἐκ τῆς πόλεως." Φασὶ γὰρ, Οὐ εσπασιανοῦ καὶ Τίτου μελλόντων ἐπιστρατεύειν, τοὺς τῆνικαῦτα πιστοὺς ἐξ ἀποκαλύψεως τὴν πόλιν καταλιπεῖν. Τοῦτο δὲ καὶ διὰ τῶν θείων Εὐαγγελίων ἐκέλευσεν ὁ Δεσπότης Χριστός· "Ὅταν ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν Ἱερουσαλήμ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ τέλος αὐτῆς· τότε οἱ ἐν τῇ Ἱουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἄρα τι ἐκ τῆς οἰκίας." Περὶ τούτων καὶ διὰ τοῦ μακαρίου προεθέσπισε Ζαχαρίου, ὅτι "Οἱ κατάλοιποι οὐ μὴ ἐξολοθρευθῶσι. (γ.) Καὶ ἐξελεύσεται Κύριος ἐν παρατάξει ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις, καθὼς ἡμέρα παρατάξεως αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου." Παρατάζεται δὲ, οὐκ Ἰουδαίων ὑπὲρ μαχῶν, ἀλλὰ κατ' ἐκείνων στρατηγῶν. "Καὶ παρέσται Κύριος ὁ Θεὸς μου, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι μετ' αὐτοῦ." Λέγει δὲ τῶν ἀγγέλων τὰ τάγματα. δ'. "Καὶ στήσονται οἱ πόδες αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τὸ κατέναντι Ἱερουσαλήμ ἐξ ἀνατολῶν." Ὅθεν γὰρ εἰς οὐρανούς ἂν ελήφθη, ἐκεῖθεν δίδωσι τοῖς κατ' Ἰουδαίων στρατευομένοις τὴν νίκην. Εἶτα λέγει, ὅτι διαιρεθήσεται τετραχὰ τὸ ὄρος, ὡς τὸ μὲν κατ' ἀνατολὰς, τὸ δὲ κατὰ δυσμὰς, τὸ δὲ κατὰ βορρᾶν, τὸ δὲ κατὰ νότον χωρῆσαι. "Καὶ σχισθήσεται γὰρ, φησὶ, τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς ἀνατολὰς, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς δύσιν θάλασσαν, χάος μέγα σφόδρα, καὶ κλινεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους πρὸς βορρᾶν, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς νότον, φάραγξ με γάλη. (ε.) Καὶ ἐμφραχθήσεται ἡ φάραγξ τῶν ὀρέων ἕως Ἰασσά, καὶ ἐμφραχθήσεται, ὃν τρόπον 81.1953 ἐνεφράγη ἀπὸ προσώπου τοῦ σεισμοῦ ἐν ἡμέραις Ὀζίου βασιλέως Ἰούδα." Ὅρος δὲ, ὡς οἶμαι, καλεῖται τὴν φάλαγγα τῶν πολεμίων, εἰς

τὴν τῆς Ἱερουσα λῆμ πολιορκίαν διαιρουμένην, καὶ τοὺς μὲν τὸ ἑῶν αὐτῆς μέρος, τοὺς δὲ τὸ ἑσπέριον καταλαβόντας, καὶ ἄλλους μὲν τὰ βόρεια, ἄλλους δὲ τὰ νότια φρου ροῦντας. Εἰκὸς δὲ ἦν καὶ τὸ ὄρος αὐτὸ τὴν διαίρεσιν ταύτην ὑπομεῖναι, τοῦ Θεοῦ τὴν κατ' αὐτῶν δει κνύντος ὀργήν. Καὶ γὰρ ἠνίκα τὸν Δεσπότην τῷ σταυρῷ προσήλωσαν, σκότος μὲν ἐξεχύθη κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, κλονουμένη δὲ ἡ γῆ τάφος αὐτοῖς αὐτοσχέδιος γενέσθαι ἠπειγέτο, τὰ δὲ ὄρη κατ' αὐτῶν ἠφίει τὰς πτέρυγας. Λέγει τοίνυν ὅτι τούτων τῶν ὀρέων ῥαγέντων, καὶ τῶν φαράγγων αἱ διαβάσεις ἐμφραχθήσονται· καθάπερ ἐπὶ τοῦ Ὁζίου τοῦ μεγάλου σεισμοῦ γενομένου. Εἰ γὰρ δι' ἐκεῖνον ἐλάττονα πλημμελήσαντα, καὶ τῆς ἱερωσύνης παρανόμως κατατολήσαντα, οὕτως ἔσεισε τὴν γῆν τῶν ὄλων ὁ Κύριος, μειζόνων οὗτοι πειραθῆναι δίκαιοι συμφορῶν, τὰ μείζονα τολμήσαντες δυσσε βήματα. Οὐδὲ γὰρ θεασάμενοι συγκινουμένην τὴν κτίσιν ἐπὶ τῷ τολμήματι τοῦ σταυροῦ, τὰ τῆς μετα μελείας προσεδέξαντο φάρμακα. Διόπερ ὁ Προφήτης καταλιπὼν τὰ ἐν τῷ καιρῷ τῆς τιμωρίας γεγενημένα, μεταφέρει τὸν λόγον ἐπὶ τὰ συμβάντα κατὰ τὴν τῆς παρανομίας ἡμέραν. ἴ. "Ἐν ἐκείνῃ γὰρ, φησὶ, τῇ ἡμέρᾳ," καθ' ἣν ὁ τῆς οἰκουμένης σταυρωθήσεται Σωτὴρ, "οὐκ ἔσται φῶς." Καὶ τοῦτο ἡ ἱστορία ἐδίδαξεν. "Ἀπὸ γὰρ ἕκτης ὥρας μέχρι ἐννάτης σκότος ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης," ἵνα πάντες οἱ ἄνθρωποι ποι τῇ τῆς προφητείας μαρτυρήσωσιν ἀληθείᾳ. "Ἀλλὰ ψυχὸς καὶ πάγος ἔσται μίαν ἡμέραν." Καὶ τούτου δὲ οἱ εὐαγγελισταὶ μάρτυρες, καὶ τῶν ἀποστόλων ὁ κορυφαῖος ἐν τῷ πυλῶνι παρὰ τὴν πυρὰν θερμαινόμενος. ζ. "Καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ Κυρίῳ." Ἄνω γὰρ ἅπαντα προεγίνωσκεν ὁ Θεός. "Καὶ οὐχὶ ἡμέρα, καὶ οὐ νύξ." Ἐὰν γὰρ ἡμέραν αὐτὴν προσαγορεύσαι θελήσω, ἐπέχει με τῆς μεσημβρίας τὸ σκότος· ἐὰν δὲ νύκτα βουληθῶ ὀνομάσαι διὰ τὸ σκότος, κωλύει με τὸ μέχρι ἕκτης ὥρας, καὶ τὸ μετὰ τὴν ἐννάτην γενόμενον φῶς. Τοῦτο καὶ διὰ τοῦ Προφήτου προλέγει. "Καὶ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς." Εἶτα τὰ ἐντεῦθεν φυόμενα ἀγαθὰ. η. "Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελεύσεται ὕδωρ ζῶν ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην." Αἰνίττεται δὲ διὰ τούτου τὸ σωτήριο κήρυγμα, τὸ κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην δραμόν, καὶ τὰ τε ἑῶνα, τὰ τε ἑσπέρια τῆς θείας διδασκαλίας ἐμπλήσαν. Καὶ κατ' αὐτὴν μέντοι τὴν ἱστορίαν ἔστιν ἰδεῖν τὴν τῆς προφητείας ἀλήθειαν· 81.1956 κατ' ἐκείνην γὰρ τὴν ἡμέραν ἐκ τῆς ἀγίας ἀνεστο μῶθη πλευρᾶς ἡ τῆς σωτηρίας πηγὴ, ἀφ' ἧς τὰ διπλᾶ τῶν μυστηρίων ἐδεξάμεθα νάματα· τὸ ὕδωρ, φημί, καὶ τὸ αἷμα, ἅπερ ὁ ἔωρακὼς μεμαρτύρηκε. Τὸ μὲν καθαῖρον ἡμᾶς, καὶ τῶν ἀμαρτημάτων ἔλευ θεροῦν· τὸ δὲ διατρέφον, καὶ ἄρδον, καὶ τεθηλέναι παρασκευάζον. Λέγει δὲ καὶ τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ταῦτα συνέβη. "Ἐν θέρει καὶ ἔαρι ἔσται οὕτως." Ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν διχὰ εἰς χειμῶνα καὶ θέρος, οἱ δὲ τετραχὰ εἰς ἔαρ, καὶ θέρος, καὶ μετόπωρον, καὶ χειμῶνα, τὸν ἐνιαυτὸν διαιροῦσιν, ἀμφοτέρω τετέθεικε διὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀναίδειαν, ἵνα καὶ κατὰ τούτους καὶ κατ' ἐκείνους τὴν ἀλήθειαν δείξῃ. Εἴτε γὰρ εἰς θέρος καὶ χειμῶνα τὸν ἐνιαυτὸν διαιρεῖτε, θέρους ἔσται ἀρχὴ, ὅτε ταῦτα συμβήσεται· εἴτε τέσσαράς φατε τὰς τροπὰς, γινώσκετε ἔαρος εἶναι καιρὸν τὸν τούτου καιρὸν. Τότε προφανῶς βασιλεύσει τῆς οἴκου μένης ὁ παρ' ὑμῶν ἀνασκολοπισθεὶς, καὶ ἡ μὲν πολύθεος πλάνη λήψεται πέρας. θ. "Ἔσται δὲ Κύριος εἷς, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἓν, κυκλοῦν πᾶσαν τὴν γῆν καὶ τὴν ἔρημον." Οὐ γὰρ μόνον Ἰουδαῖοι ταῦτα φρονήσουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ πάλαι θεογνωσίας ἔρημα ἔθνη, τὰ τε ἀπὸ νότου τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰ ἀπὸ βορρᾶ· τοῦτο γὰρ εἶπεν ὁ Προφήτης. ι. "Ἀπὸ Γαβαᾶ, καὶ ἕως Ῥεεμῶν, κατὰ νότον Ἱερουσαλήμ· Ῥαμᾶ δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου μενεῖ, ἀπὸ τῆς πύλης Βενιαμὴν, ἕως τῆς πύλης τῆς πρώτης." Αἰνίττεται δὲ διὰ τούτων τὴν Βηθλεέμ· καὶ γὰρ ὁ μακάριος Ματθαῖος, τῶν παιδῶν ἱστορῆσας τὸν φόνον, τὴν προφητικὴν τέθεικε μαρτυρίαν, βοῶσαν· "Φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμος πολὺς· Ῥαχὴλ

κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς." Λέγει δὲ, ὅτι τῶν δυσσεβῶν ἐκείνων ἀναιρεθέντων, οἱ πεπιστευκότες κατοικήσουσι καὶ τὴν τῷ Βενιαμὶν προσήκουσαν γῆν. ια΄. "Καὶ ἀνάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι, καὶ κατοικήσει τὴν Ἱερουσαλήμ πεποιθότως." Διὰ δὲ τοῦ ἀναθέματος τὴν τοῦ Θεοῦ ἐσήμανεν ἀλλοτριώσιν· οὐκ ἔτι γὰρ εἰδώλοις προσέξουσιν οἱ εἰς Χριστὸν πεπιστευκότες, ἀλλὰ μετ' εὐσεβείας τὴν Ἱερουσαλήμ οἰκήσουσιν. Οὕτω ταῦτα προειρηκῶς, μεταφέρει τὸν λόγον ἐπὶ τὸν Γῶγ καὶ Μαγῶγ, καὶ τοὺς σὺν ἐκείνοις κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ στρατεύσαντας. Φησὶ γὰρ ὅτι· ιβ΄. "Καὶ αὕτη ἔσται ἡ πτώσις, ἣν κόψει Κύριος πάντας τοὺς λαοὺς, ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ Ἱερουσαλήμ· Τακήσονται αἱ σάρκες αὐτῶν ἐστηκότων ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ῥυήσονται ἐκ τῶν ὀπῶν αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν τακήσεται ἐν τῷ στόματι αὐτῶν." Διδάσκει οἷαις θεηλάτοις παραδοθήσονται τιμωρίαι· τὰ τε γὰρ 81.1957 σώματα αὐτῶν ἐκτακήσονται φησὶ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκκοπήσονται, καὶ φθορὰν ὑπομενοῦσιν αἱ γλῶσσαι· ἔξω δὲ αὐτοὺς τῶν οἰκείων καταστήσας φρενῶν τῶν ὄλων ὁ Κύριος, κατ' ἀλλήλων αὐτοὺς χωρήσει παρασκευάσει, ὥστε ταῖς ἀλλήλων δεξιαῖς τῷ θανάτῳ παραπεμφθῆναι· οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ στρατηγούμενοι Ἰουδαῖοι θεαταὶ μόνον τοῦ θανάτου γενόμενοι, τὸν ἐκείνων σκυλεύσουσι πλοῦτον, χρυσοὺν ὅτι πλείστον, καὶ ἄργυρον, καὶ ἐσθῆτα πολὺ τιμον κομιζόμενοι· οἱ γὰρ ἵπποι, σὺν τοῖς ὄνοις, καὶ ἡμιόνις, καὶ καμήλοις, φθορᾷ μετὰ τῶν ἀνθρώπων παραδοθήσονται. ιγ΄. "Καὶ ἔσται, ὅσοι ἐὰν καταλειφθῶσιν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ἐλθόντων ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀναβήσονται ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν τοῦ προσκυνεῖν τῷ βασιλεῖ Κυρίῳ παντοκράτορι, καὶ τοῦ ἐορτάζειν τὴν ἐορτὴν τῆς Σκηνοπηγίας." Ταύτης δὲ τῆς νίκης, φησὶ, γενομένης, τοσοῦτο δέος ἐπιπεσεῖται τοῖς καταλειπομένοις τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν, ὡς κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ τρέχειν, καὶ τῷ Κυρίῳ τῶν ὄλων τὸ σέβας προσφέρειν, καὶ μετὰ τοῦ λαοῦ πανηγυρίζειν τῆς Σκηνοπηγίας τὴν ἐορτήν· ἐπιτήδειος γὰρ εἰς ἀποδημίας ὁ ταύτης καιρὸς, θέρους ὑπάρχων καιρὸς. ιδ΄-ιθ΄. "Καὶ ἔσται, ὅσοι μὴ ἀναβῶσιν ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν τῆς γῆς εἰς Ἱερουσαλήμ, τοῦ προσκυνηθῆναι τῷ βασιλεῖ Κυρίῳ παντοκράτορι, καὶ οὗτοι ἐκείνοις προστεθήσονται, καὶ οὐκ ἔσται ἐπ' αὐτοὺς ὑετός. Ἐὰν δὲ φυλὴ Αἰγύπτου μὴ ἀναβῆ, μηδὲ ἔλθῃ ἐκεῖ, καὶ ἐπὶ τούτους ἔσται ἡ πληγὴ, ἣν πατάξει Κύριος πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα ἂν μὴ ἀναβῆ τοῦ ἐορτάσαι τὴν ἐορτὴν τῆς Σκηνοπηγίας. Αὕτη ἔσται ἡ ἁμαρτία Αἰγύπτου, καὶ ἡ ἁμαρτία πάντων τῶν ἐθνῶν, ὅσα ἂν μὴ ἀναβῆ τοῦ ἐορτάσαι τὴν ἐορτὴν τῆς Σκηνοπηγίας." Ὅσοι δὲ, φησὶ, τῶν ἐθνῶν εὐσεβεῖν δοκιμάσαντες, εἶτα κατολιγώρησαντες ὧν εὖ καὶ καλῶς προείλαντο, μὴ ἀφίκωνται κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὴν προειρημένην πανηγυριν, ταυτὰ πείσονται τοῖς ἐπιστρατεύσασιν καὶ δεξαμένοις τὴν τιμωρίαν. Καὶ οὗτοι γὰρ, φησὶν, "ἐκείνοις προστεθήσονται, καὶ οὐκ ἔσται ἐπ' αὐτοὺς ὑετός." ἀντὶ τοῦ, φιλανθρωπίας οὐδεμιᾶς ἀπολαύσουσιν. Εἴτε δὲ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλοι τινὲς, ἐκπλαγέντες τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν, καταμελήσωσι ταύτης τῆς ἐορτῆς, καὶ τὸ προσήκον ἐν αὐτῇ τῷ Θεῷ μὴ προσενέγκωσι σέβας, καὶ ἐπ' αὐτοῖς, φησὶν ἔσται ἡ πτώσις· ἐπειδὴ χαλεπὰ πλημμελοῦσι, μεμαθηκότες μὲν τὴν τῶν οἰκείων εἰδώλων ἀσθένειαν, προφανῶς δὲ θεασάμενοι τοῦ Θεοῦ τὴν ἰσχὺν, καὶ τῇ προτέρᾳ ῥαθυμίᾳ προσμένοντες. κ΄, κα΄. "Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται τὸ ἐπὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου ἅγιον Κυρίῳ παντοκράτορι καὶ ἔσονται οἱ λέβητες ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου, ὡς φιάλαι πρὸ προσώπου τοῦ θυσιαστηρίου. Καὶ ἔσται πᾶς 81.1960 λέβης ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐν τῷ Ἰουδα ἅγιος τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι, καὶ ἤξουσι πάντες οἱ θυσία ζοντες, καὶ λήψονται ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐψήσουσιν ἐν αὐτοῖς." Τῶν γὰρ μυρίων ἐκείνων ἀναιρεθέντων ἐθνῶν, οἷον ἀκροθίνια προσέφερον τῷ Θεῷ τῶν σκύλων τὰ πλείστα. Καὶ χαλινοὺς γὰρ ἀνέθηκαν, χάριν ὁμολογοῦντες ὑπὲρ τῆς τῶν ἵππων σφαγῆς· καὶ λέβητας δὲ ὅτι πλείστους, οἷον τινὰς φιάλας πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου τεθείκασιν, εἰς τὰς χρείας τῶν παντὰ χόθεν ἀφικνουμένων, καὶ προσφερόντων τὰ

θύματα. Πᾶς γὰρ δεόμενος ἓνα τούτων λαμβάνων ἤψει τῶν ἱερέων τὰ κρέα. Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν τῆς θείας εὐεργεσίας λαμπούσης, "Οὐκ ἔσται Χανα ναῖος ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου παντοκράτορος." Τουτέστι, τὰ Χαναναίων φρονῶν, ἀσεβεία συζῶν, παρανομία χρώμενος. Παράσχοι δὲ τῶν ὄλων ὁ Κύριος τήνδε τὴν φωνὴν ἐπαληθεῦσαι καὶ νῦν, καὶ μηδένα ἐν ἡμῖν Χαναναῖον ὀφθῆναι, ἀλλὰ πάντας κατὰ τοὺς εὐαγγελικούς πολιτεύεσθαι νόμους, καὶ τὴν μακαρίαν περιμένειν ἐλπίδα, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ με γάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἢ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΜΑΛΑΧΙΑΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Μωσῆς μὲν ὁ μέγας ὁ νομοθέτης, πρῶτος ἡμῖν ἀνάγραπτα τὰ θεῖα καταλέλοιπε λόγια· ὁ δὲ θεσπέσιος Μαλαχίας μετὰ πάντας, τοὺς προφητεῖαν συγγραφώτας τὰ θεῖα θεσπίσματα συγγραφῆ παραδέδωκε. Τὸν δὲ χρόνον, τοῖς ἄλλοις παραπλησίως, οὐκ εἶρηκεν· ἐδήλωσε δὲ δι' ὧν προεφήτευσεν, ὡς μετὰ τὴν οἰκοδομίαν τοῦ θείου ναοῦ, καὶ τοῦ λαοῦ τὴν εἰρήνην, ταύτης ἠξιώθη τῆς χάριτος. Οὐ ῥαθυμίαν γὰρ αὐτοῖς ἐγκαλεῖ τὴν περὶ τὴν οἰκοδομίαν, καθ' ἅπερ Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας οἱ μακάριοι, ἀλλὰ ἀναμιμνήσκει αὐτοὺς τῶν θείων εὐεργεσιῶν· ἐγκαλεῖ 81.1961 δὲ χωρὶς μὲν τοῖς ἱερεῦσι, χωρὶς δὲ τοῖς ἄλλοις, τὰς ὑπ' αὐτῶν τολμωμένας παρανομίας φέρων εἰς μέσον. Προκηρύττει δὲ τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ τὴν κατὰ σάρκα παρουσίαν, καὶ τὴν σωτηρίαν, ἧς διὰ ταύτην ἀπήλαυσε τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος. Προθεσπίζει δὲ καὶ τῶν ἐθνῶν τὴν κλήσιν, καὶ Ἰουδαίων τὴν ἀπιστίαν, καὶ πρὸς τούτοις τὴν δευτέραν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφάνειαν. Ἄγγελος δὲ τῆ Ἑλλάδι καλεῖται φωνῆ, Μαλαχίας δὲ τῆ Ἑβραίων. Ἀρχεται δὲ τῆς προφητείας οὕτως·

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

α'. "Λῆμμα λόγου Κυρίου ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, ἐν χειρὶ ἀγγέλου αὐτοῦ." Ληφθεῖσά μου, φησὶν, ἢ διὰ νοῖα ὑπὸ θείας χάριτος, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀπάντων ἐκτὸς γενομένη, τὴν περὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἐδέξατο προαγόρευσιν· οὐχ ἵνα μόνος ταύτην ἔχω τὴν γνῶσιν, ἀλλ' ἵνα καὶ αὐτοῖς ἐπαγγείλω τὰ δηλωθέντα. Τούτου χάριν ἑαυτὸν ἄγγελον προσηγόρευσε, ὡς τοῖς θείοις λόγοις ὑπηρετοῦντα. Οὕτως ὑποδείξας τὸν δι' αὐτοῦ φθεγγόμενον Κύριον, παραινεῖ τῷ λαῷ προσέχειν τοῖς λεγομένοις. "Θέσθε δὴ ἐπὶ τὰς καρδίας ὑμῶν." Ἀντὶ τοῦ, Σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ τοῖς θείοις λόγοις προσέχετε. β'. "Ἠγάπησα ὑμᾶς, λέγει Κύριος, καὶ εἶπατε· Ἐν τίνι ἠγάπησας ἡμᾶς;" Οὐχ ὡς ἐρωτήσεως τοιαύτης ὑπὸ τοῦ λαοῦ γενομένης τέθεικεν· ἀλλὰ τὸ ἄγνωμον αὐτῶν τῆς διανοίας ἐλέγχει, ὅτι τοσαύτης ἀγάπης παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἀπολαύσαντες, οὐ μόνον ἀγνώμονες περὶ τὸν εὐεργέτην ἐγένοντο, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο ἠγνόησαν, ὅτι ἠγαπήθησαν. Διόπερ ἐλέγχει αὐτῶν τὴν ἀχάριστον γνώμην, ἄνωθεν ἐκ τῶν προγόνων δεικνύς τὴν τῆς ἀγάπης ὑπερβολήν. "Οὐκ ἀδελφὸς ἦν Ἡσαῦ τοῦ Ἰακώβ, λέγει Κύριος· καὶ ἠγάπησα τὸν Ἰακώβ (γ'), τὸν δὲ Ἡσαῦ ἐμίσησα;" Ἴστε σαφῶς, φησὶ, καὶ ὑμεῖς ταῖς Μωσαϊκαῖς ἐντρεφόμενοι διηνεκῶς ἱστορίαις, ὡς Ἡσαῦ καὶ ὁ Ἰακώβ ὁ ὑμέτερος γενάρχη, καὶ τὸν αὐτὸν ἔσχον πατέρα, καὶ ἐκ μιᾶς ἐβλάστησαν μήτρας, καὶ τὴν αὐτὴν κατ' αὐτὸν ζῆκῃσαν γαστέρα· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ἡ κοινωνία τῆς φύσεως, οὔτε ὁ χρόνος τῆς γενέσεως εἰς ὧν ἀμφοτέρων, ἴσην αὐτοῖς παρεσκεύασε τὴν ἐμὴν δοῦναι διάθεσιν· ἀλλὰ καὶ τοῦ πατρὸς τοῖς τῆς φύσεως νόμοις

ἀκολουθοῦντος, καὶ τῷ Ἡσαῦ δοῦναι τὰ πρωτοτόκια φιλονεικοῦντος, τὸν Ἰακώβ ἀντ' ἐκείνου τὰ πρεσβεῖα λαβεῖν ὠκονόμησα. "Τὸν μὲν γὰρ ἐμίσησα," διὰ τὴν πονηρίαν τοῦ τρόπου· 81.1964 "ἠγάπησα δὲ τὸν Ἰακώβ," ὡς ἀρετῆς ἐραστήν. Καὶ μέντοι καὶ τὸ γένος τοῦ Ἡσαῦ, ἐπειδὴ τοῦ προπάτορος τὸν τρόπον ἐζήλωσεν, ἀμελούμενον παρ' ἐμοῦ διετέλεσε. Διόπερ καὶ τὴν ἐρημίαν ταύτην ὑπέμεινε· τοῦτο γὰρ διὰ τῶν ἐπαγομένων ἐδήλωσε. "Καὶ ἔταξα τὰ ὄρια αὐτοῦ εἰς ἀφανισμόν, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ εἰς δώματα ἐρήμου. (δ'.) Διότι ἐὰν εἴπη· Ἡ Ἰδουμαία κατέστραπται, καὶ ἐπιστρέψωμεν, καὶ ἀνοικοδομήσωμεν τὰς ἠρημωμένας αὐτῆς· τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Αὐτοὶ οἱ κοδομήσουσι, καὶ ἐγὼ καταστρέψω, καὶ ἐπικληθήσεται αὐτοῖς ὄρια ἀνομίας, καὶ λαὸς, ἐφ' ὃν παρατέτακται Κύριος ἕως αἰῶνος." Κὰν γὰρ ἐπιχειρήσῃ σωσῆναι τὰς οἰκείας οἰκοδομήσαι πόλεις, ψευδεῖς αὐτῶν ἀποφανῶ τὰς ἐλπίδας, καὶ λήψονται τῆς ἀνομίας τὴν ἐρημίαν καρπὸν. Τοῦτο γὰρ εἶπε· "Καὶ ἐπικληθήσεται αὐτοῖς ὄρια ἀνομίας." Καὶ ταύτην παρ' ἐμοῦ μέχρι τέλους λήψονται τὴν ἀράν. ε'. "Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται, καὶ ὑμεῖς ἐρεῖτε· Ἐμεγαλύνθη Κύριος ὑπεράνω τῶν ὀρίων Ἰσραήλ." Τοῦτο δὲ θεασάμενοι γνώσεσθε, ὅσης ὑμεῖς ἀπολαύετε παρ' ἐμοῦ προμηθείας. Οὕτω δείξας ἦν ἔσχε περὶ αὐτοὺς ἀγάπην, τὴν πολλὴν αὐτῶν ἀγνωμοσύνην ἐλέγχει. ζ'. "Υἱὸς δοξάζει πατέρα, καὶ δούλος τὸν κύριον αὐτοῦ φοβηθήσεται· καὶ εἰ πατήρ εἰμι ἐγὼ, ποῦ ἐστὶν ἡ δόξα μου; καὶ εἰ Κύριός εἰμι ἐγὼ, ποῦ ἐστὶν ὁ φόβος μου; λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Δύο, φησὶ, διαθέσεις ἐν τοῖς ἀρχομένοις ἅπασιν πολιτεύονται, ἀγάπη καὶ φόβος· ἀλλ' ἡ μὲν υἱοῖς, ἡ δὲ δούλοις ἀρμόττει. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν ἀμφοτέρων τῶν ὀνομάτων μετέδωκα· οὐ γὰρ μόνον δούλους, ἀλλὰ καὶ υἱοὺς προσηγόρευσα· "Ἐγὼ γὰρ εἶπον· Θεοὶ ἐστε, καὶ υἱοὶ Ὑψίστου πάντες." Καί· "Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα." Καί· "Υἱὸς πρωτότοκός μου Ἰσραήλ." Εἰ μὲν οὖν τὴν τῶν υἱῶν προσηγορίαν ἀσπάζεσθε, δείξασθε τὸ γέρας, ὅπερ ὡς πατρὶ προσφέρειν ἐπέγεσθε. Εἰ δὲ δούλους σφᾶς αὐτοὺς ὑπολαμβάνετε, τί δήποτε τὸ δέος, ὃ προσήκει δούλους ἔχειν, οὐκ ἔχετε; καὶ ταῦτα τοιοῦτον ἔχοντες Κύριον, ὃς πάντων ὁμοῦ τῶν ὀρωμένων καὶ τῶν ἀοράτων κρατεῖ; Μέχρι μὲν οὖν τούτου κοινῇ πᾶσιν αὐτοῖς ἐπεμέψατο· ἐντεῦθεν δὲ κατὰ διαίρεσιν τὴν κατηγορίαν ποιεῖται· καὶ πρῶτον τῶν ἱερέων διελέγχει τὰ πλημμελήματα, ἐπειδὴ καὶ μειζόνων ἐγκλημάτων ἦσαν ἄξιοι, οὐ μόνον αὐτοὶ παρανομοῦντες, ἀλλὰ καὶ παρανομίας ἀρχέτυπον τοῖς ἄλλοις γενόμενοι. "Ἐμεῖς οἱ ἱερεῖς, οἱ φαυλίζοντες τὸ ὄνομά μου, καὶ εἶπατε· Ἐν τίνι ἐφαυλίσαμεν τὸ ὄνομά σου;" Ἡ περὶ τὴν ἱερατικὴν λειτουργίαν ὑμῶν καταφρόνησις εὐτελεῖ μετὰ τινος καὶ οὐδενὸς ἄξιον λόγου παρὰ 81.1965 τοῖς πολλοῖς δείκνυσιν· ὑμεῖς δὲ οὐδὲ τούτου λαμβάνατε αἴσθησιν, οὐδὲ γινώσκον τὸ πλημμελούμενον βούλεσθε. Τὸ γὰρ· "Εἶπατε· Ἐν τίνι ἐφαυλίσαμεν τὸ ὄνομά σου;" τοῦτο δηλοῖ· οὐκ ἐπειδὴ ῥήμασι τοιοῦτοις ἐκέχρητο, ἀλλ' ἐπειδὴ λογισμοῦς τοιοῦτοις ἐκέκτηντο. Εἶτα καὶ τοῦ φαυλισμοῦ λέγει τὰ αἷτια. ζ'. "Προσάγοντες πρὸς τὸ θυσιαστήριόν μου τοὺς ἄρτους ἠλισγημένους, καὶ εἶπατε· Ἐν τίνι ἠλισγήσαμεν αὐτούς; Ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς· Τράπεζα Κυρίου ἐξουδενωμένη ἐστὶ· καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξουδενώσατε." Τοὺς ἠλισγημένους οἱ περὶ τὸν Ἀκύλαν καὶ Σύμμαχον μεμολυσμένους ἠρμηνεύκασιν, ἀντὶ τοῦ, οὐ κατὰ νόμον εἰργασμένους, ἀλλὰ παρανόμως γεγεννημένους. Ταῦτα δὲ ἐτολμᾶτε, οὐχ ἠγούμενοι σεπτὴν εἶναι τὴν ἀφιερωμένην μοι τράπεζαν. Εἰ γὰρ ἐκείνη τὸ προσήκον ἀπενείμετε σέβας, πάσης ἂν ἠξιώσατε σπουδῆς τὰ ἐπ' αὐτῆς μοι προσφερόμενα. Ἐπειτα οὐ δεσποτικῶς, ἀλλὰ πατρικῶς αὐτοῖς ἐγὼ καλεῖ, ὅτι καὶ τυφλὰ καὶ χωλὰ προσέφερον θύματα, ἄρτια τοῦ νόμου σαφῶς ἱερατεύειν κελεύοντος. Καὶ δεικνύς τὴν τῆς ἀσεβείας ὑπερβολὴν· "Προσάγαγε δὴ, φησὶν, αὐτὸ τῷ ἠγουμένῳ σου, εἰ προσδέξεται, εἰ λήψεται πρόσωπόν σου, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Εἰ γὰρ ὁ τὴν αὐτὴν σοὶ περικείμενος φύσιν ὕβριν ἠγεῖται καὶ παροινίαν τὴν τοιαύτην τιμὴν, καὶ οὐδὲ παρόντα ἐρυθριᾶσε, ἀλλὰ τὸ

κακῶς προσ φερόμενον ἀποπέμπεται δῶρον, σκόπησον, ἡλίκον ἐστὶν ἀσέβημα τὸ τῷ Δημιουργῷ τῶν ὄλων τοιαῦτα προσφέρειν. Εἶτα χρήσασθαι μεταμελεία συμβουλεύει, καὶ τὴν οἰκείαν εὐμένειαν ὑπισχνεῖται. θ'. "Καὶ νῦν ἐξιλάσκεσθε τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν, καὶ δεήθητε αὐτοῦ," ἵνα ἐλεήσῃ ὑμᾶς. Καὶ πλείονα αὐτοῖς αἰσθησὶν ἐντιθεὶς τοῦ τολμήματος, ἐναργέστερον ποιεῖται τὸν ἔλεγχον· Ἐν χερσὶν ὑμῶν γέγονε ταῦτα, οὐ πατρώαν ὑμῖν ἐγκαλῶ παρανομίαν, ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ὑφ' ὑμῶν τολμωμένην. "Εἰ λήψομαι ἐξ ὑμῶν πρόσωπα; λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Τοῦτο κατ' ἐρώτησιν ἀναγνωστέον· Δίχα γὰρ με τανοίας ἴλεως ὑμῖν γενήσομαι; ι'. "Διότι καὶ ἐν ὑμῖν συγκλεισθήσονται θύραι, καὶ οὐκ ἀνάψετε τὸ θυσιαστήριόν μου δωρεάν." Ἐπειδὴ δὲ ἀναλγησίαν ἐσχάτην νοσεῖτε, οἶδα ὡς τῆς ἐμῆς ὑμᾶς αὐλῆς ἀποπέμφομαι, καὶ οἶόν τινας θύρας ἀποκλείσω, τὴν κατὰ νόμον παύων λατρείαν· οὐ γὰρ ἀνέξομαι μάτην θυσίας προσφέρεσθαι, οὐδενὸς τὴν ἐντεῦθεν ὄνησιν δεχομένου. Οὕτως Ἰουδαίους προαγορεύσας τῆς νομικῆς ἱερουργίας τὴν παῦλαν, τὴν καθαρὰν καὶ ἀναίμακτον τῶν ἐθνῶν προκηρύττει θυσίαν. Καὶ πρῶτον μὲν πρὸς αὐτοὺς Ἰουδαίους φησὶν· "Οὐκ ἔστι μοι θέλημα ἐν ὑμῖν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν." Εἶτα τῶν ἐθνῶν προδηλοῖ τὴν εὐσέβειαν· 81.1968 ια'. Διότι "Ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου, καὶ ἕως δυ σμῶν, τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου, καὶ θυσία καθαρὰ· διότι μέγα τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Ἐμᾶς μὲν οὖν ἀπώσομαι παντελῶς· βδελύττομαι γὰρ κομιδῇ τὰ παρ' ὑμῶν γινόμενα· διότι καὶ τὰς παρ' ὑμῶν προσφερομένας ἀποστρέφομαι θυσίας· ἀνθ' ὑμῶν δὲ πᾶσαν ἔχω σεβομένην τὴν οἰκουμένην. Οἱ γὰρ πᾶσαν οἰκοῦντες τὴν γῆν, ἦν ἡλῖος ἀνίσχων τε καὶ δυόμενος καταλάμπει, καὶ θυμίαμά μοι προσοίσουσι πανταχοῦ, καὶ τὴν θυσίαν ἱερεύσουσι τὴν καθαρὰν καὶ φίλην ἐμοί. Γνώσκονται γὰρ μου τὸ ὄνομα, καὶ τὸ βούλημα, καὶ τὸ πρόσφορον προσάξουσι σέβας. Οὕτω καὶ ὁ Κύριος πρὸς τὴν Σαμαρεῖτιν ἔφη· "Γύναι, πιστευσόν μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ Πατρί." –"Πνεῦμα γὰρ ὁ Θεὸς, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν." Ταῦτα πεπαιδευμένος ὁ μακάριος Παῦλος, ἐν παντὶ τόπῳ κελεύει προσεῦχεσθαι, αἴροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν. Καὶ ὁ θεὸς δὲ Μαλα χίας σαφῶς ἡμᾶς διὰ τούτων ἐδίδαξε τὴν νῦν πολι τευομένην εὐσέβειαν· πέπαυται μὲν γὰρ ἡ περιγε γραμμένη τῶν ἱερέων λατρεία, πᾶς δὲ τόπος ἐπιτήδειος εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ θεραπείαν νενόμισται· καὶ τῶν μὲν ἀλόγων θυμάτων τέλος ἔλαβεν ἡ σφαγὴ, μόνος δὲ ὁ ἄμωμος ἀμνὸς ἱερεύεται, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, καὶ ὡσπερ τι σύμβολον τῆς ἀρετῆς τὸ εὐῶδες θυμίαμα. Ἰουδαῖοι δὲ κατὰ τὴν θεῖαν πρόρρησιν ἀπεβλήθησαν· διό φησὶν πρὸς αὐτοὺς· "Ὅτι μέγα τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσιν. (ιβ'). Ἐμῆς δὲ βεβηλοῦτε αὐτὸ, ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς· Τράπεζα Κυρίου ἡλισημένη ἐστὶ, καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξουδένωται βρώματα αὐτοῦ." Εἰς τοσαύτην γὰρ ἀσέβειαν ἐξετράπητε, ὡς μὴ μόνον παρανόμως προσ φέρειν, ἀλλὰ καὶ εὐτελεῖ προσαγορεύειν τὴν ἀφιερῶ μὲν μοι τράπεζαν· καὶ ἐγκαλούμενοι, τί δήποτε τοιαῦτα δῶρα προσφέρετε, εἰπεῖν τετολήκατε, ὡς καὶ ταῦτα μετὰ πολλῶν ἰδρώτων καὶ κόπων συλλέγομεν. Οὗ χάριν καὶ ταύτης ὑμᾶς γυμνώσω τῆς εὐπορίας· ταῦτα γὰρ διὰ τῶν ἐπαγομένων ἐσήμανε. ιγ'. "Καὶ εἶπατε· Ταῦτα ἐκ κακοπαθείας ἐστὶ. Καὶ ἐξεφύσησα αὐτὰ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Εἶτα ἐπαρᾶται τοῖς εὐποροῦσι μὲν ἀρρένων θρεμμάτων, καὶ ὑποσχομένοις ἱερεῖα ταῦτα προσοίσειν, καὶ καταλιμπάνουσι μὲν ἐκεῖνα, ἄλλα δὲ ἀντ' ἐκεῖνων πεπηρωμένα προσφέρουσι. Δι' αὐτῶν γὰρ, φησὶ, μαθεῖν ὑμᾶς δεῖ τῶν πραγμάτων τῆς ἐμῆς βασιλείας καὶ δυναστείας τὸ μέγεθος, ὃ γινώριμον ποιήσω πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. 81.1969

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

α΄. "Καὶ νῦν ἡ ἐντολὴ αὕτη πρὸς ὑμᾶς, ὧ ἰε ρεῖς." Ἐὰν δὲ μὴ βουλευθῆτε σπουδαίως προσχεῖν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις, καὶ πάντων ὁμοῦ τὸ σέβας τὸ ἐμὸν προτιμῆσαι, "Ἐξαποστελῶ ἐφ' ὑμᾶς τὴν κατάραν, καὶ ἐπικαταράσομαι τὴν εὐλογίαν ὑμῶν, καὶ καταράσομαι αὐτήν, καὶ διασκεδάσω τὴν εὐλο γίαν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οὐ τίθεσθε εἰς καρδίαν ὑμῶν." Εὐλογίαν καλεῖ τὴν ἱερωσύνην αὐτήν, ἣν κατὰ θεῖαν ἔλαβον χάριν· ταύτην ἠπέιλησε καταλύσειν καὶ διασκεδάσειν διὰ τὴν περὶ αὐτήν γεγενημένην ἀτοπίαν. γ΄. "Ἴδου ἐγὼ ἀφορίζω ὑμῖν τὸν ὦμον, καὶ διασκορπιῶ ἔνυστρον ἐπὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν, ἔνυστρον ἐορτῶν ὑμῶν, καὶ λήψομαι ὑμᾶς εἰς τὸ αὐτό." Τοῦτο ὁ Ἀκύλας ἠρμήνευσεν· "Ἴδου ἐγὼ ἐπιτιμῶ ὑμῖν σὺν τῷ βραχίονι, καὶ λικμήσω κόπρον ἐπὶ πρόσωπα ὑμῶν, κόπρον ἐορτῶν ὑμῶν." Ἐπειδὴ γὰρ τοῖς ἱερεῦσι κατὰ νόμον ἀφώριστό τε τὸ στηθύ νιον, καὶ ὁ βραχίων ὁ δεξιὸς, ἀπειλεῖ καὶ αὐτοὺς ἀπορρίψειν, καὶ τὸν ἀφορισθέντα αὐτοῖς βραχίονα· ἀντὶ δὲ τοῦ στηθύνιου τὸ ἔνυστρον τέθεικε, τὸ τῆς κόπρου δοχεῖον. Πάλαι μὲν γὰρ αὐτοῖς εὐσεβοῦσιν ὁ Θεὸς τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν ἀπένειμεν, ὡς σύμβολον τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς· τὸ δὲ στηθύνιον, ὃ τῆς καρδίας καθάπερ τις θώραξ προβέβληται, φυλάττον αὐτήν καὶ καλύπτον, σύμβολον τῶν τῆς εὐσεβείας δογμάτων. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τῆς εὐσεβείας ἐκόντες ἐξ ἔστησαν, καὶ τῆς ἀρετῆς ἐγυμνώθησαν, τὸ ἔνυστρον λέγει, τὸ τῆς κόπρου δοχεῖον, εἰς τὰ πρόσωπα αὐτῶν σκεδαννῦναι, τὴν αἰσχύνην καὶ τὴν ἀτιμίαν διὰ τοῦ των σημαίνων. Τούτου δὲ, φησὶ, γινομένου, γνώ σεσθε ὡς ἐγὼ τοῖς ὑμετέροις προγόνοις ἔδωκα τὴν περὶ τῶν θυσιῶν ἐντολήν. Εἶτα μέμνηται διὰ τοῦ Λευῖ τοῦ Ἀαρῶν τοῦ πρώτου ἱερέως. Ἔφη γάρ οὕτως· δ΄. "Καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ Κύριος ἔξαπ ἔσταλκα πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐντολήν ταύτην, τοῦ εἶναι τὴν διαθήκην μου πρὸς τοὺς Λευῖτας, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Εἶτα τούτοις ἐπήγαγεν· ε΄. "Ἡ διαθήκη μου ἦν μετ' αὐτοῦ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρήνης, καὶ ἔδωκα αὐτῷ φόβω φοβεῖσθαί με, καὶ ἀπὸ προσώπου ὀνόματός μου στέλλεσθαι αὐτόν." Ταῦτα γὰρ ποιοῦντι, φησὶ, ζῶν καὶ εἰρήνην ἐπηγ γειλάμην μισθόν· τούτου γὰρ εἵνεκα ζωῆς καὶ εἰρήνης αὐτήν προσηγόρευσε διαθήκην, ὡς ταῦτα προ ξενοῦσαν τοῖς πειθομένοις. ς΄. "Νόμος ἀληθείας ἦν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ ἀδικία οὐχ ἠύρεθη ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ· ἐν εἰ ρήνῃ κατευθύνων ἐπορεύθη μετ' ἐμοῦ, καὶ πολλοὺς ἐπέστρεψεν ἀπὸ ἀδικίας." Ἡ γὰρ ἀμαρτία τὴν πρὸς Θεὸν ἔχθραν ἐργάζεται· ἡ δικαιοσύνη δὲ πραγματεύεται τὴν εἰρήνην. Λέγει τοίνυν ὅτι τὴν εὐθεῖαν 81.1972 ὀδεύων, καὶ τιμῶν τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν ἀδικίαν μυσσαττόμενος, ἴλεων με εἶχεν, καὶ τῆς ἐμῆς ἀπο λαύων εἰρήνης, πολλοῖς πλανωμένοις ἐγένετο πρὸς ἀλήθειαν ποδηγός· δίκαιον γὰρ διαφερόντως τὸν ἰε ρέα εἶναι τῶν θείων νόμων ἐργάτην· ἄτε δὴ κεχει ροτονημένον τῶν ἄλλων διδάσκαλον, καὶ τὰ θεῖα λό για διαπορθμεύειν πεπιστευμένον· ἄγγελος γὰρ Κυ ρίου παντοκράτορός ἐστιν, ἀπαγγέλλων τοῖς ἄλλοις τοῦ Θεοῦ βούλημα. η΄. "Ἦμεῖς δὲ ἐξεκλίνετε ἐκ τῆς ὁδοῦ μου, καὶ ἠσθενήσατε πολλοὺς ἐν νόμῳ, διεφθείρατε τὴν δια θήκην τοῦ Λευῖ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Τὸ, ἠσθενήσατε πολλοὺς, ἐσκανδαλίσατε ἠρμήνευσεν. Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος. Λέγει δὲ, ὅτι τὴν παρανο μίαν ἀσπασάμενοι, καὶ ἄλλοις λώβης ἐγένεσθε πρό ξενοι. Εἶτα αὐτοῖς προλέγει τὰ νῦν αὐτοὺς κατελιη φότα κακά. θ΄. "Καὶ ἐγὼ ἔδωκα ὑμᾶς ἐξουδενωμένους, καὶ ἀπερρίμμενους εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀνθ' ὧν ὑμεῖς οὐκ ἐφυλάξατε τὰς ὁδοὺς μου, ἀλλ' ἐλαμβάνετε πρόσ ωπα ἐν νόμῳ." Ὁ Σύμμαχος ἠρμήνευσεν, ἔδυσ ωπεῖσθε πρόσωπα ἐν νόμῳ. Αἰτιᾶται δὲ αὐτοὺς, ὡς παραβάτας τοῦ νόμου γεγενημένους, καὶ εἰς χάριν τινῶν παρανόμως δικάζοντας, ἢ χρήματα κομιζο μένους παρὰ τῶν προσφερόντων τὰ θύματα, καὶ δε χομένους παρ' αὐτῶν τὰ τινα λώβην ἐν τοῖς μέλεσιν ἔχοντα. ι΄. "Οὐχὶ πατήρ εἰς πάντων ὑμῶν; οὐχὶ Θεὸς εἰς ἔκτισεν ὑμᾶς; τί ὅτι ἐγκατελίπετε ἕκαστος τὸν ἀδελ φὸν αὐτοῦ, τοῦ βεβηλώσαι τὴν

διαθήκην τῶν πατέρων ὑμῶν;" Ὑφ' ἐνός, φησὶ, δημιουργηθέντες Θεοῦ, ὃς δίκην πατρός εἰς ἅπαντας ὑμᾶς τὴν οἰκείαν ἀγάπην ἐπεδείξατο, οὕτω τῶν ὁμοφυῶν ἡμελήσατε, καὶ οὔτε τῆς φύσεως, οὔτε τῆς χάριτος τὴν κοινω νίαν ἠδέσθητε, ἀλλ' ἀτημελήτους τοὺς ὑμετέρους ἀδελφούς κατελίπετε, καὶ περιεΐδετε τῶν ἐμῶν νόμων παραβάτας γεγεννημένους· καὶ ταῦτα ἔχοντες τὸν Ἰούδα καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ ὠφελείας παράδειγμα. ια'. "Ἐγκατελείφθη γὰρ Ἰούδας, καὶ βδέλυγμα ἐγένετο ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, διότι ἐβεβήλωσεν Ἰούδας τὰ ἅγια Κυρίου, ἐν οἷς ἠγάπησε." Καὶ δεικνὺς σαφῶς, ἃ ἠγάπησε, ἐπήγαγε· "Καὶ ἐπετήδευσεν εἰς θεοὺς ἄλλοτρίους." Ὁ γὰρ Ἰούδας, φησὶ, καὶ ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, μυσαρὸς ἐνομίση, ἀντικρὺς παρανομήσας, καὶ τοὺς θεῖους νόμους πατήσας, καὶ τοὺς οὐκ ὄντας ἀντὶ τοῦ ὄντος προσκυνήσας θεοῦς. Εἶτα κοινήν κατὰ τῶν τοιούτων ἀπάντων ἐκφέρει τὴν ἀπειλήν· ιβ'. "Ἐξολοθρεύσει Κύριος τὸν ἄνθρωπον τὸν ποιοῦντα ταῦτα, ἕως ἂν καὶ ταπεινωθῇ ἐκ σκηνομάτων Ἰακώβ, καὶ ἐκ προσαγόντων θυσίαν Κυρίῳ παντοκράτορι." Τοῦ γὰρ συλλόγου τῶν εὐσεβῶν ἀλλ' ἄλλοτρίους ὁ δυσσεβεία συζῶν. Ἐντεῦθεν εἰς ἑτέραν μεταφέρει κατηγορίαν τὸν λόγον· ἐγκαλεῖ γὰρ αὐτοῖς, 81.1973 ὅτι τὰς ὁμόζυγας καταλιπόντες ἑτέραις παρανόμως ἐμίγνυντο γυναίξιν. ιγ'. "Καὶ ταῦτα, ἃ ἐμίσουν, ἐποιεῖτε" ἃ δὲ μισεῖ ὁ Θεὸς, ἄθλιος ὁ φιλῶν. Τί δὲ ταῦτά ἐστι, διδάσκει· "Ἐκαλύπτете ἐν δάκρυσιν τὸ θυσιαστήριον Κυρίου, καὶ κλαυθμῶ, καὶ στεναγμῶ ἐκ κόπων." Αἱ γὰρ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀνδρῶν ἀδικούμεναι γυναῖκες, τῶν ἐπικουρούντων σπανίζουσαι, ὀδυρμοῖς καὶ δάκρυσιν κεχηρμένοι, τὸν δίκαιον ἐκάλουν κριτὴν· ταῦτα δὲ ἠναγκάζοντο δρᾶν ὑπὸ τῆς συνεχούσης ὀδύνης. Τοῦτο γὰρ εἶπεν, ἐκ κόπων. Τοιγάρτοι τούτων τῶν γιγνομένων, "Ἐτι ἄξιον ἐπιβλέψαι εἰς θυσίαν ὑμῶν; (ιδ'.) Καὶ εἶπατε· Ἐνεκεν τίνος;" Τῆς γὰρ παρανομίας μυσαρὰ δεικνύσης τὰ ὑφ' ὑμῶν προσφερόμενα, ἀναλ γήτως ἔτι διάκεισθε, καὶ τούτου τὴν αἰτίαν ἀγνοεῖν προσποιεῖσθε. Δι' ὃ τῇ συνήθει μακροθυμίᾳ χρώμενος, ταύτην ὑμᾶς διδάσκει. "Ὅτι Κύριος ἐμαρτύρατο ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀναμέσον γυναικὸς νεότητός σου, ἣν ἐγκατέλιπες· καὶ αὕτη κοινωνός σου, καὶ γυνὴ διαθήκης σου. (ιε'.) Καὶ οὐκ ἄλλος ἐποίησε, καὶ ὑπόλειμμα πνεύματός σου." Ἀναμνήσθητε γὰρ τοῦ πρώτου νόμου τοῦ δοθέντος τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ Εὕᾳ· εὐθὺς γὰρ τὴν γυναῖκα δημιουργήσας, καὶ οἶονεὶ νυμφοστόλος γενόμενος, προσάγει μὲν αὐτὴν τῷ ἀνδρὶ· δίδωσι δὲ τοῦ γάμου τοὺς νόμους· "Ἀντὶ τούτου, φήσας, καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν." Αὐτοῦ τοίνυν τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων, καὶ δημιουργήσαντος ἀμφοτέρους, καὶ συνάψαντος, καὶ τοῦτον τεθεικότος τὸν νόμον, πῶς τολμᾶτε παραβαίνειν προφανῶς τὰ ἄνωθεν ὠρισμένα, οὐδὲ τῆς θείας εὐλογίας ἀναμι μνήσκεσθε τῆς τοῖς ὑμετέροις πατράσιν ἐπηγγελμένης· "Ἀυξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρῶσατε τὴν γῆν;" Τοῦτο γὰρ καὶ ἐνταῦθά φησι· "Καὶ ὑπόλειμμα πνεύματός σου." Θνητὴν γὰρ ἔχοντες φύσιν, διὰ τῶν τικτομένων ἐπὶ πλεῖστον τὴν ὑμετέραν διασώζετε μνήμην· ἀλλὰ ταῦτα τοῦ Θεοῦ νομοθετήσαντος, ὑμεῖς ἀντιλέγετε φάσκοντες, οὐ γάμων σω φρόνων, ἀλλὰ πολυπαιδίας κήδεσθαι τὸν Θεόν. "Εἶπατε γὰρ, Τί ἄλλο ζητεῖ ὁ Θεὸς ἢ σπέρμα;" Ἄλλ' ἐγὼ παρεγγυῶ ὑμῖν, τούτων ἀποστάντας τῶν λόγων, τοὺς θεῖους νόμους φυλάξαι, καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς συζευχθεῖσαν γυναῖκα τοῦ ζυγοῦ μὴ χωρίσαι. Εἶτα τῆς ἐν νόμῳ γεγεννημένης ἀναμνήσκου συγκαταβάσεως. ι'. "Ἄλλ' ἐὰν μισήσης, ἐξαπόστειλον, λέγει Κύριος Ἰσραὴλ." Καὶ γὰρ ἐν τῷ νόμῳ διαγορεύει δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου τῇ γυναικὶ τὸν οὐκ εὖ περὶ αὐτὴν διακείμενον. Τοῦτον δὲ τὸν νόμον ἐρ μηνέων ὁ Κύριος τοῖς Φαρισαίοις φησὶ· "Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐνομοθέτησεν οὕτως· ἐξ ἀρχῆς δὲ οὐκ ἐγένετο οὕτως· ὁ γὰρ ποιήσας αὐτὸν 81.1976 τοῦς, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς·" ἀντὶ τοῦ, ἓνα καὶ μίαν, οὐχ ἓνα ἄνδρα καὶ δύο γυναῖκας, ἵνα ταύτην μισήσας συναφθῇ τῇ ἑτέρᾳ. Οὐκοῦν ἡ δημιουργία σωφροσύνης ἦν

νομοθεσία. Ἐπειδὴ δὲ ἤδει τῶν Ἰουδαίων τὸ μανικὸν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, ὅτι τῆς μισουμένης ἀπαλλαγῆναι βουλόμενοι μὲν, οὐ δυνάμενοι δὲ διὰ τὸν νόμον, καὶ φόνον ταύτης τολμῆ σουσι· συγχωρεῖ τὸ ἔλαττον κακὸν, ἵνα κωλύσῃ τὸ μεῖζον· καὶ φησιν· "Ἐὰν μισήσῃς, ἐξαπόστειλον." Συναφθήσεται γὰρ ἐτέρω, καὶ μετ' ὀδύνης οὐ βιώσεται. Ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις παιδεύων ἀρετὴν ἀντικρὺς βοᾷ· "Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι· καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμῶν μοιχᾶται." Καὶ ἐνταῦθα δὲ ταυτὸ τοῦτο αἰνίττεται· "Γυμνωθήσεται, φησὶ, τὰ κεκρυμμένα ὑμῶν βουλευόμενα, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Κἂν μὴ διὰ τινὰ πρόφασιν δικαίαν καὶ εὐλογον διαλύσῃτε τὸν γάμον, κριτῆς ὑμῶν ἔσται τῶν ὄλων ὁ Κύριος. Τοιγαροῦν "Φυλάξασθε ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, καὶ μὴ ἐγκαταλίπητε τὴν συνθήκην." Χαλινώσατε, φησὶ, τὰς κακὰς ὁρμὰς, καὶ τὰς περὶ τοῦ γάμου γεγενημένας μὴ διασπάσῃτε συνθήκας. Οὕτω τῆσδε τῆς παρανομίας κατῆγορήσας, καὶ τῷ πάθει τὴν πρόσφορον ἐπιθεὶς θεραπείαν, βλασφημίας τινὸς παρ' αὐτῶν τολμωμένης ποιεῖται τὸν ἔλεγχον, καὶ φησιν· ἰζ'. "Οἱ παροξύνοντες τὸν Θεὸν ἐν τοῖς λόγοις ὑμῶν, καὶ εἶπατε· Ἐν τίνι παρωξύνναμεν αὐτόν; Ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς· Πᾶς ποιῶν πονηρὸν, καλὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐν αὐτοῖς ἠὲ δόκησε· καὶ ποῦ ἔστιν ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης;" Τινὲς γὰρ ὑπ' ἀνοίας ἐσχάτης ὀρώντες τινὰς πονηρία συζῶντας, εὐπραξίας δὲ ἀπολαύοντας, ἐτόλμων λέγειν ὅτι χαίρειν ἔοικε τοῖς πονηροῖς ὁ Θεός· οὐ γὰρ ἂν αὐτοῖς τοσαύτην εὐκληρίαν ἀπένειμεν. Αὕτη με λίαν ἢ βλασφημία πρὸς ὑμετέραν παρεκίνησε τιμωρίαν. Ὑμεῖς δὲ οὐδὲ σμικρὰν πλημμέλειαν ὑπολαμβάνετε τὴν μεγίστην ἀσέβειαν. Ταύτην γὰρ αὐτῶν τὴν ἀναληγησίαν ἐλέγχων ἔφη· "Καὶ εἶπατε· Ἐν τίνι παρωξύνναμεν αὐτόν;" Ἔδει δὲ συνιδεῖν ὑμᾶς, ὡς ὁ τῶν ὄλων Θεὸς δικαιοσύνης ὑπάρχει πηγὴ· τοῦτο δὲ ὦν τοὺς τὴν κακίαν ἀσπαζομένους βδελύττεται. Ἀρρήτος δὲ τῆς οἰκονομίας ὁ λόγος. Διδάσκω δὲ ὅμως ὑμᾶς, ὡς ἴξει τῆς δικαίας ἀνταποδόσεως ὁ καιρὸς. Καὶ τοῦτο δῆλον ποιῆσαι βουλόμενος, πρῶτον μὲν προθεσπίζει τὴν προτέραν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ παρουσίαν, καὶ δείκνυσι τὸν μέγαν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν τῆς ἐπιφανείας ἐκείνης ἠγούμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

α'. "Ἴδου γὰρ ἐγὼ, φησὶν, ἐξαποστελῶ τὸν ἄγγελόν μου, καὶ ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρὸ προσώπου μου, καὶ ἐξαίφνης ἴξει εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ Κύριος, 81.1977 καὶ ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης, ὃν ὑμεῖς θέλετε." Ταύτην δὲ τοῦ Προφήτου τὴν μαρτυρίαν καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις κειμένην εὐρίσκομεν. Καὶ ὁ μακάριος δὲ Ζαχαρίας, ὁ τοῦ θειοτάτου Ἰωάννου πατὴρ, ἐν ταῖν χεροῖν αὐτὸν λαβὼν, ἔφη πρὸς αὐτόν· "Καὶ σὺ, παιδίον, προφήτης Ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ." Καὶ ἐνταῦθα διὰ τοῦ Μαλαχίου εἶπεν ὁ Θεός· "Ἴδου ἐγὼ ἐξαποστελῶ τὸν ἄγγελόν μου, καὶ ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρὸ προσώπου μου, καὶ ἐξαίφνης ἴξει εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ Κύριος, ὃν ὑμεῖς θέλετε." Πάντων γὰρ ἀγνοούντων ὁ σωτήριος ἐγένετο τόκος. Ναὸν γὰρ τὴν ἀνθρωπείαν ὠνόμασε φύσιν, ἣν ὁ Θεὸς λόγος ἀνέλαβεν. Οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Δεσπότης Χριστὸς πρὸς Ἰουδαίους ἔφη· "Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν." Καὶ τοῦτο ἐρμηνεύων ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐπήγαγεν· "Αὐτὸς δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ· καὶ ὅτε ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπίστευσαν τῇ Γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ, ὃν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς." Πρὸς δὲ τῇ προτέρα αὐτοῦ παρουσίᾳ, καὶ τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἐπιφάνειαν προθεσπίζει· "Ἴδου ἔρχεται, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. (β'.) Καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ, ἢ τίς ὑποστήσεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ αὐτοῦ;" Οὕτω καὶ ὁ Ζαχαρίας περὶ τῆς δευτέρας ἐπιφανείας ἔφη· "Ὁψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψεται ἡ γῆ κατὰ φυλάς

φυλάς." Εἶτα διδάσκει τὰ ὑπ' αὐτοῦ δρώμενα. "Διότι αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς πῦρ χωνευτηρίου, καὶ ὡς πόα πλυνόντων. (γ'.) Καὶ καθιεῖται χωνεύων καὶ καθαρίζων, ὡς τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον." Οὕτω καὶ ὁ μακάριος Παῦλός φησιν· "'Ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον, ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ δοκιμάσει· εἴ τινος τὸ ἔργον μενεῖ, ὃ ἐπωκοδόμησε, μισθὸν λήψεται· εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαύσεται, ζημιωθήσεται." Ἐγούμαι δὲ διὰ τῶν εἰρημένων τὸν Προφήτην μὴ μόνον ἐκεῖνο σημαίνειν, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος κάθαρσιν· καὶ γὰρ ἐν τούτῳ μυστικῶς τοὺς προσιόντας ἀναχωνεύει, καὶ νεουργεῖ τῷ πυρὶ Πνεύματος χρώμενος. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ μέγας Ἰωάννης φησίν· "Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, καὶ πυρὶ." Καὶ μέντοι καὶ τῇ θείᾳ χάριτι χρώμενος καθάπερ τινὶ πόα, τῶν ἁμαρτημάτων ἐκκαθαίρει τὸν ῥύπον. Καὶ τῇ μὲν Ἱερουσαλήμ ὁ μακάριος Ἱερεμίας φησίν· "'Ἐὰν ἀποπλύνῃ ἐν νίτρῳ, καὶ πληθύνῃς σεαυτῇ πόαν, κεκηλίδωσαι ἐν ταῖς ἀνομίαις σου, λέγει Κύριος." Ἐκεῖνη γὰρ τὴν νομικὴν εἶχεν, οὐ τὴν τῆς χάριτος πόαν. Ἐνταῦθα δὲ ὑποδείκνυσιν ἡμῖν ὁ προφητικὸς λόγος, οἷόν τινα δημιουργόν, τὸν Δεσπότην 81.1980 καθάπερ πόα τινὶ τὸν τῶν ἁμαρτημάτων ἀποσμήχοντα ῥύπον, καὶ οἷόν τινα πυρὶ τοῦ ταύτης ἰοῦ τὰς ἡμετέρας ἐλευθεροῦντα ψυχάς. Τοῦτο δὲ ποιήσει καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευκόσι Λευΐταις. Ἐκ τούτων δὲ ἦν καὶ ὁ μακάριος Βαρνάβας, ὡς ἱστορία διδάσκει τῶν Πράξεων, καὶ ἕτεροι δὲ πολλοὶ μετὰ τούτου πιστεύσαντες τῆς αὐτῆς σωτηρίας ἀπήλαυσαν. Καθαρῆ γὰρ, φησὶ, τοὺς υἱοὺς Λευῖ, καὶ ἐκχεεῖ αὐτοὺς, ὡς τὸ χρυσίον, καὶ ὡς τὸ ἀργύριον· καὶ οὗτοι, φησὶν, ἔσονται τῷ Κυρίῳ προσάγοντες θυσίαν ἐν δικαιοσύνῃ." Οὐκ ἐκείνην τὴν νομικὴν, περὶ ἧς εἶπε· "Θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν· ἀλλὰ τὴν λογικὴν καὶ ἀναίμακτον." Διὸ ἐπήγαγε· δ'. "Καὶ ἀρέσει τῷ Κυρίῳ θυσία Ἰούδα καὶ Ἱερουσαλήμ, κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος, καὶ κατὰ τὰ ἔτη τὰ ἔμπροσθεν." Οὐκ ἔστι γὰρ αὕτη πρόσκαιρος, ἀλλ' αἰώνιος. Ἐντεῦθεν πάλιν ἀπειλεῖ τιμωρίαν τοῖς ἀσεβεῖα συζῶσι. ε'. "Προσελεύσομαι γὰρ, φησὶ, πρὸς ὑμᾶς ἐν κρίσει, καὶ ἔσομαι μάρτυς ταχὺς ἐπὶ τὰς φαρμακούς." Ταχεῖαν, φησὶν, ἐπάξω κόλασιν οἷς εἶδον κακοῖς· οὐ δέομαι γὰρ μαρτύρων ἐτέρων, ἀλλ' αὐτὸς ὅπτης εἰμὶ τῆς πονηρίας. "Καὶ ἐπὶ τὰς μοιχαλίδας, καὶ ἐπὶ τοὺς ὀμνύοντας ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψεύδει, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀποστεροῦντας μισθὸν μισθῶ τοῦ, καὶ καταδυναστεύοντας χήρας, καὶ κονδυλίζοντας ὀρφανούς, καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας κρίσιν προσηλύτου, καὶ τοὺς μὴ φοβουμένους με, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Ὁμοίως δὲ ταῖς γοητρίαις, φησὶ, καὶ τὰς μοιχευτρίαις, καὶ τοὺς ψευδῶς ὀμνύναις τολμῶντας, καὶ τῶν μισθῶ τῶν μὲν πόνον καρποῦντας, τὸν δὲ μισθὸν παρέχειν οὐ βουλομένους, καὶ ἀπαξιαπλῶς πάντα δυναστεία χρώμενον κατὰ τῶν ὀρφανίαν καὶ χηρείαν ὀδυρομένων, καὶ τοῖς μετοίκοις καὶ προσηλύτοις κακῶς δικάζειν αἰρουμένων, καὶ τὴν ἐμὴν οὐ δειμαίνοντα κρίσιν, εἰσπράξω ποιήν, καὶ οὐκ ἀνέξομαι τοὺς ἀδικουμένους περιδεῖν. ζ'. "Διότι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι." Φύσιν γὰρ ἔχω μεταβολὴν οὐ δεχομένην· ἴστε δὲ ὅπως τοὺς πρὸ ὑμῶν καὶ σφαγῆ παρέδωκα, καὶ δορυαλώτους παρέπεμψα. "Καὶ ὑμεῖς, υἱοὶ Ἰακώβ, οὐκ ἀπέχεσθε (ζ'.) ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν πατέρων ὑμῶν· ἐξεκλίνετε νόμιμα, καὶ οὐκ ἐφυλάξασθε." Ταυτὰ τοῖνυν τοῖς πατράσι τολμῶντες, ταυτὰ πείσεσθε τούτοις. Καὶ ἐτέρας δὲ παρανομίας κατηγορίαν προστίθησιν. "'Ἐπιστρέψατε πρὸς με, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. (η'.) Καὶ εἶπατε· Ἐν τίνι ἐπιστρέψομεν; Εἰ πτερνιεῖ ἄνθρωπος Θεὸν, διότι ὑμεῖς πτερνίζετε με; καὶ εἶπατε· Ἐν τίνι ἐπτερνίσασμέν σε;" Οἱ περὶ Ἀκύλαν καὶ Σύμμαχον τὸ, ἐπτερνίσασμέν σε οὕτως ἡρμήνευσαν· 81.1981 "Μὴ ἀποστερήσει ἄνθρωπος Θεὸν, ὅτι ὑμεῖς ἀποστερεῖτέ με; Καὶ εἶπατε· Ἐν τίνι ἀπεστερήσασμέν σε;" "'Ὅτι τὰ ἐπιδέκατα καὶ αἱ ἀπαρχαὶ μεθ' ὑμῶν εἰσι. (θ'.) Καὶ ἀποβλέποντες ὑμεῖς ἀποβλέπετε αὐτὰ, καὶ ἐμὲ ὑμεῖς πτερνίζετε· τὸ ἔτος συνετελέσθη, καὶ εἰσηνέγκατε πάντα τὰ ἐκφόρια εἰς τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἀρπαγὴ τοῦ

πτωχοῦ ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν." Τοῦ νόμου γὰρ διαγορεύοντος τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας πρῶτας τῷ Θεῷ προσφέρειν, εἴθ' οὕτω τὰ λειπόμενα λαμβάνειν, ὑμεῖς ἅπαντα κατ' αὐτὸν εἰς τὰ ὑμέτερα εἰσενέγκατε δοχεῖα, οὐ λογισάμενοι, ὅτι πτωχῶν ἐστὶν ἀρπαγή, τῶν ἀπαρχῶν καὶ τῶν δεκα τῶν ἢ στέρησις. Τοῖς γὰρ ἱερεῦσι τούτου χάριν γῆς οὐκ ἔδωκα κληρὸν, ἵνα τῇ θείᾳ προσεδρεύοντες λει τουργία, καὶ τὰς ὑπὲρ ὑμῶν θυσίας προσφέροντες, ἐκ τῶν ἐμοὶ προσφερομένων ἀπαρχῶν καὶ δεκατῶν διατρέφονται, καὶ τοῖς προσεδρεύουσι πτωχοῖς τῷ θείῳ ναῶ ἐπαρκῶσιν ἐκ τούτων. Τοιγάρτοι τῆς πλεονεξίας ταύτης παυσάμενοι, ἀπόδοτε τὰ νενο μισμένα τοῖς ἱερεῦσι, καὶ δοκιμάσατε, εἰ μὴ πλειόνων ὑμῖν ἀγαθῶν μετουσία γενήσεται; Τὸ γὰρ, "Ἐπι στρέψατε ἐν τούτῳ," οἱ περὶ τὸν Ἀκύλαν "Πειράσατε" ἠρμηνεύκασι. Δώσω γὰρ ὑμῖν ὑετῶν ἀφθο νίαν, καὶ γῆς εὐκαρπίαν, καὶ τὴν ἐντεῦθεν εὐπορίαν, ὥστε τοὺς ἐκ γειτόνων ζηλωτοὺς ὑμᾶς καὶ μακαρίους ἀποκαλεῖν, ἅτε δὴ τοιαύτης ἀπολαύοντας παρ' ἐμοῦ προμηθείας. Πάλιν ἕτερον πάθος ἐνοχλοῦν αὐτοῖς θεραπεύει, καὶ φησὶν· ἰγ'–ιε'. "Ἐβαρύνετε ἐπ' ἐμὲ τοὺς λόγους ὑμῶν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, εἶπατε· Ἐν τίνι κατελαλήσαμεν κατὰ σοῦ; Καὶ εἶπατε· Μάταιος ὁ δουλεύων Θεῷ, καὶ τί πλεῖον, ὅτι ἐφυλάξαμεν τὰ φυλάγματα αὐτοῦ, καὶ διότι ἐπορεύθημεν ἰκέται πρὸ προσώπου Κυρίου παντοκράτορος; Καὶ νῦν ἡμεῖς μακαρίζομεν ἄλλοτρίους, καὶ ἀνοικοδομοῦνται πάντες ποιοῦντες ἀνομήματα· ἀντέστησαν Θεῷ, καὶ ἐσώθησαν." Μοχθηρᾶ, φησὶ, χρώμενοι γνώμη, ἀνόνητον καὶ ἀκερδῆ τὴν ἐμὴν ὠνομάσατε δεσποτείαν, καὶ τοὺς ἀνομία συζῶντας ἐν εὐημερία καὶ εὐθυμία ζῆν φατε· ὑμᾶς δὲ τοὺς ὑπὸ τὴν ἐμὴν κηδεμονίαν τελοῦντας πάσης τῆς εὐπραξίας ἐρήμους μεμενη κέναι, μακαρίζειν δὲ τῶν ἄλλων τὴν εὐκληρίαν. ι'. "Ταῦτα κατελάλησαν οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον, ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· καὶ προσ ἔσχε Κύριος, καὶ εἰσήκουσε, καὶ ἔγραψε βιβλίον μνη μοσύνου ἐνώπιον αὐτοῦ τοῖς φοβουμένοις τὸν Κύριον, καὶ εὐλαβουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ." Ταῦτα, φησὶν, ἀκούσας ἐγὼ τῶν θρυλλιζόντων πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνακειμένων ἐμοί, ἀνάγραπτον ὑπόσχεσιν ἀγαθῶν τοῖς φοβουμένοις με δίδωμι. Τοῦτο γὰρ λέγει· "Καὶ ἔγραψε βιβλίον μνημοσύνου ἐνώπιον αὐτοῦ τοῖς φοβουμένοις τὸν Κύριον, καὶ εὐλαβουμένοις τὸ ὄνομα 81.1984 αὐτοῦ." Οὗτοι τοίνυν, φησὶν, οἱ τὴν ἐμὴν θεραπείαν περὶ πολλοῦ ποιούμενοι, καὶ δεδιότες τι τῶν οὐκ ἀρεσκόντων μοι δρᾶσαι· "Ἔσονταί μοι εἰς ἡμέραν, ἣν ἐγὼ ποιῶ, εἰς περιποίησιν." Οἰκειώσομαι αὐ τοὺς, φησὶν, ἐν τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ." Καὶ αἰρετιῶ αὐτοὺς, ὃν τρόπον αἰρετίζει ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν εὐ δουλεύοντα αὐτῷ." Πατρὸς γὰρ δίκην, περὶ υἱὸν εὐγνώμονα διακειμένου, καὶ προτιμῶντος αὐ τὸν, τῶν ἀγνωμόνων προτιμήσω τούτους ἐγὼ τῶν τάναντία βουλευσαμένων. Τὸ δὲ "αἰρετιῶ" οἱ περὶ τὸν Ἀκύλαν, "Φείσομαι, ἠρμηνεύκασιν ὡς φεῖδεται ἄνθρωπος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ." ιη'. "Καὶ ἐπιστραφήσεσθε, καὶ ὄψεσθε ἀναμέσον δικαίου καὶ ἀναμέσον ἀδίκου, καὶ ἀναμέσον τοῦ δουλεύοντος τῷ Θεῷ, καὶ ἀναμέσον τοῦ μὴ δουλεύοντος αὐτῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

α'. "Ὅτι ἰδοὺ ἡμέρα ἔρχεται καιομένη ὡς κλίβα νος, καὶ φλέξει αὐτούς." Τότε, φησὶ, μαθήσεσθε ὅσον ἀδίκου καὶ δικαίου τὸ μέσον, καὶ ὅση διαφορὰ τοῦ δουλεύοντος τῷ Θεῷ πρὸς τὸν μὴ δουλεύοντα. Μὴ γὰρ δὴ νομίσητε τὸν παρόντα βίον ἔχειν τὸ διαρκές· λυθήσεται γὰρ οὗτος, "Καὶ ἴξει τις ἡμέρα καιομένη ὡς κλίβανος, καὶ φλέξει αὐτούς. Καὶ ἔσονται πάντες οἱ ἄλλογενεῖς, καὶ πάντες οἱ ποιοῦντες τὰ ἄνομα, καλάμη, καὶ ἀνάψει αὐτούς ἡ ἡμέρα ἡ ἐρχομένη, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῆ αὐ τῶν ρίζα, οὐδὲ κλημα." Τοὺς δὲ ἄλλογενεῖς οἱ περὶ τὸν Ἀκύλαν ὑπερηφάνους ἠρμήνευσαν. Οὕτω καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος ἔφη· "Εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον, χρυσὸν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα,

χόρτον, καλάμην, ἐκάστου τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει. Εἴ τινος τὸ ἔργον μενεῖ, ὃ ἐπῶκο δόμησε, μισθὸν λήψεται· εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται." Οὕτω προαγορεύσας τοῖς ἄσε βεῖα συζῶσι τὸν ὄλεθρον, δείκνυσιν οἷα τῶν εὐσεβῶν τὰ ἄθλα· β΄. "Καὶ ἀνατελεῖ ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά μου ἡλιος δικαιοσύνης, καὶ ἴασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ." Ταῦτα δὲ καὶ τῇ προτέρᾳ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀρμόττει παρουσία, καὶ τῇ δευτέρᾳ. Καὶ γὰρ ἐν τῇ προτέρᾳ οἷόν τις ἡλιος ἡμῖν ἀνέτειλεν, ἐν σκοτεινῇ καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις· καὶ τῆς ἁμαρτίας ἐλευθερώσας δικαιοσύνης μετέδωκε, καὶ τοῖς πνευματικοῖς χαρίσμασιν οἷόν τις πτεροῖς συγκαλύψας, ἴασις ταῖς ἡμετέραις παρέσχε ψυχαῖς. Καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲ παρουσία τοῖς κατὰ τὸν παρόντα βίον τρυχομένοις, ἢ παρὰ γνώμην, ἢ κατὰ γνώμην ἐπιφανεῖς, οἷα δίκαιος δικαίως δικάσει, καὶ τὰ ἐπηγ. 81.1985 γελμμένα ἀγαθὰ χορηγήσει. Καὶ ὡσπερ ὁ αἰσθητὸς ἡλιος ἀνίσχων τοὺς ὑπὸν κατεχομένους πρὸς ἔργα σίαν ἐγείρει· οὕτως οὗτος ἐπιφανόμενος τοὺς τῷ μακρῷ ὑπὸν τῷ θανάτῳ κατεχομένους ἀνίστησι. Τότε δὴ, τότε, φησὶ, "Καὶ ἐξελεύσεσθε, καὶ σκιρτήσετε, ὡς μοσχάρια ἐκ δεσμῶν ἀνειμένα." Ἀπὴλ λάγητε γὰρ τῶν τῆς ἁμαρτίας δεσμῶν. γ΄. "Καὶ καταπατήσετε ἀνόμους, καὶ ἔσονται σποδὸς ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἔγὼ ποιῶ, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Οὕτως ἦν ὁ πλούσιος τῷ Λαζάρῳ· οὕτως ἔσονται τοῖς ἀδικουμένοις οἱ ἄδικοι, τοῖς ἀγίοις μάρτυσιν οἱ τύραννοι καὶ διώκται. Εἶτα αὐτοὺς ἀναμιμνήσκει ὡς περὶ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ Μωσῆς προηγόρευσε· καὶ κελεύει σὺν ἀκριβείᾳ τὸν νόμον ἀναγινώσκοντας πείθεσθαι αὐτῷ, καὶ μηδαμῶς ἀντιλέγειν. δ΄. "Μνήσθητε τοῦ νόμου Μωσῆ δούλου μου, καθότι ἐνετειλάμην αὐτῷ ἐν Χωρήβ πρὸς πάντα τὸν Ἰσραὴλ προστάγματα καὶ δικαιώματα." Εἶτα σαφῶς ἐπιστάμενος, ὡς οὔτε τῷ νόμῳ πεισθήσονται, οὔτε αὐτὸν παραγινόμενον ὑποδέξονται, ἀλλὰ σταυρῷ παραδώσουσιν, ἀφάτῳ φιλανθρωπῶ χρώμενος, ὑπὸν ἰσχνεῖται αὐτοῖς, πάλιν τὸν Ἥλιον πέμψειν κήρυκα σωτηρίας, καὶ φησιν· ε΄. "Ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμῖν Ἥλιον τὸν Θεσβίτην." Καὶ σημαίνων τὸν καιρὸν, ἐπήγαγε· "Πρὶν ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ." Τὴν τῆς δευτέρας ἐπιφανείας ὠνόμασε· διδάσκει δὲ ἅπερ ὁ μέγας Ἥλιος ποιήσει παραγενόμενος. ζ΄. "Ὅς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν, καὶ καρδίαν ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ." Καὶ δεικνύς τὸν σκοπὸν, δι' ὃν Ἥλιος πρότερος παραγίνεται, ἐπήγαγε· "Μὴ ἐλθὼν πατάξω τὴν γῆν ἄρδην." "Ἴνα γὰρ μὴ εὐρῶν ὑμᾶς πάντας ἐν ἀπιστίᾳ, ἅπαντας ὑμᾶς εἰς τὴν ἀτελεύτητον κόλασιν παραπέμψω, ἥξει πρότερος Ἥλιος, καὶ τὴν ἐμὴν ὑμᾶς παρουσίαν διδάξει, καὶ πείσει ὑμᾶς, ὡς Ἰουδαῖοι, τοῖς ἐξ ἔθνῶν εἰς ἐμὲ πεπιστευκόσιν ἀνευδοκίᾳ στωσ ἐνωθῆναι, καὶ μίαν ἀποφῆναι τὴν ἐμὴν Ἐκκλησίαν. Πατέρας δὲ καλεῖ Ἰουδαίους, ὡς προτέρους κληθέντας· υἱοὺς δὲ τὰ ἔθνη, ὡς μετ' ἐκείνους σωθέντας. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡμεῖς μὲν καὶ νῦν Ἰουδαίους προτρέπομεν εἰς εὐσέβειαν, ἐκείνοι δὲ ἀπειθοῦντες διατελοῦσι, τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ζηλοτυποῦντες, εἰκότως ἔφη τὸν Ἥλιον πατρὸς καρδίαν πρὸς υἱὸν ἀποκαταστήσει· ἐκείνους γὰρ πείσει τὴν πρὸς ἡμᾶς δέξασθαι κοινωνίαν. Ταῦτα δὲ οὐ μόνον Ἰουδαίοις ἀπόχρη δέος ἐνθεῖναι, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς ἰκανὰ φοβῆσαι. Ὅσῳ γὰρ μειζόνων ἀπηλάυσαμεν ἀγαθῶν, τοσούτῳ καὶ μείζονας εὐθύνας ὀφείλομεν τῷ κριτῇ. Οὐ χάριν ἡμᾶς προσήκει πρὸς ἐκείνην εὐτρεπεῖς τὴν ἡμέραν γενέσθαι· ἵνα σὺν παρρησίᾳ τῷ φοβερωτάτῳ βήματι παραστάντες, τῶν ἐπηγγελμένων ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν. Ἐγὼ δὲ τοὺς ἐντευξο 81.1988 μένους τοῖς ἡμετέροις πόνοις παρακαλῶ, ὑπὲρ μὲν τῶν εὐκαλῶς εἰρημένων τὴν ἄκτιστον ὑμνήσαι Τριάδα· ἐκείνης γὰρ δῶρον ἢ γνώσις. Οὕτω καὶ ὁ μακάριος λέγει Δαβὶδ· "Ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γινώσκει." Εἰ δέ τι τῶν προφητικῶν ῥητῶν τὴν ἡμετέραν ὑπερέβη κατάληψιν, συγγνώμην τῇ τῆς φύσεως ἄσθε νεῖα, καὶ τὸ λείπον προσθεῖναι, τὸν δὲ σκοπὸν ἐπαίνεσαι, καὶ

προσευχὰς ἀντιδοῦναι τοῖς πόνοις. Ὁ δὲ τῶν ἀγαθῶν δοτὴρ, ἢ τῆς σοφίας πηγὴ, δοίη καὶ τῷ συγγεγραφότι, καὶ τοῖς ἐντευξομένοις, σύνεσιν ἐν πᾶσιν, ἵνα ἀπερισπᾶστως αὐτῷ δουλεύοντες, δοξάσωμεν αὐτὸν ἐν τῷ σώματι καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἡμῶν, ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.